II 1920 : 4604

93.
R 1741
II 1920: 4604.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ Η.

HERODIANI DE IMPERATORVM ROmanorum præclarè geſtis Libri VIII. Græci & Latini. Et propter prima diſcentium linguas ſtudia, ita diſpoſuimus ut Græca Latinis è regione exactè per omnia reſpondeant, conferri ſine uel negocio uel impedimento poſſint.

Poſtremùm nunc recognitione diligentiori caſtigati.

BASILEÆ, PER HENRICHVM PETRI.

Bibliotheca Universitatis Dorpatiensis
1920: 4604
1549

CATALOGVS
Imperatorum.

	An.	Men.	D.
M. Antoninus Verus	19	1	33
L. Antoninus Commodus	13	0	40
Aelius Pertinax	0	6	88
Iulianus	0	7	107
Seuerus Pertinax	18	0	517
Caßianus Antoninus Caracalla	7	0	188
Macrinus	1	0	323
M. Aur. Ant. Heleogabalus	4	0	244
Alexander	14	0	358
Maximinus	3	0	283
Gordianus	6	0	305
Maximus & Albinus			321
Gordianus iunior, nepos Gordiani eligitur.			357

4-II A
11163.
52752008

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI AC ILlustrissimo Principi Domino D. IOANNI RODOLPHO STOER, Abbati Monasteriorum Morbacensis ac Lutrensis, Mœcenati ac Patrono suo obseruandissimo, Ioannes Huoberus Basiliensis Medicus, bene agere.

LAVDATISSIMVS ille ueterũ iam multo tempore obseruatus mos, Illustrißime Princeps: qui non solùm propria monimenta, sed etiam aliorum lucubrationes, non priuatis, sed principibus uiris dedicare consueuerunt. Hunc etiam in hac Herodiani æditione, à nobis haudquaquam negligi debere operæprecium existimauimus, quò minus tuæ Magnificentiæ destinaretur. Præsertim quũ ea pars philosophiæ in hoc opere tractanda ueniat, quæ ut Principi maximè conuenit, ita me

hercle (citra tamen omnem controuersiam) emeretur, quicquid laudum tota ἐγκυκλοπαιδείᾳ in se continet, Historia uidelicet, qua nulla pars uitæ, siue publica, siue priuata, carere potest. Hæc ceu speculum humanitatis, in quod inspicere licet, indè ea petere & haurire, per quæ totius uitæ rationibus consulatur: hæc præterea quid sit pulchrum, & quid utile, copiosissimè demonstrat ac declarat. Ita ut planè nesciam an minore incommodo mundus hic noster, sole, animo scilicet suo, caiturus sit, quàm historia, ciuilium negociorum ratio. Hunc autem Autorem, potissimùm ex multorum Græcorum copia selegimus, non ideo tantum, quòd in historia neque prudentius, neque eloquentius scriptum Græca lingua extare credatur: nam grauibus sententijs scatet, admirabilia habet consilia, & illorum euentus, plenáq; maiestatis ac suauitatis est oratio: sed hanc etiam ob causam quòd ea aggressus est scribere, maxima cum fide & libertate, quæ suo

suo tempore acta ac gesta sunt: non ex aliorum commentarijs rursus repetita ac collecta, nec si quis paulò diligentius conferat, paruam sua cum nostris temporibus similitudinem habent. Fuit autem hic Herodianus, Alexandrinus, Grammaticus, Apollonij etiam Grammatici & filius & discipulus. Floruit sub M. Antonino principe. Scripsit de arte Grammatica, teste Suida: præterea Imperatorum historiam stilo persecutus est, quæ ad nos tamen non ex omni parte integra peruenit. Versus est in linguam Latinam excellens Historiarum scriptor, ab Angelo Politiano, uiro doctissimo, iussu Innocentij Pont. Max. & iam à nobis ita typis excusus, ut Latina Græcis per paginas & columnas respondeant, quò commodius linguæ conferri possint. Nunc porrò castigatior & integrior exit quàm antehac unquam, ex codice quem nobis suppeditauit uir eruditus Ioan. Phrisius Tigurinus. Adiecta sunt quoque sua singulis libris argumenta, hactenus

desiderata. Debent magnam gratiam studiosi omneis Henricho Petri, uiro ad excudendos bonos autores nato. Hunc igitur Herodianum iam Græcè & Latinè loquentem Illustriss. Princeps tibi offero, sub tuiq; celeberrimi nominis auspicio in lucem emitto: huic successiuas impartire horas, ubi seueriora cessant studia ac curæ. Oblectabit te mirum in modum candidi Autoris lectio: & nunc magis quàm antea, emaculatior enim prodit. Quod superest, pergat tua magnificentia, bona studia & illorum cultores fouere, atque bonas arteis illustrare, & hunc nostrum in te animum obseruantißimum boni consulat. Vale, Basileæ Calend. Augusti, anno Salutis

M. D. XLIX.

ANGELVS POLITIANVS ANDREÆ

Magnanimo suo S.

Flagitari scribis istic ab ijs, qui libros excudunt formis, Herodianum meum. Meum enim iure appello, quem quasi Latinitate donauerim. Tum rogas Codicẽ tibi ipsum tuum remittam aliquando, nostra (quod illos cupere ais) manu emendatum. Remitto, sed (ut uerum fatear) leniter potius, quàm seuerè castigatum: sic autem ut nostra errata plura in eo, quàm librarij deprehendas. Crediderim tamen stilo ipsi certe meo, hoc est, interpretis, plus aliquanto ueniæ deberi, quàm autoris. Quoniam meliusculi respõdent ferè, quæ scribas, ubi sit liber quasi cursus, quàm quæ uertas, ubi nihil extra præscriptum. Accedit & illud quod hoc mihi munus interpretandi quasi leuioris operæ fuit, utpote qui diebus pauculis dictauerim sic deambulans. Itaque tantum abest, ut mihi inde laudem petam, ut etiam abundè pulchrum fore putem, si uitauero grauiorem culpam. Quare cum

amicis reliquis, tum tibi in primis, omnem huius operis defensionem, non remitto solum, sed etiam prope interdico, uosq; integros ad alia reseruo, quæ pòst ædentur. Sed quanquam plurimi sunt apud uos, qui mihi etiam plus nimio fauent, unus tamen es tu Andrea Magnanime, cognomento isto tuo gentilitio dignissime. Quem equidem faciã plurimi, cum quod ex bonis ortus, & opibus flores et honoribus, tum uel maximè, quod ingenio es elegantissimo, moribus suauissimis, gratia quadã (quicquid agis, quicquid loqueris, imò etiã si nihil agis, nihilq; loqueris) singulari, ac uultu denique ipso, quòd dicitur, homines deuincis. Itaq; nihil quenquã metuo, ubi tu mihi studeas. Nunquã enim male de Politiano sentiet, qui placere eũ Magnanimo intelliget. Vnum tantum est, quod à te nunc contendo, cures pro reliqua in nostris rebus diligentia, ut quàm minimum quasi degenerẽt ab origine, quæ mox uolumina formabuntur, ut quia ne illæ ipsæ quidem adnotatiunculæ omittantur, quas marginibus adscripsimus. Inter eas uerò, etiam locos puto treis, quatuór ue ad summum reperies, ubi fuit excusatione utendũ, corrupti apud Græcos exemplaris

plaris. Ad hæc uerò facile procuranda, obeundaq; magis idoneũ habere, magisq; ex usu tuo neminẽ possis, quàm Alexandrũ Sartiũ ciuẽ tuũ, literarũ hominẽ, nostriq; studiosum, tum (quod ego in hac re primũ puto) neutiquam in amici negocio dormitantem. Vale, in ruſculo Fesulano, Pridie Nonas Maias, Anno salutis,

M. CCCC. XCIII.

INDEX EORVM QVÆ IN HOC OPERE TRACTANTVR.

A

Aemilianus dux Asiæ pa. 216

afri qui nominantur. 243 (206

albinus præfectus belli

albinus capite obtruncatur 254

albinus imperator longo ludibrio peracto interficitur 644

alexãdriæ fit magna cædes Antonini uersutijs 357

alexander, qui Alexianus

nus nuncupatur, nepos Mæsæ, imperator designatur. 439
alexandri mores narrantur 456
alexandri oratio ad milites suos 468
alexandri copiæ à Persarum rege superantur 472 & 473
alexãder cũ copijs Germaniam intrat. 494
alexander cum matre ac amicis interficitur pag. 509 & 510
alexandrinorum natura 353
alpes mõtes. 186. 596
anni quos ab Augusto, ad Marci usq; tẽpo-
antigonus 11 (ra. 3
antiquitatis studiosus fuit Marcus impe. 7
antoninus in uxorẽ habuit Plaut. filiã. 274
antoninus uxori exitiũ intendebat 293
antoninus cum matre, ac fratre Romam ingreditur 310
antoninus asper ac ferox 322 & 323
antoninus ac Geta frater, post mortẽ parẽtis Imp. diuidere conabatur. 324 et 325
antoninus fratrem suũ supra matris pectus obtruncat 328
antonini uerba, fratre interfecto, ad populum. pag. 333 et 334
antonini seueritas in sororẽ Commodi anum, uxorẽ, ac senatorij ordinis homines, item in Vestales. 339. & 340
antoninus omne munus militiæ prompte obibat 344
antonini habitus Macedonicus 347
antoninus quos duces laudabat, & quomodo ab Alexandrinis excipiebatur 350
antoninus ad Artabanũ Parthorũ regem literas dat pro ducenda filia sua 359
antoninus Parthos euicit, Artabano rege eorum elapso 363
antoninus à Martiale centurione interficitur 377
antoninus Heleogabalus Mesæ filius, imp. Vestalẽ tãdẽ duxerat in uxorẽ. 430. 431
antoninus Heleogabalus cũ matre Soæmide interficitur. 449
aquileia urbs Italiæ, à Maxim. oppugnatur, sed frustra. 698. 599
artabanus rex in Ctesiphonte. 269 et 270
atra urbs Atren 266
artaxerxes rex Persarũ indicit Alexãdro bellum 460
audẽtius præfectus Antonini exercitus. 368
audenttus præfectus in imperat. eligitur. 380
augarus Osrohenorum rex 265

B

Barbari pecuniæ auidi pag. 31 & 32
baßianus sacerdos Solis 407
bellum, ac seditiones populi

populi, & militũ Romæ. 580. & 582. & 583
byzantium urbs 214
byzantium expugnatur pag. 247
britanniæ perculsi aduentu principis. 299

C

Cappadocia urbs. 224.
capellianus procurator Mauritaniæ, aduersus Gordianũ parat exercitũ. 567 et 568
carris, Mesopotamiæ urbs 375
carthaginis laus 545 & 546
cleander Phryx Cõmodi custos 66
cleander occiditur 72 & 73
cõmodi imperatoris oratio ad milites 14
cõmodi propago, ac formæ dignitas 35
commodus quos addictos habebat. 75. 76
cõmodi petulantia, lasciuia, et uecordia. 84.
commodus iaculator optimus 85
commodi mors 103
commodi imperatoris mos 101 & 102
crispina uxor Commodi 40
Crispinus dux Aquileiæ gratus omnibus 603 604 & 605

D

Dionysius Siciliæ tyrãnus 10 & 11

E

Electus Commodi cubiculi custos 94 et 95
ema urbs Italiæ 595

Fadilla soror Commodi. 71

G

Gallicanus milites interfecit multos 582.
ganymedes 60 (583
germanos Antoninus in custodes corporis adiunxit. 242 et 343
germani pecuniæ auidi pag. 498
germani peritissimi natandi 525
germani sequebantur Maximinũ. 563. 564.
getæ familiares, amici, histriones, &c. occidebantur 338
geta iunior filius Seueri, placidus 302
glabrionẽ Pertinax elegerat imperatorem pag. 122
gordianus, Africanus cognominabatur 544.
gordianus ab aduleſcentũ multitudine cogitur assumere imperij culmen. 542 & 543
gordianus Carthaginẽ cũ põpa ingreditur pag. 545 & 546
gordianus laqueo se suspendit 568
gordianus filius in bello, quod Capellianus gesserat, cecidit. 570
gordianus iunior imperator eligitur 946

H

Heleogabalus imperator, simulachra deorũ ex fanis, delubris, extulit ad proprias sedes 433 & 434

I

Iani imago, festũ q̃. 92
imago matris deũm unde? 56
ißicus sinus 230
iulianus imperator ære suo imperiũ adeptus est 150
iuliani mors 191
iulianus præfectus Macrini, capite truncatur 414
iulia mater Antonini, mortem sibi conscivit 378 & 379

L

Laodicea 225
latinum cur dictum. 91
lætus Seueri dux occiditur 253
lucilla soror Cõmodi. 39
lucilla Vero imperatori nupsit 39
ludi seculares. 262. 263

M

Marci imperat. concio & eius mors 14.
macrinus imperator eligitur 381
macrini oratio 382
macrini mores narrantur 402
martia concubina Commodi 93 & 94
martialis interfecto Antonino missilibus cõfoditur. 377 & 378
mammea Alexandri mater, magnæ apud eum autoritatis. 454. 455
maternianus quidã Antonini secretorũ conscius 372 & 373
mauri iaculatores. 126
maximus, atq; Albinus imp. creantur 575
maximin. Thraces præfectus Alexãdri. 500
maximinum quæ causæ ad sæuitiã exasperabant. pag. 520 et 521
maximin. Germanis bellũ intulit. 522 et 523
maximi. ꝓcuratores, delatores, itẽ accusatores eius omnes occisi. 556
maximini & filij sui mors 626
maximus imperator interficitur. 644. 645
mœcenas miles prætorius multos interficit pag. 481 & 482
mæsa Phœnissa mulier, soror Iuliæ, noctu urbẽ egreditur cũ liberis et nepotib. in castra militum, ubi filius purpura induitur 410 & 411 & 412
mæsa auia Alexand. extremũ clausit diẽ. 454.

N

Narcissus adulescẽs Cõmodum strangulauit pag. 103 & 104
niger consularis uir, imperium uindicare nitebatur. 153 & 154.
niger à populo imperator ac Augustus consulatur 161
niger à Seuero uincitur pag. 220
nigri mors 234
numidæ iaculatores optimi 569

O

Orgia Phryges ubi colebant 60
osrohenorum rex Augarus 265

P

Pacis templum igne cõ-
sumptum 78
palladium 80
pannones Aquileiam ur
bem frustra oppu-
gnant. 599 (172
Pannoniorum natura
pertinax imperator &
eius laus 108
peatinacis oratio ad su-
os, & mors eius. 138
& 139. & 140
pessinuncia dea 63
pestilentia ingens Ita-
liam occupat 64
pestilẽtiæ remediũ 64
philocõmod. pusio 97
plautianus Seueri muni
ceps 274
prodigia mortem Com-
modi præcedentia
78 & 79
proditionis esca, num-
mi 414
ptolemæus prolapsus in
turpitudinem 11

Q

Quadratus adulescens
pag. 41
quarcinus dux eligitur,
qui paulo pòst dor-
miens occiditur.
pag. 519
quintianus audacis ani-
mi 41

R

Rhenus ac Danubius
maximi fluminũ septẽ
trionis. 495 & 496
roma ubi 28
romanorum mos conse-
crandi imperatores
pag. 313

S

Sabinus præfectus ur-
bis bis fuste mactatus est
pag. 554. 555
Saturninus quidam tri-
bunus 279
Seuerus Afer genere, Pã
nonijs præfuit 165
Seueri somnium 167
Seuerus quomodo bellũ
instruebat 204
Seuerus duritiam milita-
rem, uictus, & labo-
rum, primus subuer-
tit 260
Seueri auaritia notatur
pag. 260
Seuerus moritur tandẽ
pag. 305
Syrorum gentis naturæ
pag. 157

T

Taurus mons 214.
tyrus 226

V

Vitalianum ferum, cha-
rissimum Maximino
Gordianus interimẽ
dum curauit 548
uraniæ simulachrũ An-
toninus in aulam ad-
duci iussit 432

FINIS.

CHARTARVM SERIES.

α β γ. a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss.

Omnes quaterniones, sed γ & Ss sunt duerniones.

LIBRORVM ELENCHVS.

HErodianus Alexãdrinus Apollonij Grammatici filius, quindecim imperatorum Romanorum res septuaginta annis gestas, octo libris descripsit: quorum

Primus, cõtinet historiã Cõmodi imperatoris. 1

Secundus, Pertinacis, Iuliani, Nigri. 2 3 4

Tertius, Seueri. 5

Quartus, Antonini & Getæ fratrum. 6 7

Quintus, Macrini Opilij, Antonini Heliogabali. 8 9

Sextus, Alexandri. 10

Septimus, Maximini, Gordiani. 11 12

Octauus, Maximini & Albini collegarum: 13 14

postremò Gordiani. 15

IMPERATORVM *ſynonyma.*

Aurelius Commodus, uel L. Antoninus Commodus.
Ælius Pertinax.
Didius Iulianus, uel Saluius Iulianus.
Septimius Seuerus.
Aurelius Antoninus Baſsianus Caracalla.
Macrinus Diadumenus, uel Opilius Macrinus.
Aurelius Antoninus Varius Heliogabalus.
Seuerus Alexander, uel Aurelianus Alexãder.

OCTO LIBRORVM HERODIANI ARGVMENTA.

ARGVMENTVM LIBRI I.

IMperator Marcus ſenex in Pannonijs morbo correptus, ſollicitus ne filius eius Commodus degeneraret, exemplo aliorũ principum, eum amicis & cognatis commendat, fatoq; functus eſt. Commodus mortuo patre, paternum imperium ſibi uſurpat, rectéque primum adminiſtrat: mox adulatoribus corruptus, infecto bello Pannonico, Romã remeare ſtatuit, reſiſtente fruſtra Pompeiano. Romã igitur reuerſus, magna gratulatione excipitur. Dijs ſalutatis, Senatuiq; gratijs actis, in aulam Palatinam ſe recepit. Perennium, auariſsimum hominem, rebus imperij præficit, ipſe delicijs ac flagitijs totum ſe dedidit: forma inſigni præditus.

Studijs uarijs se exercuit, aurigando, bestias conficiendo, gladiatorio munere obeundo. Quin eo dementiæ deuenit, ut se Herculem Iouis filium appellari iuberet, ac mensibus de se nominatis, statuas sibi passim erigi imperaret. Mox mutato animo, gladiatoris cuiusdam mortui nomen & genus sibi adoptaret. Calamitates, quæ illo tempore contigerunt, principi malo imputatæ sunt: ut pestilentia ingens, in qua ipse Laurentum secesserat: & Fames, cuius Cleander coemptis frumentis autor extiterat: item prodigia, & urbis ac templorum incendia. Insidias ei parauit prius Lucilla soror, deinde Perennius, post hæc Maternus, postremò Martia concubina, cuius indicio & consilijs, primùm ueneno, mox strangulatione calendis Ianuarijs est occisus.

ARGVMENTVM LIBRI II.

Occiso Commodo, qui apoplexia perisse dicebatur, Pertinax uir optimus ad imperium eligitur: quod cum exoratus uix suscepisset

suscepisset, à populo, & milite, ac Senatu Romano Augustus salutatur. Dein oratione habita, sacrisq; factis, in aulam principalem se cõtulit. Post hæc imperium æquissimè administrauit: unde ciuibus charus, prouincijs gratus, hostibus formidabilis erat. Verum militibus, qui à rapinis prohibebantur, intolerabilis: unde cõspiratione facta eum obtruncant. post hæc in castra se recipiunt, atq; imperium proclamant, Venale esse imperium Romanum. id Iulianus licitando emercatus est, ac turpissime administrauit: quare ad Nigrum Syriæ præfectũ defertur, qui Antiochiæ illud sibi usurpauit. Sed cum negligentius res ageret, Seuerus imperiũ arripuit, Pertinacis cædem se ulturum simulans. Igitur in Pannonijs imperator salutatur, mox Romã contendit, ibi Senatus imperiũ Seuero, at Iuliano necem decernit: qui etiam à tribuno occiditur. Seuerus itaque, eos milites, qui Pertinacem occiderant, exautorauit: res imperij sibi uendicans, Albinum Britanniæ præsidem, sibi adiungens, in Asiam profectionem contra Nigrum ingenti apparatu instituit.

ARGVMENTVM LIBRI III.

NIger ubi audiuit Seuerum occupasse imperium, & expeditionem in Orientem suscipere, ad bellum se quoq; quàm maxime potest, præparat. Seuerus Asiam ingressus, Nigri milites ad Cyzicum, mox in Bithynia uincit, & Cappadociam expugnat. Deinde Tauri propugnaculis superatis, & Ciliciam emensus, ad sinum Issicũ acerrimo prælio cum Nigro cõgreditur. is uictus, & fuga elapsus, Antiochiam uenit, atq; ibidem interficitur. Post hæc, inimicitiæ inter Albinum & Seuerum patefactæ, belli causam utriq; dederunt. Sedes belli Lugdunũ fuit: ibi ancipiti prælio decertatum, Seuero tandem uincente, urbs capta: Albino caput abscissum, & Romam missum est. Deinde iterum bellum in Asiam Seuerus mouit, Armeniam & Arabiam fœlicem inuasit. Atrenorum regionem ingressus, Atras circunsedit, diuq; oppugnauit, frustra. Sed in Parthiã delatus insperatã uictoriam nanciscitur, inde Romam triumphans reuertitur. Ibi reip. priuatæq; intẽtus, Antonino filio uxorem dedit filiam Plautiani, qui Seuero insidias machinatus

chinatus, per Saturninum tribunum, indicio facto, pœnas dedit. Vltimò in Britanniam expeditionem faciens Seuerus, diutius durante bello, ibidem fato functus est. Imperium ad Antoninum & Getam defertur, qui relicta Britannia, cum patris reliquijs, Romam sunt reuersi.

ARGVMENTVM LIBRI IIII.

SEueri reliquiæ ex Britannia Romam sunt delatæ, ibi parentatione facta, & illo inter dios relato, Antoninus & Geta fratres imperium suscipiunt: ita dissidentes, ut illud, nisi tunc Iulia intercessisset, certis limitibus inter se diuisissent. Mox tamen gliscente indies odio, Antoninus fratrem Getam, supra pectus matris obtruncat, & ad castra confugiens, militibusq; largitione corruptis solus Imperator declaratur, ac statim in senatum, populumq; crudelissime sæuit. Posthæc uarias profectiones obiens, ad Danubium Germanos, in Macedonia Alexandrum, in Asia Achillem æmulaba-

tur. Dein Alexandria deueniens, insigni latrocinio ciues contrucidauit. Posthæc Parthiam titulo nuptiarum ingressus, incautos Parthos, uiolato fœdere opprimit, rege uix elapso. Postremò Carris Mesopotamiæ, à milite cuius fratrem interemerat, interficitur, & combusto illius cadauere, cineres Antiochiam matri Iuliæ mittuntur. Deinceps Macrinus imperator eligitur, qui cum Artabano rege Parthorum, per integrum triduum prælio decernit, neutro exercitu uincente, aut deuicto. mox facto fœdere, & discedente Partho, ipse cum Romanis copijs Antiochiam proficiscitur.

ARGVMENTVM LIBRI V.

OPilius Macrinus, per Epistolam rationem rerum gestarum reddens Senatui, ab eodem Imperator declaratur, magno omnium gaudio. Sed cum lentius molliterq; Antiochiæ desideret, in offensam et odium militum incidit, à quibus orta seditione proditur, & in Chalcedone Bithyniæ urbe interficitur. Superatus à Bassiano, qui Solis sa-

cerdos cum esset, in castra perductus, & Antonini filius creditus, ipse Antoninus appellatus, ac Imperator consalutatus fuerat. Is igitur inito imperio, omni flagitio se & Romanam religionem polluens, Heliogabalum deum colens, summa uecordia publice priuatimq;, in sacris prophanisq; rebus debacchabatur. Vnde milites illum quoque perosi interficiunt, & eius in locum Alexandrum, dudum Cæsarem designatum substituunt, ac Imperatorem consalutant.

ARGVMENTVM LIBRI VI.

SEuerus Alexander, sub matris auiæq; cura gessit imperium modestißimè, adiutus consiliarijs ex ordine senatorio delectis, quorum opera, res sacræ et prophanæ in rectum pristinũq; statum restitutæ sunt. Deinde uxorem duxit patricij generis, cum qua postea diuortium fecit, matre ita cogente, cui parebat in omnibus. Posthæc, Artaxerxe Persarum rege mouente bellum,

ultro

ultro citroq; missis legationibus, in Asiam proficiscitur, ac trifariàm distributis copijs hostiles regiones est ingressus, sed magna clade ubique accepta Antiochiam reuertitur. Inde in Europam reuocatur, Germanis Rhenum Danubiumq; transgressis, ac bellum Romanis inferentibus. Vbi cum parum feliciter res gereret, Maximinus tyronum præfectus, ac militaris disciplinæ peritissimus, interfecto Alexandro, Imperator eligitur.

ARGVMENTVM LIBRI VII.

MAximinus Thrax, uasto corpore, & crudeli animo præditus, susceptio imperio statim tyrannidem exercuit, conscientia natalium, & coniuratione tribunorum, atq; militum defectione irritatus. Germanos intra syluas & paludes delitescentes, bello aggressus fundit fugatq;. sæuus quidam in hostes, sed in suos truculentior, per fas nefasq; omnes omnium pecunias sibi adiudicans.

dicans. Vnde inuidia passim, mox seditio in Africa exorta est: ubi procuratore quodã interfecto, Gordianus Africæ proconsul Imperator eligitur, qui Vitalianum profectum prætorij Romæ interfici curauit, & à Senatu Augustus declaratur. Mox tamen cum filio in Africa perijt, Capelliano persequente. Maximinus ex Pannonia cum uniuerso exercitu Romam contendit: ubi Maximus & Albinus collegæ Imperatoris electi, & Gordiani nepos Cæsar creatus est. Bellum ciuile Romæ Gallicano autore ortum, populo Romano & militibus prætorianis hostiliter inter se dimicantibus.

ARGVMENTVM LIBRI VIII.

MAximinus superatis Alpibus, Aquileia uenit, ibi oppugnationem eius urbis obiens à suis militibus cum filio obtruncatur, quorum capita Romam deportata sunt. Maximus alter Imperator, apud Aquileiam exercitum Maximini

ximini dimittit, ipse Romam cum suis reuertitur. Et cum Balbino imperium gessit, donec ambo à militibus prætorianis interficerentur. Post quorum obitum, Gordianus dudum Cæsar, Romanum suscepit imperium.

Ex pessimo genere ne catulum habendum. in occisione Maximini conclamatum à militibus. Sex. Aurel. Victor.

ANGELI POLITIANI

AD INNOCENTIVM VIII. PONTIFICEM MAXIMVM, PRAEFATIO, IN HERODIANI HISTORIAM, È GRAECO IN LATINVM CONVERSAM.

QVVM ROMÆ AB hinc triennium fermè in comitatu essem Florentiæ legationis, quæ tibi sancte pater Innocenti Pontifex Maxime, ad supremæ istius dignitatis fastigium nuper euecto

gratulatum aduenerat, memini abs te mihi magna celebritate curam delegari, uertendi in Latinam orationem Romanorum Principum res gestas, si quæ adhuc inter Græcorum monumenta, nostris intactæ hominibus reperientur. Quare cùm cœlestis animi tui iudicio, non plus mihi honoris additum, quàm oneris iniunctum animaduerterem, ut primùm Florentiam sum reuersus, altissima sollicitudine circũspicere, quem potissimum ex omni Græcorum copia interpretandum susciperem. Occurrit autem in primis Herodianus hic

hic excellens rerum scriptor, & qui diu in Palatina uersatus aula, affectæque iam ætatis, historiam de suis temporibus componere aggressus, neque eloquentiæ caruerit laudibus, & fidem tamen in primis, libertatémque retinuerit. Hoc ubi opus à nobis, neque multo sanè negocio, neque inuita (ut arbitror) Minerua, elucubratum est, ea mox tempora inciderunt, quibus & nostra impedirentur studia, &, quæ plurimum ualet, in scribendo omnis propémodum alacritas excuteretur. Postea uerò quàm pro tua

prouidentia,& pacem Italiæ cupienti reddidisti:& cum patrono meo Laurentio Medice,amplissimæ quidem fortunæ, sed amplioris ingenij prudentiæq; uiro, priuatim affinitatem contraxisti: cessit uidelicet ille quasi nimbus, suaq; mundo reddita serenitas est, sic ut nos iam ipsos colligamus,atque ut grauati pluuia flores, peneque decidui ad nouæ lucis radios erigamur. Ergo & uetera ædere in publicum, & noua procudere iam libet, unde aliqua modò uel tuo sacratissimo nomini celebritas, uel nostris temporibus claritas, uel

uel studiosis etiam hominibus utilitas pariatur. Cæterum,Herodianum hunc nostrum,donec maiora tibi, ac fortasse meliora parturimus, ueluti præludium aliquod ueri, iustique laboris, læta (rogamus) fronte excipias, summe Pontifex: magnam in eo negociorum, personarúmque uarietatem, multam rerum nouitatem deprehensurus, crebráque in utranque partem fortunæ, ceu uacillantis exempla, consiliáque admirabilia, & consimiliorum inopinatos euentus, grauésque pro tempore sententias, & plenam ubique dignita-

tis, plenam ſuauitatis oratione, copioſam uidelicet quandam ad inſtruendos mores ſupellectilem, & ceu ſpeculum humanitatis, in quod inſpicere omnis uita, unde ea capere, atque hauire documenta queat, per quæ uel publicis, uel priuatis rationibus conſulatur. Quæ ſanè noſtræ fuerunt partes, tentauimus profectò, utinámque etiam effecerimus, uti omnia ex fide reſponderent: ne inepta peregrinitas, ne Græculæ uſquam figuræ, niſi ſi quæ iam pro receptis habentur, Latinam quaſi polluerent caſtitatem: ut eadem propé-

propémodũ eſſet linguæ utriuſque perſpicuitas, eædemq; munditiæ, idem utrobique ſenſus, atque indoles, nulla uocum moroſitas, nulla anxietas. Tu quando nobis aliquod, ceu ſignum ex arce iſta tui Pontificatus, ad bene ſperandum ſuſtuliſti, perge (obſecro) ſanctiſsime Pater. Perge inquàm, fouere, atque illuſtrare bonas artes, quæ ſeſe pedibus iſtis ſanctiſsimis aduoluunt ſupplices, numénque tuum aduerſus rudem inſcitiam, tetramq; barbariem implorant: ut à quo pax Italiæ, atque adeò terrarum orbi reſtituta eſt, e-

tiam ab eodem pacis alumnæ literæ, ab iniuria ſcilicet atq; indignitate uindicentur.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΤΗΣ μετὰ Μαρκον βασιλείας ἱστοριῶν, βιβλίον πρῶτον.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Οἱ πλεῖστοι τῶν περὶ συγκομιδὴν ἱστορίας ἀσχολησάντων, ἐνίων τε πάλαι γεγονότων, μνήμην ἀνανεώσασθαι σπουδασάντων, παιδείας ἡλέος ἀΐδιον μνώμενοι, ὅπως μὴ σιωπήσαντες λάθοιεν εἰς τὸν πολὺν ὅμιλον ἀριθμούμενοι, τὴν μὲν ἀληθείας ἐν ταῖς ἀφηγήσεσιν ὠλιγώρησαν, οὐχ ἥκιστα δὲ

ΗΕ RODIANI HIſtoriæ de imperio imperatorum poſt Marcum, uel de ſuis temporibus liber primus, è Græco tralatus, Angelo Politiano interprete.

PROOEMIVM.

QVI RES antiquas poſteris prodiderũt, ueteremq; hiſtoriæ memoriã renouare literis ſtuduerũt, ei magna ex parte, dum famã eruditionis affectãt, nomẽq; ſuũ conantur ab iniuria obliuionis aſſerere, minus ſanè multam in ueri perueſtigatione quã in exornanda, com-

ἐπιμελήθησαν φρασεώς τε καὶ εὐφωνίας, θαῤῥοῦντος, ὡς εἴπερ καὶ μυθώδεσι λέξεσιν, τὸ μὲν ἡδὺ τῆς ἀκροάσεως αὐτοὶ καρπώσονται, τὸ δ' ἀκριβὲς τῆς ἱστορίας ἐκ ἐλεγχθήσεται, εἰσὶ δ' οἱ πρὸς ἔχθραν ἢ μῖσος τυραννικὸν, ἢ κολακείαν τὴν ἢ τιμὴν βασιλέων, πόλεώς τε καὶ ἰδιωτῶν εὐτελῆ, καὶ μικρὰ ἔργα, λόγων ἀρετῇ, δόξῃ παρεδώκαν ἢ ἀληθείας μείζονι, ἐγὼ δ' ἱστορίαν ἀπ' ἄλλων ἀποδεξάμενος ἄγνωστόν τε καὶ ἀμάρτυρον, ὑπὸ νεαρᾶς δὲ τῇ τῶν ἐντυξομένων μνήμῃ, μετὰ πάσης

ponendáque oratione industriâ posuerũt, rati scilicet, neq; siquid in rebus à suo seculo remotissimis falsi proderetur, posse refelli, & setamen suauitate narrationis amplissimũ laboris, ingenijq; fructũ percepturos. Alij uerò priuatis inimicitijs, tyrannorũq; odio prouecti, aut in laudes principũ, ciuitatũ, priuatorumq; hominũ immodicis assentationibus effusi, tenues per se res atq; humiles, scribẽdi tamẽ artificio, lõge supra ueri fidem stulerunt. Ego uerò contrà, non quidem acceptam ab alijs, aut incognitam, aut testibus egentem historiam, sed eorum qui legent, sensibus adhuc memoriæq; in

ἀληθὸς ἀκριβείας ἤθροισα δι' συγγραφὴν ἐκ ἀπόρρητῳ τῷ γνῶσιν & τοῖς ὕστερον ἔσεσθαι παραδοκήσας, ἔργων μεγάλων τε & πολλῶν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ γενομένων. εἰ γάρ τις παραβάλοι πάντα τὰ ἀφ' τοῦ Σεβαστοῦ χρόνου, ἕξ ὅπερ ἡ ῥωμαίων δυναστεία μετέστησεν εἰς μοναρχίαν, ἐκ ἂν εὕροι ἐν ἔτεσι τοσούτοις διανοίσεις, μέχρι τῶν Μάρκου λαμπρῶν, ὅτε βασιλεῶν ὅτως ἐπαλλήλως διαδοχὰς, ὅτε πολέμων ἐμφυλίων τε καὶ ξένων τύχας ποικίλας, ἐθνῶν τε διηνήσεις, καὶ

hærentem, summa uel fide, uel diligentia collectam, conscribendam suscepi, sperans haud iniucundam fore posteritati, earum rerum notitiam, quæ multæ sanè atq; magnæ, haud ita longo tempore acciderunt. Nam si quis ab Augusto usq; principe omnem ætatem complectatur animo, cũ scilicet Romanorum potentia ad unius est arbitrium deuoluta, ne annis quidem illis circiter ducentis (tot enim fermè ad Marci tempora numerantur) aut imperiorum tã diuersas successiones reperiet, aut bellorũ uel ciuiliũ uel externorũ tã uarios casus, atq; euentus, in tot excitas gẽtes,

πόλεων ἁλώσεις, καὶ τὰς ἐν τῇ ἠμείρᾳ πεδιάδας, καὶ ἐν πολλοῖς βαρβάροις γῆς τρόμους, καὶ ἀέρων φθορὰς, τυράννων καὶ βασιλέων βίους παραδόξους, πρότερον, ἢ σπανίως ἢ μηδ' ὅλως μνημονευθέντα. ὧν οἱ μὲν ὠμνηκέσαν ἔσχον τὴν ἀρχὴν, οἱ δὲ πρόσκαιρον τὴν ἀναστάσιν, εἰ σὺν δ' οἱ μέχρι παντὸς ἐφ' ἡμέρας μόνης ἐλθόντες, εὐθέως κατελύθησαν. μοιρίδιον γὰρ ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ ἐν ἔτεσιν ἐξήκοντα εἰς πλείους συνάσειας, ἢ ὁ χρόνος ἀπήτει, πολλὰ καὶ ποικίλα ἤνεγκε, καὶ

tot urbes noſtras barbaras q; expugnatas, præterea terræ motus & peſtilentias, uitas quoque principũ & tyrannorũ adeò nouas, atq; inauditas, ut nulla ijs apud ueteres conſimilia exẽpla, aut certè quàm pauciſſima inueniãtur, quorũ alij diuturnã, alij breui potentiã obtinuerũt, nõnulli autẽ uix dũ inito honore, imperatoresq; dunta xat appellati eodẽ illo quo ſuſceperãt die, imperiũ amiſerunt. Nã ciũ ſexaginta annis plures q̃ pro tempore principes urbs Roma pertulerit, factũ ex eo eſt, uti multæ ſanè, uariæq́ res,

βώματος ἄξια. ὅτῳ γὰρ οἱ μὲν τὴν ἡλικίαν πρεσβύτεροι, τῇ ἐμπειρίᾳ τ' πραγμάτων ἐπιμελέστεροι ἦσάν τε, καὶ τῶν ὑπηκόων ἦρξαν. οἱ δὲ νομιζῇ νέοι, ῥᾳθυμότερον διώκοντες, πολλὰ ἐκαινοτόμησαν, διόπερ ἐκότως ἐν ἡλικίαις τε καὶ ἤθεσιν διαφόροις, οὐχ ὅμοια γέγονε τὰ ὑπ' αὐτῶν διοικήματα. ὡς δ' ἕκαστα τούτων ἐπράκθη κατὰ χρόνους καὶ συνασείας, διηγήσομαι.

atq; admiratione dignæ exorirẽtur, quippe ætate prouecti principes, utpote rerum, negotiorumq; periti diligentius ſeſe, ſuosq; regebant, cõtra aduleſcentes molliter, atq; indulgenter habiti, noua ſcilicet permulta deſignabãt. Quo factum eſt, ut diſpari ætate atq; licentia, diſparia quoq; ſtudia, moresq; ſequerentur. Hæc quem admodum geſta ſint, temporum ipſorum atque principum ſeruato ordine perſcribemus.

Τῶ βασιλεύοντι Μαρκῳ, θυγατέρου μὲν ἐγένοντο πλείους, ἄῤῥενου δὲ δύο. τῶν δὲ ἀῤῥένων τούτων ὁ μὲν ἕτερος, κομιδῆνε τὸν βίον μετήλλαξε. Βηρίσσιμος δ' ἦν ὄνομα αὐτῷ. τὸν δὲ περιόντα, Κόμμοδον καλούμενον, ὁ πατὴρ μετὰ τῆς ἄλλης ἠθιμελείας ἀνετρέψατο, πάντοθεν τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐπὶ λόγοις δοκιμωτάτους ἠθὶ συντάξεσιν οὐκ εὐκαταφρονήτοις καλῶν, ὅπως συνόντες ἀεὶ παιδεύοιεν αὐτῷ τὴν ἡόν. ταῖς τε θυγατέρας ἐν ὥρᾳ γενομένας ἐξέδο

Imperator Marcus filias quidem suscepit complures, mares autem duos. Horum alter natu minor, adulescentulus admodum, fato est functus, Verißimo nomen fuit.

Alterum uerò Commodum nomine, magna diligentia, curáque pater educauit, accitis undique uiris doctrina claris, maximáque proposita mercede, uti mores pro se quisq; filij ingeniũq; excolerent.

Filias porrò quum adoleuissent, optimis ex ordine senatorio

το ἀνδράσι, τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς ἀρίστοις, οὐ τοὺς γένους μακραῖς διαδοχαῖς εὐπατρίδας, οὐδὲ τοὺς πλούτου περιβολαῖς λαμπροὺς, κοσμίους δὲ τὸν τρόπον, καὶ σώφρονας τὸν βίον, γαμβροὺς αὐτῷ γενέσθαι θέλων. ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα ἡγεῖτο κτήματα. ἀρετῆς δὲ πάσης ἔμελεν αὐτῷ. λόγων τε ἀρχαιότητος ἦν ἐραστὴς, ὡς μηδενὸς, μήτε ῥωμαίων, μήτε ἑλλήνων ἀπολείπεσθαι. δηλοῖ δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτοῦ, ἢ γραφέντα. παρεῖχε δὲ καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἐπιεικῆ καὶ

uiris collocauit.

Neq; enim qui longam generis seriẽ præferrent, aut qui opes nimias ostentarent, sed qui morum probitate, atq; modestia, uitæq; innocentia præcellerent, eos sibi generos deligendos putabat. Hæc enim solæ animi bona certa esse, stabiliaq; ducebat.

Virtutẽ nullam non magnopere exercuit. Adeò literarũ antiquitatis studiosus, ut nemini sit in eo genere Græcorum, Romanorúmque secundus. Argumẽta sunt permulta quæ ab illo dicta atq; conscripta, ad nos usq; peruenerunt. Adeò uerò ciuilẽ sese, & com-

μέτριον βασιλέα, τούς τε πρεσίοντας δεξιούμενος, κωλύων τὲ τοὺς περὶ αὐτὸν δορυφόρους, ἀπροβεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας. μόνος τὲ βασιλέων φιλοσοφίαν οὐ λόγοις, οὐδὲ δογμάτων γνώσεσι, σέμνῳ δ' ἤθει, καὶ βίῳ σώφρονι ἐπιστώσατο. πολύτε πλῆθος ἀνδρῶν σοφῶν ἤνεγκεν ἡ τῶν ἐκείνου καιρῶν φορά. φιλεῖ γάρπως ἀεὶ τὸ ὑπήκοον, ζήλῳ τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βιοῦν. ὅσα μὴ τοῦν ἐκείνῳ πέπρακτο ἀνδρεῖα καὶ σώφρονα, στρατηγικὴν ἢ πολιτικὴν ἀρετὴν ἔχοντα, πρός τε τοὺς τὰ ἀρκτῶα τῆς γῆς ἔθνη βαρβαρα

modum omnibus principem præstabat, ut adeuntium cuiuis dextram placide daret, neminēq; à suis custodibus prohiberi aditu pateretur, solusq; Imperatorū sapientiæ studiū non uerbis aut decretorum scientia, sed grauitate morū, uitæq; continentia usurpauit. Quo factū est, ut magnū sapientiū uirorū prouētum ætas illa extulerit. Solent enim plerunque homines uitā principis æmulari. Quæcunque igitur ab illo modeste, atque fortiter domi, forisqúe sunt gesta, qualémque porrò se aduersus barbaras natio-

κατοικοῦντας, πρός τε τοὺς ὑπὸ ταῖς ἀνατολαῖς ποιουμένους τὸν βίον, πολλοῖς καὶ σοφοῖς ἀνδράσι συγγέγραπται. ἃ δὴ μετὰ τὴν Μάρκου τελευτὴν παρὰ πάντα τὸν ἐμαυτοῦ βίον εἶδόν τε καὶ ἤκουσα, ἔστι δ' ὧν καὶ πεῖρα μετέσχον, ἐν βασιλικαῖς ἢ δημοσίαις ὑπηρεσίαις γενόμενος, ταῦτα συνέγραψα.

Γηραῖον ὄντα Μάρκον, καὶ μὴ μόνον ὑφ' ἡλικίας, ἀλλὰ καμάτοις τε καὶ φροντίσι τετρυχωμένον, διατρίβοντά τε ἐν παιόσι, νόσος χαλεπὴ καταλαμβάνει. ἐπεὶ δὴ αὐτοῦ τὰς πρὸς

nes septentrioni subiectas, soliq; orienti gesserit, ea sunt multorū doctißimorumq; hominū comprehensa monimentis. Quæ uerò post Marci obitum per uniuersam ætatem uisa mihi auditaq; sunt, nonnulla item inexperiundo cognita, utpote in publicis officijs, principalibusq; uersato, ea nunc conscribenda suscepi.

Senem iam Marcū, neque ætate solum, sed laboribus multis curisq; confectū, dum in Pannonijs ageret, grauißimus repente perculit morbus. Quare cum deploratam planè

σωτηρίαν ἐλπίδας φαύλως ἔχειν ὑπώπτευεν, ἐώρα τε τὸν παῖδα τῇ μέρα πλίκίας ἀρχόμενον ἐπιβαίνειν, δεδιὼς μὴ νεότης ἀκμάζουσα, καὶ ἐμφορεῖσα ἀδεσπότου οὐσίας αὐτοκρατορα, καὶ ἀκώλυτον προσλαβοῦσα, μαθημάτων μὲν καλῶν, καὶ ἐπιτηδευμάτων ἀφανίσῃ, μέθαις τε καὶ ἕρωσι παλλαις ἐπιδοῦσα ἑαυτὴν. ῥᾳδία γὰρ αἱ τῶν νέων ψυχαὶ εἰς ἡδονὰς ἐξολισθαίνουσαι, ἀπὸ τῶν παιδείας καλῶν μετοχετεύονται. οἷα δὴ καὶ ἄνδρα πολυίστορα μάλιστα ἐτάραττε μνήμη τῶν ἐν νεότητι βασιλείαν παρειλαβόντων, τὸν μὲν Διονυσίου τὸν σι

salutem suã sentiret, anxius uidelicet agebat, ne filius, qui tum primã ierat aduleſcentiam, ſiue ætatis feruore nimio, ſiue licentia quadam ſumma quam in orbitate eſſet habiturus, bonis artibus ſtudijsq; relictis, ebrietati ſeſe, & crapulæ dederet, quippe facile ingenia aduleſcentium à recta honeſtaq; diſciplina ad luxũ uoluptatesq; delabuntur. Terrebat inſuper hominem minimè imperitũ, multorũ memoria principum, qui iuuenes imperium ſuſcepiſſent, ut Dionyſij Siciliæ

κελιότα τυραννου, ὃς ἀπὸ τῆς ἄγαν ἀκρασίας, ἥδοναῖς ὧν μεγίστοις μιθοῖς ἐνηρᾶτο, τὸ ζῆν, τί δεῖ ἀλιξάνδρου διαδόχων εἰς τοὺς ὑπηκόους ὕβρεις τε καὶ βίαι, ἅτι ὧν τῶν ἐκείνου ἄρχειν καθίκωσαν. Πτολεμαῖος μὲν, ὁ μὲ λιος ἀδελφῆς ἐδίας ἐρῶν, παρεχωρήσας, παρά τε τὸς μακεδόνων καὶ ἑλλήνων νόμους αὐτίγονος ὁ Διόνυσον πάντα μιμούμενος, καὶ διονὸν μὲν πορφυρίδα τῇ λευκαλῇ αὐτὶ λευσίας, καὶ διαδήματος μακεδονικὸν, θύρσον δὲ αὐτὶ σκήπτρου φέρων. ἕλα δὲ ἐν μᾶλλον αὐτὸν ἐλύπει ἢ μὴ πρὸ πολ

tyranni, cuius tanta fuit intemperantia uictus, ut nouarũ uoluptatũ inuentores ſummis afficeret præmijs, ut itẽ eorũ qui Alexãdro ſucceſſerunt. Ita enim cõtumelioſe, ui olenterq; dominati ſunt, ut illius imperio graue dedecus conciliarint. Si quidem Ptolemæus eo turpitudinis prolapſus eſt, ut contra Macedonum, atq; adeò Græcorum omnium leges, etiam ſororijs amoribus, implicaretur. Antigonus autem quo Liberum patrem repræſentaret, pro cauſa & diademate Macedonico hederam capiti circumdare, thyrſumq; pro ſcepſtro geſtare eſt ſolitus.

λῦ, ἀλλ' ὑπόγυον ἔχον
τα τὴν μνήμην, τά τε
Νέρωνι πεπραγμένα,
ὃς ἐχώρησε μέχρι μη-
τρῴου φόνου, παρεῖχέ
τε τοῖς δήμοις ἑαυτὸν
καταγέλαστον θέαμα,
τά τε Δομετιανῷ τε-
τολμημένα, τῆς ἐσχά-
της ὠμότητος οὐδὲν
ἀπολείποντα. τοιαύ-
τας δὴ τυραννίδος εἰ-
κόνας ὑποτυπούμενος,
ἐδεδίει τε καὶ ἤλπι-
ζεν. οὐ μετρίως δ' αὐτὸν
ἐτάραττον καὶ οἱ γερ-
μανοὶ γειτνιῶντες, οὓς
οὐδέπω πάντας ἐκε-
χείρωτο, ἀλλὰ τοὺς μὲν
πειθοῖ ἐς συμμαχίαν
προσηγάγετο, τῶν δὲ
καὶ κρατήσας ἦν τοῖς
ὅπλοις. ἦσαν δέ τινες,

Solicitabũt animũ ſenis
recẽtia quoq; exempla,
ut Neronis ipſius, qui ne
à materna quidem cæde
abſtinuerit, & ſe ridicu
lum populo ſpectaculũ
præbuerit. Vt item Do
mitiani, quàm nihil ſibi
ad extremam crudelita
tem reliqui fecerit. Has
igitur tyrannidũ imagi-
nes cũ animo uolutans,
inter ſpem metumq; agi
tabatur. Terrebat præ-
terea illum Germaniæ
uicina gens, quam non
dum planè ſubiecerat,
ſed partim in ſocieta-
tem adſciuerat, alios ar
mis bellóque edomue-
rat. Nonnulli etiam
ex ijs effugerant, me-

οἱ διαδράντες πρὸς
τὸ παρὸν ἀνακεχωρή-
κεσαν, δέει τῆς πρου-
σίας τοιούτου βασιλέ-
ως. ὑπώπτευεν οὖν, μὴ
τῆς ἡλικίας τοῦ μειρακίου
καταφρονήσαντες,
ἐπιθῶνται αὐτῷ.
ἐρᾷ γὰρ τὸ βάρβαρον,
καὶ ὑπὸ ταῖς τυχού-
σαις ἀφορμαῖς ῥᾷστα
κινεῖσθαι. κυμαίνουσαν
οὖν ἔχων τοσαύταις
φροντίσι τὴν ψυχὴν,
συγκαλέσας τοὺς φί-
λους, ὅσοι τε πρῆσαν
τῶν συγγενῶν, καὶ τὸν
παῖδα πρασησάμε-
νος, ἐπειδὴ πάντες
συνῆλθον, ἡσυχῆ τοῦ
σκίμποδος κουφίσας
ἑαυτὸν, τοιούτων λό-
γων ἤρξατο.

tuq; principis in præ-
ſens continebantur.
Quare dubitabat ne de
ſpecta mox filij ætate ar
ma reſumerent, quippe
barbaris mos quamlibet
leuibus momentis, aut
cauſis impelli.
His igitur curarum flu-
ctibus æſtuans, amicos
propinquósque omnes
quotquot aderant, con-
uocari iubet.
Qui poſtquàm conue-
nerunt, conſtituto in eo-
rum conſpectu adule-
ſcente filio, paulumq; ſe
è grabato ſubleuans,
huiuſcemodi ha-
buit ora-
tionem.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ βασιλέως Μαρκου.

Αχθεσθαι μὲν ὑμᾶς, ἐφ' οἷς ὁρᾶτέ με διακείμενον, θαυμαστὸν οὐδέν. φύσει τὲ γὰρ τὸ ἀνθρώπινον ἐλεεινὸν, ἐν ταῖς τῶν ὁμωφύλων συμφοραῖς. τά τε δεινὰ ὑπ' ὄψιν πεσόντα, οἶκτον προκαλεῖται μείζονα, ἐμοὶ δέ τι καὶ πλέον ὑπάρχειν παρ' ὑμῶν οἴομαι. ἐκ γὰρ ὧν αὐτὸς διαικειμαι πρὸς ὑμᾶς, ἀμοιβαίαν εὔνοιαν εἰκότως ἤλπικα. νῦν δὲ καιρὸς εὔκαιρος, ἐμοί τε αἰσθέσθαι, μὴ μάτην πρὸς ὑμᾶς τοσούτου χρόνου τιμήν τε καὶ σπουδὴν κατατεθεῖσθαι, ὑμῖν

MARCI IMPERATORIS CONCIO.

Dolere uos atque angi, cum ita me affectum cõtemplamini, minimè mirandum. Quippe humanũ est humanis casibus ingemiscere, multoq; magis misericordiã prouocant, quæ oculis usurpamus. Cæterũ peculiaris uobiscũ nostra ratio est. Nam de mei erga uos animi conscientia, mutuam spero à uobis quasi meo iure beneuolentiam. Nunc autem illud incidit, cum & mihi sit iudicium faciundum, frustra ne uobis honorem tamdiu habuerim,

τε ἀποδοῦναι χαρίν, δείξασιν, ὅτι ὑπὲρ ὧν ἐτύχετε, οὐκ ἀμνημονεῖτε. ὁρᾶτε δήμοι τὸν υἱὸν, ὃν αὐτοὶ ἀνεθρέψασθε, ἄρτι τῆς μειρακίων ἡλικίας ἐπιβαίνοντα, καὶ δεόμενον ὥσπερ ἐν χειμῶνι καὶ ζάλῃ, τῶν κυβερνησόντων, μήποι φερόμενος ὑπ' ἀτελοῦς τῆς τῶν δεόντων ἐμπειρίας, εἰς φαῦλα ἐπιτηδεύματα προσαρραχθῇ; γένεσθε δὴ οὖν αὐτῷ ὑμεῖς ἀνθ' ἑνὸς ἐμοῦ, πατέρες πολλοὶ, περιέποντές τε, καὶ τὰ ἄριστα συμβουλεύοντες.

Οὔτε γὰρ χρημάτων πλῆθος οὐδὲν αὐταρκὲς πρὸς τυραννίδος ἀκρασίαν, οὔτε

studiumq; omne meum lubens detulerim, & uobis referenda gratia ostendendum non esse eorum, quæ acceperitis immemores. Videtis filium quem ipsimet educastis, primas nunc adulescentiæ metas ingredientem, quasiq; in salo atq; in fluctu uitæ gubernatoribus indigẽtem, ne rerum imperitia de recto quasi cursu ablatus, malis artibus impingat. Este igitur uos illi pro me uno multi parentes, excolendo scilicet, atq; optima suggerendo. Neque enim aut pecuniæ uis tyrannidis luxuriã explere, aut stipãtia

δορυφόρων φρουρὰ ἱκανὴ ῥύεσθαι τ' ἄρχοντα, εἰ μὴ πρὸς ὑπάρχοι καὶ τὴν ὑπηκόων εὔνοια. μάλιστα δ' ἐκεῖνοι εἰς ἀρχὰς μῆκος ἀκινδύνως ἤλασαν, οἳ οὐ φόβον δι' ὠμότητος, πόθον δ' ἐν αὐτῇ χρηστότητος, ταῖς τ' ἀρχομένων ψυχαῖς ἐνέσαξαν. ὃ γὰρ οἱ δι' ἀνάγκης δουλεύοντες, ἀλλ' οἱ μετὰ πειθοῦς ὑπακούοντες, ἀνυπόπτοις, καὶ ἔξω κολακείας πρασσοιήτα δοκοῦντες τε καὶ πάσχοντες, διατελοῦσιν, οὐδέποτε ἀφίστανται, ἂν μὴ βίᾳ καὶ ὕβρει ἐπὶ τοῦτο ἄχθωσι. χαλεπὸν δ' ἐμβῆναί τε, καὶ ὅρον ἐπιθεῖναι ἐπι-

satellitum agmina tueri principem possunt, nisi illi ipsi quos regas, animum imperanti bene uolentiamq; accommodent. Quippe ij demum diu tutoq; imperant, qui non metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate ciuium suorum animis instillant. Neq; enim quos seruire necessitas coëgit, sed quos obtemperare sua quenq; uoluntas adegit, ij sunt in agendo patiendoq; à suspicione omni, assentationeq; uacui, nunquamq; imperia detrectant, nisi uiolèter contumelioseq; sint habiti. Est aũt difficile in maxima licentia

θυμίας, ὑπηρετοῦσης δ' ἐξουσίας. τοιαῦτα δὲ συμβαλλόντες αὐτῷ, καὶ ὧν ἀκούει παρ' ὑπομιμνήσκοντες, ὑμῖν τε αὐτοῖς καὶ τῶν σῳ, ἄριστον ἀπ' ἀρχῆς δείξετε βασίλεα, τῇ τε ἐμῇ μνήμῃ χαριεῖσθε τὰ μέγιστα, ὅτῳ γε μόνως, ἀΐδιον αὐτὸν ποιῆσαι δυνήσεσθε. τοσαῦτα εἰπόντα τὸν Μάρκον ὧδ' ἐπεσοῦσα λειποθυμία κατέσχασεν, ὑπὸ δὲ ἀδενίας καὶ ἀθυμίας, αὖθις ὑπτιάζειν. οἰκτῷ δὲ πάντας ἐλάμβανε τῶν παρόντας, ὡς μηδὲ καταχόντας ἴσας αὐτῷ εἰς οἱ μωλὶν ἀναβοῆσαι. ὁ μὲν

moderari sibi, quasiq; frenos imponere cupiditatibus, quod si bene uiuendi autores illi fueritis, & quæ nunc coràm audit, identidem admoueritis, una opera & ipsum uobis reliquisque omnibus optimum principem reddetis, & memoriam nostram demerebimini, quam scilicet immortalem hac una ratione poteritis efficere. Talia dicentem Marcum ita repente animus defecit, ut statim cõticesceret, ac languore nimio supinus in lectulũ relaberetur. Tanta autẽ quicunq; aderãt miseratio inuasit, ut ex ijs nonnulli præ dolore parum animi compotes clamorem extolle-

ἔτη νυκτός τε καὶ ἡμέρας ὀκτὼ διελθούσας μιᾶς, ἀνεπαύσατο, ποθή τε τοῖς καθ' αὐτὸν ἀνθρώποις ἐγκαταλιπὼν, ἀρετῆς εἴδωλον μνήμην εἰς τὸν ἐσόμενον αἰῶνα. τελευτᾷ Γάϊος ὁ Μάρκου, ἐπεὶ δὲ διεφοίτησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν στρατιωτικὸν, καὶ τὸ δὴ μῶλον πλῆθος ὁμοίως ἀγνῶτα κατέσχετο. οὐδέπω γὰρ ἀνθρώπων τῶν ὑπὸ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν, οὓς ἀδάκρυτα τοιαύτην ἀγγελίαν ἐδέξατο. πάντων δ' ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲν πατέρα χρηστὸν, οἱ δ' ἀγαθὸν βασιλέα, γυναῖον δὲ ἕτεροι στρατηγὸν, οἱ δὲ

rent. Sed ille cum diem unum duntaxat, nocte mq; superuixisset, fato est functus, sic ut magnum sui desiderium eius ætatis mortalibus, posteris uerò etiam uirtutis memoriam reliquerit sempiternam.

Postquàm uerò illius mortem fama uulgauit, incredibilis repente exercitũ ipsum, plebemq; adeò omnem luctus occupauit.

Neq; ulli sanè Romanæ ditionis mortales fuerunt, qui nõ eiusce modi nuncium multis lachrymis exceperint, omnesq; uelut una uoce, alij parentem probum, alij bonum Imperatorem, quidam fortissimũ ducem, nonnulli etiam

σώφρονα καὶ λιόσμιον ἄρχοντα ἀνεκάλουν. καὶ ὀλίγοις ἐψεύσθη. ὀλίγῳ δὲ διελθοσῶν ἡμερῶν, ἐν ὅσοις περὶ τὴν διάλεξιν τοῦ ἐμοῦ ἀπηχόλην, ἔδοξε τοῖς φίλοις πᾶσα ἀγεῖν τὸ μέρος τὸ κιον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὡς διαλεχθέντες τοῖς στρατιώταις, καὶ χρήματα δωρησάμενον, ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς βασιλέαν διαδεχομένοις μεγαλόφρονι ἐπιδόσει οἰκειώσασθαι τὸ στράτευμα, παρεγγέλθη τε δὴ πᾶσιν ἐλθεῖν εἰς τὸ ἑωθὸς πεδίον ὡς ὑποδέξεσθαι. προελθὼν ὁ Κόμμοδος τάς τε βασιλέως θυσίας ἐπιτελῶν, καὶ ἔμπαλος

cõtinentẽ & moderatũ principem uocitabant. Neq; sanè quisquam falsus habebatur.

Paucis autem post diebus celebrato iam funere uisum amicis est adulescentem adducere ad exercitum, ut & milites alloqueretur, & (qui nouis Imperatoribus mos est) pecunijs elargiendis, uelut autoramento quodam illorum, sibi animos adiungeret.

Edictum itaq; omnibus, ut in campum de more adessent frequentes. Cum itaq; processisset Commodus, ac rem diuinam fecisset, erectumq; ad hoc ipsum

αὖθις εἰς ὕλην ἀφθέντα ἐν μέσῳ σφαγιάζεσθαι, ἀνελθὼν ἐπ' αὐτὸ, καὶ πολισκάμενον τοὺς πατρῴους (πολλοὶ δὲ καὶ λόγιοι παρῆσαν αὖθις) ἔλεξε τοιάδε.

Δημηγορία κομμόδου.

Κοινὸν εἶναί μοι τῶν ὑμᾶς τῶν ἀεὶ τοῖς καταλαβοῦσιν ἀλγηδόνα, καὶ μηδενὶ ἧσσον ὑμᾶς ἐμοῦ συμφορεῖν, ἐμαυτὸν ἀκριβῶς πείθω. οὐδὲ γὰρ πολιόντα μοι τὸν πατρὸς, πλεονεκτεῖν ὑμῶν ἠξίουν. ἐκεῖνον γὰρ πάντας ἡμᾶς, ὡς ἕνα ἠγάπα. ἔχαιρον δὲ μᾶλλον, συσπαστιῶντά με ἢ ὑὸν καλῶν.

medijs castris tribunal conscendisset, paternis amicis, qui multi sanè doctißimiq; uiri aderant, circumstantibus, ad hunc fermè modum uerba fecit.

COMMODI concio.

COmmunem mihi esse uobiscum huius mœrorem calamitatis, neq; uos aliter quàm me ipsum affectos esse planißimè persuasum habeo. Neque enim ego superstite parente ipso meo, superiorem me uobis unquam gessi. Nam ille ita nos uniuersos ut unum aliquem diligebat, lubentiusq; me cõmilitonem quàm filium uocitabat.

τῶν μὲν γὰρ πρωτογενείαν, ἣν ἔσχετο φύσεως τιμὴν, ἀρετῆς κοινωνίαν. φέρων δέ με πολλάκις νήπιον ὄντα, ταῖς ὑμετέραις ἐγχείρισε πίστεσι. διόπερ καὶ ῥᾴσας πάσης εὐνοίας μεθέξειν πρὸς ὑμῶν ἤλπικα. τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ χρεὼν ἐμοὶ ταῦτα ὀφειλόντων, τοὺς δ' ἡλικιώτας εἰκότως ἄν, καὶ συμφοιτητὰς τῶν ἐν ὅπλοις ἔργων ἀκριβολογίαν. πάντας γὰρ ὑμᾶς, ὡς ἕνα ὁ πατὴρ ἐφίλει τε, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἐπαίδευεν. ἔδωκε δ' ἂν μετ' ἐκεῖνον ἐμὲ βασιλέα ἡ τύχη, οὐκ ἐπείσακτον,

Quippe hanc naturæ appellationem, illam uerò uirtutis communicationem existimabat. Quin infantem sæpe me in ulnis gestans, uobis dabat in manus, quæ sìq; uestræ mandabat fidei. Quapropter minimè dubito, quin mihi omnem sitis beneuolentiam exhibituri. Cũ pro alumno me maiores natu habere debeant, ipsos autem æquales condiscipulos armorum iure appellauerim, siquidem ita nos uniuersos ut unum aliquem pater diligebat, omniq; uirtutum studio, ac bonis artibus curabat instituendos. Nũc me post illũ uobis fortuna principẽ dedit, non quidẽ asciticiũ,

ὥσπερ οἱ πρὸ ἐμοῦ, πρὸ σκτήτῳ σεμνυνόμενον ἀρχῇ, ἀλλὰ μόνος τε ὑμῖν ἐγὼ ἐν τοῖς Βασιλείοις ἀπεκυήθην. εἰ μὲν ὡραθέντα με ἐδίωξα πικῶν σπαργάνων, ἅμα τῷ τ γαστρὸς προελθεῖν, ἁ βασιλικὸν ὑπελίξατο πορφυρίς. ὁμοῦ δέ με εἶδεν ἥλιος ἄνθρωπον καὶ βασιλέα. εἰκότως οὖν ταῦτα λογιζόμενοι, σέβεσθε ὑμῖν δυνηθέντα αὐτοκράτορα. ὁ μὲν γὰρ πατὴρ εἰς οὐρανὸν ἀναπέπλως, ὁπαδὸς ἥλιος τῷ σωτῆρος ὅτι θεῶν, ὑμῖν δὲ χρὴ μέλειν τῶν ὑπ ἀνθρώποις, καὶ τὰ κατ γῆς διοικεῖν, καὶ

quales ante me fuerunt, neq; uelut acquisito imperio gloriantem.

Quippe unus ego uobis natus educatúsque in aula, priuatis q; intactum cunabulis, statim me ut ex aluo prodieram, imperatoria purpura susceperi, simúlque sol hominem me uidit & principem.

Hæc cum animis uestris reputantes, iure principem colite, non datum uobis, sed natum.

Nam pater quidem iam in cœlum euectus, consors est consessorq; deorum.

Nobis autem orbis terrarum gubernacula, rerúmque humanarum cura incumbit.

πρὸ δὲ αὐτὰ καὶ βεβαιοῦν, ὑμέτερον ἔργον, εἰ τὰ τοῦ πολέμου λείψανα μετὰ πάσης εὐσεβείας ἀπαλείψοιτε, καὶ τῶν ῥωμαίων ἀρχὼ μέχρις ὠκεανοῦ πρόσω τάξοιτε. ὑμῖν τε γὰρ τῶν τὰ δόξαν οἴσει. καὶ τῷ τοῦ κοινοῦ πατρὸς μνήμῃ, χάριτας ἀξίας ὡς ἀμείψεσθε ὃν ἐπὶ πάσιν τε τῶν λεγομένων, καὶ τὰ πραττόμενα ἐφορᾶν ἡγεῖσθε. ζυλαιμονοίημεν δ' ἂν τὰ μέλλοντα προϊδόντος θεοῦ ὑπὸ φιλτάτῳ μοίρᾳ τυχεῖν. καὶ τὰ μὲν πρὸ τοῦ ὑμῖν εὐσεβείας κατορθωθέντα, εἰς τῶν ἐκείνου σοφίαν

Quæ quos successus, quantaq; habituræ sint uires, in uestra manu est. Si enim belli reliquias fortiter deleueritis, & imperij Romani terminos ad oceanum usq; promoueritis, cum ipsi uobis ingentem gloriam comparabitis, tum communis parentis memoriæ debitam gratiam referetis.

Atq; eum quidem exaudire, quæ dicimus, & intueri præsentem, quæ gerimus credite.

Nos autem felicissimos, qui benefactorum nostrorum testem eiuscemodi simum habituri.

Quæ igitur ad hanc diem fortissime prosperrimèque gessistis, illius scilicet sapientiæ

τε καὶ στρατηγίαν, τὴν
ἀναφορὰν ἔχει. ὅσα δ'
ἂν σὺν ἐμοὶ βασιλεῖ
νέῳ προθύμως ἐπιδεί-
ξησθε, τούτων τὴν δό-
ξαν πίστεώς τε ἀγα-
θῆς καὶ ἀνδρείας ἀπρί-
σεσθε, τό, τε ἐν ἡμῖν νέ-
ον σεμνότητος πλη-
ρώσετε, τῇ τῶν ὑμετέ-
ρων ἔργων ἀνδραγα-
θίᾳ, τό, τε βαρβαρον
ἐν ἀρχῇ νέας ἡγεμονί-
ας κωλυθεν, οὔτε εἰς
τὸ παρὸν καταθαρσή-
σει, τῆς ἡλικίας κατα-
φρονῆσαν, τά τε μέλ-
λοντα φοβήσεται δέει
τῶν πεπειραμένων.
Τοσαῦτα ὁ Κόμμοδος
εἰπὼν, καὶ μεγαλό-
φροσι δωρεαῖς χρη-
μάτων οἰκειωσάμενος

gubernationiq; tribuun-
tur. Quæ autem me-
cum, hoc est, cum iuue-
ne Imperatore uestro
præclare feceritis, ea
sunt uobis ipsis quasi
peculiarem cum fidei,
tum uirtutis claritudi-
nem paritura.

Quocirca & ætati
meæ rebus strenue ge-
rendis autoritatem con
ciliabitis, & barbara
gens initio noui prin-
cipatus repressa, neque
in præsens contemptu
ætatis nostræ se efferet
audacius, & suis nunc
edocta periculis, metu
deinceps perpetuo co-
ercebitur. His dictis,
pecuniam magna copia
elargitus, ut sibi animos

τὸ στρατιωτικὸν, εἰς τῆς
βασίλειον ἐπανῆλθεν
αὐλὴν. ὀλίγου μὲν οὖν
τινος χρόνου, πάντα
ἐπράττετο τῇ γνώμῃ
τῶν πατρῴων φίλων, οἱ
πανημέριοι συνῆσαν
αὐτῷ, τὰ βέλτιστα συμ-
βουλεύοντες. καὶ τοσοῦ-
τον ἐνδιδόντες χρό-
νον, ὅσον ἐνόμιζον αὐ-
τάρκη πρὸς σώφρονα
τοῦ σώματος ἐπιμέ-
λειαν. παρεισδύντες
δέ τινες τῶν ὠθὶ τῆς αὐ-
λῆς οἰκετῶν, διαφθείρειν
ἐπειρῶντο νέον ἦθος
βασιλέως. ὅσοι τε κό-
λακες τραπέζης, καὶ
τὸ εὔδαιμον γαστρὶ,
καὶ τοῖς αἰσχίστοις με-
τροῦσιν, ὑπομιμνήσ-
κοντες αὐτὸν τῆς ἐν

militum fidos faceret,
in aulam reuersus est.

Igitur breue sanè ad
tempus omnia paternis
amicis autoribus gere-
bantur. Qui assiduitate,
prudentiq; consi-
lio nullo loco deerant.

Tantum ei tribuen-
tes laxamenti, quan-
tum satis esse ad tuen-
dam corporis ualetu-
dinem arbitrabantur.
Paulatim deinceps ir-
repsere nonnulli ex au-
lico famulitio, qui sibi
ad corrumpendam iu-
uenis Imperatoris in-
dolem nihil facerent
reliqui. Quippe men-
sarij adulatores, qui
uentre, atque obscœ-
nis uoluptatibus fœ-
licitatem metieban-
tur, identidem illum

ῥώμη βυφῆς, θεάματά τε καὶ ἀκούσματα τότε πρὸς διηγούμενοι, τῷ τε τῶν ἐπιτηδείων πλείονα καταριθμῶν τὸν, ἡβάλλοντές τε πᾶσαν τὴν ὑπὸ ταῖς ὄχθαις τοῦ ἴστρου ὥραν, μήτε ὀπώρας εὔφορον, ἐρυθραίνεται ἀεὶ τοῦ ποτοῦ νιφῆ. ὁ παύσει δέ, ἔλεγον, ὦ πλεῖστα, τὴν γενόμενόν τε καὶ ὀρυττόμενον οἴνων ὕδωρ; ἄλλοι δὲ ἀφλαύστοις ποταμῶν τε ῥεύμασιν, ἢ λιμνῶν τε καὶ ἀέρων, ὧν ἰταλίας μόνης εὔφορον. τοιαῦτα δή τινα ἐκ μειρακίων ὑποτυπόμενοι, ἤγειρον αὐτοῦ τὰς ὀρέξεις ἐς τὴν

urbis deliciarum admonebant, & nunc quæ illic uisu auditúq; iucunda forent commemorabant, nunc rerum omnium copiam, atq; affluentiam ferebant laudibus. Ad hæc ripas Histri ut omni tempore incommodas uituperabãt quæ neq; pomiferos haberent frutices, & perpetuis rigoribus nubibusq; obtinerentur.

Nunquam ne Imperator aiebant, concretam gelu, atq; effossam potare aquam desines?

Alij calidis fontibus, riuorumq; fluentium frigore, auriscq; & cœlo illo fruẽtur Italiæ peculiari. Tali scilicet illecebrarum mentione facile aduleſcentis animũ

ἥδονῶν ἐπιθυμίαν. αἰφνιδίως δὲ καλέσας οὓς φίλους, πόθῳ ἔλεγε τὴν πατρίδα, ὁμολογεῖν δὲ τὰς αἰτίας τῆς αἰφνιδίου ὀξμῆς αἰδέμων, δεδιέναι πῶς ποιεῖτο, μήτις ἐκείσε πῶς κατάλαβοι τὴν βασίλειον ἑσίαν τε εὐπαιδιῶν πλησίον. εἰ δ' ὥσπερ ἐξ ὀχυρᾶς ἀκροπόλεως, δύναμιν καὶ πόλεμον συγκροτήσας, ἐπιβεῖτο τῇ ἀρχῇ. αὐτάρκης ἦ ὁ δῆμος χορηγῆσαι πλῆθος ἐπιλέκτων νεανίων. τοιαῦτά τινα προφασιζόμενός τε μειρακίοις, οἱ μὲν ἄλλοι σωιεσάλπαζέ τε τὴν ψυχὴν, & σκυθρω-

uoluptatum cupidinibus incenderunt. Itaq; statim conuocatis amicis, teneri se patriæ desiderio nõ dissimulauit, causas tamen tam repentinæ mutationis fateri ueritus, solicitum se aiebat esse, ne quis opulens ex nobilitate domum occuparet principis.

Dein collectis uiribus quasi ex munitissima arce summam sibi rerum uindicaret, posse ex populo satis magnam uim delictorum iuuenum conflari.

Talia causante illo, reliquis metu defixis, terrámque tacito ultu

παῖς ταῖς ὄψεσιν εἰς τὴν ἐνεύσαν. Πομπηϊανὸς δὲ, ὃς πρεσβύτατός τε ἦν ἁπάντων, καὶ κατ' ἐπιγαμίαν προσήκων αὐτῷ (συνῴκει γὰρ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κομμόδου) ποθεῖν μέν σε, ἔφη, τέκνον καὶ δέσποτα, τὴν πατρίδα, εἰκός. καὶ γὰρ αὐτοὶ τῶν οἴκοι, ὁμοίᾳ ἐπιθυμίᾳ ἐαλώκαμεν. ἀλλὰ τὰ ἐνταῦθα πρὸ ἐργιαίτερα ὄντα, καὶ μᾶλλον ἐπείγοντα, ἀπέχει τὴν ἐπιθυμίαν. τὰ μὲν γὰρ ἐκεῖσε, καὶ ὕστερον ἐπὶ πλεῖστον αἰῶνα ἀρλαύσεις. ἐκεῖτε ἡ ῥώμη, ὅπου πότ' ἂν ὁ βασιλεὺς ᾖ. τὰ δὲ πόλεμον

mœstóque intuentibus, surgens Pompeianus, qui & ætate reliquos ante ibat, & Commodi sororem natu maximam in matrimonium habebat, Teneri te, inquit, ô fili & Domine, patriæ desiderio minime mirandum. Quippe eadem nos quoque rerum domesticarum cupido solicitat, sed ei tamen resistimus, quoniam priores partes agunt, magisque incumbunt nobis, quæ hic expedienda supersunt.

Nam illis quidem uel in posterum diutius perfrueris.

Roma autem illic est, ubi Imperator est. Cæterum, bellum

ἀτελῆ καταλιπεῖν, μετὰ τοῦ ἀπρεποῦς, καὶ ἐπισφαλές. θάρσος γὰρ ἐμβαλοῦμεν τοῖς βαρβάροις, οὐκ ἐπανόδου πόθον, ἀλλὰ φυγὴν καὶ δέος ἡμῶν κατασκοῦσι. καλὸν δέ σοι χειρωσαμένῳ πάντας αὐσοῦ, καὶ τὴν ὑπὸ τῇ ἄρκτῳ ἀρχὴν ὠκεανῷ ὁρίσαντα, ἐπανελθεῖν οἴκαδε, θριαμβεύοντί τε καὶ δεσμίους ἀπάγοντι, καὶ αἰχμαλώτους βασιλεῖς τε καὶ σατράπας βαρβάρους. τούτοις γὰρ καὶ οἱ πρὸ σοῦ ῥωμαῖοι, μεγάλοι τε καὶ ἔνδοξοι γεγόνασι. δεδίεναι δέ σε οὐ χρὴ, μή τις ἐκεῖ τοῖς πράγμασιν ὠνθῆται, οἵτε γὰρ

relinquere inchoatum, præterquàm quod inde corum uidetur, etiam periculosum est.

Quippe audaciam barbaris inijcimus, neque enim remeandi cupiditate deceßisse nos, sed aufugisse metu perculsos arbitrabuntur.

Tibi autem quàm fuerit pulchrum deuictis hostibus, atque imperij finibus ad oceanum usq; propagatis, redire in urbem triumphãti, uinctosq; & captiuos præter agenti reges, satrapasq; barbaros, his artibus prioribus seculis Romani homines magni atq; illustres euaserũt. Nihil est autem quod uereare, ne

ἄειτοι τ' ϐελῆς, ἐνταῦθα σὼ ϐοί, ἦτε στρατιωτικὴ δύναμις, πᾶσα, τ' σῆς ἀρχῆς προασπίζει. ταμεῖα τε χρημάτων βασιλικῶν ἐνταῦθα πάντα. ἥτε τοῦ πατρὸς μνήμη αἰώνιόν σοι πίστιν καὶ εὔνοιαν πρὸς τῶν ἀρχόντων ἐϐεϐαίωσε. τοιαῦτά σοι ἐς προτροπὴν, καὶ τὴν πρὸς τὰ μέτωπα ὁρμὴν ὁ Πομπηϊανὸς εἰπὼν, διέτρεψε πρὸς ὀλίγον τὸ μειράκιον. αἰσθόμενος γὰρ ὁ Κόμμοδος τὰ λεχθέντα, ἀπέντι οἷς ὅτε ὧν εὐλόγως ἔχρηκεν αὐτοῖς φίλοις ἀπεμέμψατο, φήσας ἀκριϐέστερον καθ' αὑτὸν

qua illic res tuæ periclitentur.

Nam & optimus quisq; senator tecũ hic est, & exercitus uniuersus tuum coram propugnat imperium.

Quin ærarium quoque principalis pecuniæ nobiscum est omne.

Ad hæc patris tui memoria æternam tibi apud potestates quaslibet fidem atq; beneuolentiam roborauit.

Cum ad hunc modũ potiora suadens Pompeianus locutus esset, paulũ modo in præsens conatus adulescentis repressit, qui reueritus senis dicta cum nihil haberet, quod saltem honestum specie responderet, cõcilium dimisit,

ἐπισκέψασθαι τὸ πρακτέον. ἐγκειμένων δὲ τῶν περὶ αὐτὸ θορυϐούντων, ὀπίστω μὴ τοῖς φίλοις ἀδέκτῳ ἐκοινώσατο. ἐκπέμψας ἢ γράμματα, καὶ ἀμνείμας, οἷς ἐδοκίμασε, τ' ὀχθης τ' ἴσρου τὴν πρόνοιαν, προστάξας τε αὐτοῖς ἀνέχειν τὰς τ' ϐαρϐάρων ἐπιδρομὰς, ἐπαγγέλλει τῷ ἔξοδον. οἱ μὲν δώκαν τὰ ἐγκεχειρισμένα. οἱ καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ πλείστας τ' ϐαρϐάρων ὅπλοις ἐχειρώσανθ'. τὰς ἢ ὧδε μεγάλαις συντάξεσιν, ὃν φιλίαν ἐπηγάγοντο, ῥᾷστα πείσαντο. φύσει γὰρ τὸ ϐαρϐαρον, φιλοχρήματον,

diligentius affirmans cõsideraturum.

Dein uerò ministris illius magis magisq; instantibus, nihil iam ad amicos retulit, sed datis Romam literis, ac præpositis, quos usum esset tuendæ Histri ripæ, & barbarorum insultibus cohercendis, profectionem continue edicit.

Illi igitur de mandata sibi munia obeuntes, haud ita longo tempore multos armis barbaros subegerunt, quosdam autem ex ijs magnis præmijs in amicitiã sibi adiunxerunt.

Quod quidem haud difficile factu fuit, quippe barbari suapte naturæ

καὶ κινδύνων καταφρονήσαντες, ἢ δι' ὑπερδρομῆς καὶ ἐφόδου τὸ χρειῶδες τὸν βίον πορίζονται, ἢ μεγάλων μισθῶν τὴν εἰρήνην αὐτοκαταλλάσσονται. ἅπερ ὁ Κόμμοδος εἰδὼς, καὶ τὸ ἀμέριμνον ὠνούμενος, ἀφειδῶς τε ἔχων χρημάτων, πάντα ἐδίδου τὰ αἰτούμενα. τῆς δὲ ἐξόδου διαγγελθείσης, κίνησις δὴ μεγίστη καταλαμβάνει τὸ στρατόπεδον. καὶ πάντες αὐτῷ συναπελθεῖν ἤθελον, ὡς ἀπαλλαγεῖεν μὲν τῆς ἐν τῇ πολεμίᾳ διατριβῆς, ἀπολαύσειαν δὲ ἐν ῥώμῃ τρυφῆς. ἐπειδὴ δὲ διεφοίτησεν ἡ

pecuniæ auidi, periculorum despicientes, aut incursibus populationibúsque uictum parant, aut proposita mercede uenalem pacem habent.

Quod intelligens Commodus, ut pecunia qua maximè abundabat, securitatem redimeret, nihil uidelicet petentibus denegabat.

Vbi autem dedita profectionis fama per exercitum est, ingens repente totis castris motus extitit, nullo non redire Romam cupiente, relictóque hostili solo urbanas affectante delicias.

Postea uerò quàm fama, ac nuncijs uulgatũ φήμη, ἄγγελοί τε ἧκον

κηρύττοντες τῆς τοῦ βασιλέως ἄφιξιν, ὑπερήσθη τε ὁ ῥωμαίων δῆμος, καὶ χρηστὰς εἶχεν ἐλπίδας, νέου αὐτοκράτορος ἐπιδημίᾳ, πατρῴζειν τὸν μειράκιον ἡγούμενοι. αὐτίκας δὲ τῆς ὁδοιπορίαν ὁ Κόμμοδος, μετὰ νεανικῆς σπουδῆς, καὶ διαδραμὼν τὰς ἐν μέσῳ πόλεις, ὑποδεχθείς τε πανταχοῦ βασιλικῶς, καὶ δήμοις ἑορτάζουσιν ὑπεφανείς, ἀσπαστός τε καὶ ποθεινὸς πᾶσιν ὤφθη. ὡς δὲ πλησίον ἐγένετο τῆς ῥώμης, πᾶσά τε ἡ σύγκλητος βουλὴ, καὶ πανδημεὶ, ὅσοι τὴν ῥώμην κατῴκουν ἄνθρω

est, reuerti in urbem principem, incredibilis uniuersam plebem lætitia peruagatur, spem sibi unoquoq; optimam de iuuenis imperatoris præsentia proponente, credentibusq; uniuersis paternis eum uestigijs perrecturum.

Sed ille festinato iter faciens, & iuuenili quodam ardore omneis in medio urbes curriculo pertransiens, regioq; cultu, lætisq; populorum celebritatibus exceptus, gratus nimirum omnibus atq; optatus adueniebat.

Sed ubi Romam appropinquauit, senatus statim uniuersus, populusq; Ro. magno pro se

ποι, μὴ κατασχόντες αὐτῶν, ἀλλ' ἕκαστος φθάσαι θέλων, δαφνηφόροι τε καὶ πάντα ἐπιφερόμενοι ἄνθη τότε ἀκμάζοντα, ὡς ἕκαστος οἷός τε ἦν, πόρρω τῆς πόλεως ὑπήντων, θεασόμενοι τὸν νέον, καὶ εὐγενῆ βασιλέα. ἐπόθουν γὰρ αὐτὸν ἀληθεῖ ψυχῆς διαθέσει. ἅτε παρ' αὐτοῖς γεννηθέντα τε καὶ τραφέντα, καὶ ἄνωθεν ἐκ τριγονίας βασιλέα τε, καὶ εὐπατρίδην ὄντα ῥωμαίων. τὸ μὲν γὰρ πρὸς πατρὸς αὐτῷ γένος, ἐκ τῶν τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐπισήμων ἦν. Φαυστῖνα δὲ ἡ μήτηρ, βασίλισσα γεγένητο, θυγάτηρ

quisq; anteuertendi studio effusi, laureatiq; ac flores omnifariàm, quos dabat anni tempus conferentes, quàm quisque ab urbe longißimè poterat, occurrebant uisuri principem ætate atque nobilitate conspicuum.

Quippe amabant illum, & quidem uerißimis affectibus natum apud ipsos educatumq;, tertioq; iam gradu imperium, nobilitatemq; Romanam complectentem.

Nam paternum ei genus à primoribus senatorij ordinis, mater autem Faustina, principis uxor, Antonini Pij filia

τὲ ὦσα αὐτωνίου, τοῦ εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, καὶ ἀδριανοῦ ἔκγονος κατὰ θηλυγονίαν. ἀνήνεγκε δὲ τὸ γένος αὐτὴ ἐπὶ Τραϊανὸν πρόπαππον. γένος μὲν οὖν ὁ Κόμμοδος οὕτως εἶχε. πρὸς δὲ τῇ τῆς ἡλικίας ἀκμῇ, καὶ τὴν ὄψιν ἦν ἀξιοθέατος, σώματός τε συμμετρίᾳ, καὶ κάλλει προσώπου μετ' ἀνδρίας. ὀφθαλμῶν τε γὰρ ἀρθμίαι, καὶ πυρώδεις βολαὶ. κόμη τε φύσει ξανθὴ καὶ οὐλή, ὡς εἴποτε φοιτῴη δι' ἡλίου, τοσοῦτον ἐκλάμπειν αὐτῷ πυροειδές τι, ὡς οὐδὲ μὲν οἴεσθαι, ῥίνημα χρυσοῦ προϊόντι ἐπιπάσσεσθαι, οὐδὲ δὲ

Hadriani etiam per matrem neptis, seriem ipsam generis ad Traianum proauum referebat.

Hoc editus genere Commodus est, cui quidem præter ætatis florem, etiam formæ dignitatis suffragabatur congruẽs corporis modus, pulchra uirilisque facies, tranquillæ faces oculis, atq; micantes, flaua & crispa cæsaries, ut in sole ambulanti uelut igne quodam rutilaret, sic ut euntẽ quidã scobe aurea putarẽt cõspergi, quidam etiam

ἐκθειάζειν, λέγοντας αἴγλην τινὰ οὐράνιον περὶ τὴν κεφαλὴν συγγεγενῆσθαι αὐτῷ. ἰουλοί τε αὐτοῦ κατιόντου, ταῖς πρειαῖς ἐπήνθουν. τοιοῦτον δὴ θεασάμενοι τὸν βασιλέα οἱ ῥωμαῖοι, εὐφημίαις τε παντοδαπαῖς, καὶ στεφάνων καὶ ἀνθέων βολαῖς ὑπεδέχοντο. ὡς δ' εἰς τὴν ῥώμην εἰσήλασεν, εἴς τε τοῦ Διὸς τὸ τέμενος, καὶ τοὺς ἄλλους νεὼς ἀνελθὼν, εὐθὺς τῇ τε συγκλήτῳ, καὶ τοῖς ἐν ῥώμῃ καταλειφθεῖσι στρατιώταις, χαριστήρια ὁμολογήσας τῆς φυλαχθείσης πίστεως, εἰς τὴν βασίλειον αὐλὴν, ἀνεχώρησε.

pro argumento diuinitatis acciperent, ac radios esse illos circa uerticem genitiuos opinarentur.

Ad hæc lanugo malis proserpebat, eásque quasi floribus conuestiebat.

Talem igitur imperatorem faustis ominibus acclamationibusq́;, & coronarum florúmque sparsionibus exceperunt.

Sed postquàm urbem ingressus est, Iouisq́; primum, dein cæterorum deorum templa consalutauit, gratiásque senatui uniuerso, & prætorianis militibus egit, seruatæ sibi fidei, in aulam Palatinam se recepit.

χρόνου μὲν οὖν τινος ὀλίγων ἐτῶν, τιμὴν πᾶσαν ἀπένεμε τοῖς πατρῴοις φίλοις πάντα τε ἔπραττεν ἐκείνοις συμβούλοις χρώμενος. ἐπεὶ δὲ τὴν πρόνοιαν ἐνεχείρισε τῆς ἀρχῆς ἑαυτῷ, ἐπιστήσας τοῖς στρατοπέδοις Περεννίον, ἄνδρα τὸ μὲν γένος ἰταλιώτην, στρατιωτικὸν δ' εἶναι δοκοῦντα, διὸ καὶ μάλιστα αὐτὸν ἔπαρχον ἐποίησε τῶν στρατοπέδων. τῇ τοῦ μειρακίου ἀρχρώμενος ἡλικίᾳ ἐκεῖνος, εἴασεν αὐτὸν καὶ κραιπάλαις, τῆς βασιλείων καμάτων, σὰν τὴν διοίκησιν τῆς

Pauculis igitur annis nihil non honoris paternis amicis exhibebat, omnibusq́; eos negocijs in consilio habebat.

Cura dein totius imperij alijs demandata, Perennium Italicum hominem, militaris disciplinæ peritißimum, pretorianis præfecit.

Is adulescentis ætate abutens, delicijs illum ganeisq́; corrumpi sinebat, curaq́; omni, laboribusq́; susceptis, totum planè imperium administrabat.

τρυφαῖς σχολάζοντα τε φροντίδος καὶ τῶν ἀπῆγεν αὐτὸν, καὶ πᾶς ἀρχῆς αὐτὸς ἀνεδέξα-

τὸ, πλέστο τὲ ἀκρατὲς τῷ ἀδθυμίᾳ, καὶ τῶν μὲν προσκτωμένων ἀεὶ καταφρονέσει, τὰ δ' ὄπω παρόντων, ἀπλήςῳ ἀντιποίησ.

τός τε παῤῥώας φίλους πρῶτ⊙ διαβάλλειν ἤρξαθ, ὧνδι πλόσιοί τε ἦσαν καὶ ὀυγγενεῖς, τότος εἰς ὑποψίαν ἄγων, ὃ μέγιςον ἐφόβθ, ὡς ἂν αὐτὸν δι ἀχρησάμεν⊙, ἀφορμὴν αὐτοῖς παραλάχοι, καὶ ὐσίαν, ἁρπάζειν τὰ ἐκείνων ἐπιτήμαλα. μέχρι μὲν ὃν τιν⊙, ἐπεῖχε τὸν νεανίσκον ἥτε τοῦ πατρὸς μνήμη, καὶ ἡ πρὸς τοὺς φίλους αἰδώς.

Erat in homine inexhausta diuitiarum sitis, sic ut nihili quæ acquisierat pendens, nouis semper lucris insatiabilis inhiaret.

Hic & paternos Commodi amicos calumnijs premere, & locupletissimum quenq;, nobilissimumq; in suspicionem adducere instituit, scilicet ut perterrefacto adulescente, atq; illis supplicio affectis, causam potestatemq; ipse haberet in eorum bona & fortunas inuadendi. Cæterum aliquamdiu cùm patris memoria, tum amicorum reuerentia continuit adulescentẽ.

ἀλλὰ γὰρ, ὥσπερ τιν⊙ πονηρᾶς ⊡ βασκάνου τύχης, ἀνατρεπούσης αὐτὸν τὼ ἔτι σώφρονα, καὶ μόσμιον, σπουδήν τι τοιοῦτον. Λουκίλλα γὰρ ἦν Κομμόδῳ πρεσβυτάτη πάντων ἀδελφή. αὕτη πρότερον Λουκίῳ Βήρῳ αὐτοκράτορι συνώκει. ὃν κοινωνὸν & βασιλείας Μάρκ⊙ ποιησάμεν⊙, ἐκλύσε τε αὐτὸν τῷ θυγατέρα, δεσμὸν εὐνοίας ὀχυρώτατον, τῷ πρὸς αὐτὸν ἀδιαμίαν ἐποιήσατο. ἀλλ' ἐπεὶ σωέβη τὸν Λούκιον τελευτῆσαι, μενόντων τῇ Λουκίλλῃ τῆς βασιλείας συμβόλων, Πομπηϊανῷ ὁ πατὴρ

Dein uelut malignæ quædam, atque inuida fortuna, rectum adhuc moderatumq; illius ingenium subuertit.

Nam ita res accidit, Lucilla erat Commodo maxima natu soror, ea prius Lucilla Vero imperatori nupserat, quem consortem sibi imperij Marcus asciuerat, locataq; in matrimonium sorore, firmißimo affinitatis uinculo adstrinxerat: sed postquàm Lucilla fato functus est, manentibus adhuc Lucillæ principatus insignibus, Pompeiano eam pater

αὐτὴν ἐξέδοτο. οὐδὲν ἧττον μέντοι καὶ ὁ Κόμμοδος ἐφύλαττε τιμὰς τῇ ἀδελφῇ. καὶ γὰρ ὑπὲρ τοῦ βασιλείου θρόνου καθῆστο ἐν τοῖς θεάτροις, καὶ τὸν πῦρ προεπόμπευεν αὐτῇ. ἐπεὶ δὲ ὁ Κόμμοδος γυναῖκα ἠγάγετο, Κρισπίναν ὄνομα, ἀναγκῆ τε ἐγένετο τὴν προεδρίαν ἀπονέμεσθαι τῇ τοῦ βασιλεύοντος γυναικὶ, δυσφόρως τοῦτο φέρουσα ἡ Λουκίλλα, καὶ τῆς ἐκείνης τιμὴν, ἑαυτῆς ὕβριν νομίζουσα, τὴν μὲν ἑαυτῆς ἄνδρα Πομπηϊανὸν εἰδυῖα ἀγαπῶντα τὸν Κόμμοδον, οὐδὲν αὐτῷ περὶ ἐπιθέσεως τῆς ἀρχῆς ἀ-

despondit, nihilo tamen secius pristinum illi honorem Commodus reliquit usurpandum.

Nam & sella imperatoria seßitare in theatro, & ignem de more præferri patiebatur.

Postea uerò quàm Commodus uxorem duxit Crispinam, ac necesse fuit principis uxori primo loco cedere, iniquo scilicet hoc animo Lucilla ferens, atque illius honorem in suam contumeliam uertens, cum sciret à uiro suo Pompeiano Commodum diligi, minimè ausa est quippiam ad ipsum super occupando imperio, re-

ἀνακοινοῦται. Κοδρᾶτος δὲ νεανίσκου εὐγενοῦς τινος καὶ πλουσίου, ἐφ' οὗ καὶ λανθανούσῃ συνουσίᾳ διεβάλλετο, πεῖραν τῆς γνώμης λαμβάνουσα, περί τε τοῦ συνεδρίας χαλεπῶς ἀπωδύρετο, καὶ κατ' ὀλίγον ἀνέπεισε τὸν νεανίσκον, ὀλέθρια βουλεύσασθαι ἑαυτῷ τε καὶ πάσῃ τῇ συγκλήτῳ. συνωμότας γὰρ ἐκεῖνος τῆς βουλῆς λαβὼν τινας τοῦ ἐξεχόντων ἀναπείθει νεανίσκον τινὰ, καὶ αὐτὸν ὄντα τοῦ βουλῆς, Κυντιανὸν ὄνομα, προπετῆ δὲ καὶ θρασὺν, λαβόντα ἐγχειρίδιον ὑπὸ πόλπου, καὶ ῥὸν φυλάξαντα καὶ

ferre, sed animum Quadrati nobilißimi locupletißimiq; adulescentis periclitata, cum quo etiam stupri consuetudinem habere existimabatur, grauißimeq; apud eum de accepta iniuria conquesta, paulatim adulescentem eò perpulit, ut in semet uniuersúmque senatum, perniciosißime consuleret.

Quippe inter cæteros senatorij ordinis, qui se cum in id facinus conspirarent, etiam adulescentem quendam Quintianum nomine, prompti atque audacis animi sibi adiunxit, persuasit uti pugionem in sinu cælans, tempus lo-

τόπον ἐπιτήδειον, ἐπιπεσεῖν τε τοῦ Κομμόδῳ, καὶ φονεῦσαι, τὰ λοιπὰ φήσας αὐτὸς κατορθώσασθαι χρημάτων ἐπιδόσει. ὅδ' ὑποστὰς ἐν τῇ τοῦ ἀμφιθεάτρου εἰσόδῳ (ζοφώδης δὲ αὕτη) καὶ λήσεσθαι ἤλπισε, γυμνώσας τὸ ξιφίδιον, ἐπελθών τε αἰφνιδίως τοῦ Κομμόδῳ, καὶ μεγάλῃ φωνῇ περὶ πὼν, ὑπὸ τῆς συγκλήτου αὐτῷ ἐπιπέμφθαι, τρῶσαι μὴ φθάσας, ἀλλ' ἐν ᾧ περὶ τὴν τῶν ῥημάτων προφορὰν ἠσχολεῖτο, καὶ τὴν δεῖξιν τοῦ ξίφους, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, δίκην ἀνοίας ὑπέσχεν.

cumq; caperet, factóque repente impetu Cõmodum occideret, reliqua se pecunijs largiendis curaturum.

Ille in aditu amphitheatri subsistens (quippe obscuro loco facile se occultum sperabat fore) nudato cõfestim pugione, ac magna uoce proclamans, hunc tibi senatus mittit.

Dum loquitur, nudumq; ostentat pugionem, comprehensus à militibus pœnas amentiæ dedit, suoq; indicio autor à se cauendi fuit, aperto magis quàm impleto consilio.

ὃς προεῖπε τὸ βεβουλευμένον μᾶλλον, ἢ ἔδρασε, πρέσχε τε αὐτῷ μὲν προγνωσθέντι ἁλῶναι, ἐκείνῳ δὲ προμαθόντι φυλάξασθαι. αὕτη μὲν δὴ πρώτη καὶ μεγίστη αἰτία τοῦ μειρακίῳ μίσους ἐγένετο, πρὸς τὴν σύγκλητον βουλὴν, ἔτρωσέ τε αὐτοῦ τὴν ψυχὴν τὰ λεχθέντα. καὶ κοινοὺς ἐχθροὺς πάντας ἡγεῖτο, μεμνημένος ἀεὶ τῆς τοῦ ἐπιδραμόντος φωνῆς. ὑπῆρξε δὲ καὶ τοῦ Περεννίῳ πρόφασίς τε, καὶ ὑπόθεσις αὐτάρκης. ἐκκόπτειν γὰρ ἀεὶ, καὶ ἠωλύειν αὐτοῦ συνεβούλευε τοὺς ὑπερέχοντας, ὧν ἁρπάζων τὰς

Hæc igitur prima, maximaq; odij causa adulescenti aduersus senatum extitit.

Ita namq; animum uerba illa sauciarant, ut omnes hostium loco haberet, semperq; eius memoriæ uox illa irruentis in se iuuenis inhæreret.

Neque uerò tantam hanc occasionem Perennius omisit, sed ei persuasit ut præcipuũ quẽque succideret, neq; eminere quempiam pateretur, quorum ipse in bona impetum faciens, facile omnium eius ætatis

ὄσιας, ῥᾷσα πλουσιώτατον ἐγένετο τῶν καθ' αὑτὴν ἀνθρώπων. γυμνάσιον δ' ἄσκησιν ἐποιήσατο τὴν περὶ τὸν Περέννιον ἀκριβεστέραν, ἵνα δὴ καὶ ἀδελφὴν ὁ Κόμμοδος διεχρήσατο, καὶ πάντας ἀφῄρηται, τούς γε ὄντας ἐν τῇ συνωμοσίᾳ, καὶ οὓς ἐφ' οἷς ἐβουλήσατο διαβληθέντας ὑποψίας. ὁ δὴ Περέννιος ἀρτασκευασάμενος πάντας, ὅς καὶ ὁ Κόμμοδος ἤδειτο, καὶ ὅσοι παρῴκουν αὐτῷ εὔνοιαν ἐπεδείκνυντο, ἢ τε ἐκείνου σωτηρίας προμήθειαν εἶχον, ποιησάμενός τε αὐτὸν ἐπ' ἀρχαῖς, ἐπεβάλευε τῇ ἀρχῇ, καὶ τοῖς υἱοῖς ἑαυτοῦ, νεανίαις οὔσιν

hominum locupletißimus euasit.

Quæstiones autem Perennio diligenter exercente, soror ipsa Commodi, coniuratiq; omnes, cæteriq; præterea quantulacunq; suspicione attacti, supplicio affecti sunt.

Igitur Perennius sublatis è medio, quos imperator uerebatur, quique illum paterno quodam affectu complectebantur, atq; ipse illius tuenda salutis cura suscepta, nihilq; non autoritatis adeptus, imperiũ iam ipsum animo inuaserat, persuasóque Commodo ut suos liberos aduleſcẽtes adhuc,

ἐγχειρίσαι τὸν στρατὸν τὴν Κόμμοδον πρόνοιαν τῶν ἰλλυρικῶν στρατοπεδαρχῶν. αὐτὸς γὰρ πλεῖστα χρήματα ἤθροιζεν, εἰς ὃ ἐπιδόσεσι λαμπραῖς ἄρασθαι τὸ στρατιωτικόν. οἱ δὲ παῖδες αὐτοῦ λανθάνοντες, σωὶ πρότερον ἀπάμενος, ὡς αὐτὸν Περέννιος κατορθωμένου τὸν Κόμμοδον ἐπιθεῖναι τῇ ἀρχῇ. ἐγνώσθη δ' ἡ ἐπιβολὴ πρᾶσσειν τρόπῳ. ἱερὸν ἀγῶνα τελοῦσι ἑωμαῖοι Διὶ καπετωλίῳ, θεάματά τε ἰσχύος πάντα ἀθροίζεται, ὡς εἰς βασιλίδα πόλιν πανηγυρίζουσαν. θεατὴς δὲ καὶ ἀθλοθέτης σὺν τοῖς λοιποῖς

Illyricis præficeret exercitibus, ipse pecuniæ uim ingentem contrahebat, ut scilicet prætorianos ab ipso ampliſsimis largitionibus abalienaret.

Filijq; item eius clanculum copias colligebant, eo consilio, ut cũ primum Perennius Cõmodum occidisset, ipsi principatum arriperent.

Proditæ autem sunt insidiæ incredibili quodam modo.

Ludos Romani Ioui Capitolino faciunt, tanta hominum confluente multitudine, quantam par est confluere ad tantæ urbis celebritatem. Spectare autẽ, ac præsidere in theatro unà cũ

ἱερεῦσιν, οὓς ἐκ περιόδων χρόνου ἡ τάξις καλεῖ, ὃ βασιλεὺς γίγνεται. κατελθόντος δὴ τοῦ Κομμόδου ὠθεῖ τὴν ἀκρόασιν τῶν ἐνδόξων ἀγωνιστῶν, καὶ αὐτοῦ μὲν πρωκαθίσαντος ἐν τῇ βασιλείῳ ἕδρᾳ, πληρωθέντος δὲ τοῦ θεάτρου, μετὰ πάσης εὐκοσμίας τῶν τε ἐν ἀξιώσεσιν ἐξαιρέτοις ἕδραις, καὶ ὡς ἑκάστοις διετέτακτο, ἱδρυμένων, πρίν τι λέγεσθαι ἢ πράττεσθαι ὠθεῖ τῆς σκηνῆς, ἀνὴρ φιλοσόφου φέρων σχῆμα (βάκτρον γὰρ ἦν αὐτοῦ μετὰ χεῖρας. ἡμιγύμνῳ τε αὐτοῦ ἐκκρεμὴς πήρα) εἰσδραμὼν, καὶ στὰς ἐν μέ-

sacerdotibus, quos ordo singulis annis postulat, etiam Imperator solitus.

Cum itaq; nobilissimus scænicis operam daret, sedens imperatoria sella Commodus, pleno spectatoribus theatro, suisq; cuiq; locis ad sedendum pro dignitate attributis, priusquàm quicquam diceretur, ageretur q; in scæna, repente quidam philosophi habitu, manu baculum gestans, peramq; seminudus ab humero suspensus, curriculo prodijt, mediaq; in scæna consistens ma-

σῃ τῇ σκηνῇ, τοῦ τε τῆς χειρὸς νεύματι τὸν δῆμον κατασιγάσας, οὐ πανηγυρίζειν σοὶ καιρὸς, ἔφη, Κόμμοδε νῦν, οὐδὲ θέαις καὶ ἑορταῖς σχολάζειν. ἐπίκειται γάρ σου τοῖς αὐχέσι τὸ τοῦ Περεννίου ξίφος. καὶ εἰ μὴ φυλάξῃ κίνδυνον οὐκ ἐπαιωρούμενον, ἀλλ' ἤδη παρόντα, λήσεις ἀπολούμενος. αὐτός τε γὰρ ἐνταῦθα δύναμιν ὦν σοὶ καὶ χρήματα ἀθροίζει, οἵτε παῖδες αὐτοῦ τὴν ἰλλυρικὴν στρατιὰν ἀναπείθουσιν. εἰ δὲ μὴ φθάσεις, διαφθείρῃ. ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, εἴτε ὑπό τινος δαιμονίου τύχης ἐπειχθέντος,

núque silentium imperans.

Non hoc, inquit, ludorum tempus, ô Commode, neque spectaculis, celebritatiq; uacandum.

Imminet ceruicibus tuis Perennij gladius, ac nisi caueris, non quidem impendens, sed iam præsens periculum, peristi.

Nam & ipse hic aduersus te copias pecuniamq; colligit, & nati exercitus Illyricos sollicitant, quos nisi statim præuenias, occidisti. His dictis siue sorte quadã diuinitus huc impellente,

εἴτε καὶ τολμήσαντος, ἵνα δόξαν ἄρητο, πρότερον ἄγνωστος καὶ ἄσημος ὤν, εἴτε καὶ ἐλπίσαντος ἀμοιβῆς μεγαλοδώρου παρὰ τοῦ βασιλέως τεύξεσθαι, ἀφασία τὴν Κόμμοδον κατὰ λαμβάνει. καὶ πάντες ὑπώπτευον μὲν τὰ λεχθέντα, πιστεύειν δὲ οὐ προσεποιοῦντο. κελεύει δὲ αὐτὴν συλληφθῆναι ὁ Περέννιος, οἷα δὲ μέμηνότα καὶ ψευδῆ λέγοντα, πυρὶ παραδοθῆναι. ὁ μὲν δὴ ἀκαίρου παῤῥησίας, τοι αὐτὴν ὑπέσχε δίκην. οἱ μέντοι περὶ τὴν Κόμμοδον, ὅσοι τε εὐνοεῖν προσεποιοῦντο, καὶ πάλαι μὲν ἀπεχθῶς

siue id auso homine, ut gloriam sibi ignarus atque obscurus acquireret, seu quia speraret ingens aliquod præmium ab Imperatore consecuturum, sanè illum de repente obstupefecerat.

Cæteri autem & si non de nihilo ea dicta suspicabantur, tamen fidem habere dissimulabant.

At Perennius comprehendi hominem iubet, ac pro furioso & uaniloquo igne comburi.

Ita scilicet pœnas dedit intempestiuæ libertatis.

Cæterum qui se Commodi studiosos uideri uolebant, perosi antea quoq;

πρὸς τὴν Περέννιον διακείμενοι (βαρὺς γὰρ καὶ ἀφόρητος ἦν ὑπεροψίᾳ καὶ ὕβρει) τότε καιρὸν εὔκαιρον ἔχοντες διαβάλλειν ἐπειρῶντο. ἐχρῆν τε ἅμα τὸν Κόμμοδον τῆς ἐπιβουλῆς ἐκφυγεῖν, καὶ τὸν Περέννιον σὺν τοῖς παισὶ διολέσθαι κακῶς. ἦλθον γὰρ μετ' οὐ πολὺ στρατιῶταί τινες, λαθόντες τὸν τοῦ Περεννίου παῖδα, καὶ νομίσματα ἐκόμισαν ἐκτετυπωμένα τὴν ἐκείνου εἰκόνα. λαθόντες δὲ, καί τοι ἔπαρχον ὄντα τὸν Περέννιον, καὶ δείξαντες τῷ Κομμόδῳ τὰ νομίσματα, διδάξαντές τε τῆς ἐπιβουλῆς τὰ λαν

Perennium, utpote intolerandæ hominem superbiæ, contumeliæq;, nactique opportunum tempus, calumnijs eum præmere aggrediuntur.

Sed scilicet ita futurum erat, ut & Commodus insidias euitaret, & Perennius unà cum liberis penderet pœnas.

Quippe haud multo pòst milites quidam clam Perennij filio nũmos quosdam attulerũt, illius imagine percussos, eósque ignaro etiam Perennio, quanquam erat præfectus, Commodo ostenderunt, totóque insidiarum ordine patefa-

θαύοντα, αὐτοὶ μὲν ἔτυχον μεγάλων ἀγνοοῦντες δὲ τῶν τοῦ Περεννίου, μηδέν τε τοιοῦτον προσδεχομένου, νύκτωρ ὁ Κόμμοδος τὼ ἐμψας, ἀφαιρεῖται τὴν κεφαλήν. καὶ τὴν τε χεῖρα, ὅπως τὴν σφῶν πραξομένων γνῶσιν φθάσωσιν, ἐκπέμπει τοῦ προδυομένους ὀξυτέρῳ δρόμῳ, ὡς καὶ πάνυ σπεύδοντας ἅμα τοῖς παισὶ τοῦ Περεννίου τὰ ὦτα τῆς ῥώμης ἀγνοοῦντι. γράμματά τε φιλικὰ ποιησάμενος, καὶ μείζονα φήσας καλεῖν ἐλπίσιν αὐτὸν, ἃ μὴ δεδύνει. ὁδὲ μήτε τῆς παρασκευῆς πω, μήτε τῶν

cto, maximis sunt muneribus affecti.

Quocirca inscio negocij totius Perennio, ac tum nihil minus expectanti, submissi noctu à Commodo quidam caput absciderunt, iussiq; statim ad illius filium pergere, cum nihili ad celeritatem sibi reliqui fecissent, etiam rumores famamq; eorum, quæ Romæ facta essent, præuenerunt: ij amicas ei literas ab Imperatore reddiderunt, quæ magna proposita spe Romam reuerti iubebant.

Ergo & consiliorũ

τέλει τῆς τοῦ πατέρα εὐδοκίμου, τῶν τε ἀγγέλων εἰπόντων ταῦτα καὶ τὰ παῖδα ἐπελθεῖν ἐκέλευον, ἐπεσαλπέναι τοῖς Βασιλείοις ἀρκάμοῦν χρώμασι, πολλὰς ὁ νεανίας ἀφαιρῶν μὲν συμφορῶν, ὅτι μὴ ἀτελῆ κατέλιπε τὰ βεβουλευμένα, ὅμως δὲ θαρρῶν τῇ τοῦ πάππου, ὡς ἐπὶ σωτηρίᾳ συνοδῷ, ποιεῖται τὴν ἔξοδον. χρόμενον δὲ αὐτὸν ἤδη τῶν ἰταλιῶν, οἷς ταῦτα ἐντέταλτο, διεχρήσαντο. τοιοῦτον μὲν δὴ τέλος ἐκεῖνος κατέλαβεν. ὁ δὲ Κόμμοδος δύο τοὺς ἐπάρχους

& omnis eius partus, postremo paterni casus ignarus, cum quidam nuncij dictitarent, etiam paternis ipsum uerbis acciri, qui ne ipse quidem scribere supersedisset, nisi satis momenti habituras imperatorias literas existimasset.

Credidit uidelicet adulescens, & quamuis iniquo animo ferret, interpellari sua consilia, tamen paterna fretus potentia, quam esse adhuc incolumem putabat, ad reditum se comparat.

Tum deinde ut attigit Italiam, per eos quibus negocium datum fuerat, occiditur. Hunc illi exitum habuerunt. Post hæc Cõmodus duos constituit præfectos

καταστήσας. ἀσφαλέστερον ᾠήθη, μὴ ἑνὶ πιστεύειν τοσαύτην ἐξουσίαν. μερισθεῖσαν δὲ αὐτὴν, ἀσθενεστέραν ἔσεσθαι ἤλπισε, πρὸς τὴν βασίλειον ἐπιθυμίαν. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διαγενομένου, ἑτέρα τὶς ἐπιβουλὴ τοιαύτη κατὰ τὸ αὐτὸ συνεσκευάσθη. Μαιτέρνος ἦν τις, στρατιώτης μὲν πρότερον, πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ τολμήσας, τήν τε τάξιν λιπὼν, καὶ πείσας ἑτέρους ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἔργων συναποδρᾶν, χεῖρα πολλὴν κακούργων ἐν ὀλίγῳ ἀθροίσας χρόνῳ, τὰ μὲν πρῶτα ἠώμαις τε καὶ ἀγροῖς ἐπιτρέχων

tutius fore ratus, tantam illam potestatem non uni duntaxat credere, sed dissectam in partes, imbecilliorem eo pacto contra principem reddere.

Verum haud longe post, aliæ in illum huiuscemodi insidiæ intenduntur.

Maternus erat quidam miles multa ausus nefaria.

Is repente desertis castris, atque aliquot in societatem commilitonibus ascitis, magnam perditorum manum breui collegerat, uicosq; primo, & agros po-

ἐλήστευεν. ἐπεὶ δὲ πολλῶν χρημάτων ἐγκρατὴς ἐγένετο, μεῖζόν τι πλῆθος ἤθροισε κακούργων, μεγάλαις τε διωρεῶν ὑποσχέσεσι, καὶ τὸν ἁλισκομένων κοινωνίᾳ, ὡς μηκέτι λῃστῶν, ἀλλὰ καὶ πολεμίων ἔχειν ἀξίωμα. πόλεσι γὰρ ἤδη μεγίσταις ἐπετίθεντο. καὶ τὰ ἐν αὐταῖς δεσμωτήρια βίᾳ ῥηγνῦντες, οὗ ἐφ' οἵαις δὴ καθειρχθέντας αἰτίαις, δεσμῶν ἐλευθέρους ἀφιέντες, ἄδειάν τε ὑπισχνούμενοι, εὐεργεσίαις εἰς τὴν συμμαχίαν προήγοντο. πᾶσάν τε κατατρέχοντες τὴν Κελτῶν

pulabatur. Magna dein pecuniæ ui collecta plures quotidie sibi ex facinorosis copulabat, pollicénsque ingentia cuique operæ precia, & in prædæ communionem inuitans, eò rem adduxit, ut non iam latronum, sed iustorum hostium haberent autoritatem.

Quippe magnas etiam urbes occupabãt, effractisq; per uim carceribus captiuos sine discrimine omnes uinculis eximebant, eósque sibi impunitate ac beneficijs adiungebant, Igitur Galliam omnem atque Hispaniam incursibus uastabant, & ut καὶ βήρων χώραν,

πόλεσί τε ταῖς μεγίσαις ἐπιόντες, καὶ μέρη μὲν ἐμπιπρόντες, τὰ δὲ λοιπὰ ἁρπαγῆς ποιούμενοι, ἀνεχώρουν. ὡς δὲ ταῦτα ἐδηλώθη τῷ Κομμόδῳ, μετὰ πάσης ὀργῆς τε καὶ ἀπειλῆς ὠθισέλλει τοῖς τῶν ἐθνῶν ἡγουμένοις, ῥοθυμίαν ἐγκαλῶν. καὶ ἐπελεύει στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀθροισθῆναι. μαθόντες δὲ ἐκεῖνοι δύναμιν ἀγειρομένην ἐπ' αὐτοὺς, τῶν μὲν χωρίων, ἃ ἐπόρθουν, ἀπέστησαν. λαθόντες δὲ διὰ ταχείας καὶ ἀβάτου ὁδοιπορίας, κατ' ὀλίγους εἰς τὴν ἰταλίαν προελύοντο. καὶ περὶ βασιλείας ἤδη, καὶ μειζόνων

quanq; ex magnis urbibus ui ceperant, incensa, direptaq; protinus abibant.

Quæ ubi Commodus cognouit, rectoribus gentium plenas iræ atque minarum mittit Epistolas, castigans & ignauiam exprobrans, simul comparare aduersus illos exercitum imperans.

Quod ubi latrones acceperunt, decedendũ sibi ex illis regionibus rati, clam per auia quædam compendia, seorsum alij ab alijs, in Italiã peruenerunt, ac iam de regno maioribusq;

πραγμάτων, ὁ Μάτερνος ἐβουλεύετο. ἐπεὶ γὰρ αὐτῷ τὰ πεπεπραγμένα πάσης ἐλπίδος μεῖζον ἦν πεχωρήσαντα, ᾠηθῆ δεῖν μέγα τι δρᾶσαι, κατορθῶσαι, ἢ ἐπείπερ ἅπαξ ἐν ἠνδύνῳ καθεστήκει, μὴ ἀσήμως, μήδ' ἀδόξως τελευτῆσαι. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ μὴ τοσαύτην ὑπάρχειν δύναμιν ἡγεῖτο, ὡς ἐξ ἀντιστάσεως ἰσορρόπου, καὶ φανερᾶς ἐφόδου συστῆναι πρὸς τὸν Κόμμοδον (τό, τε γὰρ πλῆθος τοῦ ῥωμαίων δήμου, ἐλογίζετο εὔνοον ἔτι Κομμόδῳ ὑπάρχον) τήν τε περὶ αὐτὸν τῶν δορυφόρων εὔνοιαν, τέ-

rebus Maternus cum suis deliberabat.

Nam quando hactenus omnia illi spe ulterius processerant, aut aliquid magnum inuadendum sibi existimabat, aut certè quando in id discriminis inciderat, non obscure neq; ignaue moriendum.

Sed quoniam se non tantis esse uiribus intelligebat, quantæ ad resistendum Commodo collata acie satis eßẽt, quippe & Romanæ plebis, & prætorianorũ militum propensa in Cõmodũ uolũtas credebatur,

χνη καὶ σοφίᾳ ἤλπισε πορίεσθαι, & μηχανᾶτο τοιόνδε τι. ἤρξατο ἀρχῆ, ἑκαίδεκα ἔτους, ὡρισμένους ἡμέρας, μυρίοις θεῶν πομπὴν τελεῖσι ῥωμαίοις, & πάντα ὅσα παρ' ἑκάστοις πλούσια σύμβολα, καὶ μιλιάρια τε βασιλέων, ὕλης τε καὶ τέχνης θαύματα τοῖς θεοῖς πρεπομπεύειν. ἄνεστός τε ἦν πᾶσι δίεσις ἀγορᾶς παντοδαπῆς πανηγύρεως. ἕκαστός τε, ὃ βούλεται, σχῆμα ὑποκρίνεσθαι. ὅσα δ' ἔστιν ὅτῳ μεγάλῃ καὶ ἀγαίρετον ἀξίωμα, ὃ μὲν παντὶ τῷ βουλομένῳ ἀμφιέσασθαι, ὑπάρχει πᾶσιν αἱρεῖσθαι, & λύσαι τὴν ἀλήθειαν, ὡς μὴ ῥᾳδίως διαγνῶναι τὸν ὄντα, καὶ τὸν μιμούμενον. ἔδοξε δὴ τῇ Ματέρνῳ καιρὸς ὑποτίθεσθαι εἶναι, εἰς τὸ τῆς ἐπιβουλῆς λαθεῖν. ἤλπισε γὰρ αὐτός τε ἀναλαβὼν τὸ τῶν δορυφόρων σχῆμα, καὶ σὺν αὐτοῖς ὁπλίτας ὁμοίως, ἀναμίξας τε τοῖς πλήθεσι τῶν αἰχμοφόρων, καὶ δὴ πομπῆς νομισθεὶς μέρος, μηδενός τε προφυλαττομένου, αἰφνιδίως ἐπιπεσὼν, τὸν Κόμοδον διαχερίσασθαι. ἀλλὰ πολυσίας γενομένης, καί τινων τῶν σὺν αὐτοῖς πρὸς τὸν πόλιν, καὶ τὴν ἀβουλίαν κατεπόντων (φθόνος

arte sibi cõsilioq; grassandum statuebat.

Quocirca tale quid dam comminiscitur.

Veris initio, solenniq; die, pompam matri deûm Romani celebrant.

In ea quæ apud quẽque sunt diuitiarũ præcipua, suppellexq; pleraq; imperatoria, materiæ aut artis spectandæ, præferri ante deam solent.

Paßimq; omnibus ludendi licentia permissa, sic ut personas induant, quas cuique libitũ, nullámque non magistratuum quoq; imaginem, prout cuiusq; studium, repræsentent, sic ut non temere à falsis

ueros dignoscas.

Putauit hoc Maternus idoneum cælandis insidijs tempus ratus fore, ut si personam stipatoris alicuius indueret, suosq; ad eandem similitudinem armis ornaret, ac se hastatis immiscerent, sic ut pars esse comitatus imperatorij crederentur, nullo uidelicet præcauente, repente impetu facto Commodum obtruncarent.

Sed proditus Imperatori à socijs quibusdam, qui unà cum ipso uenerant in urbem indignantibus scilicet,

γὰρ αὐτοῦ εἰς τοῦτο προῤῥώξυνεν, εἰ μὴ ἔμελλεν ἀντὶ λυσιτελοῦς δεσπότην ἕξειν, καὶ βασιλέα) πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἑορτὴν, ἑορτὴν, αὐτός τε ὁ Μωμορχος συλληφθεὶς, τοῦ λιφαλῆ ἀπετμήθη, καὶ οἱ σωφρονοῦντα ἀξίας ὑπέσχον δίκας. ὁ δὲ Κόμμοδος θύσας τε τῷ θεῷ, καὶ χαριστήρια ὁμολογήσας, τοῦ ἑορτοῦ ἐπιτελεῖ, παρεπεμπέτην θεὸν χαίρων. καὶ σωτηρίαν δὴ ἐπὶ τοῖς ἑορτὴ ἐπανηυφήμει. θρησκεύσειν δὲ μᾶλλον τοῦ θεὸν τοῦτον δὲ Ρωμαῖοι, διὰ αἰτίας τοιαύτας, ὡς ἰσοτίμα τῷ Ἥλιῳ φαμεν, ἧς ἐπιμνησθῆναι

siquidem eum non pro latrone iã, sed pro principe habituri forent, an tequàm festus dies adesset, & ipse comprehensus, ac mulctatus capite, & qui eiusdem factionis erant, meritis supplicijs affecti.

At Commodus facta re diuina, gratulatusq; deæ festum agitabat, pompamq; gaudens frequentabat.

Sed & populus omnis pro Imperatoris salute diem lætabundus celebrabat.

Quæ autẽ ratio sit, cur huic deæ tantum honorem Romani habeant, non alienum uidetur, quantum ex historia accepimus cõmemora-

ἔσθξει, διὰ τὴν παρ' ἑλλήνων ἴσην ἀγνωσίαν αὐτὸ μὲν τὸ ἄγαλμα διοπετὲς, ὡς λέγουσιν. ὅτι δὲ τὴν ὕλην, ὅτε τεχνίτου, ὅς τις ἐποίησεν, ἐγνωσμένου, οὐδὲ φανερὸν χειρὸς ἀνθρωπίνης. ὧδε δὲ πιστὰ μὲν ἐξ ὁρατοῦ κατενεχθῆναι λόγου εἰς τινα τῆς φρυγίας χῶρον, Πεσσινοῦς δὲ ὄνομα αὐτῷ, τὴν δὲ πρόσκλησιν λαβεῖν τὸ τόπον, ἐκ τοῦ πεσόντος ἀγάλματος ἐξ ὁρανοῦ, καὶ πρῶτον ἐκεῖσε ὀφθῆναι. ὡς δὲ παρ' ἑτέροις εὕρομεν, ἴλιον τῇ φρυγί, καὶ Ταντάλου τῇ λυδίῳ, πόλεμον ἐκεῖ γενέσθαι λέγουσιν,

re, præsertim cũ ea res pleriſq; Græcorum ignota esse uideatur.

Ipsum igitur simulachrum cœlitus, ut aiũt, demissum, neq; qua sit materia, nec à quo fabricatum artifice satis constat, neq; planè hominum manibus creditur factum.

Hoc igitur decidisse cœlitus ferunt in quendam Phrygiæ agrum, cui nomen Pesinunti, à casu eius simulachri factum putant.

Ibi enim à principio comparuisse, licet apud alios comperiam, pugnam illic Ilum, Phrygã, Tantalumq; Lydum inter se cõseruisse,

οἱ μὲν περὶ ὁδῶν, οἱ δὲ περὶ τοῦ Γανυμήδους ἁρπαγῆς, ἱερρόπου δὲ ὑπὲρ πολὺ τῆς μαχῆς γενομένης, ἑκατέρωθεν πεσεῖν ἱκανοὺς, καὶ τὴν συμφορὰν ὄνομα δοῦναι τοῦ χωρίου. ἔνθα καὶ τὴν Γανυμήδην ἁρπασθέντα, ἀφανῆ γενέσθαι λόγος ἀνθελκόντων αὐτὸν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ἐρασοῦ, ἀφανοῦς δὲ γενομένου τοῦ σώματος, ἐκθεσθῆναι τὸ πάθος τοῦ μειρακίου εἰς μῦθον, καὶ τῆς Διὸς ἁρπαγήν. ἐν δὲ τοῦ πορημένου Γεσινοῦντι, πάλαι μὲν φρύγες ὠργίαζον ὑπὲρ τοῦ ποταμῶ Γάλλου παραῤῥέοντι, ἀφ' οὗ τῆς ἐπωνυμίαν φέρουσιν

siue de uia ortam, siue potius ob raptum Ganymedis.

Cumq; diu æquis uiribus decertatum foret, ac permulti utrinq; cecidissent, nomen ex ea clade loco esse impositum.

Hic etiam fama fert, Ganymedem ipsum trahentibus in diuersa germani atq; amatoris manibus uita esse orbatum, sublatũq; è medio, pro calamitatis solatio relata ad Iouem raptorem fabula diuinis fuisse honoribus affectum.

In hoc, quem diximus, Pesinũte Phryges olim Orgia colebant, ad ipsum fluuium Gallum, à quo etiam euirati

οἱ τῇ θεῷ τομίαι ἱερωμένοι. ἐπεὶ δὲ ῥωμαίων ηὔξετο τὰ πράγματα, φασὶν αὐτοῖς χρησθῆναι, μένειν τὲ τὴν ἀρχὴν, καὶ εἰς μέγα προχωρήσειν, εἰ τὴν πεσσινουντίαν θεὸν μεταγαγοίην ὡς αὐτός. πέμψαντες δὲ πρέσβεις εἰς φρύγας, τὸ ἄγαλμα ᾔτουν. ἔτυχον δὲ ῥᾳδίως, συγγένειαν προβαλλόμενοι, καὶ τῆς ἀπ' αἰνίου τοῦ φρυγὸς εἰς αὐτοὺς διαδοχὴν καταλέγοντες. κομισθὲν δὲ ὑπὲρ νεὼς τὸ ἄγαλμα, καὶ γενόμενον ἐν ταῖς τοῦ θυμβρίδος ἐκβολαῖς (ταύταις γὰρ αὐτὶ λιμένων ἐχρῶντο ῥωμαῖοι) ἔστησε θείᾳ δυναμεῖτο σκάφος

deæ sacerdotes cognominantur.

Sed ubi res Romana creuit, responso accepto mansurum imperium, atq; ad summam auctum iri, si Pesinuntiam deam ad se transferrent, missi in Phrygiam legati sunt petitum deæ simulachrum, quod quidem facile concessum est consanguineos se dictantibus, atque oriundos, ab Aenea Phryge.

Cum itaq; nauigio deuectum simulachrum ad ipsas Tyberis fauces appulisset, quibus tũ Romani uice portuũ utebãtur, cõfestim diuina quadã ui nauigiũ substitit,

ἐπιπολὺ δὲ παυλημένει τῷ ῥωμαίῳ τὴν ναῦν ἐφελκόντων, ὡς τοὐχόσους τι ἰλύθ-ου, οὐ πρότερον ἡ ναῦς ἀνέδραμε, πρὶν ἢ τὴν ἱέρειαν ἐνεχθῆναι τῇ θεῷ, ἥτις τι ἐσίκης ἦν. τῷ τυμ ἔδει πᾶθνοὐνεσθαι, αἰτίαν δὴ ἀσεφθορᾶς ἔχων. ὡς μέλλοι δὲ λειθύσεσθαι, ἱκετεύσ-του δῆμον ὠὶβέ ψαι τῇ θεσινουντίᾳ θεῷ τὴν λίσιν. ὁ δὲ λυκομήδης τὴν ζώνην, ἐπαφῆκε τῇ πρῴρᾳ τῆς νεὼς, πεπευξαμένη εἰ πάρθενο-ς εἴη καὶ ἁγνὴ, πεισθῆναι τὸ σημάθ-ον. ῥᾳδίως δὲ τῆς ζώνης ἀρπαγμένης, ἡ ναῦς ἠκολούθησεν. ὁμοῦ δὲ τὸ ἐναργὲς τῆ

neq; ullis Romani populi certatim trahentis moueri uiribus potuit, donec ueſtalis ſacerdos adeſſet.

Ea cum uirginitatẽ perpetuò ſeruandã polluiſſe falſo argueretur, damnationem metuẽs, ſupplex petijt à populo ut iudicium de ſe deæ Peſinuntiæ committerent, quo impetrato zonam recinxit, clare precata, ut ſi intemeratam ſe eſſe, ac uirginem dea ſciret, nauim progredi iuberet.

Quæ ubi dixit, ſtatim alligatam zonam manu ducta nauis ſequi cœpit.

Ita ſunt pariter,

θεᾶ, καὶ τὸ σεμνὸν τῆ πᾶθένο, ῥωμαῖοι ἐθαύμασαν. ῥσαῦτα μὲν δὴ τῆ θεσινουντίας θεᾶ φιλοτιμότερον ἰσορρόθω, ὅτι ἄχαριν ἔξειν τὰ γνῶσιν τοῖς τὰ ῥωμαίων ὅτι ἀκριβῶσιν. ὁ δὲ Κόμμοδος ἐκφυγὼν τὴν Ματέρνου ἐπιβολὴν, πλείονί τε πρὸ αὐτ' ἐχρῆτο φρουρᾷ, καὶ ἀσφαλέσ-τοις δὴ μοις ἐπεφάνετο, τὰ πλεῖστα ἐν πῶασείοις, καὶ τοῖς ἀφ' ἑτέρω τῆς πόλεως βασιλικοῖς διατρίβων, καὶ ἑαυτ' δὲ καθείρων ἀπείργων, καὶ βασιλικῶν πρωξέων. σπουδὴ δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ λοιμώδη νόσον καταχεῖν

Romani manifeſtã numinis diuinitatem, atq; innocentiam uirginis admirati.

Sed hæc hactenus de Peſinuntia dea, prolixius etiã fortaſſe quã decuit, haud inſuauem tamen ſcientiam allatura ijs, qui res Romanas minus cognitas habeant.

Commodus autẽm ciuitatis Maternis inſidijs, maiore ſe cuſtodiæ muniebat, rarus prodire in publicum, plerunque temporis in ſuburbanis, aut in principalibus prædijs procul ab urbe conſumere, abſtinere prorſus ab iuriſdictione, omniq; actu imperatorio. Per idem tempus accidit, ut ingẽs

τὴν ἰταλίαν, μᾶλλον δὲ τὸ πάθος τῆς ῥωμαίων πόλεως ἤκμασεν, ἅτε πολυανθρώπῳ τε οὔσῃ, καὶ οὐ πάντα χόθεν ἐπιδεχομένῃ. πολλήν τε ἰσχὺν φθορὰ ἐγγίνεται ὑποζυγίων ἅμα, καὶ ἀνθρώπων. τότε ὁ κόμμοδος, συμβουλευόντων αὐτῷ πάντων ἀπιέναι ἐκεῖθεν, εἰς τὴν λαύρεντον ὡρμήθη. εὐθὺ γὰρ τὸ χωρίον, καὶ μεγίστοις κατάσκιον δάφνης φόροις ἄλσεσιν, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῷ χωρίῳ συμπίπτει ὁρᾶν ἐστὶν ἐδόκει, καὶ πῶς τὴν τοῦ ἀέρος φθορὰν ἂν τέχνῃ ἐλέγχῃ, εὐωδίᾳ τε τῶν δάφνης ἀποφορᾶς, καὶ τῶν

Italiam quidem uniuersam pestilentia occuparet, sed in ciuitatem Romanam uehementius tamẽ sæuiret, utpote quæ & per se populo abundaret, & aduenas toto orbe confluentes excideret.

Quare magna iumentorum atque hominum strages consecuta.

Tum Commodus (ita scilicet quidam medicinæ periti persuaserant) Laurentum secessit, quod frigidior ea regio sit, syluisq; è lauro permultis opaca, à quo etiam regioni inditum nomen.

Valere enim plurimũ aiebãt ad aëris euitãdi contagionẽ, cũ odores laurorũ, tum ipsarũ

δενδρων ἡδείας σκιᾶς. ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν πόλιν, ἐλευσόντων τοὺς ἰατρῶν, μύρα εὐωδέστατα πάς τε ὀσφρήσεις, καὶ τὰ ὧτα ἐνεπίμπλασαν. θυμιάμασί τε καὶ ἀρώμασι συνεχῶς ἐχρῶντο, φασκόντων τῶν ἰατρῶν, τὴν εὐωδίαν φθάσαι ἐμπλῆσαι τοὺς πόρους τε αἰσθήσεως, καὶ κωλύσειν ἐλθεῖν τὰ φθινώδη τοῦ ἀέρος, ἢ εἴ καί τι πρόσεστι, καταπολεμεῖσθαι δυνάμει ἐρεύγοντι. πλὴν οὐδὲν ἦν ἧττον ἡ νόσος ἢ πλεῖστον ἤκμασε, πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς χθομένης, πάντων τε ζώων τοῖς ἀνθρώποις συνοίκων. ὑπέχει

amœnitatem umbrarũ. Quocirca in ipsa quoque urbe de medicorum sentẽtia, pleriq; unguentis suauissimis nares atque aures opplebant, suffitúq; & odoramentis assidue utebantur, quod meatus sensuum (ut quidam dicunt) odoribus illis occupati, neq; admittant aera tabificum, & si maxime admiserint, tamen eum maiore, quasi ui longe superari. Cæterum nihilo secius morbus ingrauescere, hominesq; passim & pecora inter homines agitantia interire. Sed & fa-

δὲ κατ' αὐτὸ ⸂λιμὸς
πλὴν τῶν πόλιν, ἧς αἰτίας
τοιαύτης. Κλέανδρός
τις ἦν, τὸ μὲν γένος
Φρὺξ, τῶν δημοσίᾳ εὐω-
θούτων ὑπὸ λύρυκι πα-
ρασκευάζειν. οἰκέτης
δὲ Βασιλικὸς γεγομέ-
νος, σωματωθεὶς τε τῷ
Κομμόδῳ, εἰς τοσοῦτον
ὑπ' αὐτοῦ τιμῆς ⸂καὶ ἀξι-
ώσεως προύχθη, ὡς τήν τε
τοῦ σώματος φρουρὰν, ⸂καὶ
τὴν θαλάμων ἐξουσί-
αν, ἔτι τε τοῦ στρατοῦ ἀρ-
χὴν ἐγχειρισθῆναι, ὑ-
πὸ ἧς πλούτου καὶ τρυ-
φῆς ἀνεπάδην ⸂καὶ πρὸς
βασιλείας ἐπιθυμίαν.
ἀθροίζων ἧς χρήματα,
⸂καὶ σίτου πλεῖσον συνω-
νούμενος, ⸂καὶ ἀποκλεί-
ων, ἤλπιζε προσάξα-

mes eodem tempore ciui
tatem oppreſſerat, hac
de cauſa. Cleander erat
quidam Phryx genere,
ex ea nota hominũ, qui
publice per præconem
ueneunt. Hic cum in
domum imperatoriam
ſeruitio eſſet traditus,
& cum ipſo Commodo
accreuiſſet, eò ſcilicet
honoris atque autori-
tatis prouectus eſt, ut &
corporis cuſtodiam, &
cubiculi curam, præter-
ea militum præfecturam
ſolus obtineret. Cæ-
terum diuitiæ ac luxus,
etiam illum ad imperij
ſpem inſtigabant. Quo-
circa grandi coacta pe-
cunia plurimum frumen
ti coemit. Id autem oc-
cluſum habebat, ſperans

σθαι τὸν τε δῆμον ⸂καὶ
τὸ στρατόπεδον, εἰ πε-
ρὶ αὐτῷ ἐν ταῖς τῶν
πλείων κατασχέσεσι, ἐ-
πιδόσεσι λαμπραῖς
ἀλῶνται, πόθῳ τοῦ χρη-
σθαι πρὸς γυμνασίου.
μέγιστον δὲ γυμνασ-
τηρίου κατασκευάσας,
λουτρὸν δημόσιον αὐτῇ
κατὰ αὐτοῖς. ὁ μὲν οὖν τῶν
τῶν δῆμον ἐξελέα-
ζων, οἱ δὲ ῥωμαῖοι, ἀ-
πεχθῶς ἔχοντες πρὸς
αὐτὸν, καὶ πᾶν σθένω
τὰς αἰτίας εἰς ἐκεῖνον
ἀναφέροντες, μισθ-
λεις αὐτοῦ τὸ ἀπόρεισον τ
τοῦ πλούτου τῶν θυμίας,
τὰ μὲν πρῶτα ἐν θεά-
τροις σωιεσμένοι, κα
τὰ πολλὰ, κακῶς ἀ-
γόρευον, καὶ τὸν πλοῦταῖον, διάγοντα ἐν

sibi Romani populi, at-
que exercitus uoluntates adiuncturũ, ſi prius
rerum neceſſariarum pe-
nuria laborantes, magis
repente largitionibus de-
mereretur. Idem gym-
naſium quoq; maximum
exædificauerat, publica
tis etiam balneis, ut eo
modo populum ineſca-
ret. At Romani infen-
ſi iampridem, ac totius
cauſam peſtilẽtiæ in eum
conferentes, ſimul pero-
ſi hominem diuitijs in-
explebilem, prius qui-
dem confertim per thea-
tra identidem traduce-
bant. Deinde agente in

προαστείῳ τοῦ Κομμόδου, ἐπελθόντου παν δημεὶ ἐβόων, καὶ τὸν Κλέανδρον εἰς θανατον ἤτουν. ταραχῆς δ' οὔσης περὶ τὸ προαστεῖον, τοῦ τε Κομμόδου, ἐν τοῖς ἀνακεχωρηκόσι τόποις ἡδοναῖς σχολάζοντος, ἀγνοοῦντός τε τὰ θρυλλούμενα, ἐπείπερ ὁ Κλέανδρος ἀγγέλλεσθαί τι τῶν πραττομένων ἐκώλυεν αὐτοῦ, αἰφνιδίως οὐ προσδοκῶντος τοῦ δήμου, ὠθιφαίνονται ὡπλισμένοι, μελεύσαντος τοῦ Κλεάνδρου. πάντου δὲ οἱ βασίλειοι ἱππεῖς, τούς τε ἐντυγχαίνοντας ἔβαλλον, καὶ ἐτίτρωσκον. ὁ δὲ δῆμος οὐδὲ ἀντιστῆναι οἷός τε

suburbanis Commodo, repente uniuersi magnis clamoribus cōcurrerunt, Cleandrum ad necem deposcentes.

Cum autem suburbanū omne tumultu compleretur, & Cōmodus ipse in alto secessu uoluptatibus indulgeret, inscius quæ gererentur (nam id Cleander cauerat) repente extra omnium expectationem armati equites principis eruperunt, Cleandri iussu proruentes obuium quenque, ac uulnerantes.

Neque scilicet populus recipere illorū impetum

ἦν, ἄνοπλοι πρὸς ὡπλισμένους, καὶ πέζοι πρὸς ἱππεῖς. τροπῆς δὲ γενομένης, ἔφευγον εἰς τὴν πόλιν. ἐφθείρετο δὲ ὁ δῆμος, οὐ μόνον βαλλόμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, οὐδὲ πατούμενος ὑπὸ τῶν ἵππων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους ὠθούμενος. καὶ ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐπάλληλοι πίπτοντου, πολλοὶ ἀπώλοντο. μέχρι μὲν οὖν τῶν στῆ ῥώμης πυλῶν, ἀκωλύτως οἱ ἱππεῖς διώκοντου τοὺς ἐμπίπτοντας, ἀφειδῶς ἀνήρουν. ἐπεὶ δὲ οἱ ἐν τῇ πόλει μείναντου, αἰσθόμενοι τὸ κατειληφὸς πάθος, ἀκρκλείσαντες τὰς τῶν οἰκιῶν εἰσόδους, εἴς τε τὰ δωμαι-

ualebat, inermis armatorum, pedester equitum. Quare fuga facta in urbem reijciuntur, ibiq; permulti, neque modo quos ferro milites conficiebant, neci dediti, sed quos etiam ipsi proculcauerunt equites, quiq; aut conferta turba, aut equitum incursu conflictabantur. Igitur ad urbis portas sine ullo impedimento persecuti, magnam populi partem interfecerunt. Qui autem in urbe remanserant, calamitate suorum intellecta clausis domibus cum in tecta, & culmi-

πίας ἀναβαίνοντας, λίθοις καὶ κεράμοις ἐβαλλον τοὺς ἱππέας. οἱ δ' ἔπαρχον, ἅπερ δεδραμήκεσαν, ὀλίγοις μὲν αὐτοῖς συστάντα μαχομένοις, τοῦ δὲ πλήθους ἐξ ἀσφαλοῦς ἤδη βάλλοντος αὐτούς. ἐπεὶ δὲ ἐπιπολάζοντα τοῖς πολλοῖς ἐφαίνετο, καὶ μὴ φέροντες, ὅτι φυγὴν ἐτράπησαν. πολλοὶ δ' αὐτῶν διεφθάρησαν ὑπό τε τῶν λίθων συνεχῶς βαλλομένων, οἱ δὲ ἵπποι, ὀλισθαινόμενοι τοῖς λίθοις ἐπιβαίνοντες, ὠλίσθανον, καὶ τοὺς ἐπιβάτας ἀπέρριπτον. πολλῶν δὲ ἑκατέρωθεν πιπτόντων, ἐπεβοήθησε τῷ δήμῳ, καὶ οἱ τῶν πολιτῶν τοῖς στρατιώταις, μίσει τῶν ἱππέων.

na euasissent, lapidibus tegulisq; equites desuper incessebant. Itaque statim conuersa fortuna est, nullo in manibus decertare auso, sed omni multitudine desuper quasi ex tuto dimicante. Quocirca saucij magna pars cum tolerare iam ulterius ne quirent, terga fugæ mandarunt. Multi itaque cadebãt crebro telorum iactu, multi equis excutiebantur, inter deuolutos lapides fallente fastigio lapsantibus, sed & pedites, qui in urbe stationes habebant, populo suppetias aduersus inuisos sibi equites raptim tulerunt.

Itaque cum ciuile bellum esset, nemo tamen quæ gererentur nunciare Commodo audebat, metu Cleandri potentiæ. Donec maxima natu soror Fadilla nomine, accurrens ad imperatorem, quippe facilis aditus sorori, crinibus solutis proiecta humi, ac planè in lugubrem habitum deformata. Tu quidem, inquit, ô princeps, ocium agitans, & omnium quæ gerantur ignarus, extremo in periculo uersaris. Nos autem sanguis tuus propemodum

ὡτέων. ὄντος δὲ πολέμου ἐμφυλίου, ἄλλο μὲν οὐδεὶς ἀγγεῖλαι τὰ πραττόμενα τῷ Κόμμοδῳ ἐτόλμα, πλὴν ἡ Κλεανδροῦ ἐξουσίας. ἡ δὲ προσβυτάτη τῶν Κομμόδου ἀδελφῶν (φαδίλλα ἦν ὄνομα αὐτῇ) εἰσδραμοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα, ὀλοφυρομένη ἐσόδους αὐτῷ, ὦ ἀκώλυτος, ἅτε ἀδελφῇ λυομένη τὰς τρίχας, ῥίψασά τε εἰς γῆν, ἐκαθῆτο, οὐδὲν ἀλλ' ἢ τοιοῦτος ἡμᾶς διέξασα. σὺ μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, μένων ἐν ἡσυχίᾳ, τῶν πραττομένων ἀνοίᾳ, ἐκτὸς καθεστηκὼς λυμαίνῃ, ἡμεῖς δὲ τοσοῦτον γένος, ὅσον οὐδεπώ

ἀπολλύμεθα. οἴχεται δὲ σοι ὅ, τε δῆμος ῥωμαίων, καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατιωτικοῦ. ἃ δὲ πρὸς μηδενὸς βαρβάρων πείσεσθαι προσεδοκῶμεν, ταῦτα δρῶσιν ἡμᾶς οἱ οἰκεῖοι. καὶ οὓς μάλιστα εὐηργέτησας, τούτους ἐχθροὺς ἔχεις. Κλέανδρος ὧν σὲ τόν τε δῆμον, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ὥπλισεν. ἐκ δὲ διαφόρου, καὶ ἐναντίας γνώμης, οἱ μὲν μισοῦντες αὐτὸν, ὁ δῆμος, οἱ δὲ στέργοντες, πᾶν τὸ ἱππικὸν γάγμα, ἐν ὅπλοις εἰσί. καὶ φθείροντες ἀλλήλους, ἐμφυλίου αἵματος τὴν ῥώμην ἐπλήρωσαν. τὰ δ' ἑκατέρου τοῦ πλήθους δεινὰ ἡμᾶς

dum occidimus. Actum de populo Rom. actum magna ex parte etiam de exercitu est, & quæ ne à barbaris quidem nos passuros expectabamus, ea nobis domestici faciunt, & in quos maxima contulisti beneficia, eos primos inimicos habes. Cleander aduersus te populum & exercitum armauit, quorũq; alteris inuisus est, alteris charus, utrique tamen in armis sunt, cædemq; inter se patrant, & ciuili sanguine Romam replent.

Sed in nos uidelicet utriusque multitudinis

προσλήψεται, εἰ μὴ τὴν ταχίστην πρὸς τὸν θάνατον ἐκδώσεις πονηρὸν οἰκετὴν, ὀλέθρου τοσούτου τοῖς μὲν αἴτιον ἤδη γεγονότα, ἡμῖν δὲ ἐσόμενον ὅσον οὐδέπω. τοιαῦτά τινα εἰποῦσα, ῥηξαμένη τὲ τὴν ἐσθῆτα, καὶ τῶν πρόντων τινὲς θαῤῥήσαντες τοῖς τοῦ ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως λόγοις, τὸν Κόμμοδον ἐτάραξαν. ἐκπλαγεὶς δὲ ἐκεῖνος τόν τε ὠλκείμενον κίνδυνον οὐ μέλλοντα, ἀλλ' ἢ παρόντα ἤδη φοβηθεὶς, μεταπέμπεται τὸν Κλέανδρον, οὐδὲν μέν τοι εἰδότα τῶν ἀπηγγελμένων, οἰόμενον δέ. ἐλθόντα δ' αὐτὸν

recidet calamitas. Nisi tu quàmprimum neci dedideris sceleratißimum famulum, qui tantæ cladis illis iam fuit, nobis mox futurus est autor. Hæc loquens uestem scidit, multiq; item qui aderant, sumpta de uerbis mulieris audacia, Commodum territabant.

Is expauefactus, cũ iam non ut impendens, sed ut præsens periculum formidaret, acciri ad se Cleandrum propere iubet nihil dum certi scientem, sed tamen aliquid suspicantem imperatori renunciatum.

Accedentémque ad se

συλλυφθῆναι μελοῦσι. καὶ τῇ μεφαλῇ ἀκρωμῶν, πόρατί τε ὠθισμὸν ἐγκατασπείρας, ἐπιπέμπει τὸν πρῶτον τῷ πολλῷ θεάματα. ἔσπευδε δὲ ὅτῳ τὸ πρᾶγμα. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοὺς ἐπαύσαντο, οἱ μὲν στρατιῶται ἀνηρημένου ἐπόνουν, ὑπὲρ οὗ ἐμάχοντο, πρὸς τὸ βασιλέως ὀργῆς (σωίεσαν γὰρ ἔτι παῖδας εἶναι, καὶ τὰ πραθέντα πρὸ γνώμης αὐτοῖς τετολμηκέναι) ὁ δὲ πᾶς μισοκαισαρείαν τε πρὸς ἰμωείαν πρᾶγμα πρὸς νὰ θρασύνοντο ἐπιφώς. πᾶσανεῖλον δὲ καὶ τοὺς παῖδας τοῦ Κλεάνδρου. πάντες δὲ ἦσαν ἄρρενες αὐτῷ, πάντας τε ὅσους ἦλεσαν ἐκείνῳ φίλους, διεχρήσαντο, σύροντές τε τὰ σώματα, καὶ ῥῶσαν ὕβριν ἐνυβρίσαντες. τὸ λοιπὸν, λελωβημένους εἰς τοὺς ὀχετοὺς ἔρριψαν φέροντες. τοιούτῳ μὲν δὴ τέλει Κλεάνδρου τε καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐχρήσαντο, φιλοτιμησαμένους, ὡς ἄν τις εἴποι, καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐνὶ δεῖξαι, ὅτι ἐκ τοῦ ἐφάτης εὐτελείας, εἰς τὸ μέτριον ὕψος ἆραι, καὶ πάλιν τὸ ἀρθέντα ῥίψαι ὀλίγου καὶ ἀνέλπιστον δύνασθαι τύχης ῥοπή. ὁ δὲ Κόμμοδος, πεδιὰς μὲν τῷ τοῦ δήμου δίψησιν, μή τι καὶ πρὸς αὐτοῦ

imperat comprehẽdi, & caput eius amputatum, contoq; præfixum circumferri, uoluptuosum scilicet atque optatum populo spectaculũ præbiturus. Ita id malum sedatum, atque utrinque dimicatio dirempta. Siquidem milites cum occisum uiderent, pro quo decertabant, iram quoque imperatoris formidabant, cui uerba data, nihilque non factum contra illius sententiam compererant. Populus contra satisfactum sibi autoris supplicio putabat. Sed & liberi Cleandri (binos enim uirilis sexus habebat) & quotquot illius amici fuerant, ad unum

omnes contrucidati, tractaq; per urbem cadauera, & contumelioſiſſime habita, poſtremo in cloacas abiecta.

Hæc finis Cleandri fatorum fuit, quaſi in uno illo uelut ambitioſius oſtentaret natura (ut ſic dixerim) humana poſſe ex infimo loco ad ſupremum faſtigium euehi hominem, atque euectum, dein rurſum deturbari quamlibet exiguo, atq; inſperato fortunæ momento. Cæterũ Commodus tametſi uerebatur, nequid fortaſſe populus etiam contra ſe noui moliretur, tamen

νεωτερίσειεν, ὅμως

δὲ προρμησάντων αὐτὸν τῶν οἰκείων, κατελθὼν ἐς τὸ ἄστυ, μετὰ πάσης εὐφημίας τε καὶ πραπομπῆς τοῦ δήμου ὑποδεχθεὶς, εἰς τῆς βασίλειον ἐπανῆλθεν αὐλήν. πειρασθεὶς δὲ τοσούτων κινδύνων, ἀπίστως προσεφέρετο πᾶσιν, ἀφειδῶς τε φονεύων, καὶ πάσαις διαβολαῖς ῥᾳδίως πιστεύων, μὴ δέ τινα προσιέμενος τῶν λόγου ἀξίων, ἀλλὰ τῆς μὲν περὶ τὰ καλὰ σπουδῆς ἀπῆγεν ἑαυτόν. ἐδεδούλωντο δὲ πᾶσαν αὐτοῦ τῆς ψυχὴν, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐπάλληλοι, καὶ ἀκόλαστοι σώματος ἡδοναί. καὶ σώφρων μὲν

suadētibus amicis in urbem reuersus est, ac lætis acclamationibus, magnóque comitatu exceptus, in aulam principalem se contulit. Enimuero ex illo tot aditis iam periculis, cœpit nulli satis confidere, sed occidere hunc atq; illum, nulli non calūniæ fidem accommodans. Ad hæc neminem, cui uirtus ulla esset, amicum sibi adiungebat, sed à cunctis æque rectis studijs animum auocaret. Quippe quem die nocteq; aliæ ex alijs effrenæ corporis uoluptates grauissimo seruitio præmebant, neminemq; non ab limine uelut insidiatorem submouebat,

πᾶς, καὶ παιδείας καὶ μετρίως μεμνημένος, τὴν αὐλῆς ὡς ἐπίβουλος ἐδιώκετο. γελωτοποιοὶ δὲ καὶ τῶν αἰσχίστων ὑποκριταὶ, εἶχον αὐτὸν ὑποχείριον. ἁρμάτων τε ἡνιοχείας, καὶ θυρίων δὲ ἀντιστάσεως μάχας ἐπαιδεύετο, τῶν μὲν κολάκων εἰς ἀνδρείας δόξαν αὐτὰ ὑμνούντων, τοῦ δὲ ἀπρεπέστερον μετιόντος, ἢ βασιλεῖ σώφρονι ἥρμοζεν. ἐγένοντο δέ τινες κατ' ἐκεῖνο καιροῦ καὶ διοσημίαι. ἀστέρες γὰρ ἡμέριοι συνεχῶς ἐβλέποντο, ἕτεροί τε εἰς μῆκος κεχαλασμένοι, ὡς ἐν μέσῳ ἀέρι κρέμασθαι δοκεῖν, ζῶά τε παντοῖα,

quemcunque aut probitas, aut disciplina ulla etiam mediocris illustraret. Scurræ uero, & qui turpissima quæque repræsentabant, quasi addictum sibi habebant. Aurigando etiam bestijsq; conficiendis supra modum exercebatur, ob quæ studia adulatores eum fortitudinis gloria celebrabant, quare illa minus decore tractabat, quàm modesto principi conueniebat. Extitere ea tempestate etiam quædam in cœlo prodigia, stellæ enim per diem perpetuò apparuerunt, quædámque ex ijs in longum productæ medio quasi aëre suspensæ uidebantur. Præterea animalia genus omne, minime

καὶ τὴν ἑαυτῶν φύσιν μὴ τηροῦντα σχήμασί τε ἀλλοδαποῖς, καὶ μέρεσι σώματος ἀναρμόστοις πολλάκις ἀπεκυήθη. μέγιστον δὲ δεινὸν καὶ τὸν παρόντα καιρὸν ἐλύπησε, καὶ πρὸς τὸ μέλλον, οἰονίσματι καὶ φαύλῳ συμβόλῳ χρωμένους πάντας ἐτάραξεν. οὔτε γὰρ ὄμβρου προϋπάρξαντος, οὔτε νεφῶν ἀθροισθέντων, σεισμοῦ δὲ ὀλίγου προσγενομένου γῆς, εἴτε σκηπτοῦ νύκτωρ κατενεχθέντος, εἴτε καὶ πυρός ποθεν ἐκ τοῦ σεισμοῦ διαῤῥυέντος, πᾶν τὸ τοῦ εἰρήνης τέμενος κατεφλέχθη, μέγιστον καὶ κάλλιστον γενόμενον τῶν

suam naturam seruantia, cum figura corporis prodigiosa, tum membris haudquaquam congruentibus ædebantur. Maximum autem nefas, cum in præsens dolorem attulit, tum in futurum peßimo augurio uniuersos conterruit.

Nam cum neq; imbres ulli, neque nubes, tantúmque exiguus terræmotus aneeceßisset, seu nocturni casu fulminis, siue igni aliquo in ipso terrarũ motu uelut extrito, totum de improuiso pacis tẽplum cõsumptũ incendio est, quod unum scilicet opus cunctorum

ἐν τῇ πόλει ἔργων. πλουσιώτατον δὲ ἦν πάντων ἱερῶν διὰ ἀσφάλειαν, ἀναθήμασι κεκοσμημένων χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου. ἕκαστος δὲ, ἃ εἶχεν, ἐκεῖσε ἐθησαυρίζετο. ἀλλὰ τὸ πῦρ ἐκ τῆς νυκτὸς, πολλοὺς ἐκ πλουσίων πένητας ἐποίησεν. ὅθεν ὠλοφύροντο κοινῇ μὲν πάντες τὰ δημόσια, ἕκαστος δὲ τὰ ἴδια αὐτοῦ. καταφλέξαν δὲ τὸ πῦρ τόν τε νεὼν, καὶ πάντα τὸν περίβολον ἐπενεμήθη, καὶ τὰ πλεῖστα τῆς πόλεως, καὶ κάλλιστα ἔργα. ὅτε καὶ τῆς ἑστίας τοῦ νεὼ καταφλεχθέντος, ὑπὸ τοῦ πυρὸς γυμνωθὲν ὤφθη τὸ τῆς Παλλάδος

tota urbe maximũ fuit atq; pulcherimum, idem templorũ omnium opulentißimum, egregieq; munitum, multoq; ornatum auro & argento. Quippe uniuersi fermè suas illic diuitias, quasi in thesaurum congerebant, ideóque per noctem debacchatus ignis multos ex opulentis egenos reddidit.

Quapropter communem quidem iacturam publice omnes, suam autem quisque priuatim, deplorabant. Sed ubi templum omne consumptum ignibus est, plurima quoque, & pulcherrima urbis ædificia conflagrarunt. Inter quæ etiam Vestæ templum, Sic ut Palladium

ἄγαλμα, ὃ σέβουσί τε, καὶ ἀπόρρητον ῥωμαῖοι, κομισθὲν ἀπὸ Τροίας, ὡς λόγος, ὅτε πρῶτον καὶ μετὰ τὴν ἀπ' ἰλίου εἰς ἰταλίαν ἄφιξιν, εἶδον οἱ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωποι, ἁρπάσασαι γὰρ τὸ ἄγαλμα αἱ τῆς ἑστίας ἱέρειαι, παρθένοι, διὰ μέσης τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, εἰς τὴν τοῦ βασιλέως αὐλὴν μετεκόμισαν. κατεφλέχθη δὲ καὶ πλεῖστα ἄλλα τῆς πόλεως μέρη κάλλιστα. ἱκανῶν τε ἡμερῶν πάντα ἐπιὸν τὸ πῦρ ἐπεβόσκετο, οὐδὲ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἢ κατενεχθέντος ὄμβροι ἐπέσχον αὐτοῦ τὴν ὁρμήν. ὅθεν καὶ τὸ πᾶν ἔργον ἐξεθείασθη,

quoque conspiceretur, quod in primis colunt, atque in arcano habent Romani, Troia (ut perhibent) auectum, ac tum primũ postquàm in Italiam deuenit, conspectum ab hominibus. Quippe raptum id Vestales uirgines media sacra uia in aulam imperatoris transtulerunt. Multæ præterea pulcherrimæq; urbis partes combustæ, plurimósque dies peruagatum incendium, non prius sedatum est, quàm repentinis imbribus extingueretur. Itaque totam rem

πιστευόντων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν τό τε ἀνθρώπων, ὅτι γνώμη θεῶν καὶ δυνάμει ἤρξατό τε τὸ πῦρ, καὶ ἐπαύσατο. συνεβάλλοντο δὲ τινὸς ἐκ τῶν κατειληφότων πολέμων, σημεῖον εἶναι, τὴν τοῦ νεὼ τῆς εἰρήνης ἀπόλειαν. τὰ γοῦν ἀκολουθήσαντα, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν, ἐκ τῆς ἀποβαίσεως τὴν προϋπάρχουσαν φήμην ὠμὸν στώσατο. πολλῶν δὴ καὶ δεινῶν συνεχῶς κατειληφότων τὴν πόλιν, οὐκέτι ὁ ῥωμαίων δῆμος μετ' εὐνοίας τὸν Κόμμοδον ἐπέβλεπεν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας τῶν ἐπ' ἀλλήλων συμφορῶν εἰς τοῦ ἐκείνου

dis imputabant eius ætatis mortales, quorum scilicet uoluntate & inchoasse incendium, & desijsse arbitrabantur, ac portendi bella, quæ sunt deinceps insecuta, consumpto pacis templo, interpretabantur. Quam deinceps famam rerum euentus comprobauit. Enimuero plurimis maximisq; incommoditatibus laborante ciuitate, non iam ut antea multitudo beneuole Commodũ aspicere, sed referre omnes eius calamitatis causam in illius

ἀκείτους φόνους, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βίου ἀνέφερεν ἁμαρτήματα. οὐδὲ γὰρ ἐλάνθανε τὰ πραττόμενα πάντας, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς λανθάνειν ἤθελεν. ἃ δὲ πρόπαλαι οἴκοι διεβάλλετο, ταῦτα καὶ δημοσίᾳ δεῖξαι ἐτόλμησεν, εἰς τοσοῦτόν τε μανίας καὶ προπετείας προκόψας, ὡς πρῶτον μὲν τῶν πατρῴων προσηγορίαν παραιτήσασθαι, αὐτὶ δὲ Κομμόδου, τοῦ Μάρκου υἱοῦ, Ἡρακλέα τε καὶ Διὸς υἱόν, αὐτὸν μετονομάσαι καλεῖσθαι, ἀκροδυσάμενός τε τὸ ῥωμαϊκὸν καὶ Βασίλειον σχῆμα, λεοντῆν ὑπερῴννυτο, καὶ ῥόπαλον μετὰ χεῖρας

iniustos actus, & reliqua uitæ crimina.

Siquidem neque latebant populum scelera hominis, neque latere ipse uolebat, sed quæ domi non sine infamia patrabantur, ea etiam in publicum ostentare haud uerebatur, eoq; uecordiæ petulantiæq; processit, ut paternum primo cognomen repudiaret, ac pro Commodo Marci filio Herculem se Iouis filium iusserit appellari, depositóque principum Romanorum cultu, leonis pellem substerneret, manuq; clauā

φέρειν. ἀμφιέννυτό τε ἀλουργεῖς καὶ χρυσοῦφεῖς ἐσθῆτας, ὡς ἂν καταγέλαστον αὐτὸν, καὶ ὑφ' ἑνὶ σχήματι θηλυδρίων πολυτελῶν, καὶ ἡρώων ἰσχνὰ μιμούμενον. τοιοῦτον μὲν δὴ πρόοιὼν ἐφαίνετο. ἄλλα ξὺν ἧ καὶ ἐνιαυσιαίων μηνῶν τὰ ὀνόματα, ὅσα μὲν ἀρχαῖα κατέλυσας, πάντας ἢ τοῖς ἑαυτοῦ προσηγορίας ὀνομάσας, ὧν αἱ πλεῖσται εἰς Ἡρακλέα ἀνῆκον, ὡς αὐθεντόπαρον, αὐτοφέρονταν. ἔτυχε δὲ καὶ αὐθριῶντας αὐτὸν καλα τῶσαν τὴν πόλιν. ἀλλὰ μὲν καὶ αὐτικρὺ τοῦτο συγκλύτου σωτηρίου τόξον ἀνεκυλι-

gestaret, simul purpureas sibi, atque auro intextas uestes circundaret, non sine omnium irrisione, quippe eodem schemate & fœminariū luxum, & heroum uirtutem repræsentabat.

Talem se uidelicet quotidie præstabat. Idemque mensium nomina demutauit, ac pro uetustis appellationibus, nouas de suis cognominibus imposuit, quorum ad Herculem pleraq; tanquam scilicet ad fortissimum referebantur.

Quin statuas quoq; sibi tota urbe poni iussit, inq; ijs unam pro curia, quæ arcum contenderet,

μόνον. ἐβούλετο γὰρ δὴ καὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ φόβου ἀπέλειν. τὸ μὲν οὖν ἀνδριάντα μετὰ τοῦτον ἐκεῖνο τελευτήσαντος, ἐλευθερίας εἰκόνα ἱδρύσατο. ὁ δὲ Κόμμοδος μηκέτι κατέχων ἑαυτὸν, δημοσίας θέας ἐπετέλεσεν, ὑποχόμενος, ἅτε θηρία πάντα ἰδίᾳ χερὶ κατακτείνων, καὶ τοῖς ἀνδρικωτάτοις τῶν νεανιῶν μονομαχήσων. ἐσεθαυμάσθη δὲ φήμης, σπουδαιότερον ἐκτελεῖν Ἰταλίας πάσης, καὶ τῶν ὁμόρων ἐθνῶν, θεασόμενοι ἃ μηδέποτε πρότερον μήτε ἑωράκεσαν, μήτε ἠκηκόεσαν. καὶ γὰρ διηγγέλλετο αὐτὰ καὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ φόβου ἀπέλειν. τὸ μὲν οὖν ἀνδριάντα μετὰ τοῦτον ἐκεῖνο τελευτήσαντος, ἐλευθερίας εἰκόνα ἱδρύσατο. ὁ δὲ Κόμμοδος μηκέτι κατέχων ἑαυτὸν, δημοσίας θέας ἐπετέλεσεν, ὑποχόμενος, ἅτε θηρία πάντα ἰδίᾳ χερὶ κατακτείνων, καὶ τοῖς ἀνδρικωτάτοις τῶν νεανιῶν μονομαχήσων. ἐσεθαυμάσθη δὲ φήμης, σπουδαιότερον ἐκτελεῖν Ἰταλίας πάσης, καὶ τῶν ὁμόρων ἐθνῶν, θεασόμενοι ἃ μηδέποτε πρότερον μήτε ἑωράκεσαν, μήτε ἠκηκόεσαν.

ut etiam imagines ipsæ terrores, atque minas præ se ferrēt, quam dein tamen senatus post illius obitum substulit, progꝫ ea libertatis imaginem reposuit. Commodus autem cum temperare iam sibi ultra non posset, publice spectacula ædere professus, omneis se sua manu feras occisurum pollicebatur, & cum fortißimis quibusq; iuuenum singulari certamine depugnaturum. Ea cum rumoribus celebrarentur, concurrebant ex Italia omni, ac finitimis gentibus uniuersi ad id spectaculum, quod nec antea oculis usurpauerant, neque unquam fando audiuerant. Siquidem ita esse certa

τὰ χρὸς τὸ εὐσχολον, καὶ ὅλως ἐμελον αὐτοῦ, ἀκοντίζουσι καὶ ἐξδύουσι, μὴ πλαίσμ. συνῆσαν ὑ παιδεύοντες αὐτὸν Παρθυαίων οἱ τοξικὴν ἀκριβοῦντες, καὶ Μαυρουσίων οἱ ἀκοντίζειν ἄριστοι, ὃς πάντας εὐχερείᾳ ὑπερέβαλλον. ἐπεὶ δὲ κατέλαβον αἱ θέας ἡμέραι, τὸ μὲν ἀμφιθέατρον περιήρχετο, καὶ ὁ Κόμμοδος πρόδρομος κύκλῳ κατεσκεύαστο, ὡς μὴ συσκιάζοιτο τοῖς θηρίοις μαχόμενος καὶ συνδυόμενος. αὐτὸς δὲ καὶ ἐξ ἀσφαλοῦς ἀκοντίζων, δεξιᾶς μᾶλλον ἢ αὐδρείας, παρέχοιτο δόξαν. ἐλαφους μὲν ὖν καὶ ἀγριόβους, ὅσα τὰ χρὸς τὸ εὐσχολον, καὶ ὅλως ἐμελον αὐτοῦ, ἀκοντίζουσι καὶ ἐξδύουσι, μὴ πλαίσμ. συνῆσαν ὑ παιδεύοντες αὐτὸν Παρθυαίων οἱ τοξικὴν ἀκριβοῦντες, καὶ Μαυρουσίων οἱ ἀκοντίζειν ἄριστοι, ὃς πάντας εὐχερείᾳ ὑπερέβαλλον. ἐπεὶ δὲ κατέλαβον αἱ θέας ἡμέραι, τὸ μὲν ἀμφιθέατρον περιήρχετο, καὶ ὁ Κόμμοδος πρόδρομος κύκλῳ κατεσκεύαστο, ὡς μὴ συσκιάζοιτο τοῖς θηρίοις μαχόμενος καὶ συνδυόμενος. αὐτὸς δὲ καὶ ἐξ ἀσφαλοῦς ἀκοντίζων, δεξιᾶς μᾶλλον ἢ αὐδρείας, παρέχοιτο δόξαν. ἐλαφους μὲν ὖν καὶ ἀγριόβους, ὅσα

manus illius dicebatur, ut quodcunque destinaret, iaculo sagittáue contingeret. Erantq; cum illo assidue Parthorum electißimi sagittarij, ac Numidæ iaculatores, quos ille tamen omnes longe artificio superabat. Vbi autem spectaculi dies adfuit, pleno amphitheatro exædificatus Commodo peridromus fuerat, per quē decurrere in orbem posset, ne comminus cum bestijs pugnant periclitaretur, sed supernè, ac de tuto loco tela iaciendo, iaculandi potius scientiam, quàm fortitudinem ostentaret. Ceruos igitur & damas, item

τὲ κερασφόρα, πλὴν ταύρων. συνθέων αὐτοῖς, καὶ καταδιώκων, ἔβαλε, φθάνων τὲ αὐτῶν τὸν δρόμον, καὶ πληγαῖς καιρίοις ἀναιρῶν. λέοντας δὲ καὶ πάρδαλεις, ὅσα τὲ ζῶα γενναῖα, περιθέων, ἄνωθεν κατηκόντιζεν. οὐδέ τις εἶδεν ἀκόντιον δεύτερον, οὐδὲ τραῦμα ἄλλο, πλὴν τοῦ θανατηφόρου, ἅμα γὰρ τῇ τοῦ ζώου ὁρμῇ, κατά τε μετώπου, ἢ κατὰ καρδίας ἔφερε τὴν πληγήν. καὶ οὐδέποτε σκοπὸν ἄλλον ἔσχεν, οὐδὲ ἐπ' ἄλλο μέρος ἦλθε τὸ ἀκόντιον τοῦ σώματος, ὡς μὴ ἅμα τὲ τρῶσαι καὶ φονεῦσαι. τὰ δὲ παντα-

cornigera alia præter tauros, currens pariter ipse, atq; insequens impetebat, ac præuenta fuga certißimis ictibus prosternebat. Leones uerò & pantheras, aliaq; id genus nobilißima animalia, currens in orbem supernè iaculis confodiebat, sic ut nec telum quisquam secundum, nec uulnus uiderit nisi letiferum. Nam ut primum se fera concitauerat, statim illã uel in fronte, uel in corde sauciabat, nullo præterea usus scopo, neq; ad aliam corporis partem telo destinato, sic ut pariter cum uulnere ipso conficeretur. Cæterũ bestiæ conquireban

χόθεν ζῶα ἠθροίζετο αὐτοῦ. τό τε τοῦν εἴδομεν, ὅσα ἐν γραφαῖς ἐθαυμάζομεν. ἀπό τε γὰρ ἰνδῶν, καὶ αἰθιόπων, εἴτι πρότερον ἄγνωστον ἦν, μεσημβρίας τὲ καὶ τῆς ἀρκτώας γῆς ζῶα πάντα φονεύων, ῥωμαίοις ἔδειξε. τὸ δ' εὔστοχον τῆς χειρὸς αὐτοῦ πάντου ἐξεπλήττοντο. λαβὼν οὖν ποτε βέλη, ὧν αἱ ἀκμαὶ ἦσαν μηνοειδεῖς, ταῖς μαυρουσίαις στρουθοῖς ὀξύτατα φερομέναις, καὶ ποδῶν τάχει, καὶ κολπώσει πτερῶν, ἐπαφιεὶς τὰ βέλη κατ' ἄκρου τοῦ τραχήλου, ἐκαρατόμει, ὡς τῶν κεφαλῶν ἀφηρημένας, ὁρμῇ τοῦ βέλους ἔτι

tur undique, ac tum primum uidimus, quæ antea in picturis mirabamur. Quippe ex India, Æthiopiaq;, itemq; à meridie & à septentrionibus, quicquid incognitũ prioribus seculis fuerat, confecit ille pariter, atq; ostendit, nullo non obstupefacto, tam certa illa manu, támque nusquam telis oberrantibus. Idem aliquando sagittas lunatæ cuspidis in Maurusias struthos intorquebat, quæ & pedum celeritate, & alarum quasi uelis ocyßime ferebantur, sic ut summum contingeret collum, atque ita capita amputaret, ut ex sectis ceruicibus, (qui teli impetus fuerat) aliquandiu

περιθεῖν αὐτὰς, ὡς μηδὲν παθούσας. πρὸς δαλέως δέ ποτε ὀξυτάτῳ δρόμῳ τὴν ἐκκαλούμενον καταλαβούσης, φθάσας τῷ ἀκοντίῳ μέλλουσαν δήξασθαι, τῆς μὲν ἀπέκτεινε, τὴν δὲ ἐῤῥύσατο, φθάσας τῇ τοῦ δόρατος αἰχμῇ τὴν τῶν ὀδόντων ἀκμήν. λεόντων δέ ποτε ἐξ ὑπογαίων ἑκατὸν ἀναῤῥιφθέντων, ἰσαρίθμοις ἀκοντίοις πάντας ἀπέκτεινεν, ὡς ὑπὸ πολὺ ἠειμένων τῶν πτωμάτων, δι' αὐτὸ οὗτος ὑπὸ σχολῆς πάντας ἀριθμεῖσθαι, καὶ μηδὲν ἰδεῖν περιττὸν ἀκόντιον. μέχρι μὲν τούτων, εἰ καὶ βασιλείας τὰ πραττόμενα ἦν

tamen uiuentibus similem cursum continuarent. Quin & pantheram, quæ scilicet eductum quendam in harenam cursu acerrimo cõprehenderat, sic ut iamiam laniatura uideretur, ita opportuno uulnere consecutus est, ut interfecta bellua hominem seruauerit, ac dentium quoque aciem cuspide ipsa iaculi præueniret. Leones item cauea cẽtum eductos, totidem mißilibus uniuersos occidit, ita suo ordine iacentibus corporibus, ut nnmerari facillime singula possent, nullo scilicet superuacuo incidente telo. Hactenus igitur quæ gerebantur, quamuis à principe aliena uideren

ἀλλότρια, πλὴν ἀνδρείας καὶ εὐστοχίας, πρὰ τοῖς δημόδεσιν εἶχέ τινα χάριν. ἐπεὶ δὲ καὶ γυμνὸς εἰς τὸ ἀμφιθέατρον εἰσῆλθεν, ὅπλα τε ἀναλαβὼν, ἐμονομαχεῖ, τό τε σκυθρωπὸν εἶδεν ὁ δῆμος θέαμα, τὴν εὐγενῆ καὶ ῥωμαίων βασιλέα, μετὰ τοσαῦτα τρόπαια πατρός τε καὶ προγόνων, οὐκ ὑπὸ βαρβάρους ὅπλα λαμβάνοντα στρατιωτικὰ ἢ ῥωμαίων ἀρχῇ πρέποντα, καθυβρίζοντα δὲ τὸ ἀξίωμα, αἰσχίστῳ καὶ μεμιασμένῳ σχήματι. ὁ μὲν οὖν μονομαχῶν, ῥᾳδίως τῶν ἀνταγονιστῶν περιεγένετο, καὶ μέχρι τραυμά-

tur, tamen quoniam fortitudinem, scientiamq; præ se ferrẽt popularem quandam gratiam emerebãtur. Verum ubi iam nudus ingressus amphitheatrum est, sumptisq; armis numeros gladiatorios implebat, tum uero triste Romano populo spectaculum id uisum, nobilißimum imperatorem post tam multos parentis sui, maiorumq; triumphos, non quidem aduersus belluas arma capere militaria, uel Romanorum imperio congruentia, sed amplißimam dignitatem turpißimo fœdißimó que cultu contaminare. Facile autem dimicans suos compares supera-

τῳ πθεχώρει, ὑπεικόνῳ ἀπάντων, ἐς τὴ βασιλέα γὰρ μονομάχον ἐννοούτων. εἰς τοσοῦτον ἦ πθεχώρησε μανίας, ὡς μηκέτι βούλεσθαι μὴ δὲ τῷ βασιλέως ἐσίαν οἰκεῖν. ἀλλὰ γὰρ μεθικιδῆναι ἐβούλετο εἰς τὸ τῶ μονομάχων καταγώγιον. ἑαυτὸν δὲ ἀκέτι Ἡρακλέα, ἀλλὰ τῶν μονομαχόντων ἐνδόξα λινθ', πθοτιθέμενος τοῦτο ὀνόμασι καλεῖσθαι πθοσέταξε. τῶ ἦ μεγίστα ἀγάλματος ἡλιακοῖς, ὅπερ σέβεσι ῥωμαῖοι, εἰκόνα φέρων ἥλιος, τῷ λεφαλὴν ἀκτινῶν, ἱδρύσατο ἑαυτῶ, ὑπογράψας τῇ βάσει, ὃ ἐκ ἄξ

bat, neq; tamẽ ultra uulnera procedebat, dante unoquoq; manus, atque imperatorẽ potius quã gladiatorem agnoscente. Eoq; uesaniæ profectus est, ut deserere principalem aulam, atque in ludum gladiatorium migrare institueret, neque se amplius Herculem appellari patiebatur, adoptato nobilißimi gladiatoris nomine, qui iam uita exceßisset, quin simulachro illi Colosseo, quod Romanis uenerabile est, Solis effigiem gerens, capite dempto suum imposuit, atque in basi subscripsit, non quos

ἐώθασι βασιλικὰς τὴ πατρῴας προσηγορίας, αὐτὶ δὲ Γερμανικῶ, μονομάχους χιλίους νικήσαντα. ἔδει δὲ ἄρα ποτὲ λαβεῖνον παύσασθαι μεμνόντα, ἐ τῷ ῥωμαίων ἀρχῷ τυραννευμένω. νεῦσι μὲν γὰρ ἔτος τῆς ὠθούσης ἐμέλλον ἡμέρας, σέβουσί τε τῷ ἐς τῷ ῥωμαῖοι, εἰς θεὸν ἀρχαιότατον, ἢ ἰταλίας ἀθῆχώριον ἀναφέροντόν. φασὶ γὰρ αὐτὸν καὶ Κρόνον ὑπὸ Διὸς ἐκβληθέντα τ' ἀρχῆς, καταλθόντα εἰς γῆν, γνῶναι ξένον, δεδιότα δὲ τῷ τὸ παιδὸς δυνασεύειν, παρ' αὐτῷ διατρίβοντα λαθεῖν, ὅθεν καὶ

consuesset imperatorios paternosq; titulos, sed pro Germanico, mille gladiatorium uictorem. Cæterum ipsum quoque desinere aliquando ab sua uecordia, & ciuitatem tyrannide liberari oportebat, idq; anno ineunte, quem diem Romani festum agunt, ad Ianum uetustißimum Italiæ deum referentes, cuius etiam Saturnum ipsum ab Ioue filio pulsum fuisse hospitem prædicant, & quod ibi latuisset, nomen Latio

τὸ ὄνομα δοθῆναι τῷ χώρῳ τῆς ἰταλίας, λαβόν τε κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ἑλλάδος φωνῆς εἰς τὴν ἠθιχώριον παραχθέν. διὰ ταῦτά τοι καὶ μέχρι νῦν ἰταλιῶται, τὰ μὲν κρόνια προεορτάζουσι θεῷ τῷ λαχόντι, τὴν δὲ τοῦ ἔτους ἀρχὴν, ἱερομηνίαν ἄγουσι τῷ τῆς ἰταλίας ἔθει. διπρόσωπον δὲ αὐτοῦ ἵδρυτο τὸ ἄγαλμα, ἐπειδὴ εἰς αὐτὸ ὁ γνιαυτὸς ἄρχεταί τε, καὶ παύσεται. ταύτης δὲ τῆς ἑορτῆς ποιούσης ἐν ᾗ μάλιστα ῥωμαῖοι δεξιοῦνταί τε ἀλλήλους, καὶ προσαγορεύουσι νομισμάτων τὲ ἀντιδόσεσι, καὶ κοινωνίᾳ τῶν γῆς καὶ

inditum. Quocirca etiam nunc Romani Saturnalia prius, dein uero initium anni more suo concelebrant.

Est que eius Dei biceps imago, ut à quo incipit, & in quem desinit annus. Cum igitur hunc diem festum ciuitas agitaret, in quo Romani inuicem se colunt, salutántque, & nomismata alter alteri, cæteráque omnifariam munera mißitant, summiq;

θαλάττης καλῶν εὐφραίνουσιν αὐτοῦ, ἀρχαί τε ἐπώνυμοι τότε πρῶτον τὴν ἔνδοξον καὶ ἐναύσιον πορφύραν περιτίθενται. πάντων ἑορταζόντων, ὁ Κόμμοδος ἐβουλεύετο οὐκ ἐκ τῆς βασιλείου, ὡς ἔθος προελθεῖν οἰκίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ τῶν μονομάχων κατασωσίου. ἀντὶ δὲ τῆς εὐπρύφου καὶ βασιλικῆς πορφύρας, ὅπλα τὲ αὐτὸς φέρων, καὶ συμπροϊόντων τῶν λοιπῶν μονομάχων ὀφθῆναι τοῖς ῥωμαίοις. ἐπεὶ δὲ τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην ἀνήνεγκε πρὸς Μαρκίαν, ἣν εἶχε τῶν παλλακίδων τιμιωτάτην, ἢ οὐδέν τι ἀπεῖχε

magistratus conspicuam sibi & solennem purpuram induunt, uniuersis diem concelebrantibus, statuit Commodus non quidem ex imperatorijs (ut mos erat) ædibus, sed ex ipso gladiatorio ludo prodire in publicum, ac pro eleganti uestitu, purpuraq; imperatoria procedere armatus, deducere gladiatorum agmine, in conspectum Romani populi. Quod ubi consilium suum ad Martiam retulit, unam è suis

γαμετῆ γυναικός, ἀλλὰ πάντα ὑπῆρχεν, ὅσα Σεβαστῇ, πλὴν τοῦ πυρός. ἣ μεθύσα τὸν πρᾶλον ὅτῳ καὶ ἀρρητῆ δόλῳ αὐτῆ, τὰ πρῶτα ἐλιπάρει, καὶ προσπίπτουσα, μετὰ δακρύων ἐδέετο, μήτε τὸν ῥωμαίων ἀρχὸν καθυβρίσαι, μήθ' ἑαυτῆ ὑπανδρεύοντα μονομάχοις, καὶ ἀπεγνωσμένοις ἀνθρώποις, ἵνα δουνδῦσαι. ἐπεὶ δ' πολλὰ ἐπιδύσασα ὀκ ἐτύγχανεν αὐτοῦ, ἣ μὲν δακρύουσα ἀπῆει, ὁ δὲ Κόμμοδος μεταπεμψάμενος λαῖτον, τὸν ἔπαρχον τῶν στρατοπέδων, ἐκλεκτόν τε, τὸν τοῦ θαλάμου προεστῶτα, ἐκέλευεν

concubinis, cui scilicet plurimum deferebat, ac propè uxoris eam loco habebat, sic, ut præter ignem, omnes honores uelut Augustæ tribuerentur. Intellecto mulier tum absurdo turpique consilio orare multis lachrymis, supplexq; ad genua accedere, ne aut Romanum imperiũ pol lui pateretur, aut ipse ui tam suam perditis, ac deploratis hominibus tam periculosè committeret. Sed cum nihil profeciſſet, lachrymãs discessit. Ille præfectum exercitibus, Lætum nomine, & Electum cubiculi custodem ad se accitos, parare

αὐτῷ πρασκευαθῆναι, ὡς δημυκτερόν σων ἐγῷ μονομάχων καταγωγίῳ, ἵνα ἐκεῖθεν πρωϊδυσόμενος ὧν τὰς θυσίας τῆς ἱερομηνίας, ὡς ῥωμαίοις ἔνοπλος ὀφθείη, οἷόν τε ἐκέτευον, καὶ πείθειν ἐπειρῶντο, μηδὲν ἀνάξιον τῆς βασιλείας πρᾶξαι. ὁ δὲ Κόμμοδος ἀχθόμενος, τοῦ μὲν ἀπεπέμψατο, αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον, ὡς δὴ καθευδήσων (καὶ γὰρ μεσημβρίας ἐώθει τοῦτο ποιεῖν) λαβὼν γραμματεῖόν τι τοῦτων δὴ, τῆς ἐκφιλύρας εἰς λεπτότητα ἠσκημένου, ἐπαλλάξας τε ἀνακλάσας ἀμφοτέρωθεν ἐπυγμώσας

iubet in ludo ipso gladiatorio, quo se dormitum recipiat, ut illinc ad sacrificandum mane procederet, ac se armatum Romano populo ostentaret. Illi multis precibus persuadere tentabant, ne quid indignum principe conaretur. Quibus Commodus ira percitus, facesſere ab se iußis, statim in cubiculum reuersus, ut quemadmodũ consueuerat, meridiaretur, sumpto in manus libello, quales de philyra tenuißimi, atq; in utranq; partẽ replicabiles fiunt,

γραφει, ὅσας καὶ τῆς νυκτὸς φονευθῆναι. ὧν πρώτη μὲν ἦν Μαρκία. εἵποντο δὲ Λαῖτός τε καὶ Ἐκλεκτός, ὧδε δὲ τούτοις, πολὺ πλῆθος ἦν συγκλήτου πρωτευόντων. οὓς μὲν γὰρ πρεσβυτέρους, καὶ λοιπὸν πατρῴους φίλους, ἀφανίσεσθαι πάντας ἤθελον, αἰδούμενος ἔχειν αἰσχρῶν ἔργων σεμνὸς ἐπόπτας. τῶν δὲ πλουσίων τὰς οὐσίας χαρίσασθαι ἐβούλετο, μερίσας τε εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ τοὺς μονομαχοῦντας, οὓς μὲν, ἵνα φυλακὴν ποιῶσιν αὐτόν, τοὺς δὲ, ἵνα τέρ ποιῶν. γραφὰς δὲ γραμματεῖον, τίθησιν ὧδε

conscribit in eo quoscunque illa nocte interficere destinauerat.

Ex quibus prima erat Martia, mox Lætus atque Electus, post hos ingens eorum numerus, qui plurimum autoritatis in senatu obtinebant, siquidem senes uniuersos paternos amicos tollere è medio, ne censura illorum sua interpellarentur flagitia, bonaq; ipsa diuitum dilargiri partim militibus, partim gladiatoribus decreuerat, ut alteri se defenderent, alteri oblectarent. Eum igitur libellum ita conscriptum,

τὸ σκίμποδος, οἰηθεὶς μηδενὸς ἐκεῖθεν εἰσελεύσεσθαι, ἦν δὲ καὶ παιδίον πάνυ νήπιον, τούτων δὲ τῶν γυμνῶν μὴ ἐδήτου, ᾧ σῷ ἦ καὶ λίθοις πολυτίμοις διεκοσμημένων, οἷς ἀεὶ χαίρουσι ῥωμαίων οἱ τρυφῶντες. ὑποδρυφθὰς δὲ αὐτῷ Κόμμοδος, ὡς συγκαθεύδοντι πολλάκις. φιλοκόμμοδός τε ἐκαλεῖτο, λειπνυούσης καὶ τῇ προσκυνείας τῶν σοργῶν, τῶν εἰς τὸν παῖδα τοῦ βασιλέως. τὸ δὲ παιδίον ὥσπερ ἄλλως ἄθυρον, προελθόντος τοῦ Κομμόδου ὧδε τὰ στωνήθη λατρεῦσαι τε, ὦ δεσπότα, εἰσδραμὸν εἰς

supra lectulũ depositus, neminem ad se introiturum suspectans.

Erat autem puscio quidã infans adhuc ex ea nota, qui uestitu cætero nudi, sed auro gemmisq; ornati, solent delicatissimo cuiq; Romanorum esse oblectamento.

Is ita Commodo charus erat, ut cum illo sæpe etiam cubaret, ac Philocommodus appellaretur, ipso indicante nomine amorẽ principis.

Hic itaq; puer fortè ludibũdus, occupato inter balnea et crapulas Com-

τὸ θάλαμον, ὥσπερ εἰώθει, τὸ γραμματεῖον ὧν ἔσκιμποδον λείμενον, ἀνελόμενον, ἵνα μὴ παίζειν ἔχοι, πρόεισι τοῦ οἴκου, καὶ δι' ἄλλα δαίμονα, σωλοῦτα τῇ Μαρκίᾳ, ἢ ἦν (καὶ τοῦτο γὰρ ἔσπευσε τὸ παιδίον) προϊδομένη φιλῆσαι, τὸ γραμματεῖον ἀφαιρεῖται, δεδοικυῖα δὴ, μή τι ἕτερον ἀναγκαίων, ἢ τὸ νυπόστολος ἀγνοεῖν, παίζον διαφθείρῃ. γνωρίσασα δὲ τὸν Κομμόδου χεῖρα, ταύτῃ μᾶλλον ἐπὶ δακτύλου διεξελθεῖν τὸν γραφὴν. ἐπεὶ δὲ εὗρεν αὐτὸ θανατηφόρον, καὶ πρὸς ἅπαντων αὐτὸν τε μέλλοσαν τε ὀνήξεσθαι, λαβόντα τε τὸν ἐκλεκτὸν μεταπέμ-

modo, cubiculum (ut consueuerat) ingressus, sumpto in manus libello, qui cum lusitaret, foras processit. Ac forte quadam in Martiam incidit, quæ cum puerum etiam ipsa diligeret, cõplexa, prius atq; deosculata, libellum manu aufert, uerita ne quid ob infantiam inscius puer rerum fortasse grauiorum labefaceret. Agnita dein Commodi manu, ac legendi cupidine illecta, ubi fuerit contineri, ac se primam peti intellexit, Lætumq; & Electum subsequi, tantámque deinceps reliquorum futurã cædem, hæc secum ingemiscens consusurrabant

πεμψεν. ἐλθὼν δὲ ἦν αὐτὸν πρωΐσαι, ἅτε τὸν θαλάμου φύλακι, ἔτι τε καὶ ὧδε σωφρονίᾳ αὐτοῦ πιθανῷ. λάθρᾳ δὲ τὸ γραμματεῖον, ὁρᾷ (ἔφη) ποίαν μέλλουσιν πανυχίζειν ἑορτήν. ὁ δ' ἐκλεκτὸς ἀναγνὰς τε καὶ ἐκπλαγεὶς (ἦν δὲ τὸ γένος αἰγύπτιος, τολμῆσαί τε ἄμα καὶ δρᾶσαι, θυμῷ τε παλαῦσαι πρφυκὼς) κατασημηνάμενος ὃν τὸ γραμματεῖον,

Euge Commode, hæccine præmia beneuolẽtiæ, amorisq; sunt? Ita scilicet de te merui, cum tam multos annos contumelias, ebrietatemq; tuam pertuli. Sed nequaquam tibi hæc ita successerint uiro temulento aduersus sobriam mulierem. His dictis, Electum ad se arcessit, quem etiam ipsa aliquando per se conuenire, utpote cubiculi custodem solita, & cum eo quoque stupri habuisse consuetudinem credebatur, traditoq; in manus libello, Vide, inquit, Electe, cuiusmodi sumus hac nocte festum celebraturi. Is eo lecto expauefactus (erat autem Ægyptius genere, audax homo ac promptus, & irasci facilis) statim signatum in bellum

διατινος τῶν ἑαυτοῦ πιστῶν ἀναγνωσθησόμενον, πέμπει τοῦ Λαίτου. ὁ δ' καὶ αὐτὸς ταραχθεὶς, ἀφικνεῖται πρὸς Μαρκίαν, ὡς δὴ συσκεψόμενος αὐτοῖς περὶ ὧν ἐκέλευσεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ τοῦ τῶν μονομάχων καταγωγίου. προσποιησάμενοι δὲ περὶ τῶν ἐκείνῳ δεῖ φερόντων σκέπτεσθαι, συντίθενται φθᾶσαί τι δρασαντες, ἢ παθεῖν, οὐδὲ καιρὸν εἶναι μελλήσεως ἢ ἀναβολῆς, ἀρέσκει δοῦναι φάρμακον δηλητήριον τοῦ Κομμόδου ὑπέσχετο δ' αὐτὸ ῥᾷστα δώσειν ἡ Μαρκία. εἰώθει γὰρ αὐτὴ

per hominē sibi fidum Læto legendum mittit.

Qui item exterritus, ad Martiam contendit, simulās de ijs ire se consultatum, quæ ad concinnandum ex iussu principis ludum gladiatorium pertinerent. Hoc igitur usi prætextu, constituunt aut faciendum sibi quàmprimum, aut patiendum aliquid, nullum moræ locum, nullum procrastinationi esse. Placitum autem est, rem ueneno agi quod se facile daturam Martia recepit. Quippe solita primum illi miscere atq; κιρνᾶναί τε, καὶ

διδόναι τὴν πρώτην πόσιν, ὡς ἥδιον πίοι παρ' ἐρωμένης. ἐλθόντι δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ λουτροῦ, ἐμβαλοῦσα εἰς κύλικα τοῦ φαρμάκου, οἴνῳ τε κεραστάσα εὐώδει, δίδωσιν. ὁ δ' ὡς συνήθη φιλοτησίαν, μετὰ πολλὰ λουτρὰ, καὶ γυμνασία τὰ πρὸς θηρία δίψων, ἔπιεν ἀναισθήτως. εὐθέως δὲ κάρος ἐπέπεσεν αὐτῷ, εἰς ὕπνον τε καθελκόμενος, ὑπὸ καμάτου πάσχειν οἰηθεὶς, ἀνεπαύσατο. ὁ δὲ ἔκλεκτος καὶ Μαρκία, πάντας ἀπρεπῆναι κελεύσαντες, εἴς τε τὰ οἰκεῖα ἀπιέναι, ἡσυχίαν δὴ παρεσκεύαζον αὐτοῦ. εἰώθει δὲ καὶ

offerre poculum, ut ab amica porrectū suauius biberetur. Igitur redeunti ex balneis commixtum uino odoratißimo uenenum in calice obtulit. Ille diu lauando, uenandoq; collecta siti, ueluti de more propinatum sibi temere interbibit. Quare statim capitis grauedine occupatus, atq; in soporem prolapsus, cum id ex labore accidisse opinaretur, quieti se tradidit. Electus autem & Martia recedere omnes confestim, & suam quenq; domum reuerti iubent, ne somni indignum Commodum expergefacerent. Id autem aliàs quoq; ex

ὑδὶ ἄλλων οὔτε πάσχειν ὁ Κόμμοδος, ὑπὸ κραιπάλης. πολλάκις γὰρ λουσάμενος, καὶ πολλάκις ἐσθίων, οὐδένα καιρὸν εἶχεν εἰς ἀνάπαυσιν ὡρισμένον, ἀλλ' ἐπ' ἀλλήλοις καὶ διαφόροις συνεχόμενος ἡδοναῖς, αἷς δὴ καταλαβούσῃ ὥρᾳ καὶ ἄκων ἐδούλευεν. ἐπ' ὀλίγον μὲν οὖν ἡσύχασε, περὶ στόμαχον δὲ καὶ κοιλίαν τοῦ φαρμάκου γενομένου, ἴλιγγός τε αὐτὸν καταλαμβάνει, ἔμετός τε πολὺς ὑδιγίγνεται, ἢ τῆς προεγκειμένης τροφῆς, ἅμα ποτοῦ πολλῷ ἐξωθούσης τὸ φάρμακον, ἢ διὰ τὸ προλαμβανόμενον, ὅπερ εἰώθασι

ebrietate nimia facere cõsueuerat, nam cum uel balneis, uel epulis operam daret, nullum scilicet habebat præstitutum quieti tempus.

Etenim aliæ ex alijs uoluptates, eæq; inter se maxime diuersæ seruire sibi hominem etiam inuitum quocunque tempore subigebant. Pauxillum igitur cum requiescet, ac iam se ad stomachum & aluum ueneni uis insinuasset, oborta uertigine, uomitus & quidem affatim consecutus est, siue ipso cibo, quem largiter antè sumpsisset, multáque meri potione uirus expellente, seu quoniam

βασιλεῖς ἑκάστοτε πρὸ πάσης τροφῆς λαμβάνειν, κώλυμα δηλητηρίων. πλὴν ἀλλὰ πολλοῦγε ὄντος τοῦ ἐμέτου, φοβηθέντες μὴ πᾶν ἐξεμέσας τὸ φάρμακον ἀνανήψῃ, καὶ πάντες ἀπόλωνται, νεανίαν τινὰ, ὀνόματι Νάρκισσον, γενναῖόν τε καὶ ἀκμαστὴν, πείθουσιν εἰσελθόντα, τὸν Κόμμοδον ἀππνίξαι, μεγάλα δώσειν ἔπαθλα ὑποσχόμενοι. ὁ δὲ εἰσδραμὼν περιμένον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ φαρμάκου καὶ μέθης, ἀπεσφίγξας τὸν τράχηλον, φονεύει. τοιούτῳ μὲν τέλει βίου ὁ Κόμμοδος ἐχρήσατο, βασιλεύσας ἔτη τρισκαίδεκα,

principibus mos est, antequàm cibum capiant, medicamento uti, quo uenena prohibeantur.

Cæterum cum multum euomuisset, ueriti illi ne ueneno quoq; omni eiecto colligeret sese, atque unà omnes cædi imperarent, persuaserunt magna mercede Narcisso cuidam audaci strenuóque adulescenti, ut ipsum in cubiculo strangularet. Hunc finem uitæ Commodus habuit, tredecim annos post parentis obitum imperio

μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, εὐγενέστατός τε ἦν πᾶς αὐτοῦ γνωμιόμενος βασιλέως, πάλλῃ τε τῇ καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων εὐπρεπέστατος. εἰ δέ τι δεῖ καὶ περὶ ἀνδρείας εἰπεῖν, ὀδενὸς ἦττων εὐσχήμονος τε ἅμα καὶ τούτων εὐμοιρίαν ἀνεχρῆτο ὥστε δόλῳ μᾶλλον καθήκειν, ὡς πρέπειν ἔδοξεν.

administrato, unus omnium ante se imperatorum nobilissimus, omniumq; eius ætatis hominum formosissimus. Quod si dicendum de fortitudine quoque est, ne in hoc quidē cuiquā, præsertim destinandis insidijs, concessurus. Sed tamen totam uitæ rationē studijs (ut dictum est) fœdissimis contaminauit.

ΤΕΛΩΣ. FINIS.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

HERODIANI LIBER SECVNDVS.

Ἀνελόντος δὲ τὸν Κόμμοδον οἱ ἐπιβουλεύσαντες, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ συντάγματι τῆς ἱστορίας δεδηλώκαμεν, λύσαι τὸ γενόμενον βουλόμενοι, ὡς ἂν τοῦτο φυλάξοντας τὴν βασιλείαν αὐλαῖς, δορυφόρους λαθόντες, εἰσήλασαν τὸν σεσημασμένον ἵππον τῷ σωματοφύλακι, καταβήσαντες, ὃν θέντες δυσὶν οἰκέταις τῶν πίσω ἑαυτοῖς, ἐκπέμ-

Occiso Commodo, quē admodū superiore uolumine demōstrauimus, cum cælare factum interfectores, & aulicas excubias fallere uellent, uili quodam stragulo inuolutum, constrictumq; corpusculum, ac duobus exploratæ fidei famulis impositū ædib. exportādū,

πασιν, ὡς δήπου σκεύ-
ους ἐκ τοῦ θαλάμου πόθεν
που, οἱ δὲ φέροντες, δι-
ὰ μέσων ἐκφέρουσι τοὺς φυ
λάκων. ὧν οἱ μὲν ἀπὸ
μέθης ἐκραιπάλων, οἱ
δὲ ἐγρηγορότες, διακεῖ
νοι εἰς ὕπνον κατεφέ-
ροντο, καταχόσαις τὰ
ταῖς χερσὶ τὰ ὅπλα ἐπανεπαύοντο. οἷόπερ ἁπάν-
του τὸ ἐκφερόμενον τὸν θαλάμου ὅτι ποτ' εἴη,
ἐπολυπραγμόνουν, ἐπεὶ μὴ δι' αὐτῶν διέφερε ταῦτ' ἐδόκει. τὸ μὲν
οὖν σῶμα τοῦ Βασιλέως
ὅτῳ μὲν λάθρᾳ, ἐκκομι-
δὲν τε δὴ αὐλείου θύ-
ρας, νύκτωρ ὀχήματι
ὠθηθέντες, εἰς τὸ ἀμιτεῖον ἀπέπεμψαν. ὁ δὲ Λαῖ
τος, ὁ ἐκλεκτὸς, ἅμα τῇ Μαρκίᾳ τὸ πρακτέον

uelut aliquid superuacuum ex cubiculi suppellectile curauerunt. Qui autem exportabãt, per medios euasere custodes, partim ebrios, dormitantesq;, ac manu languida tenentes hastilia, partim etiam socordes eorum, quæ ad se parum pertinere arbitrabantur. Ita corpus principis furtim elatũ, ac per noctem uehiculo impositum, in Aristeum miserunt. Lætus autẽ & Electus, Martiaq; quid agendum foret diu

ἐβουλεύοντο. ἔδοξε δὲ
αὐτοῖς πρὶν ἢ τὸν θα
νάτου φήμην ἐγκατα-
σχεῖσαι, ὅτι δὴ καὶ φθι-
σίως τελευτήκοι, ἀ-
ποπληξίας ὑπὸ πεσό-
σης. καὶ γὰρ ἐνδεχομέ-
νως τοῖσιν ἔξειν ὧνορ
τοὺ φήμου, πρόσφορα
βλημένους τ' ἀκροίσου,
& ὑπερβαλόσης ἐκεί
νου βροφῆς. πρῶτ' ἢ ἔδο
ξεν αὐτοῖς ἐπιλέξα-
σθαι αὐδρα πρεσβύ-
την τινὰ, & σώφρονα,
τ' δεξόμενον τὴν ἀρ
χὴν, ὅπως αὐτοὶ τοσω
θεῖεν, & ἀπ' τ' πικρᾶς
καὶ ἀκολάστου τυραν-
νίδος πάντως αὐα-
πνεύσαι. καθ' ἑαυ-
τοὺς ἢ ἀναλογιζόμενοι, ὅτι λάθρα ὅτως ἐπιγένοιτο

deliberato, tandem decernunt, ita de eius morte rumores serere, quasi repente in apoplexiam incidisset, quod facile de illo creditum iri existimabant, quem constabat identidem solitum immoderatis epulis saginari. Sed ante omnia tamen uisum est, aliquem proiectum ætate, ac modestum hominem deligere ad imperium, per quem & ipsi incolumes forẽt, & omnes à sæua immoderataq; tyrannide respirarent. Igitur diu consultato, neminem sic idoneũ inuenerunt, ut Pertinacem. Erat autẽ Per-

εὕρισκον, ὡς Περτίνακα. ἦν δὲ ὁ Περτίναξ, τὸ μὲν γένος ἰταλιώτης, ἐν δὲ πολλαῖς στρατιωτικαῖς τε καὶ πολιτικαῖς εὐδοκιμήσας πράξεσι, πολλὰ δὲ καὶ τῶν Γερμανῶν, καὶ τῶν ὑπὸ τὴν αὐτοῦ Βαρβάρων ἐγείρας τρόπαια, μόνος τε περιλειφθεὶς τῶν σεμνῶν πατρῴων τοῦ Κομμόδῳ φίλων, ὃν οὐκ ἀπέκτεινε, τῶν Μαρκοῦ ἑταίρων τε καὶ στρατηγῶν ἐντιμότατον γενόμενον, ἢ διὰ σεμνότητα αἰδούμενος, ἢ ὡς πρόνητα τηρήσας. ἦν γε αὐτοῦ καὶ οὗτος μέρος τῶν ἐγκωμίων, ὅτι πλεῖστα πάντων ἐγχειρισθεὶς, πάντων οὐσίαν

tinax genere Italus, domi, belliq; rebus gestis clarus, multisq; insignis trophæis, qua aduersum Germanos, atq; orientales barbaros erexerat. Vnúsque erat reliquus è grauißimis illis, quos pater Commodo amicos reliquisset, cuiq; plurimum ex omnibus socijs ducibúsque detulerat. Tutus hactenus, uel grauitatem ipsam uerito, uel ob paupertatem hominis dißimulante Cõmodo. Siquidem id quoque illius laudibus accedebat, quod cum plurima omnium administrasset, tamen erat omnium

εἶχεν ἐλάττονα. πρὸς δὴ τοῦτον τὸν Περτίνακα νυκτὸς ἀκμαζούσης, πάντων τε ὕπνῳ κατειλημμένων, ἀφικνοῦνται ὁ Λαῖτος καὶ ἔκλεκτος, ὀλίγους τῶν συνομοτῶν ἐπαγόμενοι. ὡς ἐκάντευ δὲ αὐτοῦ κεκλεισμένης τῆς οἰκίας ταῖς θύραις, διεγείρουσι τὸν φυλάττοντα. αὐοίξας δὲ ἐκεῖνος, καὶ θεασάμενος στρατιώτας ἐφεστῶτας, καὶ Λαῖτον, ὃν ἤδει ἔπαρχον ὄντα, ἐκπλαγεὶς καὶ ταραχθεὶς, ἀγγέλλει. ὁ δὲ ἥκειν αὐτοῦ κελεύει, δεινὰ προσδοκώμενα ἑαυτῷ ἑκάστοτε συμβύσεσθαι φασκων. ἐν τοσαύτῃ γοῦν αὐτὸν φασὶ μεῖναι

pauperrimus. Hunc igitur Pertinacem nocte intempesta sopitis omnibus Lætus, atq; Electus cum paucis eiusdem factionis adeunt, & cum ianuam occlusam offendissent, ianitorem excitarunt, qui ubi adaperuit, militésque, & Lætum præfectum adesse uidit, perterritus, atque expauefactus, Pertinaci renunciat. Is admitti ilico iubet, euentura mox inquiens, quæ sibi ad eam diem mala præsagiuerat. Tanta porrò fuit

ψυχῆς ἀταραξίᾳ, ὡς μήδ' ἀναθορεῖν τοῦ σκίμποδος, μεῖναι δὲ ὠθῖ τοῦ σχήματος, καὶ τὸν Λαῖτον ἅμα τοῦ ἐκλέκτῳ εἰσελθόντα, καί τοι δοκοῦντας ὠθὶ φόνῳ ἥκειν, προσειπεῖν τε, ὡς θαῤῥοῦντι. μὴ δὲ ὠχριάσαντι τοῦ προσώπῳ, πάλαι μὴ φᾶναι, καὶ πάσης νυκτὸς τόδε τέλος τοῦ βίου εἶχον δι' ἐλπίδος, μόνος τε τῶν πατρῴων περιλειπόμενος φίλων ἔτι, ἐθαύμαζον ἐπ' ἐμοὶ Κόμμοδον βραδύνοντα. τί δὴ μέλλετε; ὑμεῖς τε γὰρ δράσετε τὸ κεκελευσμένον, ἐγώ τε πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ φόβου συνεχοῦς ἀπαλλά-

animi constantia, ut ne lecto quidem se mouerit, aut habitum oris de mutauerit, sed ingreßis Læto atq; Electo, quamuis ad se occidendum missos crederet, pleno audaciæ uultu, minimeq; pallenti, iampridē inquit, hunc exitum uitæ singulis etiam noctibus sperabam, qui ex omnibus paternis amicis unus adhuc essem reliquus. Itaq; demirabar, quonā tādiu rem differret Commodus.

Proinde quid statis, quin facitis imperata, meq; à tristi aliquando, ac perpetua formidine

ξομαι. πρὸς ταῦτα ὁ Λαῖτος, οὐ παύσῃ, ἔφη, ἀνάξια σαυτοῦ, καὶ τῶν προβεβιωμένων σοι λέγων; οὐ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ σῷ ἥδε ἡμῶν ἡ ἄφιξις, ἀλλ' ὠθῖ σωτηρίᾳ τῇ τε ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ῥωμαίων ἀρχῆς. κεῖται μὲν γὰρ ὁ τύραννος, δίκην δοὺς τὴν προσήκουσαν. καὶ ἅπερ αὐτὸς ἡμᾶς δρᾶσαι διενοεῖτο, ταῦτα πρὸς ἡμῶν παθών. ἡμεῖς δὲ ἥκομεν σοι τὴν βασιλείαν ἐγχειριοῦντες, ὃν ἴσμεν προὔχοντα ἐν τῇ συγκλήτῳ βουλῇ, σωφροσύνῃ βίου, μεγέθει τε ἀξιώματος, καὶ ἡλικίας σεμνότητι, ποθούμενόν τε καὶ τιμώμενον

liberatis? Ad hæc Lætus: Desine, inquit, indigna te, & superiore uita tua fabulari, neq; nos mortem tuam, sed salutem, cum nostram, tum Romani imperij petitum uenimus.

Iacet enim tyrannus, debitasq; luit pœnas, ea passus à nobis, quæ in nos facere moliebatur. Quare huc adsumus imperium tibi tradituri, quem unum ex omni senatu, uel temperantia uitæ, uel autoritate, uel ætate etiam, & grauitate morū scimus esse præstantißimum, charúm-

ὑπὸ πολλῆς. ὅθεν λέγε κάνοις εὐκταῖον, καὶ ἡμῖν σωτήριον τὸ πραχθὲν ἔσεσθαι πᾶσι δοκῶμεν. πῶς ταῦτα ὁ Περτίναξ, ὁ παύσεσθε, ἔφη, χλευάζοντες ἡμᾶς πρεσβύτην, καὶ τοσαύτην μοῦ ἡλικίαν καταγνωκότες, ὡς πρῶτον ἀπατῆσαι βούλεσθε, εἶθ' ὕστερον φονεῦσαι; ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὁ ἔκλεκτος, ἐπεὶ λέγοντι ἡμῖν πιστεύκας, λαβὼν τοῦτο τὸ γράμματειον. γνωρίζεις δὲ τὴν Κομμόδου χεῖρα, ὅσης ἐστὶ καὶ ἀναγνώσεως ἐν σωφρονίᾳ, ἐπίσκεψαι. ὅτῳ γὰρ γνώσῃ τινὰ τὸν κίνδυνον ἐφυγόμεν, καὶ ὅτι μὴ σκῆψις, ἀλλ' ἀλήθεια πρόσεστι τοῖς

que populo, & uenerabilem, sperantes quod agimus & optabile illis, & nobis salubre futurum. Ad hæc Pertinax: Desinite, inquit, senem ludere hominem, atque ita timiditatis arguere, ut prius decipere, dein occidere studeatis. At qui, inquit Electus, quādo nobis parum credis, cape libellum hunc (nam manū certè agnoscis Commodi) ac tute lege, cognosces proculdubio quantum effugerimus periculi, neq; tentamentum aliquod nostris uerbis, sed ueri fidem

λεχθεῖσιν. ὧν γνοὺς πολὺ τὰ γεγραμμένα ὁ Περτίναξ, πιθανὸς τοῖς ἀνθρώποις, καὶ πρότερον αὐτοῖς φίλοις, πάντα πυθόμενος τὰ πεπραγμένα, ὡς δίδωσιν ἑαυτὸν, καὶ πρῶτος ἀρέσκει προελθεῖν ὡς τὸ στρατόπεδον, καὶ πεῖραν γνώμης τοῦ στρατιωτῶν λαβεῖν. καὶ σειρὰ μὲν αὐτὸν ὁ λαὸς ὑπεκύκλει, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἐπάρχων ἦν μεθίων ἀπέναντι αἰδοῦς. συμπαραλαβόντες δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ὅσοι παρῆσαν, ὡς τὸ στρατόπεδον ἀπέβαινον. ἤδη δὲ καὶ τὸ πλεῖστον τῆς νυκτὸς προκεχωρήκει. καὶ τῆς ἑορτῆς ἐνεστώσης.

deprehendens. Quod ubi Pertinax fecit, iam profecto uiris antea quo sibi amicissimis credendum ratus, intellecta omni re, totum se illorum potestati permisit. Placuit igitur primo exercitum adiri, ac militum tētari animos, quos tamen Lætus in sententiam suam facile se adducturū pollicetur, quippe cuius aliqua utpote præfecti futura esset apud illos autoritas. Quocirca omnes quotquot aderant, ad exercitum festinant, cum iam multū noctis processisset, instante Kalend. Ianuariarum.

πρὸ ἡμέρας πάντα ἐπρωτήλετο, ἀλλα πέμπτοι λύτινας τ πιστῶν τοῦ ἀλλοφόσοντας, ὅτι ὁ Κόμμοδος τέθνηκε, ὁ Περτίναξ ἤ εἰς τὸ στρατόπεδον βασιλεύσων ἄπεισι. ἀλλαχαμόσης δὲ τῆς φήμης, πᾶς ὁ λαὸς ἐνθουσιῶντι ἐοικὼς ἀγεβακχεύετο. διέθεόν τε κατ' οἴκους, ἕκας ὁ χαίρων ἀπήγγελλε, κατ' μᾶλλισα τοῖς ἐπ' ἀξιώσεως, ἢ πλασίοις. ἐκείνοις γὰρ κατ' ὠφέλειαν ἐδόκει τ Κόμμοδον. ἐθεόν τε πρί τε τὰ ἱερὰ κατ' βωμοὺς, θεοῖς χαρίστας ὁμολογοῦντες, ἐδόων δὲ διάφορα, οἱ μὲν λέγεσθαι τ τύραννον λέγοντες, οἱ δὲ ἐπ' μονομάχον, ἄλλοι ἄλλα ἐπιτερπέστερα βλασφημοῦντες. κατ' ὅστε πρότερον ἐπεῖχεν ὁ φόβος ῥήματα, ταῦτα προελθόσης ἀδείας, καὶ ἐλευθερίας, ῥᾳδίως ἐλέγετο. πλεῖστον δὲ τ λήμα σωέβη δρόμῳ, καὶ ὡς τὸ στρατόπεδον ἀπέγετο, ὧν μᾶλλισα δεδότον, μή πως ἄρα οἱ στρατιῶται ὀκνηρότερον ἐπακόσωσι τῷ Περτίνακι ἀρχῇ. ἐδόκουν γὰρ σώφρονα, μὴ πάνυ τι ἀποδέξασθαι τῶν στρατιώτας προσελόκων, τυραννίδι δουλεύειν ἐθισμένους ἁρπαγαῖς τε καὶ βίαις ἐγγεγυμνασμένους. ἵν' οὖν

die. Mittunt præterea fidos homines, qui passim rumorē disseminēt, uita defunctum Commodum, Pertinacemq; iam imperaturum, contendere ad exercitum. Qui ubi rumor euagatus, repente populus uniuersus Lymphato similis, ebacchari, & discurrere per uias, ac lætabūdi omnes renunciare pro se quisque amicis, quibus aut dignitas, aut diuitiæ superabant, nanque illis potißimum discrimen impendebat à Commodo. Ibant igitur ad templa, & aras dijs gratulatum, alij alia uociferantes.

Quidam iacere tyran-

num, pars gladiatorem, nōnulli etiam multo his fœdiora. Quæq; hactenus metus repreſſerat, ea nunc licētia, ac libertate oborta, impune iactabantur. Sed & pleraq; pars populi curſu concitato ad exercitum contendebat, ueritis omnibus, ut ſatis libenter imperatorem Pertinacem milites acciperent: quippe moderatum principem, non ſanè nimis ex ſentētia futurum ſperabant militibus, qui ſcilicet tyrannidi ſeruire, uimque omnem ac rapinas exercere conſueuiſſent. Itaque uelut

αὐτοῦ ἐκβιάσοιντο ὑπακοῦσαι, πανδημεὶ συνῆλθον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὁ Λαῖτός τε καὶ ἐκλέκτος εἰσῆλθον, ἄγοντες τὸν Περτίνακα, συγκαλέσας τοὺς στρατιώτας ὁ Λαῖτος, ἔλεξε τοιάδε.

ad obsequium impulsuri confluxere ad castra frequentes. Quo ubi peruentum, ingressi Lætus & electus unà cum Pertinace sunt, ibi conuocatis militibus ad hũc modum Lætus uerba facit.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΛΑΙΤΟΥ.

Κόμμοδος μὲν ἡμῖν ὁ βασιλεὺς τέθνηκεν ἀπὸ πληξίᾳ, αἴτιος δὲ τοῦ τοιούτου θανάτου οὐκ ἄλλος, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ. συμβουλεύουσι γὰρ ἡμῖν αἰεὶ τὰ ἄριστα καὶ σωτήρια, οἷς μὴ πειθόμενος, βιοὺς δὲ, ὡς οὐκ ἀγνεῖτε, ὑπὸ

ORATIO LÆTI.

Commodus imperator uester apoplexiæ morbo interijt. Causa mortis nemo alius, sed est ipsemet sibi. Nam cum frustra nos optima atque salubria subijceremus, gerens ille quẽadmodum oẽs nostis,

πλήθους ἀπὸ πνιγεὶς, διεφθάρη. τὸν μὲν οὖν κατέλαβε τέλος τὸ πεπρωμένον. οὐδὲ γὰρ μία, οὐδ' ἡ αὐτὴ πᾶσιν ἀνθρώποις θάνατου αἰτία διαφοροὶ δὲ οὖσαι, εἰς ἓν τέρμα βίου συντελοῦσιν. ἀλλ' ἄντ' ἐκείνου γὰρ ὑμῖν ἄγομεν ἡμεῖς τε καὶ ὁ δῆμος ῥωμαίων, ἄνδρα τὴν μὲν ἡλικίαν σεμνόν, τὸν δὲ βίον σώφρονα, ἀρετῆς δὲ τῆς ἐν ἔργοις ἔμπειρον. ὧν οἱ μὲν πρεσβύτεροι, καὶ τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ παρατάξεων, ἐπειράθητε, οἱ δὲ λοιποὶ τῆς πόλεως, ἐπάρχοντα τοσούτων ἐτῶν ἀεὶ διὰ τιμῆς τε καὶ θαύματος ἔσχετε, δίδωσί τε

cibo potuq; nimio suffocatus est, atq; is quidem suo sibi fato extinctus perijt. Quippe non una eademq; cunctis hominibus mortis causa, sed aliæ alijs, cunctæq; tamen ad eundem tendentes uitæ finem.

Verum pro illo adducimus uobis ipsi, ac Romanus populus uirum ætate grauem, uita moderatum, militaris disciplinæ peritissimum, cuius bellicam uirtutem uos quidem ueterani sæpenumero experti, cæteri tot annos urbi præfectũ non honore solum, sed etiam admiratione dignissimum iudicastis.

ἡμῖν ἡ τύχη οὐ βασιλέα μόνον, ἀλλὰ καὶ πατέρα χρηστόν. εὐφραινέτω ἡ δὲ ἀρχὴ ὁ μόνον ὑμᾶς οὐκ ἐνταυθοῖ δορυφορουμένους, ἀλλὰ καὶ οὗ ὧδε τοῖς ὄχθαις τῶν ποταμῶν, καὶ οὗ ἐπὶ τοῖς ὅροις τῶν ῥωμαίων ἀρχῆς ἱδρυμένους, οἳ τὴν ὡραιοτάτην ἀεὶ φέρουσι τῶν ἔργων μνήμην. τό, τε γὰρ βαρβαρον ὁ χρήμασιν ἔτι θεραπεύομεν, ἥκιστα δὲ ὧν πρὸς αὐτὸ πεπόνθασι στρατηγοῦντος, φόβῳ ὑποπτήξον). τοιαῦτα δὴ λέγοντος τοῦ λαοῦ, μὴ καταχωρ

Igitur fortuna nõ principem ſolum uobis dat, ſed parentem quoq; optimum. Cuius principatus nõ uobis modo, qui eum præſentes tuemini, ſed etiam iucundiſſimus futurus eſt, qui ripas fluuiorum, ac Romani terminos imperij defenſant, uidelicet res eius præclare geſtas memoria retinentibus. Neq; uerò iam barbaros nobis precio cõciliabimus, ſed eorum memores, quæ hoc duce perpeſi ſunt, metu potius ſubigentur. Hæc dicente Læto, minime iam ſe cohibuit populus, quin ceſſante adhuc & dubitabundo

ἐαυτοῦ ὁ δῆμος, μελλόντων καὶ ὀκνούντων ἔτι

τῶν στρατιωτῶν, σεβασόν τε ἀναδεδύει, καὶ πατέρα καλεῖ, καὶ σας τε γεραίρει εὐφημίας, τότε καὶ οἱ στρατιῶται οὐχ ὁμοίᾳ μὲν προθυμίᾳ, τῷ δὲ ἐκ τοῦ πλήθους ἀνάγκη (καὶ γὰρ ἦσαν πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ δήμου περιειλημμένοι, ὀλίγοι τε, καὶ αὖθις τῶν ὅπλων, ὡς ἐν ἱερομηνίᾳ) πλὴν σιωπῇ εὐφήμουν, καὶ σεβασὸν προσεῖπον τὸν Περτίνακα εἶς τε τὸ ἐκείνου ὄνομα τὸς συνήθως ὅρκους ὀμόσαντος, καὶ θύσαντος, λαμπροφορουμένων ὁ δῆμος καὶ τὸ στρατιωτικὸν, ἐπείπερ ἱδρύθη ἐν τῷ βασιλείῳ ἑστίᾳ, τῶν τε

milite, Auguſtum illum declararet, patremq; appellaret, & fauſtis omnibus acclamationibus proſequeretur.

Idem etiam milites facti tabant. Quanquàm non pari alacritate, ſed circumfuſa undiq; inermibus, feſtumq; agitantibus diem, populi turba facile illos acclamare, ac Pertinacem uocare Auguſtum coegit.

Mox iurati de more in illius nomen, factáque re diuina, laureati omnes populus atque exercitus proſequebantur. Sed poſtquàm in aulam imperatoriam

ςρατιωτῶν καὶ τὸ δήμου, ὡς πεφάρυται, νύκτωρ ἀναγαγόντων, φρονήσει μεγίσας τὴν γνώμην ἐπαράπετο. πάνυ τε αὐτὸν, καίπερι δυσκοῦντα ψυχῆς εἶν ἐρρωμένης, καὶ πῶς πάντα αὐδρεῖον, τὰ παρόντα ἐφόβῃ, δ᾽χ ὅτω πεφοίκει ἑαυτοῦ σωτηρίας. λινδύμων γὰρ καὶ μείζονων πολλάκις ἦν καταφρονήσας. ἐλογίζετο δὲ τὴν τε αἰφνίδιον τυραννίδος μεταβολὴν, τὴν τε ἐν τῇ συγκλήτῳ βουλῇ νῶν εὐγένειαν, ὃς ὑπώπτευον δὴ ἀνέξεσθαι μένους, μετὰ βασιλέα εὐγενέστατον, τὴν ἀρχὴν μεταπεσοῦσαν εἰς

per noctem (ut diximus) à milite populoq; deductus, magnis curarum motibus æstuabat. Et quamuis animo esse forti constantiq; uidere tur, tamen illum uehemẽter præsentia territabant, non de salute sua magnopere solicitum, quippe aliàs grauiora pericula contempserat, sed repentinæ tyrannidis mutationem animo uersantem, nobilitatémque nonnullorum senatorum reputantem, quos minime passuros arbitrabatur, post imperatorem generosißimum recidisse principatũ ad

ἄνδρα, δξ ἰδιωτικὸς ἐς ἀσήμου γένους ἐπὶ τοῦτο ἐλθόντα. εἰ γὰρ καὶ ὁ βίος αὐτῷ δὴ σωφροσύνῃ ἐπῃνεῖτο, καὶ τὰ ἐν ταῖς ςρατιωτικαῖς πράξεσιν οὐκ εὐκλεῶς, ἀλλ᾽ οὐκ ὀλυγίστας χαλεπὸν, πολὺ τὸ εὐπαρισθήτου ἀπελείπετο, ἡμέρας δὲ καταλαβόσης, κατῆλθεν ἐπὶ τὸ συνέδριον καὶ βουλῆς, ὅτι τὸ πῦρ ἐαυτοῦ πεποιημένος, ὅτέ τι ἄλλο τῶν βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕψος ἀρθῆναι, πρὶν ἢ μαθεῖν τὴν γνώμην τῆς συγκλήτου βουλῆς. ἐπεὶ ἅμα καὶ ἐπιφανῆναι πάντες ὁμοθυμαδὸν εὐφήμησαν, σεβάσμιόν τε

hominem priuatæ stirpis, atq; obscuræ. Nam si uita ipsius planè temperans ac frugalis audiebat, maximamq; in bellicis negocijs gloriam fuerat adeptus, attamen claritate generis impar habebatur. Igitur postquàm diluxit, in curiam se contulit, neq; ignem sibi præferri, neque ulla principatus insignia passus attolli, donec senatus sententiam scitaretur. Sed cũ omnes simul atq; uiderũt, lætis acclamationibus unanimiter exceperũt, Augustumq;

καὶ βασιλέα προσηγόρευσαν. ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα παρῃτεῖτο τῆς ἀρχῆς, τὸ ἐπίφθονον, γῆράς τε προϊσχόμενος, συγγνώμης ἐδεῖτο. εἶναί τε πολλοὺς εὐπατρίδας ἔφασκεν, οἷς ἡ βασιλεία μᾶλλον ἁρμόζει. καὶ λαβόμενος τῆς χειρὸς Γλαβρίωνος εἷλκεν αὐτὸν, καθίζεσθαι κελεύων ὑπὲρ τοῦ βασιλείου θρόνου. ἦν δὲ ἐκεῖνος εὐγενέστατος μὲν πάντων εὐπατριδῶν. ἀνέφερε γοῦν εἰς αἰνείαν, τὸν ἀφροδίτης καὶ ἀγχίσου, τὴν τοῦ γένους διαδοχήν. ἔτι δὲ καὶ τὴν ὕπατον ἀρχὴν τελέσας διεύτερον ὁδὲ, ἀλλ' αὐτός τε (ἔφη)

& imperatorem consalutarunt. At ille recusare institit, tanquam rem inuidiosam, nomen imperij excusare senectutem, ueniamq; orare, multos esse dictitans patricios uiros, quibus magis imperium conueniret. Simul Glabrionem manu comprehensum protrahens, seßitare imperatoria sella iubebat. Erat enim ille omniũ patriciorũ nobilißimus, ad Æneam Veneris & Anchisæ filium seriem generis referens, idemq; iterum consul, qui tamen ita tum locutus est: Equidem

ἐγὼ, ὃν σὺ νομίζεις πάντων ἀξιώτατον, σοί τε τῆς ἀρχῆς παραχωρῶ, καὶ πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν ἐγὼ, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ψηφίζομέν σοι διδόντες. τό τε δὲ πάντων αὐτὸν ἐκβιαζομένων, ἐκλιπερησάντων τε, ὀκνῶν καὶ μόλις ἀνελθὼν ὑπὲρ τὸν βασίλειον θρόνον, ἔλεξε τοιάδε,

egomet, quem tu omniũ putas dignißimum, cedo tibi imperio, atque unà mecum senatus omnis summam tibi potestatem decernimus. Ibi uerò ille uim penè afferentibus, atque impense rogãtibus uniuersis, uix tandem dubitabundus sellam imperatoriam conscendit, atq; orationem huiuscemodi habuit,

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΤΙΝΑΚΟΣ.

Τὸ πάνυ δεξιὸν ὑμῶν τῆς πρός με τιμῆς, καὶ τὸ τῆς σπουδῆς ὑπερβάλλον, ἐπίλεκτόν τε εἰς πρόκρισιν τοσαύτης παρ' ὑμῖν εὐγε-

ORATIO PERTINACIS.

Consensus hic uester, studiũq; eximium uni mihi plurimũ in tanta illa nobilitate

νείας, οὐκ ἔχον κολακείας ὑποψίαν, ἀλλὰ δεῖξιν καὶ πίστιν εὐνοίας, ἄλλῳ μὲν ἂν τῷ θάρσος καὶ προθυμίαν ἐνέβαλλεν, εἰς τὸ ἑτοίμως δέξασθαι τὰ ἐγκεχειρισμένα, ἐλπίδα τε ῥᾳστώνης ὑπέφηνεν ἄν, ὡς εὐμαρῶς τῆς ἀρχὴν διοίσοντα, ἐν ἀρχομένοις οὕτως εὐνοοῦσιν. ἐμοὶ δὲ ταῦτα μεγάλα ὄντα καὶ ἐξαίρετα, τιμῆς τε αἰσθήσει ἐκπλήττει, δέος τε καὶ ἀγῶνα οὐ μικρὸν ἐμποιεῖ. μεγάλων γὰρ εὐεργεσιῶν προϋπαρχουσῶν, τὸ ἰσότιμον δυσέφικτον. ἀλλ' ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς, καὶ μικρὰ μὴ λαβοῦσιν, ἀντιδοῦναι

deferendi, cum omni adulationis suspitione uacet, argumentumq; beneuolentiæ, fidēq; præferat, alium fortassis audaciorem atq; alacriorem redderet ad ea quæ traderentur suscipienda, sperantem facili se gubernatione usurum, qui tātam in uobis beneuolentiam animaduerteret. Me autem contra magna ista scilicet atq; egregia, sicut honoris sensu obstupefaciunt ita metu quodam, curámque solicitant. Siquidem arduum in primis est, magnis acceptis beneficijs paria referre. Nam in beneficiorum uicissitudine, si magnam gratiā referat, qui paruam debue

μεῖζον, οὐχ οὕτως εὐμαρὲς, ὡς εὐχαρίστον δοκεῖν. ὁπηνίκα δ' ἂν ὁ πρῶτός τι δράσας ἀγαθὸν, ἀνυπέρβλητον κατάθητε χάριν, τὸ μὴ κατ' ἀξίαν ἀντιδοθὲν, οὐχ οὕτω δυσπόριστον, ὡς ἀναίσθητον ἅμα καὶ ἀχάριστον ὀνομάζετε. ὁρῶ δὴ οὐ τὴν τυχόντα μοι ἐπηρτημένον ἀγῶνα, πρὸς τὸ ἄξιον ἐμαυτὸν παρασχεῖν τῆς τοσαύτης παρ' ὑμῶν τιμῆς. οὐ γὰρ ἐν τῇ καθέδρᾳ ἡ προεδρία, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔργοις, εἴτις αὐτὴν μὴ καταισχύνοι. ὅσῳ δὲ τὰ γιγνόμενα, ὡς φαῦλα μισεῖται, τοσούτῳ τὰ μέλλοντα ὡς ἀγαθὰ μεγάλως ἐλ-

rit, non tam facilitas remunerandi expenditur, quàm in ipso argumentum grati animi commēdatur. Sed cum prior quispiam eximia in te quædam contulerit, tum si illum parum ample demerearis, non tam deesse quod reponas, quàm ipse inops sensuum, ac planè ingratissimus uideare. Cerno igitur iam animo, quam mihi arduum sit propositum certamen, ne tanto à uobis accepto honore parum me fortasse dignum exhibeam. Quippe non in sella ipsa fastigium dignitatis, sed in operibus situm, quæ illam minime dedecorent. Nam quantum præterita odimus, tantū de futura bene spe

ἐλπίζεται. καὶ τὰ μὲν δεινὰ τῶν ἔργων ἀεὶ μνημονεύται. τὸ γὰρ λυπῆσαν, δυσεξάλειπτον. τὰ δὲ χρηστὰ, ἅμα τῇ ἀπολαύσει, καὶ τῆς περὶ αὐτῶν μνήμην συναναλίσκει. ἐπεὶ μὴ ὁμοίως εὐφραίνει ἐλευθερίᾳ. ὡς λυπεῖ δουλεία. οὐδέ τις ἀδεῶς τὰ ἑαυτοῦ ἔχων, ἐν χαρίτος μοίρᾳ τίθεται, τὰ ἴδια καρποῦσθαι νομίζων. ὁ δὲ τῶν οἰκείων στερηθεὶς, αἰώνιον ἔχων τὴν μνήμην τοῦ λελυπηκότος, οὐδ' εἴ τις εἰς τὸ κοινὸν χρηστὴ γένοιτο μεταβολὴ, αὐτός τε πλέων νομίζοι καρπῶσθαι. ἐπεὶ τοῦ μὲν δημωφελοῦς, καὶ κοινῇ διαφέροντος, ὀλίγη

ramus. Et ut tenax est iniuriarum memoria q; enim offendit, nunquam obliteratur, sic beneficia in ipso excidunt usu. Siquidem non tam delectat libertas, quàm seruitus offendit. Neq; habendam quisquã gratiam putat, quod rebus suis arbitrio utatur, quippe id sibi deberi iure autumat. Qui uerò suis exuitur bonis, nunquam sanè iniuriarum obliuiscitur. Neq; quisquam lucro apponit, quod utilitatem in commune pariat. Quæ enim publice prosunt, parum cuiq; curæ sunt. Sin quæ

τοῖς καθ' ἕνα φροντίς. τὸ δὲ καθ' αὑτὸν ἕκαστος, εἰ μὴ κατὰ γνώμην προχωροίη, οὐδέν τι μέγα ὠφελεῖσθαι νομίζει. οἵ τε εἰθισμένοι ταῖς τῆς τυραννίδος ἀκρίτοις, καὶ ἀφειδέσι μεγαλοδωρεαῖς ἐντρυφᾶν, τὴν εἰς τὸ σωφρονέστερον καὶ μεμετρημένον διὰ σπάνιν χρημάτων μεταβολὴν, οὐ φιλοσώφρονα, οὐδὲ σύμμετρον ἠκριμένην διοίκησιν ὀνομάζουσιν, ἀλλὰ μικρολογίαν καὶ ἀθλιότητα βίου ὀνειδίζουσιν, οὐκ εἰδότες, ὅτι τὸ μὲν μεγάλα, καὶ ὡς ἔτυχε, χαρίζεσθαι, οὐκ ἂν περιγένοιτο, εἰ μὴ ἐκ τοῦ ἁρπάζειν καὶ βιάζεσθαι.

propria cuiusque sunt, minus ex sententia ceciderint, tum nemo satis secum benigne agi putat. Ad hæc quicunque enormibus tyrannorũ, atq; immensis largitionibus inserunt, ij si frugalius paulò, aut continentius ex pecuniæ inopia agere instituas, non tam id moderatæ cuidã dispensationi, prudentiq; attribuunt, quàm auaritiam continuò tibi & sordes exprobant.

τὸ ἢ λογισμῷ πάντα καὶ κατ' ἀξίαν ἑκάστου νέμῃ, ἄνδρ' ἢ ἀνόρ' ἀφελέσθαι, μὴ παρέχον ἄδικον εὐπορίαν χρημάτων, διδάσκῃ φιλῶ σώφρονα τῶ καλῶς πολιτεύεσθαι. ταῦτα δὴ ὑμᾶς ἐγνωκότας χρὴ σωφρονεῖσθαι, καὶ κοινὴν τ' ἀρχῆς τῆς διοικοῦσιν νομίζοντας, ἀριστοκρατίαν τε, ἀλλ' ὑ τυραννίδα ὑπομενοῦντας, αὐτός τε ἀγαθὰς ἕξῃ ἐλπίδας, καὶ πᾶσι τοῖς ἀρχομένοις ταῦτα ὑπισχνεῖσθαι. Τοιαῦτα ὁ Περτίναξ εἰπὼν. ὑπῆρξέ τε τῶ συγκλήτῳ βουλῆ, καὶ πᾶσων ἐπαίνων καὶ

Neq; autem cogitat neminem posse magna cuiuis dilargiri, qui se à rapinis abstineat. Qui autem recte, ac pro cuiusq; dignitate dispensat, non modo nihil cuiquam iniuste eripit, sed & cæteros frugi esse docet, & parcere parto. Hæc igitur cum animis uestris reputantes, admonemini uos quoq; mecũ patres, cõmunēq; hanc imperij administrationem existimate. Quippe in republica optimatiũ, non aũt sub tyrannide uicturi, cũ ipsi optimã habere spẽ, tũ reliquis etiam debetis polliceri. Hæc locutus Pertinax senatui, animũ addidit, notisq; exceptꝰ, & acclamationibus habitusq; honorificentißime,

αἰδοῦς παρ' αὐτῶν τυχὼν, εἰς τε τὸν τοῦ Διὸς νεὼν, καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ πεμφθεὶς, τάς τε ὑπὲρ τῆς βασιλείας θυσίας τελέσας, εἰς τὸν βασιλέων ἐπανῆλθεν αὐλήν. ἐπεὶ ἢ διεφοίτησεν ἡ φήμη τῶν τελεχθέντων ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ συγκλήτῳ, καὶ τῶν πρὸς τὸ δῆμον γεγραφότων, ὑπερήσθησαν πάντες, σεμνὸν μὲν ἡγησάμενοι ἄρχοντα, καὶ πατέρα, ὃ βασιλέα ἐξῆν ἐλπίζοντες. τάς τε γὰρ στρατιώτας ἐκέλευσε παύεσθαι τῆς πρὸς τοὺς δημότας ὕβρεως, καὶ μήτε παίειν τινὰ ἢ παριόντων. εἴς τε τὸ κόσμιον καὶ εὔτακτον

Iouis, aliorumq; deorũ templis consalutatis, sacrificioq; de more facto in aulam Palatinam se contulit. Postea uerò quam fama uulgauit, quæ ille uel in senatu dixisset, uel ad populum scripsisset, læti omnes agitare, sperãtes serium se & clementem principem, parentemq; adeò magis, quàm imperatorem habituros.

Nam & militibus edixit, ne cui ex populo contumeliam facerent, néue quem uiatorẽ pulsarent, cunctáque denique ad honesti cultum,

μετάγειν πάντα ἐπεῖ
ρᾶτο. ἔν τε ταῖς πρό
δοις, καὶ τοῖς δικαστη
ρίοις, πρᾶον καὶ ἥμε
ρον ἦθος ἐπεδείκνυτο.
καὶ τῷ Μαρκου ἀρχῆς
ζήλῳ τε καὶ μιμήσει
τοὺς μὲν πρεσβυτέ
ρους ὑπομιμνήσκων,
εὔφραινε. τοὺς δ' ἄλ
λους πάντας, ἐξ ὠμῆς
καὶ ἐφυβρίστου τυραννί
δος, εἰς σώφρονα καὶ
ἀμέριμνον βίον μεταχ
θέντας, ῥᾷστα εἰς εὔνοι
αν ᾠκειώσατο. τῆς τε
ἡμέρου ἀρχῆς ἡ φήμη
διαθέουσα, πάντα ἔθνη
καὶ πάντα στρατόπε
δα, ὅσα τε ῥωμαίοις
ὑπήκοα, καὶ ὅσα φί
λα, ἐκθειάζειν αὐτοῦ τῆς
ἀρχὴν ἔπειθεν. ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν βαρβάρων

modestiamq; referebat. Ipse cum aut ingrederetur, aut ius diceret, comem scilicet ac mansuetam indolem ostēdebat, & cum Marcum in primis referre uideretur, seniores quidem admonitu delectabat, reliquos autem à crudeli, contumeliosaq; tyrannide ad modestam uitam tranquillamq; uindicatos, facile ad se amandum impulerat. Quæ cū fama latius euageretur, nationes omnes, atq; exercitus subiectos Romanis, aut amicos ad deferēdos ei diuinos honores incitauit. Quin Barbari

ὅσοι πρότερον ἀφηνία
ζον, ἢ ἐστασίαζον, φό
βῳ τε καὶ μνήμῃ τῆς ἐν
ταῖς προτέραις αὐτοῦ
στρατείαις ἀρετῆς, πίστει
τε γνώμης, ὅτι μηδέ
να ἑκὼν ἀδικήσει πό
τε, ἑκάστῳ τὸ κατ' ἀξί
αν ἀπονέμων, χαίρειν
ἀπρεπῶς καὶ βίας ὠ
μῆς ἀλλότριος, ἑκόν
τες αὐτοῦ προσεχώ
ρουν πρεσβεῖαί τε παν
ταχόθεν ἀφικνοῦντο,
συνηδομένων ἁπάν
των τῇ ῥωμαίων ὑπὸ
Γερτίνακι ἀρχῇ. οἱ μὴ
τοῦ ἄλλοι πάντες ἄν
θρωποι, καὶ κοινῇ καὶ
ἰδίᾳ, τοῦ εὐτάκτου καὶ
ἡμέρου τῆς βασιλείας
ἔχαιρον. ὁ δὲ πάν
τας εὔφραινε. τοὺς μόνους ἐλύπει τοὺς ἐν

quoque, siqui aut frenos depulerant, aut seditiones moliebantur metu uirtutis, quā præstitisse cum superioribus bellis meminissent, iustitiæq; fide, cum neminem ab illo scirent ultro offendi, sed gratiam cuique pro meritis referri, uimque abesse & crudelitatem, sponte illi se dediderūt. Legationes præterea undique confluebant, gratulatum Rom. populo, quod Pertinacis imperio gubernarentur. Sed quid plerisq; omnib. publicè priuatimq; gratū fuit, modestum mansuetumq; principē populo

τῇ ῥώμῃ στρατιώτας, οἳ δορυφορεῖν εἰώθασι τοὺς βασιλέας. κωλυόμενοι γὰρ ἁρπάζειν τε καὶ ὑβρίζειν, εἴς τε τὸ εὔτακτον καὶ κόσμιον ἀνακαλούμενοι, τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον τῆς ἀρχῆς, ὕβριν αὐτῶν καὶ ἀτιμίαν καθαίρεσίν τε τῆς ἀνέτου ἐξουσίας νομίζοντες, τὴν τῆς ἀρχῆς οὐκ ἔφερον εὐταξίαν. ἀλλὰ τὰ μὲν πρῶτα κατ' ὀλίγον ὀκνηρός τε καὶ ἀπειθεῖς αὐτοὺς τοῖς κελευομένοις παρεῖχον. τὸ δὲ τελευταῖον, οὐδ' ὅλων μηνῶν δύο τῆς βασιλείας αὐτοῦ προκεχωρηκείας ὑπεδειξαμένου τε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, πολλὰ

Romano contigisse: Id uerò urbanæ cohortes imperatorum custodiæ adhibitæ grauiter, molesteq; ferebāt. Siquidē à rapinis iniurijsq; ad temperatum uitæ cultum reuocatæ, ac mitem illam ciuilemq; gubernādi rationem in contumeliam suam, ac dedecus accipientes, ut ex qua licentiam sibi ademptam intelligerēt, nullo iam pacto rectorem huiuscemodi tolerandum statuebant. Igitur principio contumaciores se gerere, minusq; dicto audientes esse: Postremo nondum bimestri imperio expleto, cum quidē ille iam non dubium suæ

σώφρονα καὶ χρηστὰ ἔργα, ἐλπίδων τε ἀγαθῶν τοῖς ἀρχομένοις ὑποφαινομένων, ἐβάσκηνε πάντα καὶ ἀνέτρεψε πονηρὰ τύχη, ἐκώλυσέ τε θαυμαστὰ καὶ ἐπωφελῆ τοῖς ὑπηκόοις ἔργα εἰς τέλος ἀχθῆναι. Γρῶτον μὲν γὰρ πᾶσαν τήν τε ἰταλίαν, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν ἀγεώργητόν τε καὶ παντάπασιν οὖσαν ἀργὸν, ἐπέτρεφεν ὁπόσην τὶς βούλεται, καὶ δύναται, εἰ καὶ βασιλέως κτῆμα εἴη, καταλαμβάνειν, ὑπομεληθέντι τε καὶ γεωργήσαντι, δεσπότην εἶναι. ἔδωκέ τε γεωργοῦσιν ἀτέλειαν πάντων εἰς δέκα

probitatis specimen dedisset, uniuersis in optimam spem erectis, inuidit repente mala sors, quæ omnia funditus euertit, sic ut egregij illi conatus uehementer omnibus profuturi, in medio quasi cursu prolaberentur. Nam primum quidem quidquid in Italia aut alibi gentium inculti soli, etiāq; sub regibus uacaret, id totum occupantibus & colentibus adiudicauit, decemq; annorum immunitatē,

ἔτη, καὶ διὰ παντὸς δὲ σποτείας ἀμεριμνίαν. τοῖς τε βασιλικοῖς κτήμασιν ἐκώλυσεν αὐτοῦ τὸ ὄνομα ἐπιγραφεσθαι, εἰπὼν αὐτὰ οὐκ ἴδια τοῦ βασιλεύοντος εἶναι, ἀλλὰ κοινὰ, καὶ δημόσια τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, τέλη τε πάντα πρότερον ὑπὸ τῆς τυραννίδος εἰς εὐπορίαν χρημάτων ἐπινοηθέντα. ἐπί τε ὄχθαις ποταμῶν, καὶ λιμέσι πόλεων, ἔν τε ὁδῶν πορείαις καταλύσας, εἰς τὸ ἀρχαῖον καὶ ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἐμέλλη σε δ' ἂν ἔτι καὶ πλείονα. ὥς γε τὰ προαιρέσεως ἐνεδείκνυτο εὐεργετήσειν τοὺς ὑπηκόους, ἐπεὶ καὶ

ac perpetuam libertatem agricolis conceßit, Imperatorijs autē poſſeßionibus nomen ſuum inſcribi prohibuit, non eſſe illas dictitans imperantiū propria, ſed communes Romanorum, & publicas, uectigalia quoque omnia, quæ ad contrahendas pecunias tyranni excogitauerant in fluuiorū ripis, in urbiū portibus, perq; uias, & itinera penitus remiſit, atq; in antiquam libertatem reuocauit. Multaq; item ad idē exemplū facturus uidebatur. Nā &

τοὺς συκοφαντας τῆς πόλεως ἦν διώξας, καὶ τοὺς πανταχοῦ ἦν κολασθῆναι κελεύσας, τοῦ μηδενὰ ἐπηρεάζεσθαι, μήτε ματαίοις ἐγκλήμασι περιπίπτειν προνοούμενος. ἐν ἀδείᾳ τε καὶ μακαρίῳ βίῳ ἥτε σύγκλητος μάλιστα, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες βιώσεσθαι προσεδόκων. οὕτω γὰρ μέτριος καὶ ἰσότιμος ἦν, ὡς καὶ τὴν ἡγὸν αὐτοῦ ἤδη μειράκιον ὄντα, μήτε εἰς τὴν βασίλειον αὐλὴν ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἔν τε τῇ πατρώᾳ μένειν οἰκείᾳ, καὶ εἰς τὰ συνήθη προϊόντα διδασκαλεῖα, καὶ γυμνάσια ἰδιωτεύοντα, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς

delatores urbe exegerat, & ubiubi inuenirentur, puniri imperauerat, cauens ne cui de uanis criminibus periculum conflaretur. Ergo in maxima tranquillitate ſeſe, beatißimoq; rerum ſtatu uicturos ſenatus, cæteriq; arbitrabantur. Siquidem adeò ſe æquabilem, parēq; cæteris præſtabat, ut filium quoque iam aduleſcentem in aulam palatinam nunquam adduxerit, ſed intra priuatos parietes continuerit. Sic ut ludum quoque literariū, atq; gymnaſia de more itaret, nihil priuatis abſimilis,

ωαιδλύεδαί τε, καὶ πάντα πρὰ ἢδη, ὅδλα μὲ τῦφον ἢ πομπὴν πρεχόμενον βασιλικήν. ριαύτης ἢ εὐμοιρίας, καὶ ἐνταξίας καὶ ἐχάσης τ βίον, μόνοι οἱ δορυφόροι ἀχαλλιόντο μὴ ὧδε τοῖς πρὸ σι, ποθὲν δ ἢ τὰς ὧδε φ πρὸ γνομένης τυραννίδ ἁρπαγάς τε & βίας ἔμ τε ἀσωτίκις καὶ μραιπάλαις ἐβουλδύσανδ ἀρσκευάζαδαι τ Πρτίνακα, ὡς ὄνδα αὐ τοῖς βαρὺν καὶ ἐπαχθῆ, ζητῆσαι δὲ ἕνα ἐμ πάλιν αὐ τοῖς αὖδον καὶ ἀπόλαυσον παρέξοντα ἐξ-

erudiretur q; , & omnia perinde ut quiuis è medio agitaret, neq; ullam aut tyrannicã, aut omnino imperatoriam pompam ostentaret. Cum in hac morum, uitæq; modestia ageret, soli scilicet prætoriani milites, præsentẽ rerũ conditionem haud satis æquo animo ferẽtes, ueterẽ illam licentiam uiolenter sequerẽdi, raptandiq; omnia affectabãt, interq; uina & epulas cõsilia inierũt Pertinacem è medio tollendi, grauem ipsis atq; onerosum, alterũq; eius loco imponendi rebus Rom. indulgentem atq; intẽperantẽ, nihilq; denicq; non licentiæ præbi-

κῶν τ, ἀλλὰ πάνδων ἐμ ἡσυχίᾳ δλαζιδόντων, & θυμῷ τῇ ἀλόγῳ ὁρμῇ τ σρατοπέδ δλα δρόμῳ φερόμενοι αὐδὶ, ἡμέρας ἀκμαζ σης ἐπεισῆλδον τοῖς βασιλείοις, τάτε δλόρατα δλατῆναμένοι, τῇ τὰ ξίφη ωασάμενοι. & δὲ παραδόξῳ τ ἔργα τῇ αὐελπίσῳ, οἱ ἐμ τῇ βασιλείῳ ὑπηρεσίᾳ παραχθέντες, ὀλίγοι τὲ πρὸς πολλοὺς, & αὖοπλοι πρὸς ὁπλισμένος ὐκ ἔμενον, ἀλλ' ἔκας τ, ἦμ ἐκεχείρισο, φρασὰμ λι πὰμ, ἢ ὧδε τῇ αὐλείῳ, ἢ ὧδε ταῖς λοιπαῖς εἰσόδοις ἔφευγον. ὀλίγοι δὲ τινδ τῶμ εὐνοούντων, δλαμγέ-

turum. Igitur confestim haud opinato cunctis ocium agitantibus, turbidi, ac furentes, militari cursu meridie ipso, protentis hastis, nudis gladijs, frequentes ad imperatoris ædes feruntur. Re autem subita, inspiratáque perterriti cubicularij palatini, pauci plurimis, & inermes armatis minime ausi resistere, relicta sua quisq; statione, diuersi alij aliò defugerũt. Pauci tamen ex amicissimis nunciato militũ concursu persuadere

λαντδν δὲ πρτίνακι πλὼ ἐφοδυ, σωιβάλδυεν φυγεῖν, τῇ τε τδ λήμᾶ βοηθείᾳ ἑαυτὸν ἐπιδῶναι. ὁ δὲ καὶ τῖς συμβαλδύσιν αὐδὲ πῶς τὸ παρὸν ὠφέλημα μὴ ποιεῖδειε, ἀπρεπῆ δὲ καὶ ἀνελδύθρα, βασιλείας τε ἀναξια, καὶ τῶν πδβεβιωμένων αὐδὲ καὶ πδπεπραγμένων νομίζας. φδγεῖν μὲν ἢ λαθεῖν δὲ ἠθέλησεν, ὁμόσε δ' χωρίζας δὲ πράγμαδι, προῆλθεν ὡς ἀμαλεξομένδ αὐτοῖς, ἐλπίζας ποιεῖσθαί τε αὐτὸς καὶ ποιεῖσθαι τῆς ἀλόγδ εἰς τὸ παρὸν ὁρμῆς. καὶ ἅμα τδ ἀμματίου προελθὼν, ὑπαντώμεν αὐτοῖς ποιησάμενος, καὶ τοὺς ἐξωθεν

Pertinaci conabãtur uti fuga sibi consuleret, populiq; auxilium implorauret. Ille autem tametsi utilia in præsens audiebat, tamen indecorum existimans, atq; illiberale, minimeq; dignum imperatoria maiestate, atq; anteacta uita, fugæ aut latebris salutem debere occurrere periculo, ac procedere in medium decreuit, sperans persuasurum quæ uellet, & furentes in præsens animos placaturũ. Igitur cubiculo egressus, factusq; irruentibus obuiam, quæ-

ναδαι τε ἐπειρᾶτο τὰς αἰτίας τῆς ὁρμῆς, πόθδν τε ἐπεχείρει μὴ ἐνθδσιασμδῦ. καὶ τὸ τε ἐν σώφρονι καὶ σεμνῷ χήμαδι, καὶ τηρῶν τὸ τδ βασιλέως ἀξίωμα, ὀλίγδ καὶ ἐπηχόδς, ὀδὲ καταδεεῖς λιῶντος καὶ ἱκετεύοντδ σχῆμα ἐνδειεικνύμενδ. ἑτέρα ἀγορεία Πρτίνακος.

Τὸ μὲν ἔφη πῶς ὑμῶν αἱρεθῆναι, ὀλίγδ τι μέγα ἢ βαρὺ πρεσβύτῃ εἰς μακρὸν γῆρας ἐνδόξως ἐλαύνδντι. πάντι γὰρ ἀνθρώπῳ βίῳ, ἀνάγκη τέλδ ἐπιδεῖναι. τὸ δὲ ὑμᾶς φύλακας καὶ φρδρὸς δοκδῦντας βασιλέως, & τοὺς ἐξωθεν

rere causas instituit tam subiti motus, & fœdissimo illo tumultu absterrere, non attonitus periculo. sed habitum oris grauem, moderatumq; retinens, paremq; imperatoriæ dignitati, ac nihil humile, nihil pauidũ aut obnoxium, nihil denique supplice dignum præ se ferens, ita ad eos uerba fecit: Me quidem ô milites, inquit, si occiditis, neq; ipsi rem magnam facitis, neque mihi sanè graue, homini uidelicet huius ætatis & gloriæ. Siquidem humanæ uitæ finis certe est aliquis necessarius. Vos autem principis curæ, custodiæq;, & propul-

κινδύνους ἀπείργοντας, αὐτὸς γενέσθαι φονεῖς, ἐς μὴ μόνον ἐμφυλίῳ, ἀλλὰ καὶ βασιλείῳ μιάναι τὰς δεξιὰς αἵματι, ὁρᾶτε, μὴ πρὸς τὸ νῦν ἀνόσιον, καὶ ὕστερον ὑμῖν ὠθικίνδυνον ᾖ. οὐ γάρ τι ἐμαυτῷ σύνοιδα λυπήσαντι ὑμᾶς. εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ Κομμόδου τελευτῇ δυσχεραίνετε. οὐδὲν πραδόξον, ἄνθρωπον ὄντα εἰ τελευτὴ κατέλαβεν. εἰ δὲ οὐδὲν ἐξ ὑπόβουλῆς οἴεσθε γεγενῆσθαι, οὐκ ἐμὸν τὸ ἁμάρτημα. ἴστε γὰρ ἔξω πάσης ὄντα με ὑποψίας, καὶ οὐδὲν ἧττον ὑμῶν ἀγνοοῦντα τά τότε πεπραγμένα, ὡς εἴτι ὑποπτεύετε

sandis aliunde periculis adhibitos, cædem ipsos facere primos, neq; ciuili tantum, sed imperatorio quoq; sanguine polluere dextras, id uerò uidere, ne uel in præsens flagitiosum sit uobis, uel in posterũ periculosum. Neq; enim ego ulla uos iniuria affeci. Si enim Cõmodi doletis interitu, nihil profecto nouum fuit mori, qui homo natus fuerat. Sin dolo necatum putatis, non meum sane id crimen, quippe quem ipsi scitis ab omni etiam suspicione procul abesse. Quæ enim tunc acta sunt, uos prius cognita habuistis, ut etiam si quid obortum suspicionis est, id

ἑτέροις ὑποφέρειν τὸ ἔγκλημα. ἀλλ' ὅμως τελευτήσαντος κἀκείνου, οὐδὲν ὑμῖν τῶν εὐπρεπῶς, καὶ κατ' ἀξίαν, καὶ ἄνευ τοῦ βιάζεσθαί με, ἢ ἁρπάζειν ἐνδεήσει. Τοιαῦτά τινα λέγειν αὐτοῖς πειρώμενος, ἤδη τινὰς αὐτῶν καὶ πείσειν ἐμέλλησε. καὶ οὐκ ὀλίγοι γε ἀποστραφέντες, ἀνεχώρουν, σεμνοῦ βασιλέως γῆρας αἰδούμενοι. ἔτι δὴ λαλοῦντα τὸν πρεσβύτην ἐπιπεσόντες, φονεύουσι. δραισαντές τε οὕτως ὠμὸν ἔργον, δεῖ τῶν τετολμημένων φθάσαι θέλοντες τὴν τοῦ δήμου ἔφοδον, ὑπεστάμενοί τε, ὅτι χαλεπῶς τὸ πλῆθος διοίσει

utiq; alios attigerit. Cæterum ne illo quidem extincto, quicquam uobis defieri patiemur, quòd modeste, atq; ex dignitate uestra, non autem per uim & rapinas concupiueritis. Ita loquente eo, iam quidam ex his permotum iri uidebantur, neq; sanè pauci abire iam cœperant, ueriti sanctimoniã principis, ac senectutem, sed à cæteris facto impetu obtruncatur. Qui statim eo perpetrato scelere, multitudinem declinantes, indignißimè la-

τὰ πεπραγμένα, εἰς τὸ στρατόπεδον δρόμῳ ἀναχωρήσαντες, ἐν τὸς τείχους ἔμενον, φρουρὰς ὑπὲρ τῶν πύργων καταστήσαντες, ὡς ἀμύνοιντο εἰ τὸ τείχει προβάλλοι ὁ δῆμος. τέλος μὲν δὴ τοιοῦτον κατέλαβε Περτίνακα, χρησάμενον βίῳ καὶ προαιρέσει, ὡς προείρηται. ἐπειδὴ δὲ διεφοίτησεν εἰς τὸν δῆμον ἡ τοῦ βασιλέως ἀναίρεσις, ταραχή τε, καὶ πένθος πάντας κατεῖχε, διέθεοντε ἐνθουσιῶσιν ἐοικότου. μίνησίς τε ἄλογος κατεῖχε τὸν δῆμον, ζητούντων τοὺς δρασαντας, μήτε δὲ εὑρεῖν, μήτε

turam id facinus, occupant in castra abire, muroq; continent dispositis pro turribus armatis, qui populum à mœnibus arcerent.

Hunc finē Pertinax sortitus est uitæ, motumq; (ut suprà diximus) laudandus. Sed ubi cædis illius fama per populum dedita, tumultu scilicet, luctuq; omnia compleri, discurrere uniuersi furentibus similes, neque certi quid agerent quærere ipsos autores, quos neque inuenire tamen poterant, neque

ἀμύνασθαι δυναμένων. μαλιστά τε δεινῶς ἔφερον τὸ πεπραγμένον, καὶ συμφορὰν κοινὴν ἐτήρουν οἱ τὴν σύγκλητον βουλὴν νέμοντου, πατέρα τε ἥπιον, καὶ χρηστὸν προστάτην ἀπεβαλόντου. πάλιν τε τυραννίδος ἦν δέος, ἐπεὶ τούτῳ χαίρειν τοὺς στρατιώτας ἤλπιζον. μιᾶς δήμου τε δευτέρας ἡμέρας διαδραμούσης, οἱ μὲν δημόται, ἕκαστος τὸ καθ' αὑτὸν δεδιὼς, ὑπανεχώρει. οἵτε ἐν ἀξιώσει ὄντου, εἰς τὰ πορρωτάτω τῆς πόλεως κτήματα ἀπεδίδρασκον, ὅπως ἂν μήτι δεινὸν ἐκ τῆς ἐσομένης ἀρχῆς πα-

ulcisci. Præcipue uerò senatus indigne id ferre, communemq; eam calamitatem existimare, desiderans parentem optimum, ac principem indulgentißimũ, rursumq; tyrānidem metuens, quā cordi esse militibus intelligebat. Sed cum dies unus, itemq; alter abijsset, plébsque uniuersa suo quisq; metu quietem ageret, & qui dignitate, autoritateq; pollebant, in sua prædia quàm longißime poterant, ab urbe seceßissent, ne quid in eligendo successore grauius obijceretur,

ρόνδον παθοιεν. οἱ δὲ στρατιῶται, ἐπεὶ τόν τε δῆμον ἡσυχάζοντα ἔγνωσαν, μὴ τίτι να τολμῶντα ἐπεξελθεῖν τοῦ τοῦ βασιλέως αἵματι, ἔμενον μὲν ἐντὸς τοῦ τείχους, καὶ τὰ κλεισανῖες ἑαυτούς. ἀνάγοντες δὲ τὸς εὐφωνοτάτους ἑαυτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος, προσκήρυττον ὦνιον τῆς βασιλείας. τῷ τε πλεῖον ἀργύριον δώσοντι, ἐγχειρεῖν ὑπέσχνουν τὴν ἀρχὴν, καὶ δὰ τ' ὄπλων αὐτῆ αὐξειν ἀσφαλείας ἐς τὴν βασίλειον αὐλήν, ἐπεὶ δὲ τὸ κήρυγμα διεφοίτησεν, οἱ μὲν σεμνότεροί τε καὶ εὐσαθέστεροι τῆς συγκλήτου βουλῆς,

cognito milites & quietum esse populum, & existere neminem, qui principem interfectum uindicaret, ipsi quidem castris se continebant, Constituto autem supra murum uocalissimo quoque, edicunt uenale imperium, traditurósque se ei, qui plurimum pecuniæ polliceretur, tutoq; in aulam deducturos. Id auditum neminẽ è senatu grauitate atque autoritate præditum,

ὅσοι τε δυναίσθαι, ἢ ἐπ πλούτοι, λείψανα ὀλίγα τ' Κομμόδου τυραννίδος, ὅτε πᾶσι θορ τείχει, ὅτε ἀφεπῆ καὶ ἐπονείδιστον χρήμασι κτήσασθαι τὴν ἀρχὴν ἠθέλησαν. ἰουλιανῷ δέ τινι ἄνδρι μὲν τὸν ὕπατον τετελεκότι ἀρχὴν, δοκοῦντι ἢ ἐν εὐπορίᾳ χρημάτων εἶναι, ἐδιομόνῳ δὲ πρὸς δέκλων ἐστὶν ἄρα, δηχθὲν τὸ στρατιωτικὸν κήρυγμα, παρὰ μέθην ἐς ὕραν πάλιν. ἦν γὰρ καὶ τῶν ἀδῆ βίῳ μὴ σώφρονι διαβεβληκότων. πείθουσιν οὖν αὐτὸν ἥ τε γυνὴ καὶ ἡ θυγάτηρ, καὶ τὸ τῶν παρασίτων πλῆθος, αὐτὸ-

neminemq; è nobilitate, aut ex his deniq; permouit, quicunq; adhuc opulenti superabant tenues reliquiæ Commodi tyrannidis, neq; ausus quisquã aut muro succedere, aut turpẽ contumelioſumq; dominatum pecunia pacisci. Sed enim Iuliano cuidam consulari uiro, quẽ grandem habere pecuniam credebatur, uespere supra cœnam nuncia tur inter uinum atq; epulas militum edictum.

Quippe homo alioquin parum uitæ continentis habebatur. Persuadent igitur uxor atq; filia, & parasitorũ turba, ut re-

εἰκόνας, ἃς ἡ σύγκλητος καθεῖλεν, ἀνανεώσασθαι ὑπέσχετο. καὶ πάντων δώσειν ἐξουσίαν, ὧν εἶχον ἐπ' ἐκείνου. ἑκάστῳ τε στρατιώτῃ τοσοῦτον ἀργύριον, ὅσον μήτε αἰτῆσαι, μήτε λήψεσθαι προσεδόκησαν. τὰ δὲ χρήματα μὴ μελλήσειν, ἀλλ' οἴκοθεν ἤδη μετὰ πέμψασθαι. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ στρατιῶται, καὶ ταύταις ἀρθέντες ταῖς ἐλπίσιν, αὐτοκράτορά τε τὸν ἰουλιανὸν ἀναγορεύουσι, καὶ πρὸς τοῦ οἰκείου ἐκ γένους ὀνόματι, Κόμμοδον ἀξιοῦσιν ἀποκαλεῖσθαι. τάτε σημεῖα ἄραντες, καὶ τὰς ἐκείνου εἰκόνας ἀπο-

statuas quas sustulerat Senatus, instauraturum pollicebatur, concessurumq; ipsis quam quondam sub illo licentiam obtinuissent, præterea militibus singulis plus multo argenti daturum, quàm aut petere auderent, aut accepturos expectauerant, neq; in dando moram futuram, nam domi eam pecuniam adseruari. Quibus adducti rebus milites, atq; in tantam spem erecti, Iulianũ declarant principem, simul ei Commodi cognomen imponunt. Tum signis sublatis impositisq; illius imaginibus,

καταστήσαντες, προπέμπειν ἐπειρῶντο. θύσας δὲ ὁ ἰουλιανὸς, τὰς νενομισμένας, καὶ βασιλείους ἐν τοῦ στρατοπέδου θυσίας, προήγετο ὑπ' αὐτῶν πλέον τε τῆς συνηθείας δορυφορούμενος. ἅτε γὰρ βίᾳ, καὶ παρὰ γνώμην τοῦ δήμου, μετά τε αἰσχρᾶς καὶ ἀπρεποῦς διαβολῆς ὠνησάμενος τὴν ἀρχὴν, εἰκότως ἐδεδίει τὸν δῆμον, ὡς ἐναντιωσόμενον. ἀναλαβόντες οὖν τὰς πανοπλίας, καὶ φράξαντες αὐτοῦ οἱ στρατιῶται εἰς φάλαγγος σχῆμα, ὡς εἰ δέοι καὶ πολεμήσοντες, ἐν μέσοις αὐτοῖς ἔχοντες τὸν ἴδιον

deducere hominem tendunt. Igitur de more sacrificio in castris peracto, exijt maiore militũ comitatu, quam cæteri consueuerant, siquidem per uim, contraq; populi uoluntatem, perq; turpitudinem, & dedecus imperium emercatus, iure impetum multitudinis uerebatur.

Sed induti armaturas milites, circũseptiq; undiq; testudine facta, ut etiã si res posceret dimicarent, receptoq; in mediũ

βασιλέα, ὑπέρ τε τῆς κεφαλῆς αἰωροῦντες τὰς ἀσπίδας, καὶ τὰ δόρατα, μήπου καὶ λίθων τις βολὴ ἀπὸ τῶν δωμάτων ἐπὶ τῇ πομπῇ γένοιτο, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, μηδενὸς τῶν δημοτῶν μήτε ἀντιστῆναι τολμῶντος, μήτε μὴν εὐφημοῦντος, ὥσπερ εἰώθασι προπέμπειν τοὺς βασιλέας. τοὐναντίον δὲ καὶ πόῤῥωθεν ἑστῶτες, ἐβλασφήμουν, καὶ κακῶς ἠγόρευον. ἅτε χρημάτων ἀντικαταλλαξαμένον τὴν ἀρχήν. τότε δὲ καὶ πρῶτον ὑποδιεφθάρη τὰ τῶν στρατιωτῶν ἤθη. καὶ χρημάτων ἐδιδάχθησαν

imperatore suo, clypeis hastisq; supra capita elatis, ut tutiores forent, si forte lapides è tectis mitterentur, deducunt eum in aulam, neq; auso resistere populo, neque (ut mos est) faustis acclamationibus prosequente, sed diras procul imprecantibus uniuersis, grauiterq; exprobrãtibus quòd ære sibi imperium parauisset. Tũc primum uidelicet corrupti militum mores, fœdaq; & insatiabilis pecuniæ

ἄπληστον καὶ αἰσχρὰν ἐπιθυμίαν, καταφρόνησίν τε τῆς πρὸς τοὺς ἄρχοντας αἰδοῦς. τὸ γὰρ μήτε τοῖς οὕτως ὠμῶς τετολμημένοις ἐν φόνῳ τοῦ βασιλικῷ ἐπεξιέναι τινὰ, μήτε τοὺς οὕτως ἀπρεπῶς ἐπὶ χρήμασι κηρυχθεῖσαν, καὶ πραθεῖσαν ἀρχὴν εἶναι τὴν κωλύοντα, ἀρχηγὸν καὶ αἴτιον ἀπρεποῦς καὶ ἀπειθοῦς καταστάσεως, καὶ οὐ τὰ ὑπνόντα, ἐγένετο ἀεὶ, τῆς φιλοχρηματίας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων καταφρονήσεως μέχρις αἵματος αὐξηθείσης. ὁ δ' οὖν ἰουλιανὸς ἐπεὶ παρῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν, τρυφαῖς εὐθέως

cupiditas, & contemptus imperatoriæ maiestatis inoleuit. Nam cum neq; uindex existeret ullus tam crudeliter interfecti principis, neq; promercale factum imperium, fœdeq; nundinatum quisquam prohibuisset, id uerò initium causaq; militibus fuit, ut etiam in posterum turpissimi, cõtumacissimiq; euaderent, sic ut auaritia indies, ac principũ contemptus etiam usque ad sanguinem proueheretur. Enimuero Iulianum imperium adeptus, delicijs continuo

ἐς ἡραιπάλαις ἐσχόλαζε, τῇ μὴ τῶν δημοσίων ὑπομελείᾳ ῥαθύμως προσφερόμενος, εἰς δὲ τὸ ἀβροδίαιτον καὶ ἄσεμνον ἐπιδιδοὺς ἑαυτόν. εὑρίσκετό τε καὶ τοὺς στρατιώτας ψευσάμενος καὶ ἀπατήσας, τῷ μὴ δύνασθαι ἀπαρπληρῶσαι, ἃ ὑπέσχετο. οὔτε γὰρ οἴκοθεν ἦν αὐτῷ τοσαῦτα χρήματα, ὅσα ἠλαζονεύσατο, οὔτε μὴν οἱ δημοσιακοὶ θησαυροὶ εἶχον. ἀλλὰ πάντα προεκεκήνωτο τῇ Κομμόδου ἀσωτείᾳ, καὶ ἀφειδέσι, καὶ ἀκρίτοις ἀναλώμασιν. ἐκ δὲ ταύτης τῆς τόλμης, καὶ τῆς αἰτίας, οἵ τε στρατιῶται σφαλέντες τῶν ἐλπίδων, ὑπηγανάκτουν. ὅ, τε

crapulæq; se dedere, circa Rempublicam indiligens, uitamq; mollissimam, luxuq; circumfluentem traducere.

Sed & spem militum fefellerat, neque implere fidem promissorum potuerat, siquidē nec opes domi quantas iactabat, & publicum ærarium sumptibus illis insanis iam pridem à Cōmodo exhaustum. Quare cum milites habebat infen-

δῆμος αἰσθόμενος τῆς γνώμης τῶν στρατιωτῶν εἶχον ἐν καταφρονήσει, ὡς προσιόντα τε κακῶς ἀγορεύειν, ὑπ' αἰσχραῖς τε καὶ ἀμφιβόλοις ἡδοναῖς σκώπτειν. εἴς τε τὸν ἱππόδρομον, ὅπου μάλιστα τὸ πλῆθος συνιὸν ἐκκλησιάζει, τὸν ἰουλιανὸν ἐβλασφήμουν. ἀρωτὸν δὲ τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ, καὶ σεμνῆς βασιλείας προστάτην, Νίγρον ἐπεκαλοῦντο. βοηθεῖν τε αὐτὸν τὴν ταχίστην χίστην ἠξίουν, ὡς ἐφύβριστα πάσχουσιν. ἦν δὲ ὁ Νίγρος τῶν μὲν πρὸ πολλοῦ ὑπατευσάντων, καθ' ὃν δὲ

sos, tum à populo totius rei conscio facile contemnebatur.

Itaq; & prætereuntem maledictis insectabātur, & turpes, ambiguasq; uoluptates exprobrant, sic ut propalam etiam in circo, quo maxima uis hominum confluit, Iulianum incesserent, ac uindicem Romani imperij, præsulemq; summi principatus Nigrum uocitarent, orantes, ut quàm primum adesset, ipsosq; à tantis contumelijs assereret. Is Niger consulatum gesserat, ac tum

καιρὸν τὰ περιρημένα ἐν ῥώμῃ ἐπράττετο, Συρίας ἡγεῖτο πάσης. πολλὴ δὲ ἦν καὶ μεγίστη ἀρχὴ τότε τοῦ δὴ φοινίκων ἔθνους παντός, καὶ τῆς μέχρις Εὐφράτου γῆς, ὑπὸ τῇ Νίγρου ὄντων ἐξουσίᾳ. ἦν δὲ αὐτὸς τὴν μὲν ἡλικίαν ἤδη μετρίως προβεβηκὼς, εὐδοκιμήσας δὲ ἐν πολλαῖς καὶ μεγάλαις πράξεσι. φήμη τε περὶ αὐτοῦ διεφοίτα, ὡς ἐπιεικοῦς καὶ δεξιοῦ, ὡς τοῦ Περτίνακος βίον ζηλοῦντος, ὑφ' ᾧ μάλιστα οἱ ῥωμαῖοι ἐπείθοντο. ἐκάλουν τε αὐτὸν συνεχῶς ταῖς τοῦ δήμου συνόδοις, καὶ βλασφημοῦντες τὸν ἰουλιανὸν παρόντα,

Syriæ præerat uniuersæ, qui honos ea tempestate multo maximus erat. Quippe etiam Phœnices, omnisq; ad Euphraten regio Nigri suberat imperio. Ipse ætatis erat iam ad senectutem spectantis, multisq; & magnis in rebus uersatus, famam obtinuerat mansuetudinis ac dexteritatis, sic ut etiam Pertinacis uitam putaretur æmulari. Quibus maxime rebus populi fauorem adeptus uidebatur. Hunc igitur aßidue frequentis populi clamores implorabãt, ac præsentem Iulianum conuitio lacerantes,

ἐκεῖνον βασιλικαῖς φωναῖς εὐφήμουν ἀπόντα. διαγγελθείσης τε τῆς τοῦ δήμου ῥωμαίων γνώμης, καὶ τῆς ἐπ' ἀλλήλου ἐν ταῖς συνόδοις βοῆς, εἰκότως ὁ Νίγρος ἀναπεισθεὶς, ῥᾷστα τε αὐτοῦ τὰ πράγματα ὑπακούσασθαι προσδοκήσας, καὶ μάλιστα τοῦ τὸν ἰουλιανὸν ὑπό τε τῶν περὶ αὐτῶν στρατιωτῶν ἀμελεῖσθαι (διότι τὰς ὑποσχέσεις οὐκ ἐπλήρου τῶν χρημάτων) ὑπό τε τοῦ δήμου καταφρονεῖσθαι, ὡς ἀνάξιον, ἧς ἐώνητο ἀρχῆς, ἐπιδίδωσιν αὐτὸν τῇ τῆς βασιλείας ἐλπίδι. καὶ τὰ μὲν πρῶτα κατ' ὀλίγους ἡγεμόνας τε καὶ

illum etiam absentẽ uniuersi principalibus acclamationibus, faustisq; uocib. prosequebantur. Quibus intellectis, Niger putãs omnia sibi ex sentẽtia successura, quòd & à militibus negligebatur Iulianus, ut qui fidem minimè impleuerat, & contemnebatur à populo, ut parum dignus empto principatu, spem cœpit imperij uindicandi. Ac primo quidem ex ducibus,

χιλιάρχους, τούς τε τῶν στρατιωτῶν ἐξέχοντας οἴκαδε μεταπεμπόμενος, διελέγετο, καὶ ἀνέπειθε τὰ ἐκ τῆς ῥώμης δηλούμενα, φανερὰ ποιῶν, ὡς ἂν διαθέουσα ἡ γνώμη, ἔκπυστα καὶ γνώριμα ποιῇ τοῖς τε στρατιώταις, καὶ τοῖς λοιποῖς κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἀνθρώποις. οὕτω γὰρ ῥᾷστα ἤλπιζε πάντας αὐτῷ προχωρήσειν, πυνθανομένους, ὅτι μὴ αὐτὸς ἐξ ὑπαρβολῆς μνᾶται τῆς ἀρχῆν, ἀλλὰ καλούμενος, καὶ βοηθήσων, ἄπεισι ῥωμαίοις δεομένοις. ἀνεπτόηντο δὲ πάντες, καὶ μὴ δὲ μελλήσαντες προσέκειντο, ἐκλιπαροῦν-

tribunisq́;, cæterisq́; militibus, qui plurimum haberent autoritatis, diuersos alium alio tempore domum dimittebat, edoctos rerum omnium, quæ sibi Roma afferebantur. Id hoc consilio faciebat, ut quàm latißime toto oriente rumores dissemi narentur. Ita enim sibi adiuncturum quàmplurimos existimabat, si non imperium ex insidijs occupaturus, sed opem uocantibus, atq; imploran tibus allaturus uideretur. Proinde uniuersi cõfestim adesse, obsecrare pro se quisque, obtesta-

τες καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων. φύσει τε ἡδῦφον τὸ Σύρων ἔθνος, ἐν καινοτομίαν τε τῶν καθεστηκότων ἐπιτήδειον. ἐνῆν δέ τις αὐτοῖς καὶ πόθος τοῦ Νίγρου, ἡπίως τε ἄρχοντος ἅπασι, τὰ πλεῖστά τε αὐτοῖς συμπανηγυρίζοντος. φιλέορτοι δὲ φύσει Σύροι. ὧν μάλιστα οἱ τὴν ἀντιόχειαν κατοικοῦντες, μεγίστην πόλιν, καὶ εὐδαίμονα, σχεδὸν παρὰ πάντα τὸν ἐνιαυτὸν ἑορτάζουσιν ἔν τε τῇ πόλει αὐτῇ, καὶ κατὰ προάστεια. θέας τοίνυν αὐτοῖς συνεχῶς ὑπαρτελῶν ὁ Νίγρος, περὶ ἃς μάλιστα ἐσπου-

riq́;, uti quàmprimum Rempub. capesseret.

Est autem Syrorũ gens natura leuis, pronaq́; ad res nouandas.

Amabant aũt uehementer Nigrum, quod & imperium apud illos humanißime gesserat, & ludis multitudinem, ac celebritatibus detinuerat.

Sunt autem Syri suapte natura huiuscemodi oblectamentorum cupidiores, è quibus Antiocheni maximam felicißimãq́; urbem inhabitantes, totum fermè annum, uel in urbe ipsa, uel in suburbanis ludos, & festa concelebrant.

Quocirca edendis assidue spectaculis, ac re-

διάκασι, καὶ διδοὺς ἄνεσιν εἰς τὸ ἑορτάζειν, καὶ εὐφραίνεσθαι, ἅτε ποιῶν ἠεχαρισμένα, εἰκότως ἐτιμᾶτο. ἅπερ εἰδὼς, καλέσας τούς τε πανταχόθεν στρατιώτας εἰς ῥητὴν ἡμέραν, τοῦ τελοιπῦ πλήθους συνελθόντος, βήματος αὐτῷ κατασκευασθέντος, ἔλεξε τοιάδε, ἀνελθών.

remittendis, exhilarandisq; ocio animis, ita sibi uulgus adiunxerat, ut ab omnibus magnopere coleretur. Quæ cum ita se habere intelligeret, iußis adesse dicta die militibus, reliqua etiam cõfluente multitudine, ita pro suggestu ad idipsum extructo uerba fecit.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΝΙΓΡΟΥ.

ΤΗς μὲν ἐμῆς γνώμης τὸ πρᾷον καὶ πρὸς τὰ μεγάλα τῶν τετολμημένων εὐλαβὲς, ἴσως ἐστὶν ὑμῖν πάλαι γνώριμον. οὐδ' ἂν νῦν εἰς ὑμᾶς ἦλθον ταῦ-

ORATIO NIGRI.

QVàm mire ingenium, quantaq; in rebus maiorib. aggrediẽdis nostra cautio sit, forsitan ipsi quoq; iampridẽ cognouistis. Neq; ego nunc apud uos pro-

τα δημηγορήσων, εἰ ἐκμόνης προαιρέσεως ἰδιωτικῆς, καὶ ἀλόγου ἐλπίδος, ἢ μείζονος ἐλπίδος ἢ ὠμοθυμίας ἀνεπειθόμην. ἀλλ' ἐμὲ καλοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ συνεχῶς βοῶντες ἐπείγουσιν ὀρέξαι τε χεῖρα σωτήριον, καὶ οὕτω τὴν ἔνδοξον καὶ ἐναρετον ἀπὸ προγόνων ἄνωθεν ἀρχὴν μὴ περιϊδεῖν, αἰσχρῶς ἐρριμμένην. ὥσπερ δὲ τὸ τολμᾶν ὠμὸν τοῖς τηλικούτοις οὐκ οὔσης εὐλόγου προφάσεως, πρόπετες καὶ θρασὺ, οὕτω καὶ τὸ πρὸς καλοῦντας καὶ δεομένους ὀκνηρὸν, ἀνανδρείας ἅμα καὶ προδοσίας φέρει διαβολήν.

ceßissem uerba facturus, si uel priuato consilio, uel incerta spe, aut spem superante cupiditate adducerer.

Sed me uocãt Romani, & aßidue clamantes fatigant, ut eis manum porrigam salutarem. Neq; patiar tã excellẽs, tamq; gloriosum relictũ à maioribus imperium iacere abiectum turpiter.

Vt autem citra occasionem aliquam, res aggredi tantas, audax sanè, temerarium sit: ita si implorantibus ac rogantibus opem deneges, timiditatis & proditionis crimine labores.

διὸ παρῆλθον πεύσόμενος ὑμῶν, τίνα γνώμην ἔχοιτε, καὶ πρακτέον ἡγεῖσθε, συμβούλοις τε ὑμῖν καὶ κοινωνοῖς χρησόμενος περὶ τῶν καθεστώτων. τὸ γὰρ ἀφρεσόμενον, εἰ εὐτυχηθείη, κοινὴν ἐμοί τε καὶ ὑμῖν τὴν ἀπόλαυσιν πρέξει. οὐ φαῦλαι δὲ, οὐδὲ ἠοῦφαι καλοῦσιν ἐλπίδες. ἀλλ' ὅ, τε ῥωμαίων δῆμος, ὦ τὴν δεσποτείαν τῶν ἁπάντων ἔνειμαν θεοὶ, καὶ τῆς βασιλείαν, ἥ τε ἀρχὴ καλεύουσα, καὶ πρὰ μηδεμί πω βεβαίως ἱδρυμένη. ὅθεν ἡμῖν καὶ τὸ τῆς ὑπηχειρήσεως ἀσφαλὲς, ἔκτε τῆς καλούντων γνώμης,

Quapropter eo consilio ad uos huc prodij, ut sciscitarer qd facto opus esse duceretis, uobisq; uterer quasi totius negocij huius cõsultoribus: quod si ex sententia successerit, communis mihi inde uobiscum erit utilitas. Neq; scilicet tenues opes, aut leues sunt, quæ nos solicitant, sed ipse Romanus populus, cui rerum omnium potestatem superi tribuerunt, ipsum Romanum imperium fluctuans adhuc, neq; apud quenquã certa sede residens. Sed neq; parũ tuta minus cõsilia,

καὶ ἔκτε μηδεμία εἶναι τὸν ἀνθεστῶτα, μὴ δὲ κωλύοντα ὑπάρξει. καὶ γὰρ οἱ τὰ ἐκεῖθεν ἀγγέλλοντες, φασὶ μὴ δὲ τοὺς στρατιώτας, οἳ τῆς ἀρχὴν αὐτῶν χρημάτων ἀπέδοντο, πιστοὺς εἶναι φρούρους ὑπηρέτας, μηδὲ πληρώσαντος ἐκείνου, ἃ ὑπέσχετο. τίνα τοίνυν ἔχετε γνώμην, δηλώσατε. Τοιαῦτά τινα εἰπόντος αὐτοῦ, εὐθέως τὸ στρατιωτικὸν πᾶν, καὶ τὸ συνειλεγμένον πλῆθος, αὐτοκράτορά τε ἀνεῖπε, καὶ σεβαστὸν προσηγόρευσε. τήν τε βασίλειον πορφύραν περιβαλόντες, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς σεβασμίου τιμῆς,

his implorantiũ animis, nullo ad prohibendum, resistendumq; parato. Nam qui illinc ueniunt, ne ipsos quidẽ milites, unde imperium emptitauerit, satis ei fidos fere affirmãt, quoniã promissa non soluerit.

Quæ sit igitur uestra mens ostendite. Talia loquentem continuo exercitus omnis, cæterumq; uulgus imperatorem, atque Augustum consalutant. Tum amictum purpura, reliquoq; exornatum aulico paratu,

καὶ αὐτοχειδὶ πᾶσκευῆς ἀθροίζαντος. ⸫ πῶποτε πτόντος τοῦ πυρὸς, εἰς τε τὰ ἱερὰ τῆς αὐλοχέιας τὴ Νίγρου ἄγουσι, ⸫ εἰς τὴν ἑαυτῆ οἰκίαν καθισᾶσιν, ὡς ἤδη αὐτὴν ἰδίωτικὴν, ἀλλὰ βασίλειον αὐλὴν νομίζοντες, ὥσπερ κοσμήσαντος ἔξωθεν βασιλικοῖς συμβόλοις. ἐπὶ τούτοις δὴ ὁ Νίγρος πάνυ τὴν ψυχὴν ἀνεφαίνετο. ὠχυρῶσθαί τε αὐτὸν τὰ ἐξ ἀρχῆς ἠγεῖτο, διά τε τὴν τῶν ῥωμαίων γνώμην, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν σπουδὴν τῶν ἀνθρώπων. ὡς γὰρ διῆπαμένη ἡ φήμη, πάντας ἐπῆλθεν ἔθνη, ὅσα τὴν αὐτὴν

ibidem extempore conquisito, præcedente etiã igni, in Antiochiæ primum templa, mox ad suas ædes deduxerunt, quas etiam ceu non iam priuatas omnibus extra insignibus imperatorijs adornauerunt. His lætus Niger, cũ sciꝫ licet et Romanorũ animos, & cæterorum studia hominum animaduerteret, iam haud dubie rem omnem sibi esse in uado arbitrabatur. Qui postquã rumor increbruit, statim quæcunque ad-

κμένην ἤπειρον τὴν Εὐρώπην κατοικεῖ, ὁπλίτις τε ἦν, ὅς οὐχ ἑκὼν εἰς τὸ ὑπακοὴν αὐτοῦ ἀπέστη. πρεσβείαι τε ἀπ' ἐκείνων τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν ἀντιόχειαν, ὡς πρὸς βασιλέα ὁμολογήμονα ἐστέλλοντο, οἵ τε ἐπ' ἐκεῖνα Τίγριδος ⸫ Εὐφράτου ἀπῳκοῦντες, ἐπῄνεσάν τε καὶ βασιλεῖς, ἐπέστελλον, σωπεδόμενοι αὐτοῦ, καὶ εἰ πλέον τι βουλόμενος ὑπισχνεῖτο. ὁ δὲ πλούτοις τε αὐτοῦ μεγαλοπρεπῶς ἠμείβετο, καὶ ὧν τῇ στρατιᾷ ⸫ ὑποχέσεσι χαρὶν γιγνώσκων, ἔλεγε μὴ πλεῖσθαι συμμάχων. πλὴν γὰρ ἀρχαίως αὐτοῦ βεβαίως ὠχυρώσθαι, ἀναιμε-

uersum Europæ continentẽ nationes incolũt, festinare pro se quæq;, ut præsto illi essent, Legati undique Antiochiam confluere, uelut ad legitimũ principẽ, Reges quoque & Satrapæ trans Euphraten, Tygrinq; habitantes gratulatũ miserunt, suamq; operam in omnem euentum pollicebantur. Quos ille amplißimis muneribus gratijsq; actis dimittebat, nullis sibi in præsens opus esse auxilijs affirmans, satis munitũ imperiũ, id-

καὶ αὐτοχειδὸν πᾶσα σκοτὸς ἀθροίζαντος. Ὡς πρωτομπτούντος τοῦ πυρὸς, εἰς τε τὰ ἱερὰ τ' αὐλιοχείας τ' Νίγρου ἄγουσι, & εἰς τὴν ἑαυτῶν οἰκίαν καθιεροῦσιν, ὀκέτι αὐτῶν ἰδιωτικὴν, ἀλλὰ βασίλειον αὐλὴν νομίζοντες, ὥστε κοσμήσαντος ἔξωθεν βασιλικοῖς συμβόλοις. ἐπὶ τούτοις δὴ ὁ Νίγρος πάνυ τὴν ψυχὴν ἐπῆρτο. ὠχυρῶσθαί τε αὖθις τὰ τῆς ἀρχῆς ἠγεῖτο, δίκαιά τε τοῖς τῶν ῥωμαίων γνώμην, καὶ τοῖς πόλει αὐτὸν ἀσφαλῆ τῷ ἀνθρώπων. ὡς γὰρ διῆκεν ἡ φήμη, πάντες ἐπῆλθον ἔθνη, ὅσα τὴν αὐτὴν

ibidem extempore conquisito, præcedente etiã igni, in Antiochiæ primum templa, mox ad suas ædes deduxerunt, quas etiam ceu non iam priuatas omnibus extra insignibus imperatorijs adornauerunt. His lætus Niger, cũ scilicet et Romanorũ animos, & cæterorum studia hominum animaduerteret, iam haud dubie rem omnem sibi esse in uado arbitrabatur. Qui postquã rumor increbruit, statim quæcunque ad-

κειμένην ἤπειρον τὴν Εὐρώπην κατοικεῖ, ἀλλείς τε ἦν, ὃς οὐχ ἑκὼν εἰς τὸ ὑπακοὴν αὐτῷ ἐπέιγετο. πρεσβεῖαί τε ἀπ' ἐκείνων τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν αὐτοκράτειαν, ὡς πᾶς βασιλέα ὁμολογούμενον ἐστέλλοντο, οἵ τε ἐπ' ἐκεῖνα Τίγριδος & Εὐφράτου σατραπαι καὶ βασιλεῖς, ἐπιστελλον, σωιζόμενοι αὐτῷ, καὶ εἰ δέοι τοῦ βοηθείας ὑπισχνοῦντο. ὁ δὲ λάροις τε αὐτοῦ μεγαλωπρεπῶς ἠμείβετο, καὶ ὧν τῇ στρατιᾷ & ὑποχέσεσι χαρίν γιγνώσκων, ἔλεγε μὴ δεῖσθαι συμμάχων. τὴν γὰρ ἀρχὴν αὐτῷ βεβαίως ὠχυρῶσθαι, ἀναμιμ-

uersum Europæ continentẽ nationes incolũt, festinare pro se quæq; ut præsto illi essent, Legati undique Antiochiam confluere, uelut ad legitimũ principẽ, Reges quoque & Satrapæ trans Euphraten, Tygrinq; habitantes gratulatũ miserunt, suamq; operam in omnem euentum pollicebantur. Quos ille amplißimis muneribus gratijsq; actis dimittebat, nullis sibi in præsens opus esse auxilijs affirmans, satis munitũ imperiũ, id-

τίτε ἄρξῃ. Ταύτας ἐπαιρόμενος ταῖς ἐλπίσιν, ὑπῄειζέ τε πρὸς τὰ ἔργα πραγμάτων ὧν μέλειαν, καὶ ὅν τὸ ἀβροδίαιτον ἀνδρῶνος, τοῖς αὐλοχόοις σωφρονεῖν φαίνετο, ἑορταῖς καὶ θέαις ὧν διδοὺς ἑαυτόν. Ἤ τε εἰς τὴν ῥώμην ἀφόδια, ἐφ' ἣν μάλιστα ἐχρῆν ἀσκεῖσθαι, ἠμέλει. Τοῖς δὲ Ἰλλυρικοῖς στρατεύμασι δέον ὑπηφοιτῆσαι τὴν ταχίστην, καὶ φθάσαι οἰκείωσάμενον αὐτά, ὁ δὲ τὰ πραττομένων τι αὐτῆς ἐδόκει, ἐλπίζων οὐ ἐκεῖ στρατιώτας, εἰποτε καὶ μάθοιεν, ὁμογνώμονας ἕξεσθαι τῇ τε ῥωμαίων δυνάμει, καὶ τῇ τῶν

que gesturũ se incruentum. Quare tanta spe sublatus animis supinius iam, negligentiusq; agitabat, seq; populũq; Antiochenum, ocio delicijsq; oblectans, ludosq; ædens & spectacula. Neque uerò aut Romam, quod res maxime postulabat, proficisci studuit, aut Illyricos exercitus, qui scilicet in primis adeundi, conciliandique fuerant, ullis de rebus certiores fecit, sperans statim intellecta re, cum Romanis eos pariter, cumq;

τῶν ἀναβλήσρα πρὸ πέλαι γνώμη. τῶν τα δὲ αὐτὸ δρατουῶν, καὶ λάφοις καὶ ἀδηλήλοις ἐπαιωρεμένα ἐλπίσι, διηγγέλλετο τὰ πραττόμενα εἰς τε Παίονας, καὶ Ἰλλυριούς, ὧν πᾶν τὸ ἐκεῖσε στρατιωτικόν, ὅ ταῖς ὀχθαις τὸ ἴσρου καὶ ῥῆνα ὠκημένον, ἀπείργον οὐ ἐπέκεινα βαρβάρους, φρουρεῖ τὴν ῥωμαίων ἀρχήν. ἡγεῖτο δὲ Παιόνων πάντων (ὑπὸ μιᾷ γὰρ ἦσαν ὀρχσίᾳ) Σεβῆρος ἀνὴρ, τὸ μὲν γένος Λίβυς, ὅν δὲ τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν γραναικὸς ἅμα καὶ θυμοειδὴς, σκληρῷ τε βίῳ καὶ τραχεῖ ἐναθισμένος, πόνοις

orientis totius exercitibus consensuros. Hæc dum agitaret, leui incertaq; spe subnixus, fama iam per Pannonios, Illyricosq; increbruerat, perque exercitus, omnes, qui pro ripis Danubij, Rhenique excubantes cohercẽdis barbaris Romanum tuentur imperium. Præerat autem Pãnonijs uniuersis (nam unius regebantur imperio) Seuerus quidam genere Afer, uehemens homo negocijs gerẽdis, ac ferox, uitæq; insuetus duræ & asperæ,

τε αὐτέχων ῥᾷστα, νοῆσαί τε ὀξὺς, καὶ τὸ νοηθὲν ἐπιτελέσαι ταχύς. οὗτος τοίνυν παρὰ τῶν ἀγγελλόντων πυνθανόμενος τῆς ῥωμαίων ἀρχὴν μετέωρον φερομένην ἁρπάσαι, καταγνοὺς τοῦ μὲν ῥαθυμίαν, τοῦ δὲ δυσπραγίαν τοῖς πράγμασιν. ἀνέπειθε δὲ αὐτὸν ὀνείρατα, τοιαύτην τινὰ ἐλπίδα ὑποσημαίνοντα, χρησμοί τε, ὅσα εἰς πρόγνωσιν τῶν μελλόντων σύμβολα φαίνεται. ἅπερ πάντα ἀψευδῆ, καὶ ἀληθῆ τότε πιστεύεται, ὅταν εἰς τὴν ἀπόβασιν εὐτυχηθῆ. τὰ μὲν οὖν πολλὰ εἰς τὸ ῥηθὲν αὐτός τε συγγραψας

promptus excogitãdis, acer exequendis rebus. Qui postquàm Romanum principatum pendere sublimen, quasiq; direptui expositum uidit, alterum quidem ut desidem, alterum ut parum efficacem contemptu habuit. Addebant præterea spem somnia quædam & oracula, ceteráque futurorum præsagia, tum denique fidem ueri impetrantia, cum sunt euentum sortita. Quorũ pleraq; ipse in libris de uita sua conscripsit,

ἐν τοῦ καθ' αὑτὸν βίῳ, καὶ δημοσίαις ἀνέθηκεν εἰκόσι. τόδ' οὖν τελευταῖον καὶ μέγιστον, ὅπερ αὐτοῦ καὶ τὴν ἐλπίδα πᾶσαν ὑπέφαινεν ὄναρ, οὐδ' ἡμῖν παραλειπτέον. κατὰ γὰρ καιρὸν, ὃν ἀπηγγέλη Γερτίναξ, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, μετὰ τὸ προελθεῖν καὶ θῦσαι, ὁ Σεβῆρος, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς Γερτίνακος βασιλείας ὅρκον ἀφοσιώσασθαι, ἐπανελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν, ἑσπέρας καταλαβούσης, εἰς ὕπνον κατηνέχθη, μέγαν καὶ γενναῖον ἵππον βασιλικοῖς φαλαῖροις κεκοσμημένον ᾠήθη βλέπειν, φέροντα ἐποχούμενον

ac publicè in tabulis picta dedicauit. Sed quod illi extremũ, maximiq; momenti somniũ, spem propemodũ omnem conciliauit, id'ne nobis quidem silentio prætereundum. Quo enim tempore nunciatũ est Pertinacem ad imperium ascitum, peracto Seuerus sacrificio, iuratusq; fidem principi, ubi primum domum redijt, somno comprehensus, uidet per quietem magnũ quendam ac generosum equum ornatum phaleris imperialibus, qui

τὸν Περτίνακα δι' ἀμέσης τ' ἐν ῥώμῃ ἱερᾶς ὁδοῦ. ἐπεὶ δὲ ἦλθε τῷ ἀρχὴν τ' ἀγορᾶς ἐγένετο, ἔνθα ὧπερ ἦν δημοκρατίας πρότερον ὁ δῆμος σωιὼν ἐκκλησίαζον, ὠθήθη τ' ἵππου ἀρθῆναι μὲν τ' Περτίνακα, καὶ ῥῖψαι, αὐτὸς δ' ἄλλως ἐσῶτι, ὑποδῦναί τε αὐτ', καὶ ἀράμενον, ὧπερ τοῖς νώτοις φέρειν τε ἀσφαλῶς, καὶ σῶναι βεβαίως ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς μέσης εἰς ὕψος ἄραντα τὸν Σεβῆρον, ὡς ὑπὸ πάντων ὁρᾶσθαί τε καὶ τιμᾶσθαι. μένει δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐκείνῳ τῷ χώρῳ ἡ τοῦ ὀνείρατος εἰκὼν μεγίστη, χαλκῆ πεποιημένη. ἔστω δ' ἴννυ

Pertinacem ipsum per urbem ueheret media sacra uia. Sed ubi ad ipsum fori peruenit ingressum, in quem olim liber populus frequens cõueniebat, uisus est excussisse Pertinacem è equus, atq; abiecisse humi, proximeq; astãti Severo tergum substernare, eumq; perferre sublimem tuto in forum medium, conspicuum uenerabundæ multitudini. Manet autem adhuc huius imago somnij eodem ipso in loco ingens ex ære conflata.

Ad hũc igitur modum

ὁ Σεβῆρος ἀρθεὶς τῷ γνώμῃ, ἐλπίζων τε θείᾳ προνοίᾳ ἐπὶ τῷ ἀρχὴν αὐτὸν καλεῖσθαι, ἀπώσωσθαι ἐποιεῖτο τ' τῶν στρατιωτῶν γνώμας. τὰ μὲν πρῶτα καὶ ὀλίγους ἡγεμόνας τε καὶ χιλιάρχας, ὅσους τε ἐν τοῖς στρατοπέδοις ἀνέχοντας οἰκειόμενος, καὶ πρὸς τῷ ἀρχῆς τῶν ῥωμαίων διαλεγόμενος, ὡς πάντα πασιν ἐξέρπαι, ὄλεν ὄντος τοῦ γυναίου, ἢ καὶ ἀξίαν αὐτῷ διοικοῦντος. ἐπέβαλε δὲ τοὺς ἐν ῥώμῃ στρατιώτας ὡς ἀπίστους, καὶ βασιλέως καὶ ἐμφυλίου αἵματος μιάναντας τ' ὅρκον, ἔλεγέ τε δεῖν ἐπαμῦναι,

sublatis animis Seuerus, ac se diuina prouidentia solicitari ad imperium ratus, decreuit animos periclitari militum, quare primum quidem præfectos, tribunosq; & primos militum sibi adiungens, cũq; ijs de Romano imperio sermones ferens, abiectum id esse dictitabat, existente nullo per quẽ fortiter atq; ex dignitate gubernaretur.

Inuehens præterea in prætorianas cohortes, quæ sacramentũ militare, ciuili imperatorioq; sanguine polluissent, uindicandam esse aiebat,

ἐπεξελθεῖν τοῦ Περτίνακος φόνου. ἦν δὲ ἡ πάντας τοὺς ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ στρατιώτας μεμνημένους τῆς Περτίνακος ἡγεμονίας. ὑπὸ γὰρ Μάρκῳ βασιλεύοντι πολλὰ ἐγείρας σὺν αὐτοῖς ἐν Γερμανῶν τρόπαια, στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἰλλυρικῶν καταστάς, ἀνδρείαν μὲν πᾶσαν ἐν ταῖς μάχαις πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπεδείκνυτο. εὔνοιαν δὲ καὶ χρηστότητα, μετὰ σώφρονος καὶ ἀπλήκτου ἀρχῆς τοῖς ἀρχομένοις παρέσχετο. ὧν αὐτοῦ τῆς μνήμης ἔμελλον τοῦ. ὡς τοῖς ἄλλως ὠμῶς κατ' αὐτοῦ τετολμημένοις ἀγνώστου. ταύτης

ac persequendam Pertinacis cædem, minime ignarus excubare adhuc memoriam Pertinacis apud Illyricos exercitus, quoniam sub imperatore Marco multa illius ductu, aduersus Germanos trophæa excitauerant, & cũ præfectus Illyrico foret, nullum non exemplum uirtutis in prælio ostentauerat, beneuolentiã porrò ac probitatẽ ad hæc ciuile, moderatumq; imperium socijs præstiterat. Quocirca memoriam eius principis colentes, tantam in illum æditam crudelitatẽ indignißime ferebant. Hanc

μὴν τὴν προφάσεως λαβόμενος ὁ Σεβῆρος, εὐμαρῶς αὐτοὺς ἐφ' ἃ ἐβούλετο, ὑπηγάγετο, προαποιόμενος ἐκ ὅτου τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ποιεῖσθαι, ἀλλ' αὖθις τὴν οἰκείαν μνᾶσθαι, ὡς θέλειν ἐπεξελθεῖν τοιούτου βασιλέως αἵματι. ὥσπερ δὲ τὰ σώματα οἱ ἐκεῖσε ἄνθρωποι γενναιότατοί τε καὶ μεγαλοι εἰσί, καὶ πρὸς μάχας ὠμότατοι, ὅτω μὴ τὰς διανοίας παχεῖς, καὶ μὴ ῥᾳδίως σωιεῖναι δυνάμενοι, εἴτι μετὰ παν ὀργίας ἢ δόλου λεῖσθαι ἢ προαπόστου, πεδύσαν τες τὸν τοῦ Σεβήρου προαποιόμενον χαλεπαίνοντα,

igitur Seuerus occasionem arripiẽs, facile eos quò uellet, adducebat, simulãs nõ se quidẽ imperiũ quærere, aut summam potestatem affectare, sed ire ultum sanguinem tanti principis. Nam ut eius regiõis homines corporibus utuntur prævalidis atq; proceris, & in pugnam cædemq; paratißimis, ita pingui sunt ingenio, quare haud facile sentiunt, si quid agas, dicasúe astute ac subdole. Quocirca cum fidem feciſſet Seuerus,

καὶ θέλειν ἐπεξελθεῖν τοῦ Περτίνακος φόνῳ, ἐπέδοσαν αὐτὸς ὡς αὐτοκράτορά τε ἀποδεῖξαι, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίσαι. ὁ δ' ὡς ἔγνω τὴν τῶν Παιόνων γνώμην, ἔπεμψε καὶ εἰς τὰ γειτνιῶντα ἔθνη, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἄρχοντας, τῶν ὑπ' ἄρκτῳ ῥωμαίοις δουλευόντων ἐθνῶν. μεγάλαις τε πάντας ὑποσχέσεσι καὶ ἐλπίζειν αὐαπείθων, ῥᾳδίως ὑπηγάγετο. ἱκανώτατος δ' ἦν πάντων αὐθρώπων μαλιστα προσποιήσασθαί τε καὶ πιστώσασθαι εὔνοιαν, μήτε ὅρκου φειδόμενος, εἰ δέοι τοῦτο καταφρονῆσαι, ψευσάμενος

cædē se Pertinacis persequi uelle, ita sibi uniuersos conciliauit ut imperator diceretur, summamq; ab eis acciperet potestatem.

Sed ubi Pannoniorum animos explorauit, statim uicinarum quoque gentium præsides, quæcunque Romano subiacent imperio, magnis illexit præmijs.

Erat autem Seuerus unus omnium mortalium ad amorem simulandum maximè factus, sic ut ne iusiurandū quidem fallere dubitaret, si ita usus

πρὸς τὸ χρειῶσον. διὰ τε γλώττης ποιέτο, ὅσα μὴ ἔφερεν ὑπὸ γνώμης. θεραπεύσας οὖν διὰ γραμμάτων πάντας τοὺς κατὰ τὸ ἰλλυρικὸν ἅμα καὶ ἄρχοντας, προσηγάγετο αὐτούς. ἀθροίσας δὲ τοὺς πανταχόθεν στρατιώτας, αὐτὶ Σεβήρου τε ἑαυτὸν Περτίνακα ὀνομάσας (ὅπερ οὐ μόνον ἤλπιζε τοῖς ἰλλυρικοῖς εἶναι κεχαρισμένον, ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου τῶν ῥωμαίων, διὰ τὴν ἐκείνου γνώμην) συγκαλέσας τε αὐτοὺς εἰς τὸ πεδίον, καὶ βήματος αὐτοῦ ἀρθέντος, ἀνελθὼν, ἔλεξε τοιάδε.

posceret, longeq; aliud in lingua promptum, q̄ in animo reconditum gerebat. Igitur Illyrico omni, rectoribusq; prouinciarū per literas insinuatus, collectis que undecunq; militibus ac suscepto Pertinacis cognomine, quod non Illyricis modo, sed Romano etiam populo gratißimum fore suspicabatur, cōuocatis omnibus in campum, ita pro suggestu locutus dicitur.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΣΕΒΗΡΟΥ.

Το πιστὸν ὑμῶν, καὶ πρός τε θεοὺς σεβάσμιον, οὓς ὄμνυτε, πρός τε βασιλέας τίμιον, οὓς αἰδεῖσθε, δεδηλώκατε, δι' ὧν ἀγανακτεῖτε, ἐφ' οἷς οἱ κατὰ τὴν ῥώμην στρατιῶται πομπῆς μᾶλλον, ἢ ἀνδρείας ὑπηρέται ἐτόλμησαν. κἀμοὶ δὲ δι' εὐχῆς ἐστι, πρότερον μὲν οὐδ' ἄλλοτε ἀντιποιησαμένῳ τοιαύτης ἐλπίδος, ἴστε γάρ μου τὸ πρὸς τοὺς βασιλεύσαντας πειθήνιον, νῦν δὲ ὧν τέλος τε ἀγαγεῖν καὶ ἀνύσαι ταῦτα, ἅπερ ἐστιν ὑμῖν κεχαρισμένα, τήν τε ῥωμαίων

ORATIO SEVERI.

Quantum uel fidei, uel religionis, erga deos per quos iurati estis; quantumq; honoris imperatoribus exhibeatis, quos adeò ueneramini facilè ostenditis milites, cũ tantopere indignamini, cohortes urbanas, pompæ magis quàm uirtutis administras, adeò fœdũ facinus perpetrasse. Ac mihi quidẽ in uotis est nũc primũ tantam spem auspicanti (nã profecto scitis, q̃ semp audiẽs dicto principib. fuerim) perducere ad exitũ, atq; explicare quæ uobis cordi sunt. Neq; Romanum

ἀρχὴν μὴ περιϊδεῖν ἐῤῥιμμένην. ἢ πρότερον μὲν μέχρι καιρῶν σεμνοπρεπῶς διοικουμένη, σεβάσμιος ἐφαίνετο, εἰς Κόμμοδον δὲ μεταπεσοῦσα, εἰ καί τινα ὑπ' ἐκείνου διὰ νεότητα ἐπλημμελεῖτο. ἀλλ' οὖν τῇ εὐγενείᾳ, καὶ τῇ τοῦ πατρὸς μνήμῃ ἐπεσκιάζετο. καὶ πλέον ἦν ἐν αὐτῷ τὸ ἐλεούμενον, ἐφ' οἷς ἐσφάλετο, ἢ τὸ μισούμενον. ἐπεὶ τὰ πλεῖστα τῶν γινομένων οὐκ εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρομεν, ἀλλ' εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν κόλακάς τε, καὶ οὐ πρεπόντων ἔργων ὁμοῦ συμβούλους τε καὶ ὑπηρέτας. ἐπεὶ δὲ εἰς σεμνὸν πρεσβύτην, οὗ τῆς

imperium abiectum pati, quod quidẽ apud maiores summa semper autoritate gestũ, uenerandum omnib. uidebatur.

Postea uerò quàm ad Commodum recidit, & si ob illius adulescentiam sæpenumero impegit, attamen omne uitium, cum ipsius principis nobilitate, tum sanctißimi parentis memoria obumbrabatur. Neque tam errata illius odium, quàm misericordiam emerebantur. Quippe nõ tã ipsi quæ gerebãtur, quàm assentatorib. imputabamus, cæterisq; malarũ artiũ consultoribus atq; ministris, donec ad sanctißimum illum senem, cuius

ἀνδρείας τε καὶ χρηστότητος ἔτι ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν μνήμη ἐνέστακται, περιῆλθεν ἡ ἀρχή. οἱ δὲ οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλὰ τοιοῦτον ἄνδρα φόνῳ ἀπεσκευάσαντο. τὴν δὲ γῆς καὶ θαλάττης τοσαύτης ἀρχὴν ὠνησάμενός τις αἰσχρῶς, πρός τε τοῦ δήμου, ὡς ἀκούετε, μεμίσηται, πρός τε τῶν ἐκεῖ στρατιωτῶν, οὓς ἐψεύσατο, οὐκ ἔτι πιστεύεται. ὧν εἰ καὶ ἔμελλον ὑπὲρ αὐτοῦ παρατάξασθαι μετ' εὐνοίας, καὶ πλήθει σύμπαντες καθ' ἕνα ἕκαστον ἐν ἀνδρείᾳ προὔχετε, ἀσκήσει τε πολεμικῶν ἐγγεγύμνασθε. ὑμεῖς μὲν ἀεὶ

adhuc uirtutis & probitatis nostris mentibus memoria residet, delatum fuit imperium. Quē tamē tantū abest, ut tolerare illi potuerint, ut cæde etiam nefaria talem uirum è medio sustulerint. Post hunc autē terræ, marisq; imperium, nescio quis turpissime auctionatus, & populo quēadmodū auditis inuisus est, & milites ipsos, quibus imposuit, parū fidos habet. Qui tamen si etiā defensuri illū forent, attamen neq; numero uniuersi, neq; uirtute singuli conferendi sunt uobis. Ad hæc bellica uos negocia exercuerūt. Nam & cū

βαρβάροις ἀντιταττόμενοι, καὶ φέρειν πόνους πάντας πορείας, ἠρύους τε καὶ θάλπους καταφρονεῖν, ποταμούς τε πηγνυμένους πατεῖν, καὶ πίνειν ὀρυττόμενον, ἀλλ' οὐκ ἀνιμώμενον ὕδωρ εἰθισμένοι, θήραις τε ἐγγεγύμνασθε, καὶ πάντως ὑμῖν εἰς ἀνδρείαν ὑπάρχει γενναῖα ἐφόδια, ὡς μὴ δὲ εἰ βουληθείη τις δύνασθαι ὑμῖν ἀντιστῆναι. δοκίμιον δὲ στρατιωτῶν, κάματος, ἀλλ' οὐ τρυφὴ, ἧπερ ἐκεῖνοι ἐκκραιπαλῶντές τε καὶ ἐναυξηθέντες, οὐδ' ἂν τῆς βοῆς ὑμῶν ἀναίσχοιντο, οὔτι γε τῆς μάχης. εἰ δέ τινες τὰ κατὰ Συρίαν ὑποπτεύοιεν

Barbaris pedē cōferre, & labores omnes perferre, & algores æstusq; despicere, & concreta gelu calcare flumina, & potare effossos latices non haustos, & uenatu inuigilare consueuistis. Omnia deniq; ad uirtutem adepti uiatica, sic ut nemini facilè sit uestris obsistere uiribus. Etenim labore miles probatur, non mollitudine, qua illi exaturati atq; enutriti, ne uocem quidem uestram, nedum pugnam poterunt sustinere. Quod si cui Syriæ res

πρώγματα, ἐντοῦθεν ἂν τιμήσαιντο ἀδεινή τε ὄντα, καὶ φαύλας ἔχοντα τὰς ἐλπίδας, ὅπου μὴ δὲ προελθεῖν ἔτι αὐτῶν χώρας ἐτόλμησαν, μηδὲ περὶ τοῦ εἰς ῥώμην ἀφόδου βουλεύσασθαι ἐθάρρησαν, ἀγαπητῶς ἐκείνους ὄντας, καὶ ἐφήμερον τροφὴν, ἱερὸν τῆς οὔπω βεβαίας ἀρχῆς νομίζοντες. ὧδε μὲν γὰρ τὸ χαριζόντως καὶ μετὰ πειθοῦς ἀρέσκεσθαι, ὠμότητι μάλιστα οἱ τῶν αὐλίσχειαν οἰκοῦντες, φασὶ, πρὸ τοῦ Νίγρον ἐπισπάσασθαι. τὰ δ' ἄλλα ἔθνη, καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις, μέχρι νῦν, οὐδ' ὀνομάσαι

formidabiles uidentur eis uel ex eo cogitet quàm imbecillæ sint, quamq; tenui spe nitantur, quod neque adhuc progredi quoquam, neque de urbe petenda deliberare ausi, sedesq; illas boni consulentes, delicias in diem quæsitas, lucrum esse ambiguæ potestatis arbitrantur.

Est autem ad ioca & cauilla in primis factum Syrorum genus, tum quê Antiochiam colunt, ij studere Nigro potißimũ creduntur. Nam gentes reliquæ, & ciuitates, cum adhuc neminem

εὐδοκιμῆσαι τὸ ἄξιον τῆς ἀρχῆς ἐσόμενον, ὡσανεὶ τοῦ μετὰ αὐθρείας καὶ σώφρονος διοικήσεως ἄξοντος, ἐκείνῳ πλησιάσαι πρῶτοι ὄντα τὸν ἀκούειν. εἰ δὲ τύχῃ τε ἀμυνεῖσθαι πλύνα μιᾷ ἅμα χειροτονήσασθαι μάθοιεν, τότε ἤδη τὸν ὄνομα τοῦ θοινᾶσθαι, ἐκ ἄγνωστον δὴ ἄσημον παρ' αὐτοῖς ὑπάρχον, ὃς ὧν ἡγεμονεύσαντος ἐκεῖσε διωκήσαντος, εὖ ἴσε οὔτε ἐμὸν ῥᾳθυμίαν ἢ ἀδρανίαν καταγνώσονται, οὔτε τὸ ἡμέτερον γυναῖον καὶ πρὸς τὰς μάχας ἐμβεβιῶς ὑποσῆναι αἱρήσονται καὶ σωμάτων μεγέθεσι, καὶ πόνων ἀσκήσεσι, καὶ ἐν τῇ

imperio dignũ aspiciãt, quiq; sit rempub. fortiter, moderateq; gesturus, ei scilicet obedire sẽ tandem simulant.

Quod si ab Illyrico exercitu ducem creatũ cognouerint, simulq; nostrũ nomen inaudierint, nõ obscurum sanè apud ipsos, neq; ignoratum.

Quippe illic etiam cum imperio præfuimus, neque me profecto desidiæ, aut torporis arguerint, neque uestrum exceptare impetum, aut bellicam uirtutem uolunt experiri, præsertim cum & corporum proceritatibus & armorum exercitationibus, & con

συσκλὴν μαχὴν, πολλὰ ὑμῶν ἀπολιπόντων. φθάσωμεν οὖν τὴν ῥώμην προκαταλαβόντες ἔνθα ἡ βασίλεια ἐστὶν ἑστία. ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι, τὰ λοιπὰ εὐμαρῶς διοικήσωμεν, θείαις τε προῤῥήσεσι πιστεύοντες, καὶ τῇ τῶν ὑμετέρων αὐδῇ καὶ εὐμενείᾳ, ὅπλων τε καὶ σωμάτων. Τοιαῦτα εἰπόντα τὸν Σεβῆρον, εὐφημίᾳ σφῶν οἱ στρατιῶται, καλοῦντες Σεβαστὸν καὶ Περτίνακα, ὡς πρὸ ἐνὸς ἐκείνου προθυμίαν καὶ πρόνοιαν. ὁ δὲ Σεβῆρος μεθ' ἡδονῆς καιρὸν ἀναβολῆς, συσκευάσασθαί τε αὐτοὺς, ὡς ἐνὶ μάλιστα εὐτελέσατα ἐκέλευσε.

ferenda manu longe uobis impares habeantur. Quare occupemus quã primum Romam, larem ipsum imperij, reliqua dein facile expediturі, cum deorum oraculis, tum armorum, corporumq; uestrorum uiribus confidentes. Hæc locutum Seuerum faustis acclamationibus milites exceperunt, Augustum, Pertinacemq; appellantes, studiumq; in eum propensum, atque egregiam uoluntatẽ pollicebantur. At Seuerus nihil procrastinandum ratus, armari quàm expeditißime iu-

τήν τε εἰς τὴν ῥώμην ὁδὸν ἐπήγγειλε, νομὼς γε αὐτοῖς ἡδίους, καὶ ἐφόδια τὰ ὁδοιπορίας εἶχετο στωτόνῳ δὲ σπουδῇ, καὶ γυναικείοις πόνοις τὸν ὅλον ἐπετάχυνε, μήτε ὥσ ἀθρόβῳ, μήτε διὰ χρόνου καιρὸν ἀναπαύλης, εἰ μὴ ὅσον ὀλίγον τὸν στρατιώτας ἀναπνεύσαντας ἔχεσθαι τῆς ὁδοῦ. ἐκοινώνει δὲ τῶν καμάτων αὐτοῖς, σκηνῇ τε χρώμενος εὐτελεῖ, καὶ σιτίοις τοῖς ποτὲ προσφερομένοις, ὅσα καὶ πᾶσιν ὑπῆρχεν ἡπίσατο. ἁλαμᾶ τ' ἔνυφῆν ἐνεδείκνυτο βασιλικήν. ὅθεν καὶ μείζονα παρὰ τῶν συστρατιω-

bet, iterq; ad urbem edicit, distributisq; uiritim cibarijs, omniq; uiatico, nihil sibi ad celeritatem facit reliqui, nullis interquiescens locis, ac uix re sidere tantisper milites passus, donec à nimia ite neris contentione respirarent.

Ipse inter primos laborans, uilique tabernaculo utens, cibum potumq; eundem, quem etiam cæteri milites, capiebat.

Nihil unquam imperatoriæ luxuriæ, nihil deliciarum ostentans, sic ut

τ εὔνοιαν ὠϊσώζετο. ὁ γὰρ μόνον αὐτ συμπονῶν τε, ἀλλὰ & τ καμάτων ἄρχων τε οἱ στρατιῶται αἱρεθέντες, μετὰ πᾶσης εὐθυμίας πάντα ἐπράττετο. ὁ δ' τῶν παρόντων ἀφανίζεσθαι, ἐπέκεινα τοῖς τῆ Ἰταλίας ὅροις. καὶ τῷ φήμῃ φθάσας, πρότερον ὤφθη τοῖς ἐκεῖσε πάρων Βασιλεύς, ἢ ἀκουόμενος ἀπέδη. οὕτω τε μέγα τὰς Ἰταλιώτιδας πόλεις κατεπλάγησαν, ὥστε θανατικὰς ὅσαι τῶν ἔφοδον στρατ. οἱ γὰρ περὶ τῶν Ἰταλίαν ἄνθρωποι, ὅπλων καὶ πολέμων πάλαι ἀπηλλαγμένοι, γεωργίᾳ καὶ ἐρημίᾳ πᾶσαν εἶχον.

acceptior indies militibus fieret. Nam cum laborum omniũ non modo particeps, sed princeps etiam autorq; foret, adeò cunctis uenerabilis erat, ut nihil non pro illo cupidißime facturi uiderentur. Postea uerò quàm emensa ipsos Italiæ montes insedit famamq; sui præueniens, prius coràm conspectus est, quàm aduentare auditum fuerat, magnus scilicet omnes Italiæ ciuitates tanto conspecto exercitu metus inuasit. Quippe homines in Italia iam pridem ab armis belloq; remotißimi, agros, pacẽq; colebant.

ὅσον μὲν γὰρ χρόνον ἡ Ἰταλία δημοκρατίας τὰ ῥωμαίων διῳκεῖτο, καὶ ἡ σύγκλητος ἀξίους ἐπεμπετὸ τὰ πολεμικὰ στρατηγήσοντας, ἐν ὅπλοις Ἰταλιῶται πάντες ἦσαν, καὶ γῆν & θαλάσσαν ἐκτήσαντο, ἔλλησι πολεμήσαντες καὶ βαρβάροις. ἐπὶ δὲ πᾶσι γῆς μέρος, ἢ λιμὴν ἀρανῆ, ὅπου μὴ ῥωμαῖοι τῶν ἀρχῶν ἀξιούμενοι. ἐξ ὧν εἰς ἐμὲ Σεβαστὸν πολιτῶν ἡ μοναρχία, Ἰταλιώτας ἢ πόνων ἀνέπαυσε, & τ ὅπλων ἐγύμνωσε. φρούρια δὲ & στρατόπεδα ἐπὶ ἀρχῆς πρὸ βάλλω, μισθοφόρους ὧν ῥητοῖς στιπερισίοις στρατιώτας κατασιτάμενος, ἀντὶ τείχους

Etenim quandiu liberæ ciuitas egit, atque à senatu belli duces eligebantur, fuere in armis semper Italiæ nationes, græcisque & barbaris subactis, terræ sibi marisq; imperium pepererunt. Neque ulla orbis terrarum pars, aut cœli tractus fuit, quo non uires suas Romanorum arma protulerint. Postea uerò quàm Augustus rerũ potitus est, & laborem Italis ademit, & arma detraxit. Milites tantũ quosdam certis auctoramentis habuit mercenarios, qui

τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, ποταμῶν τε μεγέθεσι καὶ τάφρων, ἢ ὀρῶν πρόβλημασιν, ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ δυσβάτῳ φραξας τὴν ἀρχὴν, ὠχυρώσατο. ὅθεν τὸν Σεβῆρον προσιόντα πυνθανόμενοι τότε μετὰ τοσούτου στρατοῦ, εἰκότως ἐταράττοντο, τῷ ἀήθει τοῦ πράγματος. οὔτε δὴ ἀντιστῆναι ἢ κολύσαι ἐτόλμων. ὑπήντων δὴ δαφνηφοροῦντες, καὶ πύλας ἀναπεπταμέναις ἐδέχοντο. ὁ δὲ τοσοῦτον ἀνεπαύετο, ὅσον καλλιερῆσαί τε καὶ σὺν δήμοις προσειπεῖν. εἰς δὲ τὴν ῥώμην ἠπείγετο. ὡς δὲ ταῦτα τοῦ ἰουλιανῷ ἀπηγγέλλετο, ἐν ἐσχάτῃ ἀγχωνόσει ἦν,

Romanum tuerentur imperiũ, tum fluuiorũ magnitudine, atq; fossarũ, montibusq; asperrimis, disertisq; locis, atq; imperijs circunseptos, imperij limites communiuit. Quocirca merito omnes, postquam aduentare Seuerum cum tanto milite audiuerunt, insueta re perterriti, cum neque stare contra, neque prohibere auderent, ibãt obuiam laureati, portisq; eum patentibus excipiebant. Ille tamdiu locis singulis immoratus, quamdiu aut sacra faceret, aut populos alloqueretur, Romã è uestigio pergebat. Quæ ubi Iuliano nunciata sunt, actum de se prorsus existimauit.

τοῦ μὲν ἰλλυρικοῦ στρατοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὸ πλῆθος ἀκούων, οὔτε δὴ τῷ δήμῳ πιστεύων, ἐπεὶ μεμίσητο, οὔτε τοῖς στρατιώταις θαῤῥῶν, οὓς ἔψευστο χρήματα δὴ πάντα ἀθροίζων, ταῦτε αὐτοῦ καὶ πρὰ τῶν φίλων, καὶ εἴ τινα ἦν ἐκ δημοσίων ἱερῶν καὶ τόπων λαμβάνων, τοῖς στρατιώταις διανέμειν ἐπειρᾶτο, ὡς ἂν κτήσαιτο τὴν εὔνοιαν αὐτῶν. οἱ δὲ καὶ τοι μεγάλα λαμβάνοντες, χάριν οὐκ ᾔδεσαν. ὄφλημα γὰρ αὐτὸν ἀπτίνειν, ἀλλ' οὐ δωρεὰν διανέμειν ἐλογίζοντο. ὁ δὲ ἰουλιανὸς καί τοι συμβουλευόντων αὐτῷ τῶν φίλων ἐξαγαγεῖν

Nam & exercitus Illyrici potẽtiam, multitudinẽq; audiebat, & populo parum fidebat, cui secernebat inuisum, neque satis magnã spem in militibus habebat, quos uidelicet fefellisset. Itaque collectas undiq; pecunias, partim suas, partim ab amicis acceptas, tum quascũq; in tẽplis, alijsq; locis publicè inuenisset, diuidere militibus instituit, ut eo pacto illorum beneuolentiam redimeret. Sed ei tametsi multa, magnaq; acceperant, nullam tamen habebant gratiam, persolui debitum sibi non dari munus aliquod interpretantes. Cæterum suadentibus amicis Iuliano, ut

τὸ στρατιωτικὸν ἐπὶ τὰ στε-
νὰ τῶν ἄλπεων προκα-
ταλαβεῖν, μέγιστα ἐκεῖ-
να ὄρη, καὶ οἷα οὐκ ἄλλα
ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γῇ, ἐν
τείχους σχήματι περί-
κειτο, καὶ προβέβλητο
ἰταλίας. καὶ οὗτος μετὰ
τῆς ἄλλης εὐδαιμονίας,
πρασχούσης τῆς φύσε-
ως ἰταλιώταις, ἔρυ-
μα ἄῤῥηκτόν τε, ἐπὶ αὐ-
τῶν προβεβλῆσθαι ἀπὸ
τῆς ἀρκτώας θαλάσ-
σης, ὑπὲρ τὴν μεσημ-
βρίαν βλέπουσαν διῆ-
κον. ἀλλ' οὐδὲ τῆς πό-
λεως προελθεῖν ἰου-
λιανὸς ἐτόλμα, διέ-
πεμπέ τε τῶν στρα-
τιωτῶν δεόμενος ὁπλί-
ζεσθαί τε καὶ γυμνά-
ζεσθαι, πρὸ δὲ τῆς πόλεως τάφρους διορύττειν.

exercitum educeret, atque alpium angustias occuparet (sunt autem Alpes altißimi mõtes, quales in his regionibus nulli, porrecti ad muri formam, circũdatiq; Italiæ, quasi ad reliquam regionis eius felicitatem, hũc etiam quasi cumulum natura addiderit, ut munitionem haberet inexpugnabilem, pertinentem scilicet à septentrionali, ad id mare quod ad meridiem spectat) non ausus tamen ille urbe egredi, supplicatũ militibus mittebat, uti arma caperẽt, exercerentq; se, ac fossas ante urbem ducerẽt.

καὶ τὴν πρὸς Σεβῆρον
μάχην, ὡς ἐν τῇ πόλει
ποιησόμενος παρε-
σκεύαζε, τούς τε ἐλέ-
φαντας πάντας, οὓς εἰς
πομπὴν ὑπηρετῶν,
ὑπὲρ νώτων φέρειν ἐπει-
ρᾶτο παιδεύειν, οἰόμε-
νος οὕτως ἐκπλήξειν,
τούς τε ἰλλυρικούς, καὶ
τὴν τῶν πολεμίων ἵπ-
πον, διαταράξειν ὄψει
καὶ μεγέθει θηρίων, μὴ
πρότερον αὐτοῖς ἑω-
ραμένων. τότε δὴ πᾶ-
σα ἡ πόλις ὅπλα εἰρ-
γάζετο, καὶ τὰ πρὸς
πόλεμον παρεσκευά-
ζετο. μελλόντων δὲ τῶν
ἰουλιανοῦ στρατιωτῶν,
ἔτι καὶ τὰ πρὸς πό-
λεμον ἕτοιμα ποιούν-
των, ἀγγέλλει ὁ Σεβῆρος ἤδη προσιών. καὶ

omnemq; belli apparatum in ipsa demum urbe expediebat. Siquidem elephantos quoq;, quos ad pompã institutos habebat, insuefacere conabatur sessorem pati, ratus Illyricos milites, equosq; eorum perterritum iri facie, magnitudineq; beluarũ, quales antea nullas aspexissent. Totaq; ciuitas armis fabricandis, bellicisq; instrumentis conficiendis erat intenta. Sed cunctantibus adhuc Iuliani militibus, ac se comparantibus ad bellũ, nunciatur adesse iã Seuerus.

πολὺ τ' στρατεύματος μέρος ἀπεσταλκὼς ἐκεῖνος, μελλούσῃ παρέσεσθαι εἰς τὴν πόλιν. οἱ δὲ ἤδη πάσας ὁδοὺς ἀπειλημμένους αὐτοῦ, πολλοὶ δ' εἰς ἡμέραν νύκτωρ λαθόντος εἰσπέσαν, τὰ ὅπλα ὡς κρύπτοντες ἐν ἰδιώταις σχήμασι. καὶ ἦδη οἱ πολέμιοι ἐν ὄψει ἦσαν, τοῦ Ἰουλιανοῦ ἔτι ὑπτιάζοντος, καὶ τὰ πραττόμενα ἀγνοοῦντος. ἐπεὶ δὴ ταῦτα διάπυστα καὶ ἀπήμων ἐγένετο, ἐν ταραχῇ πολλῇ πάντων ἦσαν. καὶ δεδότου τοῦ σύναμιν τοῦ Σεβήρου, τὰ ἐκείνου φρονεῖν προσποιοῦντο, καὶ μὴ Ἰουλιανῷ κατατετνώσκοντος ἀνανδρείας,

Is multos è militibus suis sparsim dimiserat, qui clàm Romam proficiscerentur. Quare alij alijs itineribus noctu ingressi urbem, protectis armis habitu paganorum operiebantur. Iamq; intus hostis erat, supino adhuc Iuliano, & quod ageret ignaro. Quæ ubi populus intellexit, cunctis metu perculsis, ac Seueri potentiam formidantibus, sentire iam se cum illo simulabat. Et Iulianum quidem quod imbellis,

τοῦ δὲ Νίγρου μέλλοντος ἥξειν ῥᾳθυμίαν. τὸ δὲ Σεβῆρον ἀκόντου καὶ μὴ παρόντα, ἐθαύμαζον. ὁ δὲ Ἰουλιανὸς πολλὴν καταλαμβανόμενος ἀφασίαν τε καὶ ἀπορίαν, ὅπως χρήσεται τοῖς πράγμασιν ἐκ εἰλὼς, ἀθροίζειν τε λελύσας τὸν σύγκλητον, καὶ λαβὼν γράμματα, δι' ὧν ἐσωφρόνει δὴ πρὸς τὸν Σεβῆρον. καὶ αὐτοκράτορα ἀναδείξας, συνῆν τ' βασιλείας ἐποιεῖτο. ἡ δὲ σύγκλητος ἐψηφίσατο μὴ ταῦτα, ὁρῶντος τὸ Ἰουλιανοῦ ἀπραγμόνως ἔχοντα, ὃ γὰρ ἀγνώσει, καὶ Σεβήρῳ πάντες ἤδη προσετίθεντο. μιᾷ δὲ πρὸ ἡμέρᾳ

Nigrum quod lentus, atque iners uituperantes, Seuerum ipsum iam aduentantem, magnopere admirabantur. Enimuero Iulianus hæsitabundus, atque inops consilij, conuocato prius senatu, literas ad Seuerũ mittit, quibus fœdus paciscereturque eumq; in communionem acciperet imperij. Cæterum senatus, & si illa omnia decernebat, tamen ut eum pauitare de sperata salute animaduertit, totus iam ad Seuerum incubuerat. Biduo uerò post, triduó-

πρᾶξαι μουσῶν, ἐπεὶ πόρρω ἦσαν τοῦ Σεβήρου καὶ αὐτῇ τῇ πόλει ὕδατος σύμπαντος ἔκπυστα καταφρονήσαντες τοῦ Ἰουλιανοῦ σωτηρίας εἰς τὸ σωτήριον, τῶν ὑπάτων μελλόντων, οἱ τὰ τῆς ῥώμης διοικεῖν εἰώθασιν, ὁπλιτικὰ μὲν τὰ τῆς βασιλείας μέχρι νῦν. συνελθόντες τοίνυν περὶ τῶν πρακτέων ἐσκέπτοντο, τοῦ Ἰουλιανοῦ ἔτι ὄντος, ἐν τῷ βασιλείῳ αὐλῇ, καὶ τὰς παρούσας ἀθλιομένης τύχας, ἱκετεύον τός τε ἀξιόσεσθαι τῶν ἀρχῶν, καὶ παραχωρῆσαι πάσης τῆς δωτείας τοῦ Σεβήρου. ὡς δὲ ἔμαθον ἡ σύγκλητος τὸν Ἰουλιανὸν

ue, audito Seuerum iam planè adesse, omnes, contempto Iuliano in curiã conuenere iussu consulũ. Quippe ijs curæ Romana res est, quotiens de imperio ambigitur. Qui postquàm frequentes affuerũt, quod facto opus esset, inter se deliberabãt, manente adhuc in aula Iuliano, ac fortunam suã miserante, supplicitérq; rogante, ut sibi eiurare imperium liceret, omnemq; eam potestatem Seuero transcribere. Sed ubi intellexit senatus pauidũ Iulianũ,

ἄτω κατεπτηχότα, τὴν ὀδυρφόρον φρουρὰν, ἀπαλλαγὴν τοῦ Σεβήρου, αὐτὸν ἐγκαταλιποῦσαν, ψηφίζεται τὴν μὲν ἀναιρεθῆναι, ἀχθέσθαι δὲ μόνον αὐτοκράτορα τὸν Σεβήρου. πρεσβείαν τε πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπουσιν ἀπὸ τῶν ἐν ἀρχαῖς ὄντων, καὶ τὴν ὀξυχωΐαν τῆς βαλῆς, πάσας αὐτῷ προσφέρειν τὰς σεβασμίους τιμάς. ὧν δὲ τὸν Ἰουλιανὸν εἰς τὸν χιλιαρχόντων αὐτὸν ἐμπεσεῖν ἀποκτεῖναι αὖθις ὅρον καὶ ἄθλιον πρεσβύτῃ, ἰδίοις χρήμασιν ὠνησάμενον ὅτῳ πονηρὸν τέλος. ὁ μὲν δὴ εὐρεθεὶς ἔρημός τε καὶ ὑπὸ πάντων καταλελειμμένος,

perterritos corporis custodes, ipsum penè ab omnibus destitutũ, decreta illius nece Seuerũ imperatorẽ declarãt. Tum legatos ad eum mittunt, par qui magistratum obtinerent, partim qui maximam haberent in senatu autoritem, ut omnes illi honores Augustorũ deferrent. Occidendi autem Iuliani datur uni è tribunis negociũ. Is imbellẽ, miserumq; senem, qui sibi ipse tam infelicem exitũ propria pecunia emisset, desertũ iam destitutũq; ab omnibus,

αἰσχρῶς ὀλοφυρόμενος ἐφονεύθη. ἐπεὶ δὲ τὰ πρὰ τῆς συγκλήτου ἐδηλώθη τοῦ Σεβήρῳ, ἥτε τοῦ ἰουλιανοῦ αἰρέσις ἤρθη εἰς μειζόνων πραγμάτων ἐλπίδα, καὶ σοφίσματι ἐχρήσατο, ὡς ἂν χειρώσαιτο, καὶ αἰχμαλώτους, οὓς τὴν Γερτίνακα ἀνηρηκότας λαβοι. ὠθιστέλλει δὲ καὶ ἰδίᾳ μὲν λανθάνοντα γράμματα, τοῖς τε χιλιάρχοις καὶ τοῖς ἑκατοντάρχοις, ὑπισχνούμενος μεγάλα, ὅπως πείσειαν οὓς ἐν τῇ ῥώμῃ στρατιώτας ὑπακούειν εὐπειθῶς τοῖς ὑπὸ τοῦ Σεβήρου κελευομένοις. ἐκπέμπει δὲ καὶ δήλωσιν, δι' ἧς κελεύει τὰ μὲν ὅπλα αὐτοὺς καταλιπεῖν

inter fœdißimas complorationes trucidauit.

Quæ ubi Seuerus audiuit, maiora iam moliens animo, cõsilium inijt capiendorum militum omnium, quicunque Pertinacem interemissent.

Datis itaq; clam ad tribunos, centurionesq; literis hortatur, multa pollicens persuadeant militibus urbanis, ut sibi dicto audientes sint. Ipse edictũ proponit, ut relictis inter castra armis,

ἐν τοῦ στρατοπέδου. πάντας δὲ ἐξελθεῖν εἰρηνικῷ σχήματι, ὥσπερ εἰώθασι, θύοντος, ἢ ἑορτάζοντος βασιλέως προπομπεύειν, ὁμόσαι τε εἰς τὸ Σεβήρου ὄνομα, καὶ μετ' ἀγαθῶν ἐλπίδων ἐλθεῖν, ὡς μέλλοντας τὸν Σεβῆρον δορυφορήσειν. πιστεύσαντες δὴ οἱ στρατιῶται τοῖς ἐπεσταλμένοις, πεισθέντες τε ὑπὸ τῶν χιλιαρχούντων, τὰ μὲν ὅπλα κατέλιπον πάντα. αὐτοὶ δὲ ἐν μόναις ταῖς πομπικαῖς ἐσθῆσι διαφνηφοροῦντες, ἠπείγοντο. ἐπεὶ δὲ πρὸς τοῦ στρατοπέδου τοῦ Σεβήρου ἐγένοντο, ἠγγέλθησαν τε ἀφικόμενοι εἰς τὸ πεδίον, οὕτως

exeant pacatorum habitu, quales procedere in pompam, aut ludos celebrare consueuissent, iurentq; in Seueri nomen, ac spem sibi optimã proponentes præsto sint, ut nouum imperatorem comitẽtur. His creditis milites suasu quoq; tribunorum, relictis armis, pomparum habitu laureati processerunt. Sed ubi ad exercitum Seueri peruenerunt, nunciato iam adesse, iubet in campum conuenire frequentes, quasi salutaturus, ac perbenignè accepturus uniuersos.

Enimuero cum ad tribunal principis acceßissent, unanimiter accla-

αὐτὸν ὁ Σεβῆρος σωτελθεῖν μελλύει, ὡς δὴ δεξιωσόμενος καὶ προαγορεύσων. ὡς δὲ αὐτοῦ ἐλθόντα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος προσπλῆξαι ὁμοθυμαδὸν εὐφημήσοντάς, πάντας ὑφ' ἑνὶ σωθήμασι συλλαμβάνοντας. προείρητο γὰρ τοῖς τοῦ Σεβήρου στρατιώταις, ὁπηνίκα ἂν σῶσιν, εἰς τὸν βασιλέα ἀφορμᾶν πονηρότερόν τε τῶν γνώμην ἔχοντες, κυκλωσάμενοι αὐτὸν πολεμίῳ νόμῳ, καὶ πατρώσκειν μὲν ἢ παίειν μηδένα, στεῦχειν δὲ καὶ φρουρεῖν φρουρᾶς ἐν κύκλῳ τοῖς ὅπλοις, πάς τε διαβολέας, καὶ τὰ δόρατα ὠθισάμενα, ὡς δὴ ἔχοιεν,

mantes, dato repente signo comprehenduntur. Ita enim præceperat Seuerus, ut stare pendentes eos ab ore principis uidissent, circũirent uniuersos milites sui more hostium, neminémque uulnerantes aut pulsantes, tantum orbe facto clausos in medio continerent, pila duntaxat intendentes, & hastas, ut scilicet metu uulnerũ nudi resistere armatis,

γυμνοῖτε πῶς ὤπλισμένους, καὶ ὀλίγοι πῶς πολλοὺς μὴ μάχοιντο. ἐπεὶ ἢ αὐτοὺς, ὥσπερ καταγνόντας, ἐντὸς τῶν ὅπλων ὁρυκαλῶτους εἶχε, μεγάλῃ βοῇ, καὶ θυμοειδεῖ τοῦ πνεύματι τί ἔλεξε πῶς αὐτοῦ τοιάδε.

paucíq; plurimis minime auderent. Quos ubi uelut indagine armorum concluſos, captiuosq; habuit, magna uoce, ac turbido ſpiritu, ita ad eos uerba fecit.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΣΕΒΗΡΟΥ.

ORATIO SEVERI.

Ὅτι μὴ ὑμᾶς καὶ σοφίας ἀρέττοντας ἐσαῦθις, καὶ δυνάμει στρατοῦ, νῦ συμμάχων πλήθει, ἔργῳ ὁρᾶτε. ἐλήφθε γὰρ ῥᾳδίως, καὶ ἀκινδύνως ἐκαλώκατε. ἐστὲ δὲ ἐμοὶ ὅ, τι ποτ' ἂν ὑμᾶς δρᾶσαι θελήσω, καὶ πρόκειθε ἅπαν θύματα τῆς

Svperari uos à nobis, uel ſapientia, uel uiribus uel etiam numero, re ipſa uidebis. Capti eſtis quàm facillime, ac nullo fermè negocio tenemini. Quid futurum de uobis ſit, in

ἡμετέρας ἀρχούσας. εἰ μὲν ὧν ὑμεῖς πρὸς τὰ πεπολιτευμένα τιμωρίαν ζητεῖτε, ὀλίγοι εἰσὶν εὑρεῖν δίκην τῷ ἀδικηθησομένῳ ἀξίαν τῶν παρανομούντων, σεμνὸν πρεσβύτην, καὶ βασιλέα χρηστὸν, ὃν ἐχρῆν σώζειν καὶ διαφορεῖν, ἐφονεύσατε. τῷ Ῥωμαίων ἀρχῷ ἐνδόξων ὄντων ἀεί, ἦν καὶ οἱ πρόγονοι ἢ δι' ἀνδρείας, ἐναρέτου ἐκτήσαντο, ἢ δι' εὐγενοῦς ἂν διεξέλθω, τούτῳ αἰσχρῶς καὶ ἀτίμως, ὥσπερ τῶν ἰδιωτικῶν λειτουργίων, ἐπ' ἀργυρίῳ κατηλάθητε, ἀλλ' ὀλίγον, ὃν οὕτως ἄρχοντα εἰλεῖσθε, φυλάξαι ἢ σῶσαι

mea manu est. Iam scilicet uictimæ hic statis ob noxiæ nostro Imperio, si sceleri nostro debitum quæratis supplicium, nunquã sanè inuenietis, sanctißimum illum senem, imperatoremq; optimũ, seruandum, tuendumq; uobis, ipsi occidistis, Romanum imperiũ perpetua clarum gloria, quod maiores nostri, aut uirtutis, aut nobilitatis nomine susciepiebãt, hos uos turpiter fœdæque, uelut aliquid ex priuatorum instrumẽto, quasi sectores uendidistis. Ac ne eum quidem ipsum, sic quem ad imperium produxeratis ser-

δουλωσάμενοι, ἀναιδῶς δὲ προδόντες. ὧδε τυραννικοῖς μὲν ἁμαρτήμασί τε καὶ φθονήμασι μυρίων ἄξιοι θανάτων, ἅπαξ ὁρίσασθε λοιπὸν τῆς ἀξίας ζημίας ἐστέ. ἀλλά τί μ' χρὴ πάθειν ὑμᾶς, ὁρᾶτε. ἐγὼ δ' οὐ φόνου μὲν ὑμῶν, ὡς μὴ φονεῦσαι, ὅτε τὰς ὑμετέρας χεῖρας μιμήσωμαι, ἐπεὶ δ' ἥ γε ὅσιον μήτε δίκαιον, ἐπὶ βασιλέα ὑμᾶς διαφορεῖν, ἐξ οὗ ἐς τὸν ὅρκον ἀσεβήσαντας, καὶ ἐμφυλίῳ καὶ βασιλικῷ αἵματι τὰς δεξιὰς μιάναντας, πίστει καὶ ὁσίῳ τῷ ἐχέγγυον τοῦ φρουρᾶς πεδόντας, τὰς δὲ ψυχὰς, καὶ τὰ σώματα,

uare saltem, ac defensare ausi, homines timidißimi prodidistis. Ob hæc igitur crimina, ac facinora uestra, mille uobis debentur mortes, si quis par noxæ supplicium studeat petere. Proinde, quid uos æquum pati sit sanè uidetis. Ego tamen sanguine abstinebo, neque uestras imitabor manus. Sed quoniam ius, fasq; negat stipari à uobis iam principem, uiolato iureiurando, ac manibus ciuili & imperatorio sanguine pollutis, proditaq; fide custodiaq;, animas quidem, & corpora

δῶρον τῆς ἐμῆς φιλαν θρωπίας ἕξετε. τοῖς τε περιειληφόσιν ὑμᾶς στρατιώταις, κελεύω ἀπολῶσαί τε ὑμᾶς, ἀποδύσαντας, εἴ τινας περίκεισθε ἐσθῆτας στρατιωτικὰς, γυμνοὺς ἀπιέμπειν. παραγγέλλω τε ὑμῖν, ἀπιέναι ὡς πορρώτατω τῆς ῥώμης, ἀπειλῶ, καὶ διόμνυμαι, καὶ πρεσβεύω κολασθήσεσθαι κεφαλικῶς, εἴ τις ὑμῶν ἐντὸς ἑκατοστοῦ σημείου ἀπὸ τῆς ῥώμης φανείη.

Ταῦτα κελεύσαντος αὐτοῦ προσδραμόντες οἱ ἰλλυρικοὶ στρατιῶται, τά τε ξιφίδια περιαίρουσιν αὐτῶν, ἃ περιώρηντο τοῦ ἀργυρίου,

uobis nostra largietur humanitas. Porrò militibus meis ita præcipio, recingant uos, ac uestimentis exutos militaribus, nudosq; dimittant. Vobis autē sic impero, discedatis quàm longißime, edico item, iuroq; ac denuncio capite pœnas daturum, siquis uestrum posthac intra cētesimum ab urbe lapidem conspicietur.

His imperatis, è uestigio milites Illyrici concurrunt, breuesq; illos gladiolos detrahūt, quos auro, argentoq; orna-

καὶ τοῦ χρυσῷ εἰς πομπὴν κεκοσμημένα. τὰς τε ζώνας, καὶ τὰς ἐσθῆτας, καὶ εἴτι σύμβολον ἔφερον στρατιωτικὸν, ἀφαρπάσαντες, γυμνοὺς ἐξέπεμπον. οἱ δὲ ὑπεῖκον προδεδομένοι, καὶ σοφίσματι ἑαλώτες. τί γὰρ ἐνῆν δρᾶσαι, γυμνοῖς πρὸς ὡπλισμένους, καὶ ὀλίγοις πρὸς πολλούς; ἀπήεσαν δὴ ὀδυρόμενοι, καὶ ἠγάπων μὲν τῆς δοθεῖσαν σωτηρίαν, μετεγίγνωσκον δὲ ὧν τοῦ ἀνόπλως ἐλθεῖν, αἰσχρῶς καὶ ἐφυβρίσως ἑαλωκότες ἐκέχρητο δὲ καὶ ἄλλῳ ὁ Σεβῆρος σοφίσματι. δεδιὼς γὰρ, μὴ ἄρα μετὰ τὸ ἀποζωσθῆναι,

tos, in usum pompæ suspensos habebant, tum zonis, uestituq;, & cæteris militiæ insignib. peruim ablatis, nudos ad unum, exautoratosq; dimiserunt. Enimuero illi proditos se uidentes, atque astu captos, patientiam scilicet præstabāt. Nam quid agerent nudi aduersus armatos, pauci aduersus plurimos? Discessere igitur complorantes sese, concessamq; salutem loco muneris interpretantes, pertesi tamen ac dolentes, quòd inermes egreßi, capiendos se turpiter, ignominioseq; obtulerāt. Vsus item alio consilio Seuerus est.

Quippe metuens, ne

ἐν ἀκριβώσει γιγνόμενοι, καὶ ἀναθαρσήσαντες ἐπὶ τὸ στρατόπεδον καὶ τὰ ὅπλα ἀναλάβωσι, πρόσω ἐμβαλεῖν ἐκέλευε τοὺς ἐπιλέκτους, ὅσους γενναιοτάτους ἐπίστατο, καὶ ἕτερον ὅλων, καὶ ἄτρακτον ὧν, ὡς λαθόντες τὸ στρατόπεδον, ἐπεισέλθοιεν αὐθρώποις λιποῦσι, καὶ τὰ ὅπλα καταλαβόντες, εἴ ἐπίοιεν, ἀποκλείσαιεν αὐτούς. δίκην μὴ δὴ ταύτην ἔδοσαν οἱ τὸν Γορτίναικα φονεῖς. ὁ δὲ Σεβῆρος, σὺν παντὶ τῷ ὡπλισμένῳ, εἰς τὴν ῥώμην ἀφικνεῖτο. ἔκπληξίν τε καὶ δίωξιν ἅμα τοῖς ὀφθῆναι τοῖς ῥωμαίοις ἐνέβαλε,

recincti, exauctoratiq́, deploratis rebus, rursus castra repeterent, resumerentq́ arma, præmissos alijs itineribus ac semitis electißimos quosque & exploratißimos suorum militum, iubet clanculum uacua castra irrumpere, armisq́ ipsorum occupatis excludere redeuntes.

Hanc igitur pœnam Pertinacis interfectores dederunt. Posthac Seuerus cum reliquo exercitu instructo armis, Romam petijt, attonitis metuentibusq́ pariter primo conspectu Romanis,

τοῖς ὅτῳ τετολμημένοις τε καὶ εὐτυχηθεῖσιν ἔργοις. ὁδὲ δῆμος καὶ ἡ σύγκλητος, λαφυροφορούντων ὑπεδέχοντο, πρῶτον αὐθρώπων καὶ βασιλέων αἵματι τοῖς καὶ ἀκονιτὶ τοσαῦτα κατορθωκότα. πάντα γὰρ ἐραὐτῷ ἐθαυμάζετο, μάλιστα δὲ τὸ ἀγχίνουν καὶ γνώμης. τό, τε τῶν πόνων χρυσοῦν, καὶ τὸ εἰς τὰ τολμώμενα ἅμα τῷ θαῤῥαλέῳ εὐέλπιδι. ἐπεὶ πρῶτον ὁ τε δῆμος αὐτὸν ὑπεδέξαμενος εὐφήμησεν, ἥ τε σύγκλητος ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως εἰσόδοις προσηγόρευσεν, ἀνελθὼν εἰς τὸ τοῦ Διὸς τέμενος, καὶ θύσας, ἔν τε τοῖς λοιποῖς

audaciamq́ uiri, ac fortunã repentibus animo. Quem quidem senatus, populusq́ uniuersus laureati exceperunt, primũ scilicet ex omnibus hominibus atque imperatoribus citra sanguinem, atque adeo citra puluerem tanti effectorem operis. Omnia porrò mirabilia in illo, præcipueq́ ingenij acumen, labor tolerãtia, rebusq́ maximis aggrediendis, bonam sibi spem proponens audacia. Posteà uerò quàm eum populus fauſtis acclamationibus susscepit, & senatus uniuersus ad portas urbis consalutauit, inito Iouis templo, factáque rediuina, reliquisque item

ἱεροῖς, νόμῳ βασιλικῷ καλλιερήσας, αὖθις ἦλθεν εἰς τὰ βασίλεια. τῇ δὲ ὑστέρᾳ καταβὰς εἰς τὸ σύγκλητον, λόγους ὠφελεῖς πάνυ τῇ χρησῶν ἐλπίδων μεστοὺς ἐποιήσατο πρὸς πάντας, καὶ καινῇ τῇ ἰδέᾳ δεξιώμενος, λέγων ἥκειν μὲν ἕνεκα τοῦ Περτίνακος φόνου, τῆς δ' ἀρχῆς παρεξιέναι τῇ εἰσοδίᾳ ἀφισοκρατίας, μήτε δὲ ἄκριτόν τινα φονευθήσεσθαι ἢ ἀμυνθήσεσθαι, μήτε συκοφαντοῦντος ἀνέξεσθαι, ἀλλὰ βαρυτάτῳ εὐδαιμονίαν τοῖς ἀρχομένοις παρέξειν, καὶ πάντα προέξειν εἰς ζῆλον τῆς Μάρκου ἀρχῆς, ἕξειν δὲ τοῦ Περτίνακος οὐ

sacris ædibus de more consalutatis, nouissime ad domum imperatoriã se recepit. Postridie uerò curiam inijt, ibiq; placidus orationem habuit plenã optimæ spei, simul omnes publicè, priuatimq; benignè complexus, uenisse in urbem aiebat, ut occisum Pertinacem ulciscereturdaturumq; operam, ut status optimatium fundamenta se principe iacerentur, nullum nisi iudicio damnatum capite bonisue mulctatum iri, nõ passurum delatores, æmulum se Marci futurum gerendo imperio, neque solum Pertinacis

μόνον τὸ ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τὴν γνώμην. τοιαῦτα λέγων ἵνα λέγω, ὑπηγάγετο τοὺς πλείστους εἰς εὔνοιαν καὶ πίστιν ὧν ὑπῆρχεν. ἦσαν δέ τινες πρεσβύτεροι, οἳ τὸν αὐτὸν τρόπον, οἷ πρὸ ἀλίγου λαθάνοντος, ὅτι ἄρα εἴη ἀνὴρ πολύτροπός τις, καὶ μετὰ τέχνης ἁπλοῦς προσφέρεσθαι πράγμασιν. ὑποκεινάδαί τε καὶ προσποίησασθαι πᾶν ὁτιοῦν, ἱκανὰ λαβόντος ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐπιτρέψαι δὲ καὶ τὸ λυσιτελὲς αὐτῷ, ὅπερ ἔργῳ καὶ ὕστερον ἐπέδειξε. διαβρίψας δὲ ὀλίγον χρόνον ὁ Σεβῆρος ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ νομὰς ἐπιδιδοὺς

cognomen, sed mentem quoque habiturum. In hanc sententiam uerba faciens, fauorem sibi fidemq; conciliabat. Quidam tamen è maioribus natu, qui consuetum ipsius haberent ingenium, idem tum clanculum reliquis prædicebant, uersipellem hunc esse hominem, nihil non astu & arte tractantem, simulatorem, dissimulatoremq; idoneum, nihil pensi habentem, dum id efficeret, quod usui sibi, aut emolumento crederet fore. Quod seniorum iudicium, haud ita multo post euentus comprobauit. Igitur Seuerus paucos in urbe dies moratus, dato

ζωσ λήμῳ, μεγαλοφρό
νως τε ὠθπτελέσας,
τοῖς τε στρατιώτας
πολλὰ ἀωρησάμενος,
ἐκ οὐκ ἀκμαιοτάτους
ὧν λεξαμένου, ὃν ὁ
δορυφόρος εἶν τ βασι
λέως τόπον τῶν ἀπε
ζωσμένων, ὧν τὴν ἀ
ναβολὴν ἠπείγε. ἔτι
γὰρ μέλλοντος καὶ ὑ
περιζόνος τ Νίγρ, τῆ τε αὐλοχέᾳ ἐντυ
φῶντ, ὡς ἅπαντα μη
δὲ πωσδοκώμενον
ἤθελεν, ὅπως ἀπαρά
σκευον αὐτὸν λαβοι.
τός τε ὃν στρατιώτας
ἐκέλευσε πᾶσκευα
ζεσθαι πρὸς τὴν ἔξο
δον, στωτερότατε τὲ ἐκ
παντοχόθεν στρατεύ
μα ἐκ τῶν ἡπ τὴν ἰταλίαν πόλεων, νεανίας

plebi uberrimo congiario, donatisq; abunde militibus, & ex ijs robustißimo quoq; in locum exauctoratorum delecto ad imperij custodiã, statim ipse in orientem profectionem parat, cunctante Nigro adhuc, & supino, atque Antiochenis delicijs uacante, ratus properandum sibi, ut inexpectatus imperatum opprimeret. Edicto igitur militib. ut ad iter se accingerent, contractisq; undique copijs, ac delectu iuniorum, tota

μιτα πεμπόμενος, ἐς
στρατεύων. εἰτὰ ὧν ἐν
τοῖς ἰλλυρικῶν τοῖ στρα
τιωτικῶν λείψανον κα
τελθὸν ἐπὶ Θρᾴκης,
ἐκέλευεν αὐτοῖς στωλη
χεῖν. ἀξιόχρεως δ καὶ σό
λον ναυτικόν, καὶ πᾶ
σας τὰς ἡπ ἰταλίαν
τριήρεις ὁπλίτ πλερώ
σας ἀξέπεμπε. πολλή
τε αὐτοῖς ἐκ ἀνθρώπ
πὴ δύναμις, μιγίσῳ
τάχει στωτισκευασθῆ.
ἤδει γὰρ ὁ μικρᾶς δυ
νάμεως δέομενος πρὸς
πᾶσαν τ αὐτικειμέ
νην ἤπειρον Εὐρώπ
τὰ Νίγρ φρονοῦσαν.
τὰ μὲν δὴ πρὸς τὸν
πόλεμον γυναίως εὐ
τρέπιζεν. ἅτε δὴ ἀ
νὴρ προμηθὴς τε καὶ νύφων, ὑπώπτευε τῶν

Italia habito, simul reliquijs Illyrici exercitus, quæ in Thracia remanserant, occurrere iußis, neque secius ingenti classe coacta, completisq; armato milite totius Italiæ triremibus ingentis sibi omnis generis copias incredibili celeritate comparauit. Siquidem haud exiguis uiribus esse opus intelligebat, aduersus nationes partem orbis Europæ oppositam incolentes, quæ scilicet uno ordine omnes Nigri sequebantur auspicia. Ad hunc igitur modum bellum Seuerus instruebat.

Cæterum, prouidus homo, ac sobrius, nonnulla suspicione tenebatur,

ἐν Βρεττανίᾳ πολέμων, πολλήν τε ὁσαν καὶ μεγίστων, αὐθρῶν τε μαχιμωτάτων. ἦρχε δ' αὐτῶν πάσης Ἀλβῖνος, ἀνὴρ τὸ μὲν γένος ἐκ συγκλήτου εὐπατρίδης, ἐν πλούτῳ δὲ καὶ τρυφῇ ἐκ παίδων ἀναθραφείς. τοῦτον τοίνυν ἠθέλησεν ὁ Σεβῆρος, σοφίσματι πολλαβὼν οἰκειώσασθαι, μήπως ἄρα τοιοῦτα ἔχων ἐνθύμματα εἰς βασιλείας ἐπιθυμίαν, θαρρῶν ἢ πλούτῳ καὶ γένει, σφαλμά τε πράττοι, γνώσεταί τε τῆς παρὰ Ῥωμαίοις, ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν, καὶ τοῦ Ῥώμου σὺ πολύ τι ἀφεστῶσαν, ἐκείνου ἧπτ τοῦ

de Britannicis exercitibus, maximis uidelicet pugnacißimisq́, quibus præerat uniuersis Albinus, senatorij, patricijq́; generis uir, summis opibus ac delicijs innutritus. Hunc sibi igitur Seuerus æstu ratus adiungendum, ne scilicet diuitijs, genere, exercitibus famaq́; nominis, magnis ad concupiscendum imperium facibus instinctus, summam sibi rerum posceret, Romāq́; haud procul à Britannia distantem, se bellis

ἀναπολῶ ἀσχοληθέντος, ὑποποιήσασθαι. Ἵμερ τοίνυν προσαγαγέσθαι πολεμοῦσι μὲν ἀνδρῶν ἀνδρειότατον, καὶ ἄλλως ὄντα τοῦ γνώμην χαῦνον, καὶ ἁπλοϊκώτερον, τότε δὴ καὶ πολλὰ δὴ γραμμάτων ὁμόσαντι τῷ Σεβήρῳ πιστεύσαντα. Καίσαρα δὲ αὐτὸν ἀποδεικνύει, φθάσας αὐτὸς τοῦ ἐλπίδα καὶ τοῦ ἐπιθυμίαν, τῆς τε οὐσίας κοινωνίᾳ. ἐπιστέλλει δὴ αὐτῷ φιλικώτατα γράμματα λάθρᾳ, ἱκετεύων ἐπιβῆναι αὐτὸν εἰς τοῦ τῆς ἀρχῆς φροντίδα, πεῖσθαι γὰρ αὐθρὸς εὐγενοῦς, καὶ πίστεως τήν τε ἡλικίαν ἔτι ἀκμάζοντος, αὐτὸν ὄντας

oriētalibus implicito occuparet, statuit eum specie quadam honoris inescare, leuem altoqui & simplicem, tunc uerò etiam iuranti per literas credentem. Quare eum Cæsarem appellās, spem, cupiditatemq́; hominis anticipat, potestate participanda. Mittit item plenas humanitatis literas, obsecrans ut ipse potißimum curam suscipiat imperij, opus esse uiro aliquo nobili, & ætatis integræ, qualis ille foret, se iam

πρεσβύτην, καὶ ὑπὸ νόσου ἀρθρίτιδος ἐνοχλούμενον, τῶν τε παίδων αὐτοῦ ὄντων πάνυ νηπίων. οἷς πιστεύσας ὁ Ἀλβῖνος, τὴν τιμὴν ὑπεδέξατο ἀσπαστῶς, ἀγαπήσας ἄνευ μάχης καὶ ἡνδύνου λαβεῖν ταῦτα. ὧν ὠρέγετο. ὁ δὲ Σεβῆρος καὶ πρὸς τὴν σύγκλητον τὰ αὐτὰ ἀνενεγκὼν, ὡς ἂν μᾶλλον αὐτὸν εἰς πίστιν ὑπαγάγοιτο, νομίσματά τε αὐτοῖς κοπῆναι ἐπέτρεψε, καὶ ἀνδριάντων ἀναστάσεσι, ταῖς τε λοιπαῖς τιμαῖς τῆς δοθεῖσαν χάριν ἐπιστώσατο. ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὸν Ἀλβῖνον διὰ σοφίας ἀσφαλῶς εἶχεν, οὐδέτι δέος

senem, morboq; articulari affectum, natos adhuc infantes. Quibus creditis Albinus honorem libenter suscepit, lætus citra pugnam aut discrimen ullum, compotem se uoti factum. Cæterum, Seuerus, quo omnia credibiliora forent, ijsdem illis ad senatum relatis, nummisque imagine eius percuti iußis, statuisq; erectis, simul alijs collatis honoribus, fidem gratiæ suæ fecit. Quæ post quàm sapienter ab illo prouisa sunt, nullo iam

ἦν ἀπὸ Βρεττανίας, τό, τε ἰλλυρικὸν στράτευμα σὺν αὐτοῦ πᾶν εἶχε διοικεῖσθαι νομίζων πάντα λυσιτελῶς τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ, τὸν ὠδὶ Νίγρον ἠπείγετο. τὰ μὲν οὖν ὁδοιπορίας οὗ σταθμοὺς, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην πόλιν αὐτῷ λεχθέντα, καὶ σημεῖα θείᾳ προνοίᾳ δόξαντα, πολλάκις φανῆναι, χωρία τὲ ἕκαστα καὶ παρατάξεις, καὶ τὸν τῶν ἑκατέρωθεν πεσόντων ἀρίθμον στρατιωτῶν ἐν ταῖς μάχαις, ἱστορίας τὲ πολλοὶ συγγραφεῖς, καὶ ποιηταὶ μέτρων, πλατύτερον συνέταξαν, ὑπόθεσιν ποιούμενον πάσης τῆς πραγματείας, τὸν Σεβήρου βίον.

ex Britannia impendente metu, collectis in unũ circa se Illyricis exercitibus, reliquisq; rebus ex usu comparatis, copias aduersus Nigrum educere institit.

Igitur quibus locis itinere illo remoratus sit, quæ apud quanq; ciuitatem uerba fecerit, quæ signa diuinitus apparuerint, regiones item peragratas, conflictusq;, & utrinq; cæsorum numerum, cũ pleriq; historiæ autores, tũ maximè Poetæ uersibus suis uberrimè sunt executi, materiã totius operis, ipsam denique Seueri uitam

ἐμοὶ δὲ σκοπὸς ὑπάρχει, ἐτῶν ἑβδομήκοντα πραξεῖς πολλῶν βασιλέων συναξαντι γράψαι, ἃς αὐτὸς οἶδα. τὰ κορυφαιότατα τοίνυν, καὶ συντέλειαν ἔχοντα τῶν κατὰ μέρος πεπραγμένων Σεβήρῳ, ἐν τοῖς ἑξῆς διηγήσομαι, οὐδὲν οὔτε πρὸς χάριν εἰς ὕψος ἐξαίρων (ὥσπερ ἐποίησαν οἱ κατ' ἐκεῖνον γράψαντες) οὔτε παραλείπων, εἴτι λόγου καὶ μνήμης ἄξιον.

ΤΕΛΟΣ.

deligentes. Mihi autem propositum est, septuaginta annorum res, quas habeam cognitißimas, sub diuersis principibus gestas, in unum comprehensas, literarum mandare monimentis.

Quocirca excellentißima & præcipua quæq; rerum à Seuero gestarum, deinceps persequemur. Neq; ad gratiam uerò quippiam affingentes, quod fecisse uidemus, qui illa ætate scriptitarunt, neque tacitũ prætereũtes, si quid modo mẽtione dignum, memoriaq; uidebitur.

FINIS.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΤΗΣ μετὰ Μαρκου βασιλείας βιβλίον τρίτον.

Τὸ μὲν δὴ πεντίνακος τέλος, καὶ ἰουλιανοῦ καθαίρεσις, εἴτε Σεβήρου εἰς τὴν ῥώμην ἄφιξις εἴτε ὑπὲρ Νίγρον ἔξοδος, ἐν τῷ πρὸ τούτου συγγράμματι δεδήλωται. ὁ δὲ Νίγρος ἐπεὶ ἠγγέλη αὐτῷ, μηδέντι τοιοῦτον προσδεχομένῳ, κατειληφὼς μὲν τὴν ῥώμην ὁ Σεβῆρος ὑπότε τοῦ συγκλήτου αὐτοκράτωρ ἀναγορευθείς,

HERODIANI LIBER TERTIVS.

Superiore libro Pertinacis interitũ, cædemq; Iuliani, simul profectionem Seueri ad urbem, susceptamq; mox aduersus Nigrum expeditionem edocuimus.

Enimuero Niger ubi Romã à Seuero occupatã, ipsum à senatu appellatum imperatorẽ, nihil tale expectans audiuit,

ἄγων δὲ πάντα ἐπ' αὐτὸν τὸν ἰλλυρικὸν στρατὸν, τεζήν τε καὶ ναυτικὴν δύναμιν ἄλλην, ἐν μεγίστῃ ταραχῇ ἦν. διέπεμπέ τε ἤδη ἔθνη πρὸς τοὺς ἡγεμόνους, τάς τε εἰσόδους ἀπέστας καὶ λιμένας φυλάσσεσθαι κελεύων. ἔπεμπε δὴ πρὸς τὸν βασιλέα Παρθυαίων τε καὶ ἀρμενίων καὶ ἀτρηνῶν, συμμάχους αὐτῶν. ὁ μὲν δὴ ἀρμένιος ἀπεκρίνατο μηδετέρῳ συμμαχήσειν. ἀγαπητῶς δὲ τὰ ἑαυτοῦ φυλάξειν, ἅτε πρόσφατος ὢν σεβήρου. ὁ δὲ παρθυαῖος ὡς ἐλάμβανε ἕκαστος, δύναμιν ἀθροίζειν. ἔστω γὰρ εἰωθὼς, ὁπόταν τινὰ ἄλλην στρατὸν συλλέγειν, καὶ μὴ ἔχειν μισθοφόρους, καὶ σωτὸς στρατιωτικόν. ἀτρηνοὶ δὲ ἦλθον αὐτῷ ἑξόταξαι σύμμαχοι, ὡς ἐμψαῦσος βαρσημίου, ὃς τὸ πρὸ τοῦ ἐβασίλευε. τὸ δὲ λοιπὸν στρατιωτικὸν ἤθροιζον ἐκ τῆς ἐκεῖ στρατοπέδου πᾶν. πλεῖστοι δὲ καὶ τῶν δημοτῶν τῆς ἀντιοχείας, μάλιστα ὑπὸ ἀσφότητος καὶ νεανίαι, καὶ τῆς πρὸς τὸν νίγρον αὐθαδείας, ἐπέδραμον αὐτοῦ ὁρμητήριον στρατείαν, πρεπέστερον μᾶλλον ἢ ἐμπείρως τοῦτο ποιοῦντες. ἐκέλευε δὲ καὶ τὴν ταύρου ὄρους λαβεῖν καὶ ἱερομνήμης διαφράττεσθαι, χωμαίοις τείχεσί τε καὶ ἐρύμασι,

præterea omnem Illyricum exercitũ contra se, pedestres, nauales q; copias educi, perturbato uehementer animo, monet prouinciarum præsides, aditus omnis, portus q; custodiãt, mittit q; rogatũ auxilia ad Parthorum, Armeniorum, atque Atrenorum reges. Cui quidem Armenius, neutras se partes susceptur um respondit, tantum res suas defensurum Seueri aduentu. Parthus autem satrapis imperaturum per epistolas, uti copias congregarent.

Ita enim facere consueuit bellum comparaturus. Siquidem mercenarios milites, atque ordinarios exercitus Parthi nullos habent.

Ex Atrenis autẽ sagittarij auxiliares uenerunt missu regis Barsemij, qui tunc in eis regionibus imperitabat.

Reliquas omnes copias è militibus qui aderant, potißimũ conflauit, plurimis etiam è populo, maxime q; Antiochenis, cum ætatis leuitate, tum ipsius Nigri studio impulsis, audacius quàm prudentius nomina dantibus. Sed et Tauri mõtis angustias, ac prærupta loca muro ualido Ni-

πρόβλημα ὁ κυρὸν νομίζων τ ἐν τῇ ἀνατολῇ ὁδῷ, τὸ θύσβαλον τ ὄρος. ὁ γὰρ Ταῦρος μεταξὺ ὢν Καππαδόκιας ⁊ Κιλικίας, διακρίνει τά τε τῇ ἄρκτῳ καὶ τὰ τῇ ἀνατολῇ ἔθνη πρόσκειμενα. πόλιν τε μίαν τὴν τραχίαν προκαταλαβομένων Βυζάντιον, πόλιν τῶν Θρᾳκῶν μεγίστην τότε, καὶ εὐδαίμονα, πλήθει τε ἀνδρῶν καὶ χρημάτων ἀκμάζουσαν. εὐμενῶς γὰρ ὧν ἐπ' εὐστόματῳ τῆς Προποντίδος πορθμῷ, προσόδοις τοῖς ἀπ' θαλάττης, τέλῶν τε καὶ ἁλείας, μεγάλως ὠφελεῖτο. γῆν τε πολλὴν καὶ

ger, munimentisq; obstruebat, ratus montem illum imperuiũ, magnũ orienti propugnaculum futurum. Siquidem Taurus inter Cappadociam, dorsum erigens, nationes discriminat, orientiac septentrionibus subiectas. Idem Byzantium præsidio occupauit, urbẽ Thraciæ maximã felicißimãq;, uiribusq; & opibus ea tempestate florentem. Quippe in angustißimo Propontidos constituta freto, uectigalia, piscatumq; à mari accipit, simul agros posßidens amplißimos,

δυσλαίμονα κεκτημένην, ὀξὺ ἐναντίωμ τ σοι χείωμ πλεῖστα ἐπέρασαι ναῦν, ὅθεν τὴν οὖσαν δυσατωτάτην ὁ Νίγερ πρόκαταλαβεῖν ἠθέλησε, καὶ μάλιστα ἐλπίζων δύνασθαι κωλύειν τὴν ἀπ' Εὐρώπης ὁδὸν τὴν ἀσίαν δι' αὐτῆς. πόλιν τε τείχισό τε γραναίῳ τε καὶ μεγίστῳ ἡ πόλις τείχει, ὡς πολυμιλήτῳ μιᾶς λίθου, εἰς τραχύτατον ἐργασμένου, ὡς καὶ δοκεῖν τὸ ἔργον σωθὲν, ἑνὸς δὲ λίθου πᾶν πεποιῆσθαι. ἔτι νῦν ⁊ νῦν τὰ μνήματα αὐτ ἐρείπια ⁊ λείψανα

uberrimosq; utroq; uelut elemento lucrum facit. Visum igitur Nigro talem hanc urbem præsidijs occupare, ut classes, nauigiáque per eas angustias transgredi ex Europa in Asiam prohiberetur. Erat enim munita urbs ualido, ingentiq; muro, qui Milesio quadrato lapide constructus, adeò tenui iunctura fuit, ut nemini compositum opus, sed ex uno tantum, perpetuóque lapide uideretur, ac nunc quoq; ruinas ipsas, reliquásque

ἰδόντι θαυμάζειν ἐστὶ καὶ τὴν τέχνην τῶν τὴν ἀρχὴν κατασκευασάντων, καὶ τῶν ἀρχὴν τῶν ὕστερον καθηρηκότων. ὁ μὲν δὴ Νίγρος οὕτως ἐξήρτυε τὰ καθ' ἑαυτὸν προμηθέστατα, καὶ ἀσφαλέστατα, ὡς ᾠέτο. ὁ δὲ Σεβῆρος, ὡς ἔνι μάλιστα, σύν τῇ στρατιᾷ ἠπείγετο, μηδὲν ῥαθυμίᾳ, μήδ' ἀναπαύλῃ νέμων. μαθὼν δὲ τὸ βυζάντιον προκατειλημμένον, καὶ εἰδὼς ὀχυρώτατα τετειχισμένον, ὠθεῖ Κύζικον τὸν στρατὸν ἐκέλευσε διαβαίνειν. ὁ δὲ τῆς ἀσίας ἡγούμενος Αἰμιλιανὸς, ᾧ τὴν πρόνοιαν καὶ στρατηγίαν ὁ Νίγρος

cum uideris, mireris utique uel eorum artificiũ, qui primi extruxerunt, uel horũ uires, qui deinceps sunt demoliti.

Ad hunc igitur modum Niger suas res comprobat prouidentißimo scilicet (ut ipse putabat) tutißimoq; consilio.

Cæterum Seuerus quantum maximè poterat, cũ suis copijs festinare, nullum desidiæ, quietiq; locum relinquere.

Cognito autem præsidijs teneri Byzantium, quod sciebat munitißimam esse urbem, ad Cyzicum se conuertit.

Hoc intellecto dux Asiæ Æmilianus, cui summam Niger totius belli,

ἐγκεχειρήκει, μαθὼν

ἐπιόντα τὸν Σεβήρου στρατὸν, τὴν ὠθεῖ Κύζικον καὶ αὐτὸς ἐτράπετο, ἄγων τε στρατιὰν πᾶσαν, ἣν αὐτὸς συνείλεκτο, καὶ ἣν ὁ Νίγρος ἐπεπόμφει. ὡς δὲ συνέβαλλεν ἑκατέρωθεν τὰ στρατεύματα, μάχαι καρτεραὶ γίνονται κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία, καὶ ἡρατεῖ τὸ Σεβήρου στράτευμα. φυγή τε πολλὴ καὶ τροπὴ, καὶ φόνος πολὺς τῶν τοῦ Νίγρου στρατιωτῶν γίγνεται, ὡς τῶν μὲν ἀνατολικῶν εὐθέως θραῦσαι τῆς ἐλπίδα, τῶν δὲ ἰλλυριῶν ὠθεῖ ῥῶσαι, φασὶ δέ τινες προδοθέντα τὰ Νίγρου πράγματα ὑπὸ αἰμιλιανοῦ, εὐθέως ἐν ἀρχῇ

maximumq; imperium tradiderat, & ipse Cyzicum proficiscitur, & copias adducit uniuersas, quascunq; aut Niger miserat, aut ipse cõtraxerat. Sed ubi uentũ ad manus, aliquot acerrimè æditis prælijs, uictoria tandem penes Seuerum stetit, fuso fugatoq; Nigri exercitu.

Itaq; confestim fracti orientalium animi, Illyricanis autem spes ingens addita.

Neq; defuere, qui crederent Nigri res initio statim poditas ab Æmiliano, cuius cõsilij du

σβαθαρῆναι. δηλῶ δὲ λέγοντ τοιαύτης προαιρέσεως τὸ αἰμιλιανὸν τὴν αἰτίαν. οἱ μὲν γὰρ φθονοῦντα τῷ Νίγρῳ ὠηθῆναι, ἀγαπητὸν τα ὄν, εἰ δὴ καὶ δεσπότην αὐτὸ γενόμενον ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς, ἐμελλον ἔσεσθαι ἐρεῖπιον, ἅτε βασιλέως καὶ δεσπότης. οἱ δὲ φασιν αὐτὸν ἀναπεισθῆναι ὑπὸ τ παίδων, ὑπεισελθόντων καὶ δεηθέντων ὑπὲρ τ ἑαυτῶν σωτηρίας, ὃς ἐν τῇ ῥώμῃ εὑρὼν ὁ Σεβῆρ, συλλαβὼν, ἔσχεν ἐν φρουρᾷ. ἐλήφθη γὰρ καὶ τούτῳ σοφίσματι προμηθεσάτῳ. ἦθ ἵνα μὴ Κομόδῳ, κατέχειν

plicem afferunt causam. Alij Nigro inuidisse, ferentem scilicet haud æquo animo, si quem paulo ante in Syria successorem habuisset, eundem superiorem mox, atque adeò imperatorem, dominumq; esset habiturus. Alij persuasum à liberis patri per epistolas, uitam, salutemq; suam commendantibus, quos Romæ inuentos Seuerus in custodia habebat, siquidē hoc quoque usus est prouidentißimo consilio. Mos fuerat Commodo retinere

τοὺς παῖδας τῶν εἰς τὰ ἔθνη πεμπομένων ἡγεμόνων, ὡς ἔχοι ὁμήρα τῆς τε εὐνοίας αὐτῶν, ⸫ πίστεως. εἰδὼς τοίνυν τοῦτο ὁ Σεβῆρος, ἅμα τῷ βασιλεῦσ αὐτὸν ἀφιχθῆναι. ⸫ ἰουλιανοῦ ἔτι πρόσοντος, πέμψας λαθρα, ἁρπάζ φρουρᾶς ἔχε τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῆς ῥώμης ἐκπλαγέντας, μὴ ἐν ἑτέρᾳ ἀρχαίᾳ. αὐτὸς δ' ἅμα τῆς ῥώμης ὠηθῆναι, συλλαβὼν πάντας τοὺς τῶν ἡγεμόνων, ἃ τῶν ὅτι δὴ πραξόντων τι τὴν αὐτοκρατ, καὶ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, φρουρᾷ δεύς, ἔσχε σὺν αὐτοῖ, ὅπως ἡ πόθῳ τῆς τῶν παίδων

apud se liberos eorum, qui ad regendas prouincias cum imperio proficiscerētur, quasi obsides quosdam beneuolentiæ illorum, fideiq;. Igitur Seuerus cum primum est imperator appellatus, si perstite adhuc Iuliano, misit furtim qui suos liberos ex urbe subducerent, ne in alterius essent potestate. Cæterum ipse cum Romam ingressus est, comprehensos omnes ducum liberos, cæterorumq; item quicūq; munus publicū in oriente Asiaq; tota obirēt, atq; in custodiā datos secum retinebat, quo per eos quasi pignora Nigri ducibus persuaderetur, uti illum desiderio salutis

σωτηρίας οἱ ἡγεμόνες τὰ Νίγρου προδιδοῖεν, ἢ μένοντες ἐπὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας, φθάσωσί τι κακὸν παθεῖν, διὰ τῆς τῶν παίδων ἀναιρέσεως, ἢ δράσωσιν αὐτοί. γενομένης δὲ τῆς ὕττης κατὰ τὴν Κύζικον, ἔφευγον οἱ τοῦ Νίγρου, ὡς ἕκαστος ἐδύνατο, σπεύδοντες οἱ μὲν περὶ τὰς ὑπωρείας τῆς ἀρμενίας, οἱ δὲ τὴν Γαλατίας τε καὶ ἀσίας, φθᾶσαι θέλοντες τὸν Τῦρον ὑπερβῆναι, καὶ ἐντὸς τοῦ ἐρύματος γένοιντο. ὁ δὲ τοῦ Σεβήρου στρατὸς, περαιωθεὶς διὰ τῆς Κυζικινῆς χώρας, διαβὰς τε ἐπὶ τὴν Βιθυνίαν, ὅμορον οὖσαν

liberorum proderent, aut certè si in fide permansissent liberum sibi relinquerent cædem filiorum, quos uellet ulcisci.

Victi autem ad Cyzicum Nigri milites, quàm quisq; maximè poterat, aufugerunt, partim præter Armeniæ montana, quidam per Asiam Galatiamq; superare tantum festinantes, ut scilicet intra munimenta se reciperent.

At uerò Seueri exercitus Cyzicenum per agrum, in Bithyniam finitimam, regionem

ἐπείγετο. ὡς δὲ διέδραμε φήμη τῆς Σεβήρου νίκης, εὐθὺς ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις στάσις καὶ διάφορος γνώμη ἐνέπεσε ταῖς πόλεσιν, οὐχ οὕτω τῇ πρὸς τοὺς πολεμοῦντας βασιλέας ἀπεχθείᾳ τινὶ, ἢ εὐνοίᾳ, ὡς ζήλῳ καὶ ἔριδι τῇ πρὸς ἀλλήλας, φθόνῳ τε καὶ καθαιρέσει τῶν ὁμοφύλων. ἀρχαῖον τοῦτο πάθος ἑλλήνων, οἱ πρὸς ἀλλήλους στασιάζοντες ἀεὶ, καὶ τοὺς ὑπερέχειν δοκοῦντας καθαιρεῖν θέλοντες, ἐτρύχωσαν τὴν ἑλλάδα. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνων γηράσαντα, καὶ παρ' ἀλλήλοις συντριβέντα, Μακεδόσιν εὐάλωτα, καὶ

contendebat. Sed ut Seuerum uicisse fama diuulgauit, repens confestim in eis locis seditio, discordiaq; urbes inuasit. Nõ tam quidem ipsorum imperatorum odio aliquo, aut studio, quàm æmulatione quadam, & cõtentione, inuidiaq; inter eiusdem gentis homines funestißima. Antiquum id uitiũ Græcorũ, qui dum seditiones agitant, atque eminentißimum quenque tollere è medio conantur, totam iam consumpsere Græciam. Cæterum, illi quidem inueterati iam, attritiq; inter se captiui prius Macedonum, dein mancipia quoque

ῥωμαίοις δοῦλα γεγένηται. τὸ δὲ πάθος οὗτος, τοῦ ζήλου καὶ φθόνου, μετῆλθεν εἰς τὰς καθ' ἡμᾶς ἀκμαζούσας πόλεις. κατὰ μὲν οὖν τῆς Βιθυνίαν, εὐθὺς μετὰ τὰ ἐν Κυζίκῳ Νικομηδεῖς μὲν Σεβήρῳ προσέθεντο, καὶ πρέσβεις ἔπεμπον, τήν τε στρατιὰν ὑποδεχόμενοι, καὶ πάντα παρέξειν ὑπισχνούμενοι. Νικαεῖς δὲ τοῦ πρὸς Νικομηδέας μίσει τὰ ναντία ἐφρόνουν, καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Νίγρου ὑπεδέχοντο. εἴ τε τινὲς ἐκ τῶν φυγόντων κατέφευγον πρὸς αὐτοὺς, καὶ αὐτοὺς πεμφθέντας ὑπὸ τοῦ Νίγρου, φρουρεῖν

Romanorum facti sunt.

Ea uerò labes æmulationis atq; inuidiæ florentibus etiamnum ætatis nostræ ciuitatib. incubuit. Igitur in Bithynia statim post res ad Cyzicum gestas, Nicomedenses ad Seuerum defecerũt, mißis legationibus, quæ se exercitum accepturos, omniaq; tradituros pollicerentur. Nicenses cõtrà, illorum instigati odio, Nigri partibus studebant, eiusq; suscipiebant milites, siue qui se ex fuga receperant, siue qui ad tuendam Bithyniam

Βιθυνίαν. ἑκατέρωθεν οὖν ἐκ τῶν πόλεων, ὡς ἀπὸ στρατοπέδων ὁρμώμενοι, συνέβαλλον ἀλλήλοις. καὶ μαχῆς καρτερᾶς γενομένης, πολὺ περιεγένοντο οἱ τοῦ Σεβήρου. φυγόντες δὲ οἱ τοῦ Νίγρου ἀκεῖθεν, ὅσοι περιελείφθησαν, ὠθοῦ τὰ στενὰ τοῦ ταύρου ἠπείγοντο. ἀπεκλείσαντές τε τὸ ἔρυμα, ἐφύλαττον. ὁ δὲ Νίγρος, φρουρὰν καταλιπὼν τοῦ ἐρύματος, ὡς ᾠέτο, αὐτάρκη, εἰς τὴν ἀντιόχειαν ἠπείγετο, στρατὸν ἀθροίζων καὶ χρήματα. ὁ δὲ τοῦ Σεβήρου στρατὸς περαιωθεὶς, διά τε Βιθυνίας καὶ Γαλατίας ἐλαμβὼν εἰς

mitterentur. Quocirca ex utrisq; urbibus, quasi è castris egreßi milites iterũ concurrerunt, magnóque commisso prælio, longè superior Seuerus fuit. Inde etiam fuga facta, Nigri milites, qui prælio superfuerãt, ad Tauri montis angustias euaserant, clausásque munitiones tuebantur. At Niger relicto ibi quantum satis fore præsidij putabat, profectus Antiochiam est, ut exercitus, pecuniamq; contraheret. Interea Seueri exercitus Bithyniã Galatiãq; egressus,

Καππαδοκίαν, πρὸς καθεζόμενος τὸ ἔρυμα ἐπολιόρκει, πράγματα τε εἶχεν οὐ μικρὰ, δυσβάτου διὰ στενότητα δὲ τραχύτητα οὔσης τῆς ὁδοῦ, βαλλόντων τε αὐτοὺς ἄνωθεν λίθοις, καὶ γενναίως ἀπομαχομένων τῶν ἐφεστώτων ταῖς ἐπάλξεσι τοῦ τείχους. ῥᾳδίως δὲ ὀλίγοι πολλοὺς ἐκώλυον. τῆς γὰρ ὁδοῦ στενῆς οὔσης, τὸ μὲν ἕτερον μέρος, ὕψιστον ὄρος σκέπει. ἐπὶ θάτερα δὲ κρημνὸς βαθὺς τοῖς ἐκ τῶν ὀρῶν συῤῥέουσιν ὕδατι πόρος γίνεται, ὅπερ καὶ αὐτὸ πάμπαν παρεπέφρακτο ὑπὸ τοῦ Νίγρου, τοῦ πανταχόθεν

cum se mox in Cappadociam quoque incitasset, oppugnare munitionem incœpit. Ibi multis est laboribus conflictatus. Quippe arcta, asperaq; uia, lapidesq; superne iacientibus, ac fortissime dimicantib. qui summis institerant mœnibus eoq; facilè paucis arcentibus plurimos. Etenim angustissima utiq; uia est, cuius pars altera monte altissimo defenditur, altera per immane præceps defluente montibus aqua redundat, tum ualida munitione Niger obstruxerat, ut scilicet undique

κωλύεσθαι ἕνεκα, τὴν διόδον τοῦ στρατοῦ, καὶ μὲν δὴ Καππαδοκίαν ταῦτα ἐπράττετο. ἐστασίασαν δὴ πρὸς ἀλλήλους, τοῦ αὐτοῦ ζήλῳ καὶ μίσει, Λαοδίκεια μὲν καὶ Συρίαν, ἀντιοχέων μίσει. καὶ δὲ Φοινίκην, Τύριοι Βηρυτίων ἔχθη. μαθόντες τὲ τὸν Νίγρον πεφευγότα, τὰς μὴ τιμὰς ἐκείνου καθελεῖν ἐπειράθησαν, τὸν δὲ Σεβῆρον εὐφήμησαν. ὡς δὲ γενόμενος ἐν ἀντιοχείᾳ ταῦτα ὁ Νίγρος ἐπύθετο, ἄλλως μὲν τὸ ἦθος πρότερον χρηστὸς ὤν, ἀγανακτήσας δὴ τότε εἰκότως, ὑπὸ τῇ ἀρχαίσει αὐτῶν καὶ ὕβρει, ὑπὸ

hostis aditu prohiberetur. Dum hæc in Cappadocia geruntur, interim seditiones inter se quoque agitabant, pari æmulatione, odioq; Laodicea quidem in Syria Antiochenorũ odio, Tyros autem in Phœnicia Berythijs infensa. Quæ nunciata Nigri fuga, sublatis illius honoribus, Seuero prospere acclamarunt. At Niger audita re, cũ quidẽ Antiochiæ ageret, iure scilicet homo alioqui benigni, mansuetiq; ingenij, defectione illorum, contumeliaq; irritatus,

ἐμπὶ ταῖς πόλεσιν ἀμφοτέραις Μαυρουσίοις τε ἀκοντισὰς, ὅσ ἔιχε, καὶ μέρ⊙ τοξότων, φονεύειν τε τὸν ἐντυγχάοντα ἐκέλευσας, καὶ διαρπάζειν τὰ ἐν ταῖς πόλεσιν, αὐτὰς τε ἐμπιπράναι. οἱ δὲ Μαυρούσιοι ὄντες φονικώτατοι, καὶ διὰ θανάτου καὶ κινδύνων ῥᾳδίως καταφρονεῖν πάντα φιλοῦντες, μετ' ἀγνώσεως ὑπερισύντες τοῖς Λαοδικεῦσιν ἀπροσδοκήτοις, παντὶ τρόπῳ τὸν τε λιμὸν καὶ τὴν πόλιν ἐλυμήναντο, ἐκεῖθέν τε ἀπελθόντες ἐπὶ τὴν Τύρον, πᾶσαν τε ἐνέπρησαν, καὶ πολλῷ ἀρπαγῇ

immittit utrisque urbibus Mauros iaculatores, quoscunque secum habuerat, simul partem sagittariorum iussos occidere obuium quenq;, diripere urbes ipsas, atque incēdere. Sed enim Mauri (ut est genus hominū suapte natura cædis auidissimum, nihilq; non facile audēs, ac desperatis simile, contemptu uidelicet mortis ac periculorū) Laodicenis de improuiso oppressis, populum ipsum omni genere crudelitatis urbemq; uastarunt. Inde Tyrū pergētes, direptis omniū bonis, ac patrata ingenti cæde,

καὶ φόνον ἐργάσαντο. τότων δὲ Συρίαν ἡγουμένων, καὶ στρατὸν ἄγοντος Νίγρου ἀθροιζομένου, ὁ τῶν Σεβήρου στρατὸς προσκαθεζόμενος, τὸ ἔρυμα ἐπολιόρκει. ἦσαν δὲ οἱ στρατιῶται ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ, ὀχυρόν τε ὄντ⊙ καὶ δυσμάχητον καὶ περιαγωγὸν ὄρεσί τε καὶ ἐρημίᾳ. ἅμα γὰρ τῶν μὲν τοῦ Σεβήρου ἀπείρητον, τῶν δὲ ἐναντίων ἀμείμνονα ἔχειν τὴν φρουρὰν ὁμοίως, νύκτωρ αὖ φιλίως ὄμβρων μεγίστων καταῤῥαγέντων, χιόν⊙ τε πολλῆς (δυσχείμερ⊙ γὰρ ἡ Καππαδοκία, διαφερόντως δὲ ὁ Ταῦρ⊙)

totā incenderunt. Quædum in Syria gerebantur, contrahente copias Nigro, interea Seueriani milites, munitionem Tauri montis oppugnabant, triſtes utiq;, ac citra ſpem uictoriæ, quippe ualida, inexpugnabilisq; per ſe, monte quoque ipſo, præcipitioq; defendebatur.

Igitur iam defatigatis, alta aduerſariorum ſecuritate, ecce tibi noctu maximi repente ruere imbres, oppleri omnia niuibus, ut ſunt difficiles in Cappadocia hyemes, maximeq; ad Taurum montem.

μέγας καὶ σφοδρὸς χειμαῤῥοὺς καταῤῥαχθεὶς, ἐμποδισθέντος αὐτοῦ τοῦ συνήθους δρόμου, καὶ τοῦ ἐρύματος ὠθισχόντος τὸ ῥεῖθρον, πολὺς ὢν βιαῖος γενόμενος, τοῦ τε φύσεως νικώσης τὴν τέχνην, μὴ δυναμένου τοῦ τείχους ἀντέχειν τοῦ ῥεύματι, διέστησε τοῦ ὕδατι κατ' ὀλίγον αὐτοῦ τὰς ἁρμογὰς, ὑποχωρούντων τῶν θεμελίων τοῦ ῥείθρου, ἅτε διὰ σπουδῆς, καὶ οὐ μετ' ὠθιμελείας κατασκευασθέντων, πᾶν ὤφθη. τὸν δὲ τόπον ὁ χειμαῤῥοὺς ἀνοίξας, ὡδοποίησεν. ὅπερ ἰδόντες οἱ ὠθοῦ τοῦ ἐρύματος φύλακες, φοβηθέντες μὴ

Quocirca subitus impetu magno erũpit torrens, cursuq; impedito (quod munitio exitum prohibebat) maior iam uiolẽtiorq; factus, quando artem superante natura tãtum impetum sustinere munitio nõ poterat, laxatis paulatim coagmentis, ac fundamentis loco emotis, iter sibi torrens patefecit.

Quo animaduerso qui in præsidio erant, metu ne ab hoste circum-

κυκλωθεῖεν, ἐκ περιελθόντων, αὐτοῦ τῶν πολεμίων, μετὰ τῆς τοῦ χειμαῤῥοῦ ἀπόῤῥοιαν, μηκέτι ὄντος τοῦ κωλύοντος, καταλιπόντες τὴν φρουρὰν, φεύγουσιν. ὁ δὲ τοῦ Σεβήρου στρατὸς ἡσθεὶς τοῦ γενομένου, τάς τε ψυχὰς ἐπιῤῥωσθεὶς, ὡς προνοίᾳ θείᾳ ὁδηγούμενος, συνεὶς δὲ ἀπροδεδρακότας τοὺς φύλακας, εὐμαρῶς τε καὶ ἀκωλύτως διαβὰς τὸν Ταῦρον, ὠθοῦ Κιλικίαν ἠπείγετο. ὁ δὲ Νίγρος μαθὼν τὰ συμβάντα, πολλὴν στρατιὰν ἀθροίσας, πλὴν ἄπειρον μάχης καὶ πόνων, μετὰ σπουδῆς τῆς πορείαν ἐποιεῖτο. πολὺ γάρ τι πλῆθος,

uenirẽtur, nullo mox futuro propugnaculo, simul unda resedisset, prodita custodia, cuncti fuga dilabuntur.

Igitur læti Seueriani, cõfirmatiq; animos, uelut dijs ipsis immortalibus manuducentibus, cognito custodes aufugisse, facilè scilicet nullis prohibentibus Taurum supergreßi, in Ciliciam mox impetum fecerũt.

His nunciatis Niger, cum quidem ingentem exercitum, sed pugnæ laborumq; inscium collegisset, magnis itineribus accelerabat, quam plurimis eum mortalibus

καὶ σχεδὸν πᾶσα ἡ νεολαία τῶν αὐλιοχέων εἰς στρατιὰν, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λίνδιωνα, ἐπέσπωκεν αὐτῷ. τὸ μὲν οὖν πρόθυμον τοῦ στρατοῦ ὑπῆρχεν αὐτοῖς, τοῦ δὲ ἐμπείρου καὶ γυναίου, πολὺ τῶν ἰλλυριῶν ἀπέλιπον. στιβερχεται δὴ ἑκατέρωθεν ὁ στρατὸς εἰς τὸ ἱππικὸν καλούμενον ἱόλπον, πεδίον πλατύτατόν τε καὶ ὁμαλέστατον. ᾧ πόρρωθεν μὲν λόφοι εἰσὶ θέατρου σχῆμα. αἰγιαλὸς δὲ ὑπὸ θαλάσσης μέτριος ἐκτέτανται, ὥσπερ φύσεως ἐργασαμένης σταδίου μάχης, ἐνθα φασὶ καὶ Δαρεῖον

omniq; fermè Antiochenorũ iuuentute sequentibus ducem, multa scilicet animorũ alacritate, cæterũ uirtute ac peritia belli nulla ex parte cũ Illyrico milite conferendis. Ita concurrerũt ad Isicũ, quem appellãt sinũ, longe, lateq; spaciosissima in planicie, quæ ppetuis subiecta collib. in theatri speciẽ littus habet à mari lõgissime excurrẽs, quasi quoddã belli stadium fabricata natura, quin eodẽ quoq; loco Darĩũ

ἀλεξανδρῳ τῷ ὑσσὸν καὶ μιγίστῳ μαχωσυμβαλόντα, ἥπερ θῆναί τε καὶ ἑλῶναι ὑπὸ τῶν ἀρκτώων αὐδρῶν, καὶ τότε οὐ ἀναρλικὸς νενικηκότων. μένει δὲ ἔτι νῦν τρόπαιον, καὶ σῆμα τῆς νίκης ἐκείνης, πόλις ὧν τοῦ λόφου, ἀλεξανδρεια καλουμένη, ἄγαλμά τε χαλκοῦν, ὁ τῷ ποσειδείῳ, ὁ τόπος φέρει. στιβεῖται δὲ καὶ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Σιβήρου τε καὶ Νίγρου, μὴ τῷ σώματι μόνον κατ' ἐκεῖνο γενέσθαι τὸ χωρίον, ἀλλὰ καὶ τῇ τύχῃ ὁμοίαν τῆς τύχης. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι πρὸς ἑσπέρου πεδιονόμενοι ἐκ τῶν ἑῴων

ab Alexãdro ferũt maximo, extremóque illo prælia profligatum, captũq;, septẽtrionalibus etiam uiris, orientis nationes superantibus. Manet adhuc trophæum, & tãtæ victoriæ testimonium urbs in colle Alexandria, simul æneũ ipsius simulachrũ. unde loco impositũ nomen. Euenit autem, ut Seueri, ac Nigri exercituum non congressus modo in eum locũ, sed fortuna etiam fortunæ similis fuerit. Vtrinque enim sub ueſperam

πάσης τῆς νυκτὸς ἐμ φρονίσιμ ἑκάστοις, καὶ δείσει δὴ ἀγρυγορήσαντες, ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι, ἐπ' ἀλλήλους ἤπειγοντο, παρορμώντων ἑκατέρωθεν τῶν στρατηγῶν. πᾶς θυμὸς δὴ πάσιν ἐνέπιπτεν, ὡς ὑπὲρ λοιπῆς, καὶ τελουσαίας ἐκείνης μάχης, διακεῖτο τὸ τύχης δικαινόσης τὸν βασιλέα. ὡδὶ πολὺ δὲ αὖθις διαγωνιζομένων, πολλοῦ τε ἐρυθαδνοῦ φόνου, ὡς καὶ τὰ ῥεῖθρα τῶν δὴ τοῦ πεδίου ποταμῶν ῥεόντων αἵματος πλέιον, ἢ ὕδατος καταγωγὴν εἰς θάλασσαν, βοπὴ τῶν ἀνατολικῶν γίνεται. ἐκβιασάμενοι δὲ

parati ad pugnam conſtiterant, curis dein pauoribuſq; totã nocte extraxerant inſomnem, ſtatimq; cum ſolis ortu ducibus utrinq; adhortantibus, incredibili alacritate utrinque ſe incitarunt, tanquam de omni ſpe reliqua nouiſſimo illo cõgreſſu dimicaturi, diſceptante illic ſuper Romano imperat. fortuna. Sed ubi diu pugnatũ acerrime, tãtaq; ædita utrinq; ſtrages, ut flumina per eã planiciem decurrentia, maiore aliquanto ui ſanguinis, q̃ aquarum in mare ſe uoluerent, fuſi tandem profligatique Orientales, imminentibus à tergo

αὐτῶν οἱ Ἰλλυριοὶ, τῶν μὲν εἰς τὸν παρακειμένον θάλασσαν πτῶσσοντες ἐζωθοῦσι, τῶν δὲ φεύγοντας ὧν ἵππος λόφος διώκοντος, αὐτός τε φονεύσι, καὶ πολύτι πλῆθος ἄλλων ἀνθρώπων, ὁποῖ ἔκτε τῆ πορικειμένων πόλεων καὶ ἀγρῶν ἤθροισο, ὡς ἀπ' ἀσφαλοῦς τοῦ τόπου τὰ γινόμενα θεᾶσθαι τοῦ. ὃ δὴ Νίγρος ἵππων γενναίων ἐπιχόμενος, φεύγει μετ' ὀλίγων, εἴς τε τὸν αὐτόχθονα ἀφικνεῖται. καταλαβὼν δὲ φεύγοντα τὸν λοιπὸν δῆμον εἰ τὶς καταλέλειπτο, οἰμωγὴν τε καὶ θόρυβον ἐν τῇ πόλει, παῖδάς τε καὶ ἀδελφοὺς

Illyricianis, partim in mare ſaucij protrudebantur, partim in colles ſummos fugitãtes à perſequentibus obtruncabantur. Cumq; ijs unà uulgus ingens hominum, qui ex urbibus uicinis, agriſq; cõfluxerant ſuperne, quaſiq; ex tuto loco prælium ſpectaturi. At Niger ualido eiectus equo, paucis comitantib. Antiochiã peruenit, ubi fugiente paſſim multitudine magnóque ubiq; fletu clamoribuſq; natos, fratreſq;

θρηνούντων, γενόμενος ἐν ἀπογνώσει καὶ αὐτὸς, ἐκ τοῦς αὐτοχείας ἀποδιδράσκει, καὶ ἔν τινι προαστείῳ κρυπτόμενος. εὑρεθείς τε ὑπὸ τῶν διωκόντων ἱππέων, καὶ συλληφθείς, τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη. τέλει μὲν δὴ τούτῳ ὁ Νίγρος ἐχρήσατο, μελλήσεως καὶ βραδυτῆτος δοὺς δίκας. τὰ ἄλλα, ὥς φασι, γενόμενος μὴ φαῦλος ἄνθρωπος, μήτε ἄρχων, μήτε ἰδιώτης. ὁ δὲ Σεβῆρος καθελὼν τὸν Νίγρον, τοὺς μὲν φίλους αὐτοῦ, καὶ εἴ τινες οὐ μόνον ἐκ προαιρέσεως, ἀλλὰ δι' ἀνάγκης προσεθέντο αὐτῷ, πάντας ἀφειδῶς ἐκόλα

lugētium deploratis & ipse rebus suis fugā capit, occultantiq; dein se in suburbano quodam, & ab equitibus reperto, caput amputatum. Hunc habuit exitum uitæ Niger, dato cūctationis, tarditatisq; supplicio, homo alioqui (ut prohibēt) publicè, priuatimque minime improbus. Sed occiso Nigro, Seuerus omnes statim illius amicos supplicio affecit, siue qui sponte, siue qui neceßitate coacti rebus illius studuissent,

σε, τοὺς δὲ στρατιώτας, ὅσοι διαδεδράκεσαν, πυνθανόμενος περαιουμένους τὸν Τίγριδα ποταμὸν, διάτε τὸ ἐκ Σεβήρου δέος ἀπιόντας πρὸς τοὺς βαρβάρους, πάντας ἤγαγε, δοὺς ἀμνηστίαν. πολὺ γὰρ πλῆθος αὐτῶν ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἀλλοδαπὴν. ὅπερ καὶ μάλιστα αἴτιον ἐγένετο, μαχιμώτερα ὑστέρον γενέσθαι πρὸς τὰ συστάδην μάχην ῥωμαίων, τὰ τῶν ὑπ' ἐκεῖνα βαρβάρων. πρότερον μὲν γὰρ τοξεύειν μόνον ἵπποις ἐποχούμενοι, ἤδεσαν μήτε πανοπλίᾳ φράσσοντες αὐτοὺς, μήτε τῇ διὰ δοράτων καὶ ξιφῶν

militibus tātum qui effugerāt, ac trans fluuium Tigrim, metu Seueri ad barbaros abierant, impunitate proposita, receptis. Quippe magna uis hominum in ea loca concesserat, quo effectū est, ut ualidiores deinceps barbari aduersus Romanos, conferenda manu euaserint, gnari antea pugnare tantum arcu ex equis, neque armatura muniti, neque hasta, gladióue

θαῤῥοῦντος μαχῇ, λόφαις ἢ καὶ πτερωτοῖς ἐσθῆσι κοσμουμένοις. τὰ πλεῖστα γὰρ φεύγοντος, εἰς τὸ ὀπίσω τε τοξεύοντος ἐμαχοῦντο. τῷ ἢ φυγαδεύειν τοὺς πολεμίους, πολλῶν τε καὶ οἰκείων τεχνιτῶν παρ' αὐτοῖς γιγνομένων, καὶ τὸ ἐκεῖ βίου ἐλπιζόντων, οὐ μόνον χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐργάζεσθαι ὅπλα ἐδιδάχθησαν. διοικήσας δὲ ὁ Σεβῆρος τὰ ἐπὶ τῷ ἀναβολῆς, ὡς οἰόν, ἄριστα, καὶ ἑαυτῷ λυσιτελέστατα, ἠθέλησεν ἀληθέως ὁρμῆσαι ἐπὶ τὴν ἀτρηνῶν βασιλέα, εἴς τε τὴν Παρθυαίων γῆν ἐμβῆναι. ἐπεκάλει γὰρ ἀμφοτέρους φιλίας

satis audaces, leui, pendulaq; ueste plurimũq; inter fugiendum auersi sagittas intendebant. Postea uerò quàm Romani aliquot milites, fabriq; nonnulli in eas regiones confugerunt, ibi ætatem acturi, non solũ armis uti, sed ea quoq; fabricare barbari didicerunt. Rebus autem orientis ex sententia gestis, atque ut res poscere uidebatur, ordinatis, cupido iam Seuerum habebat, regẽ quoq; Atrenorum bello tentandi, ac Parthorum regionem occupandi, quos utrósque in societatem Niger

Νίγρος ἀλλαξῶν τὴν ἐς ὕστερον αὐξησιν, πρῶτον ἢ κατάρχῃ ἀρχὴν ῥωμαίων εἰς ἑαυτὸν καὶ τοὺς πάντας μεταγαγεῖν, καὶ βεβαιῶσαι ἠθέλησε, καθαιρεμένου γὰρ τοῦ Νίγρου, ὀχληρὸς καὶ πολιτικὸς αὐτὸς ὁ Ἀλβῖνος ἐνομίζετο. ἐπεὶ τε καὶ ἤκουεν αὐτὸν βασιλικώτερον ἐντρυφῶντα, καὶ τοῦ Καίσαρος ὀνόματι, πολλοὺς τε μᾶλιστα τοὺς ἀξιόχρεως τὰ συγκλήτου βαλῶν, ἰδίᾳ καὶ μεμεθυσμένους ὥστε ἐλθόντας αὐτὸς, εἴς τε τὴν ῥώμην ἐλθεῖν πείθοντας, ἀπόντος καὶ ἀσχολουμένου τὰ Σεβήρου. ἤροῦντο γὰρ οἱ εὐπατρίδαι ἐκεῖνον μᾶλλον

asciuerat. Quibus tandem reb. in aliud tẽpus reiectis, cogitare instituit, quo pacto sibi Rom. imperium, liberisq; suis bona fide adiudicaret. Nam sublato Nigro reliquus erat Albinus, quẽ sibi parum ex sentẽtia, parumq; usui fore arbitrabatur. Vulgato rumore iam nimis illum impotenter, nimisque moleste nomen Cæsaris usupare, præterea multos esse è primoribus senatus qui ad eum clàm darent literas, hortantes ad reditũ absente adhuc, occupatoq; Seuero. Quippe nobilitas omnis Albinũ malebat

ἄρχοντα, ἅτε ἐκ πεο-
γόνων εὖ γεγονότα, καὶ
χρηστὸν τὸ ἦθος εἶναι λε-
γόμενον. ἅπερ πυνθα-
νόμενος ὁ Σεβῆρος,
φανερὰν μὲν εὐθὺς
πρὸς αὐτὸν ἔχθραν ἄρα-
σθαι καὶ πόλεμον ἐ-
γεῖραι πρὸς ἄνδρα,
μηδεμίαν εὔλογον πα-
ρεσχημένον αἰτίαν πα-
ρητήσατο. ἔδοξε δὲ αὐ-
τῷ ἀπόπειραν ποιή-
σασθαι, εἰ δύναιτο ἀ-
ποσκευάσασθαι λα-
θὼν, καὶ ἐξαπατή-
σας αὐτόν. μεταπεμ-
ψάμενος οὖν τοὺς πι-
στοτάτους τῶν εἰωθό-
των τὰ βασιλικὰ
γράμματα διακομί-
ζειν, δίδωσιν αὐτοῖς
ἐντολὰς ἀπορρήτων, εἰ γένοιντο παρ' αὐτῷ, τὰ μὴ

imperatorem, ortum il-
lustri genere, ac bonæ
indolis iuuenem. Qui-
bus rebus cognitis Seue
rus, minime utiq; aper-
tis inimicitijs, ac mani-
festo bello agendum pu-
tans, nulla existēte cau-
sa, quæ saltē specie ho-
nesta uideri posset, de-
creuit eum dolo, insi-
dijsq; tentare.
Quare è tabellarios ali-
quot ex ijs, qui literas
imperatorias perferūt,
fidißimos sibi homines
cum literis, mandatis-
que ad eum mittit, præ-
monitos uti redditis pu

γράμματα δημοσίᾳ
ἀποδοῦναι, ἀξιῶσαι δὲ
αὐτὸν ἰδιαίτερον ἀπο-
στάντα, ἐπακοῦσαι ἀ-
πορρήτων ἐντολῶν,
πεισθέντι δὲ δορυφόρων
ἐρήμῳ ὑπὸ πεσεῖν αἰφ-
νιδίως, καὶ φονεῦσαι.
ἔδωκε δὲ αὐτοῖς καὶ
δηλητήρια φάρμακα,
ὅπως τινὰς πεῖσαι
δυνηθεῖεν, ἢ τῶν ὀψο-
ποιῶν, ἢ τῶν πρὸς ταῖς
ὑύλιξι λαθεῖν καὶ ὑπὸ
δοῦναι αὐτῷ, ὑπο-
πτευόντων τῶν περὶ
αὐτὸν φίλων, καὶ συμ-
βουλευόντων αὐτῷ
φυλάττεσθαι ἄνδρα
ἀπατεῶνα σοφόν τε
πρὸς ἐπιβουλήν. δια-
βεβλήκεισαν γὰρ αὐ-
τοῦ τὸ ἦθος αἱ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τοῦ Νίγρου

blice epistolis, quædam
habere se dicerent, quæ
apud illum remotis ar-
bitris loquerentur.
Quare ut primum seor
sum à custodibus nacti
eum forent, facto impe-
tu obtruncarent.
Quin uenena quoq; de
dit, quibus eum si pos-
sent, per aliquē ab epu-
lis, aut à cyatho, aggre-
derentur. Erat autem
illius amicis suspecta Se
ueri fides. Itaque ca-
uendum identidem ad-
monebant hominē per-
fidiosum, plenū fraudis
& insidiarum. Nam
uulgò etiam parum con
stanti fide habebatur,

πράξεως. πείσας γὰρ αὐτοὺς δι' ἀλλήλων παίσαι, ὡς πεφώραται, πεφονεῦναι τὰ τοῦ Νίγρου πράγματα, μετὰ τὸ ἀπαχθῆσθαι αὐτῶν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καταρθῶσαι πάντα, ἃ ἐβούλετο, αὐτίκα αὐτούς τε καὶ πᾶσιν. τὸ δὲ ὕποπτον αὐτὸ ἦθος μάλιστα ἐκ τῶν ἔργων ἐλήλεγκται. Ταύτῃ ὁ Αλβῖνος καὶ φρουρᾷ μείζονι ἐφράττων ἑαυτόν ὅτε γάρ τις αὐτῷ τῶν ἀπὸ τοῦ Σεβήρου ἀφικνούμενος ἄλλως πρόσοιτο, εἰ μὴ πρότερον ἀπεθέμενος, ὅπερ ἦν εἰκός, ξίφος στρατιωτικόν, ἐρευνηθείη μὴ φέροι ὑπὸ κόλπου. ὡς δ' οὖν

impulsis (ut dictum est) per ipsorum filios Nigri ducibus, ad res illius prodendas, dein postquàm eorum opera abusus est, suaq; omnia ex sententia composuerat, ipsis liberisq; enecatis. Igitur infidum, subdolumq; ingeniũ, res ipsæ declarãt, obq; id maiore se custodia Albinus circummunierat.

Neque enim temere quisquã à Seuero missus ad illũ introducebatur, nisi prius depositio militari gladio, sinuq; excusso. Postquã igitur

ἀφίκοντο οἱ τοῦ Σεβήρου ἀγγελιαφόροι, τότε γράμματα λυμοσίᾳ ἀφέντες, ἠξίουν αὐτὸν ἀφεῖναι, ἐπακοῦσαι ἕνεκα ἀφῆγήτων, ὑποπτεύσας ὁ Αλβῖνος, συλληφθῆναι λελύσθαι αὐτούς. ἰδίᾳ τε βασανίσας, πᾶσαν μαθὼν τὴν ἐπιβολήν. καὶ οὐ μὴν κωλύσει, αὐτὸς δὲ ἤδη, ὡς πρὸς ὁμολογούμενον ἐχθρόν, παρεσκευάζετο. γνοὺς δὲ ταῦτα ὁ Σεβῆρος, καὶ πάντα μὲν ἐνθύμως πράττων, ὀργῆς δ' ἦν ὧν φύσει, ἐπὶ τὴν ἔχθραν ἐκρύπτων. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν στρατιωτικόν, ἔλεξε πρὸς αὐτούς τοιάδε.

à Seuero tabellarij ad cũ peruenerunt, redditisq; publicè literis, habere se dixerunt quædam secretius renuncianda, indulgens suspicionibus Albinus comprehendi ilicò iubet. Dein explorata re, insidijsq; ordine intellectis, ubi noxios supplicio affecit, iam ipse se, ut aduersus manifestissimum hostem comparabat. Quibus cognitis Seueris homo iracundo ingenio, non iam celandas sibi inimicitias putauit, sed omni conuocato exercitu, huiusce modi habuit orationem.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΣΕΒΗΡΟΥ, κατὰ Αλβίνου.

Μήτε κουφότητά τις ἡμετέραν, οἷον ὠθῇ τοῖς πεπραγμένοις ἡμῖν ἐγκαλείτω, μήτ' ἄπιστον καὶ ἀγνώμονα πρὸς τὸν νομισθέντα φίλον ἡγείσθω. τὰ μὲν γὰρ παρ' ἡμῶν πάντα, ὑπῆρξεν αὐτῷ βεβαίας βασιλείας κοινωνίᾳ πραγματος, οὗ μόλις τὶς καὶ ἀδελφοῖς γνησίοις μεταδίδωσιν. ὃ δὲ ἐμοὶ μόνῳ ὑμεῖς ἐχειροτονήσατε, τοῦτ' ἐγὼ πρὸς ἐκεῖνον ἐνειμάμην. μεγαλῶν τέ μοι κατατεθεισῶν εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ἀχαρίστους

ORATIO IN ALBINVM.

Neque leuitatis me quisque ob anteacta insimulet, neq; infidum, aut ingratũ putet aduersus eum quem pro amico habuerim. Omnia nos quidẽ præstitimus, etiã in partem principatus, & quidem stabilißimi recepto.

Quod ne geminis quidem fratrib. facile quisquam indulserit: quod enim uos mihi uni detulistis, id ego cũ illo communicaui. Tãtis autem beneficijs nostris peßimam uidelicet gratiam

τὰς ἀμοιβὰς Αλβῖνος ἀπεδίδωσιν, ὅπλα καὶ στρατὸν ἐφ' ἡμᾶς συσκευάζετο. καταφρονήσας μὲν τῆς ὑμετέρας ἀνδρείας, ἀμελήσας δὲ τοῖς πρός με πίστεως, ἀπλήστῳ τε ὑπερθυμίᾳ βουλόμενος λαβεῖν μετὰ κινδύνων, οὗ τὸ μέρος εἶχεν ἄνευ πολέμου καὶ μάχης, οὔτε θεοὺς αἰδεσθείς, οὓς πολλάκις ὤμοσεν, οὔτε τῶν ἡμετέρων καμάτων φεισάμενος, οὓς μετὰ τοσαύτης δόξης τε καὶ ἀρετῆς ὑπὲρ ἡμῶν ἐκάμετε. ἐν γὰρ οἷς κατωρθώσατε, κἀκεῖνος τὸ μέρος ἐκαρπῶτο. ἔσχε δ' ἄν τι καὶ μεῖζον, εἰ καὶ τὸ πιστὸν ἐτήρει τῆς ἀμφοτέροις ἡμῖν

retulit Albinus, contempta uirtute nostra, suæque immemor fidei, ardensq; inexhausta cupiditate id uniuersum periculose præripiẽdi, cuius particeps esse citra bellum, ac dimicationẽ ullam potuisset.

Neque deos reueretur, per quos totiens iuratus, neque uestris parcit laboribus, quos tanta cum gloria, uirtutéque pro nobis pertulistis. Quippe successuum uestrorũ nec ipse fructu carebat, imò autem si fidem seruasset,

παρ' ἡμῶν μεμερισμένης τιμῆς. ὥσπερ δὲ ἄδικον, τὸ ἄρχειν ἔργων πονηρῶν, οὕτως ἄνανδρον, τὸ μὴ ἀμύνεσθαι πρὸς ἀδικούμενον. Καὶ Νίγρῳ μὴ πολεμοῦντες, οὐχ οὕτως εὐλόγους εἴχομεν αἰτίας, ἐχθρὰς, ὡς ἀναγκαίας. οὐ γὰρ παρ' ἡμῖν προϋπάρχουσαν ἀρχὴν ὑφαρπάζων μεμίσητο, ἐν μέσῳ δὲ ἐρριμμένην καὶ ἀμφήριστον οὖσαν, ἑκάτερος ἡμῶν ἐξ ἰσοτίμου φιλοτιμίας εἰς αὐτὸν ἀνθεῖλκεν. Ἀλβῖνος δὴ σπονδῶν καὶ ὅρκων καταφρονήσας, καὶ τούτου παρ' ἐμοῦ τυχὼν, οὗ μόνῳ τὶς ἡμῶν γνησίῳ μεταδίδωσιν, ἐχθρὸς μὲν

maior illi portio contigisset. Vt autem si ipse autor malorum sis, iniustus uideare, ita si non ulciscare acceptas iniurias, ignauus. Nam cũ bellũ aduersus Nigrũ geßimus, non ita sanè speciosas inimicitiarum causas habebamus, non enim quasi raptorem occupati à nobis principatus oderamus, sed positum eũ in medio, atq; adhuc in disceptatione uersantem, pari uterq; ambitu ad se trahebat. Verũ Albin. despecto fœdere, ac iureiurãdo, cũ sit nostro munere adeptus, quæ tantum legitimis liberis tribuuntur, hostis esse

αὐτὶ φίλου, πολέμιος δὲ αὐτὶ οἰκείου γενέσθαι προήρηται. ὥσπερ δὲ αὐτὸν εὐεργετοῦντες πρότερον τιμῇ καὶ δόξῃ ἐτιμήσαμεν καὶ ἐκοσμήσαμεν, οὕτω καὶ νῦν αὐτοῦ τὸ ἄπιστον καὶ ἄνανδρον τοῖς ὅπλοις ἐλέγξωμεν. οὐδὲ γὰρ ὑπομενεῖ ὁ ἐκείνου στρατὸς, ὀλίγος ὢν καὶ νησιώτης, τῇ ὑμετέραν δύναμιν. οἱ γὰρ μόνοι, καὶ καθ' αὑτοὺς προθυμίᾳ καὶ ἀνδρείᾳ τοσαύταις μάχαις ἐνικήσατε, καὶ πᾶσαν ἀνατολὴν ὑπετάξατε, πῶς οὐχὶ νῦν προσελθούσης ἡμῖν τοσαύτης συμμάχου δυναμέως, σχεδόν τε παντὸς τοῦ

mauult nobis, quàm familiaris. Vt igitur pridem beneficio affectum, honore, gloriaq; cohonestauimus, ita nunc perfidiosum, atq; imbellem ipsius animum coarguamus armis. Neq; enim sustinere ille exercitus poterit exiguus, atque insularis uires nostras. Nam cum uos propemodum soli alacritate quadam, & uirtute uestra, tam multis prælijs peruiceritis, totumq; uobis orientem subegeritis, quis dubitet, quin nunc quoque tantarum acceßione uirium (quippe hic totus penè Ro-

ῥωμαίων στρατοῦ ἐνταῦ-
τα ὄντος, ῥᾷστα κρατή-
σετε ὀλίγων τε ὄντων,
καὶ μὴ δὲ ὑπὸ γενναίῳ
καὶ νήφοντι ἀνδρὶ στρα-
τηγουμένων. τίς γὰρ αὐ-
τοῦ τὸ ἁβροδίαιτον οὐκ
οἴδεν, ὡς χοίροις αὐτοῦ
μᾶλλον ἁρμόζειν τὸν βί-
ον, ἢ φάλαγξιν; ἴωμεν
οὖν τῇ συνήθει χρώμε-
νοι, προθυμίᾳ τε καὶ ἀν-
δρείᾳ γενναίως ἐπ' αὐ-
τὸν, θεούς τε ἔχοντες
βοηθοὺς, εἰς οὓς ἐπιορκή-
σας ἠσέβησε, τρόπαιά
τε, ἃ πολλάκις ἠγείρα-
μεν, ὧν ἐκεῖνος κατε-
φρόνησε. Τοιαῦτά
τινα εἰπόντος τοῦ Σε-
βήρου, ὁ στρατὸς ἅπας,

manus exercitus) facilè
profligaturi paucos si-
tis, ne sub uiro quidem
sobrio, nedum sub forti
duce militantes? Quis
enim luxuriã illius igno
rat, uitámque hominis
subulcorum potius gre
gibus, quàm militum
legionibus cõgruentem?

Proinde eamus auda
cter in illum, qua sole-
mus alacritate animi at-
que uirtute, dijs freti au
toribus ab eodẽ impie
peieratis, simul memo-
res excitatorum sæpe à
nobis trophæorũ, quæ
scilicet ab ipso despe-
cta sunt. Hæc locu-
to Seuero, cõfestim ex-
ercitus uniuersus Albi-
num hostem declarat,

τὸν μὲν Αλβῖνον πολέμιον ἀνηγόρευσεν.

εὐφημήσαντες δὲ τὸν Σε-
βῆρον, πᾶσάν τε προ-
θυμίαν διὰ τοῦ βοῆς ὑ-
ποσχόμενοι, ἔτι καὶ
μᾶλλον παρώρμησαν
αὐτὸν, ἀγαθάς τε ὑπέ-
φηναν τὰς ἐλπίδας.
ὁ δὲ ὑπλοῦς αὐτοῖς
μεγαλοφρόνως διωρε-
ὰς, τοῦ ὠθῖ τὸν Αλβῖ-
νον ὁδοῦ εἴχετο. ἔπεμ-
ψε δὲ καὶ τοῦτο Βυζάν-
τιον πολιορκήσοντας.
ἔμενε γὰρ ἔτι κεκλεισ-
μένον, τῶν στρατηγῶν
τοῦ Νίγρου ἐκεῖσε κα-
ταφυγόντων, ὅπερ
ἑάλω ὕστερον λιμῷ.
πᾶσά τε ἡ πόλις κα-
τεσκάφη. καὶ θεάτρων
τε καὶ λουτρῶν, παν-
τός τε κόσμου, καὶ τι-
μῆς ἀφαιρεθὲν τὸ Βυζάντιον, κώμη δουλεύειν

exceptoq; faustis accla
mationib. ipso, nihil nõ
alacritatis & studij cla
moribus ostẽdentes ma
gis magisq; hominẽ spe
addita succenderunt.

Qui amplissimo dona-
tiuo milites prosecutus,
statim uniuersos cõtra
Albinum educit, missis
item pariter qui Byzan
tium expugnarent, clau
sam adhuc receptis Ni-
gri ducibus. Quæ dein
de urbs fame capta, to-
táque planè dirupta, si-
mul theatro, thermis-
que, omnique cultu, at-
que honore detracto, et
in uici formã redacta,

Περινθίοις δῶρον ἐδόθη, ὥσπερ καὶ αὐτιόχεια Λαοδικεῦσιν. ἔπεμψε δὲ καὶ χρήματα πλεῖστα εἰς ἀνοικισμὸν τῶν πόλεων, ἃς ἠνιλυμηναμένος ὁ Νίγρου στρατός. αὐτὸς δὲ τῆς ὁδοῦ εἴχετο, μηδεμίαν ἀνοχὴν ἀναπαύλης διδοὺς, μήτε ἑορταῖς, μήτε καμάτοις, κρύους καὶ θάλπους ὁμοίας καταφρονῶν. πολλάκις γοῦν διὰ τῶν δυσχειμέρων, ὑψηλοτάτων ὀρῶν τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενος, ὑπὸ νιφετοῖς καὶ χιόσιν ἀκαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ ὡδοιπόρει, προθυμίας καὶ ἀνδρείας τὸ ἐνδόσιμον τοῖς στρατιώταις ἔργῳ διδοὺς, ὡς μὴ μόνον

Perinthijsq; adiudicata est, quemadmodum Antiochia quoque Laodicenis. Tum pecuniæ magnam uim curauit ad reficiendas, instaurandásque urbes, quas Nigriani milites deuastauerant. Ipse iter faciebat sine intermissione, neq; festos dies, neque labores ullos magnopere curans, algoris atq; æstus iusta patiens, sæpe etiam per altissimos montes hyeme sæua, niuibus cœlo ingruentibus, ibat aperto capite, ut milites ad alacritatem, patientiamq; laborum re ipsa cohortaretur. Quocirca

αὐτοῦ φόβῳ καὶ νόμῳ αὐτέχειν πρὸς τοῦ καμάτους, ἀλλὰ μιμήσει καὶ ζήλῳ τοῦ βασιλέως. ἔπεμψε δὲ καὶ στρατὸν δυναμέως, τὸν τὰ στενὰ τῶν ἄλπεων καταληψόμενον, καὶ φρουρήσοντα τὴν Ἰταλίας τὰς εἰσβολάς. ὡς δὲ ἀπηγγέλη καὶ Ἀλβίνῳ μὴ μέλλων ὁ Σεβῆρος, ἀλλ' ἤδη παρεσόμενος ὑπτιάζοντι, καὶ τρυφῶντι μεγάλην ταραχὴν ἐνέβαλε. περαιωθεὶς δὲ ἀπὸ τῆς Βρεττανίας, εἰς τὴν ἀντικειμένην Γαλλίαν ἐστρατοπέδευσεν. ἔπεμψέ τε εἰς πάντα τὰ γειτνιῶντα ἔθνη. τοῖς τε ἡγουμένοις ἐπέστειλε χρήματά τε πέμπειν,

non metu quodam ac lege, sed æmulatione magis atque exemplo principis ad perferenda omnia incitabantur.

Misit etiã qui angustias occuparent Alpium, atque aditus Italiæ obsiderent. Enimuero postquàm nunciatum Albino est, nihil cunctari Seuerum, sed adesse iam, supinus hactenus ac delicias agitãs, magno tum metu perculsus, statim è Britannia transmittens, in aduerso Galliæ littore castra collocauit, literisq; ad uicinarũ gentiũ præsides missis, pecu-

βοφὰς ὡς στρατὸς, καὶ οἱ μὲν πρόδηλοι ἔπεμψαν ὀλεθρίως (ὕστερον γὰρ ἐκολάσθησαν) ὅσοι δὲ ἀπίστευσαν, εὐτυχῶς μᾶλλον γνόντος ἢ εὐβούλως, ἐσώθησαν. ἡ γὰρ ἀπόβασις, καὶ τύχη τοῦ πολέμου, τὰς ἑκατέρων γνώμας ἔφηνεν. ἀφικομένης δὲ τῆς Σεβήρου δυνάμεως εἰς τὴν Γαλλίαν, γενόντο μὲν πολλαὶ ἀκροβολισμοὶ καθ' ἑτέρα χωρία. ἡ δὲ πολυάνθρωπος πόλις Λουγδουνον, μεγάλην πόλιν καὶ εὐδαίμονα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐκλελοιπότες ἐαυτὸν ὁ Ἀλβῖνος ἔμενε. τὸ δὲ στρατὸν εἰς τὴν μάχην ἐξέπεμψε. γενομένης δὲ

nias, cõmeatumq; exercitibus iuuãdis conroga bat. Qui igitur dicto audientes fuerũt, peßimè illud in se cõsuluerunt, nullo nõ supplicio dein post bellũ affecti. Qui uerò imperiũ detractauerũt, cũ quidẽ felicius, q̃ prudẽtius id egissent, euasere incolumes, euẽtu ac fortuna rerũ utraque cõsilia discernẽtib. Sed ubi iam in Galliã Seueri copiæ peruenerũt, leues quædã primo pugnæ, quasiq; uelitares fuerũt, donec postremo apud Lugdunum magnam urbem atq; opulentam, prælium in manibus fuit. Nã cũ se mœnibus tenuisset Albinus exercitus emisit in pugnã. Vt uerò ad manus

συμβολῆς καρτερᾶς, ὧν πλεῖσον μὲν ἰσόρροπος ἐμαχέσαντο καὶ ἑκάτεροις τὸ νίκης ἢ τύχη. καὶ γὰρ οἱ Βρεττανοὶ αὐδρείᾳ τε καὶ θυμῷ φονικῷ, ὀλίγῳ τῶν ἰλλυριῶν ἀπολείποντο. γυναίων δὲν στρατῶν μαχομένων, ὁ θατέρων ῥᾳδία ἦν ἀτροπή. ὡς δὲ ἔνδον τῶν τότε ἰσόρροπον, ὁ πῶς χάριν, ἀλλὰ πῶς ἀληθείαν λέγοντος, πολύ τι ὑπερέχων ἡ φάλαγξ τοῦ Ἀλβίνου στρατοῦ. καθ' ὃ μὲν ἐτέτακτο Σεβῆρος, καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατὸς, ὡς φυγεῖν τε αὐτὸν καὶ τοῦ ἵππου ἐκπεσεῖν, ἀπορρίψαντα δὲ τὴν χλαμύδα τὴν βασιλικὴν,

uentũ, diu quidẽ utrinq; decertatũ est æquis uictibus, sic ut ambigua uictoriæ fortuna penderet, neq; enim Britanni uel animi magnitudine, uel auiditate cædis, Illyricis concesserint. Ita conflictu primo ualentißimorum exercituum neutrã in partem acies inclinabat. Atq; ut nõnulli prodiderunt eius ætatis autores, qui non ad gratiã, sed ad fidem loquũtur, longe potior fuit Albini acies qua in parte Seuerus curabat, sic ut fugerit quoq;, & ab equo deciderit, abiectò que paludamento

λαθεῖν. ἤδη γὰρ ἀνοκόν
των τῶν παιανιζόντων
τῷ Βριτανῶν, ὡς δὴ
νενικηκότων, ὤφα-
νῆναι λαῖβον, στρατη-
γὸν ὄντα Σεβήρου, σὺν
τῷ στρατῷ ὃ ἦρχεν ἀκ-
μῆτί τε ὄντα, καὶ ἔξω μά
χης γεγονότα, διαβολ
λόντι ἢ αὐτῷ, ὡς καρα-
δοκήσαντα τὴν ἀπό-
βασιν τῆς μαχης, καὶ
εἰκόντα βραδύνασι. τῷ
δὲ ὑφ' ἑαυτῷ στρατῷ ἀκ
μῆτα τυρώσαντα, τὴν
ἀρχὴν ἑαυτῷ μνώμε
νον, ὅτε ὤφανῆναι,
ὅτε ἔμαθε τὸν Σεβῆρον
τετελευτηκότα. πιστοῦται
δὲ τὴν διαβολὴν ταύ-
την. ἡ ἀπόβασις. ὕστε-
ρον γὰρ ὁ Σεβῆρος μετὰ τὸ πάντα κατορθῶσαι,

delituerit. Sed in ſequentibus iam uitulanti busq; Britannis, ceu plane uictoribus apparuiſſe extemplo Lætum Seueri ducem, cum recẽti adhuc exercitu. Quippe male audijt, quaſi euentum pugnæ expectauerit, cunctatus de induſtria retento milite, ut ſibimet imperium uindicaret. Siquidem non prius in pugnam protulit pedem, quàm ut Seuerus cecidiſſe nunciatus. Quam ſuſpicionem etiam deinde euentus approbauit. Quippe rebus omnibus ex ſententia mox compoſitis, atque in maxima ſecu-

ρῶ δὲ εἶν ἐν ἀμειμνῳ
βίῳ, τοὺς μὲν ἄλλους
πάντας αὐτοῦ στρατη
γοὺς μεγάλως ἠμείψα
το, λαῖβον δὲ λαῖβον μόνον,
ὡς εἰκὸς, μνησικακή-
σας διεχρήσατο. ἀλ-
λὰ ταῦτα μὲν ὕστερον
ἐγγένετο. τότε δ' οὖν, ὡς
προείρητο, τὸν λαῖτα
ὠφανωθέντα σὺν νέα
ρῷ τῷ στρατῷ, οἱ μὲν
Σεβήρου ἐπεῤῥώσθη-
σαν, τὸν δὲ Σεβῆρον τῷ
ἵππῳ ἐπεβίβασαν, καὶ
τὴν χλαμύδα περιέ-
βεσαν. οἱ δὲ τὸν Αλβί-
νον οἰόμενοι ἤδη νενι-
κηκέναι, καὶ ἀτακτότε
ροι εὑρεθέντες, αἰφνι-
δίως αὖθις ὠθισθέν
τες γυναίας, καὶ ὑπὸ
περιστομώσης δυνάμεως, ἐπ' ὀλίγον αὖθις ἀνασχόντες

ritate agitans Seuerus, cum quidem cæteros belli duces magnis affeciſſet præmijs, Lætum ipſum tamen (ut par fuit) memor proditionis, morte mulctauit. Sed iſta quidem poſt fuere. Tunc autem conſpecto (ut diximus) Læto, ſpes addita Seuerianis eſt, ac ſublatus in equum Seuerus, & paludamento purpureo circundatus.

At Albiniani iam ſe uictores rati, confuſis ordinibus incitante ſe in eos de improuiſo, ualida, recentiq; hoſtium manu, cum paulũ primo reſtitiſſent, terga demum

εἶξαν. τροπῆς τε καρτερᾶς γενομένης, ἐδίωξαν αὐτοὺς φονεύοντες οἱ Σεβήρου, μέχρις οὗ ἐς τὴν πόλιν ἐσέβαλλον. τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῶν ἑκατέρωθεν ἀνῃρημένων, ἢ ἁλόντων, ὡς ἕκαστος ἐβουλήθη τῶν τότε συγγραψάντων, ἱστόρησεν. οἵ τε τοῦ Σεβήρου τήν τε πόλιν Λουγδοῦνον διαρπάσαντες, καὶ ἐμπρήσαντες, τόν τε Αλβῖνον συλλαβόντες, καὶ τὴν κεφαλῆς ἀφελόντες, κομίσαντες αὐτὴν τῷ Σεβήρῳ διὰ καὶ μέγιστα ἤγειραν τρόπαια. τὸ μὲν ἐν ἀνατολῇ, τὸ δὲ ὑπ' ἄρκτῳ, ὡς μηδὲν ταῖς Σεβήρου μάχαις, ἢ νίκαις παραβάλλεσθαι.

uerterunt. Fusos igitur, fugatosq; eos persecuti Seueriani, magna ædita strage, ad urbem ipsam peruenerunt. Occisorum utrinq;, aut captiuorũ numerus, uarie prout uisum eius ætatis scriptoribus proditur. Direpta mox, incensaq; Lugdunum, & Albino caput abscissũ, perlatumq; ad Seuerum est. Ita duo maxima excita trophæa ad orientem ac septentriones, sic ut nihil sit quod cum Seueri contentionibus aut uictorijs conferas.

μήτε πλήθει δυνάμεως, μήτε ἐθνῶν κινήσεσιν, ἀριθμῷ τε παρατάξεων, ὁδοιπορίας τε μήκει καὶ τάχει. μεγάλαι μὲν γὰρ αἱ Καίσαρος πρὸς Πομπήϊον ἑκατέρωθεν στρατοπέδων ῥωμαϊκῶν μάχαι, καὶ αὐτοῦ Σεβαστοῦ πρὸς Αντώνιον, ἢ τοὺς Πομπηΐου παῖδας, εἰ τέτι πρότερον Σύλλᾳ, ἢ Μαρίῳ ἐν ἐμφυλίοις καὶ ῥωμαϊκαῖς μάχαις, ἢ ἄλλοις πέπρακται. ἵνα δὲ ἄνδρα τρεῖς καθελόντα βασιλέας, ἤδη κρατοῦντας, καὶ τοῦ μὲν ἐν ῥώμῃ στρατοῦ σοφίᾳ περιγενέσθαι, καὶ τὸν ὄντα ἐν τῇ βασιλείῳ αὐλῇ καθηρηκέναι, τὸν δὲ

siue copiarum multitudinem, siue nationũ motus, siue numerum pugnarum, siue itinerum longitudinem, celeritatemq; consideres. Nam Cæsaris quidem res aduersus Pompeium, Romano utrinq; milite, magnæ profecto fuerunt. Item Augusti aduersus Antonium, aut Pompeij liberos, & quæ antea à Sylla, Marioq; ciuilibus, externisq; prælijs gesta sunt. Sed qui unus uir treis imperatores rerũ iam potitos sustulerit, qui urbanos exercitus, Romã ipsam, ac palatiũ obtinentes, astu circũuenerit, quiq; unũ è principibus in ipsa palatina aula curauerit occidendum, alterúmque

τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ κρατοῦντα πάλαι, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων βασιλέα κληθέντα, τὸν δὲ ἐν Καίσαρος τιμῇ καὶ ἐξουσίᾳ γεγονότα, χειρωσάμενον ἀνδρείᾳ, οὐκ ἔστιν ἄλλον ῥᾳδίως εἰπεῖν. τέλει μὲν δὴ τοιούτῳ ὁ Ἀλβῖνος ἐχρήσατο, πρὸς ὀλίγον ἀπολαύσας ὀλεθρίου τιμῆς. ὁ δὲ Σεβῆρος θυμῷ καὶ ὀργῇ, εὐθέως πρὸς τοὺς ἐν ῥώμῃ φίλους αὐτοῦ ἐχρῆτο. καὶ πέμψας τῆς κεφαλὴν τοῦ Ἀλβίνου, δημοσίᾳ ἀνασταυρωθῆναι κελεύει. γράμμασί τε τῷ δήμῳ τῆς νίκην ἑαυτοῦ δηλώσας, ὑπὸ τέλει καὶ τοῦτο προσέθηκε, πεπομφέναι

iterum in oriente rursus gubernacula rerum tenentem, appellatumq; à Romanis imperatorem, tertium porrò Cæsaris honore, atque autoritate præditum, in potestatem redegerit, haud facilè alter inuenietur. Hunc finem uitæ habuit Albinus, breui sanè lætatus funesto honore. Cæterum Seueros omnem statim iram atque atrocitatem animi suam, in illius necessarios Romæ effudit, ac primo quidem præmisso in urbem capite Albini abscisso, iussoq; publicè patibulo præfigi, in ima epistola, qua de sua uictoria populum edocebat, hoc quoq; adscripsit, ideo se

τῆς κεφαλὴν αὐτοῦ, δημοσίᾳ, περίοπτον ἀνασταυρωθῆναι κελεύσας, ἵνα αὐτὸς οἷόν πρὸς ἐδείκυνεν αὐτοῦ τὸν θυμὸν, ἴδῃ καὶ τὴν πρὸς ἐκείνους ὀργήν. διοικήσας δὲ τὰ κατὰ τὴν Βρεττανίαν, καὶ διελὼν εἰς δύο ἡγεμονίας τῆς τοῦ ἔθνους ἐξουσίαν, τά τε κατὰ τὰς Γαλλίας, ὡς ᾠέτο, ἄριστα διαθεὶς, πάντας τε τοὺς Ἀλβίνου φίλους, εἴτε ἑκουσίως εἴθ' ὑπὸ ἀνάγκης αὐτῷ γνωρισθέντας φονεύσας, τάς τε οὐσίας αὐτῶν δημεύσας, εἰς τὴν ῥώμην ἠπείγετο, ἄγων ἅπαντα τὸν στρατὸν σὺν αὐτῷ, ὡς φανείη φοβερώτερος. ἀνύσας δὴ πολλῷ τῆς

caput illud publicè in patibulo spectãdum misisse, uti exemplũ caperent, quid item ipsis patiendum foret. Rebus igitur Britãniæ ordinatis, cũ totius insulæ administrationẽ bifariàm dispertisset, itemq; omni Gallia (quemadmodum quidem uidebatur) composita ex sententia, supplicioq; de Albini amicis sumpto, siue quos ei sua quenque uoluntas, siue necessitas adiunxerat, cõtinuo Romã proficiscitur, exercitum secum omnem adducens, quo terribilior uideretur. Confectoq; magna

ὁδοιπορίαν τάχει, ὡς ὥσπερ ἦν ἐθος αὐτῷ, χαλεπαίνων πρὸς ἐπιβουλὰς τῶν ἐκείνου φίλων, εἰς τὴν ῥώμην εἰσήλασεν. ὁ δὲ δῆμος αὐτὸν λαφυροφορῶν, μετὰ πάσης τιμῆς καὶ εὐφημίας ὑπεδέξατο, ἥτε σύγκλητος, προσηγόρευσαν οἱ πλεῖστοι, ἐν μεγίστῳ δὲ καθεστῶτος, λογιζόμενοι ὅτι αὐτῷ ὁ φέρεται, φύσει μὲν ὢν ἐχθρὸς χαλεπώτατος, καὶ μικρᾶς προφάσεως δεόμενος εἰς τὸ ἀδικῆσαι. τότε δὲ δικαίως καὶ εὐλόγους ἔχων αἰτίας. ὅθεν δὴ Σεβῆρος εἰς τὸ τοῦ Διὸς τέμενος ἀναβὰς, καὶ τὰς λοιπὰς πλείστας ἱερουργίας, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ βασίλεια, ὡς δὴ πάλαι πρὸ ὕβρεως τῶν νέων μεγίστας νομὰς, τοῖς τε στρατιώτας ἐπέσταλκε χρήματα πλεῖστα, ἄλλα τε πολλὰ συνεχώρησεν, ἃ μὴ πρότερον εἶχον. ὡς γὰρ τὸ σιτηρέσιον αὐτοῖς πρῶτος ἤυξησε, καὶ δακτυλίοις χρυσοῖς κοσμεῖσθαι ἐπέτρεψε, γυναιξί τε συνοικεῖν. ἅπερ ἅπαντα σωφροσύνης στρατιώτης, καὶ τὸ πρὸς τὸ πόλεμον εὐστάλης τε καὶ ἑτοίμως ἀλλόβια ἐνομίζετο. καὶ πρώτος γε ἐκεῖνος τὸ πάνυ αὖ τὸ ἐρρῶσθαι, καὶ τὸ σκληρὸν δὲ καὶ τὸ, γε εὐπειθὲς πρὸς πόνους, καὶ

uelocitate itinere, quem admodum consueuerat, infestus qdhuc superstitibus Albini amicis, Romam intrat, occurrente laureato populo, ac magno honore, faustisque acclamationbus excipiente, Senatuq; uniuerso cõsalutante. Tametsi pleroſq; metus consternauerat, quod sibi haud quaquã parsurũ rebantur immitẽ suapte natura, & sanguinariũ, neq; sanè magna causa indigentẽ ad inferẽdas iniurias, cæterũ tũc probabiles odij rationes habiturum. Postea uerò quàm in templum Iouis ingressus est, omniaq; sacrificia de more peregit, reuersus in palatium, magnoq; congiario populum Romanum nictoriæ nomine prosecutus, ac nũmos militibus largitus est, simul alia permulta indulsit, quæ nunquàm antea acceperant. Nam & frumenti summam primus adauxit, & aureis anulis uti, & domi habere mulierem per misit.

Quæ omnia procul à militari disciplina succinctos eos, paratosq; ad bellũ minimè præstitura uidebantur. Primusq; ipse duritiam, atque asperitatem uictus, tolerãtiamq; laborum,

εὐτακτον, μετ' αἰδοῦς πρὸς ἄρχοντας ἐπανέστρεψε, χρημάτων τε ὠφθυμεῖν διδάξας, καὶ μεταγαγὼν εἰς τὸ ἀβροδίαιτον. διοικήσας δ' ταῦτα, ὡς ᾤετο, ἄριστα, κατελθὼν εἰς τὸ σύγκλητον βουλὴν, ἀνελθών τε εἰς τὸ βασίλειον θρόνον, πικρῶς κατηγόρησε τῶν Αλβίνου φίλων. ὧν ἐν ὠμότησι λάς πρωμίζων ἀκριβούντος, ἃς ἐν τοῖς ἐκείνου ἀποθέτοις εὗρε γραμμασιν, οἷς δ' ἄλλα ὁρᾶν ἐνεδίδου πεμφθέντα ἐκείνῳ πολυτελέστερα, ἄλλοις δὲ ἄλλα ὠφέρων αἰτίας. τοῖς μὲν δι' ἀναβολῆς αὐθρώποις φιλίαν, τοῖς δ' ὠθ' ἑτέροις, γνῶσιν

disciplinamq; omnẽ, ac ducũ reuerentiã subuertit, inbiare pecunijs, & munditias colere militibus insuefactis. His ergo optimè pro suo iudicio cõstitutis, curiã deinde ingressus, sedensq; imperatoria sella, accusare insit truculẽta oratiõe Albini amicos, prolatis etiam quorundam arcanis epistolis, quas apud illũ sepositas deprehendisset, quibusdam autem exprobrãs, quod eum splendidioribus muneribus affecissent, alijs quod amici orientalibus, alijs quod

Αλβίνου, πάντας οὐδ' ἑξῆς ἄρχοντας τότε τῆς συγκλήτου βουλῆς, καὶ οὐδ' ἔθνη πλούτῳ τε ἢ γένει ὑπερέχοντας, ἀφειδῶς αὐτοῦ, ὡς μὴ πρόσεστι, χαλεπαίνων πρὸς ἐχθρὸς, τὸ δ' ἀληθὲς, ὑπερβαλόσης ἐν αὐτῷ φιλοχρηματίας. ἐδόκει γὰρ βασιλέως ὅτῳ χρημάτων ἡττᾶσθαι, ὡς γὰρ καρτερίᾳ ψυχῆς, ἣ ἀνεξικακίᾳ πόνων, διοικήσει τε στρατιωτικῶν πραγμάτων, δόκησις τ' ἐπαινεσμένῳ ἀπολείπεσθαι, ὅτῳ ἐν αὐτῷ ἐπλήθυνε τὸ φιλόχρημα τοῦ δικαίας φόνου, ἐκ τυχόσης αἰτίας. φόβῳ γὰρ ἦρξε

Albino fuerũt notiores, eoq; pacto eximiũ quenque è senatu, tũ ut quisque in prouincijs genere, aut opibus excelleret, omnes sine discrimine supplicio efficiebat, ulciscens (ut quidẽ præ se ferebat) inimicos, sed reuera subigente auaritia, qua supra omnes imperatores laborauit.

Nam ut animi patientia, atque in laboribus perseuerantia, simul rei militaris gloria, neminẽ etiam laudatißimo concesserit, ita quæstui supra quã dici posset addictus, iniustis cædibus, atque adeò quacunque

μᾶλλον τῶν ἀρχομένων, ἢ εὐνοίᾳ. καὶ μέντοι δήμῳ ἐπειρᾶτο ποιεῖν κεχαρισμένα. καὶ γὰρ θέας πολυτελεῖς καὶ παντοδαπὰς συνεχῶς ἐπετέλει. καὶ θηρίων ἑκατοντάδας ἀνεῖλε πολλάκις, τῶν ἀπὸ πάσης γῆς ἡμετέρας τε καὶ βαρβάρου, νομάς τε μεγαλοφρόνως ἐπεδίδου. ἐπετέλεσε δὲ καὶ ἐπινίκιον ἀγῶνα, καὶ πανταχόθεν μούσης τε ὑποκριτὰς, καὶ ἀνδρείας μαθητὰς μεταπεμψάμενος. εἴδομεν δὲ ἐπ' αὐτοῦ καὶ θέας τινῶν παντοδαπῶν θεαμάτων ἐν πᾶσι θεάτροις ὁμοῦ, ἱερουργίας τε καὶ παννυχίδας, ἐπιτελεσθείσας

ex causa pecuniam colligebat, imperium metu quàm beneuolentia retinens. Quanquā popularis esse in primis uolebat, ædendis omnifariàm magnificentißimis spectaculis, cētenis etiam sæpenumero occisis beluis, quas omnib. regionibus nostris, barbarisq; conquirebat.

Sed & congiaria dedit uberrima, & certamen proposuit, undique accitis lusionibus, atque athletis. Vidimus item sub illo quosdam omnis generis ludos, cunctis æditos theatris, simulq; supplicatiōes, & peruigilia ad formam

εἰς μυστηρίων ζῆλον. αἰωνίους δὲ αὐτὰς ἐκάλουν οἱ τότε ἀκούοντες, τριῶν γενεῶν διαδραμουσῶν ὑπὸ τελεῖσθαι. κήρυκες γοῦν κατά τε τὴν ῥώμην, καὶ τὴν ἰταλίαν διεφοίτων, καλοῦντες ἥκειν καὶ θεάσασθαι πάντας, ἃ μήτε εἶδον, μήτε ὄψοντες. οὕτως ὁ μεταξὺ χρόνος τῆς παρελθούσης ἑορτῆς, καὶ τῆς μελλούσης ἐδηλοῦτο, πᾶσαν ἡλικίαν ἀνθρώπων ὑπερβαίνων. διατρίψας δὲ ἱκανοὺς χρόνους ἐν τῇ ῥώμῃ, τούς τε υἱεῖς αὐτοῦ κοινωνοὺς τῆς βασιλείας, καὶ αὐτοκράτορας ἀπεδείξας, βουλόμενος δόξαν ἄρασθαι νίκης, μὴ μόνον ἐμφυλίου

Cereris initiorum, seculares hi tūc appellabantur, celebratos (ut aiūt) decurso triū spatio ætatum, siquidem urbe tota, atque Italia præcones itabāt conuocatum omnes ad ludos, quos nec nidissent hactenus, nec uisuri postmodo forent. Itascilicet interuallum præteritæ futuræq; celebritatis, supra omnē esse hominū ætatem significātes. Igitur aliquādiu Romæ moratus, participato filijs imperio, cum se ciuili tantum uictoria, contraq;

τε καὶ κατὰ ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων, ἐφ' ἧς καὶ θριαμβεῦσαι ἠδέσθη, ἀλλὰ καὶ κατὰ βαρβάρων ἐγεῖραι τρόπαια, πρόφασιν ποιούμενος, τὴν Βαρσηνίου τοῦ Ἀτρηνῶν βασιλέως πρὸς Νίγρον φιλίαν, ἐστράτευσεν ὠθῶν τὴν ἀνατολήν. πρὸς δὲ καὶ τὴν Ἀρμενίαν καταδραμεῖν ἠθέλησε. φθάσας δὲ ὁ τοῦ Ἀρμενίων βασιλεὺς χρήματά τε αὐτῷ, καὶ δῶρα, ὁμήρους τε ἱκετεύων ἔπεμψε, σπονδὰς καὶ εὔνοιαν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ Σεβῆρος τοῦ ἐν Ἀρμενίᾳ προχωρούντων κατὰ γνώμην, ἐπὶ τῶν Ἀτρηνῶν ἠπείγετο. προσέφυγε δὲ αὐτῷ

Romanos exercitus habita, clarũ hactenus intelligeret, ex qua etiam triumphũ recusauerat, decreuit itẽ barbarorũ inclarescere trophæis. Quocirca prætextu uindicandi Barsemij Atrenorum regis, qui Nigri partes fouerat, exercitum in oriẽtem eduxit, iamq; in Armeniam facturus impetũ, præuentus à rege Armeniorũ est, mittente obsides ultro, & munera, ac suppliciter petente, ut sibi cum illo inire amicitiã, fœdusq; ferire liceret. Quare Seuerus procedẽtibus ex sententia rebus, in Armeniã perrexit ad Atrenos. Sed &

καὶ ὁ Ὀσρωηνῶν βασιλεὺς Αὔγαρος, τούς τε παῖδας ὁμηρεύειν εἰς ἀσφάλειαν πίστεως ἐξέδωκε, τοξότας τε πλείστους συμμάχους ἤγαγεν, ὁ δὲ Σεβῆρος διαβὰς τὴν τοῦ ποταμοῦ μέσην γῆν τε καὶ Ἀλβηνῶν χώραν, ἐπέδραμε καὶ τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν. φέρει γὰρ πόας εὐώδεις, αἷς ἀρώμασι καὶ θυμιάμασι χρώμεθα. πολλὰς δὲ ἠώμας καὶ πόλεις πορθήσας, τήν τε χώραν λεηλατήσας, ἐλθὼν εἰς τὴν Ἀτρηνῶν χώραν, προσκαθεζόμενος τὰς Ἄτρας ἐπολιόρκει. ἦν δὲ πόλις ἐπ' ἄκρας ὑψηλοτάτης ὄρους, τείχει μεγίστῳ καὶ

rex Osrhoënorum Augarus ad eũdem transfugit, traditisq; obsidio liberis, fidem suam autorauit, sagittariorũq; uim magnam misit auxilio. Cæterum Seuerus regionem interamnem agrũq; Albinorũ trãsgressus, etiã in Arabiã felicem excucurrit. Illic enim herbæ proueniũt odoratæ, quæ nos aromata, suffimẽtaq; habemus. Ibi expugnatis uicis, urbibusq; ꝑmultis, omnemq; agrum depopulatis, in Atrenorum regionẽ mox ingressus, Atras circũsedit urbem scilicet altißimo impositam monti, ac maximis

γενναίῳ περιβεβλημένη, πλήθει ἀνδρῶν τε τοξοτῶν ἀκμαζούσα. ὁ δὲ τοῦ Σεβήρου στρατὸς προσκαθεζόμενος, ἐπολιόρκει παντὶ σθένει, πειρώμενος τὴν πόλιν ἐξελεῖν. μηχαναί τε παντοδαπαὶ προσήγοντο τοῦ τείχει καὶ οὐδὲν παρελείπετο εἶδος πολιορκίας. οἱ δὲ Ατρηνοὶ γενναίως ἀπεμαχοντο, τόξοις τε καὶ λίθοις ἄνωθεν βάλλοντες, οὐ μικρῶς ἐλύπουν τὸν τοῦ Σεβήρου στρατόν. σκεύη τε ἡδράμου πεποιημένα πληροῦντες πτηνῶν, μικρῶν μὲν, ἰοβόλων δὲ θηρίων, ἐπέβαλλον αὐτοῖς. τὰ δὲ ἐμπίπτοντα ταῖς ὄψεσι, καὶ εἴτι που

ualidißimisq; obseptā mœnibus, florentemq; ingenti sagittariorū copia. Igitur hanc urbem Seuerianus exercitus, quanta maxima ui poterat oppugnabat, machinæq; omnifariàm mœnibus admouebantur, nullo oppugnationis genere prætermisso. Contrà autem Atreni audecter urbem defensare, sagittasq;, ac lapides superne iaciētes, peßimè accipere Seuerianos, etiamq; uasa fictilia uolucrib. quibusdā, uenenatis que bestiolis oppleta deuoluere, quæ cū aut oculis inuolitarent, aut

παραγεγύμνωτο τοῦ σώματος, λανθάνοντα καὶ παρεισιόντα, τιτρώσκοντά τε αὐτοὺς, ἐλυμαίνετο. καὶ μὴ φέροντες τὸ πνιγῶδες τοῦ ἀέρος, διὰ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ ἡλίου πῦρ, νόσοις περιπίπτοντες, διεφθείροντο, ὡς πλεῖστον μέρος τοῦ στρατοῦ διὰ τοιαύτας αἰτίας μᾶλλον ἀπόλλυσθαι, ἢ πρὸς τῶν πολεμίων. ἀπαγορεύοντός τε τοῦ στρατοῦ πρὸς τὰ εἰρημένα, τοῦ τε πολιορκίας μὴ προχωρούσης, ἀλλὰ μᾶλλον βλαπτομένων τῶν ῥωμαίων ἢ κατορθούντων, τὸν στρατὸν ὁ Σεβῆρος, ὡς μὴ διαφθαρείη πᾶς, ἄπρακτον ἐπανήγαγε. δυσφοροῦντα

in apertas corporis partes sensim obreperent, grauiter singulos cōsauciabant, incideratq; in morbos Romanus miles, æstum illum cœli nimio sole præferuidi, parū ferēs, sic ut lōge plures ob hos casus, q̄ hostili manu interierint. Proin defatigatis iam, et cōtusis omnibus, procedēte secus obsidione, ac plus iacturæ, quàm lucri Romano faciente decreuit exercitum Seuerus priusquàm uniuersus perierat, deportare ex eis locis, tristem

ὧν δ' μὴ, ὡς ἐβούλετο, τὰ τῆς πολιορκίας αὐτῷ προεχώρει κρύας. νικᾶν γὰρ πάντοτε ἐν ταῖς μάχαις εἰθισμένον, τὸ μὴ τοιοῦτον ἐνθυμούμενον τότε ὑπὸ τῆς ἐκείνου τραγμασι τύχης. οὐ γὰρ παντάπασιν ἄπρακτος ἐπανῆλθεν, ἀλλὰ μείζονα καρπωσάμενος, ὧν ἤλπισε. κατὰ πλέων γὰρ ὁ στρατὸς ναυσὶ πολλαῖς, οὐκ εἰς ἃς ἐβούλετο, ῥωμαίων ὄχθας κατενέχθη. ὧν πλεῖσον δὲ αὐτὸν ἐξαγαγόντος τοῦ ῥεύματος, προσέκειτο ταῖς Παρθυαίων ὄχθαις, ἃ μὴ πολλῷ

uidelicet infecto negocio. Quippe assuetus uincere prælijs omnib. uictum se tunc putabat, quia non uicerat. Sed eum prospera fors, & fautrix statim consolatur, neq; enim planè rebus infectis redijt, sed maiore quàm sperauerat successu.

Nam impositus nauibus pmultis exercitus uniuersus, nequaquam scilicet quo intenderat, Romanæ appulsus ripæ, sed undarum impetu, Parthorum ad agrum

ἤμβλυν ὁλὸν ἀπέχον τῶν εἰς Κτησιφῶντα ἀφόδου, ἔνθα ἦν τὰ βασίλεια τῶν Παρθυαίων. καὶ αὐτὸς διέβησαν ἐρήνην ἄγων, μηδένα τοσοῦτον νομίζων ἑαυτῷ τὰς πρὸς οὓς Ἀρμενίους Σεβήρου μάχας. ἡσύχαζεν οὖν μηδενὸς ἔτι νόμου προσδεχόμενος. ὁ δὲ τοῦ Σεβήρου στρατὸς, ἄκων προσσχεθεὶς ὑπὸ τοῦ ῥεύματος ταῖς ἐπέκεινα ὄχθαις, ἀποβασίν τε ποιησάμενος, τοῦ γῆν ἐλεηλατεῖν, θρέμματά τε τὰ ἐμπίπτοντα ἀπελαύνων, ἵν' ἔχῃ τροφάς. καὶ ἰώμας ἐμπιπρὰς τὰς ἐμπιπτούσας, κατ' ὀλίγον τε προϊὼν, ἐπέσχε Κτησιφῶντι,

prouectus, haud procul Ctesiphonte, qua in urbe sedes regis est.

Is tunc pacem agitans, ac nihil ad se pertinere Seueri pugnas autumans, quas gereret cũ Atrenis, ocioſus uidelicet nihil expectabat mali. Cæterũ Seueri exercitus, cũ ad eas ripas uì fluminis inuectus, móx que in terram esset expositus, omnẽ illico depopulari agrum cœpit, abactis que ut in quæque inciderant, pecoribus ad uescendum, uì cisque aliquot incensis, paulatim usq; ad Ctesiphontem perrexerunt,

ἔνθ' ἦν ὁ μέγας Βασιλεὺς Αρταβανς, προσπεσόντες δὲ οἱ ῥωμαῖοι ἀπρασκευάστοις τοῖς βαρβάροις, πάντα τε τὸν ἐμπίπτοντα ἐφόνευον, καὶ διήρπαζαν τὰ ἐν τῇ πόλει, πάντας τε παῖδας καὶ γυναῖκας αἰχμαλώτους ἔλαβον. φυγόντος δὲ τοῦ Βασιλέως σὺν ὀλίγοις ἱππεῦσι, τούς τε θησαυροὺς τῶν χρημάτων αὐτοῦ αἴρουσι, καὶ πάντα τὸν κόσμον, καὶ κειμήλια ἁρπάζαντες ἐπανιάσιν. οὕτω μὲν δὴ Σεβῆρος τύχῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ τῇ κατὰ Παρθυαίων νίκῃ κεκόσμητο. τούτων δὲ αὐτοῦ δεξιῶς, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν

qua in ciuitate magnus rēx Artabanus commorabatur. Igitur imparatos nacti barbaros, cæsis primo quicunq; restitißēt, direptaq; mox urbe, pueris, fœminisq; in captiuitatē abductis, tantū ipso rege cū pancis equitibus elapso, thesauris illius, ornatuq; omni, & supellectile potiti uictores regrediuntur. Ita Seuerus fortuna magis quàm consilio Parthicā uictoriam adeptus est. Igitur prospere succedentibus rebus,

εὐχὴν προχωρησάντων, ἐπέστειλε τῇ τε συγκλήτῳ καὶ τοῦ δήμῳ, τάς τε πράξεις μεγαληγορῶν, τὰς μάχας τε καὶ τὰς νίκας, δημοσίαις ἀνέθηκε γραφαῖς. ἡ δὲ σύγκλητον, πάσας τε τιμᾶς ἐψηφίσατο αὐτοῦ καὶ προσηγορίας, ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῶν κεχειρωμένων. κατορθώσας δὲ τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν ὁ Σεβῆρος, εἰς τὴν ῥώμην ἠπείγετο, ἄγων καὶ τοὺς παῖδας, εἰς ἡλικίαν ἐφήβων ἤδη τελοῦντας. ἀνύσας δὲ τὴν ὁδοιπορίαν, τά τε ἐν τοῖς ἔθνεσι διοικήσας, ὡς ἑκάστῳ ἀπήτει τὸ χρειῶδες, τά τε ἐν μυσσοῖς

literas ad senatum, populumq; Romanum de se magnificas dedit, at depictas in tabulis pugnas, uictoriásque suas exposuit, nihil nō honorum decernēte senatu, & super his cognomina imponente deuictarum gentium. Ipse interea rebus ad oriētem sic gestis, Romā reuertebatur, filios iam puberes secum adducens. Cōfectoq; itinere, ac prouincijs, ut cuiq; uisus foret, ordinatis, Mysorūq;

καὶ παίοσι στρατόπεδα ἐπελθὼν, νικηφόρος ὑπὸ τοῦ ῥωμαίων δήμου, μετὰ μεγάλης εὐφημίας τε καὶ θρησκείας ὑπεδέχθη. θυσίας τε καὶ ἑορτὰς, θέας τε καὶ πανηγύρεις τῷ δήμῳ πρέσχε. νομὰς τε μεγαλόφρονας ὠθῖδος καὶ θέας τελέσας ἀπονικίους, ἐτῶν οὐκ ὀλίγων ἐν τῇ ῥώμῃ διέτριψε, δικάζων τε συνεχῶς, καὶ τὰ πολιτικὰ διοικῶν, τούς τε υἱεῖς παιδεύων καὶ σωφρονίζων. οἱ δὲ ἤδη μειράκια ἤστην, ὑπὸ τῆς ἐν ῥώμῃ τρυφῆς καὶ διαίτης, τοῦ τε περὶ τὰ θεάματα ὑπερβαλλούσης σπουδῆς, ἡνιοχείας τε καὶ

& Pannoniorum recognitis exercitibus, urbem dein triumphans inuectus est, multis acclamationib. omniq; cerimonia populo excipiente. Cui quidē ipse festos dies, sacrificiaq;, & spectacula, ac celebritates indulsit, magnoq; dato congiario, & ludos pro uictoria celebrauit. Romæ deinde haud paucos moratus annos, ius dicebat frequēter ciuilibus negocijs, & liberis erudiendis intentus. At illi iam tum adulescentes delicijs, uictúque urbano, nimióque spectaculorum aurigationisq;, &

ὀρχήσεως τὰ ἤθη διεφθείροντο. πρός τε ἀλλήλους ἐστασίαζον οἱ ἀδελφοί. τὰ πρῶτα μὲν ὑπὸ παιδαριώδους φιλονεικίας, διὰ ὀρτύγων μαχας, καὶ ἀλεκτρυόνων συμβολὰς, πάλας τε παίδων ἀλλήλοις ἐρίζοντες. ἥ τε περὶ τὰ θεάματα αὐτῶν ἢ τὰ ἀκροάματα σπουδὴ, φιλονείκως ἑκάστο τε ἐμερίζετο. καὶ οὐδενὶ ἀμφότεροι ὁμοίως ἠρέσκοντο, ἀλλὰ πᾶν τὸ τῷ ἑτέρῳ φίλον, τῷ ἄλλῳ ἐχθρὸν ἦν. συνέκρουον δὲ αὐτοὺς ἑκατέρωθεν, οἵ τε κόλακες, καὶ οἱ θεράποντες, πρὸς τὸ ἡδὺ τῆς ἡλικίας κολακεύοντες, καὶ ἀνθέλκοντες. ὁ δὲ

saltationis studio, bonā indolem corruperant. Interq; se fratres dissidebant, puerili primum certamine, ædendis coturnicum pugnis, galli naceorūq; conflictibus, ac puerorū colluctationibus exorta discordia. Nam seu quid in scæna audirent, siue itē spectarēt, semper utiq; diuersis accedebāt, nusquàm eisdem studente utroq;, sed quod alteri charum foret, id alteri statim odiosum, committentibus etiam utrinq; ipsos adulatoribus atque ministris, nihilq; non ad gratiā suggerentibus, ut ad se quisq; pro uirili diuersos retraherent. His

Σεβῆρος ταῦτα πυνθανόμενος, συναγείν τε καὶ σωφρονίζειν τὰ πρῶτα ἐπειρᾶτο. τὸν δὲ πρεσβύτερον) ᾧ γνήσιον μὲν ἦν ὄνομα Βασσιανὸς, πρὶν εἰς τὸν Βασίλειον οἶκον παρελθεῖν) ὅτε δὴ τὴν τοῦ ἀρχῆς τιμὴν εὐτύχησε Σεβῆρος, Αντωνῖνον ὠνόμασε, Μαρκου θελήσας αὐτὸν προσηγορίαν φέρειν. ἠγάγετό τε αὐτοῦ γυναῖκα, γάμῳ σωφρονίσαι θέλων. ἦν δὲ ἐκείνη θυγάτηρ τοῦ ἐπάρχοντος τῶν στρατοπέδων, Πλαυτιανὸς δὲ ἦν ὄνομα αὐτοῦ. τοῦτον τὰ μὲν πρῶτα τῆς ἡλικίας, εὐτελῆ τινος αὐτοῦ τῷ πεφυγαδεῦσθαι

cognitis Seuerus reducere in gratiam, atque emendare conabatur. Tum Baßiano, qui tunc honores imperatorios adeptus, Seuerus Antoninus accepto Marci cognomine uocabatur, ac maior natu erat, uxorem dedit filiam Plautiani, præfecti cohortibus urbanis. Hic (ut perhibent) Plautianus ab initio ætatis tenui fortuna fuit, seditionisque,

ἔλεγον, ἁλόντα ὑπὸ στάσεσι, καὶ πολλοῖς ἁμαρτήμασιν. ὄντα δὲ πολίτην ἑαυτοῦ (Λίβυς γὰρ ἠκεῖνος ἦν, ὡς μέν τινες ἔλεγον) πρὸς γένος αὐτοῦ ὑπάρχοντα. ὡς δὲ ἕτεροι διεβάλλον, ἀκμαζούσῃ τῇ ἡλικίᾳ γενόμενον παιδικά. πλὴν ἀλλ' ὁ Σεβῆρος ἐκ μικρᾶς καὶ εὐτελοῦς τύχης, εἰς μεγαλὴν προήγαγεν ἐξουσίαν, πλούτῳ τε ὑπερβάλλοντι ἐκόσμησε, τῶν ἀναιρουμένων χαριζόμενος τὰς οὐσίας, οὐδὲν ἕτερον ἀλλ' ἢ μερισάμενος πρὸς αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, ἥπερ ἐκεῖνος ἀπεχρώμενος, οὔτε ὠμότητος, οὔτε βίας ἐν πᾶσιν,

& aliorũ criminũ reus, ac mulctatus exilio, sed erat Seueri municeps, Afer natione, atque (ut quidã putãt) etiã cõsanguinitate propinquus, ut uerò alij affirmãt, flore magis ætatis per stuprum conciliatus.

Hunc autem Seuerus ex parua, humiliq; fortuna, ad opes maximas prouexerat, ac damnatorum bonis adiudicatis, longè supra cæteros collocupletauerat, tantum non imperio quoq; participato. Quis ille opibus, licentiaq; abutens, nihil crudelitatis, aut uiolentiæ, ut quidq; ageret omittebat, cũctis

οἷς ἔπραττεν, ἀπείχετο, φοβερώτερος τῷ πατρὶ ἀρχόντων γενόμενος. τότε τοίνυν θυγατέρα ὁ Σεβῆρος ζεύξας τῷ υἱῷ, τὸν οἶκον ἤνωσεν. ὁ δὲ Ἀντωνῖνος, ὁπάντη ἡδόμενος καὶ γάμῳ, αὐθαιρέτῳ ἢ μᾶλλον ἢ προαιρέσει σωιζόμενος, ἀπεχθῶς πάντως τῇ μόρῳ διέκειτο, καὶ πρὸς τὸν πατέρα αὖθις, ὡς μήτε εὐνῆς, μήτε ἐσίας κοινωνεῖν, μυσάττεσθαί τε τὸν μόρον. ἀλλ' ἦν τε ἑκάστοτε ἀρκτέον καὶ αὐτῷ, καὶ ἦν πατέρα, ἐπὰν τῆς ἀρχῆς ἐγκρατὴς γένηται μόνος. ταῦτα δὴ ἡ μόρη ἑκάστοτε ἀπήγγελλε καὶ πατρί, καὶ

etiam atrocior omnium ætatum principibus. Ergo huius filiam Seuerus uxorem filio suo tradidit. Enimuero Antoninus ipse parum lætus eo matrimonio, ac necessitate, quàm uoluntate impulsus, puellam ipsam pariter, & puellæ parentem peßimè oderat, sic ut ne thorũ quidem, larémque cum ea communem pateretur, adeoq; auersabatur, ut minaretur quotidie occisurũ ipsam, patremq; simul, atq; imperium solus obtinuisset. Quod cũ illa idẽtidem ad patrẽ referret, simúl

τὸν γάμον τὸν μῖσος δηλοῦσθαι, πρὸς ξυνοχὴν αὐτόν. ὁ δὲ Πλαυτιανὸς ὁρῶν τὸν μὲν Σεβῆρον πρεσβύτην τε ἤδη, καὶ συνεχῶς ὑπὸ νόσου ἐνοχλούμενον, τὸν δὲ Ἀντωνῖνον ὠμὸν ἐμβριθῆ τε θρασὺν νεανίαν, δεδιώς τε αὐτοῦ τὰς ἀπειλὰς, δρᾶσαί τι μᾶλλον φθάσας ἢ παθεῖν αὐτάμενος, ἐπιβουλεύειν ἔγνω αὐτῷ καὶ πολλὰ ἦν τὰ πρὸς βασιλείας ἐπιθυμίαν αὐτὸν ἐκθοῦσα, πλέον τε ὡς εἰκὸς ἦν, ἢ μὴ προὐτρόπου τινὸς ἰδιωτεύοντι ἐργάζεσθαι θαρραλεώτερόν τε αἱ πρὸς τὸν ἀρχομένων, ἡμέραι τε ὡς πρόσω. ἡμφίεσο γὰρ τήν τε πλατύσημον

que quãtopere foret inuisa patefeciſſet, magnopere hominẽ irritauit. Igitur Plautianus senem iam Seuerũ ipsum cernens, ac morbo sæpe laborantem, cõtrà uerò Antoninũ ferocẽ in primis, audacemq; iuuenẽ, pauidus ob illius minas, decreuit facinus inuadere aliquod, priusq; ipse opprimeretur. Suberãt præterea multa, quæ hominẽ ad imperij cupiditatẽ inflammarẽt, opes quãtas nemo antea priuatus poſſederat. Militũ præterea obediẽtia, & apud omnes Romanos ditionis homines maximi honores. Ad hæc habitus, quo in publicum prodibat. Siquidem latum clauum perpe-

ἐσθῆτα, ἔντε τοῖς δευτέροις ὑπατεύσασιν ἐτέτακτο. πρηώρητό τε αὐτοῦ ξίφος. καὶ παντὸς ἀξιώματος σχῆμα ἔφερε μόνος. πεοϊὼν δὲ φοβερὸς ἦν, ὡς μὴ τέ τινα πεοσιέναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπαντωμένους ἀναστρέφειν. οἵ τε πεοϊόντες αὐτοῦ. ἐκήρυττον μηδένα πρεσᾶναι, μήδ' εἰς αὐτὸν βλέπειν, ἀλλ' ἀπεστρέφεσθαι καὶ κάτω βλέπειν. οἷς περ καὶ ὁ Σεβῆρος ἀγγελλομένοις, οὐ πάνυ τι ἠρέσκετο, ἀλλ' ἀπεχθὴς ἤδη, καὶ βαρὺς ἠκείνῳ ἐγένετο ὡς καὶ περιελεῖν τινα αὐτοῦ τῆς ἐξουσίας τὸν Σεβῆρον, καὶ πεῖσαι ἠω

tuo habebat, atque in secundis consularibus numerabatur. Ensem præterea gestabat, cæteráque omnia supremæ dignitatis insignia, adeò quacũq; incederet, trux atq; horribilis, ut nõ modo non adiretur à quoq̃, sed etiam qui fortuito occurrebãt, ab eo uerterẽt oculos. Qui anteambulones aliquot, quacũq; iter faceret, denũciabãt, ne qs in proximo cõsistere, néue illũ cõtueri auderet, sed auerterent uniuersi oculos, terrãq; despectarẽt. Quæ cum cognouisset Seuerus ne ipse quidem prorsus æqui boni facere, sed molestius iã, grauiusq; ferre: sicut nõnihil etiã de illius autoritate detraheret, ac psuadere homini conaretur.

λύειν τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀλαζονείας. ἃ δὴ μὴ φέρων ὁ Γλαυτιανὸς, ἐτόλμησεν ἐπιβουλεῦσαι τῇ ἀρχῇ. καὶ μηχανᾶται τοιάδε. Σατορῖνο ἦν εἷς τῶν ὑπ' αὐτοῦ χιλιαρχούντων. οὗτος ὑπερβαλλόντως τὸν Γλαυτιανὸν ἐθεράπευε. καὶ πάντων μὲν οὖτος ποιούντων, ἐκεῖνος δὲ πλείονι θρησκείᾳ ᾠκείωτο αὐτῷ. τοῦτον πιστότατον ἡγούμενος, καὶ μόνον οἷόν τε φυλάξαι καὶ πληρῶσαι ἀπορρήτους ἐντολὰς, περὶ δείλην μεταπεμψάμενος, πάντων ἀνακεχωρηκότων, νῦν σοι καιρὸς, ἔφη, τέλος γενναῖον ἐπιθεῖναι εὐνοίᾳ τε καὶ ὑπηρεσίᾳ, ἣν πρός με

aliquid iam è tanta illa insolentia imminueret. Quorũ impatiẽs Plaut. nõ dubitauit imperiũ ipsum appetere insidijs, quocirca talia quædam machinatur. Satur. erat quidã tribun. qui Plaut. in primis obseruabat, et cũ facerẽt idẽ oẽs, unus tamẽ ille maiore quadã uenerationis specie, magis magisq; homini obrepserat. Hũc sibi igitur fidißimũ fore putãs, ac solũ deniq; cõmissa tacite habiturũ, & imperata facturũ, uocari ad se sub uesperã iubet, remotisq; arbitris. Nũc illud, inquit, est, cũ summã imponere manum debeas amori, obseruantiæque tuæ cuius mihi hactenus

ἐπεδείξω, ἐμοί τε ἀμείψασθαί σε κατ' ἀξίαν, καὶ τὴν προσήκουσαν χάριν ἀπόδοναι. πρόκειτο δέ σε αἵρεσις, ἢ τοῦ εἶναι, ὅπερ ἐμὲ νῦν ὁρᾷς ὄντα, καὶ τὴν δὲ τὴν ἐξουσίαν παραλαβεῖν διαδεξάμενόν με, ἢ τεθνᾶναι αὐτίκα, ἀπειθίας ὑποσχόντα τιμωρίαν. μὴ δέ σε τοῦ ἔργου τὸ μέγεθος ἐκπληττέτω, μὴ δὲ τὸ τῶν βασιλέων ὄνομα ταραττέτω. εἰσιέναι τε γὰρ μέχρι τοῦ δωματίου, ἔνθα ἀναπαύονται, δύνασαι μόνος. ἅτε τὴν νυκτερικὴν φρουρὰν ἐκπεριόδου ἐγκεχειρισμένος. ὅ, τι δ' ἂν μέλλοις πράττειν, λανθάνων

dedisti specimen, cumq; ego remunerare te pro meritis, ac debitam referre gratiam poßim. Datur optio tibi, uelis ne ille ipse euadere, quē me nunc esse cernis, atque huic tantæ potētiæ succedere, an perire statim dato cōtumacis animi supplicio. Neque tu uel magnitudinē rei pertimueris, uel nomina imperatorum expaueris, intrare tibi in cubiculum, ubi somnum capiunt, soli nempe licet, redeunte uice nocturnæ custodiæ clàm,

ἀκωλύτως οὐ τέλος ἕξεις, ἐπεὶ μήτ' ἐμὲ ἔτι τοιαῦτα κελεῦσαι προσδόκα, μήτε σὲ ὑπακοῦσαι. ἄνελθε δὴ εἰς τὴν βασίλειαν αὐλήν. καὶ ὥς τινας ἀγγελίας ἐπειγούσας, καὶ ἀπορρήτους παρ' ἐμοῦ φέρων, ἐπεισελθὼν αὐτοῖς ἀπόκτεινον. ἀνὴρ δὲ γενναῖος γένου, ῥᾳδίως κατεργασάμενος πρεσβύτην τε καὶ παιδάριον. μεταχὼν γὰρ τὸ μέρος τῶν κινδύνων, μεθέξεις καὶ τῶν μεγίστων τῆς καθορθώσεως τιμῶν. ταῦτα ἀκούσας ὁ χιλιάρχης, ἐξεπλάγη μὲν τὴν ψυχὴν, οὐκ ἐταράχθη δὲ τὴν γνώμην. ἀλλ' ἅτε ἀνὴρ οὐκ ἔξω φρενῶν

nulloq; prohibente, facile quod uolueris transiges. Nihil est autē quod hic meum iam expectes imperium. Abi modo in aulam principum, quasi aliqua à me mandata habeas arcana, & grauia, atque ut uirum fortem decet, senem unū, ac puerū intra suum utrunque cubiculum obtrunca. Nam cum in partē ueneris periculi, etiā re confecta, in partem maximi honoris succedes.

Hæc dicta, ut animum tribuni perterruerunt, ita minimè consiliū excusserunt. Sed ut homo neutiquam mente

καθεσὼς (καὶ γὰρ λίαν τῷ γένει σύρος. Δεινοὶ τόροι δ' ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας οἱ ὑπὸ τῶν ἀνατολῶν ἄνθρωποι) τὸν θυμὸν ὁρῶν ἐνθουσιῶντα τοῦ ἐλαύνοντος, καὶ τῶν ἀσφαλῶς, οὐκ αὐτᾶπε, ὡς μὴ παρ' αὐτὰ κολασθείη. προσοικειούμενος δὲ εὐκτοῖς καὶ ἀσπασὶ ἀκούειν, προσκυνήσας τε ὡς ἤδη βασιλέα, γραμματεῖον ἔτεινε τὸν φόνον φέρον τὰς ἐντολάς. ἔθος γὰρ ἦν τυραννικόν, εἴ τινα ἐκπέμποιεν ἐπὶ ὠμὸν φόνον ἀκριτον, ἐντέλλεσθαι ἔξω δέλτου γραμμάτων, ἵνα μή τι γνώμονον ἢ ἀκατάσκεπτον, ὁ δὲ Πλαυτια-

captus (erat enim genere Syrus, ac sunt fermè ad Orientem mortales acerrimis ingenijs) cognito furore ac uecordia, quantūq; ei liceret minimè ignarus haudquaquam ausus detrectare, ne scilicet continuo daret pœnas, cū se optata ac lubentia simularet audire, prius adorato illo, tanquā imperatore, iam libellū petebat demandatæ sibi cædis. Quippe mos tyrannis, cū aliquē indemnatum occidi iubēt, per literas potißimū iniūgere, ne dein cædis imperatæ nullū relinquatur argumentū. Hic Plautia

νὸς, τυφλωθεὶς τῇ ἐπιθυμίᾳ, δίδωσιν αὐτῷ τὸ γραμματεῖον, ἐν ᾧ ἐκπέμπει ὡδὶ τὸν φόνον, ἐνδιδάμενος, ἐπὴν ἀμφοτέρους διαχρήσεται, περὶ διαδόχου γνώσεσθαι τὸν ταχθέν, τοῦτον καλέσοντας αὐτὸν, ἵνα ὀφθῇ τιμῶν ἐν τοῖς βασιλείοις, ἢ ἀκουσθῇ τῶν βασιλείαν παραλαβών. ὡδὶ τούτους δὴ ταῖς συνθήκαις αὐτὸς ὁ χιλιάρχης, εἰσελθὼν μὲν διὰ πάσης τῆς βασιλικῆς οἰκίας ἐπὶ τὸ ἔθος ἀκωλύτως. εἰδὼς δὲ ἀδύνατον ὂν, δύο διαχειρίσασθαι βασιλέας, καὶ ταῦτα ἐν διαφόροις οἴκοις διατρίβοντας, ὡδὶ σὺν

nus cæcutiens nimia cupiditate, dat libellum tribuno, atq; ad cædem mittens admonet diligenter, ut interfecto utroq; principe, priusquàm diuulgetur facinus, se iubeat acciri, quo antè in palatio conspiciatur, quàm occupatum imperium quisquā audiat. Sub hac pactione tribunus digreditur, ac de more totam libere domum principis peruadit, cognitóque quàm difficile factu foret, duos ab uno homine principes, & quidem diuersis habitantes cubiculis obtruncari, adit

δλωματίῳ τ̃ Σεβήρ, παλίζας οὖν τῶ βασιλικῶ θαλάμω φύλακας, ἠξίωσεν εἰσελθεῖν εἰς αὐτὸν, ὡς δὴ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτοῦ τινα ἀγγέλων. οἱ δ' ἀπολώσαντο τοῦ Σεβήρου, ἦ δ' ὃς, ἐλεύσαντός μου τοῦτο, τὸν χιλίαρχον εἰσάγαγον. ὁ δὲ εἰσελθὼν, ἥκω σοι, ἔφη, ὦ δέσποτα, ὡς μή ὁ πέμψας οἴεται, φονεὺς καὶ δολοφόνος, ὡς δ' αὐτὸς εὔχομαί τε, καὶ βούλομαι, σωτήρ τε καὶ εὐεργέτης. Πλαυτιανὸς γὰρ ἀδιβουλεύων τῇ ἀρχῇ, ἐνετείλατό μοι φόνον σοῦ τε καὶ τοῦ παιδὸς, καὶ τοῦτο ὐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ γράμμασι. καὶ

ad Seuerum, & cum ianitoribus agit, ut se ad principem intromittãt, afferre se quæ ad illius salutem pertineant.

Illi hæc Seuero renunciant, qui tribunum continuo iubet acciri.

Ingressus, Venio, inquit, tibi ô domine, ut sanè putatis à quo sum missus, ad cædem tui, carnificinámque.

Vt egomet opto ac uolo, beneficij autor tibi & salutis. Plautianus imperiũ captãs insidijs, cædem mihi tuam, filijq; tui mandauit, neq; uerbis modo, sed et literis.

μαρτυρεῖ τὸ γράμμα τοῦτο. ἐγὼ δὲ ὑπεχόμην ἦ, ὅπως μὴ ἐμοῦ τὸ ἔργον πραττομένου, ἄλλῳ ἐγχειρισθῇ. Οἱ δὲ τοῦτο ἀκηλώσων ἥκω, ὡς ἂν μὴ λάθοι τὰ τολμώμενα. τοιαῦτά τινα λέγοντος αὐτοῦ, καὶ δακρύοντος, ὅτι εὐθέως ὁ Σεβῆρος ἐπίστευσεν, ἀλλ' ἅτε πολὺ ἔχων ἐν τοῖς στέρνοις τὸ Πλαυτιανοῦ φίλτρον, συσκοτήν τινα ἔσκηνεν, τὸ πρᾶγμα ὑπώπτευεν. ἤγειτό τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἔχθει τοῦ Πλαυτιανοῦ, καὶ μίσει τῆς ἐκείνου θυγατρὸς εὑρηκέναι τινὰ τέχνην κατ' αὐτοῦ, καὶ διαβολὴν θανατηφόρον.

Testimonio est hic libellus. Equidem ego recepi facturum quæ imperaret, ne alter scilicet me detrectante negociũ susciperet. Verum, ad indicandã rem tibi sum præsto, ne ignarum illius opprimat audacia. Dicenti hæc tribuno, atque ubertim lachrymanti, non continuo tamen fidem Seuerus habebat.

Quippe adhuc in pectore multũ ex Plautiani amatorio insederat, quin esse id totum negociũ cõpositũ, ac fabulosum suspectabat, ratus filiũ suũ Plautiano infestum, natãq; eius perosum, cõmentum esse technam huiuscemodi, ac mortiferam calumniã.

μεταπεμψαμενος δὲ τὸν υἱὸν ἠτιᾶτο, ὡς τοιαῦτα κατασκευάζοντα κατὰ ἀνδρὸς εὔνου καὶ οἰκείου. ὁ δὲ Αντωνῖνος, τὰ μὲν πρῶτα ἀπώμνυτο, μήδ' εἰδέναι φάσκων τὰ λεγόμενα. ἐγκειμένου δὲ τοῦ χιλιάρχου, καὶ τὸν γραμματεῖον δεικνύντος, προθάρσυνέ τε αὐτὸν, καὶ προὔτρεπεν εἰς τοὺς ἐλέγχους ὁ Αντωνῖνος. ὁ δὲ χιλιάρχης ὁρῶν ἐν ὅσῳ ἥκει κινδύνου, δεδιώς τε τὴν πρὸς τὸν Πλαυτιανὸν τοῦ Σεβήρου εὔνοιαν, ὑπεστάμενος ὡς εἰ λάθοι ἡ ὑπὸ βουλὴ, καὶ μὴ ἐλεγχθείη, ὄλεθρος αὐτῷ οὐχ ὁ τυχὼν ἐπήρτηται. καὶ τίνα, ἔφη,

Quare accitum ad se, grauiter increpare institit, quod in hominem amicũ atq; domesticũ talia machinaretur. Antoninus autẽ primo quidẽ deierabat ignarũ se totius negocij, dein instãti tribuno, & libellũ ostendenti, animũ audaciãq; addebat ad crimẽ coarguendum. Sed ille cognito quàm magnũ in discrimen uenerat, tũ præterea haud ignarus, q̃ acceptus Seuero Plautianus foret, neq; non etiã intelligens si latuissent insidiæ, parũq; indiciũ probaretur, exquisitißimum sibi impẽdere suppliciũ, et quodnã, inqt, ô domini argumentum ὦ δέσποτα, ἔλεγχον

μείζονα βούλεσθε, ἢ ποίαν ἀπόδειξιν φανερωτέραν; ἐπέτρεψε γὰρ δή μοι, ἔφη, προελθόντι τῶν βασιλείων. διαὶ τινος τῶν ἐμοὶ πιστῶν δηλῶσαι, ὅτι δὴ τὸ ἔργον κατείργασται. ὁ δὲ ἀφίξεται πιστεύσας, καὶ οἰόμενος ἔρημα τὰ βασίλεια καταλήψεσθαι, ὅταν δὲ ἀφίκηται, ὅταν δὲ ἀφίκηται, ἡμέτερον ἤδη ἔργον, εὑρεῖν τὴν ἀλήθειαν. ἡσυχίαν δὲ εἶναι πολλὴν ἀνὰ τὰ βασίλεια κελεύσατε, ὅπως τὸ πραττόμενον μὴ προγνωσθὲν, ἀνατραπῇ. ταῦτα εἰπὼν, ἐντέλλεταί τινι τῶν πιστοτάτων ἑαυτῷ, ἀγγεῖλαι Πλαυτινῷ, ἥκειν τῆς ταχίστην,

amplius, quód ue apertius quæritis indicium?

Sinite egrediar regia, perq; aliquem fidũ mihi hominem significem Plautiano, facta esse iam quæ imperauerat.

Aderit ille statim recredita, uacuam scilicet regiam occupaturus. Ibi uestri muneris fuerit, rem totã deprehendere. Iubete modo in ædibus quietem agitari, ne præcognita res omne cõcilium subuertat.

Hæc locutus, fidißimum sibi hominem deligit, qui Plautianum suis hortetur uerbis, acceleret,

ἠεῖσθαι γὰρ ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας, καὶ δεῖν αὐτὸν ἔνδον εἶναι, πρὶν ἔκπυστα τοῦ δήμου γενέσθαι, ὡς ἂν τῆς ἀκροπόλεως κατειλημμένης, καὶ τῆς βασιλείας ἱδρυμένης, ἑκόντευ τε καὶ ἄκοντευ πάντευ ὑπακούοιεν, οὐκ ἑτομένῳ βασιλεῖ, ἀλλ' ἤδη ὄντι. τούτοις πιστεύσας ὁ Γλαυτιανὸς, ἤδη περὶ δείλην ἑσπέραν, ἀρθεὶς ταῖς ἐλπίσι, θώρακα μὲν ἀμφιέννυται, τῆς τοῦ σώματος ἀσφαλείας χάριν. ἐρύψας δὲ αὐτὸν τῇ λοιπῇ ἐσθῆτι, ὠθιβὰς ὀχήματος αἰφνιδίως εἰς τὰ βασίλεια ἐπείγετο, ὀλίγων αὐτὸν πραπεμπόντων, οἳ

atq; adsit quàm primũ, dum uterq; princeps iacet, oportere antequàm res populo innotescat, intus esse eum, ut scilicet occupata arce, constabilitoq; imperio, uelint nolint uniuersi non scilicet principatũ adeunti, sed iam planè principi, obediant. His creditis, Plautianus (erat autem iam diei uesper) magnã in spem sublatus, loricam induitur sub uestem, tuendi corporis gratia, simul conscenso uehiculo properat in regiam, paucis modo qui

παρῆσαν, οἰόμενοι μεκλῆσθαι ὑπὸ τῶν βασιλέων διά τινα ἐπείξαντα. ὡς δὲ ἐπέστη τῇ βασιλείῳ αὐλῇ, ἀκωλύτως τε εἰσῆλθεν, ἀγνοούντων τὸ πραττόμενον τῶν φυλάκων. ὑπαντώμενος δ' ὁ χιλίαρχος, ἐνεδρεύων τε προσεῖπεν αὐτοκράτορα. καὶ δῆθεν συνήθως λαβόμενος τῆς χειρός, εἰς τὸ δωμάτιον εἰσήγαγεν, ἔνθα ἔφασκεν ἐῤῥίφθαι τὰ τῶν βασιλέων σώματα, ἤδη δὲ παρεσκευάκει ὁ Σεβῆρος νεανίας τῶν περὶ αὐτὸν σωματοφυλάκων, οἳ συλλήψονται αὐτὸν εἰσελθόντα, ὁ δὲ Γλαυτιανὸς ἐφ' ἑτέραις

aderant deducentibus, ratisq; eum magnis de rebus ab imperatoribus acciri. Vt autem in aulam nullo prohibẽte ingressus est, ignaris quæ agitarentur custodibus, occurrens tribunus, cõposito dolo salutat imperatorem, dein manu prehensum deducit intra cubiculum, ubi proiecta esse imperatorum cadauera mẽtiebatur, iámque aliquot è corporis sui custodibus Seuerus comparauerat, qui statim ingresso manus inijcerent, At Plautianus quum longe alias

ἐσελθὼν ἐλπίσιν, ὁρᾷ τοὺς βασιλέας ἀμφοτέρους ἐφεστῶτας. συλληφθείς τε κατείχετο. ἐκπλαγείς τε τοῦ πράγματι ἐδεῖτο, καὶ ἐλιπάρει. ἀπελογεῖτό τε, πάντα φάσκων ψευδῆ εἶναι, καὶ συσκευὴν κατ' αὐτοῦ, καὶ δρᾶμα ἐσκευάσθαι. πολλὰς δὲ τοῦ μὲν Σεβήρου ὀνειδιζόντος εὐεργεσίας τε καὶ τιμὰς, τοῦ δὲ πίστεώς τε καὶ εὐνοίας τῆς ἄνωθεν ὑπομιμνήσκοντος, ἠρέμα πως ὁ Σεβῆρος ἠπείγετο πειθοῖ τῶν ὑπὸ τοῦ Γλαυτιανοῦ λεγομένων, ἔς τε δὴ ὑπεφαίνητο θώρακος μέρος, καταῤῥαχθείσης τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐσθῆτος.

animo spes agitaret, ut ingressus cubiculum est, cernens utrunque illic stãtem principem, comprehensumq; se teneri sentiens, re tanta perterritus, rogare, supplicare, falsa illa omnia cõmentum id in se, fabulamq; excogitatam. Igitur exprobrãte hinc Seuero beneficia, & honores illinc Plautiano, fidei beneuolentiæq; suæ ueteris, testimonia repente, paulatim labascere Seuerus, atq; adduci Plautiani uerbis, donec pars loricæ per scissum uestimenti apparuit.

ὅπερ ἰδὼν ὁ Αντωνῖνος, νέος θρασὺς, θυμοειδής τε, καὶ φύσει μισῶν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ πρὸς δύο, ἔφη, ταῦτα τί ἂν ἀπεκρίναιο; ἥκεις πρὸς βασιλέας ἑσπέρας, μὴ κελεύσαντας; ὁ δὲ θώραξ σοι τί βούλεται; τίς γὰρ εἰς ἑστίασιν ἢ κῶμον ὡπλισμένος ἔρχεται; καὶ ταῦτα εἰπὼν, κελεύει τοῦ χιλιάρχου, τοῖς τε πρῶσι σπασαμένοις τὰ ξίφη, φονεῦσαι τὸν ἄνδρα, ὡς ὁμολογουμένως πολέμιον. οἱ δὴ μελλήσαντες, κελεύσαντι τοῦ νέου βασιλεῖ πείθοντες. ἀναιροῦσι τε αὐτὸν, καὶ τὸ σῶμα ῥίπτουσιν εἰς τὴν λεωφόρον,

Qua Antoninus animaduersa, audax iuuenis, & iracũdus, ac iam antea homini infestus. Atqui, inqt, ad hæc certe duo quid respondeas expecto. Venisti ad imperatores sub uesperam minime accitus: dein, quid sibi rogo hæc lorica uult? Quis ad cœnã, cõmessationemúe armatus accedit? Simul hæc dicens, iubet tribunum, cæterosq; qui aderant, ilico eũ structis gladijs obtruncare, ut hostem manifestarium. Nihil illi cunctati, iussa faciunt iuuenis imperatoris, occidúntque hominem, & cadauer in uiã proijciũt

ὡς ἂν πᾶσι φανερὸν γένοιτο, καὶ ὑπὸ μισόντων ὑβριζόμενον. τὸ τῷ μὲν δὴ τέλει Πλαυτιανὸς ἐχρήσατο, ἀπλήστῳ τε ζήσας πάντων ὠφελημάτων, καὶ χρυσάμμονι, ἐμβριθεῖ τέλει, ἀπλήστῳ ὑπηρεσίᾳ. ὁ δὲ Σεβῆρος, τὰ μὲν λοιπὰ ὑπάρχοντας σφίσιν τοῖς τραπεζίταις κατέτεινεν, αὐτὸς δὲ τὰ πλεῖστα τοῦ βίου διέζιβεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς περιπάτοις, καὶ τοῖς περὶ Καμπανίας χωρίοις, διήκοντα τε καὶ τὰ πολιτικὰ διοικῶν. ἅπασι γὰρ ἤθελε δοῦναι πᾶσιν ἐν ῥώμῃ διαίτης χρῆσθαι, ἐπειπὼν αὐτοῖς ἐώρακα πο-

ad uulgi ludibriũ. Hunc finem habuit parẽ uitæ Plautianus, inexhauſtæ homo cupiditatis. Cæterum, Seuerus duobus præfectis militaribus conſtitutis, plurimum in ſuburbanis, aut circum maritimas Campaniæ oras agitabat, ius dicens, & ciuilibus negocijs intentus, cupiensque in primis, uti Romæ ſui liberi bonis moribus inſtituerentur. Nam ludis eos,

ρὶ τὰ θεάματα ἐσπουδακότας, ἀπρεπέστερον ἢ βασιλεῦσιν ἤρμοζεν. ἥτε πρὸς ἐκεῖνα σπουδὴ καὶ φιλονεικία, διαφορὰν ἔχουσα καὶ αὐτὴ πάλαι ἀεὶ τῇ γνώμῃ, τῶν ἀδελφῶν ἐτάραττε τὰς ψυχάς. ἐγκαύσματά τε εἰσιόντος ἔχθρας πρὸς ἐκεῖνον. μᾶλλον δὲ ὁ Ἀντωνῖνος ἐφόρητος ἦν, ἀφροσύνῃ καὶ σκληρίᾳ μανῶν ὑπὸ Πλαυτιανοῦ διδόμενος. ἦγε δὲ καὶ ἀφοβεῖτο τὸν πατέρα πρᾶξαί τι αὐτοκτόνον, τήν τε θυγατέρα μὲν ἐκείνου, γυναικὶ δὲ αὐτοῦ, πανταχόθεν θαυμαστὸν ἐμμανῶς ἐφίλει. ὁ δὲ Σεβῆρος αὐτόν τε ἐκεῖνον, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ

spectaculisq; uehemẽtius ſtudere animaduerterat, quã principibus cõueniebat. Quo fieret, uti ſtudio certamineque ſemper in diuerſum tendẽte, etiã animi iuuenũ diſtraherẽtur, quibuſdã quaſi admotis contentionum, atq; inimicitiarum facibus. Maxime tamen Antoninus intolerandus, ſublato iam è medio Plautiano, terribilisq; & formidoloſus erat omnibus tum illius natæ coniugi ſcilicet ſuæ, quibus maximè artibus aut machinis poterat exitium intendebat. At Seuerus ipſam pariter cũ filiolo quẽ pepererat relega-

εἰς Σικελίαν ἐξέπεμψεν, αὐτάρκη δοὺς περιουσίαν εἰς τὸ βιοῦν διαψιλῶς, μιμησάμενος τὸν σεβαστόν. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοῖς Αντωνίνου παισὶ πολεμίου γενομένου, οὕτως ἐχρήσατο. αὐτὸς δὲ ἐπειρᾶτο συναγειν ἀεὶ τοὺς παῖδας εἰς φιλίαν, καὶ πεοτρέπειν εἰς ὁμόνοιαν καὶ συμφωνίαν, μύθων τε ἀρχαίων καὶ δραμάτων ὑπεμίμνησκεν. ἀεὶ βασιλέων ἀδελφῶν συμφορὰς ἐκ στάσεως διηγούμενος. θησαυρούς τε καὶ νεὼς, πάντα ἐδείκνυε χρημάτων πλήρη, πλοῦ τόν τε καὶ δύναμιν οὐκ ἔσεσθαι ἔξωθεν ἐπιβουλεῦσαι.

uit in Siciliam, datis opibus, quantæ ad uictum, atq; usum abunde sufficerent. Imitatus in hoc Augustum, qui filios Antonij, postea quàm hostis iudicatus est, eodem modo tractauerit. Ipse ad pacem, concordiamq; reuocare liberos, & reconciliare utrunq; alteri conabatur, admonens identidem ueterum fabularum, in quibus pleræque regum calamitates fraternis ortæ seditionibus memorantur. Huc addebat thesauros templaq; pecunijs plena esse, diuitias foris ex uectigalibus accedere posse

τοσαύτης μὲν οὔσης οἴκοι περιουσίας, ὡς ἀφειδῶς καὶ διαψιλῶς τοῖς στρατιώταις χορηγεῖν, τοῦ τε ἐν ῥώμῃ δυναμέως αὐτοῦ τε τραπλασιασθείσης, καὶ στρατοπέδου τοσούτου πρὸ τοῦ πόλεως ἱδρυθέντος, ὡς μηδεμίαν εἶναι δύναμιν ἔξωθεν ἐχέγγυον, μήδ' ἀντίπαλον πλήθει στρατοῦ, μήτε μεγέθει σωμάτων, μήτε χρημάτων περιουσίᾳ, πλὴν οὐδὲν ὄφελος τούτων πάντων ἔλεγε, στασιαζόντων πρὸς ἀλλήλους, τοῦ τε πολέμου ἔνδον ὄντος. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα τινα λέγων ἑκάστοτε, ποτὲ μὲν λιπαρῶν, ποτὲ δὲ ἐπιπλήττων, σωφρονίζειν

in tanta opulentia, militem largitione teneri, auctas in quadruplum copias urbanas, tantum sedere exercitum ante urbem, ut nulla externa uis, seu multitudinem ipsam militum, seu corporum magnitudinem, seu pecuniæ abundantiam spectes, par inueniri tantis opibus poßit. Sed ea nihilum recasura, ipsis inter se discordantibus, atq; intestinũ agitantibus bellum.

Hæc ille quotidie edisserens, preces que castigationibus admiscẽs, re-

αὐτοῦ ἅμα καὶ σωφρονεῖν. ἐπεὶ γὰρ ἐπέφρασθο, οἷοί τινες ἐπέθοντο. ἀφυίεσθαι μὲν ἦν, καὶ ἐπεδίδοσαν εἰς τὸ χεῖρον. ἅτε δὲ νεανίας σφετερωθέντας, ἔτι ἐν τῇ βασιλικῇ ἡδυσμίᾳ εἰς πάσας ἡδονὰς ὀρέξεως ἀπλήστως ὁρμωμένους, ἑκάστοις τοῖς κωλύουσιν αὐθαίρετον πρὸς αὐτὸν, οὐ μόνον ὑπηρετουμένοις ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν, καὶ ταῖς πρὸς τὰ αἴσχιστα ἀπάταις, ἀλλὰ καὶ ἀεί τι καινὸν ἐξευρίσκουσιν, ἵνα οὐ εὐφραίνοιτο μόνον, ὃν ἐκόλακευον, λυπήσωσι δὲ τὸν ἀδελφόν. ἤδη γοῦν τινας καὶ λαβὼν ἐπὶ τοιούτοις ὑπηρεσίαις ὁ Σεβῆρος, ἐκόλασεν.

primere illorũ spiritus, ac reducere Germanos ingratiã studebat. Cæteris omnia frustra erant. Quippe frenos ore depulerãt, proni semper in peius, atq; illos adulescẽtes adhuc in ipso ætatis feruore, atq; in sũma licẽtia uoluptatũ omniũ, irritamentis incitatos, etiã adulatorũ ministeria diuersos trahebant, scilicet qui nõ modo illorũ obsequerẽtur cupiditatib. atq; flagitijs, sed noua semp aliqua excogitarẽt, unde alteri gratũ fieret, alter offenderetur. Quorũ etiam nõnullos Seuerus ipse in huiusce modi ministerijs deprehẽsos, supplicio affecit.

ἀγαλλόμενον δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῷ βίῳ τῷ πολέμῳ, ἐν τῇ πόλει τὰ θεάματα ἀπρεπῆ ἐποίει. ὑβριστὴς ὁ Βρεττανίας ἡγούμενος, στασιάζειν οὐκ ἐκεῖ καιρὸς φάσκων, καὶ καταβοῶντας τὴν χώραν, λείαν τε ἀπάγειν, καὶ πορθεῖν τὰ πλεῖστα, λεηλατεῖν τε οἴνῳ χειρὸς πλέον, πρὸς βοήθειαν τοῦ τόπου, ἢ βασιλικῆς ὠμότητος. ὁ δὲ Σεβῆρος ἀσμένως ταῦτα ἀκούσας φύσει μὲν, καὶ φιλόδοξος ἄλλως ὑπάρχων, καὶ μετὰ τὰς ὑπὸ Καληδονίων καὶ Μαιατῶν νίκας, καὶ πρὸ συμφορᾶς βουλόμενος, καὶ τὰ Βρεττανῶν

Hanc liberorum suorum uitam, & in decora in spectaculis studia ferens grauiter senex imperator, literas à Britanniæ præfecto accepit, quæ docebant barbaros illic seditiones agitare, regionemq; omnem incursionibus ac depopulationibus uastare, quare maiore manu ad resistendum, uel etiam principis ipsius præsentia opus esse. Lætus ea Seuerus accepit. Quippe homo suapte natura gloriæ appetentior, post uictorias ad orientem septentrionemq;, & cognomina utrinq; parta, etiam trophæa contra Britannos

ἐγεῖραι τρόπαια. ἔτι δὲ
καὶ τοὺς υἱοὺς ἀπαγα-
γεῖν τῆς ῥώμης θέλων,
ὡς ἂν νεαλοίην ἐν στρα
τιωτικῷ βίῳ καὶ σώφρο
νι, ἀπαχθέντες τῆς ἐν
ῥώμῃ τρυφῆς καὶ δι-
αίτης, ἐπαγγέλει τὴν
εἰς τὴν Βρεττανίαν ἔξο
δον, πρεσβύτης τε ἤ-
δη ὤν, καὶ ὑπὸ τῆς ἀρ
θρίτιδος νόσου καμ-
νων, ἀλλὰ τὰ τῆς ψυ-
χῆς αὐτοῦ, ἔῤῥωτο ὑπὲρ
πάντα νεανίαν. τὰ
πλεῖστα γοῦν καὶ φορά
δην φερόμενος, τῆς ὁ-
δοιπορίας εἴχετο. οὐ-
δὲ πώποτε ὠθεῖ πο-
λὺ μένων ἀνεπαύε-
το. ἀνύσας δὲ τὴν ὁ-
δὸν ἅμα τοῖς παισὶ,
παντὸς λόγου καὶ ἐλπίδος θᾶττον, τὸν ὠκεανὸν

excitare aliqua cupie-
bat. Ad hæc filios quoq;
abducere ex urbe, ut
procul à mundicijs ur-
banis, in castris milita-
ri uitæ, ac sobriæ iuue-
nes insuescerent. Ita ex
peditionem in Britan-
niam edicit senex iam,
& morbo articulari la
borans, tanta autem a-
nimi uirtute, quanta ne
mo nũquam uel iuuenũ.
Igitur iter ingressus, le-
ctica plurimum uehebatur, nullóque cessabat
loco.

Quare confecto itinere,
speq; omni, ac sermone
celerius enauigato ocea-

διαπλεύσας, Βρεττα-
νοῖς ἐπέστη. τούς τε παν
ταχόθεν στρατιώτας
ἀθροίσας, καὶ δύναμιν
πολλὴν ἀγείρας, τὰ
πρὸς τὸν πόλεμον πα
ρεσκευάζετο. οἱ δὲ Βρετ
τανοὶ τῇ τοῦ βασιλέ-
ως ἐκπλαγέντες αἰφ
νιδίῳ ἐπιδημίᾳ, δύ-
ναμίν τε ἀκούσαντες
παμπλείστην ἐπ' αὐ-
τοὺς ἀθροισθεῖσαν, πρεσ
βείας ἔπεμπον, περί
τε εἰρήνης διελέ-
γοντο. ἀπολογεῖσθαί τε
ἐβούλοντο πρὸς τὰ πρὸς
μαρτημένα. ὁ δὲ Σεβῆ
ρος διατριβάς τε χρό-
νου ζητῶν, ὡς ἂν
μὴ πάλιν εἰς τὴν ῥώ-
μην ἐπείγοιτο, ἔτι δὲ
καὶ βουλόμενος προσκτήσασθαι τὴν κατὰ

no, Britanniam ingres-
sus est, collectisq; mili-
tibus, ac maximis consta
tis uiribus bellum com-
parabat. Cæterum Bri-
tanni repentino prin-
cipis aduentu perculsi,
auditoq; tantas contra
se comparari copias, le-
gatos ad eum de pace,
ac seipsos expurgatum
miserunt.

At Seuerus moras de in-
dustria nectens, ne ua-
cuo sibi Romam adeun
dum foret, cupidus ui-
ctoriæ, cognominisq;

Βρεττανῶν νίκην τε καὶ πρεσβηγορίαν, τοὺς μὲν πρέσβεις αὐτὴ ἀπράκτους ἔπεμψεν, εὐτρέπιζε δὲ τὰ πρὸς τὴν μάχην. μάλιστα δὲ γε φύραις διαλαμβάνειν ἐπειρᾶτο τὰ ἑλώδη χωρία, ὡς ἂν ἐπ' ἀσφαλοῦς βαίνοντες οἱ στρατιῶται, ῥᾳδίως τε αὐτὰ διατρέχοιεν, καὶ ἐπ' ὀχυροῦ βήματος ἑδραίως ἑστῶτες μάχοιντο. τὰ γὰρ πλεῖστα τῆς Βρεττανῶν χώρας ὑδῆκλυζόμενα ταῖς τοῦ ὠκεανοῦ συνεχῶς ἀμπώτισιν, ἑλώδη γίγνεται. οἷς ἔθος τοῖς μὴ βαρβάροις ἐννήχεσθαί τε, καὶ διατεῖν βρεχομένοις μέχρις ἰξύος, γυμνοὶ γὰρ

Britannici, legatos quidem re infecta domum dimittit, ipse quæ bello usui forent, magna solertia comparabat. Sed in primis tamen curæ habuit pontibus occupare paludes, ut stare in tuto milites possent, atq; in solido præliari, Siquidē Britanniæ pleraq; loca frequentius oceani adluuionibus paludescunt. Per eas igitur paludes barbari ipsi natant, excursantq; ad ilia usq; demersi, ac

ὄντες τὰ πλεῖστα τοῦ σώματος, καὶ ἰλύος καταφρονοῦσι. οὐδὲ γὰρ ἐσθῆτος ἴσασι χρῆσιν, ἀλλὰ τὰς μὴ λαπάρας καὶ τοὺς τραχήλους κοσμοῦσι σιδήρῳ, καλλώπισμα τοῦτο καὶ πλούτου σύμβολον νομίζοντες, ὥσπερ τὸν χρυσὸν οἱ λοιποὶ βάρβαροι. τὰ δὲ σώματα στίζονται γραφαῖς ποικίλων ζώων παντοδαπῶν εἰκόσιν. ὅθεν οὐδ' ἀμφιγίννυνται, ἵνα μὴ σκέπωσι τοῦ σώματος τὰς γραφάς. εἰσὶ δὲ μαχιμώτατοι τε καὶ φονικώτατοι. ἀσπίδα μόνην στενὴν περιβεβλημένοι, καὶ δόρυ. ξίφος δὲ παρηρτημένοι, γυμνοῦ

pleraque corporis nudi cœnum contemnunt. Neque enim uestis usum cognorunt, sed uentrem atq; ceruicem ferro incingunt, ornamentum id esse, ac diuitiarum argumentum existimantes, perinde ut aurum cæteri barbari, quin ipsa notant corpora pictura uaria, & omnifariàm formis animalium, quo circa ne induūtur quidem, uidelicet picturam corporis ne adoperiāt. Sunt autē bellicosissima gens, atque auidissima cædis, tantum scuto angusto, lanceáque contenti, præterea gladio nudis

σώματος. θώρακος δὲ ἢ ἡρανοῦς οὐκ ἴσασι χρῆσιν, ἐμπόδιον νομίζοντες πρὸς τὴν δίοδον τῶν ἑλῶν, ἐξ ὧν τῆς ἀναθυμιάσεως καὶ παχύτητος, ὁ κατ' ἐκείνην τὴν χώραν ἀνὴρ ζοφώδης ἀεὶ φαίνεται. πρὸς δὴ ταῦτα ἐξήρτυεν ὁ Σεβῆρος, ὅσα συνοίσειν ἔμελλε τοῦ ῥωμαίων στρατοῦ, λυπήσειν δὲ καὶ ἐμποδιεῖν τὴν τῶν βαρβάρων ὁρμήν. ὡς δὲ αὐτάρκως ὤφθη αὐτοῦ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον εὐτρεπίσθαι, τὸν μὲν νεώτερον τῶν υἱῶν, τὸν Γέταν καλούμενον, καταλιπὼν ἐν τοῦ ὑπὸ ῥωμαίους ἔθνει δικάσοντά τε, καὶ τὰ λοιπὰ

corporibus dependente, loricæ ac galeæ penitus ignorant usum, impedimentũ id esse trãsgrediẽtis paludibus arbitrantes, quarum uaporibus, æstuq; cœlum ibi semper caliginosum. Ad hæc Seuerus nihil non comparabat, quod usui Rom. militi, quod detrimẽto barbaris impedimentoq; foret.

Vbi uerò satis ex sententia prompta sibi esse, ac parata omnia intellexit, iuniorem filium Getam nomine, in partæ insulæ Romanis subiecta reliquit, ut iu-

διοικήσοντα πολιτικὰ τῆς ἀρχῆς, δοὺς αὐτοῦ συνέδρους τῶν φίλων τοὺς πρεσβυτέρους, τὸν δὲ Αντωνῖνον πραλαβὼν, ὠθεῖ τοὺς βαρβάρους ὑπήγετο. ὑπερβάντος δὲ τοῦ στρατοῦ τὰ προβεβλημένα ῥεύματά τε καὶ χώματα τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς. συμβολαὶ καὶ ἀκροβολισμοὶ πολλάκις ἐγένοντο, τροπαί τε τῶν βαρβάρων. ἀλλὰ τοῖς μὲν ῥᾳδία ἦν ἡ φυγὴ καὶ διελάνθανον. ἔν τε δρυμοῖς, καὶ ἕλεσι, καὶ τῇ τῶν χωρίων γνώσει, ἅπερ πάντα ῥωμαίοις ὄντα ἐναντία, πλείονα παρέσχε τοῦ πολέμου τὴν διατριβήν. τὸν δὲ

ridicũdo, rebusq; ciuilibus administrãdis præesset, eique consiliarios ex amicis natu grandibus reliquit, Antonino secum aduersus barbaros educto. Transgresso igitur Romano exercitu amnes, aggeresq; eos, qui obiecti Barbaris, Romanorum fines disterminant, pugnæ quædam tumultuariæ fiebant, & excursiones, uictore ubiq; Romano. Cæterũ, facilis erat ex fuga receptus barbaris, qppe inter syluas ac paludes, et loca ipsis notißima delitescẽtibus.

Quæ omnia Romanis aduersa, moram bello addebant. Interea

Σεβῆρον γηραιὸν ὄντα, ἤδη νόσος ἐπιμηκεστέρα καταλαμβάνει. ὅθεν αὐτὸς μὴ ἠναγκάζετο μένειν οἴκοι, τὴν δὲ Αντωνῖνον ἐπειρᾶτο ἐκπέμπειν διοικήσοντα τὰ στρατιωτικά. ὁ δὲ Αντωνῖνος τῶν μὲν πρὸς τοὺς βαρβάρους μετρίως ἐφρόντιζεν, ἐπειρᾶτο δὲ οἰκειοῦσθαι τὰ στρατεύματα. καὶ πάντας ἀνέπειθεν εἰς αὐτὴν βλέπειν μόνον. ἐμνᾶτό τε παντὶ τρόπῳ τὴν μοναρχίαν, διαβάλλων τὸν ἀδελφόν. ὁ δὲ πατὴρ ἐπιπολὺ νοσῶν, καὶ πρὸς τὸν θάνατον βραδύνων, ἐπαχθὴς αὐτῷ καὶ ὀχλυρὸς ἐφαίνετο. ἀνέπειθέ

Seuerũ iam cõfectum senio, lõgior inuasit morbus, sic ut ipsi domi residere, atq; Antoninum mittere in bellũ, ad imperatoris obeunda munia cogeretur. Cæterum Antoninus haud magnopere de barbaris sollicitus, exercitum sibi adiungere, & confirmare uniuersos tendebat, uti se unum intuerentur soli sibi imperium uindicans, ac Germano identidem obtrectans. Quin longior quoq; patris ualetudo, ac mortis mora diuturnior anxiũ uidelicet adulescentẽ habebat. Sic ut

τε ἰατροὺς καὶ ὑπηρέτας κακουργῆσαί τι περὶ τὴν θεραπείαν τοῦ γέροντος, ὡς ἂν θᾶττον αὐτοῦ ἀπαλλαγείη. πλὴν ἀλλὰ μόλις ποτὲ Σεβῆρος λύπῃ τὸ πλεῖστον διαφθαρείς, ἀνεπαύσατο τοῦ βίου, ἐν δοξότατα βιώσας, ὅσον πρὸς τὰ πολεμικὰ τῶν πώποτε βασιλέων. οὔτε γὰρ ἐμφύλια κατ' ἐχθρῶν, οὔτε ξένα κατὰ βαρβάρων, τοσαῦτά τις πρὸ αὐτοῦ ἠγειρετρόπαια. βασιλεύσας δὲ ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὧν παισὶ νεανίαις διαδόχοις, ἀνεπαύσατο, χρήματά τε αὐτοῖς καταλιπὼν, ὅσα μηδεὶς πώποτε, καὶ

medicis, ministrisq; subinde conaretur persuadere, senem ut è medio quàm primum quoquo modo tollerent. Donec tandem Seuerus mœrore magis, quàm morbo consumptus, uitaq; defunctus est, clarissimus omnium imperatorum bellicis operibus.

Neque enim aut ciuiles quisquam aduersus inimicos, aut externas aduersus barbaros totidem alius uictorias reportauit. Annisq; duodeuiginti gesto imperio decessit, successoribus liberis, tanta pecuniæ relicta copia, quantam antea nemo, tum

δύναμιν στρατιωτῶν ἀναντισώνισον. ὁ δὴ αὐτοκράτωρ, τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος, λαβόμενος τῆς οὐσίας, εὐθὺς ἀφ' ἑστίας πάντας φονεύειν ἤρξατο. ἰατρούς τε ἀπέκτεινε (οἱ μὴ καλῶς αὐτῷ τὸν γέροντα θεραπεύσαντι κακουργῆσαι, καὶ ἀποθανεῖν ἐπείξαι τὸν γέροντα) τούς τε τροφεῖς αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφόν, ἐπειδὴ πρόσθεν λιπαροῦντες αὐτὸν ὑπὲρ ὁμονοίας. ἐδόκουν δέ εἶναι πρὸς ἀμφοτέρους εἴκειν τῷ ἐν τιμῇ γενομένῳ, ἢ θεραπείᾳ τοῦ γέροντος, ἰδίᾳ τε δώροις, καὶ μεγάλαις ὑποσχέσεσι τοὺς τῶν στρατοπέδων ἡγεμόνας

ampliore exercitu, quã cui obsistere ulla uis posset. Igitur Antonin. mortuo Seuero, summam potestatẽ nactus, confestim uniuersos ab ipso quod aiunt) lare interficere cœpit. Nam & medicos supplicio affecit, quod sibi parum obtemperauerant, iubenti senis maturare necem, nutriciósque suos iuxta, & fratris, quod de recõciliandis egissent, ne uno quidem reliquo suæ crudelitati facto ex eo ordine hominum, qui in honore aliquo fuerant, quiq; ipsius parentem obseruauerant. Duces porrò exercitus magnis muneribus ac promissis ad-

ἐθάρρυνεν, ὅπως αὐτὸν πείσαιεν τὸ στρατεύεσθαι μόνον αὐτοκράτορα, καὶ πᾶσαν μηχανὴν ἧπερ τοῦ ἀδελφοῦ ἐζήτει. ὁ μὲν οὖν ἐπῆλθε τὸ στρατιωτικόν. μεμνημένοι γὰρ τοῦ Σεβήρου, καὶ ὅτι ἀμφοτέρους ἴσους ἐκ παιδίου παρεθρέψατο, ἴσην αὐτοῖς ὑπηρεσίαν καὶ εὔνοιαν παρέσχοντο. ὁ δὲ αὐτωνῖνος, ἐπεὶ μὴ προεχώρει αὐτῷ τὰ τῶν στρατοπέδων, ἀφαμιλλᾶσθαι τοῖς βαρβάροις, πόλεμόν τε ἐκίνει, τάττεσθαί τε ἐπὶ βαρβάρους. πρός τε τὸν ἀδελφὸν ἤλαυνε, καὶ τὴν μητέρα ἠπείγετο. ὡς δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ

adhortabatur, persuaderent militibus, uti se unum imperatorem declararent, nullasq; non machinas aduersus Germanum intẽdebat. Neq; id tantũ persuadere militibus potuit. Quippe memores, utrunq; à Seueroiam inde à pueritia pari honore, cultuq; educatum, etiam ipsi parem utrinque obedientiam, beneuolentiamq; exhibebant. Igitur Antoninus cognito parum sibi rem aduersus exercitum procedere, icto cum barbaris fœdere, datáq; pace, & obsidibus acceptis, decedensq; illinc ad matrẽ iam, Germanũq; festinat. Congressos

ἐγένοντο, συνάγειν αὐτοῦ ἡ μήτηρ ἐπειρᾶτο, καὶ οἱ ἐν ἀξιώσει ὄντες, καὶ σύνεδροι πατρῷοι φίλοι. ὁ δὲ Ἀντωνῖνος πάντων αὐτοῦ, πρὸς ἃ ἐβούλετο, ἐναντιουμένων, ἀναγκῇ μᾶλλον ἢ γνώμῃ εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν ἐπίπλαστον μᾶλλον ἢ ἀληθῆ περίηγετο. οὕτω δὴ τὰ τῆς βασιλείας ἀμφότεροι δι' οἰκοῦντες ἐν ὁμοτίμῳ ἀρχῇ, ἀπᾶραι τῆς Βρεττανίας ἠθέλησαν. εἰς τε τὴν ῥώμην ἠπείγοντο, κομίζοντες τὰ τοῦ πατρὸς λείψανα. τὸ γὰρ σωμάτιον πυρὶ παραδόντες, τήν τε μόνιν σὺν ἀρώμασιν εἰς κάλπην ἀλαβάστρου

reducere in gratiã mater conata, adnitentibus honestißimis quibusq; Seueri amicis, & consiliarijs. Igitur Antoninus, cum nemo scilicet non eius libidini refragaretur, ui potius quàm uoluntate, ad concordiæ, amorisq; simulationem adducitur.

Ita ambo pari honore imperium gerentes, soluerunt ex Britãnia, Romamq; cum patris reliquijs contendebant.

Nam corpusculo ignibus tradito, cinerem ipsum cum odoribus in uasculum alabastri

ἐμβαλόντες, ἀπεκόμιζον εἰς τὴν ῥώμην, εἰς τὰ βασίλεια ἀπθησόμενοι ἱερὰ μνήματα. αὐτοὶ δὲ τὸν στρατὸν ἀναλαβόντες, νικηφόροι δὴ κατὰ Βρεττανῶν εἰς τὴν ἀντικειμένην Γαλλίαν, διαβάντες τὸν ὠκεανὸν, ἀφίκοντο. ὅπως μὲν δὴ Σεβῆρος τὸν βίον μετήλλαξε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διεδέξαντο, ἐν τοῦ βιβλίῳ τούτῳ δεδήλωται.

ΤΕΛΟΣ.

coniectum Romam referebãt, ut uidelicet in sacris principum monimentis componeretur. Ipsi exercitum deportantes, uictoresq; iã Britanniæ, in aduersam Galliam emenso Oceano peruenerunt. Quo igitur pacto & diem suum obierit Seuerus, & liberi eius imperium susceperint, in hoc uolumine demonstratum est.

FINIS.

ΗΡΟΔΙΑΝΟΥ ΤΥΣ μετὰ Μάρκον Βασιλείας Βιβλίον τέταρτον.

Τὰ μὲν δὴ πραχθέντα Σεβήρῳ Βασιλεύσαντι ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν, ἐν τῷ πρὸ τούτου Βιβλίῳ δεδήλωται, οἱ δ' ὑεῖς αὐτοῦ ἤδη νεανίαι, ἅμα τῇ μητρὶ εἰς τὴν ῥώμην ἠπείγοντο, ἤδη μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν στασιάζοντες πρὸς ἀλλήλους (ὅτε γὰρ καταγωγαῖς ταῖς αὐταῖς ἐχρῶντο, ὅτε συνεισιῶντο ἀλλήλοις) πολὺ τὸ δὲ ὕποπτον

HERODIANI LIBER QVARTVS.

Res gestas Seueri principis per annos duo deuiginti, supiore libro sumus persecuti. Porrò autem ipsius liberi adulescentes iam unà cũ matre Romam festinabant, seditiones etiam tum in itinere agitantes. Quippe diuersorijs, mẽsaq; nũquã eisdẽ utebãtur, multũq; suspicionis in cibo

ἐν ἅπασιν, ἐδέσμασί τε καὶ πόμασι, μή τις αὐτῶν προλαβὼν καὶ λαθὼν, ἢ τινας ἀναπείσας τῶν ὑπηρετῶν, δηλητηρίῳ χρήσηται φαρμάκῳ. Ταύτῃ γοῦν καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ἔτι μᾶλλον ἤπειγον, ἀδεέστερον ἑκάτερος βιώσεσθαι προσδοκῶν, εἰ ἐν τῇ ῥώμῃ γένοιντο. καὶ τὰ Βασίλεια διελόμενοι, ἐν πλατείᾳ καὶ πολλῇ οἰκήσει, καὶ πάσης πόλεως μείζονι, καθ' ἑαυτὸν ἑκάτερος διαγοι, ὡς βούλοιτο. ὡς δὲ ἀφίκοντο εἰς τὴν ῥώμην, ὅτε δῆμος αὐτοῦ διαφνηφορῶν ὑπεδέξατο,

omni, potuq; ne alteruter antecapto tempore, ipse clã, aut per ministeria ueneno rem gereret. Ob eamq; causam etiam iter properantius faciebant, tutius rati uicturos, ubi iã in urbem peruenissent, diuisaq; inter se regia, amplis ac spaciosis ædibus maioribus etiam reliqua urbe, pro suo uterque arbitrio separatim agitarent. Postquam uerò in urbem peruentũ, populus eos uniuersus laureatus excepit,

ἥτε σύγκλητος πρωτοστατήσασα. ἡγοῦντο δ' αὐτοὶ μὲν τῷ βασιλέϊ φέροντες πορφύραν. εἵποντο δ' ὅπιθεν αὐτῶν, οἱ τὸν ὕπατον ἀρχὴν λάβοντες. εἶτα διέποντες, κάλπην φέροντες, ἔνθα λαῖς τὰς ψήφους ἔλεγον. οἵ τε πρόσαγορεύοντες αὖ νέους αὐτοκράτορας παρεόντος, καὶ τῷ κάλπιδι προσκύνουν. ἐκείνην μὲν δὴ παραπέμψαντος καὶ προπομπεύσαντος αὐτοῦ ἀπέθηκαν ἐν ᾧ νεῷ, ἔνθα Μάρκος τε καὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἱερὰ μνήματα λείκνυται. ὕστερον τελέσαντος δὲ τὰς νομιζομένας ἱερουργίας ὑπὸ ταῖς βασιλικαῖς

et senatus cõsalutauit. Præibant igitur principes ipsi cum purpura imperatoria, pòst sequebantur consules, urnam cum Seueri reliquijs gestantes. Qui autem nouos imperatores consalutauerant, progressi deinde, urnam quoque ipsam supplices adorabant. Ita comitati magna pompa, composuerunt ipsum in templo, ubi Marci, ac superiorum principũ sacra uisuntur monimenta. Re igitur diuina, cæremonijsq; de more concelebratis, uterq; in regiam

εἰσόδοις, αὖ ἦλθον εἰς τὰ βασίλεια. διελόμενος δ' αὐτὰ ἑκάτερος ᾤκει, πᾶσι φράζοντές τε πάσας εἰσόδους. εἶ τινες ἦσαν λαῶν θαύσεται. μόναις δὲ ταῖς δημοσίοις καὶ αὐλείοις αὐταῖς πλησχώμενοι, φρουράς τε ὑπὲρ ἑκάστου ἰδίᾳ ἑκάτερος, ὁ δὲ σωιόντες, εἰ μὴ πρὸς ὀλίγον ὅσον δημοσίᾳ ἔποτε ὀφθῆναι. ἐπετέλεσαν δὲ πρὸ ἁπάντων τῷ εἰς τὸν πατέρα λιμήν. ἔθος γάρ ἐστι ῥωμαίοις ἐκθεοῦσθαι βασιλέων οὓς ἂν δοκιμάσχοις παισὶ τελευτήσαντας. τήν τε τοιαύτην τελετὴν, ἀποθέωσιν καλοῦσι. μεμιγμένον δὲ τῷ θριάμβῳ ἑορτῇ

discedunt, partiti inter se domum, ianuisq; secretioribus obstructis, publicis tantum, atque Atriensibus promiscuè utentes. Quin & custodes corporis separatim sibi delegerunt, uix unquam congredientes, nisi pauxillum duntaxat, ut in publico à multitudine ipsa conspicerentur. Sed in primis tamen iusta parenti persoluerunt. Mos est enim Romanis consecrare imperatores, qui superstitibus filijs, uel successoribus moriuntur. Quique eo sunt honore affecti, relati dicuntur inter

καὶ θρησκείᾳ, κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν δείκνυται. τὸ μὲν γὰρ σῶμα τοῦ τελευτήσαντος, πολυτελεῖ κηδείᾳ καταθάπτουσιν ἀνθρώπων νόμῳ. κηροῦ δὲ πλασάμενοι εἰκόνα πάντα ὁμοίαν τοῦ τετελευτηκότι, ὑπὸ μεγίστης ἐλεφαντίνης κλίνης εἰς ὕψος ἀρθείσης, πρὸ τὴν θέασιν ἐν τῇ τῶν βασιλείων εἰσόδῳ, χρυσοϋφεῖς στρωμνὰς ὑποστρωννύντου. ἡδ' εἰκὼν ἐκείνη. ἐν σχήματι νοσοῦντος πρόκειται ὠχριῶσα. τοῦ δὲ κλίνης ἑκατέρωσθεν καθέζονται πλεῖστον τῆς ἡμέρας, ἐν μὲν τοῦ λαιῷ μέρει, πᾶσα ἡ σύγκλητος μελαίναις

diuos. Est autem tota urbe quasi luctus quidã, festæ celebritati promiscuus. Quippe functum uita corpus, ritu hominum sumptuoso funere sepeliunt. Sed certam imaginem defuncto quàm simillimam fingunt, eamq; in regiæ uestibulo proponunt supra eburneum lectum maximum atq; sublimẽ, uestibus instratum aureis. Et quidem imago illa ad ægroti speciem pallida recumbit. Circa lectum uerò utrinq; magnam partem diei sedent, à leua quidem senatus omnis uestibus atris

ἐφεστρίσι χρώμενοι, ἐν δὲ τοῦ δεξιῷ, γυναῖκες πᾶσαι, ὅσαις ἀνδρῶν ἢ πατέρων ἀξίωμα τιμῆς ἐνδόξου μεταδίδωσιν. οὔτε δὲ χρυσοφοροῦσά τις αὐτῶν ὁρᾶται, οὔτε περιδερραίοις κοσμουμένη, ἀλλὰ λιπὰς ἐσθῆτας λευκὰς ἀμφιεννύμεναι, σχῆμα παρέχουσι λυπουμένων. ἑπτὰ μὲν οὖν ἡμερῶν τὰ εἰρημένα πλατελεῖται. ἰατροί τε εἰσιόντες ἑκάστοτε, προσίασι τῇ κλίνῃ, καὶ δεῦθεν ὑπισκεψάμενοι τὸν νοσοῦντα, χαλεπώτερον ἔχειν ἀπαγγέλλουσιν ἑκάστοτε. ἐπὰν δὲ δόξῃ τετελευτηκέναι, τὴν μὲν κλίνην ἀράμενοι, τοῦ τε

amictus, à dextra uerò matronæ, quas uirorum aut parentum dignitas honestat. Harumq; nulla uel aurum gestans, uel ornata monilibus cõspicitur, sed uestibus albis exilibus indutæ, mœrentium speciem præbent. Hæc ita per septẽ dies continuos faciunt, medicis ad lectum quotidie accedentibus, inspectumq; uelut ægrum deterius se habere subinde pronunciantibus. Dein ubi iam uisus obijsse diem, lectum humeris

ἱππικὸν τάγμα ζῷον γηγενέστατοι, καὶ τὸν συγκλήτου ἐπίλεκτοι νεανίαι, καταγομίζουσι δὲ τὸν ἱερᾶς ὁδοῦ, εἰς τε τὴν ἀρχαίαν ἀγορὰν πομπεύσαντες, ἔνθα οἱ ῥωμαίων ἄρχοντες ἀποκυροῦνται. ἑκατέρωθεν δὲ βαθρά τινα σύγκειται, ἐν ἡλίμακος σχήματι, καὶ ἐπὶ μὲν θατέρου μέρους, τῶν εὐγενεστάτων καὶ εὐπατριδῶν χορὸς ἔστηκε παίδων, ἐπὶ δὲ αὖ πικειμένῳ, γυναικῶν ἐν ἀξιώσει εἶναι δοκουσῶν, ἄδουσι δὲ ἑκάτεροι ὕμνους τε καὶ παιᾶνας εἰς ὃν τετελευτηκότα, σεμνῶ μέλει καὶ θρηνώδει ἐρρυθμισμένους. μετὰ δὲ

attollunt equestris, senatoriiq; ordinis nobilissimi ac lectissimi iuuenes, perque uiam sacram in uetus forum deferunt, ubi magistratus Romani deponere imperium consueuerant. Vtrinq; autem gradus quidam sunt ad scalarum similitudinem extructi, in quibus altera ex parte puerorũ chorus est à nobilissimis, atque patricijs, altera fœminarum illustrium, hymnos in defunctum, pæanasq; canentium, urendo, ac lamentabili carmine emodulatos. Quibus peractis, tollũt

ὃν βαστάζαντες πλὴν λιτίνην, φέρουσιν ἔξω τοῦ πόλεως, εἰς τὸ καλούμενον ἄρεως πεδίον. ἔνθα καταστήσαντες ἐν ᾧ πλατυλάτῳ τοῦ πεδίου τόπῳ, τετραγωνόν τι καὶ ἰσόπλευρον, ἄλλως μὲν ὕλης ὀλκμιᾶς μετέχον, ἢ ἐκ μόνης τε συμπήξεως ξύλων μεγίστων εἰς σχῆμα οἰκήματος. ὧν δὲ ἐκεῖνο ἔνδοθεν μὲν φρυγάνων πεπλήρωται, ἔξωθεν δὲ χρυσοῦφέσι στρωμναῖς, ἐλεφαντίνοις τε ἀγάλμασι, γραφαῖς τε ποικίλαις κεκόσμηται. ὑπὸ ἐκείνῳ δὲ ἕτερον, καὶ κόσμῳ παραπλήσιον μικρότερον ὑπίκειται,

iterum lectum, atq; extra urbem perferunt in Martium campum, ubi quàm latißime campus patet, suggestus quidam specie quadrangula, lateribus æquis assurgit, nulla præterquàm ligno rum ingentium materia compactus in tabernaculi formam. Id quidem interius totum est aridis fomitibus oppletum, extra autem intextis auro stragulis, atq; eboreis signis, uarijsq; picturis exornatũ. Infra uerò alterũ minusculũ quidem positũ est,

ωνλίδας ἔχον, ⁊ βύρας ἀνεωγμένας. τρίτον τε ⁊ τέταρτον ἀεὶ τὸ ὑποκάμπτον μέσον, ἐς τελευταῖον βραχύτατον πόρπακα. ἀπικόμενοι τὸ σχῆμα τὸ κατασκευάσματος φυκταρίοις, ἃ τοῖς λιμέσιν ὑπόκειται νύκτωρ μὲν πυρὸς ἐς ἀσφαλεῖς ἀγωγὰς τὰς ναῦς χειραγωγεῖ. φάρους δὲ αὐτὰ οἱ πολλοὶ καλέουσιν, ἐς ἃ τὸ οἴκημα τὸ πλούτορον ἀνακομίζοντες τῆς ὕλης, τιθέασιν ἀρώματά τε καὶ θυμιάματα πάντα, ὅσα γῆ φέρει. εἴ τέ τινες καρποὶ ἢ πόαι χυμοί τε, συμβαλλόμενοι πρὸς ὀλωσίαν, ἀνακομίζον-

sed forma & ornatu persimile, portis ianuisq; patentibus. Tertiumq; item & quartum semper superiore contractius, ac deinceps alia, donec ad extremũ, quod est omnium breuissimum, peruenitur. Possis eius ædificij formã comparare turribus his, quæ portibus imminentes noctu igne prælato, naues in tutas stationes dirigunt: Pharos uulgo appellant. Igitur lecto in secundum tabernaculum sublato, aromata & suffimenta omnis generis, fructus, herbasq; succosq; omne is odoratos conquirunt,

ται, ⁊ σωρηδὸν χέονται. οὔτε γὰρ ἔθνος, οὔτε πόλις τὶς, οὔτε τῶν ἐν ἀξιώσει ἢ τιμῆς ὄντων, ὃς μὴ δῶρα τοῦ τὰ ὕστατα πέμπει φιλοτίμως ἐς τιμὴν τοῦ βασιλέως. ἐπὰν δὲ μέγιστον χῶμα ἀρθῇ τῶν ἀρωμάτων, ὡς τε ὁ τόπος πληρωθῆ, ἱππασία πρὸς τὸ κατασκεύασμα ἐκεῖνο γίγνεται. ὡς δὲ τὸ ἵππιον πρὸς τέρμα πρόθεῖ λύκλῳ, μεταξὺ ζυγὸς εὐτάξιας καὶ ἀνακυκλώσεως, πυρρίχιον ῥόμῳ καὶ ῥυθμῷ. ἅρματά τε πρόεισιν ὁμοίᾳ εὐταξίᾳ, φέροντα οὓς ἐφεσῶτας, ἀμφιεσμένους μὲν τὰς πρὸ πορφύρας ἐσθῆτας,

atque aceruatim effundunt. Quippe neque gens est, neque ciuitas, neque qui honore ullo, aut dignitate præcellat, quin certatim pro se quisq; suprema illa munera principis honori deferant. Vbi uerò ingens aromatum aceruus aggestus est, ac locus omnis expletus, tum circa ædificiũ illud adequitant, uniuersis equestris ordinis certa quadam lege ac recursu, motuq; pyrrichio, numeróque in orbem decurrentibus. Currus item circum aguntur insessi purpuratis rectoribus,

προσωπεῖα δὲ περι-
κειμένους, εἰκόνας ἔχον-
τα, ὅσοι ῥωμαίων ἔν-
δοξως ἐστρατήγησαν,
ἢ ἐβασίλευσαν. τού-
των δὲ συντελεσθέν-
των, λαβὼν λαμπά-
δια ὁ τὴν βασιλείαν
διαδεξάμενος, προσ-
φέρει τῷ οἰκήματι. οἵτε
λοιποὶ, πανταχόθεν
πῦρ περιτιθέασι πάν-
τα δὲ ῥᾷστα ἀνάπτεται
εὐμαρῶς ὑπὸ τοῦ πυ-
ρὸς, φρυγάνων τε πλή-
θους καὶ θυμιαμάτων
ἐμπιθέντος. ἐκ δὲ τοῦ τε
λευταίου, καὶ βραχυτά-
του κατασκευάσμα-
τος, ὥσπερ ἀπό τινος
ἐπάλξεως, ἀετὸς ἀφίε-
τος, σὺν τῷ πυρὶ ἀνε-
λευσόμενος εἰς τὸν αἰθέρα. ὃς φέρειν ἀρχὴν γῆς

qui personas ferant ducum omnium Romanorum, principumq; illustrium. Quæ ubi celebrata sunt, facem capit imperij successor, eámque tabernaculo admouet. Tum cæteri omnes undique ignem subijciunt, cunctaq; illico fomitibus illis aridis odoramentisq; referta, igni ualido corripiuntur. Mox ab extremo, minimoq; tabernaculo, tanquã è fastigio quodã, simul cum subiecto igni, aquila dimittitur, quæ in

εἰς οὐρανὸν τῆς τοῦ βασι-
λέως ψυχὴν ποστεύε-
ται ὑπὸ ῥωμαίων, καὶ
ἐξ ἐκείνου μετὰ τῶν λοι-
πῶν θεῶν θρησκεύε-
ται. ταύτην δὲ τῆς τιμῆν
ἐκθειάσαντες οἱ παῖ-
δες εἰς τὸν πατέρα, ἐπα-
νῆλθον εἰς τὰ βασίλεια.
ἐξ ἐκείνου δὲ ἐστασίαζον
πρὸς ἀλλήλους. ἐμίσουν
τε, καὶ ἐπεβούλευον. πάν-
τα τε ἔπραττεν ἑκάτε-
ρος, πειρώμενος τὸν
ἀδελφὸν ἀρχησκευά-
σασθαι, εἰς αὐτόν τε
μόνον περιαγαγεῖν
τὴν ἀρχήν. ἐμερίζον-
το δὲ καὶ πάντων γνῶ-
μαι, ὅσοι ἐν ἀξιώσει, ἢ
τιμῇ τινι ἦσαν κατὰ
τὴν πόλιν. ἰδίᾳ γὰρ
αὐτῶν ἑκάτερος ἐπεστελ

cœlum creditur ipsam principis animam deferre. Ac iam ex illo unà cũ cæteris numinibus imperator colitur. Ita consecrato parente, reuersi domum iuuenes, discordias quotidie & simultates exercere, insidiari inter se, moliri, parare omnibus modis, atque ea modo uterque in animo habere, quibus alter dolo caperetur, postremo quacunque uia grassari ad singulare imperium, ac nihil inuicem præter mittere, dum consortem potestatis expungerent. Sed & mentes, animiq; omnium urbanorum, quicunque honore aliquo aut dignitate præstarent, diuersi trahebantur, utroq; seorsum li-

λεῖς λανθάνων, ὡ ἀκείθω, μεγάλας ὑποχέσεσι πῶς αὐτὸν ἀνέλκων. ὁ τὸ πλεῖστον μέρος εἰς τὴν ἑτέραν ἔβλεπε. φαντασίαν γὰρ ἔνια ἐπιφανείας ἐπεδείκνυθ, μέτριός τε ὢν πρᾶος ἑαυτὸν τοῖς πολίταις παρεῖχεν. ὥστε τοὺς μάλιστά τε ἀστυδλαικοτέροις ἐχρῆτο, πολιτεύμενός τε οὐδὲν ἧσσον παιδείᾳ ἐπαινουμένος, ἐστουδλακώς τε περὶ παλαίσεων, καὶ γυμνάσια ἐλευθέρα χρησός τε ὢν φιλανθρώπως τοῖς στρατιώταις, φόβῳ καὶ δέει ἀρίστῃ, πλείους εἰς εὔνοιαν καὶ φιλίαν προσκαλεῖτο. ὁ δ' αὐτωνῖνος ἐμβριθῶς τὰ

literas clanculũ missitante, magnisque pollicitationibus sibi homines ad iũgẽte. Maior tandẽ pars ad Getã spectabat, quod opinionẽ nonnullã ostenderet probitatis, moderatúmque se & lenem in cõgressib. præstaret, studia porrò tractabat honestissima; quippe et disciplinarum laude celebres circa se frequentes habebat, & in palæstra, ac reliqs ingenuis exercitationibus uersabatur. Placidus præterea in omnes, atque humanus, fama, et gloria quadam optima plurimos ad amicitiam, beneuolentiamq; alliciebat. Cõtraq; uerò Antoninus cun-

πάντα, καὶ δυμοφθόρως ἔπραττε. πολὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ τῶν πολεμικῶν μιμούμενος, στρατιωτικῶν τε καὶ πολεμικῶν βίον ἐρασθεὶς ἐν ἐποιεῖτο. ὀργῇ τε πάντα πράττων, καὶ ἀπειλῶν μᾶλλον ἢ πείθων, φόβῳ καὶ οὐκ εὐνοίᾳ φίλους ἐκτᾶτο. ὡς σαφῶς δὲ οὐκ ἀδελφὸς ἐν ἅπασιν οἷς ἔπραττον, μέχρι τοῦ εὐτελεστάτου ἔργου, ἡ μήτηρ σωφρονεῖν ἐπειρᾶτο. καί ποτε ἔδοξεν αὐτοῖς, ἵνα δὴ μὴ μένοντες ἐν τῇ ῥώμῃ ἀλλήλοις ὠφελοῦσιν, νέμεσθαι τὴν ἀρχήν. σωφρονοῦντος δὴ οὖν πατρῴους φίλους,

cta asperius ferociúsque gerebat, atque ab his rebus, quas suprà diximus, alienus, militaris uitæ, ac bellicæ uiderè amator affectabat, nihilq; non iracunde faciens, minitãdo quàm suadendo, metu quàm beneuolẽtia sibi amicitias quærebat. Sed cum diu frustra mater discordantis inter se Germanos redigere in gratiã studere, uisum aliquando ambobus est imperium inter se diuidere, ne Romæ agitantes, alter alterius essent insidijs opportuni. Quare conuocatis paternis amicis,

ϕὴ τε μητρὸς παρόσης, ἠξίουν διαιρεθῆναι τῷ Βασιλέαν, ⸂καὶ τὰ μὴ ὑπὸ Ῥωμαίῳ πάντα⸃ ἔχειν τὸν Ἀντωνῖνον, τῷ δὲ Ἀντιοχείᾳ ἤπειρον, ἀσίαν τε καλουμένην πᾶσαν, Γέτᾳ παραδοθῆναι. ὅτῳ γὰρ ἔλεγον καὶ θείᾳ μοίρᾳ πρόνοιᾳ τὰς ἠπείρους διῃρῆσθαι καὶ προποντίδι ῥεύματι. ἔριδος δὲ τὴν μὲν Ἀντωνῖνον, ὡδὶ καὶ ἑαυτῷ ἰσχύσαι πρότερον, τὸν δὲ Γέταν, ἐν Καλχηδόνι τῆς Βιθυνίας, ὡς ἀντικείμενα ἀλλήλοις τὰ στρατόπεδα, φρουρίου τε τοῦ ἑκατέρου ἀρχήν, καὶ λιμένοι τὰς διαβάσεις. ἐδόκει τε

coram ipsa matre de imperio diuidendo disceptabant, sic ut Europa omnis Antonino, tellus autem aduersa, quæ omnis Asia nuncupatur, Getæ adiudicaretur. Ita enim diuina quadam prouidentia, utrunq; continentem Propontidos incursu disterminari. Placebat autem, ut Antoninus castra ad Byzãtium haberet, Geta uerò in Calchedone Bithyniæ urbe, quæ scilicet opposita inter se, utriusq; imperium tuerentur, atque à transmittendo prohiberent. Tum ut

ϕὴ βουλῆς συγκλήτου ὧδε μὴ εὐρωπαίους πάντας ἀποιμῆναι, ὧδε δὲ ἐκεῖθεν ἀπελθεῖν σὺν τοῖς Γέτᾳ. τῇ τε βασιλείᾳ τῇ αὐτοῦ αὐτάρκη ἔσεσθαι τὸν ὁμοίως ὁ Γέτας ἔλεγεν, ἢ τῷ Ἀντιοχείαν, ἢ τῇ Ἀλεξανδρείαν, ὁ πολύπυρος Ῥώμης, ὡς ἔφη, μεγέθει ἀρκέσασα. τὴν δὲ ἄντικρυς μισομβρίᾳ ἐθνῶν, Μαυρουσίους μὲν καὶ Νομάδας, Λιβύης τε τὰ παρακείμενα, ἀνιῶντα παραδοθῆναι, τὰ δὲ ἑπόμενα, μέχρις ἀνατολῆς πρὸς ἕω τοῖς Γέτᾳ. ταῦτα δὴ αὐτῶν διατυπούντων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες σκυθρωποῖς προσώποις

è senatorio ordine quotcunque ex Europa forent, in urbe ipsa remanerent, reliqui Getam sequerentur.

Sedes imperij sui Geta destinabat Antiochiam uel Alexandriam, urbes magnitudine haud longe infra Romam. Tum ex gentibus ad meridiem labentibus Mauros, Numidasq;. Antonino concedens, reliquos ad orientem usque Geta sibi asciscebat. Hæc dum illi agitarent, reliquis omnibus mœsto uultu

ὀν γῆν ἐνδυσαν. ἢ ἵ ἰσ
λία, γῆν μὲν, ἔφη, ἰὼ θά
λασσαν, ὅπως νεμη-
θε, καὶ τὰς ἠπείρους, ὡς
φατε, τὸ πόντιον ῥεῖ-
θρον διαιρεῖ, τί ἵ μητέ
ρα πῶς ἂν διελοισθε;
καὶ πῶς ἢ ἀθλία ἐγὼ
εἰς ἑκάτερον ὑμῶν νε-
μηθείω, ἢ τμηθείην;
πρῶτον μὴ ἐμὲ φονεύ
σατε, καὶ διελόντες ἑ-
κάτερος παρ' ἑαυτῷ σο
μέρη, θαπτέτω. ὅτω
γὰρ ἂν μετὰ γῆς καὶ θα
λάσσης εἰς ὑμᾶς μοιρι-
δίαν. τοῦτα ἔλεγε
κλαυθμῶν καὶ
οἰμωγῆς, ἀμφοτέροισι τε
τὰς χεῖρας περιβάλλε
κα, καὶ ἐπὶ τὰς ἀγκά-
λας ἀγαγέσθαι ἐπειρᾶτο. πάντας δὲ

terram intuentibus, ita
Iulia mater locuta est:
Terram quidem & mare
ô filij, iam inuenistis quo
pacto diuidatis, & con-
tinentem utranq; , ut di-
citis, pontici discrimi-
nant fluctus, matrem ue-
rò quónam modo diui-
detis? Quónam modo
infelix ego distribuar in-
ter utrunq; uestrum, aut
dissecabor? Me primam
igitur occidite, dimidi-
amq; uterq; apud se par
tẽ sepeliat, ut ego quoq;
inter uos cum mori, terra
q; ipsa diuidar. Hæc
loca multis cum lachry-
mis, eiulatuq; manus am
bobus inijciens, cõplexa
utrunq; recõciliare inter
se conabatur. Quare co-

οἴκτου καὶ ἀλαλαβόντων,
διελύθη τὸ συνέδριον,
ἅτε σκέψεις ἀπεδεικ-
μένων, ἑκάτερός τε εἰς
τὰ ἑαυτοῦ βασίλεια ἀνε
χώρησε. τὸ ἵ μῖσος καὶ
ἡ στάσις ἠυξήθη. εἴ τε γὰ
στρατάρχας ἢ ἄρχοντας ἐ-
δεῖ ποιεῖν, ἑκάτερος
τοῦ ἑαυτοῦ φίλου προ-
ῄρει ἤθελεν. εἴ τε δικαί
ζοιεν, τὰ ἐναντία ἐφρό
νουν, ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ δι-
καζομένῳ ἕκαστος. ἐν δ' ὅτε
πλέον μὲν ἦν παρ' αὐ
τοῖς τὸ δίκαιον τὸ φιλό-
νεικον. ἔν τε θεάμασι,
πολλὰ τὰ ἐναντία ἐποῦ
δαζον, πάντα τε ἐδόκει
ἐβουλεύετο ἐνέρτερον.
οἰνοχόους τε καὶ ὀψο-
ποιοὺς αὐτεπαθοῦν ἐμ-
βαλεῖν δηλητήρια φάρμακα. οὐ ῥᾳδίως δὲ

horta miseratione, cun-
cti discessere improbato
consilio, ipsiq; in ædes
suas reuersi. Sed glisce-
bat indies odium, atque
discordiæ. Nam siue du-
ces ac magistratus aliqui
eligerentur, uterque ami
co suo potissimum suf-
fragabatur, siue ius dice-
rẽt, semper diuersa senti
ebant, magno illorum pe-
riculo cuia res agebatur.
Pluris enim studium su-
um, quàm ius aut æquum
faciebant, etiam in ludis
ipsis diuersarũ semper fa
ctionum. Nihil præterea
insidiarum omittebant.
Cocos identidem, & pin
cernas conati ad uenefi-
cia impellere. Quæ ubi

αὐτῷ ἀδελτέρῳ πθοε-
χώρει, ἐπεισὶν μετὰ
πολλῆς ὠμμελείας, ⓒ
φερερᾶς ἁπτῶνθ. τέ-
λθ δὲ μὴ φέρων ὁ αὐ
τωνῖνθ, ἀλλ' ὑπὸ τ
πόθι τὴν μοναρχίαν
ὠμθυμίας ἐλαυνόμε-
νθ δέγνω δρᾶσαί
τι, ἢ παθεῖν γενναῖον,
ἁλὰ ξίφος χωρήσας, ⓒ
φόνου. μὴ πθχωρού-
σης γὰρ τ λανθανού-
σης ὑπὶ βαλῆς, ἀνάγ-
καίαν ἡγήσατο τὴν
ἐνδιαιτώσιν τε καὶ ἀ-
πεγνωσμένην, τῆς
μὲν δικὰ σοργὴν, τθ
δὲ ἁπὶ ὠμοβουλίαν. γέ-
τας μὲν ἁπὶ τρωθεὶς
ἰσχυρῶς, πθοχέας τὸ
αἷμα τοῖς ἐπὶ μηδὸς
σπάθοις, μετήλλαξε τὸν βίον, ὁδὶ αὐτωνῖνθ,

tardius procedebant, quod scilicet uterq; magna diligentia, curaq; cibum capesserent. Postremo impatiens Antoninus, atque imperij totius cupidine instigatus, deliberat magnum aliquid uel facere, uel pati, ferrumq; & cædem molitur. Et quando secus processerant latentes insidiæ, necessarium putabat periculo omni, ac spe posthabita, quouis modo inceptum patrare. Quare irrupto fratris cubiculo, nihil eum tale expectantẽ supra matris pectus multo undantem sanguine sæuus obtruncat. Quo

κατεργασθέντθ αὐ
τοῦ τθ φόνου, πθπυ-
σμᾶς τθ δωματίου θέ-
ων, φοβούμενός τε μὴ ὅ-
λων τῶν βασιλείων,
ἐδόα μέγαν κίνδυνον
ἐκπεφευγέναι, μόλις
τε σωθῆναι. τοὺς τε
σπεκπώτας, οἳ φρουρῶ-
σι τὰ βασίλεια, κελεύει
αὐτὸν ἁρπάσαντας
ἀπάγειν ἐς τὸ στρατό-
πεδον, ὡς ἂν σωθῇ
ἐκεῖ φυλαχθείς. μέν-
τας γὰρ ὑπὸ τῆς βασι-
λείου αὐλῆς, ἔλεγεν ἀ-
πολεῖσθαι, πεσόντος
τε ἐκείνου, τό, τε
πεπραγμένον ἔνδον
οὐκ εἰδότος, θέοντι
αὐτῷ καὶ φοβουμένῳ,
συνεξέθορεν πάν-
τθν. παραχρῆμά τε κατέσχε τὸν δῆμον, ὁρῶντα,

facto exilit statim, ac per totam regiam currens, clamitat magnum se periculum effugisse, uixq; euasisse incolumem. Simul imperat militibus regiæ custodibus, raperent ilico se, atq; in castra deducerent, ubi tutius asseruetur, periturum dictans si diutius in ædibus morã trahat.

Illi pro ueris ea dicta accipientes, simul ignari quæ intus gesta, currentem eum currẽtes & ipsi comitãtur. Fit ingẽs populi tumultus, raptim

πρὸς πόλιν, ἀπὸ μέσης φερόμενον τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ βασιλέα. ὡς δὲ ἐσέπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον, εἰς τὸν πρῶτον νεών, ἔνθα τὰ σημεῖα καὶ τὰ ἀγάλματα τοῦ στρατοπέδου προσκυνεῖται, ῥίψας ἑαυτὸν εἰς γῆν, ὁμολογεῖ τε χαριστήρια, ἐφ' οἷς τε σωτήρια. ὡς δὲ ἀγγέλλεται τοῖς στρατιώταις, ὧν οἱ μὲν πόρρω λαβρὰ εἶχον, οἱ δὲ ἀνεπαύοντο, πάντες ἐκπλαγέντες, σωφρονοῦσιν. ὁ δὲ προελθὼν, τό τε πραχθὲν, εὐθέως οὐκ ὡμολόγησεν. ἐδόκει δὲ φεύγειν καὶ ἑαυτὸν ὑπὸ βουλῆς πολεμίου, καὶ ἐχθροῦ,

agente se sub ueſperam principe mediam per urbem. Vt autem caſtra attigit, ædiculamq; eam, intra quam ſigna ac ſimulachra exercitus adorantur, procidens humi gratias agebat uotis quæ ſi pro ſalute ſuſceptis. Ea re militibus nuncia-ta, partim iam lauantibus, partim requieſcentibus, ſtatim illuc omnes exterriti feruntur. Ille progreſſus in medium, non quidē continuo rem ipſam prout erat geſta fatebatur, ſed effugiſſe periculum clamitabat, inſidiásque inimici hominis, atque hoſtis.

τὸν ἀδελφὸν λέγων, μόλις τε καὶ μετὰ πολλῆς μάχης τῶν ἐχθρῶν κεκρατηκέναι. κινδυνευσάντων δὲ ἀμφοτέρων, ἁλῶναι ἑαυτὸν βασιλέα τετυρῆσθαι ὑπὸ τῆς τύχης. τοιαῦτα δή τινα πλαγίως ἐμφαίνων, νοεῖσθαι μᾶλλον ἐβούλετο τὰ πραχθέντα, ἢ ἀκούεσθαι. ὑπισχνεῖτο δὲ αὖ τοῖς, ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ σωτηρίας καὶ μοναρχίας, ἑκάστῳ μὲν στρατιώτῃ, δισχιλίας καὶ τετρακοσίας δραχμὰς, ἀττικάς. προσίθησι δὲ τῷ σιτηρεσίῳ ἄλλο τοσοῦτον. κελεύσας τε ἀπελθόντας αὐτοὺς ἄδειν, ὑποδέχεσθαι

Nam ita fratrem appellabat. Vixq; tandem poſt longum certamen aduerſarios ſuperatos, quippe utriſque periclitantibus, ſe poſtremo unicum imperatorem fortunæ relictum dono.

Talia quædam obliquas atq; inuoluens, intelligi quæ feciſſet, quam audiri malebat.

Tum pro ſalute, imperioq; ſuo ſingulis militibus Atticarum drachmarum duo milia ſupra quingentos pollicetur, prætereaq; annonæ ſupra quàm ſueti, accipere dimidium. Iubet item iam tum ex templis,

ἔκ τε τῶν ναῶν καὶ τῶν θη-
σαυρῶν τὰ χρήματα,
μιᾶς τε ἡμέρας ἀφει-
δῶς ἐκχέας πάντα,
ὅσα ἔτεσιν ὀκτωκαί-
δεκα ὁ Σεβῆρος ἤθροι-
σέ τε, καὶ κατέκλεισεν
ἐς ἀλλοτρίων συμφο-
ρῶν. οἱ δὲ στρατιῶται,
τοσούτων χρημάτων
πλῆθος ἀκούσαντες,
καὶ συνέντες τὸ πε-
πραγμένον, ἤδη τε καὶ
τοῦ φόνου διαβοήτου γε-
νομένου ὑπὸ τῶν ἔνδο-
θεν φευγόντων, μόνον
τε αὐτοκράτορα ἀνα-
γορεύουσιν αὐτὸν, καὶ
τὸν Γέταν καλοῦσι πο-
λέμιον. ἐπιμείνας δὲ
ὁ αὐτωνῖνος, τῇ νυκ-
τὸς ἐκείνης, ἐν τῷ νεῷ
τοῦ στρατοπέδου, θαῤῥήσας τε καὶ ταῖς ἐπι-

thesaurisq; sibi ipsos pecuniam sumere, largiter effusis uno die, quæcũq; per duodeuiginti annos Seueros collegerat, atque recondiderat alienis calamitatibus. At milites tanta pecuniæ magnitudine illecti, totoq; iam negocio intellecto, uulgata paßim cæde per eos, qui ædibus effugerant, unum illum declarant imperatorem, Geta hoste appellato.

Igitur ea nocte moratus in templo Antoninus, ac fretus largitionibus, quibus sibi

δόσεσιν οἰκειωσάμε-
νος τοὺς στρατιώτας,
εἰς τὴν σύγκλητον κα-
τῆλθε μετὰ παντὸς τοῦ
στρατοῦ ὡπλισμένου
μᾶλλον, ἢ ἔθος ἐστὶ βα-
σιλέα προπομπεύειν.
εἰσελθὼν δὲ καὶ θύσας,
τοῦ τε βασιλείου ἐπιβὰς
θρόνου, ἔλεξε τοιάδε.

milites adiunxerat, contendit postridie in senatum, toto stipante exercitu, sed armis instructiore, quam consueuit principem deducere.

Ingressus deinde, ubi rẽ diuinam fecit, conscendit sellam imperatoriã, atq; ad hunc modum uerba facit,

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ αὐτωνίνου.

Οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὅτι πᾶς οἰκεί-
ου φόνος εὐθέως ἀκου-
σθεὶς, μεμίσηται, τό, τε ὄ-
νομα ταῖς ἀκοαῖς ἅμα
φέρει χαλεπὴν διαβο-
λήν. τοῖς μὲν γὰρ δυστυ-
χήσασιν ἔλεος, τοῖς δὲ

CONCIO ANTONINI.

Non me quidem fugit, omnem domesticorum cædem statim atq; auribus inciderit, odiosam uideri, nomenq; ipsum ut primũ audiatur, afferre grauẽ calumniam. Quippe infelices misericordia, po-

λεγόντων φθόνος παρακολουθεῖ, καὶ τὸ μὲν ἡττᾶσθαι τοῖς τοιούτοις ἀδικεῖσθαι, τὸ δὲ νικᾶν ἀδικεῖν δοκεῖ. πλὴν εἴ τις ὀρθῶς λείσει, ὃ μὴ σκοπεῖσθαι τὴν πρᾶξιν τοῦ κρείττονος, τὸ περαγμένον λογίζοιτο, τύχης αἰτίαν αὐτὸ καὶ πλὴν ὑποθήσειν ζητήσοι, εὑροι ἂν ὁμοῦ καὶ εὔλογον καὶ ἀναγκαῖον, τὴν μέλλοντα πείσεσθαι αἰσχύνην, ἀμύνασθαι μᾶλλον ἢ ὑπομεῖναι. τῇ μὲν γὰρ συμφορᾷ τοῦ κρείττονος, καὶ αὐθαδείας ψόγος παρακολουθεῖ, ὁ δὲ κρατήσας ἅμα δόξῃ σεσῶσθαι, καὶ δόξαν αὐθαδείας ἀπολύεται. τὰ

tentes inuidia sequitur, ac uictus accepisse, uictor attulisse iniuriam uidetur. Cæterum, si quis uerò magis iudicio, quàm studio erga defunctum aliquo, rem ipsam expendat, causámq; eius & consilium exquirat, facile scilicet inueniet rectum esse, & necessariũ uindicare magis quàm accipere iniuriã. Quippe ad occisi calamitatem etiam infamia timiditatis accedit. Victor præterquàm quod incolumis est, etiam gloriam retulit fortitudinis, ac

μὲν ἄλλα, ὅσα δόλῳ πολεμεῖται φαρμάκων, καὶ ὅσα πάσης ἐνέδρας ἐπιβούλευσέ μοι, ἔνεστιν ὑμῖν καὶ δι' ἀβασάνων χωρῆσαι μαθεῖν. καὶ γὰρ δι' ἃ τοῦ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐν τοῖς ὑπηρέταις ἐκέλευσε παρεῖναι, ὅπως εὑρητε πλὴν ἀληθείας, εἰσὶ πολλοὶ αὐτῶν, καὶ πάλιν ἐξετασθέντες, καὶ τῆς ἐξετάσεως ἐπακοῦσαι δύνασθε. τὸ δ' ὂν τελευταῖον, ἐπῆλθέ μοι παρὰ τῆς μητρὸς ἄνδρας ξιφήρεις ἔχων τινὰς δι' οἴκου παρεσκευασμένους, ὅπερ ἐγὼ προμηθείᾳ πολλῇ, καὶ ἀρχινοίᾳ σωθείς, ἠμυνάμην ὡς πολέμιον, ἐπεὶ

cætera quidem, quæ sæpe in me, cum ueneficijs, tum omni genere insidiarum intendit, facile uobis est exquirere tormentis. Quippe idcirco adesse omnes illius ministros imperaui, ut uerum deprehendatis. Sunt autem nonnulli quoque ex his iam torti, quorum ex audire confessionem possitis. Postremo autem cum ego apud matrem forem, uenit ille in me, quosdam secum adducẽs gladijs accinctos. Sed ego re prægnita, ultus hostem sum. Neq; enim

μήτε γνώμην ἔτι, μήτε ὁρμὴν ἔφερεν ἀδελφοῦ. ἀμύνεσθαί τε αὐτοῦ ἐπιβουλεύοντας οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ σύνηθες. αὐτὸς γοῦν ὁ τῆς δὲ τῆς πόλεως κτίστης ῥωμύλος, οὐκ ἤνεγκεν ἀδελφὸν, ὑβρίσαντα μόνον εἰς τὰ ἐκείνου ἔργα. σιγῶ γὰρ μανικὸν τὸν Νέρωνος, καὶ Τίτον τὸν Δομετιανοῦ. Μάρκος αὐτὸς φιλοσοφίαν καὶ ἐπιείκειαν προσποιούμενος, Λουκίου τὴν ὕβριν οὐκ ἤνεγκεν, ὄντος γαμβροῦ, ἀλλ' ἐξ ἐπιβουλῆς αὐτὸν ἀπεσείσατο. ἐγὼ δὲ δηλητηρίων παρεσκευασμένων ξίφους ἐπηωρημένου, τὸν ἐχθρὸν

iam aut fratris mentem gerebat, aut fraterna moliebatur. Vlcisci autem illum, qui prior insidietur, ut iustum est, ita usu quoque iam receptum. Quippe ne ipse quidem urbis huius conditor Romulus Germanum pertulit, suis tantum operibus illudentem. Taceo Germanicum Neronis, ac Titũ Domitiani fratres. Marcus ipse philosophiæ simulator, ac mansuetudinis, Lucij generi sui contumeliam non pertulit. Ego uerò uenenis cõparatis in me, gladióque impendente, ultus

ἠμυνάμην. οὗτος γὰρ αὐτοῦ τοὔνομα ἐδίδου τὰ ἔργα. ὑμᾶς δὲ χρὴ πρῶτον μὲν θεοῖς εἰδέναι χάριν, ὅτι κἂν τὸν ἕτερον ὑμῖν τῶν βασιλέων ἔσωσαν. παύσασθε δὲ ἤδη τὰς ψυχὰς, καὶ τὰς γνώμας διηρημένοι, εἰς ἕνα δὲ βλέποντες, ἀμερίμνως βιοῦν. βασιλείαν δὲ ὁ Ζεὺς, ὥσπερ αὐτὸς ἔχει μόνος θεῶν, οὕτω καὶ ἀνθρώπων ἑνὶ δίδωσι. Ταῦτα εἰπὼν, μεγάλῃ βοῇ, θυμοῦ πεπληρωμένος, βλέμματι δριμεῖ ἀφορῶν εἰς τοὺς ἐκείνου φίλους, τρέμοντάς τε καὶ ὠχριῶντας τοὺς πλείστους καταλιπὼν, εἰς τὰ βασίλεια ἀνέδραμεν.

hostem, quippe hoc illi sua opera nomen imponebant. Vos autem dijs gratias agite, quod alterum uobis principem seruauerint, neq; mentes uestras in diuersa partiti, sed unum tantum spectantes, Imperatorem, uitam securi traducite. Imperium autem Iuppiter sicut ipse inter deos solus poßidet, ita etiam uni tantum mortalium adiudicat. Hæc locutus magna uoce, irarúmque plenus, ac truculento uultu illius amicos intuens trementibus, pallentibúsque plerisque in regiam reuertitur.

εὐθὺς δὲ πάντες ἐφονεύοντο οἱ ἐκείνου οἰκεῖοί τε καὶ φίλοι καὶ οἱ ὄντες ἐν τοῖς βασιλείοις, ἔνθα ἐκεῖνος ᾤκει. ὑπηρέτρτε πάντες ἀναιρεῦντο. οὐδέτις ἦν φειδὼ ἡλικίας, οὔτε μέχρι νηπίων. τὰ δὲ πτώματα φερόμενα μετ' ὕβρεως, πάσαις ἁμαξαις ὑπιτεθέντα. ἔξω τῆς πόλεως κομισθέντα, σωρηδὸν κατεπίμπρατο, ἢ ὅπως δὴ ἐρρίπτετο. οὐδεὶς δὲ περιεγένετο, τῶν ἡμῶν μετρίως ἐκείνῳ γνωσθέντων. ἀθλῆται δὲ καὶ ἡνίοχοι, ὑποκριταί τε πάσης μούσης καὶ ὀρχήσεως, πᾶν τε ὅπερ ἐκεῖνος δι' ἡδονῆς ἔσχε θέαμα, ἢ ἄκουσμα,

Continuò igitur cœpit occidi domestici omnes fratris atq; amici, quiq; in ædib. habitabãt, quas ille incoluerat ministriq; itẽ uniuersi, sic ut ne ætati quidam infantium parceretur. Porrò ipsa cadauera plaustris omnibus per contumeliam imposita, atq; extra urbem exportata, aceruatim, aut temere iniecta rogis comburebãtur. Nec quisquã superfuit ex ijs, qui leuẽ modò cum Geta notitiã habuisset. Athletæ etiam eam, & aurigæ, atq; omnifariàm histriones, & quicquid denique uel oculis illius, uel auribus iucũdum fuerat, paßim

διεφθείρετο. τοῦ τε συγκλήτου βουλῆς, ὅσοι γένει, ἢ πλούτῳ ὑπερεῖχον, ὑπὲρ βραχυτάταις, ἢ οὐδ' ὑφεστώσαις αἰτίαις, ἐκ τῆς τυχούσης διαβολῆς, ὡς ἐκείνου φίλοι ἀνῃρεῦντο. τήν τε Κομμόδου ἀδελφὴν πρεσβύτην ἤδη, καὶ πρὸς πάντων βασιλέων, ὡς Μάρκου θυγατέρα τετιμημένην, ἀπέκτεινεν, αἰτίαν ἐπαγαγὼν, ὡς δακρυσάσῃ πρὰ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὑπὲρ τοῦ παιδὸς φόνῳ. τήν τε γυναῖκα γενομένην ἑαυτοῦ, Πλαυτιανοῦ θυγατέρα, οὖσαν δὲ ἐν Σικελίᾳ, τόν τε ἀνεψιὸν αὐτοῦ Σεβήρῳ τε ὁμώνυμον, καὶ τὸν Περτίνακος υἱόν,

occidebantur. Præterea senatorij ordinis quicũq; aut nobilitate, aut opib. excellerent, minima quaque de causa, uel plenè nulla, quantũlibet leui delatione pro illius amicis interimebantur, Quin & Cõmodi sororem iam anũ, atq; ab omnibus imperatoribus, ut Marci filiam oportuit, magno in honore habitam, morte affecit, causatusq; Getæ necẽ apud ipsius matrem defleuisset, & coniugem quondam suam Plautiani filiam, quæ fuerat in Siciliam relegata, ac consobrinũ Seuero cognomine, filiumq; Pertinacis,

τέ τε Κομμόδου ἀδελφῆς Λουκίλλης υἱόν, καὶ εἴτι γένος ἦν βασιλικόν, ἢ ἐν συγκλήτῳ ἐξ εὐπατριδῶν καταβαῖνον, πᾶν ἐξέκοψεν. εἴς τε τὰ ἔθνη πέμπων ἡγεμόνας τε καὶ ὠθιτρόπους, ὡς ἐκείνου φίλους, πάντας διεχρήσατο. πᾶσα δὲ νὺξ ἔφερε φόνους παντοδαπῶν ἀνθρώπων. τάς τε τῆς ἑστίας ἱερίας ζώσας κατώρυττεν, ὡς μὴ φυλαττούσας τὴν παρθενίαν. τὸ δὲ τελευταῖον, καὶ μήποτε γενόμενον ἔργον, ἱπποδρομίαν μὲν ἐθεᾶτο, ἀπέσκωψε δέ τι τὸ πλῆθος εἰς τὸν ἡνίοχον, περὶ ὃν

& Lucillæ commodi sororis, postremo quicquid ex cognatione imperatoria, aut in senatu ex patricia nobilitate supererat, planè quasi ab stirpe abscidit. Ducesq; prouinciarum uniuersos, ac procuratores, ueluti Getæ amicos, neci dedidit. Totæq; noctes cædendis plurifariam mortalibus impendebantur. Sed & Vestales uirgines uiuas obruit terræ, quasi temerata uirginitate. Deniq; id quod nūquā alias factitatū, cū Circenses spectante, eo populus Romanus in aurigā cui studebat, nescio quid cauillatus esset,

ἐκεῖνος ἐσπουδάκει. ὁ δὲ

οἰηθεὶς αὐτὸς ὑβρίσθαι, κελεύει τῷ πλήθει προσπεσεῖν τὸ στρατεῦμα, ἀπάγειν τε καὶ φονεύειν τοὺς κακῶς τὸν ἡνίοχον εἰπόντας. οἱ δὲ στρατιῶται, τοῦ βιαζεσθαί τε καὶ ἁρπάζειν λαβόντες ἐξουσίαν, οὐκέτι διεκρίνοντο, τίνες ἦσαν οἱ προπετέστερον φθεγξάμενοι. καὶ γὰρ ἦν εὑρίσκειν ἀδύνατον, ἐν δήμῳ τοσούτῳ, μηδενὸς ὁμολογοῦντος, ἀφειδῶς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀπάγοντες ἀνήρουν, ἢ ἀφαιρούμενοι, ἅπερ εἶχον, ὥσπερ λύτρα, μόλις ἐφείδοντο. τοιαῦτα δὴ πραττῶν ὑπό τε τῆς τῶν ἔργων συνέσεως ἐλαυνόμενος, καὶ

ratus sibi contumeliam illatam, repente omnem exercitum facere impetum iußit in populum, ac raptare, & occidere quicunq; in aurigam dixissent. At milites accepta semel uiolandi, rapiendiq; potestate, cum discerni à reliquis nequirent, qui fuerant proteruius locuti, nullo scilicet in tanta multitudine uerum fatente, paßim ut in quēq; inciderant, aut occidebant, aut omnibus ereptis, quasi salute redempta, uiuos ægre dimittebant. His actis, stimulante malorum facinorum conscientia,

πρὸς τὴν ἐν τῇ πόλει διατριβὴν ἀπεχθῶς ἔχων, ἀφδημῆσαι τῆς ῥώμης ἠθέλησεν, ὡς δὴ διοικήσων τὰ ἐν τοῖς στρατοπέδοις, καὶ τὰ ἔθνη ἐποψόμενος. ἀπάρας δὲ τῆς ἰταλίας, ἐπί τε ταῖς ὄχθαις τοῦ ἴστρου γενόμενος, διῴκει δὴ τὰ ἀρκτῷα τῆς ἀρχῆς μέρη, γυμνάσια τοῦ σώματος ποιούμενος, ἡνιοχείας, καὶ θηρίων παντοδαπῶν συστάδον ἀναιρέσεις, δικάζων μὲν σπανίως, πλὴν νοῆσαι τὸ κρινόμενον εὐθὺς ἦν, εὐοίκτως τε πρὸς τὰ λεχθέντα ἀφκρίνασθαι. ᾠκειώσατο δὲ καὶ πάντας τοὺς ἐπέκεινα Γερμανοὺς, ἔς τε φιλίαν

uitamq; perosus urbanam: statuit Roma secedere, ut & milites ordinaret, & prouincias inuiseret.

Igitur Italia decedens, ad ripas Danubij peruenit, ad partes Imperij Romani Septentrioni subiectas. Ibi aut corpus exercebat aurigando, cædendisq; cominus omne genus beluis, aut ius dicebat (rarius id tamen) statimq; sententiam ferens ac respondens, pauculis duntaxat auditis.

Cæterum, Germanos illic sibi omnes adiunxit, atque in amicitiam

ὑπηγάγετο, ὡς καὶ συμμάχους παρ' αὐτῶν λαβεῖν, καὶ τοῦ σώματος ἑαυτοῦ φρουρὸς ποιήσασθαι, γενναίους τε καὶ ὡραίους ἐπιλεξάμενος. πολλάκις δὲ καὶ τὴν ῥωμαϊκὴν ἀφθέμενος χλαμύδα, ἠμφιέννυτο τὰ Γερμανῶν περιβλήματα, ἔν τε χλαμύσιν, αἷς εἰώθασιν ἀγρύρῳ πεποικιλμέναις, ἑωρᾶτο. κόμας τε τῇ κεφαλῇ ἐπετίθετο ξανθὰς, καὶ εἰς κουρὰν τῆς Γερμανῶν ἠσκουμένας. τούτοις δὴ χαίροντες οἱ βάρβαροι, ὑπερηγάπων αὐτόν. ἔχαιρον δὲ αὐτοῦ καὶ οἱ ῥωμαίων στρατιῶται, μάλιστα μὲν διὰ τὰς τῶν χρημα-

conciliauit, sic ut ex his socios bellorum, & custodes corporis ualidissimum quenque, & pulcherrimum sibi adsciuerit. Sæpe etiam Romano cultu deposito uestem Germanicam induebat, atque in eorum sagulis argento uariegatis conspiciebatur, etiam flauam capiti cæsariem imponens, ad modum Germanicæ tonsuræ. Quibus læti barbari mirifice eum diligere, gaudere etiam Romanus miles, quem scilicet ille amplißimis largitionibus prosequeba-

τῳν ὡπλδόσδς, αἷς ἀφειλῶς πδσεφέρδ αὐδῖς, ὅπ τε ὦᾶρ ὡς σραλιώτης ἔπραπ̃ν, εἴ τε ὄρυγμά ἷε ὀρύτ ζ̃ μ ἔσλ̓, σκάπ̃πωρ πρῶτος, εἴ τε ῥᾷθρον γεφυρῶσαι, ἢ βλθ χῶσαι, ὦᾶρ δ' ὁ χειρδν, ἢ καμὼτσ σώματ ἔργόν, πρῶτ εἰργάζετ, πρὼπεζάρ τε εὖ πελῆ παρεπίθετ. ἐδ' ὅπ κὰ ξυλίνοις ὀπορῳ κὰ ἐλίεσματα χρώμδ σκδύεσιν, ἄρτδν τε πδσεφέρετο αὐτοχέδιον. σῖτον γὰρ ἀλήζας τῇ ἑαυτ̃ χειρὶ, ὃ ἱκανει μόνῳ, μάζαν τε ποιήζας, κ ἐπ' αὐθρακων ὀπήζας ἐσιτεῖτο, κὰ πάνδων μλὰ τν πολυτελῶν ἀπέχετο. ὅζα δ' ἐν τε λέσατα, κὰ δῖς ωὐτοῖς τν σραπωτ̃ν εὐμαρῆ, τοῦτις ἐχρᾶτο. συσραλιώτης τε ὑπ' αὐτῶν μᾶλλον ἢ βασιλῆς καλά μενος, χαίρδν πδσεποιεῖτ τὰ πλεῖσα τε αὐδῖς σωώδλυε πδμπατ̃ν, ωανίως ἅρματ ἢ ἵππ ὠὶ βαίνων, τά τε ὅπλα βασάζων ἑαυτ̃. ἔσι δ' ὅτε κ ζὰ τ̃ν σραπ πέδλων σύμβολα, ὡδὶ μήκη ὄντα κ χρυσοῖς ἀναθήμασι πολλοῖς κεκοσμημένα, μόλις ὑπὸ τῶν γυναικοτάτων σραπωτῶν φερόμενα, ἐπιβεὶς τοῖς ὤμοις ἔφορν αὐτός. δζε δὴ ζαῦτα κ τὰ ζοῦδις

tur. Ipse nullum nõ militiæ munus prõpte obire, & siue quid fodiendum foret, primus fodere, siue pons flumini imponendus, aut extruendus agger, siue quod opus manum faciendum, aut labor subeundus, primus omnia occupare, tenuiq; mensa, ac ligneolis poculis, uasisq; esculentorum contentus esse, panemq; etiam temere factum comesse. Quippe tritico quantũ satis uni foret, sua manu molito, massaq; inde facta, atq; in carbonibus decocta, ueſci solitus, omina deniq; elegantiora aspernari, & uilißimis quibusq;, ac uel pauperrimo, gregarioq; militi facillimis uti.

Tum commilitonem, quàm principem uocari se malle, ac plerunque iter facere, perinde atque ipsi pedibus ambulans, raroq; uehiculum conscẽdere aut equum, sibijpse portare arma, nonnunquam etiam signa militaria longißima, & aureis ornamentis prægrauia, ac ne robustißimis quidem militibus facilia ipse humeris subire.

Ob hæc igitur aliáque

ὅμοια, ὡς στρατιωτικὸς ὑπ' αὐτῶν ἐφιλεῖτο, καὶ ὡς γενναῖος ἐθαυμάζετο. καὶ γὰρ ἦν θαύματος ἄξιον ἐν μικρῷ πάνυ τὸ μέγεθος σώματι, γενναίων πόνων ἄσκησις τοσαύτη. ἐπεὶ δὲ τὰ πρὰ τοῦ ἱστρῷ στρατόπεδα διῴκησε, κατῆλθέ τε εἰς Θράκην, Μακεδόσι γειτνιῶσαν, εὐθὺς ἀλέξανδρος ἦν. καὶ τήν τε μνήμην αὐτοῦ παντοίως ἀνενεώσατο. εἰκόνας τε καὶ ἀνδριάντας ἐν πάσαις πόλεσιν ἀναστῆναι ἐκέλευσε. τήν τε ῥώμην ἐπλήρωσεν ἀνδριάντων καὶ εἰκόνων, ἐν τοῦ Καπετωλίῳ, καὶ ἐν ἄλλοις ἱεροῖς τοῦ πρὸς ἀλέξανδρον

huiuscemodi, ut hominem militarem, diligere eum suus exercitus, & ut uirum fortem admirari. Quippe instar miraculi uidebatur tantulæ hominem staturæ, tantis esse laboribus parem.

Sed ubi milites apud Danubium ordinauit, atque in Thraciam Macedonibus conterminam discessit, continuò Alexander alter euasit. Nam & memoriam regis eius omnibus modis renouauit, statuis, imaginibusq; nulla non urbe poni iussis, Romámque ipsam, Capitoliumque, & templa uniuersa refersit Alexandri

συναφείας. ἔσθ' ὅπου δὲ καὶ χλεύης εἴδομεν ἀξίας εἰκόνας, ἐν γραφαῖς ἑνὸς σώματος, ὑπὸ περιφερείᾳ κεφαλῆς μιᾶς, ὄψεις ἡμιτόμους δύο, ἀλεξάνδρου τε καὶ ἀντωνίνου. πρόνοιαι δὲ αὐτὸς ἐν Μακεδονικῷ σχήματι, καυσίαν τε ὠδὶ τὴν κεφαλὴν φέρων, καὶ κρηπίδας ὑποδούμενος. ἐπιλεξαμένος τε νεανίας καὶ στρατεύσας, μακεδονικὴν ἐκάλει φαλαγγα, τούς τε ἡγουμένους αὐτῆς φέρειν τὰ τῶν ἐκείνου στρατηγῶν ὀνόματα. ἀπό τε Σπάρτης μεταπεμψαμένος νεανίας, λακωνικὸν, καὶ πιτανάτην ἐκάλει λόχον. ταῦτα δὲ

simulachris. Vidimus item imagines nonnullas ridicule depictas, quæ uno corpore duas facies præferrent, Alexandri atque Antonini. Ipse prodibat Macedonico habitu, causiam gestans, & crepidas ac lectissimam iuuenum manum in exercitu phalangem Macedonicam appellabat, iussis ducibus nomina sibi ducum Alexandri imponere. Præterea iuuenes sparta accitos, laconicam & pitanitem centuriã uocabat. His igitur

ποιήσας, τά τε ἐν ταῖς πόλεσι διοικήσας ὡς ἐνεδέχετο, ἠπείχθη εἰς Πέργαμον τῆς ἀσίας, χρήσασθαι βουλόμενος θεραπείας τοῦ ἀσκληπιοῦ. ἀφικόμενος δὴ ἐκεῖ, καὶ εὖ ὅσον ἤθελε, τῶν ὀνειράτων ἐμφορηθεὶς, ἧκεν εἰς ἴλιον. ἐπελθὼν δὲ πάντα τὰ τῆς πόλεως λείψανα, ἧκεν ἐπὶ τὸν ἀχιλλέως τάφον. στεφάνοις τε κοσμήσας καὶ ἄνθεσι πολυτελῶς, πάλιν ἀχιλλέα ἐμιμεῖτο. ζητῶν τε καὶ Πατροκλόν τινα, ἐποίησέ τι τοιοῦτον. ἦν αὐτοῦ τις τῶν ἀπελευθέρων φίλτατος, φῆστος μὲν ὄνομα, τῆς δὲ βασιλείου μνήμης πρωεστώς.

actis, atq; urbibus prout quanque potuerat ordinatis, Pergamum adit Asiæ ciuitatem, ut Æsculapij curationibus uteretur. Quo postquàm peruenit, somnijs quãdiu uoluit captatis, Ilium mox petijt, & cũctis urbis reliquijs collustratis, ad Achillis tumulum proceßit. Eoq; coronis, floribusq; magnifice exornato, rursus imitari Achillem cœpit. Sed Patroclũ desiderante aliquẽ, libertorũ omniũ charißimus Festus,

οὗτος ὄντος αὐτοῦ ἐν ἰλίῳ, ἐτελεύτησεν, ὡς μὲν τινες ἔλεγον, φαρμάκῳ ἀναιρεθεὶς, ἵν' ὡς Πάτροκλος ταφῇ, ὡς δὲ ἕτεροι ἔφασκον, νόσῳ διαφθαρεὶς, οὗτον κομισθῆναι ἐπελεύει τὸν νέκυν, ξύλων τε πολλῶν ἀθροισθῆναι πυράν. ἐπιθείς τε αὐτὸν ἐν μέσῳ, καὶ παντοδαπὰ ζῶα κατασφάξας ὑφῆψέ τε. καὶ φιάλην λαβὼν, σπένδων τε τοῖς ἀνέμοις, εὔχετο. πάνυ τε ὢν ψιλοκόρσης, πλόκαμον ἐπιθῆναι τοῦ πυρὶ ζητῶν, ἐγελᾶτο. πλὴν ὧν εἶχε τοι χῶν, ἀπεκείρατο. ἐπήνει δὲ καὶ στρατηγῶν μάλιστα, Σύλλαν τε τὸν ῥω

à memoria dum ad Ilium moratur, uita defunctus est, ueneno (ut quidam aiebant) extinctus, quo scilicet Patrocli more sepeliretur (ut alij affirmant) morbo interceptus. Huius igitur cadauer efferri iußit, compluribusq; lignis rogum strui. Dein imposito in medium, mactatisq; omne genus animalibus subiecit ignẽ, phialamq; manu tenens, uinũq; libans uẽtos precabatur. Cũq; esset raro capillo, & crinẽ quæreret, ut imponeret ignibus, deridiculo erat omnibus cæterorum quos habuit capillos, tamen totondit. Laudabat autem ex omnibus ducibus, præcipue Syllã Ro-

μαῖον ἢ ἀννίβαν τὸ λίβυν. ἀναβησάντας τε αὐτῶν, καὶ εἰκόνας ἀνέστησεν. ἀπάρας ἤδη ἐκ Ἰλίου, διά τε τῆς ἄλλης Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας, τά τε λοιπὰ ἐθνέα ἐφεξῆς διοικήσας τὰ πρακτέα, εἰς τὴν ἀντιόχειαν ἀφίκετο. ἐκεῖ τε ὑποδεχθεὶς πολυτελῶς, καὶ διατρίψας χρόνον τινὸς, ὧν τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐστέλλετο, πρόφασιν μὴ ποιούμενος ποθεῖν τὴν ἐπ' ἀλεξάνδρῳ κλιθεῖσαν πόλιν καὶ θεοῖς θρήσκεσθαι, ὃν ἐκεῖνοι σέβουσιν ἐξαιρέτως. λύσιν γὲ τῶν τὰ ὑπερκαλόντως ποθεῖν, τήν τε τοῦ θεοῦ θρησκείαν, καὶ τὴν τοῦ ἥρωος

& Afrum Hannibalem, quibus etiam ſtatuas atque imagines excitauit.

Decedens autem Ilio Aſiaq; omni & Bithynia, gentibusq; reliquis pertranſitis atq; ubique rebus compoſitis, deuenit Antiochiam, ibiq; exceptus honorificentiſſime, atq; aliquandiu moratus, Alexandriam contendit, prætexens huic itineri deſiderium uiſendæ urbis ab Alexandro conſtructæ, ſimul conſulendi patri illorum numinis, quod egregie incolæ uenerãtur, ac ſimulans hæc duo in primis religionẽ dei, & herois

μνήμην. ἐκατόμβας τὲ ὧν ἐκέλευε παρασκευάζεσθαι, ἐναγισμούς τε πανδαπούς. ὡς δὴ γέλωτα ὄφλοι τῶν ἀλεξανδρέων πλήθει, φύσει μὲν ὄντι τὰς γνώμας ἐπφοτάτῳ, ἐν ὠθῇ τοῖς βραχυτάτοις ἐξάρσαι λυπούμενον, τότε δ' ὑπερπόνλο, τῆς τοῦ βασιλέως ἀποδημίας τε ἐννοι ἀποστυθαυόμενοι. ὑπὸ δὴ χὴ δὲ παρεσκευάζετο, οἷα μηδενὶ πώποτε βασιλεῖ γενέσθαι φασί. πάσης τὲ γὰρ μούσης ὄργανα παντοδαπὰ παρεσκεύαστο, ποικίλον ἦχον ἀπεργάζετο. ἀρωμάτων τὲ παντοδαπῶν, καὶ θυμιαμάτων ἀτμίδες εὐωδίαν

memoriam, iubet hecatombas comparari, ac parentationes omne genus. Quod ut primum eſt Alexandrinæ multitudini nunciatum, leuiſſimæ ſuapte natura, & omnibus momentis expoſitæ, ſtudium, beneuolentiamq; principis, omnes quaſi animorum impotes accipiebant. Igitur ad excipiendum illum ſe cõparabant, quanto nunquam antea honore conſueuerant.

Quippe omnifariàm muſica inſtrumenta diſpoſita, ubique uarium edebant ſonitum.

Præterea, aromatum, ac ſuffimentorum uapor omne genus aditus, cunctos optimis

παρεῖχον τοῖς εἰσόδοις. σλασλεχίαις τε ἐπ' αὐθέωρ βολαῖς ἐπίμων τ' βασιλέα. ὡς δ' εἰσήλασεν εἰς τ' πόλιν σὺν παντὶ τῷ σρατῷ, πρῶτον εἰς τ' νεὼν αὐτελθὼν, πολλὰς ἑκατόμβας κατέθυσε, λιβάνῳ τε τοὺς βωμοὺς ἐσώρευσεν. ἐκεῖθεν δ' ἐλθὼν εἰς τὸ Ἀλεξανδρου μνῆμα, τήν τε χλαμύδα, ἣν ἐφόρει ἀλουργῆ, σλακοῦν λίθος τε ὃς εἶχε, λίθων τιμίων, ζωσπράς τε ἐδίλι πολυτελεῖς ἐφόρει, πόδιλὰ τ' ἑαυτοῦ, ἐπέθηκε τῇ ἐκείνου σορῷ. ἃ δὴ ὁρῶν ὁ δῆμος ὑπερέχαιρε, παννυχίζων τε καὶ ἑορτάζων, οὐκ εἰδὼς τὸν τοῦ

replebat odorib. tædis, præterea & florũ sparsionibus honorabant. Sed ubi in urbem iam peruenit, primo quidem templum ingressus est, multisq; uictimis immolatis, ac thure cumulatis altaribus, ad Alexandri monimentum se cõtulit, paludamentumq; purpureum, & claris, speciosisq; gemmis anulos conspicuos, balteumq;, & siqua alia gestabat elegantiora, dempta sibi, tum illius imposuit tumulo. Hæc cernentes Alexandrini, læti suprà modum, noctibus totis, ac diebus festum celebrabant, ignari quid intra ulceratum pectus

βασιλόως λανθάνουσαν γνώμην. τοῦτο γὰρ πάντα ἐκεῖνον ὑπεκρίνατο, βουλόμενος τὸ πλῆθος αὐτοῦ διαφθεῖραι. ἦν δ' αἰτία τοῦ λανθάνοντος μίσους τοιάδε τις ἦν. ἀπαγγέλλων αὐτῷ διαβεβοντὼς ὧν τις ἔρχεται ἔλεγε, τὸν ἀδελφὸν πεθεύοντα, καὶ μετὰ τ' ἐκείνου φόνον, ὅτι ἄρα εἴη πολλὰ εἰς αὐτὸν ἀσεβήσαντα. ὠφύκασι δὲ ὡς ἐπὶ φιλοσκώμμοσι, καὶ λέγειν εὐτόχως ὑποχραφὰς ἢ ποιῆσαι, ἀκριβῆ ὄντα εἰς οὓς ἐπιφορέχοντας πολλὰ χαρίσασθαι μὲν, αὐτοῖς δὲ ἀκωμῶσαι, λυπηρὰ δὲ τοῖς σκωφθεῖσι.

Imperator occuleret. Hæc enim omnia per simulationem faciebat, ut uniuersam illorum multitudinem contrucidaret. Latentis odij causa talis erat. Nunciatum ei fuerat Romæ agenti, ui uo adhuc fratre, atque item pòst extincto, multa in ipsum dicere Alexandrinos. Sunt autem homines suapte natura dicaces, atque ad describendum, illudendumq; maxime facti, iactantes in optimum quenque, et potentißimum dicteria quædam, ut quidem ipsi putant, festiua, ut autem uidentur ijs, in quos dicuntur longe grauissima.

τῶν γὰρ τοιούτων λυπίζῃ μάλιστα, ὅσα ἐλέγχει τὰ ἁμαρτήματα τῶν πλήθους. πολλὰ δὴ νῦν αὐτὸν ἐκείνων σκωψάντων, ἐς τε τὸν ἀδελφὸν ἀναίρεσιν, καὶ τὴν προσβύτην Ἰοκάστην καλούντων, ἐκεῖνον δὲ χλευαζόντων, ὅτι δὴ μικρὸς ὢν, ἀλέξανδρου καὶ Ἀχιλλέα, γενναιοτάτους καὶ μεγίστους ἥρωας ἐμιμεῖτο. τοιαῦτά τινα παίζειν αὐτὸν δοκούντων, ὀλέθρια καὶ ἐπίβουλα κατ' αὐτῶν σκέψασθαι τὸν αὐτωνῖνον ἐνόμισαν, φύσει ὄντα ὀργίλον καὶ φονικώτατον. συμπανηγυρίζοντος δὲ νῦν αὐτοῖς καὶ σωτηρτάτας, ὡς ἐδόκει

Quippe huiuscemodi iocorum uel maximè illa permouent, quibus delicti ueritas arguitur.

Quare quum multa in eum dixissent, ne dissimulata quidem fraterna cæde, matremq; etiam Iocastam uulgò appellarent, irriderentq; ipsum quòd tantulæ homo staturæ Alexandrum atq; Achillem maximos, ac fortissimos heroas æmularetur.

Dum ludere se putant, eò impulerunt Antoninum hominẽ suapte natura iracundum, atque sanguinarium, ut perniciem illis, insidiasq; moliretur. Igitur celebritate, ac festo iam peracto, quum uideret

πᾶσαν τὴν πόλιν πλήθους μέγιστον ἐπιπλέοντα μιᾷ ὁρμῇ τῇ ἐς πάσας πόλεις αὐτῆς χώρας ἐκεῖ συνελθόντας, ὅλα πολυγράμματον, πᾶσαν τὴν νεολαίαν ἐς ἅμιλλαν ἐσιόντων ἐλθεῖν, φήσας, εἰς τὴν ἀκεξανδρου τιμὴν φάλαγγα βούλεσθαι συνίστασθαι, ὥσπερ Μακεδονικήν, καὶ Σπαρτιάτην, οὕτω καὶ τὸν ἥρωα ἐπωνύμους. ἐκέλευε δὴ σιχνὸν τὴν νεανίας πάντας ἀσκεῖσθαι, ὡς ἂν ἐπελθὼν, ἕκαστον ἴδοι, πῶς τε ἡλικίας ἔχοι, καὶ μεγέθους σώματος, καὶ εὐεξίας εἰς στρατείαν ἐπιτηδείου. ταύτας δὲ τὰς ὑποχέ-

maximam hominũ multitudinem ex uicinis regionibus confluxisse in urbem, monuit edicto, ut in planiciem quandã iuuentus uniuersa conueniret, uelle affirmãs, sicuti Macedonicam, Spartanamq; habebat, ita etiam in Alexandri honorem ipsius heroïs cognomẽto phalangem constituere.

Iubet igitur consistere iuuenes uniuersos, relicto interuallo, ut singulorum ætatem, staturámque & corporis habitudinem militiæ idoneam consideraret.

His creditis, Iuue-

στοι πεσόντος οἱ νεανίαι ᾠδήσοντες, εἰκότα τε ἐλπίζοντες, ἅτε τῷ πρώτῳ παρ' αὐτὸν ὄντι τῷ πόλιν τιμήσαντι, σωθῆναι μετὰ γονέων τε καὶ ἀδελφοῖς, σωθησομένοις αὐτῷ ταῖς ἐλπίσιν. ὁ δ' αὐτωνῖνος διεσώτας αὐτοὺς ὧδε ἕκαστα ἐφαπτόμενος, καὶ ἄλλο ἄλλα λέγων ἐγκώμιον, παρῆει, ἐς ἃ μὴ αὐτοὺς ὅτε ἓν ὁρῶντας, οὔτε προσδοκῶντας, τὸ στρατιωτικὸν πᾶν ἐκυκλώσατο. ὡς δὲ ἐτετμήρατο ἤδη αὐτοὺς ἔνδον τῶν ὅπλων προειλημμένους, καὶ ὥσπερ ἐν δικτύοις συλλαγησομένους, ἐπελθὼν πάντας,

nes, ac uerisimili spe ducti, ob insignem honorem paulò antè exhibitum principi, conuenient frequentes unà cum parentibus atque germanis, lætis, gratulantibusq;. At uerò Antoninus singulos inter se distantes circũiens, contrectansq;, & aliud in alio laudãs præteribat, donec illos, neque id animaduertentes, neque expectantes uniuersus circumueniret exercitus.

Vt uerò coniecturam fecit, iam esse omnes militum suorum armis inclusos, quasique retibus implicitos,

αὐτὸς μὲν ὑπεξῆρχε τόν, μιδ' ὅπως εἶχε φρουρᾶς πρὸ ἑαυτοῦ. ὑφ' ἑνὶ δὲ σημείῳ πάντος πανταχόθεν οἱ στρατιῶται, τῷ ἐν μέσῳ τῶν λαῶν νεολαίαν, καὶ εἴ τινες ἄλλως παρῆσαν, παντὶ βόπῳ φόνων αἱρῆσιν, ὡς πλησμονὴν τε ἀόπλοις, καὶ παντα χόθεν πρόθυμα φόνου. τῶν δὲ στρατιωτῶν οἱ μὲν ἐφόνευον ἔξωθεν, αὐλὰς ὀρυττομένους μεγίστας. ἔλκοντός τε αὖ ἐμπίπτοντας ἐνέβαλλον, πληρουμένης σωμάτων, καὶ τῷ γῆν ὑπερέχοντος, μέγιστον ἄγειρον παχέως πολυανθρώπου. πολλοί τε καὶ ἡμιθνῆτες εἱλκύσθησαν. ἔτι τε

ipse statim cum suo præsidio excessit, ac signum militibus dedit. Qui statim facto, undique impetu, deprehensam in medio inermem iuuentutem, cæterosq; qui aderant, magna cæde contrucidant, atque è militibus alij cædem tantum faciebant, alij foueis ingentibus cadauera obruebant, aggestáque desuper humo, immanem tumulum excitarunt. Multi etiam in eas foueas semiuiui protrahebantur, multi adhuc

ἄτρωτοι συνεχώσθη-
σαν. ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν
στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγοι
προσαπώλλυντο. ὅσοι
γὰρ ἔτι ἐμπνέοντες,
καὶ δυνάμεως μετρί-
ως ἔχοντες συνωθοῦν-
το περιπλεκόμενοι
συγκαθεῖλκον αὐτούς.
τοσοῦτος δὲ ἐγένετο
φόνος, ὡς ῥείθροις αἵ-
ματος διὰ τοῦ πεδί-
ου, τάς τε ἐκβολὰς τοῦ
Νείλου μεγίστας οὔσας,
τόν τε περὶ τὴν πόλιν
αἰγιαλὸν, πάντα φοι-
νιχθῆναι. τοιαῦτα δὴ
ἐργασάμενος τὴν πό-
λιν, ἀπάρας, εἰς αὐτό-
χειαν ἀφίκετο. ἐπιθυ-
μήσας δὲ μετ' οὐ πολὺ
παρθικὸς ἠληθῆναι, καὶ ῥωμαίοις ἐπιστεῖ-
λαι, ὡς χειρωσάμενος τοὺς κατὰ τὴν ἀνατολὴν

integri detrudebantur.
Sed & milites nonnul-
li simul perierunt.
Nam qui reliquias ad-
huc aliquas spiritus re-
tinebant, neque penitus
defecti erant uiribus, im
pliciti proruentibus se
militibus, eos quoque se
cum trahebant in foue-
am. Tanta est autem fa
cta cædes, ut riuis cruo-
ris per planiciem decur
rentibus, cũ fauces ipsæ
Nili ingentes, tum littus
omne circa urbem pur-
purasceret. Sed affectãs
Parthici cognomen fa-
mãq; deuictæ ad orientẽ

βαρβάρους, καί τοιγε
οὔσης εἰρήνης βαθείας,
μηχανᾶται τοιόνδε-
τι. ἐπιστέλλει τῷ βασι-
λεῖ παρθυαίων, ἀρτα-
βανος δ' ἦν ὄνομα αὐ-
τῷ. πέμπει δὲ πρεσ-
βείαν, καὶ δωρὰ πά-
σης ὕλης τε πολυτε-
λοῦς καὶ τέχνης ποι-
κίλης. τὰ δὲ γράμμα-
τα ἔλεγεν, ὅτι δὴ βού-
λεται ἀγαγέσθαι αὐ-
τοῦ τὴν θυγατέρα πρὸς
γάμον, ἁρμόζειν δὲ αὐ-
τῷ, βασιλεῖ τε καὶ βα-
σιλέως υἱῷ, μὴ ἰδιώ-
του τινὸς καὶ εὐτε-
λοῦς γαμβρὸν γενέ-
σθαι, ἀγαγέσθαι δὲ βα-
σιλίδα τε καὶ βασιλέ-
ως μεγάλου θυγατέρα.
δύο δὴ ταύτας ἀρχὰς εἶναι μεγίστας, τήν τε

Barbariæ, quanquam in
altißima pace tale quid
dam machinatur. Dat
literas ad regem Partho
rum Artabanũ, simulq;
legatos cum muneribus
mittit, materiæ & artis
conspicuæ.
In eis literis fuerat scri-
ptum, uelle se regis fi-
liam ducere in matri-
monium, principem se
esse, & principe natum,
quare haud decorum pri
uati cuiusquam & te-
nuis fieri generum, sed
reginã ducere potius fi-
liamq; magni regis. Duo
maxima imperia esse

ῥωμαίων καὶ τὴν Παρθυαίων, ἃς συναχθείσας κατ' ἐπιγαμίαν, μηκέτι ποταμῷ διωρισμένας, μίαν ποιήσειν ἀρχὴν ἀναντάγωνιστον. τὰ γὰρ λοιπὰ βάρβαρα ἔθνη, ὅσα νῦν ὑπὸ ταῖς ἐκείνων βασιλείας, εὐάλωτα ἔσεσθαι αὐτοῖς, κατὰ τὰ ἔθνη καὶ κατὰ τὰ συστήματα ἀρχόμενα. εἶναι δὲ ῥωμαίοις μὲν πεζὸν στρατεῦν καὶ τὴν διὰ δοράτων συστάδην μάχην ἀναντάγωνιστον, Παρθυαίοις τὲ ἵππον τὲ πολλὴν, καὶ τὴν διὰ τόξων εὔστοχον ἐμπειρίαν. ταῦτα δὴ συνελθόντα, πάντων τὲ, οἷς πόλεμος κατορθοῦται, συμπνεόν-

Romanum & Parthicum, quibus affinitate illa in unum coeuntibus, ac nullo iam discriminante fluuio, unam tantum potentiam factum iri, nullis expugnabilem uiribus. Nam reliquas barbaras nationes, quæ nũc amborum imperijs subiectæ sunt, facile iugum toleraturas, si proprios gens quæque, & conuentus sit habitura rectores. Esse Romanis pedestrem exercitum, qui hastis & stataria pugna cæteros antecellat, Parthis uerò equitatum plurimum, peritißimósque sagittarios. His igitur concurrentibus, & quæ usui ad bellũ sunt,

των, ῥᾳδίως αὐτοῦ ὑφ' ἑνὶ διαδήματι βασιλεύειν πάσης οἰκουμένης. τά τε παρ' ἐκείνοις φυόμενα ἀρώματα, ἢ θαυμαζόμενα ὑφάσματα, ἢ πρὸς ῥωμαίοις μεταλλευόμενα, ἢ διὰ τέχνην ἀπαινούμενα, μηκέτι μόλις καὶ σπανίζοντα, λανθάνοντά τε δι' ἐμπόρων κομισθήσεσθαι. μιᾶς δὲ γῆς οὔσης καὶ μιᾶς ἐξουσίας, κοινὴν καὶ ἀκώλυτον ἀμφοτέροις τὴν ἀπόλαυσιν ἔσεσθαι. τοιούτοις αὐτοῦ γράμμασιν ἐντυχὼν ὁ Παρθυαῖος, τὰ μὲν πρῶτα ἀντέλεγε, φάσκων οὐχ ἁρμόζειν ῥωμαίῳ γάμον βάρβαρον. τίνα γὰρ ἔσε-

in unum conspirãtibus, facile ipsos sub uno diademate totius orbis terrarum imperium retenturos. Præterea odoramenta, quæ apud illos proueniant, telasq; laudatißimas, cõtraq; apud Romanos metalla ipsa, & quæcũq; arte aliqua conspicua uisuntur, non iam uix, raroq;, & clanculum per mercatores importatum iri, sed in una duntaxat terra, unóque imperio, communemq; fore utrisq; usum rerum omniũ, minimeq; impeditum. His literis Parthus acceptis, primo quidem abnuere, negare Romano conuenire barbarum matrimonium. Quam enim fore

σθαι συμφωνίαν ἐν αὐτοῖς, μήτε τῇ ἀλλήλων φωνῆς συνιεῖσιν, ἔν τε διαίτῃ καὶ σκευῇ διαφέρουσιν ἀλλήλων. εἶναι δὲ παρὰ ῥωμαίοις εὐπατρίδας πολλοὺς, ὧν τινος ἐπιλέξασθαι δύναι τ' ἂν θυγατέρα, πρᾶτε αὐτοῦ ἀρσακίδας. καὶ μὴ δεῖν μηδέτερον γένος νοθεύεσθαι. τὰ μὲν οὖν πρῶτα, τοιαῦτα ἐπιστέλλων, παρητεῖτο. ἐγκειμένου δὲ τοῦ ἀντωνίνου, δώροις δὲ πολλοῖς, καὶ ὅρκοις τὴν πρὸς τὸν γαμον σπουδήν τε καὶ εὔνοιαν πιστουμένου. πείθεται βάρβαρος, καὶ δώσειν τὲ ὑπισχνεῖτο, καλεῖ τε γαμβρὸν ἐσόμενον. διαδρα-

concordiam, neque uoce satis congruentibus, & uictu habituq; inter se distantibus. Esse Romæ patricios permultos, quorum sibi ille optare liberos in matrimonium poßit, sicut itidem apud se Arsacidas. Neque ullam sanè extare causam, quur alterutrum genus adulteretur. Hæc igitur à principio rescribens, conditionem aspernabatur. Sed instanti Antonino, donisq; & iureiurando fidem studij sui, & charitatis uxoriæ faciēti, credidit Barbarus, ac pollicitus daturum filiam, generum iam ipsum appellitabat. Cuius rei

μούσης δὲ τῆς φήμης, οἱ μὲν βάρβαροι εὐτρέπιζον πάντα εἰς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ῥωμαίων βασιλέως, ἐχαιρόν τε εἰρήνης αἰωνίου ἐλπίδι. ὁ δ' ἀντωνῖνος διαβὰς τοὺς ποταμοὺς ἀκωλύτως, εἰσελάσας εἰς τὴν Παρθυαίων γῆν, ὡς ἰδίαν ἤδη, πανταχοῦ θυσιῶν αὐτοῦ προσαγομένων, βωμῶν τε ἐστεμμένων, ἀρωμάτων καὶ θυμιαμάτων παντοίων προσφερομένων, χαίρειν τοῖς γινομένοις ὑπὸ τῶν βαρβάρων προσεποιεῖτο, ὡς δὴ προχωρήσας, τότε πλεῖστον τῆς ὁδοιπορίας αὐύσας, ἤδη τοῖς βασιλείοις τοῦ ἀρταβάνου ἐπλησίαζεν,

uulgata mox fama, barbari scilicet omnes ad Romanum suscipiēdum principem se comparabant, spe quadam sempiternæ pacis exultantes. Cæterum, Antoninus prohibente nullo, fluuios transgressus, ac iam Parthicā regionem quasi propriam peragrans, sacrificantibus paßim uniuersis, suprá que coronata altaria odores incendentibus, lætum se honore illo Barbarorum magnopere simulabat. Postea uerò quàm magno itinere facto, ad ipsam Artabani regiā appropinquabat,

ἐκ ἀναμένας ὁ ἀρτάβανος, ὑπήντα αὐτῷ, ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως πεδίῳ, λιξιούμενον μὲν τὴν θυγατέρος, γαμβρὸν δὲ αὑτοῦ. πᾶν δὲ τὸ πλῆθος τῶν Βαρβάρων, ἀνθινοῖς τοῖς ἐπιχωρίοις καλλωπισμένον, ἐθάπτε, χρυσῷ καὶ βαφαῖς ἁλουργέσι ποικιλμένον, ἑορτάζε. πρός τε αὐλοὺς καὶ σύριγγας, τυμπάνων τε ἤχους ἐσκίρτων εὐρύθμως. χαίρουσι γὰρ διαύτῃ μᾶλλον ἀρχήσει μετρίως, ἐπὰν οἴνου πλέον ἐμφορηθῶσιν. ὡς δὲ πᾶν συνῆλθε τὸ πλῆθος, τῶν τε ἵππων ἀπέβησαν, φαρέτρας τε καὶ τόξα ἀφέμενοι, πρὸς στοιβὰς

occurrit ei Rex in quadam ante Vrbem planicie, nouum nuptum excepturus, generúmque suum. Sed Barbarorum magna multitudo, floribus indigenis coronati, atq; induti ueſtes auro, diuerſisq; coloribus uarias feſtum agitabant, ad tibiarum fiſtularumque & tympanorum ſonitus ſaltantes numeroſe. Quippe huiuſcemodi tripudijs ſupra modum delectantur, præſertim quum ſe temeto largius inuitarunt.

Sed ubi omnis multitudo confluxit, ac relictis equis pharetriſq; et arcubus depoſitis inter

καὶ λύλικας ἔχον, πολεῖσον ἦ πλῆθος τῶν Βαρβάρων ἠθροισο, ὡς ἔτυχον, ἀτάκτως ἐσπεσόν, οὐδὲν μὴ ἄπρεπον προσδοκῶντες, πανοπλίαν δὲ ἕκαστος ἐλεῖν τὸν γυμφίον. τότε ὑφ' ἑνὶ σημείῳ λελυμένοι ὁ αὐτωνῖνος ἰδίῳ στρατῷ ὠθισμένοις, καὶ φονεύειν τοὺς βαρβάρους. ἐκπλαγέντες ἦ πάλιν, καὶ φεύγοντες, καὶ πατούμενοι τε, καὶ πατοῦντες ἕκαστον. αὐτός τε ἀρτάβανος ἁρπαγεὶς ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν δορυφόρων, ἵππῳ τε ὠθισθείς, ἀπέδρα μόλις μετ' ὀλίγων. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος ἐκόπησε τὸν βαρβάρων, ὅτε τοὺς ἵππους

libamina & calices agitabant, collectiq; in unũ barbarorum quàm plurimi, temere, inordinatiq; conſtiterant, nihil ſuſpectantes mali, ſed pro ſe quiſque ſtudentes uidere nouum nuptũ, tum ſigno dato Antoninus militibus imperat impetum, cædemq; in barbaros faciant. Illi re ſubita perterriti, cædentibus ſauciantibusq; Romanis terga obuertunt. Ipſe Artabanus à ſuis ſtipatoribus raptus, atque equo impoſitus, uix, ægreq; cum paucis fugiens elabitur. Reliqua uerò multitudo barbarorum paſſim cædebatur.

Quippe

ἐχόντων, οἷς χρῶνται μάλιστα. ἀπεβεβήκεσαν γὰρ ἐς αὐτοὺς, καὶ νέμοντες ἐκείνους νέμεσθαι, ὅτε δρόμῳ χρήσασθαι δυναμένων πρὸς φυγήν, ἐμποδίζοντος αὐτοὺς καὶ πρὸς τοῖς ποσὶ χαύνως ἐσθῆτος, φαρέτρας τε καὶ τόξα οὐκ εἶχον. τί γὰρ ἔχρηζον αὐτῶν πρὸς γάμους. πολὺν δὲ ἐργασάμενος ὁ ἀντωνῖνος φόνον τῶν βαρβάρων, λείαν τε καὶ αἰχμαλώτους πολλοὺς λαβὼν, συλλαβὼν, ἀπῆει, μηδενὸς αὐτῷ ἀνθεστῶτος, κώμας τε καὶ πόλεις ἐμπιπράς· ὁδοὺς δὲ ἀσφαλῶς τοῖς στρατιώταις, ἅρπάζειν τε ἑκάστοις, ὅ δύνασθαι, καὶ ὁ βούλεται

neque equos habebant, quibus maximè utũtur. Descenderant enim ex ijs, pastumq; dimiserãt, neque ipsi euadere fuga poterant, impediẽte cursum fluxa ueste ad pedes usque deducta. Porrò pharetras & arcus, omnino non attulerant. Nam quid illis opus ad nuptias? Ita ingenti cæde Barbarorum facta, Antoninus prædaq; & hominibus magna copia captis discedit, resistente nullo, uicisque & urbibus incensis, data potestate militibus rapiendi, quod quisque

αὐτὸς λυτήσασθαι. τοιοῦτῳ μὲν δὴ πάθει ἐχρήσαντο οἱ βάρβαροι ὑπὸ προσλοκηθέντι. ὁ δὲ αὐτωνῖνος, ὡς πολὺ τῆς παραλίου γῆς ἐλάσας, ἤδη καὶ τῷ στρατιωτικῷ λελυμηκότῳ ἐν αὐτῷ τῷ ἄρπάζειν καὶ φονεύειν, ἐπανῆλθεν ἐς τὴν Μεσοποταμίαν. ἐκεῖ δὲ γνόμενος, ἐπιστέλλει τῇ τε συγκλήτῳ, καὶ τῷ ῥωμαίων δήμῳ, πᾶσαν ἀναπολῆν λελεχερῶσθαι, & τὰ ἐπήνδανα βασιλέως πάντας αὐτοῦ παρακεχωρηκέναι, ἡ δὲ σύγκλητος, οὐκ ἀγνοοῦντες τὰ πεπραγμένα, λαθεῖν γὰρ ἔργα βασιλέως ἀδύνατα, πλὴν

posset, aut uellet. Hanc igitur calamitatẽ haud opinato barbari acceperunt. Antoninus autem regionem Parthicam penitus ingressus, desessis iam rapiendo, cædendoq; militibus, reuertitur in Mesopotamiam. Indeq; senatui, populoq; Romano per literas significat subactũ à se orientem, cunctósque illius regni mortales in suam ditionem concessisse. At senatus quanquam totius negocij ignarus (quippe principũ res latere nullo pacto possunt) me-

δίεσι καὶ κολακείᾳ, ψηφίζονται αὐτῷ πάσας τιμὰς ὠθινικίους. διέτριβε δὲ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ὁ ἀντωνῖνος, ἡνιοχίαις σχολάζων, καὶ θηρίαις παντοδαπὰ ἀναιρῶν. ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐπάρχοντες τοῦ στρατοπέδου δύο, ὁ μὲν πρεσβύτης πάνυ, τὰ μὲν ἄλλα ἰδιώτης, καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἀπείρως ἔχων, στρατιωτικὸς δὲ γεγενῆσθαι δοκῶν, αὐδίεντος ὄνομα αὐτῷ. ὁ δὲ ἕτερος, Μακρῖνος μὲν ἐκαλεῖτο. τῶν δὲ ἐν ἀγορᾷ οὐκ ἀπείρως εἶχε, καὶ μάλιστα νόμων ὠθιστήμης. εἰς ἰσοῦτον οὖν, ὡς μὴ δὲ στρατιωτικὸν,

tu tamen atque assentatione cunctos illi honores uictoriæ decernunt. Substitit autem post id Antoninus in Mesopotamia studio aurigandi, ac beluarum uenationibus intentus.

Erant præfecti exercituum duo, Audentius & Macrinus, quorum alter senex iam, rerũq; ciuilium planè rudis, haud tamen imperitus rei militaris habebatur, & in foro uersatus, & Legum consultißimus.

In hunc igitur, ut parum militarem,

μὴ δὲ γενναῖον, δημοσίᾳ πολλάκις ἀπέσκωπτε καὶ μέχρις αἰσχρᾶς βλασφημίας, ἐπεὶ γὰρ ἤκουεν αὐτὸν καὶ διαίτῃ ἐλευθερίῳ χρώμενον, καὶ τὰ φαῦλα καὶ ἀπερριμμένα τῶν ἐδεσμάτων καὶ ποτῶν μυσαττόμενον, οἷς ὡς στρατιωτικὸς δὴ ὁ ἀντωνῖνος ἔχαιρε, χλαμύδιον, ἢ τινὰ ἄλλην ἐσθῆτα ἀμφιεσάμενον ἀστειοτέραν, εἰς ἀνανδρείαν, καὶ θήλειαν νόσον διέβαλλεν, ἀεί τε ἀποκτενεῖν ἠπείλει. ἅπερ οὐ φέρων ὁ Μακρῖνος, πάνυ ἠσχάλλε. συνέβη δέ τι καὶ τοιοῦτον. ἔδει γὰρ ἄρα τέλος λαβεῖν τὸν ἀντωνίνου

minimeq; fortem uirũ, publicè nõnunquã princeps cauillabatur, nec conuicijs quidem abstinens. Nam audito illum & uictum usurpare liberaliorem, & aspernari uilißima, abiectißimaq; cibaria, quibus Antoninus militariter delectabatur, chlamydemq;, & uestem cæteram ad urbanum modum gestare, quasi degenerem ipsum, morboq; muliebri laborantem calumniabatur, minitans etiam occisurum. Quorum impatiens Macrinus, uehementer exacerbatus est.

Accidit autem res huiuscemodi. Quippe habitura finem aliquando fuerat Antonini

βίον. περιεργότερος γε ὢν, οὐ μόνον τὰ ἀνθρώπων πάντα εἰδέναι ἤθελεν, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖά τε καὶ δαιμόνια πολυπραγμονεῖν, ἀεί τε πάντας ὑπώπτευεν, ὡς ἐπιβουλεύοντα χρηστηρίων τε πάντων ἐνεφορεῖτο, τούς τε πανταχόθεν μάγους καὶ ἀστρονόμους τε καὶ θύτας, μετεπέμπετο. Ὃ οὐθεὶς αὐτὸν ἐλάνθανε τῶν τὴν γοητείαν ταύτην ὑπισχνουμένων. ὑποπτεύων δ' αὐτοὺς ὡς οὐ ταληθῆ αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς κολακείαν θεσπίζοντας, ἐπιστέλλει Ματερνιανῷ τινι, τότε πάσας ὑπ' αὐτοῦ ἐν ῥώμῃ πράξεις ἐγκεχειρισ-

uita. Nam quum suapte natura curiosior esset, non hominum modo res cognoscere studebat, sed deorum dæmonumq; etiam rimari arcana, metuq; semper insidiarum nullis non oraculis incubabat. Atticis undiq; magis, astrologis, haruspicibus, ac nullo planè præterito, qui huiuscemodi fallacias profiterentur.

Sed eos quoq; suspectans, ut parum uera loquentes, omniaq; ad assentationem uaticinantes, scribit ad Maternianum quendam, cui rerum suarum omnium curam in Vrbe credi-

μένῳ, πιστοτάτῳ εἶναι δοκοῦντι φίλων, καὶ μόνῳ κοινωνῷ τῶν ἀπορρήτων. ἠελεύει δὲ αὐτοῦ Μάγων τοὺς ἀρίστους ζητήσαντι, νεκυίᾳ τε χρησάμενον, μαθεῖν περὶ τοῦ τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ, ὃ μή τις ἄρα ἐπιβουλεύοι τῇ ἀρχῇ. ὁ δὲ Ματερνιανὸς χρησάμενος ἀδεῶς τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἠελευσθεῖσιν, εἴ τε ὄντως αὐτοῦ δαιμόνων ταῦτα θεσπισάντων, εἴ τε ἄλλως συσκευαζόμενος τὸν Μακρῖνον, ἐπιστέλλει αὐτωνίνῳ, ἐπιβουλεύειν τῇ ἀρχῇ τὸν Μακρῖνον, καὶ δεῖν αὐτὸν ἀποσκευάζεσθαι. ταῦτα τὰ γράμματα ἀποσημηναί-

derat, & quem sibi ex amicis omnibus fidißimum putabat, consciumq; omnium secretorum habuerat, magos undiq; optimos conquirat, atq; euocatis manibus de fine ipsius uitæ consulat, & an quisquã imperio insidietur.

At Maternianus nauata principi opera, siue id reuera manes significauerant, siue alioqui Macrinum perosus, rescribit Antonino, Macrinum esse qui insidietur Imperio, eumq; è medio tollendum. Has igitur litteras, ut mos

μενος, μετὰ καὶ ἑτέρων ὑπηρετῶν, τῷ ἔθος, διδοῦσι τοῖς ἀγγελιαφόροις, οὐκ εἰδόσιν, ἃ φέρουσι. ὁ δὲ σπεύδοντι τὴν ὁδοιπορίας ἐκεῖνοι χρησάμενοι, ἐφίστανται τῷ ἁρμάτων ἐπιβαίνοντι, προσκομίζουσι πάντα τὸν σύνδεσμον τῶν ἐπιστολῶν. ἐν αἷς καὶ τὰ τοῦ Μακρίνου γράμματα. ὁ δ' Ἀντωνῖνος τῷ ὀρμῇ ἤδη, καὶ τῷ τρόχῳ μὴ προσέχοντι τὴν ἱπποδρόμιαν ἔχων, μεμβλῶτι τῷ Μακρίνῳ ἀφεσιν, καὶ ἰδιάζοντι, ἐντυχεῖν τοῖς γράμμασι, καὶ εἴ τι ἐπεῖσον εἴη, ἀναγνῶναι αὐτῷ, εἰ δὲ μή, τὰ μὲν ἔθος αὐτοῖς διοικῆσαι, ὡς ἐπάρχου. πολλάκις δὲ τοῦτο μεμβλῶτι ἦν συμβῆναι αὐτῷ. ὁ μὲν τοῦτο προσεῖχε, τῷ προκειμένῳ. ὁ δὲ Μακρῖνος καθ' αὑτὸν γενόμενος, τάς τε ἄλλας ὡς λύεται ἀδιστόλας, προσεῖχε δὲ τῇ καθ' αὑτὸν θανατηφόρῳ, ὁρᾷ πρόσφορον κίνδυνον ὡς κείμενον. εἰδώς τε τὸν αὐτωνίνου θυμὸν, καὶ τὸ φονικὸν ὧν τοιοῦσδε γράμμασι, καὶ πρόφασιν αὐτῷ εὔλογον ὑπάρξουσαν, τῷ μὲν ὡς σπουδῇ ὑφαιρεῖται, πρὸς δὲ τῶν λοιπῶν ἀπαγγέλῃ, ὡς εἶεν σύνηθες. φοβηθεὶς

est, cum reliquis obsignatas, dat ignaris qui ferrent tabellarijs. Illi consueta usi itineris celeritate, ad Antoninum perueniunt, quo ille potißimum tempore ad aurigandum se parabat, ac iam currum conscendebat. Ita ei reddunt integrum epistolarum fasciculum, in quibus erant etiã literæ, quæ ad Macrinum pertinebant. At uerò Antoninus studio iam omni, atque animo ad aurigandum intentus, imperat Macrino, ut ipse literas seorsum inspiciat, ac si quid maioris momenti sit, renunciet, sin minus, ipse de more (suum hoc est præfecti officium) exequatur, quippe talia identidem iniungere consueuerat. Ipse deinde ad suum studium perrexit. Macrinus seorsum epistolis omnibus solutis, etiã in eam incidit, quæ ipsi perniciem afferebat. Cognito igitur quantum periculi impenderet, ac gnarus Antonini iracundiæ truculentiæq;, præsertim tam speciosо prætextu, subtrahit epistolam illam. Cæterarum uerò (ut solebat) argumenta principi renũciat. Sed metuẽs

ἢ μὴ ⸂ἀλύτρου⸃ ταῦτα ὁ Μάκρινος ἐπιστείλῃ, δρᾶσαί τι μᾶλλον ἠθέλησεν, ἢ ἀναμένας παθεῖν, τολμᾷ δὴ τοιόνδε. ἦν τις ἑκατοντάρχης, Μαρτιάλιος ὄνομα αὐτῷ, τῶν σωματοφυλάκων τοῦ αὐτοκράτορος, ὃν ἀεὶ περιπόμενον αὐτὸς. τοῦτον μὲν ἀδελφὸν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀναιρεθέντα μὴ, ἀλλὰ ἐλεγχθέντα δὴ, αὐτῷ τε δὴ μαρτιαλίῳ ἐνύβρισεν, ἄνανδρον αὐτὸν, καὶ ἀγχόνῃ καλῶν, ⸂καὶ μακρῖνα Φίλον. τοῦτον ἐπὶ σφόδρα⸃ ὁ μακρῖνος ἀλγοῦντά τε σφοδρῶς ὑπὲρ τῇ τοῦ ἀδελφοῦ αἱρέσει, μὴ φέροντά τε τὰς εἰς αὐτὸν

ne iterum super eiusce-modi rebus Maternianus reſcriberet, malens facere ipſe aliquid, quã expectando pati, tale quiddam cõminiſcitur. Erat Martialis quidam centurio unus è cuſtodibus corporis Antonini, ſemper illum aſſectari ſolitus, cuius fratrem paucis antè diebus princeps delatum tantum, ſed minimè redargutum occiderat: ipſumq; Martialem, per contumeliam timidum ac degenerem, et Macrini amicum appellauerat. Hunc uehementer dolentem fratris nece, proprijsq; incitatum

ὕβρεις, μετὰ πέμπτης ἐθάρρει ἢ αὖθις, θρασὺ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ⸂καὶ πολλὰ ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετηθέντι. πείθει τε λαβὼν ἐπιτήδειον παραφυλάξαντα, ἐπιβαλεῖν αὐτῷ. ὁ δὲ τὰς τε ὑποψίας τοῦ Μακρίνου ἀναπτύξας, μισῶν τε ἄλλως, καὶ τιμωρῆσαι θέλων δὴ ἀδελφῷ, πάντα πειθοῖ ἀσμένως ὑπισχνεῖται, λαβὼν ἐπιτήδειον εὑρών. σωὲβη δὲ μετ' ὀλίγον τὸν σκέψεως ταύτης, θελῆσαι τὸν αὐτοκράτορα ἐν Καρρήαις τῆς μεσοποταμίας, πορευθῆναι τῆς βασιλέως, ἀπελθεῖν τε εἰς τὸν

contumelijs, gnarus omnium Macrinus ad ſe uocat, ſtudioſum iam pridem ſui, ac multis obſtrictum beneficijs, cui perſuadet, ut captato quàm primum tempore Antoninum obtruncet.

Ille quum promiſsis adductus, tum proprio odio, ac uindictæ fraternæ ſtudio incitatus, libenter omnia ſe facturum pollicetur, quũ primùm occaſio euenisſet. Euenit autem haud multo pòſt, quippe agens Carris, quæ eſt Meſopotamiæ urbs, Antoninus, deæ Lunæ inuiſit

νεὼν τῆς Σελήνης, ἣν μάλιστα οἱ ἐπιχώριοι σέβουσιν. ἀφεισήκει ἡ πόλεως ὁ νεὼς πολύ, ὡς ὁδοιπορίας χρήζειν. σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις, ἵνα μὴ πάντα τὸν στρατὸν σκύλλῃ, τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιεῖτο, ὡς μὴ θύσας τῇ θεῷ ἐπανέλθοι. ἐν δὲ τῷ μέσῳ ὁδοῦ, ἐπεὶ χθεὶς ἀπὸ τοῦ στρατοῦ, ἀρκῆναί τε πάντας ἐκέλευσε, καὶ ἐχώρει σὺν ἑνὶ θεραπεύτῃ, ἀποσκυλασόμενος τὰ ὀχλοῦντα. πάντων δὲ οἴνου ἀπεστέρητο, καὶ ὡς πορρωτάτω ἀπέσχε, τιμὴν καὶ αἰδῶ ἐν μόνοις ὁ Μαρκέλλος, ὧν ἕκαστος πάντας

templum, quod in ea regione distans aliquantum ab urbe, præcipuo honore ab incolis colitur. Eo secum paucos equitum eduxit, relicto exercitu cætero, ut sacrificio facto in urbem reuerteretur. Medio autem itinere uno tantum famulo comitatus, ac reliquis absistere iussis, recessit ad requisita naturæ.

Quæ auersis omnibus & quàm longissimè recedentibus, honoris ac reuerentiæ causa, Martialis, qui omnes temporũ

περιεφύλαττεν, ἱκανὸν τε αὐτὸ μεμονωμένον, ὡς μὴ κληθεὶς ὑπ' αὐτοῦ νοῦμαι, ὁρῶν τι ἢ ἀκούσομενον προσέρχεται, ἐπισάς τε αὐτῷ, ἵνα ἐλθόντας τὸ μηρῶν κατὰ θέλησιν, ἀπεστραμμένῳ, παιδὶ ξιφιδίῳ, ὃ μετὰ χεῖρας ἐφόρει λαθάνων. λαιψηρὸν δὲ τῆς πληγῆς οὖσης ἡ κατακλεῖσις γνωμένης, ἀποσοβηθέντος ἀφυλάκτως ὁ αὐτωνῖνος ἀνηρέθη. ὡς δὲ ἔγνω τοῦτο ἵππῳ, ἐφυγεν ὁ Μαρκέλλιος. Γερμανοὶ γὰρ ἵπποις, οἷς ὁ αὐτωνῖνος ἔχαιρε, φρουροῖς τε τοῦ σώματος ἐχρῶντο, οὐ τοσοῦτον ἀφιεῶτος, ὃν ὅσον οἱ λοιποὶ πρῶ-

captabat articulos, ut eum solum esse animaduertit, ceu nutu principis ad uidẽdum aliquid, aut audiẽdum uocatus, accurrit illicò, auersumque & subligacula sibi deducentẽ pugione trajicit, quem celatum manu attulerat, & cum in ipsam iũcturam ferrum incidisset, letali scilicet uulnere, de improuiso Antoninus minime defensus occubuit. Quo facto, Martialis statim equum insc endit, ac fuga euadere conatur. Cæterum, Germani equites, quibus & delectabatur Antoninus, & custodibus corporis utebatur, propiores cæteris, pri-

τοί τι ἰδόντες τὸ γενόμενον, διώξαντες τὸ μαρτιάλιον, καὶ κτείναντες. ὡς δὲ καὶ ὁ λοιπὸς στρατὸς εἶδε τὸ πραχθὲν, πάντων σπουδαιότερον. καὶ πρῶτος ὁ μακρῖνος ὠδύρατο τὸν πάππαλον, ὀλοφύρεσθαί τε καὶ θρηνεῖν πρὸς ἐποιεῖτο. ὅ, τε στρατὸς πᾶς χαλεπῶς ἔφερε συμφορὰν ἄνευ τοῦ πρα χθῆναι. συστρατιώτην γὰρ, καὶ κοινωνὸν τοῦ βίου, ἀλλ' οὐκ ἄρχοντα ἐώντο ἀποβεβληκέναι. καὶ ὀλιγωρίαν ὡς ἐπὶ βασιλεῖ ὑπώπτευον ἐκ τοῦ Μακρίνου. ὥστε ἡ τοῦ Μαρτιάλιου οἰκείαν ἔχθραν ἀμύνασθαι, καὶ οἱ μὲν ἕκαστοι εἰς τὰς σκηνὰς ἐπανεχώρουν. ὁ δὲ Μακρῖνος ὡς περὶ παρασὸς τὸ σῶμα πορ, τοῦ τε κόνιν κάλπιδι ἐνέβαλε, ἔπεμψε τῇ μητρὶ αὐτοῦ καταθάψαι, ἐν αὐτοχείρ διατρίβοντα. ἐκείνη δὲ ὥσπερ τῶν πάλαι ὁμοίαις συμφοραῖς εἴ τι ἐκοῦσα εἴ τι ἀέκουσα ἐπεκαρτέρησε. διόπερ μὴ πολὺ τέλος ἐχρήσατο ὁ αὐτωνῖνος, καὶ ἡ μητρικὴ βιώσασα, ὡς πρόκειται. ὡς δὲ ὁ χρόνος ἐν ᾧ μόνος ἐβασίλευσεν, ἄνευ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐν ἓξ ἔτεσι συνετελέσθη. τελευτήσαντος δὲ τοῦ αὐτωνίνου, ἐν ἀφασίᾳ τινὶ ἦν ὁ στρατὸς, ἅτε

miq; facinus conspicati, Martialem consecuti missilibus confodiunt.

Quod ubi exercitus reliquus cognouit, omnes subitò concurrerũt, primusq; Macrinus supra cadauer conqueri, ac delamentari per simulationem cœpit. Grauis ea res, & molesta militibus incidit, commilitonem conuictoremq; aliquem amisisse, non principem existimantibus. Neq; de Macrino quippiam illis adhuc subolebat, putantibus Martialem propriasinimicitias persequutum. Ita in suaquisque tabernacula di-

scessere. At Macrinus tradito igni corpusculo, reliquias intra uruam conjectas matri ad sepulturam remisit. Ea nunc Antiochiæ morabatur. Moxq; ob liberorum calamitates, incertum sponte, an imperio alicuius, mortem sibi consciuit.

Hunc finem habuerunt Antoninus & Iulia mater, quum quidem ad eum, quem diximus modum uixissent, ac sexennium tantum ille sine parente, germanoq; suo imperauisset.

Extincto Antonino, incerti ignarique quid agerent milites,

ἀπρείᾳ τοῦ πρακτέου. ἔμεινάν τε ἡμέρας δύο ἀβασίλευτοι. ἐζήτουν τε, ὃν ἐπιλέξονται ἄρχοντα. καὶ γὰρ ἠγγέλλετο, μετὰ πολλοῦ πλήθους καὶ δυνάμεως ἐπιὼν ἀρτάβανος, δίκας ἀπαιτήσων, τιμωρήσων τὲ τοῖς ἐν σπονδαῖς καὶ εἰρήνῃ ἀνῃρημένοις. αἱροῦνται δὴ βασιλέα πρῶτον μὲν ἄνδεντον, ὡς στρατιωτικόν τε, καὶ ἔπαρχον οὐ φαῦλον γενόμενον, ὁ δὲ γῆρας προϊσχόμενος, παρῃτήσατο, μετ' ἐκεῖνον δὴ τὸν Μακρῖνον, πειθόντων αὐτὸν χιλιάρχων, οἵ καὶ τοῦ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντωνίνου συνωμότες, καὶ κοινωνοὶ τοῦ Μακρίνου

biduo sine Imperatore fuerunt, quærentes inter se, quem potißimum Principem deligerent. Siquidem aduentare magnis copijs Artabanus nunciabatur, pœnas exacturus, & cæsis inter pacem ac libationes missurus inferias.

Igitur principem deligunt, primò quidē Audentium, militarem scilicet uirum, præfectūq; non improbum, sed ille senectutem excusans abnuit Imperium, dein uerò Macrinum, suadentibus potißimum Tribunos, quos etiam conscios insidiarum Antonini, ac Macrino principes

γεγενῆσθαι ὑπωπτεύθησαν, μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν παρέλαβέ τε τὴν βασιλείαν Μακρῖνος, οὐχ οὕτως εὐνοίᾳ, καὶ πίστει τῶν στρατιωτῶν, ὡς ἀνάγκῃ, καὶ χρείᾳ τοῦ παρόντος. τούτων δὴ πραττομένων, ἐφίσταται ὁ ἀρτάβανος, μετὰ μεγίστου πλήθους καὶ δυνάμεως, ἱππόν τε πολλὴν ἄγων καὶ τοξοτῶν μεγάλ τι πλῆθος, καταφράκτους τὲ ἀπὸ καμήλων ἔξωθεν, μακροῖς δόρασιν. ὡς δ' ἀπηγγέλη προσιὼν, συγκαλέσας οὖν στρατιώτας ὁ Μακρῖνος, ἔλεξε τοιάδε.

consilij fuisse, post illius mortem suspicio extitit, quemadmodum in sequentibus dicemus.

Suscipit autem Macrinus Imperium, non tam fide militum fretus, quàm neceßitate impulsus, usuq; præsenti.

His actis, iam scilicet Artabanus multis copijs ac uiribus aderat, equitatum ingentem, & sagittariorum multitudinem adducens, præterea cataphractos camelis insidentes, qui prælongis contis prælia rentur.

Quo cognito Macrinus conuocato exercitu, ita loquutus perhibetur:

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΜΑΚΡΙΝΟΥ.

Ἀλγεῖν μὲν ὑμᾶς πάντας, ὦ ἄνδρες τοιούτου βασιλέως, εἴ τις ἄλλος ἐνθυμοῦμαι, καὶ πάνυ θαυμαστὸν οὐδέν, φέρειν δὲ τὰς συμφορὰς, καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἐπαμύνειν μετρίως ἐπιόντα, ἀνδρῶν ἔργον σωφρονούντων. εἰ μὴ γὰρ ἐκείνου μνήμην, ἐν ᾗ τοῖς ἡμετέροις σπουδαίοις ἐγκείσεται, τοῖς τε εἰς ὕστερον παραδοθήσεται, καὶ δόξαν ἀΐδιον φέρουσα, μεγάλων τε καὶ γενναίων ἔργων, ὧν ἔδρασε, φίλτρων τε καὶ εὐνοίας, καὶ μέτρων τε κοινωνίας τῶν πρὸς ὑμᾶς.

ORATIO MACRINI.

Dolere uos omnes principis huiuscemodi, uel, ut uerius loquar, commilitonis interitu, minimè mirandum.

Sed calamitates, casusq; humanos modicè ferre, id uerò est prudentium.

Cæterum, illius memoria uestris æternum præcordijs insidebit, atque ad posteritatem propagabitur, rerum fortiter ac magnificè gestarum, præterea amoris, beneuolentiæq;, & communicatorum uobiscum laborum laudem secum deferens sempiternam,

νῦν δ' ἡ καιρὸς, τιμήσαντας ὡς χρὴ τὴν μνήμην τοῦ τελευτηκότος, ἀφοσιωσαμένους τε τὰ πρὸς ἐκεῖνον, ἐλθεῖν τῷ ἐπιγόντων. ὁρᾶτε τὸ βάρβαρον ἐφεστὼς σὺν παντὶ τῷ πλήθει, καὶ δυκοῦντα πρόφασιν εὔλογον ἔχειν ἔχθρας. ἡμεῖς γὰρ αὐτὸν πρῶτοι καλέσαμεν παρασπονδήσαντα, καὶ ἐν εἰρήνῃ βαθείᾳ πόλεμον ἠγείραμεν. ἤρτηται δὲ νῦν πᾶσα ἡ ῥώμαίων ἀρχὴ τῆ ὑμετέρας αὐθρείας τε καὶ πίστεως. οὐ γὰρ πρὸς ὄρων γῆς, οὐδὲ ῥείθρων ποταμῶν ἡ φιλονεικία, πρὸς τὸ παντὸς δὲ, πῶς μέγαν

nũc autem postulat tempus honore habito illius memoriæ, iustisq; omnibus persolutis, occurrere imminenti periculo. Videtis Barbarum instantem cum totius orientis multitudine, ac iustas (ut uidetur) belli causas præferentem, siquidem nos illum priores lacessiuimus, uiolato fœdere, atque in altissima pace bellum excitauimus.

Nunc omne Romanum imperium in uirtutem uestram recumbit et fidem. Neq; enim de finibus imperij, aut de fluminibus dimicatio nobis aduersus magnum

βασιλέα, ὑπὲρ παίδων καὶ συγγενῶν, οὓς ἐκεῖνος ἀδίκως, καὶ παρὰ τοὺς ὅρκους οἴεται ἀνῃρῆσθαι. τά τε οὖν ὅπλα λαμβάνωμεν, καὶ τῇ συνήθει ῥωμαίοις εὐκοσμίᾳ τα τ τώμεθα. ἐν γὰρ ταῖς πρατάξεσι, τὸ μὴ τῶν βαρβάρων ἄτακτον πλῆθος, καὶ προσκαίρως ὡρισμένον, αὐτὸ ἑαυτοῦ ἴσως γένοιτ' ἂν ἐναντίον, τὸ δ' ὑμέτερον, εὔτακτόν τε ὄν, καὶ συγκεκροτημένον, μετά τε ἐμπειρίας μαχόμενον, ἡμῖν τε ἔσται σωτήριον, κἀκείνοις ὀλέθριον. μεθ' ἀγαθῆς οὖν τῆς ἐλπίδος ἀγωνίζεσθε, ὡς ῥωμαίοις πρέπει, καὶ σύνηθες. οὕτω γὰρ τοὺς τε

regem, sed de omnibus fortunis est, cum scilicet liberos consanguineos suos ultum ueniat, quos iniuste à nobis, contraq; fœdera occisos arbitratur. Igitur arma capiamus, atque ut mos Romano est) ordines in prælio seruemus. Quippe in acie barbarorum incomposita multitudo, ac tumultuaria, ipsa se fortasse impediet. Vester autem ordo atque consensus pugnandiq; peritia, sicuti uobis salutem, ita hostibus perniciem attulerit. Quapropter, sic uelim, bene sperantes dimicetis, ut Romanos decet, utq; hactenus consuestis. Ita enim &

βαρβάρους ἀπώσεσθε ὑμεῖς, καὶ δόξης κλέος ἀραμένοι μέγα, ῥωμαίοις τὲ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις δείξετε, τήν τε πρότεραν νίκην πιστώσεσθε, ὡς μὴ δόλῳ καὶ ἀπάτῃ παράσπον δήσαντες ἠδικήσατε, ἀλλὰ δι' ὅπλων νικήσαντες, ἐκρατήσατε. Τοιαῦτά τινα εἰπόντος αὐτοῦ, οἱ στρατιῶται τὴν ἀνάγκην τοῦ πράγματος ὁρῶντες, παρετάττοντο, κἀντοῖς ὅπλοις ἦσαν. ἅμα δὲ ἡλίῳ ἀνίσχοντι, ἐφάνη ἀρτάβανος σὺν μεγίστῳ πλήθει στρατοῦ. ἀσπασάμενοι δὲ τὸν ἥλιον, ὡς ἔθος αὐτοῖς, οἱ βάρβαροι, μεγίστῃ κλαγγῇ βοήσαντες,

Barbaros ipsos fuderitis & gloriam insignem adepti, fidem Romanis, cæterisq; omnibus feceritis, non dolo aut fraude ulla, sed uirtute & armis superiorem uictoriam à uobis partam.

Quæ postquàm locutus est, cognita necessitate, milites in ordines se recepere, atque in armis agitabant.

Sole autem oriente conspiciunt Artabanum maximas secum copias adducentem. Vt autem solem Barbari de more propitiarunt, confestim ædito ingenti clamore

ἐπέδραμον τοῖς ῥωμαίοις, τοξεύοντές τε καὶ καθιππεύοντες. οἱ δὲ ῥωμαῖοι, εὐτάκτως τε καὶ ἀσφαλῶς συνέχοντες τὰς φαλαγγας, ἑκατέρωθέν τε τῶν ἱππέων, καὶ τῶν Μαυρουσίων προσδεξάμενοι τὸν βάρβαρον, τότε μὲν πληρώσαντες, τῷ ὄφους, καὶ εὐτάκτως ἐπέχοντο διωκομένων δεξαμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους, ἐμάχοντο. καὶ οἱ μὲν βάρβαροι, τῷ πλήθει τῶν τόξων, τῆς τε ὠμότητος τῶν βραχιόνων καὶ τῆς ἀφρήκτου, ἀπό τε ἵππων καὶ καμήλων προσκυνοῦντες αὐτοὺς, μεγάλως ἂν ὠφέλησαν ἑλάττους, οἱ δὲ ῥωμαῖοι τῇ συστάδην μαχομένῳ

concurrunt in Romanos, ijsq; adequitantes sagittas ingerunt.

At Romani acie instructa, Maurorumq; equitatu per latera dispositio, ac receptis per interualla expeditis militibus, quibus facilis esset excursio, fortiter resistentes, impetum barbarorum sustinebant, qui scilicet & sagittarũ multitudine, & præ longis contis, quibus cataphracti ex equis aut camelis depugnabant, peßimè Romanos accipiebant. Contrà Romani, quoties pedem conferebant,

ῥᾳδίως ἐκράτουν, ἐπεὶ δὲ αὖθις ἥ τε ἵππος πολλὴ ἦσαν, καὶ τὸ τῶν καμήλων πλῆθος ἐλυμαίνετο, πρόσω οἱ μὲν ἀναχωρεῖν, βιβόλους τε καὶ πολλὰ ἄλλα τεχνάσματα, σιδήρου ὀξυτάτου ἄζοχὰς πρὸ κειμένας, ἐρρίπτουν. παραλαμβάνοντα δὲ ἐν ταῖς ψάμμοις, καὶ ὑποροώμενα ὑπὸ τῶν ἵππων, ἢ τῶν καμήλων ὀλέθρια ἦν τοῖς. πάσχον τοὺς γὰρ οἱ ἵπποι, αἵ τε κάμηλοι μάλιστα, ἔχουσαι ἀπαλὰς τὰς πέλματα, ὤκλαζον, καὶ τοὺς τε ἱππέας βαλλοντας. ὃς ἔφορον, ἀπεσείοντο. οἱ δὲ ἐπὶ ἐκεῖνα βάρβαροι, τὸν ὅσον μὲν ἐποχοῦντες

facile scilicet aduersarios superabant. Postea uerò quàm ab equitatu, & camelorum multitudine premebantur, fugæ simulata, tribolos, aliaque machinamenta ferrea acuminata proijciebant, quæ sub harenis latentia, neque cuiquam conspecta perniciem equitibus, & camelorum insessoribus afferebant. Quippe illis calcatis, equi, potißimum uerò cameli, quoniam huic generi mollißimæ sunt ungulæ, succiduè claudicabant, excußis tergo insessoribus. Cæterum, Barbari illi, quamdiu

ἵπποις ἢ καμήλοις ἱππεύσιν ἀναίσως μαχοντες, ἢν δὲ ἀπροϐῶσιν αὐτὸ, ἢ καὶ τενεχθῶσι, ῥᾴδια ἁλίσκουσι), μὴ φέροντος τοῦ ἐκ συσκάδεως μάχης. πρός τε τὸ φυγεῖν ἢ διῶξαι, εἰ δέοι, οὐδὲν ἧττον τοῖς σκέλεσιν ἐδέντος χάνους παρεωμένους, ἐμποδίζονται. πρώτης μὲν οὖν καὶ δευτέρας πάσης ἡμέρας ἐξ ἑωθινοῦ εἰς ἑσπέραν ἐμαχέσαντο, καὶ νὺξ ἐπελθοῦσα, διέλυσε τὰς μάχας, ἑκάτεροί τε ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἑαυτῶν στρατόπεδα, νικᾶν ἀξιοῦντες. τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ, συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ πεδίον μαχούμενοι, ἐπειρῶντο δὲ

equis aut camelis inuehuntur, acerrimè scilicet confligunt. Vbi autem uel descendere iam, uel excidere, faciles sunt captu, neq; prælium in manibus gerere audent, & si fugiendus aut insequendus sit hostis, crura scilicet fluxa ueste præpediuntur.

Vno igitur, alteroq; die à mane ad uesperam pugnatum.

Nox prælium diremit: reuersiq; sunt in castra utrique quasi uictores. Tertia die in planiciem pugnaturi conuenere.

Tentante autẽ barbaro,

οἱ μὲν βάρβαροι, πολύ τι τῷ πλήθει τούτων ὑπερέχοντες ἐκυκλώσαθαι τὸν ῥωμαίους, καὶ σαγηνοῦσαι. οἱ δὲ ῥωμαῖοι, οὐκέτι τὰς φαλαγγας ὀρθὰς ἐστησαν, εἰς μῆκος ἐπ' ἐκτείνοντες, ἀεὶ τὸ κυκλούμενον ἐνεπόδιζον. πλῆθος δὲ τοσοῦτον ἀνδρῶν τε καὶ κτηνῶν ἐφονεύθη, ὡς πᾶν πληρωθῆναι τὸ πεδίον, μεγίστους τε σωροὺς σωμάτων εἰς ὕψος ἀρθῆναι, καὶ μᾶλιστα τῶν καμήλων ἐπ' ἀλλήλων πιπτόντων. πρός τε ὃν τὸ διαφέρειν, ἐνεπολίζοντο οἱ μαχόμενοι, ἐκέτι δὲ ὁδὲ καθεώρων ἀλλήλους, μεγάλα

utpote qui numero præstabant circumuenire Romanum, quasiq; indagine concludere.

Contrà, non iam profundiorem, sed in frontem productam constituebant Romani aciem, ac se circumuenire prohibebant.

Tanta autem uirorum iumentorumq; multitudo cecidit, ut omnis compleretur campus, maximiq; cadauerum aceruĩ in altum attollerentur, præsertim uerò camelorum, quæ aliæ super alias procubuerunt.

Ergo nec liber pugnantibus cursus erit, nec inter se cernenda copia, uelut ingenti

ὄντος τοῦ χώματος ἐν μέσῳ, καὶ δυσβάτου ὑπὸ τῶν σωμάτων, σεσωρευμένων. ὑφ' οὗ κωλυόμενοι τοῖς ἄλλοις ἐπιγίνεται, ἕκαστοι ἐπανῆλθον εἰς τὰ ἑαυτῶν στρατόπεδα. ὁ δὲ Μακρῖνος συνεὶς, ὅτι οὐκ ἄλλως ἀρτάβανος ἐκθύμως τε μάχεται, καὶ προσμένοι, ἀλλ' ἢ οἰόμενος αὐτωνῖνον μαχεῖσθαι, εἰωθότων ἀεὶ τῶν βαρβάρων ῥᾷστα ἀπεκάμνειν ἐθελοκακεῖν τε, εἰ μή τι ἐν ταῖς πρώταις ὁρμαῖς κατορθώσουσι. τότε δὴ προσμενόντων, ὡς ἂν τὴν μάχην ἀνανεώσαντο, μετὰ τὴν τῶν νεκρῶν ἀναίρεσίν τε καὶ κατάφλεξιν, οὐκ οἰομένων

quodam, ac uix peruio aggere cadauerũ in medium extructo, quo scilicet prohibente transitum ad reliquos, singuli se in sua castra receperunt. At Macrinus cognito non alia de causa tam acriter ac pertinaciter pugnare Artabanum, nisi quia se pugnare contra Antoninum arbitrabatur (Solent enim Barbari paulò negocio quasi faticescere, uelutiq; oneri cedere, si modò primis congreßibus parum ex sententia res gesserint. Tunc autem perstabant, prælium integraturi, cum primum

τεθνηκέναι τὸν τοῦ ἔχθρας αἴτιον, πέμπει πρεσβείαν. ὑπεστέλλει τὲ τῶν Παρθυαίῳ, λέγων, τὸν μὲν περὶ τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους ἀδικήσαντα, βασιλέα τεθνηκέναι, δίκας τε ἀξίας, ὧν ἔδρασε, δεδωκέναι, ῥωμαίους δὲ ὧν ἐστιν ἡ ἀρχὴ, ἑαυτῷ τε τὰ τοῦ βασιλείας ἐγκεχειρικέναι, μή τε ἀρέσκεσθαι τοῖς πραχθεῖσιν. αἰχμαλώτους τε τοὺς περιόντας ἀπολοῦναι, χρήματά τε, ὅσα ἡρπάγη, ἀπτίσαι, φίλῳ τὲ ἀντὶ ἐχθροῦ χρῆσθαι, καὶ τὴν εἰρήνην ὅρκοις, καὶ σπονδαῖς βεβαιῶσαι. ὁ δὲ ἀρτάβανος

cadauera cõcremassent, ignari perijsse, qui has inimicitias cõcitauerat) mittit Parthis legatos cum literis, quæ declararent occidisse Imperatorem, ac debitum supplicium luisse, qni fœdera & iusiurandum temerauerat, sibi esse à Romanis, quorum ipsum tandem Imperium sit, summam rerum traditam. Non placere uerò quæ acta forent. Itaque captiuos quicunque superessent, raptaq; omnia redditurum. Cupere se illum ex inimico amicum facere, pacemq; iureiurando ac libaminibus sancire. Quibus lectis, Artabanus

ταῦτα δὲ τε ἀναγνοὺς, καὶ διδαχθεὶς ὑπὸ τῶν πρέσβεων, περὶ τῆς ἀντωνίνου ἀναιρέσεως, αὐτάρκη τιμωρίαν τὴν παρασπονδήσαντα δεδωκεῖναι νομίζων, τουτέστι, θανάτου τοῦ αὐτοῦ τετυζωμένου, ἀγαπῶν τε καὶ αἰχμαλώτους, καὶ τὰ χρήματα ἀναιμωτὶ ἀπολαβεῖν σπεισάμενος εἰρήνην πρὸς τὸν Μακρῖνον, εἰς τὰ ἑαυτοῦ ἐπανέρχετο. ὁ δὲ τόν τε στρατὸν ἀπαλλάξας τῆς ἐκ μεσοποταμίας διατριβῆς, εἰς τὴν ἀντιόχειαν ἠπείγετο.

edoctusq; à legatis de Antonini cæde, satis dedisse supplicij uiolatorem fœderis arbitratus, contentusq; reddi sibi citra ullum cruorem captiuos, prædámque omnem, fœdus cum Macrino ferit, atque in proprias sedes reuertitur. Sed & Romanus imperator, deducto ex Mesopotamia exercitu, Antiochiam profectus est.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΤΥΣ μετὰ Μάρκον Βασιλείας Βιβλίον πέμπτον.

Ὅπως μὲν δὴ ὁ ἀντωνῖνος ἦρξέ τε καὶ ἐτελεύτησε, δεδήλωται ἐν τοῦ πρὸ τούτου συγγράμματι. ἥτε πρὸ τούτου ἐπιβουλὴ καὶ διαδοχή. γενόμενος δὲ ἐν τῇ ἀντιοχείᾳ ὁ Μακρῖνος ἐπιστέλλει τοῦ τε δήμῳ ῥωμαίων, καὶ τῇ συγκλήτῳ, λέγων τοιάδε. ἐν εἰδόσι μὲν ὑμῖν, τοῦ τε βίου μου τῆς δὲ ἀρχῆς προαίρεσιν, τοῦ τε

HERODIANI LIBER QVINTVS.

De Antonini Imperio, cædeq;, insidijs, ac successione item superiore libro diximus. Cæterum, Macrinus ubi Antiochiam peruenit, literas Senatui, Populoq; Romano, misit sententiam:

Quum satis ipsi cognitum habeatis, quódnam fuerit meum, iam inde à principio totius uitæ institutum, quamq;

τρόπου τὸ πρὸς χρηστότητα ἐπιῤῥεπές, καὶ τὸ πρᾷον τῆς διοικηθείσης πρότερον πραξέως, οὐ πολύ τι ἐξουσίας, καὶ δυνάμεως βασιλικῆς ἀφεδεούσης, ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐπάρχουσι τῶν στρατοπέδων πεπίστευται, περιττὸν νομίζων μακρηγορεῖν. ἴστε γάρ με, καὶ οἷς ἐκεῖνος ἔπραττεν, οὐκ ἀρεσκόμενον, καὶ προκινδυνεύσαντα ὑμῶν, ἐν οἷς πολλάκις ταῖς τυχούσαις δαβολαῖς πιστεύων, ἀφειδῶς ὑμῖν προσεφέρετο. κἀμὲ μὲν κακῶς ἠγόρευε. καὶ δημοσίᾳ πολλάκις τὸ μέτριόν μου, καὶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους φιλάνθρω

ad benignitatē propensi mores, quæ mansuetudo in ea potestate explicata, quæ non multum abest à principatu (siquidem ipse quoque Imperator fidei se præfecti cohortis credit) superuacuum esse arbitror multis uerbis uti apud uos. Nostis enim & ipsi parum me lætum fuisse ijs rebus, quæ ab illo gerebantur, ac sæpe uestri causa periclitatum, dum ille nulli non calumniæ fidem habens, uelut effrenus contra nos irrueret. Itaque identidem mihi obtrectare solitus, etiam publice modestiam in me atque humani-

πον δαβάλλων, καὶ δασκώπτων εἰς ῥαθυμίαν, καὶ τρόπων χαυνότητα. κολακείαις δὲ χαίρων, καὶ σὺ εἰς ὠμότητα παροξύνοντας, τῷ τε θυμῷ τὸ ἐνδόσιμον αὐτοῦ διδόντας, τήν τε ὀργὴν δαβολαῖς ἐγείροντας, εὔνους καὶ πιστοὺς ἐδοκίμαζε φίλους. ἐμοὶ δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸ πρᾷον καὶ μέτριον προσφιλές. τὸν γοῦν πρὸς Παρθυαίους πόλεμον μέγιστόν τε ὄντα, καὶ ἐφ' ᾧ πᾶσα ῥωμαίων ἐσάλευεν ἀρχὴ, κατελύσαμεν. καὶ ἐν οἷς ἀνδρείως παρατάξάμενοι, οὐδὲν τι ἡττήμεθα, καὶ ἐν οἷς σπείσαντες, μετὰ πολλῆς

tatem uituperabat, segnem & fluxis moribus uocitans. Quippe homo assentationibus gaudens, quicunque ipsum ad crudelitatem exacuebant, rabiemq; insitam, quasi signo dato prouocabant, & calūnijs iram excitabant, eos sibi denique beneuolos, fidosq; in primis amicos arbitrabatur. Mihi autem iam inde à principio nihil lenitate antiquius, modestiaq; fuit. Igitur Parthicum bellum longe maximum, & in quo omne Romanum Imperium fluctuauerit, ita confecimus, ut nec in acie fortiter dimicando

δυνάμεως ἐλθόντα μέγαν βασιλέα πιστὸν, φίλον ἀντ' ἐχθροῦ δυσμαχοῦ ἐποιήσαμεν, ἐμοῦ δὲ κρατοῦντος, ἐν ἀδείᾳ τε καὶ ἀναιμωτὶ πάντου βιώσοντ'. ἀριστοκρατία τε μᾶλλον, ἢ βασιλεία νομισθήσεται. μηδέ τις ἀπαξιούτω, ἢ τύχης πταῖσμα νομιζέτω, ὅτι δὴ ὄντα με ἐκ τῆς ἱππάδος τάξεως, ἐπὶ τοῦτο ἤγαγε. τί γὰρ ὄφελος εὐγενείας, εἰ μὴ χρηστὸς καὶ φιλανθρωπος συνοικεῖ τρόπος; τὰ μὲν γὰρ τῆς τύχης δῶρα καὶ ἀναξίοις περιπίπτει. ἡ δὲ τῆς φυχῆς ἀρετὴ ἰδίαν ἑκάστῳ δόξαν περιτίθησιν. εὐγενεία

hostibus cesserimus, & Regem maximas secum trahentem copias, icto fœdere ex inimico amicum reddidimus.

Porrò me Principe, liberi incruentiq; omnes agitabunt, magisque optimatium conspiratio hæc erit, quàm principatus. Neque tamen est, quòd quisquam indignũ imperio censeat, aut fortunæ crimen putet esse, quod ex equestri ordine ad Imperium peruenerim. Nam quo, obsecro, nobilitas ipsa, nisi morum benignitas adsit & humanitas? Siquidem fortunæ munera etiam parũ dignos exornant, animi uirtus propriam cuique gloriam conciliat, & claritas

δὲ καὶ πλοῦτος, καὶ ὅσα τοιαῦτα, μακαρίζεται μὲν, οὐκ ἐπανεῖται δὲ ὡς παρ' ἄλλου δοθέντα. ἐπιείκεια δὲ καὶ χρηστότης, ἅμα τοῦ θαυμάζεσθαι, καὶ τῶν ἐπαίνων τῆς ἀναφορὰν εἰς αὐτόν τινα ἔχει τὴν κατορθοῦντα. τί γοῦν ὑμᾶς ὤνησεν ἡ Κομμόδου εὐγένεια, ἢ ἀντωνίνου ἡ πατρῴα διαδοχή; οἱ μὲν γὰρ ὥσπερ ὄφλημα κληρονομίας εἰληφότες, ἀπεχρῶνταί τε. καὶ ἐνυβρίζουσιν, ὡς ἄνωθεν ἰδίῳ κτήματι. οἱ δὲ παρ' ὑμῶν λαβόντες, χάριτός τε ἀϊδίου εἰσὶ χρεῶσται, καὶ πειρῶνται ἀμείψασθαι τοῦ εὐεργεσίας

quidẽ generis, diuitiæq; atque id genus reliqua, & si beatorum propria putantur, minimè in ipsis, utpote ab alijs tradita laudantur. Lenitas autem, ac benignitas, & si ipse quoq; admirationi sunt, attamen habenti quoque laudem accumulant. Quid enim uobis profuit Commodi nobilitas, aut Antonini paterna successio? Scilicet eiusmodi homines, quasi ipsis debitam hæreditatem adepti, ueluti proprio patrimonio per contumeliã abutuntur. Qui autem à uobis Imperium accipiunt, ueluti in perpetuum obstricti etiam referre gratiam pro meritis

πολλῆφόπας. καὶ τ
ἢ εὐπατριδῶν βασι-
λεων τὸ εὐγενὲς, εἰς ὑ-
περοψίαν ἐκπίπτει,
καταφρονήσας τ ὑπη-
κόων, ὡς πολὺ ἐλαττό
νων. οἱ δὲ ἐκ μετείων
πράξεων εἰς ὄγκον ἐλ-
θόντες, πολιτεύουσιν
αὐτὸ, ὡς καμάτῳ κτη
θὲν, καὶ σῴζουσί τε τιμὴν
ἀρτιμάσιν, ἣν ἐιώ-
θεσαν τοῖς ποτε χρέιτ
τοσιν. ἐμοὶ γ σκοπὸς,
μηδενὶ πράττειν ἄνευ
τ ὑμετέρας γνώμης
κοινωνός τε καὶ συμ-
βάλους ἔχειν τῶν πρα
γμάτων διοικήσεως.
ὑμεῖς δὲ ἐν ἀδείᾳ καὶ
ἐλευθερίᾳ βιώσεσθε,
ὧν ἀφηρέθητε μὲν ὑ-
πὸ τῶν εὐπατριδῶν βασιλέων, ἀποδοῦναι

enituntur. Ad hæc pa-
tricia principum nobi-
litas sæpenumero in su-
perbiam uertit, despectis
omnibus uelut inferio-
ribus. At qui modestiæ
experimento ad Imperium asciscuntur, quasi
partum labore tuentur
semper, uerenturq; & co-
lunt, quos consueuerant. Mihi sanè decre-
tum est, nihil sine autoritate uestra gerere, ac
uos principes consiliarios q; habere reipublicæ gerendæ.

Viuetisq; pro arbi-
trio uestro in libertate il
la, quam uobis antehac
à patricijs imperatorib.

δὲ ὑμῖν ἐπειράθησαν,
πρότερον μὲν Μάρκος,
ὕστερον δὲ Πορτίναξ
ἐξ ἰδιωτικῶν ἀσχο-
λιῶν, ὧν ἔσω ἐλθόν
τες. γένος γὰρ ἔνδο-
ξον, ἀρχὴν αὐτὸν πα-
ραχεῖν, καὶ τῷ ὑστέρῳ
γένει ἄμφω, ἢ λιπέσθαι
προγονικὸν πρᾶγμα λαμ-
βάνουσα, βόστε φαυ-
λότητι καταισχῦναι.
ἀναγνωσθείσης δὲ τ
τοιαύτης ἐπιστολῆς, εὐ
φημεῖ τε αὐτ σύγκλη
τος, καὶ τὰς σεβασμίους
ὑμὰς πάσας ψηφίζε-
ται, οὐχ οὕτω δὲ εὐ-
φραινε πάντας ἡ Μα
κείνου ἀναδοχὴ, ὡς ὑ-
ποῤῥάδιός γε, καὶ παν-
δημεὶ ἑώρτασον ὧν τῇ αὐτωνίνε ἀπαλλαγῇ

ereptam Marcus, dein
Pertináxque restituere
conati sunt, ambo ad im
perium priuatis cuna-
bulis innutriti, quippe
generis initia clara po-
steris relinquere ipsum
præstat, quàm accepta à
maioribus, fœdis mori-
bus contaminare.

Hac lecta Epistola,
conclamatum à Senatu
uniuerso, nullíq; non ho
nores Augustorum Ma
crino decreti. Neque ue
rò tantopere lætus sena
tus Macrini successione
fuit, quàm uulgò uni-
uersi gratulabantur ex-
tinctum Antoninum.

ἕκαστός τε ᾠήτο, μᾶλιστα τῶν ἐν ἀξιώσει τινὶ ἢ πράξει καθεστώτων, ξίφος ἀρπεσεῖσθαι, τοῖς αὐχέσιν ἐπαιωρούμενον. συνῳδοῦντές τε ἅπαντες, ὅσοι δεσπότας κατήγγελλον, ἀνεσκολοπίσθησαν. πᾶσά τε Ῥωμαίων πόλις, καὶ μέχρι τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους οἰκουμένη, καθαρθεῖσα πονηρῶν ἀνθρώπων, τῶν μὲν κολασθέντων, τῶν δὲ ἔτι δεόντων. εἰσί τινες δ' ἔλαθον, οἳ εὐλάβειαν ἥσυχαζόντων, ὧν ἀδεία πολλὴ καὶ εἰκόνι ἐλευθερίας ἐβίωσαν, ἐκείνου τοῦ ἔτους, ὃ μόνου ὁ Μακρῖνος ἐβασίλευσε. τοσοῦτον δὲ ἥμαρτεν, ὅσον μὴ

Nam ut quisque autoritate aliqua, aut dignitate præcellebat, ita maxime imminentem suis cerui cibus depulisse gladiũ arbitrabatur. Delatores autem & serui omnes, quicunque dominos detulerant, patibulo suffixi, totaq; urbs, atque adeò Romanum Imperium sceleratis hominibus perpurgatum, partim supplicio affectis, partim exilio mulctatis. Quod si qui tamen latuerunt metu quiescentium, etiam ipsi libertatis quandam imaginem præferebant, anno duntaxat uno, quo Macrinus Imperium obtinuit. Quippe hoc tantum peccauit, quod non

ἐλευσεν εὐθέως τὰ στρατόπεδα, ἐς ἑκάστους εἰς τὰ ἑαυτῶν ἀπέμψων, αὐτός τε εἰς τὴν ῥώμην ποθοῦσαν ἥπερ ἤχθη, τὸ πλῆθος ἑκάστοτε καλοῦντος, μεγάλαις βοαῖς. ἐν ᾗ τῇ αὐτοχείᾳ διέτριβε, γνώμῃ τε ἀσκῶν, βαδίζων τε πλέον τοῦ εἰωθότος ἀρεμαίως, βραδύτατά τε καὶ μόλις τοῖς προσιοῦσιν ἀρκεινόμενος, ὡς μηδ' ἀκοῦσθαι πολλάκις, σιγὴ τὸ καθεσθὲν ἢ φωνῆς. ἐζήλου δὴ ταῦτα, ὡς δὴ Μάρκου ἀφομοιούμενος, ἢ δή λοιπὸν βίον ἐκ ἐμιμεῖτο. ἐπεδίδου δὲ ἑκάστοτε εἰς τὸ ἀβροδίαιτον, ὀρχησῶν θέαις, καὶ πάσαις μέσαις,

exercitum ilicò dimisit, atque unoquoq; domum reuerti iussò, ipse Romã sui cupidam statim non petijt, uocante populo quotidie se ac Macrinũ uociferante, sed Antiochiæ morabatur, barbam nutriens, & incedens quàm solebat lentius, tardissimeq;, ac uix adeuntibus se respondens, adeoq; interdum submissa uoce, ut ne exaudiri quidem posset.

Hæc enim demum sibi de Marci moribus imitanda proposuerat, cum ad illius reliquam uitam nullo pacto aspiraret. Quippe delicioſus indies agitãs, histrionibusq; & saltatoribus intẽtus,

λινήσεώς τε εὐθύμου ὑποκειτᾶς σχολαζων, τ τε τ πραγματων διοικήσεως ἀμελῶς ἔχων. πῶς εἰτε πόρπας, καὶ ζωστῆρι, χρυσῷ πολλῷ, καὶ λίθοις τιμίοις πεποικιλμένοις ἐνεσφιγμένος, τ τοιαύτης πολυτελείας πρὸ τοῖς ῥωμαίων στρατιώτας ὀκνηπαινεμένης, βαρβάρου μᾶλλον καὶ θηλυπρεπῆς ἂν δοκάσης. ἅπερ ὁρῶντες οἱ στρατιῶται, τ πάνυ τι ἀπεσέχον θ. ἀπηρέσκοντό τε αὐτοῦ βίῳ, ὡς ἀνειμένῳ μᾶλλον ἢ κατ' αὐθαδα στρατιωτικόν. παραβάλλοντες δὲ τ μνήμην τῆ αὐτωνίνε διαίτη, ὧν στραφέσα

& gubernandi negligens, incedebat cum fibulis ac balteo auratis, gemmatisq;. Qui luxus minime Romano gratus exercitui, certe quē Barbaris putant, fœminisq; congruentiorem, quam principi. Talia igitur intuentes, magno pere improbare omnes, uitamq; planè hominis aspernabari molliorem, quàm ut militari uiro conueniret, simul comparare inuicē Antonini uitæ exemplum, solertis

τε & στρατιωτικῆ γνωμῆ, καὶ ἐγίνωσκον ὑπὸ τοῖς Μακρίνε πολυτελείας, εἰ τε ἠγανάκτουν αὐτοὶ μὲν ὑπὸ σκηναῖς, & ἐν ἀλλοδαπῆ διαιτώμενοι, εἰ δ' ὅτε καὶ ἀναίζοντος τῶ ὕδατος ἐλέσθαι, εἰς τε τὰ ἑαυτῶν ὀκνηπαίνοντος, ἐρίμυς ἂν δοκάσης. ὁρῶντος δὲ τὸν Μακρῖνον χλιδῆ καὶ τροφῆ διαιτώμενον, ἀφιλιαζοντος ἤδη πῶς ἀλλήλους, αὐτὸν κακῶς ἠγόρευον, πωφαδὸν τε ὀλίγης λαβέσθαι εὐχοντο, εἰς τὸ ἀποσκυδασθαι τὸ λυπεῖν, ἐχθρῶ δὲ ἄρα Μακρίνου ἐνιαυτοῦ μόνου τῆ βασιλείᾳ ἐντρυφήσαντα, ἅμα

in primis, ac planè militaris uiri, & Macrini luxuriam. Præterea grauiter indignari, quòd ipsi adhuc in tabernaculis agerēt, procul à patria, ac nonnunquam rerum quoq; necessariarum indigerent, neque domum dimitterentur etiam pace facta, cum scilicet ille contrà mollissime ac deliciosissime uitam coleret. Igitur excussis uelut habenis quotidie in hominem cauillabātur, ac leuissimam quanq; occidendi eius occasionem aucupabantur.

Sed ita scilicet fato datum fuerat, ut uno duntaxat anno princeps Macrinus, in delicijs absumpto, simul

τοῦ βίου καὶ τὴν ἀρχὴν καταλύσαι, μικρὰν καὶ εὐτελῆ πρόφασιν τοῖς στρατιώταις, εἰς ἃ ἐβούλοντο τῆς τύχης παρασχούσης. Μαισὰ ἦν τις ὄνομα, τὸ γένος φοίνισσα, ἀκὸ ἐμέσου καλουμένης οὕτω πόλεως ἐν φοινίκῃ. ἀδελφὴ δὲ ἐγεγόνει ἰουλίας μὲν, τῆς Σεβήρου γυναικός, αὐτωνίνου δὲ μητρός. πρὰ πάντα οὖν τὸν τῆς ἀδελφῆς βίον, ἐν τῇ βασιλείῳ διέτριψεν αὐλῇ, χρόνου πολυετοῦς, παρ' ὃν Σεβῆρός τε καὶ αὐτωνῖνος ἐβασίλευσαν. τὴν δὴ Μαισὰν ταύτην ὁ Μακρῖνος, μετὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς τελευτὴν, αὐτωνίνου δὲ ἀναίρεσιν,

cum uita imperiũ amitteret, exiguã tenuemq; fortunã, occasionem militibus ostentante ad ea quæ concupierant patranda.

Mæsa erat quædam nomine Phœnissa mulier, ab Emæsa urbe Phœniciæ, cui soror Iulia fuerat Seueri coniunx, ac mater Antonini, ea uiuente sorore multos annos in aula imperatoria uixerat, Seuero & Antonino principibus.

Hanc igitur Mæsam post sororis obitum, atque Antonini cædem,

πρόσεταξεν εἰς τὰ πατρίδα ἐπανελθοῦσαν, ἐν τοῖς οἰκείοις καταβιῶναι, πάντα ἔχουσαν τὰ ἑαυτῆς. πλείστων τε ἦν χρημάτων ἀνάπλεως, ἅ τε μακρῷ χρόνῳ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ ἐντεθραμμένη. ἐπανελθοῦσα δὲ ἡ πρεσβύτις, διέτριβεν ἐν τοῖς ἑαυτοῖς. ἦσαν δὲ αὐτῇ θυγατέρες δύο. Σοαιμὶς μὲν, ἡ πρεσβυτέρα ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ ἑτέρα, Μαμαία. παῖδες δὲ ἦσαν τῇ μὲν πρεσβυτέρᾳ, Βασιανὸς ὄνομα, τῇ δὲ νεωτέρᾳ, ἀλεξιανός. ὑπὸ δὲ ταῖς μητράσι καὶ τῇ μάμμῃ ἀνετρέφοντο, ὁ μὲν Βασιανὸς περὶ ἔτη γεγονὼς τεσσαρεσκαίδεκα,

iusserat Macrinus in patriam cum omnibus bonis reuerti.

Abundabat autem grandi pecunia, utpote longißimo tempore inter principalem potentiam enutrita. Reuersa igitur anus, domi agitabat. Erant uerò ei filiæ duæ, quarum natu maior Soæmis, minor Mammæa uocabatur.

Illi filius Baßianus, huic Alexianus, amboq; sub matribus, auiaq; educabantur. Et quidem Baßianus annos natus erat circiter quatuorde-

ὁ δὲ ἀλεξιανὸς δεκάτου ἔτους ὑπεβεβηκώς. ἱερῶντο δὲ αὐτοὶ θεῷ ἡλίῳ. οὗτον γὰρ οἱ ὑπὸ χώριοι σέβουσι, τῇ φοινίκων φωνῇ ἐλαιαγαβαλον καλοῦντες. νεὼς δὲ αὐτοῦ μέγιστος κατεσκεύαστο αὐτοῦ, χρυσῷ πολλῷ καὶ ἀργυρίῳ κεκοσμημένος, λίθων τε πολυτελείᾳ. θρησκεύεται δὲ οὐ μόνον πρὸς τῶν ὑπὸ χωρίων, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ γειτνιῶντες ἔαθεν παι τε καὶ βασιλεῖς βάρβαροι, φιλοτίμως πέμπουσι τοῦ θεῷ ἑκάστου ἔτους πολυτελῆ ἀναθήματα. ἄγαλμα μὲν οὖν, ὥσπερ παρ' ἕλλησιν ἢ ῥωμαίοις, οὐδὲν ἔστηκε χειροποίητον,

cim, Alexianus autem decimum iam annum attigerat sacerdotes ambo Solis, quem maximè indigenæ colunt, Phœnicum lingua Helæagabalum uocitantes. Templumq; illi maximũ constructum habent auro, argentoq; plurimo ac lapidum eleganti magnificentia exornatum. Neq; solum indigenæ deum illum uenerantur, sed uicini quoq; satrapæ, regesq; barbari, certatim quotannis splendida offerunt munera.

Simulachrum uerò nullum Græco aut Romano more manu factum,

θεοῦ φέρον εἰκόνα. λίθος δέ τις ἐστὶ μέγιστος, κάτωθεν περιφερὴς, λήγων εἰς ὀξύτητα. κυνοειδὲς αὐτοῦ σχῆμα, μέλαινά τε ἡ χροιά. διοπετῆ τε αὐτὸν εἶναι σεμνολογοῦσιν, ἐξοχάς τέ τινας βραχείας, καὶ τύπους δεικνύουσιν. εἰκόνα τε ἡλίου ἀνέργαστον εἶναι θέλουσιν, οὕτω βλέποντες. τούτῳ δὴ τοῦ θεῷ ὁ βασιανὸς ἱερωμένος, ἅτε γὰρ πρεσβυτέρῳ ἐκείνῳ ἐγκεχείριστο ἡ θρησκεία, πρόηει τε σχήματι βαρβαρῳ, χιτῶνας χρυσοϋφεῖς, καὶ ἁλουργεῖς χειριδωτοὺς, καὶ ποδήρεις ἀνεζωσμένος, τά τε σκέλη σκέπων πάντα

ad eius dei similitudinẽ. Sed lapis est maximus, ab imo rotundus, & sensim fastigiatus propemodum ad coni figuram. Niger lapidi color, quẽ etiam iactant cœlitus decidisse. Eminent in lapide quædam, formæq; uisuntur nonnullæ, ac Solis imaginem illam esse affirmant, minime humano artificio fabrefactam. Huic igitur Deo sacer erat Baßianus, quippe natu maior, ipse potißimum sacerdotio fungebatur, incedens Barbarico cultu, tunicas indutus intextas auro ac manuleatas, & ad pedes usque demissas, cruraq; tota

ἀπ' ὀνύχων ἐς μηρὸς, ἐσθῆσιν ὁμοίως χρυσῷ καὶ πορφύρᾳ πεποικιλμέναις. τήν τε κεφαλὴν ἐκόσμει στέφανος, λίθων πολυτελῶν χροιᾷ διηνθισμένος. ἦν δὲ τὴν ἡλικίαν ἀκμαῖος, καὶ τὴν ὄψιν τῶν κατ' αὐτὸν ὡραιότατος μειρακίων πάντων. εἰς τὸ αὐτὸ δὴ συνιόντων κάλλους σώματος, ἡλικίας, ἀκμῆς, ἁβρῦ σχήματος, ἀπείκασεν ἄντις τὸ μειράκιον Διονύσου καλαῖς εἰκόσιν. ἱερουργοῦντα δὴ οὖν, περί τε τοῖς βωμοῖς χορεύοντα, νόμῳ βαρβάρων, ὑπό τε αὐλοῖς καὶ σύριγξι, παντοδαπῶν τε ὀργάνων ἤχῳ, περιεργό-

conuelans ab unguibus ad fœmora, uestibus similiter auro purpuraq; uarijs, capite coronā gestans preciosorum lapidum coloribus florentē.

Præterea integer æui, cunctorumq; eius ætatis adulescentum formosissimus. Quare congruentibus in unum forma corporis atq; ætatis flore, simul habitu illo mollissimo, facile eum Dionysi pulcherrimis imaginibus assimilabāt. Hunc igitur sacra celebrātem, chorumq; circa altaria Barbarum in morem, ad tibias fistulasq;, & omnifariàm organa instaurantem, curiosius

τερον ἐπέβλεπον, οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα οἱ στρατιῶται, εἰδότες γένους ὄντα βασιλικοῦ, καὶ τῆς ὥρας αὐτοῦ πάντων τὰς ὄψεις εἰς ἑαυτὴν ἐπιστρεφούσης. ἐγειτνίαζε δὲ τῇ πόλει ἐκείνῃ τότε μέγιστον στρατόπεδον, ὃ τῆς φοινίκης προήσπιζεν. ὕστερον δὲ μετηνέχθη, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. φοιτῶντες οὖν οἱ στρατιῶται ἑκάστοτε εἰς τὴν πόλιν, εἴς τε τὸν νεὼν ἰόντες, θρησκείας δὴ χάριν, τὸ μειράκιον ἡδέως ἔβλεπον. ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν καὶ πρόσφυγες, οἰκεῖοί τε τῆς Μαισῆς. πρὸς οὓς ἐκείνη θαυμάζοντας τὸν παῖδα,

inspectabant, cum mortalas alij, tum in primis Romani milites, uel quod genere imperatorio æditum sciebant, uel quod formæ uiribus omnium in se oculos conuertebat. Quippe tum uicinus urbi illi exercitus erat, tuendæ Phœniciæ præpositus, deductus inde mox, ut in sequentibus exponemus. Cum itaque quotidie religionis nomine milites ad templum itarent, libenter scilicet adulescentem intuebantur. Erant autē ex ijs nonnulli Roma profugi Mæsæ familiares, quibus illa formâ pueri admirantibus, in-

εἴτε πεπλασμένη, εἴτε καὶ ἀληθεύουσα, δῆλον· ἦν γὰρ ἄρα αὐτῶν νοῦς ὅτι τῇ φύσει, τῇ δὲ ἀνατροφῇ, ἄλλα δὴ νήπια, ἀδιαφοιτῆσαι γυναιξὶν αὐτῶν ἔτι νέαις τε ὄσαις καὶ ὡραίαις, καθ' ὃν διατρίβοντες τοῖς βασιλείοις σὺν τῇ ἀδελφῇ διέτριβον. ὅπερ ἐκεῖνοι ἀκούσαντες, τοῖς συστρατιώταις κατ' ὀλίγον ἀπαγγέλλοντες, διαβόητον ἐποίησαν τὴν φήμην, ὡς εἰς πᾶν χωρῆσαι τὸ στρατιωτικόν. τῇ δὲ μετὰ ταῦτα ἐλέγετο ὡρὰς εἶναι χρημάτων, ἐκείνην ἑτοίμως πάντα πεποιῆσθαι τοῖς στρατιώταις, εἰ τὴν βασιλέως αὐτοῖς γονέα ἀνανεώσαιτο.

certum mentita, an uerum professa, filium utique esse ait Antoninus, quamuis alterius putaretur. Quippe cum suis natabus adulescentulis adhuc, & formosis rem habuisse, quo tempore ipsa in palatio simul cum sorore agitabat.

Ea res audita ab illis, ac sensim communicata reliquis commilitonibus, per uniuersum denique exercitum uulgata est. Porrò etiam aceruos habere nummorum Mæsa dicebatur, facileq; omnes militibus elargitura, si modò imperium suæ soboli restitueretur. Pollicētibus autem se eam cum suis,

ὡς ἢ σωιέσθαι, νύκτωρ, εἰ κατέλθοιεν, λαθόντας αὐοίξειν τὰς πύλας, καὶ δεξασθαι τὸν γνόθον ἔνδον, βασιλέα τε καὶ ὁμοῦ ἀπροσδόκητον αὐτωνῖνον, ἐπεσθαι κελεύουσα ἑαυτῇ ἢ πρεσβύτις, ἐλομένη πάντα κίνδυνον ἀναρρίψαι μᾶλλον, ἢ ἰδιωτεύειν, καὶ δικαίως ἀπεριφθαι. νύκτωρ τε λαθραίως ἔξω τῆς πόλεως ὑπεξῆλθε σὺν ταῖς θυγατράσι, καὶ τοῖς ἐγγόνοις. καταγαγόντων τε αὐτὴν τῶν προσφυγόντων στρατιωτῶν, χαιρόντων τε καὶ τάχα τὸ στρατόπεδον πᾶσα, καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτωνῖνον προσ-

si noctu clanculum in castra uenissent, patentibus portis excepturos, atque Antonini filium imperatorem declaraturos, nihil scilicet recusauit anus, decreta periculum quoduis adire, quãuitam colere priuatam, atque abiectam.

Quapropter noctu clanculum urbe egressa, cum liberis nepotibusq; suis, deducente ipsos profugo tum militum agmine, facile in castra admittitur, ibique puerum confestim milites uniuersi Antoninum

γόρευσαν. τήν τε πορφύραν χλαμύδι πορφυρᾷ βαλόντες, εἶχον ἔνδυμα. πάντα δὲ τὰ ὑπὸ τῆς λιᾶς, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ὅσα τε εἶχον ἐν λώμαις ἢ ἀγροῖς ὧν πλησίον, εἰσκομίσαντες, τάς τε αὐλὰς ἀγκλείσαντες, προσκευάζοντο ἑαυτοῖς, ὡς (εἰ δέοι) ἐπολιορκούμενοι πολιορκίαν. ὡς δὴ τοῦτα ἀπηγγέλη τῷ Μακρίνῳ, ἐν Ἀντιοχείᾳ διατριβόντι, ἤτε φήμη διέβαλλεν ἀνὰ τὰ λοιπὰ στρατόπεδα, ὅτι τε Ἀντωνίνα ὑὸς εὑρέθη, ὃ ὅτι ἡ Ἰουλίας ἀδελφὴ χρήματα διδοῖ, πάντα τὰ λεγόμενα, καὶ ἐνδεχόμενα, καὶ ἀληθῆ

appellatum, atque indutum purpura custodiebant. Tum commeatu omni simul cum suis natis & coniugibus, cæterisq; adeò rebus importatis, quas in uicis agrisque propinquis habebant, ita se intus comparabant, ut etiam si opus foret, castrorum obsidionem exciperent. Quæ ubi nunciata Macrino sunt Antiochiæ moranti, dedito per exercitus rumore, repertum Antonini filium, pecunias militibus elargiri Iuliæ sororem, quum omnia quæcunque dicerentur, aut esse ullo modo poterant, pro ueris ac-

πιστεύσαντες εἶναι, τὰς ψυχὰς ἀγχιπόνους ἐν ἦγε δι' αὐτοῦ, καὶ ἀνεπτόητο εἰς πραγμάτων καινοτομίαν, τό, τε Μακρίνου μῖσος, καὶ τὸ αὐτωνίνου τῆς μνήμης πάθος. καὶ πρό γε ἁπάντων, ἡ τῶν χρημάτων ἐλπὶς, ὡς πολλοὺς, καὶ αὐτομολοῦντας φοιτᾶν πρὸς τὸν νέον Ἀντωνῖνον, ὁ δὲ Μακρῖνος καταφρονῶν τῶν πραγμάτων, ὡς παιδαριώδους, χρώμενός τε τῇ σωφροσύνῃ πρὸς τὴν μίαν, αὐτὸς μὲν οἴνου μέν, τοῦ μεθύειν δὲ ἕνεκα τῶν ἀφροδισίων τοῦ σπάνιος ἦν, τοῖς δὲ ἄλλοις ἐπέτρεπε, δυνάμει δοὺς, ὅσην ἐβούλοντο ἀφεῖσθαι. ὡς δ' ἦλθεν Ἰουλιανὸς (ὃν

acciperẽtur, pendebant animis, omnes atque eos ad res nouas moliendas, cum proprium Macrini odium, tum Antonini memoriæ quædam quasi commiseratio subibat, sed in primis pecuniarũ spes, ut multi iam ex ijs ad nouum Antoninum transfugerent.

At Macrinus rem totam quasi puerilem contemnens, consuetamq; obtinens animi alacritatem, domi ipse sedens, unum è suis ducibus mittit, traditis copijs, quantæ ad rebelles expugnãdos uiderentur sufficturæ.

Vt autem eò peruenit Iulianus (id

γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ἐπάρχῳ (καὶ προσέβαλλε τοῖς τείχεσιν, ἔνδοθεν οἱ στρατιῶται ἀνελθόντες ἐπί τε τοὺς πύργους καὶ τὰς ἐπάλξεις, τόν τε παῖδα τοῦ ἔξωθεν πολιορκοῦντι στρατοῦ ἐδίκνυσαν, ἀντωνίνου υἱὸν εὐφημοῦντες, βαλάντια δὲ χρημάτων, μετὰ δέλεαρ προδοσίας, αὐτοῖς ἐδείκνυσαν. οἱ δὲ πιστεύσαντες ἀντωνίνου τε εἶναι τέκνον, καὶ ὁμοιότατόν γε (βλέπειν γὰρ οὕτως ἤθελον) τοῦ μὲν ἰουλιανοῦ τὴν κεφαλὴν ἀπετέμνουσι, καὶ πέμπουσι τοῦ Μακρίνῳ. αὐτοὶ δὲ πάντες, ἀνοιχθεισῶν αὐτοῖς τῶν πυλῶν, εἰς τὸ στρατόπεδον

enim nomen Præfecto fuit) ac iam mœnibus succedebat, statim inclusi milites, puerum exercitui infesto de turribus pinnisq; ostentare, uociferari Antonini filium, sacculos quoque nummorum plenos, escam scilicet proditionis attollere.

At illi credito Antonini esse filium (& quoniam sic uidere uolebant) facie quoque & liniamentis quàm simillimum existimantes, caput amputant Iuliano, mittúntque ad Macrinum. Ipsi reseratis portis, uniuersi in castra

ἐδέχθησαν. οὕτως ἡ δύναμις αὐξηθεῖσα, οὐ μόνον ἦν πρὸς τὸ ἀπομάχεσθαι πολιορκίᾳ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ συστάδην, καὶ δὲ αὐτιστάσεως ἀγωνίζεσθαι ἀξιόχρεως. ἔτι τε καὶ τῶν αὐτομόλων τὸ πλῆθος ἑκάστοτε, εἰ καὶ κατ' ὀλίγους προσιὸν, τὴν δύναμιν ηὔξησεν. ὁ δὲ Μακρῖνος ὡς ταῦτα ἐπυνθάνετο, ἀθροίσας πάντα ὅν εἶχε στρατὸν, ἐπήει ὡς δὴ πολιορκήσων τοὺς ἐκείνῳ προσκεχωρηκότας. ὁ δὲ ἀντωνῖνος, οὐκ ἀναμενόντων τῶν σὺν αὐτοῦ στρατιωτῶν πολιορκηθῆναι, θαῤῥησάντων δὲ μετὰ πάσης προθυμίας ἐξελθεῖν τε, καὶ

accipiuntur. Ita scilicet adauctæ copiæ, non modò ad excipiendam obsidionem, sed ad conserendam quoque manum, dimicandúmque instructa acie satis futuræ, transfugarum etiam magnaui paulatim quotidie se aggregante.

Quibus auditis Macrinus cum omni exercitu ad castra illa oppugnanda contendit.

Antoninus autem militibus oppugnationem haud expectantibus, sed congredi audentibus,

ναωλώμενοι δὲ Μακρίνῳ, ἐκ παρατάξεως ἀγωνίζεσθαι, δέδοκται τῷ αὐτοῦ στρατιμίῳ, συμμίξαντα δὲ ἀλλήλοις τὰ στρατόπεδα, Φοινίκης τε καὶ Συρίας ἐν μεθορίοις, οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ Αὐτωνίνου προθύμως ἠγωνίζοντο, δεδιότες, εἰ ἡττηθείη, τὰ ἐφ' οἷς ἔδρασαν, ζημίαν ἀναδέξασθαι. οἱ δὲ σὺν δὲ Μακρίνῳ ῥαθυμότερον προσέφερόν δὲ ἔργῳ, ἀκροδρασκοντες, καὶ μετιόντες πρὸς τὸ Αὐτωνῖνον. ἅτε δὴ ὁρῶν ὁ Μακρῖνος, φοβηθεὶς δὲ μὴ παντάπασι γυμνωθεὶς τῆς στρατιᾶς, αἰχμαλωτός τε ληφθεὶς, αἰχμαλώτου τε ὑβριζόμενος, ἔτι δὲ μᾶλλον σωτηρίας, ἐπὶ τὰς ἄνω πρόσω χωρεῖ, ἀκροβολίσας τὸ χλαμύδιον, καὶ εἴ τι ἄλλο σῆμα βασιλικὸν προσῆκεν, λαθὼν ἀκροδρασκεῖ σὺν ὀλίγοις ἐκατοντάρχοις, ὡς πιστάτης ὢν θεῷ, τὸ γένος ἀκριβάμων, ὡς μὴ γνωρίζοιτο. ἐδῆτά τε ὁδοιπορικὴν λαβὼν, καὶ τῷ κεφαλῷ ἀεὶ σκέπων, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ὁδοιπόρει, φθάνων τῷ φήμῃ τὸ ἑαυτοῦ τύχης. ὃν τε ἐκατοντάρχων μεγάλῃ σπουδῇ τὰ ὀχήματα ἐπειγόντων, ὡς ἂν τάχιστα τὸ Μακρίνου ἐπὶ βασιλεύοντος, ἐπίδοιεν ἀσφαλῆ

copias omnes educit.

Concurrerunt autem inter se exercitus uterque, in Phœniciæ Syriæq; finibus, acrius dimicante Antonini milite, conscietia metuq; pœnæ, si uictus foret: contrà autem Macrini exercitu languidius, remissiusq; prælium capessente, multisq; subinde ad Antoninum transfugientibus.

Quo animaduerso Macrinus, metu ne planè omnibus exutus copiis captiuus ageretur,

nihil non passurus contumeliæ, stante adhuc acie, chlamydem sibi, cæterumq; Imperatorium detrahit ornatum, paucisq; è fidißimis commilitonum comitatus, fugam occupat, detonsaq; barba, ne agnoscereturitinerario uestimento, capiteq; semper conuelato, noctem diemq; accelerat, famam quoque suæ fortunæ præueniens, quippe ingenti studio commilitones uehicula urgebant, quasi Macrino adhuc rerum potente, magnis de rebus

πεμφθέντων. ὁ μὲν οὖν ἔφυγεν, ὡς εἴρηται, ὁ δὲ στρατὸς, ἑκατέρωθεν ἐμάχοντο, ὑπὲρ τοῦ Μακρίνου, οἱ σωματοφύλακες καὶ δορυφόροι, οὓς δὴ πραιτωριανοὺς καλοῦσιν, οἱ γενναίως ἀνθεστήκεσαν παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἅτε ὄντες μέγιστοί τε καὶ ἐπίλεκτοι. τὸ δὲ ἐπίλοιπον πᾶν πλῆθος, ὑπὲρ τοῦ ἀντωνίνου ἠγωνίζοντο. ὡς δὲ ἠθιπολὺ τὸν Μακρῖνον οὐκ ἔβλεπον οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ μαχόμενοι, οὐδὲ τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα, διηπόρουν δὲ, ποῦ ποτε ἄρα εἴη, πότερον ἐν τῷ πλήθει τῶν κειμένων,

mitterentur. Ille igitur fuga euaserat, quemadmodum diximus. Interea milites utrinque pugnabant, atque à Macrino quidem corporis custodes, ac stipatores, quos Prætorianos uocant, fortiter stantes, reliquum omnem exercitum soli substinebant, ui delicet proceri homines, atque ex omni numero delecti. Cætera omnis multitudo, pro Antonino præliabatur.

Sed ubi diu neque Macrinum ipsum, neq; Imperij signa conspiciebant, qui pro illo certamen subierant, ignari ubi nam foret, iaceret, an aufugisset,

ἢ ἀποδρὰς ᾤχετο,

ἠγνόουν τε, πῶς χρήσονται τῷ πράγματι, οὔτε γὰρ μάχεσθαι ἤθελον ὑπὲρ τοῦ μὴ πρόντος, προδοῦναι δὲ αὐτοὺς ἐκδώτους, καὶ ὥσπερ αἰχμαλώτους, ἠδοῦντο. ὡς δὲ πρὰ τῶν αὐτομόλων ἐπύθετο ἀντωνῖνος τὴν τοῦ Μακρίνου φυγὴν, πέμψας κήρυκας, διδάσκει αὐτοὺς, ὅτι μάτην ὑπὲρ ἀνάνδρου καὶ φυγάδος μάχοντες, ἀδειάντες ἀμνησίαν ἐνόρκως ὑπισχνεῖται, καλεῖ τε καὶ αὐτοὺς δορυφορήσοντας. οἱ μὲν οὖν πεισθέντες, πρὸς χώρησαν. ὁ δὲ ἀντωνῖνος πέμπει τοὺς διώξοντας τὸν Μακρῖνον πολὺ προκεχωρηκότα.

haud satis constitutũ habentes, quod sibi capiendum cõsilium foret, neq; periclitari diutius pro eo decreuerant, qui iam nusquam compareret, et se permittere hostiũ potestati, quasi dedititios, captiuosq; uerebantur. Vt autem à captiuis audiuit Antoninus aufugisse è prælio Macrinũ, mittit statim nũcios, qui doceãt frustra illos pro homine pauidißimo, ac fugitiuo decertare, ueniamq; & obliuionem omnium iureiurando pollicetur, stipatoresq; iam tum sibi illos adsciscit. Igitur omnes re credita cesserunt. At uerò Antoninus mittit ilicò, qui Macrinum consequantur, quum iam plurimum uitæ præcepisset.

ἐν Χαλκηδόνι γοῦν τῆς Βιθυνίας κατηλέιφθη νοσῶν χαλεπώτατα, ὑπό τε τῆ συνεχοῦς ὁδοιπορίας συντέριμμένος. ἔνθα αὐτὸν εὑρόντες ἐν τινι ὑπονοσφιζόμενον πρασέων, οἱ διώκοντες τὸν κεφαλὸν ἀπέτεμον. ἐλέγετο δὲ σπουδάσειν εἰς τὸν ῥώμην, θαρρῶν τῇ τῆς μητροπόλεως αὐτὸν σπουδῇ, προαιρούμενον δ' αὐτὸν εἰς τὸν εὐρώπην, διὰ τῆς συνεχοῦς τῆς Προποντίδος πορθμοῦ, ἤδη τε ὄντα βυζαντίῳ πρόσωπελαίζοντα, φασὶν αὐτοπνοίᾳ χρήσασθαι, ἐπαναγόντος αὐτοῦ τὸ σπουδάσματος ὃν τὸν τιμωρίαν, παρὰ τοσοῦτον δ

Inuentus autem est in Chalcedone, Bithyniæ urbe, grauissimè ægrotans, ac perpetuo itinere attritus, latitans in suburbano quodam, ubi illi caput abscissum.

Dicebatur autem Romam properare, fretus popularibus studijs, sed transgredientem in Europam, angusto Propontidos freto, iamq; Byzantio appropinquantem, uento aduerso usum perhibent, quasi flatu ipso ad supplicium retrudente. Tantum igitur

μὲν δὴ Μακρῖνος ἐκ δέους ἔφυγε σὺν δισὶ παισὶν ἑξοντας. τέλειτε ἐχρήσατο αἰσχρῷ, ὕστερον θελήσας εἰς τὴν ῥώμην ἀνελθεῖν, δέον ἐν ἀρχῇ τοῦτο ποιῆσαι. ὁμοῦ δὲ ἔπταισε καὶ γνώμη καὶ τύχῃ. τέλει μὲν δὴ τοιοῦτος ὁ Μακρῖνος ἐχρήσατο, συναναιρεθέντος αὐτῷ καὶ τοῦ παιδὸς, ὃν ἦρ ποιήσας Καίσαρα, Διαδημενιανὸν καλούμενον. ἐπεὶ δὲ ὁ τε στρατὸς πᾶς μετελθὼν πρὸς τὸν αὐτωνῖνον προσέπεσε βασιλέα, τά τε τῆς ἀρχῆς ὑπεδέξατο, δὴ οἰκηθέντων αὐτῷ τῶν τῆ αὐτοκράτορι τῶν ἐπεγόντων, ὑπό τε τοῦ μάμμης καὶ τῶν συνόντων

abfuit Macrinus, quominus persecutores effugerit, finem uitæ sortitus fœdissimum, qui Romam reuerti post uoluerit, quod statim à principio facere oportuerat. Offendit autem consilio pariter atq; fortuna.

Ita scilicet occisus est Macrinus cum filio Diadumeno, quem iam Cæsarem fecerat.

Postea uerò quàm exercitus uniuersus Antoninum Imperatorem consalutauit, atque ille summam rerum suscepit, rebus iam in Oriente (ut quæque maximè urgebant) ordinatis, ab auia scilicet atque

φίλων (αὐτὸς γὰρ ἦν νέος τε τὴν ἡλικίαν, πραγμάτων τε καὶ πολιτείας ἄπειρος) ὁ πολλοῦ χρόνου διαβρίψας, εἶχε πόδα ἐξοδον, ὡσοῦ δ' ὅσης μάλιστα τὴν Μαισῆνας εἰς τὰ σωφρονεῖν ἐν τῇ βασιλείᾳ Ῥώμης. ὡς δὲ τῇ τε συγκλήτῳ, καὶ τῷ δήμῳ Ῥωμαίων τὰ πραχθέντα ἐδηλώθη, λυσφόρως μὲν πάντες ἤνεγκαν, ὑπήκουον δὲ ἀνάγκῃ, τὸν γραπτὸν ταῦτα ἥρμοζον. καταγίγνωσκόν τε τὸν Μακρῖνον ῥᾳθυμίαν τε καὶ τρόπων καινότητα. αἴτιόν τε οὐκ ἄλλον, ἀλλ' ἢ αὐτὸν ἑαυτῷ γεγονέναι ἔλεγον. ὁ δ' αὐτωνῖνος ἀπάρας τῆς Συρίας, ἐλθὼν

amicis (nam ipse adulescens admodũ, ac rerum erat imperitus). Haud diu moratus, profectionem edicit, festinante in primis Mæsa ad Romanam aulam, cui tamdiu insueuisset. Sed ut senatui, populoq; Romano res innotuit, omnes eum nuncium grauiter accepere. Sed parendum necessitati fuit, electo à militibus principe. Cæterum incusantes Macrini negligens ingenium, fluxosq; mores, neminẽ utique alium, sed ipsum sibi fuisse mali causam dictitabant.

At uerò Antoninus è Syria profectus,

δὲ εἰς τὴν Νικομήδειαν, ἐχείμαζε, τῆς ὥρας τοῦ ἔτους ὄντως ἀπαίδευτος, εὐθέως τε ἐξεβακχεύετο. τήν τε ἱερωσύνην τοῦ ἐπιχωρίου θεοῦ, ἣν ἐντεθεράπευτο, πορφυρόν τε ἐξεφόρει. χρύσεά τε ἐνδύτης πολυτελεστάτης χρώμενος, καὶ τὸν περόνας χρύσας ὑφάσμασι, πορφυρέοις τε καὶ ψελλίοις κοσμούμενος. εἰς ἔτος δὲ ζωρας στεφάνην ὠνεῖτο, χρυσῷ, καὶ λίθοις ποικίλοις τιμίοις. ἦν τε αὖ τὸ σχῆμα μεταξὺ φοινίσσης ἱερᾶς στολῆς, καὶ χλιδῶσης μηδικῆς. ῥωμαϊκῆς δὲ ἢ ἑλληνικῆς οὐδαμῆ ἐμνᾶτο, ἐρείου

Nicomedie hyemauit, ita postulante anni tempore. Statim igitur debacchari supra modum cœpit, cultumq; patrij numinis, cui dicatus fuerat, celebrare superuacuis saltationibus, uestitum usurpans luxuriosum, purpura intextum atque auro, monilibusq; & armillis redimitus, coronas etiam sustinens ad tiaræ modum, auro lapillisq; preciosis insignitas. Forma habitus inter Phœnissam stolam ac Mædorum amictum. Nam Romanam uestem, aut Græcanicam planè aspernabatur, è

φάσκων εἰργάσθαι, πράγματος εὐτελοῦς. τοῖς δὲ Συρῶν ὑφάσμασι μόνοις ἠρέσκετο, πρόνει τε ὑπὸ αὐλοῖς καὶ τυμπάνοις, τῷ θεῷ δεῖθεν ὀργιάζων. ἡ δὲ Μαισὰ ταῦτα ὁρῶσα, πάνυ ἤσχαλλε, πείθειν τε λυπαροῦσα, ἐπειρᾶτο μεταμφιέσασθαι τὴν ῥωμαίων στολήν. μέλλοντά τε εἰς τὴν πόλιν ἀφίξεσθαι, καὶ εἰς τὴν σύγκλητον εἰσελεύσεσθαι, μὴ ἄλλοδαπὸν, ἢ παντάπασι βάρβαρον τὸ σχῆμα ὀφθὲν, εὐθὺς λυπήσῃ τοὺς ἰδόντας, ἀήθεις τε ὄντας, καὶ οἰομένους τὰ τοιαῦτα καλλωπίσματα οὐκ ἀνδράσιν, ἀλλὰ θυλείαις

lana (ut ipse aiebat) hoc est, è re uilißima confectam. Neque nisi sericas telas dignabatur, procedens identidem ad tibias & tympana, uelut Orgia numinis concelebraret.

Hæc cernens Mæsa, ac ferens iniquo animo, supplex illi persuadere conabatur, ut Romanum assumeret cultum, ne urbem mox, curiámque ingrediens peregrino illo, barbaricoq; habitu, spectantium oculos perstringeret insolentes eiuscemodi mundiciarum, ac reputantes mulierculis, quàm uiris

πρέπειν. ὁ δὲ καταφρονήσας τῶν ὑπὸ τῆς πρεσβύτιδος λεχθέντων, μήδ' ἄλλῳ τινὶ πωσθείς. οὐδὲ γὰρ προσίετο, εἰ μὴ τοὺς ὁμοιοτρόπους τε καὶ κόλακας αὐτοῦ τῶν ἁμαρτημάτων, βουλόμενος ἐν ἔθει γενέσθαι τῆς τοῦ σχήματος ὄψεως, τήν τε σύγκλητον, καὶ τὸν δῆμον ῥωμαίων, ἀπόντος τε αὐτοῦ, πεῖραν δοθῆναι, πῶς φέρουσι τὴν ὄψιν τοῦ σχήματος, εἰκόνα μεγίστην γράψας παντὸς ἑαυτοῦ, οἷος προσιών τε καὶ ἱερουργῶν ἐφαίνετο, πραστήσας ἐν τῇ γραφῇ τὸν τύπον τοῦ ὑπαρχωρίου θεοῦ. ᾧ δὴ καλλιεργῶν ἐγέγραπτο. πέμψας τε εἰς τῆς

congrüentiores. Sed ille uerbis aniculæ contemptis, nec cuiquam præterea credendum putans (quippe neminem circa se, nisi moribus consimilem, suisq; obsecundantem uitijs habebat) cum retinendum sibi quemcunque illum cultum animo obstinasset, decreuit absens periculum facere, quónam animo Senatus Populusq; Romanus laturi forent. Quare imaginem propriam maximis liniamẽtis, qua ipse obire sacerdotis munia uidebatur, simulq; figuram numinis, cuius sacerdotium gerebat depictam in tabula præmisit

ῥώμην, ἐκέλευσεν ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς συγκλήτου τόπῳ, ὑψηλοτάτῳ τε τὴν εἰκόνα ἀνατεθῆναι ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος τῆς νίκης, ὡς συνεόντες εἰς τὸ βουλευτήριον, λιβανωτόν τε θυμιῶσιν ἕκαστος, καὶ οἴνου σπένδωσι, προσέταξέ τε πάντας τοὺς ῥωμαίων ἄρχοντας, καὶ εἴ τινες δημοσίας θυσίας ἐπιτελοῦσι πρὸ τῶν ἄλλων θεῶν, οὓς δὴ καλοῦσιν ἱερουργοῦντας, ὀνομάζειν τὸν νέον θεὸν ἐλαιαγαβαλον. ὡς δὲ εἰς τὴν ῥώμην ἀφίκετο τοῦ περιρημένου σχήματι, οὐδὲν παράδοξον εἶδον οἱ ῥωμαῖοι τῇ

Romam, iußis qui eam ferrent in media curia loco edito supra uictoriæ caput collocare, ut cum senatus haberetur, thura unusquisque adoleret, merumq; libaret.

Edixit item, ut omnes Romani magistratus, quiq; publicè sacra facerent ante alios deos, quorum meminisse inter sacrificandum solent, deum Heleagabalum nuncuparent.

Quapropter ut in urbem peruenit, nihil scilicet nouum Romani uiderunt, insueti iam

γραφῇ ἐνειθισμένοι. δοὺς δὲ τὰς συνήθεις τοῦ δήμου νομὰς, ὑπὲρ τῇ τῆς βασιλείας διαδοχῇ, φιλοτίμους τε καὶ πολυτελεῖς ἐπιτελέσας παντοδαπὰς θέας, νεών τε μέγιστον καὶ κάλλιστον κατασκεύασας τοῦ θεῷ, βωμούς τε πλείστους περὶ τὸν νεὼν ἱδρύσας, ἑκάστοτε προϊὼν ἔωθεν, ἑκατόμβας τε ταύρων, καὶ προβάτων πολὺ πλῆθος κατέσφαττε. τοῖς τε βώμοις ἐπετίθει, παντοδαποῖς ἀρώμασι σωρεύων, οἴνου τε τοῦ παλαιοτάτου καὶ καλλίστου πολλοὺς ἀμφορέας τῶν βωμῶν προχέων, ὡς ῥεῖθρα φέρεσθαι οἴνου τε

picturæ. Diuiso igitur congiario in populum (ut mos est Imperium suscipientibus) spectacula omnifariàm ædebat magnificentissima, templumq; item maximum, pulcherrimumq; Deo erexit, plurimasq; circa templum constituit aras, ad quas quotidie mane taurorum hecatombas, & ouium magnam multitudinem immolabat, coaceruatisque supra aras omne genus odoribus, etiam ueterrimi cuiusque optimiq; uini plurimas amphoras profundebat, sicut riui passim uini,

καὶ αἵματος μεμιγμένα. πορίζε τε οὖν βωμοὺς ἐχόρευον, ὑπὸ παντοδαπῆς ἤχοις ὀργάνων. γύναιά τε ἔνθεα ἐχόρευον σὺν αὐτοῖς, παρεστῶτα τοῖς βωμοῖς, κύμβαλα ἢ τύμπανα μετὰ χεῖρας φέροντα, πρεσβευτικὴ δὲ πᾶσα ἡ σύγκλητος, καὶ ἡ ἱππικὸν τάγμα ἐν θεάτρου σχήματι. τὰ δὲ σπλάγχνα τῶν ἱερουργηθέντων, τά τε ἀρώματα, ἐν χρυσοῖς σκεύεσιν, ὑπὸ μεφαλῆς, οὐκ οἰκέται δέ τινες, ἢ εὐτελεῖς ἄνθρωποι ἔφερον, ἀλλ' οἵ τ' ἔπαρχοι τῶν στρατοπέδων, καὶ οἱ ἐν ταῖς μεγίσταις πράξεσιν, ἀνεζωσμένοι

sanguinisq; promiscuè defluerent. Chorósque circũ aras agitabant, nullis non organis consonantibus, unáq; mulieribus Phœnissis cursitantibus in orbem, cymbaláq; inter manus habentibus, aut tympana, omni circumstante senatu, atque equestri ordine ad theatri formam. Exta porrò uictimarum, atq; aromata intra lances aureas, capitibus imposita gestabant, non quidem famuli aliqui, aut humiles personæ, sed præfecti exercitibus, & quicunque maximas dignitates obtinebant, induti

οἱ μὴ χιτῶνας ποδήρεις καὶ χειριδωτοὺς, νόμῳ Φοινίκων, ἐν μέσῳ φερόντων μίαν πορφύραν, ὑποδήμασί τε λίνοις περιειλημένοις ἐχρῶντο, ὥσπερ οἱ κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία προφητεύοντες. ἐδόκει δὲ τιμὴν μεγίστην νέμειν, οἷς ἐκοινώνει τῆς ἱερουργίας. πλοῦτόν τοι καί τοι χορεύειν ἀεί, καὶ ἱερουργεῖν δοκῶν, πλείστους ἀπέκτεινε τῶν ἐνδόξων τε καὶ πλουσίων, σφαλέντας αὐτῷ ὡς ἀπαρεσκομένους καὶ σκῶπτοντας αὐτοῦ τὸν βίον. ἠγάγετο δὲ γυναῖκα, τὴν εὐγενεστάτην Ῥωμαίων, τὴν Σεβαστὴν ἀναγορεύσας, μετ'

tunicas talares, ac manuleatas, unamq; in medio purpuram ferentes, sed & linteis calciamentis utebantur, quemadmodum uates in eis regionibus consueueruut. Porrò ingentem se honorem tribuere putabat, quibus eiuscemodi sacrificia participaret. Sed quamuis instaurare choros & sacra facere perpetuò uideretur, plurimos tamen ex illustribus uiris, atque opulentis interfecit, delatos sibi quod parum læti illiusmodi uita, etiam in ipsum quandoque cauillarentur. Duxit præterea uxorem illustrissimam, quam etiam Augustam appellauit, cumq;

ὀλίγον χρόνον ἀπε-
πέμψατο, ἰδιωτεύειν
κελεύσας, καὶ τῶν τι-
μῶν παρελόμενος.
μετ' ἐκείνην δὲ προσ-
ποιησάμενος ἐρᾶν,
ἵνα δὴ καὶ τὰ τῶν ἀν-
δρῶν πράττειν δο-
κοίη, πρθένου τῆς ῥω-
μαίων ἑστίας ἱερωμέ-
νης, ἁγνεύειν τε πρὸς
τῶν ἱερῶν νόμων κελευο-
μένης, καὶ μέχρι τέλους
τοῦ βίου πρθενεύεσθαι,
ἀπεσπάσας αὐτῆς τῆς
ἑστίας, καὶ τοῦ ἱεροῦ πρθε-
νῶνος, γυναῖκα ἔθετο,
ὑπερσείλας τῇ συγκλή-
τῳ, καὶ πραμυθυσάμε-
νος ἀσέβημά τε καὶ ἁ-
μάρτημα τηλικοῦτον,
φήσας ἀνθρώπινόν τι πεπονθέναι πάθος, ἔρωτι

ea tamen paulò pòst di-
uortiũ fecit, ademptisq́;
honoribus priuatam co
lere uitam iußit. Post il-
lam uerò captũ se amo-
re simulans, ut aliquid
uirile saltem facere ui-
deretur, Vestalem sa-
cerdotem, quam Leges
castam esse, & uirginem
perpetuò uolunt, abre-
ptam è templo pro uxo-
re habuit. Ita mœstum
tanto flagitio ac piacu-
lo senatũ per epistolam
consolatus, humanum es
se id peccatum, captum

γὰρ τῆς κόρης ἑαλωκέ-
ναι, ἁρμόζοντά τε καὶ
σεβάσμιον εἶναι γαμ-
μον, ἱερέως τε καὶ ἱερεί-
ας. πλὴν καὶ ταύτην
μετ' οὐ πολὺ ἀπεπέμ-
ψατο. τρίτην δὲ πάλιν
ἠγάγετο, ἀναφέρουσαν
τὸ γένος εἰς Κόμμοδον.
ἔπαιζε δὴ γαμοῦ οὐ μό-
νον ἀνθρωπείους, ἀλλὰ
καὶ θεῷ, ᾧ ἱεράτευε,
γυναῖκα ἐζήτει. καὶ τῆς
τε παλλάδος τὸ ἄγαλ-
μα, ὃ κρυπτὸν καὶ ἀόρα-
τον σέβουσι ῥωμαῖοι,
εἰς τὸν ἑαυτοῦ θάλαμον
μετήγαγε, καὶ μὴ κι-
νηθὲν δὲ οὗπερ ἦλθεν
ἀπὸ ἰλίου, εἰ μὴ ὅτε πυ-
ρὶ κατεφλέχθη ὁ νε-
ὼς, ἐκίνησεν οὗτος, καὶ
πρὸς γαμον δὴ εἰς

se illius amore. Cæte-
rum, sacerdoti congrue-
re sacerdotis nuptias,
ob idq́; etiam augustio-
res futuras. Sed eam quo
que paulò pòst dimisit,
tertia uxore ducta, quæ
referre suum genus ad
Commodum dicebatur.
Neq; uerò humana tan-
tum matrimonia lude-
bat, sed etiam Deo suo
quærebat uxorem. Itaq;
Palladis simulachrum,
quod occultum Roma-
ni, neminiq́; uidendum
colunt, in cubiculum su-
um transtulit, immotúm
que ad eam diem, ex quo
Ilio auectum fuerat,
præterquàm quum tem-
plum conflagrauit, ipse
emouit sedibus, eámque
deam sui dei coniugem

τὴν βασίλειον αὐλὴν τοῦ θεῷ ἀνήγαγε. φήσας δὲ ἀπαρέσκεσθαι αὐτοῦ, ὡς πάντα ἐν ὅπλοις, καὶ πολεμικῇ θεῷ, τῆς οὐρανίας τὸ ἄγαλμα μετεπέμψατο, σεβόντων αὐτὸ ὑπὲρ φυῶς Καρχηδονίων τε καὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην ἀνθρώπων. φασὶ δὲ αὐτὸ Διδὼ τὴν φοίνισσαν ἱδρύσασθαι, ὅτε δὴ τὴν ἀρχαίαν Καρχηδόνα πόλιν ἔκτισε, Βύρσαν κατατεμοῦσαν. Λίβυες μὲν οὖν αὐτὴν οὐρανίαν καλοῦσι, Φοίνικες δὲ ἀστροάρχην ὀνομάζουσι, σελήνην εἶναι θέλοντες ἁρμόζειν τοίνυν λέγων ὁ ἀντωνῖνος γαμον ἡλίου

in aulam Imperatoriam adduxit. Dein, cordi esse negans Deo belligeram uxorem atque armatam, simulachrũ Vraniæ iußit afferri.

Quod scilicet Carthaginensibus, omniq; Africæ uenerabile, positum fuisse à Phœnissa Didone creditur, quo tempore antiquam Carthaginem dissecto corio ædificauit.

Hanc Afri Vraniam uocant, Phœnices Astroarchem, Lunam esse affirmantes. Congruere igitur aiebat Antoninus matrimonium Solis

καὶ σελήνης, τό, τε ἄγαλμα μετεπέμψατο, καὶ πάντα τὸν ἐκεῖθεν χρυσόν. χρήματά τε πάμπλεισα τὴν θεὸν εἰς προῖκα δὴ ἐπιδοῦναι ἐκέλευσε. κομισθέντε τὸ ἄγαλμα συνῴκισε δὴ τοῦ θεῷ, ἠελεύσας πάντας οὐκ κατὰ ῥώμην καὶ ἰταλίαν ἀνθρώπους ἑορτάζειν, παντοδαπαῖς τε εὐφροσύναις καὶ εὐωχίαις χρῆσθαι δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ, ὡς δὴ γαμούντων θεῶν, κατασκευάσαι δὲ καὶ ἐν τοῦ προαστείῳ νεὼν μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον. εἰς ὃν ἑκάστου ἔτους κατῆγε τὸν θεὸν, ἀκμαζοντος θέρους. πανηγύ

& Lunæ. Itaque & simulachrum afferri iussit, & auri quicquid in templo erat, pecuniámque deo suo dotis nomine dare præcepit. Quod ubi allatum est, ac prope Heleagabalum constitutum, iußit urbe tota, Italiaq; festos dies celebresq;, & lætitiæ plenos, publice, priuatimq; quasi dis nubentibus agitari.

Fecit & in suburbano templum maximum, ac magnificentißimum, in quod anno uertente deum suũ adulta iam æstate deducebat, ludisq;

ρεις τε παντοδαπὰς σωεκρότει. ἱπποδρό
μους τε κατασκευάς καὶ θέατρα, διά τε
ἡνιοχείας καὶ πάντων θεαμάτων καὶ ἀκου-
σμάτων πλέσων, εὐώ χόμενον τὸν δῆμον, ὧ
πανυχίζοντα εὐφραί νειν ὥετο. τόν τε θεὸν
αὐτὸν ἐπισύρας ἅρμα τι, χρυσῷ τε καὶ λίθοις
τιμιωτάτοις ωεποι-κιλμένον, κατῆγεν
ἀπὸ τῆς πόλεως ὑπὸ τὸ πρωΐσειον. Τὸ δ' ἅρμα
ἦγεν ἐξαπωλον, ἵπ-πων λευκῶν, μεγί-
σων τε καὶ ἀσπίλων, χρυσῷ πολλῷ, καὶ φα-
λάροις ποικίλοις κε-κοσμημένον, τῶν τε
ἡνίας κατεῖχεν. οὐδέπω δὲ τοῦ ἅρματος

currulibus & scenicis epulisq; & peruigilijs populum à se oblectari arbitrabatur.

Ipsum porrò dei simulachrum impositum uehiculo, quod esset auro, precioſisq; lapidibus exornatum, deducebat ex urbe in suburbanũ. trahentibus equis ſeiugi bus, emaculato candore, ac magnitudine præcellentibus, auroq; multo, & phalerarum uarietate conſpiciendis.

Neque enim quiſquam

ἄνθρωπος ἐπέβαινεν, αὐτὸς δὲ προὐήκετο, ὡς ἡνιοχοῦντα δὴ τὸν θεῶ. ὁ δ' ἀντωνῖνος ἔθει πρὸ τοῦ ἅρματος, ἀνα-στρέφων εἰς τοὐπίσω, εἴς τε τὸν θεὸν ἀπέβλεπεν, καὶ τοὺς χαλινοὺς αὐτέχων τῶν ἵππων, πᾶσάν τε τὴν ὁδὸν ἥνυε, βέβαιον ἑαυτὸν ἐμ-παλιν ἑαυτῷ, ἀφο-ρῶν τε εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. πρός τε τὸν μὴ σφᾶσαι αὐτὸν, ἢ διολισθαίνειν, οὐκ ὀρῶντα ὅπου βαίνει, γῆ τε ἡ χρυσίζουσα, πάμ-πλεισα ὑπέρρωθος, οἵ τε πρωταιζόντων, ἑκατέρωθεν αὐτεῖ-χον, τ' ἀσφαλείας τοῦ τοιούτου δρόμου πρωνόμενοι. ὁ δὲ δῆμος ἐκαλέ-

mortalium eum inſcenderat currum, ſed circumſtabant omnes quaſi aurigantem deum.

Antoninus autem retrorſus currens, ac ſimulachrum ipſum aſpectans, currum antecedebat frenos manibus retinens, totumq; iter ita retrorſum currens, ac deum ſemper aſpectans confecit.

Ac ne caderet, labereturq;, ignarus quò tenderet, auroſam ſubſtrauerant harenam, militésque eum utrinque retentabant, quo tutius retrocederet, diſcurrente etiam cum facibus utrinque populo,

ρωθῶν πρὸ ἑθ μετὰ πάν τολαπὸς σλαθλοχίας, στεφάνους καὶ ἄθη ἐπιῤῥίπτουντες, ἀγαλματά τε πάντων θεῶν, καὶ εἴ τι πολυτελὲς ἀνάθημα τίμιον, ὅσα τε ἡ Βασιλέως σύμβολα, ἢ πολυτελῆ λειμήλια οἵ τε ἱππῆς ἡ στρατὸς πᾶς πρὸ ἐπόμπευον τὸ θεοῦ. μετὰ δὲ τὸ καταγαγεῖν αὐτὸν, καὶ ἱδρύσαι ἐν ὃν ναῷ, τάς τε πρὸ ῥηθείσας θυσίας, καὶ πανηγύρεις ἐπετέλεσ. πύργους τε μεγίστους καὶ ὑψηλοτάτους κατασκευάσας, αὐτῶν τε ἐπ' αὐτοῖς ἐῤῥιπτοῦντες ὄχλοις, ἁρπάζειν πᾶσιν ἐπιτρέπων, ἐκπώματά τε χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ,

et coronas, floresq; iaciente, tum deorum omniũ simulachra, & quicquid conspicuum in templis, principatusq; insignia, & pretiosissima supellex.

Equites item, & exercitus uniuersus pompam illiusmodi comitabantur.

Vbi autem deduxerat, atque in templo constituerat, sacris iam, celebritatibusq; peractis, maximas, altißimásque turres ad idipsum extructas conscendebat, inde scilicet in plebem mißilia sparsurus, aurea uidelicet, argenteaq; pocula

ἐδῶπας τε καὶ ὀθόνας πανδαπὰς, ζῶά τε πάντα, ὅσα ἥμερα, ὅσα ἀτίθασα, πλὴν χοίρων. τούτων γὰρ ἀπέχεσθαι φοινίκων νόμῳ. ἐν δὲ ταῖς ἁρπαγαῖς πολλοὶ διεφθείροντο, ὥστε ἀλλήλων πατούμενοι, καὶ τοῖς δόρασι τῶν στρατιωτῶν διαπίπτοντες, ὡς τῷ ἐκείνου ἑορτῇ πολλοῖς φέρειν συμφορὰν. αὐτὸς δ' ἐβλέπετο πολλαχοῦ ἡνιοχῶν, ἢ ὀρχούμενος. ὀδὲ γὰρ λανθάνειν ἠθέλων ἁμαρτωλὸν, πρόσεστε καὶ ὑπογραφόμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς παρειὰς ἐρυθραίνων. φύσει τε πρόσωπον ὡραῖον ὑβρίζων βαφαῖς ἀχρήμοσιν.

nectesq; & lintea omne genus, bestias praterea cicures omnes, exceptis suibus, quibus ipse (ut est mos Phœnicibus) abstinebat.

Multi igitur interrapiendum periere, partim inuicem proculcati, partim militum contis transfixi, sicut ea celebritas calamitatẽ quàm plurimis attulerit.

Ipse identidem auriga ns, aut saltans conspiciebatur, quippe ne latere quidem sua patiebatur flagitia, procedens etiam in publicum pictis oculis, genisq; purpurissatis, faciemq; sua pte natura formosam indecoris coloribus inficiens.

ὁρῶσα δὲ ταῦτα ἡ Μαισὰ, ὑποπτεύουσά τε τοὺς στρατιώτας ἀπαρέσκεσθαι τοῦ τοιούτου τοῦ βασιλέως βίου, καὶ δεδοικυῖα μήτι ἐκείνου παθόντος, πάλιν ἰδιωτεύῃ, πείθει αὐτὸν, κοῦφον ἄλλως καὶ ἄφρονα νεανίαν θέσθαι υἱὸν, Καίσαρα δὲ ἀποδεῖξαι τὸν ἑαυτοῦ μὲν ἀνεψιὸν, ἐκείνης δὲ ἔκγονον, ἐκ τῆς ἑτέρας θυγατρὸς Μαμαίας, εἰποῦσα αὐτοῦ κεχαρισμένα, ὡς ἄρα χρὴ ἐκεῖνον μὲν τῇ ἱερωσύνῃ καὶ θρησκείᾳ σχολάζειν τοῦ θεοῦ, βακχείαις καὶ ὀργίοις, τοῖς τε θείοις ἔργοις ἀνακείμενον, εἶναι δὲ ἕτερον τὸν τὰ ἀνθρώ-

Quod animaduertentes Mæsa, ac suspectans militum indignationē, metuensq; ne si illi quid accidisset, ipsa rursus in priuatam uitam relaberetur, persuadet leui alioqui stolidoq; adulescenti, ut sibi consobrinum suum, nepotémque ipsius ex altera filiarum Mammæa prognatum adoptaret. Ita ad gratiam loquuta, oportere iam ipsum sacerdotio, religioniq; numinis uacantem bacchari, ac deum celebrare Orgia, sufficiendum autem alterum, qui res curaret hu-

πεία διοικοῦντα, ἐκείνῳ δὲ πρέξοντα τὴν βασιλείας τὸ ἀνενόχλητόν τε καὶ ἀμέριμνον. μὴ δεῖν τοίνυν ξένον ζητεῖν, μήδ' ἀλλότριον, ἀλλὰ τῷ ἀνεψιῷ ταῦτα ἐγχειρίσαι. μετονομάζετο δὴ ὁ ἀλεξιανός, καὶ ἀλέξανδρος καλεῖται, παραχθέντος αὐτοῦ τοῦ πάππου ὀνόματος, εἰς τὸ τοῦ Μακεδόνος, ὡς πάνυ τε ἐνδόξου καὶ τιμηθέντος, ὑπὸ τοῦ δοκοῦντος πατρὸς ἀμφοτέρων εἶναι. τὴν αὐτωνίνου τοῦ Σεβήρου παιδὸς μοιχείαν ἀμφότεραι αἱ Μαισῆς θυγατέρες, αὐτήτε ἡ πρεσβύτις ἐσεμνύνετο, πρὸς τὸ τοὺς στρατιώτας στέργειν τοὺς παῖδας, υἱοὺς ἐκείνου

manas, quiq; illi principatum uacuum ab omni molestia curaq; præstaret. Neque tamen peregrinum aliquem, aut alienum hominem requirendum, sed consobrino potißimum id honoris tribuendum.

Is erat Alexianus, qui tum nuncupabatur Alexander, auito suo nomine in Macedonis regis nomen commutato. Nam quum regem fama per se celebrem, etiam magnopere coluerat Antoninus Seueri filius, quem fuisse amborū parentem persuadere anus conabatur, iactato filiarum incesto, quo illi magis, magisq; à militibus

δηκῶντας ἐν. ἀκριβέστερον τοῦ ἀκριβοῦς. Καῖσαρ ὁ Ἀλέξανδρος, ὕπατος τὸ δεύτερον ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ Ἀντωνίνου. καὶ τελευταῖον εἰς τὴν σύγκλητον, ταῦτα ἐκύρωσε, γελοιότατα ψηφισαμένων πάντων, ἃ ἐκελεύοντο, πατέρα μὴ ἐκεῖνον δοκεῖν, ἐπὶ γενόμενα πρίπου ἐνιαυσίοις δέκα, τὸν Ἀλέξανδρον δὲ ὑὸν, τὸ δωδέκατον ἤδη βαίνοντα. ὡς δὲ Καῖσαρ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπεδείχθη, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος ἐβούλετο αὐτὸν τὰ ἑαυτοῦ παιδεύμαθ' ἅπερ αὐτὸς διδύματα, ὀρχεῖσθαί τε ἐν χορδύμῳ, καὶ τιθάρᾳ σώφρονι συνεῖναι καὶ ἔργοις ὁμοίοις. ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἡ Μαμαία ἀπὸ γένους

diligerentur. Quare Cæsar declaratus Alexander, consulq; factus cum Antonino est, senatu scilicet per ridiculum decernente, quod ille uoluerat, hoc est, uideri ipsum patrem, qui natus annos foret circiter quatuordecim: Alexãdrum uerò filium, qui tum duodecimum attigisset.

Postea igitur quàm Alexander Cæsar est appellatus, uolebat eum statim Antoninus suis illis institutis imbuere, ut scilicet choros agitans, saltansq;, et sacerdotij particeps, uestitu eodẽ, atq; artibus uteretur, quẽ tamen mater Mammæa ab

ἀνθρώπων βασιλεύσιν ἔργων. διδασκάλους τε πάσης παιδείας λαμπρᾶς μετεπέμπετο. οἷς τε σώφροσιν αὐτὸν ἅπασι μαθήμασι, παλαίστραις τε καὶ τοῖς αὐτοῦ γυμνασίοις ἔθιζε. παιδείαν τε τὴν ἑλλήνων καὶ ῥωμαίων ἐπαίδευεν. ἐφ' οἷς αὐτῶν Ἀντωνῖνος πάνυ ἥσκαλλε καὶ μετεγίγνωσκε, θέμενος αὐτὸν ἤδη κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς. τούς τε δὴ διδασκάλους αὐτοῦ πάντας ἀπεσόβει τοῦ βασιλείου αὐλῆς. πολλούς τε αὐτῶν καὶ ἐνδοξοτάτους, οὓς μὲν ἀπέκτεινε, οὓς δὲ ἐφυγαδεύσεν, αἰτίας γελοιοτάτας ἐπιφέρων,

omni illa fœditate uindicabat summis clàm doctoribus omnium disciplinarum, modestiamq; edocens, ac palæstra, uirilibusq; gymnasiis insuefaciẽs, Græcisq; eum pariter & Latinis literis instituens.

Quibus rebus magnopere Antoninus indignabatur, iámque adoptionis imperijq; participati pœnitebat.

Quapropter omnes illius doctores aula exegit, quosdámque illustriores partim morte, partim exilio affecit, ridiculas allegans causas,

ὡς διαφθείροιεν αὐτοῦ τὸν δοκοῦντα υἱόν, οὐκ ἐπιτρέποντες χορεύειν ἢ βακχεύεσθαι, σωφρονίζοντας δὲ καὶ τὰ ἀνδρῶν διδάσκοντας. ἐν τοσοῦτον δὲ ἐξώκειλε πρᾶνοιας, ὡς πάντα τὰ ἀκρ ϛ σκηνῆς καὶ τῶν δημοσίων θεάτρων, μεταγαγεῖν ὑπὸ τὰς μεγίστας τῶν βασιλικῶν πράξεων, καὶ τοῖς μὲν στρατοπέδοις ἔπαρχον ἐπιστῆσαι, ὀρχηστήν τινα γεγονότα, καὶ δημοσίᾳ ἐν τοῦ ῥωμαίων θεάτρῳ ὀρχησάμενον, ὅτε ἦν νέος. πάλιν δὲ ἕτερον ὁμοίως τῆς σκηνῆς βασάνας παιδείας τῶν νέων καὶ εὐκοσμίας, τῆς τε ὑποστάσεως τῆς

quod filium ipsius corrumperent, neque agitare eum choros, atque ebacchari sinerent, sed ad modestiam componerent, & uirilia officia edocerent.

Eoq; uecordiæ prouectus est, ut omnes scenicos artifices, ac theatricos ad maximas Imperij dignitates promoueret.

Quippe exercitibus saltatorem quēdam præfecit, qui olim iuuenis publice in theatro operas dederat. Alium item è scæna iuuentuti,

εἰς τὴν σύγκλητον βουλὴν, ἢ τὸ ἱππικὸν τάγμα κατατασσομένων προέστησεν. ἡνιόχοις τε καὶ ἠωμῳδοῖς, καὶ μίμων ὑποκριταῖς, τὰς μεγίστας τῶν βασιλείων ἐνεχείρισε. τοῖς δὲ δούλοις αὐτοῦ, ἢ ἀπελευθέροις, ὡς ἔτυχεν ἑκάστοις, ἐπ' αἰσχρῷ τινι εὐδοκιμήσασι, τὰς ὑπατικὰς τῶν ἐθνῶν ἐξουσίας ἐνεχείρισε. πάντων δὲ οὕτω τῶν πάλαι δοκούντων σεμνῶν εἰς ὕβριν καὶ παροινίαν ἐκβεβακχευμένων, οἵ τε ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, καὶ ἐδυσφόρουν. ἐμυσάττοντο δὲ αὐτὸν, ὁρῶντες τὸ μὲν

alium senatui, aliū etiam equestri ordini præposuit. Aurigis item & comœdis, mimorumq; histrionibus maxima Imperij munia demandabat. Seruisq; suis, aut libertis (ut quisque turpitudine reliquos anteibat) procurationes tradebat prouinciarum.

Ita rebus omnibus, quæ grauia olim, honestáque censebantur, per omnem contumeliā debacchantibus, quum cæteri omnes, tum in primis Romani milites indignabantur, contemnebántque eum, utpote

πρόσωπον καλλωπιζόμενον πολυργότερον, ἢ ἡλικίᾳ γυναῖκα σώφρονα, πολυτρεφέσιν δὲ χρυσίνοις, ἐνίοτε καὶ ἀπαλαῖς, ἀναπλεως κοσμούμενον, ὀρχούμενόν τε ὅτως, ὡς ὑπὸ πάντων ὁρᾶσθαι. ὧν ἕνεκεν ἐπιτεινομένας τὰς γνώμας πρὸς τὴν ἀλείξανδρον εἶχον, μὴ ἐλπίδας κρείττους ἐν παιδὶ κοσμίως καὶ σωφρόνως ἀναστρεφομένῳ. ἐφορῶντο τε αὐτὸν πανσόφως, ὁρῶντες ὧν βουλευόμενοι ὑπὸ τῆς αὐτωνίνης. ἥτε μήτηρ Μαμαία ὅτε πότνι ὅτε ἐπιλωβήτου εἶα τὴν παῖδα προσφέρεσθαι, ἧς ὑπὸ ἐκείνου ἐπιπολάζων, ὀψοποιοῖς τε καὶ

multum cõponentem elegantius, quàm fœminam probam deceret.

Insuper aureis monilibus, molliſsimoq; uestitu haudquaquam uiriliter ornatum, ſaltantemq; in conſpectu omnium.

Quare propenſiores animos in Alexandrum habebant, ſpemq; meliorem in puero modeſtè, & continenter educato, ſeruabantq; eum diligenter omnes ab inſidijs Antonini.

Mater autem Mammæa neque poculentum aliquid, neque eſculentum guſtare puerum ſinebat, quod ab illo mitteretur. Cocis autem

οἰνοχόοις ὁ παῖς ἐχρῆτο, ὁ τοῖς βασιλικοῖς, ἢ ἐν κοινῇ ὑπηρεσίᾳ τυγχάνουσιν, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ τῆ μητρὸς ὧδε λεχθεῖσι, πιστοτάτοις τε εἶναι λοκᾶσιν. ἐδίδου δὲ καὶ χρήματα λαυθάνουσα, ὅπως ἐνέμεσθαι φῖς στρατιώτας λεύσιμον, ὅπως αὐτῷ τὸ πρὸς τὴν ἀλέξανδρον εὔνοιαν, καὶ διὰ χρημάτων, εἰς τὰ μάλιστα ἀφελέπεσιν, οἰκειώσηται. ταῦτα δὲ ὁ αὐτωνῖνος συνθανόμενος, παντὶ τρόπῳ ἐπεβούλευε ὡς ἀλεξανδρῳ, μὴ τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ἀλλὰ τὰς ἐπιβολὰς πάσας ἀπείρητε, μὴ ἐκώλυεν ἡ κοινὴ μάμμη ἀμφοτέρων,

& pincernis utebatur puer, non quidem imperatorijs, aut communibus, ſed quos mater tantum delegerat, ac ſpectatæ fidei futuros arbitrabatur.

Dabat item furtim pecunias mater, quas ille inter milites clanculum diuideret, ut eorum beneuoleutiam etiam pecuniæ pignore (hanc enim illi potiſsimum ſpectant) haberet autoratam. Quæ intelligens Antoninus, nihil non inſidiarum Alexandro, matriq; intendebat.

Quas tamen omnes arcebat, prohibebátque communis auiæ

Μαισὰ, γυνὴ καὶ ἄλλως ἐνδεχὴς, & τῇ βασιλείῳ αὐλῇ πολλῶν ἐτῶν ἐνδιαιτᾶσα θεία, ἅτε δὴ Σεβήρου γυναικὸς ἀδελφὴ γενομένη, καὶ τὰ πάντα σὺν αὐτῇ ἐν τοῖς βασιλείοις διαβίψασα. ὅθεν ὃν ἔφη αὐτῶν ἐλαθεῖν τὸν υἱὸν τὸ Ἀντωνίνου βουλευόμενον, φύσει τε χαύνου τὸν βόπον ὄντα, καὶ ἀφελῶς πάνυ ζῶντα, καὶ φανερῶς, ἃ ἐβούλευτο, λέγοντα καὶ πράττοντα, ὡς δὲ τὰ τῶν βουλῶν αὐτῷ ἀπεχώρει, παραλύσασα τὸ Καίσαρος τιμῆς ἠθέλησε τὸν παῖδα. καὶ οὔτε ἐν ταῖς πομπαῖς

Mæsa, mulier alioqui dicerrima, multósque annos in aula cum sorore sua Iulia Seueri coniuge commorata.

Nihil itaque eam latebat, quòd Antoninus moliretur, homo suapte natura futilis, & qui omnia quæ placerent, propalam loqueretur atque ageret.

Postea uerò quàm insidiæ parum procedebant, detrahere puero Cæsaris honorem decreuit.

Itaque neque salutari,

οὔτε ἐν ταῖς πομπαῖς ἀλέξανδρον ἐπαῖρε. οἱ δὲ στρατιῶται ἐπεζήτουν τε αὐτὸν, & ἦγανάκτουν, ὅτι μὴ καὶ ἐν ταῖς μάχαις πρωτεύοι. παρεσκεύασε δὲ ὁ Ἀντωνῖνος & φήμην, ὡς τὸν ἀλέξανδρον τεθνήξεσθαι μέλλοντος, ἐποιεῖτό τε ἀπόπειραν, ὅπως οἴσουσιν οἱ στρατιῶται τὸ θρυλλούμενον. οἱ δ' ἐπεὶ μήτε τὸν παῖδα ἔβλεπον, ὑπό τε τῆς φήμης τὰς ψυχὰς ἐρρώθησαν, ἀγανακτήσαντες ὅτε δὴ σωήσεται φερέτω ἐπεμψαν & αὐτῷ Ἀντωνίνῳ, καταπλείσαντές τε αὐθις ἐν & στρατοπέδῳ, τὸν ἀλέξανδρον ἐν ἱερῷ ἔξω ἱδρῦσαι.

neque iam foras procedere patiebatur.

Milites autem magnopere illum requirebant indignantes, siquidem Imperium quoque adimeretur.

Sed Antoninus famam uulgauit, quasi iam obijsset Alexander, ut scilicet periclitaretur, quōnam id animo laturi milites forent.

At illi nusquam comparente puero, præterea animis rumore illo exulceratis indignabundi, neque solitam custodiā miserunt Antonino, & inclusi castris uidere Alexandrum uelle in ipso templo dictitabant.

ὁ δ' αὐτωνῖνος ἐν δέει πολλῷ γενόμενος, παραλαβὼν τὸν ἀλέξανδρον, συγκαθεσθεὶς αὐτῷ, ἐν τῷ βασιλικῷ φορείῳ, ὅπερ δὰ χρυσοῦ πολλοῦ καὶ λίθων τιμίων πεποίκιλτο, κατῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, σὺν τῷ ἀλεξάνδρῳ. ὡς δὲ ἀνοίξαντες τὰς πύλας ἐδέξαντο αὐτοὺς, ἔς τε τὸν νεὼν τοῦ στρατοπέδου ἤγαγον, τὸν μὲν ἀλέξανδρον ὑπερφυῶς ἠσπάζοντό τε, καὶ εὐφήμουν, τῷ δὲ αὐτωνίνῳ ἀμελέστερον προσεφέροντο. ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἀγανακτῶν, καὶ δανυκτερεύσας ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ στρατοπέδου, πάνυ ἤσχαλλε, καὶ τοῖς στρατιώταις

Eo metu ictus Antoninus, Alexandro secum in uehiculo imperatorio considente, quod erat auro multo, gemmisq; exornatum, contendit in castra.

Cæterum, portis reseratis accepere utrunque milites, atq; in templum castrorum deduxerunt, salutantes supra modum, & lætis clamoribus prosequentes Alexandrum, spreto propemodum Antonino.

Quæ ille ægreferens, quum in templo castrorum pernoctasset, iratus militibus,

ὠργίζετο. ἐκέλευε τε τοὺς παρασήμους, καὶ ὑπερφυῶς τὸν ἀλέξανδρον εὐφημήσαντας, τοὺς δὲ αἰτίους δῆθεν στάσεως καὶ θορύβου, συλλαμβάνεσθαι πρὸς τιμωρίαν. οἵ τε στρατιῶται ὑπὲρ τούτῳ ἀγανακτήσαντες, ἄλλως μὲν μισοῦντες τὸν αὐτωνῖνον, καὶ ἀγρεσκευάσασθαι θέλοντες ἀσχημονοῦντα βασιλέα, τό τε δὲ καὶ τοῖς λαμβανομένοις ἐπαμύνειν δεῖν ἡγούμενοι, καιρὸν εὔκαιρον, καὶ πρόφασιν δικαίαν νομίζοντες, τὸν μὲν αὐτωνῖνον αὐτόν τε, καὶ τὴν μητέρα Σοαιμίδα, παρῆν γὰρ ὡς Σεβαστή τε καὶ

notatos, qui Alexandro acclamauerant, quasi seditionis & tumultus autoribus, arripi omnes ad supplicium imperauit. Quod ille ægrè ferentes, atque Antoninum iam antea quoque perosi quum tollere è medio Principem fœdißimum optarent, suisq; commilitonibus ferre suppetias, rati hoc esse tempus ipsum statim Antoninum, matremq; Soænidem, quæ fortè illic ade-

μήτηρ, ἀναιροῦσι, τούς τε περὶ αὐτὸν πάντας, ὅσοι ἔνδον κατελείφθησαν, ὑπηρέται τε καὶ συνεργοὶ ἐδόκουν εἶναι τῶν ἁμαρτημάτων. τὰ δὲ σώματα τοῦ τε αὐτωνίνου, καὶ τῆς Σοαιμίδος παρέδωσαν σύρειν τε καὶ ἐνυβρίζειν τοῖς βουλομένοις. ἅπερ ἐπεὶ πολὺ διὰ πάσης τῆς πόλεως συρέντα τε καὶ λωβηθέντα, εἰς οὐδὲ ὀχεοῦ ἀπερρίφθη, οὐδὲ εἰς τὸν Θύβριν ποταμὸν ῥέοντας. αὐτωνῖνος μὲν οὖν, εἰς ἕκτον ἔτος ἐλάσας τῆς βασιλείας, καὶ χρησάμενος τῷ προειρημένῳ βίῳ, οὕτως ἅμα τῇ μητρὶ κατέστρεψεν. οἱ τε στρατιῶται

rat, interfecerũt, cumq́; eis seruos ministrósque omnes scelerum, quicunque tum in ea castra conuenerant.

Cæterum, Antonini & Soæmidis cadauera trahenda per contumeliam plebi tradiderunt, quæ diu per totam urbem raptata ac dilaniata, postremò in cloacas abiecta sunt, ut inde scilicet in Tyberim deferrentur.

Sic Antoninus sexennium imperio occupato, uitaq́; (ut diximus) acta) simul cum matre occisus est. Milites autem

αὐτοκράτορα τὸν ἀλεξανδρον ἀναγορεύσαντες, εἰς τὰ βασιλεία ἀνήγαγον, κομιδῇ νέον, καὶ πάνυ ὑπὸ τῇ μητρὶ καὶ τῇ μάμμῃ παιδαγωγούμενον.

Alexandrum imperatorem consulatum in aulam palatinam deduxerunt, adulescentulum admodum atque adhuc auiæ præceptis obtemperantem.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΤΗΣ μετὰ Μαρκον βασιλείας βιβλίον ἕκτον.

HERODIANI LIBER VI.

Ὁ Ποίῳ μὲν δὴ τέλει ὁ δηλωθεὶς αὐτωνῖνος ἐχρήσατο, ἐν τοῖς προειρημένοις δεδήλωτο. παραλαβόντος δὲ τὴν ἀρχὴν ἀλεξανδρου, τὸ σχῆμα καὶ τὸ ὄνομα τῆς βασιλείας

Quem igitur habuerit finẽ uitæ maior Antoninus, in superioribus demonstratum est.

Alexander autem post illum nomen insigniaq́;

ἐκείνῳ περιέκειτο. ἡ μὲν τοι διοίκησις τῶν πραγμάτων, καὶ ἡ τοῦ ἀρχῆς οἰκονομία ὑπὸ ταῖς γυναιξὶ διῳκεῖτο. ἐπί τε τὸ σωφρονέστερον καὶ σεμνότερον πάντα μετάγειν ἐπειρῶντο. καὶ πρῶτον μὲν τοῦ συγκλήτου βουλῆς τοὺς δοκοῦντας καὶ ἡλικίᾳ σεμνοτάτους, καὶ βίῳ σωφρονεστάτους, ἑκκαίδεκα ἐπελέξαντο, σύνεδρους εἶναι καὶ συμβούλους τοῦ βασιλέως. οὐδέ τι ἐλέγετο ἢ ἐπράττετο, εἰ μὴ καὶ κεῖνοι αὐτὸ ὠθικρίναντες σύμψηφοι ἐγένοντο. ἤρεσκέ τε τοῦ δήμου, καὶ τοῖς στρατοπέδοις, ἀλλὰ καὶ τῇ συγκλήτῳ βουλῇ τὸ σχῆμα τοῦ

gerebat imperij. Cæterum negociorum administratio, ac principatus gubernacula, mulieribus incumbebant, omnia transferre ad modestiam, grauitatemq; conantibus. Quippe iam primum sedecim ordinis senatorij uiros, ætatis grauitate, uitæq; sanctimonia præcellentes, assessores Principis, & consiliarios delegerunt, nihilque aut dicebatur, aut agebatur, nisi illorum accedente suffragio. Grata igitur populo, militibusq; ac senatui præterea forma

βασιλείας, ἐκ τυραννίδος ἐφυβρίστου εἰς ἀριστοκρατίας τύπον μετενεχθείσης. πρῶτον μὲν οὖν τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν, ἅπερ ἔτυχεν ἐκεῖνος κινήσας καὶ μεταγαγὼν, ἔπεμψαν εἰς τοὺς ἀρχαίους καὶ ἰδίους ναούς τε καὶ σηκούς. τούς τε ὑπ' ἐκείνου ἀλόγως, ἢ ἐφ' οἷς εὐδοκιμήκεσαν ἁμαρτήμασιν, εἰς τιμὰς καὶ ἐξουσίας προαχθέντας, τῶν διοθέντων ἀφείλοντο, ἑκάστους κελεύσαντες εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν ἐπανιέναι τῆς ἀξίας αἵρεσιν. τάς τε πράξεις ἁπάσας, καὶ τὰς διοικήσεις, τὰς μὲν πολιτικὰς καὶ ἀγοραίους

principatus erat, ex contumeliosissima tyrannide ad optimatium gubernatorum redacta.

Igitur primò deorum simulachra, quæ ille proprijs sedibus extulerat, suis quæque templis, delubris, fanisq; restituerunt.

Dein quos ille temerè, aut uitiorum nomine, ad honores dignitatesq; extulerat, submotos inde ad pristinam uitam omnes, artificiumq; redegerunt. Res autem cunctas, atque administrationes, ciuiles quidem & forenses,

ἐνεχείριζεν τοῖς ἀνδράσι λόγοις εὐδοκιμωτάτοις, καὶ νόμων ἐμπείροις, τάς τε στρατιωτικὰς τοῖς ἀξιεπαίνοις τε καὶ εὐδοκιμήσασιν, ἐν εὐτάκτοις τε καὶ πολεμικαῖς πράξεσιν. ἀνὴρ πολὺ δ' ἔτι τὸ ἀρχῆς διοικουμένης, ἡ μὲν Μαισὰ, πρεσβύλις ἤδη ὖσα ἀνεπαύσατο τοῦ βίου, ἐτυχέτε βασιλικῶν τιμῶν, καὶ ὡς νομίζουσι Ῥωμαῖοι, ἀξιεθειάσθη. ἡ δὲ Μαμαία μόνη καὶ πασῶν καταλαφθεῖσα, ὁμοίως αὐτοῦ ἄρχειν τε καὶ ἄρας τῶν ἐπειρᾶτο. ἤδη τε ὁρῶσα ἐν ἀρχῇ τὸν νεανίαν ἀνδούμενον, καὶ σεβαστῆς, μὴ ἄρα ἡλικίᾳ ἀμαζουσα,

insignibus doctrina uiris, legumq; peritißimis, militares autem claris bellica uirtute hominibus commendabant.

Quumq; diu ad hunc modum regeretur imperium, Mæsa iam extremæ senectutis diem suum obijt, honores adepta imperatorios, atque (ut mos Romanis est) inter diuas relata. At Mammæa cernens iam solam se filio reliquam, præesse ad eundem modum, moderariq; studebat. Quumq; adulescentem, summam habere iam cerneret autoritatem, metu ne inuida ætas in summa potestate,

ἀνωφελέστερος ἀδελφίας τε καὶ ἀξιοσίας, ἐς ἃ τῶν ἡβικῶν ἁμαρτημάτων ἀξιοκέλευ, πάντα χόθον ἐφέρει τῷ αὐλῷ. ἀδελ τινα εἶα πεισέναι ἑαυτὸν μειρακίῳ τῷ ἀδὶ φαύλῳ βίῳ διαβεβλημένῳ, μήπως τὸ ἦθος διαφθαρέν, πρὸς καλιεμένων τὸν ἡλικῶν τὰς ὀρέξεις ἐπὶ μαζόσας εἰς αἰσχρὰς ὧν θυμίας, διηκάζειν τι δν αὐτ' ἔπεισθεσων ἐχέστατα ἀδὶ πλεῖστον δὲ ἡμέρας, ὡς ἂν ἀχολόμενον πρὸς τὰ χρείττονα, καὶ τῇ βασιλείᾳ ἀναγκαῖα, μὴ ἔχοι καιρὸν εἰς τὸ ἀδιζηλοδύμ τι τ' ἁμαρτημάτων, ἀπέχε δέ τι

licentiaq; rerum, in cognata aliqua impingeret uitia, undique aulam seruabat, neque adiri à quoquam adulescentem patiebatur, cuius uita, moresq; improbarentur, ne scilicet bona indoles corrumperetur prouocantibus appetitum eius iam uigentem assentatoribus in extremas libidines. Persuaserat autem, ut actibus incubaret meliore diei parte, idq; facere quàm sæpißime, ne quod spacium superesset uacandi malis artibus, occupato rebus potioribus ac necessarijs imperati. Cæterum, suapte

φυσικὸν ἦθος πρᾶον καὶ ἥμερον ὂν ἀλεξάνδρῳ, εἴς τε τὸ φιλάνθρωπον πάνυ ἐπιδέπτες, ὡς ἐδήλωσε, καὶ τὴν ἡλικίας πρόχωρόσης. εἰς τεσσαρεσκαιδέκατον γοῦν ἐλαύνας τὴν βασιλείας ἔτος, αὐαιμωτὶ ἦρξεν. εἰδέναι δὲ χρὴ ἐπεῖν ἔχει ὑπ' ἐκείνου φονευθέντα. καίτοι τινῶν μεγίσταις αἰτίαις ὑποπεσόντων, ὅμως ἐφείσατο ὡς μὴ φονεῦσαι, οὐ ῥᾳδίως τοῦ ἄλλου βασιλέως τῶν καθ' ἡμᾶς ποιήσαντος ἂν παραφυλάξαντος, μετὰ τὴν Μάρκου ἀρχήν. ὑπ' ἀλεξάνδρου δ' ὃν κἂν ἄνδρα εἰπεῖν ἔχοι τις μνημονεῦσαι,

natura ſuberat Alexandro mitè manſuetumq; ingenium, propenſumq; ad humanitatem, quod ipſum ætas etiam conſequens declarauit. Quippe annis quatuordecim anæmaton, hoc eſt citra ſanguinem geßit Imperium, ne uno quidem occiſo. Licet enim permulti maximis criminibus impegerint, tamen ab illorum cæde ſemper abſtinuit, quod utiq; nõ facile à quoquam omnium Imperatorum, qui Marco ſucceſſerint, factum, obſeruatumq; inuenies. Neminem quiſquam illo imperante commemorare

ἐν ἔτεσι δυσὶ δέουσιν ἀκριβῶς φονευθέντα. μᾶλλον δὲ ἢ τὴν μητέρα, ἣ πάνυ ἤχθετο, ὀργὴν αὐτῷ ὃ ἀεὶ φιλοχρήματον, καὶ πρὸς τοῦτο ὑποβρυχίως ἐπιτιθεμένην. πολυπραγμονήσας γὰρ ἀθροίζειν αὐτὰ, ἵνα ἔχοι τοῖς στρατιώτας ἀφθόνως καὶ ῥᾳδίως ὁ ἀλέξανδρος χαρίζεσθαι, ἐδίᾳ ἐθησαυρίζε. καὶ δὴ ἐβαλλεν, ἐφ' ὅτῳ, δῆλον τῷ ἀρχὴν αὐτῇ, ἄκων τός γε καὶ ἀχάλινον τος, ἐπὶ ἀσίας τινῶν καὶ κληρονομίας, ἧς ἐπηρείας, ὑφαρπασάσης ἐκείνης. ἠγάγετο δ' αὐτὸς καὶ γυναῖκα τῶν εὐπατριδῶν. ἣν συνοικοῦσαν καὶ ἀταπεινώτως,

potest, cui mors indemnato ſit illata. Matrem uerò etiam incuſabat, eiq; grauiter ſuccenſebat, quòd eſſet pecuniæ auidior, & opum cumulandarum ſtudioſior uidebatur. Etenim cum ſi mularet ideo ſe theſauros congerere Mãmæa, ut ſuppeditare Alexandro poſſet, quòd is facile abunderanterq; ſuis largiretur militibus, proprios domi theſauros extruebat. Quæ res Imperatoris notam infamiæ attulit, quod illo ſcilicet inuito atq; indignabundo etiam, mulier auidæ per fraudem bona quorũdam atq; hæreditates ſuppilabat. Dedit item filio in matrimonium puellam patricij generis, quam etiam marito charam, gratamq; in primis,

μετὰ ταῦτα, τῶν βασιλείων ἐδίωξεν. ἐνυβρίζουσά τε, καὶ βασίλισσα εἶναι θέλουσα μόνη, φθονοῦσά τε τῆς προσηγορίας ἐκείνη, εἰς τοῦτον προεχώρησεν ὕβρεως, ὡς τὸν πατέρα τῆς κόρης, καίτοι ὑπ' ἀλεξάνδρου γαμβροῦ ὄντος πάνυ τιμώμενον, μὴ φέροντα τὴν Μαμαῖαν, ἐνυβρίζουσαν αὐτοῦ τε καὶ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, φυγεῖν εἰς τὸ στρατόπεδον, τῷ μὲν ἀλεξάνδρῳ χαίριν εἰδότα, ἐφ' οἷς ἐτιμᾶτο, τὴν δὲ Μαμαῖαν αἰτιώμενον, ἐφ' οἷς ὑβρίζετο. ἐκείνη δὲ ἀγανακτήσασα, αὐτόν τε ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσε, καὶ τὴν κό-

eadem paulò pòst aula per omnem contumeliam exegit. Et cum ipsa tantum uocari Augusta uellet, eamq; appellationem puellæ inuideret, eò contumeliarum prouecta est, ut puellæ pater, quamuis magnæ, apud Alexandrum generum autoritatis, impatiens Mammææ iniuriarum, quas ipsi natæque inferebat, confugerit in castra, gratiam se habere Alexandro dictitans habiti sibi honoris. Cæterum Mammæam accusans, nihil non contumeliæ inferentem.

Quare indignata mulier, interfici eum quidem iußit, puellam uerò

ρην ἐκβληθεῖσαν τῶν βασιλείων, εἰς Λιβύην ἐφυγάδευσε. ταῦτα δὲ ἐπράττετο, ἄκοντός τε καὶ ἀναγκαζομένου τοῦ ἀλεξάνδρου. ἦρχε γὰρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ βαλλόντως ἡ μήτηρ. καὶ πᾶν τὸ κελευόμενον ἐκεῖνος ἐποίει. οὗτος δ' ἄν τις μόνον ἔσχεν ἐγκαλέσαι αὐτοῦ, ὅτι δὴ ὑπὸ περιττῆς πρᾳότητος, καὶ αἰδοῦς πλείονος, ἢ ἐχρῆν, τῇ μητρὶ, ἐν οἷς ἀπηρέσκετο, ὅμως ἐπείθετο. ἐτῶν μὲν οὖν τρισκαίδεκα οὕτως, ὅσον ἐπ' αὐτοῦ, τὴν βασιλείαν ἀμέμπτως διῴκησε. τοῦ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει, αἰφνιδίως ἐκομίσθη

ædibus imperatorijs exactam, in Africam relegauit. Hæc autem omnia fiebant inuito, coactoq; Alexandro, quippe illi mater supra modum imperitabat, ac dicto audientē semper habebat, ut hoc tantum reprehendi in Alexandro poßit, quòd mansuetudine nimia, & reuerentia maiore quàm oportuit, etiam contra animi sui sententiam matri obsequeretur. Igitur quum ad hunc modum tredecim annos (quod quidem ad se attineret) sine querela cuiusquam Imperium gubernasset, ecce sibi haud opinato

γράμματα τῶν κατὰ Συρίαν τε καὶ Μεσοποταμίαν ἡγεμόνων, δηλοῦντα, ὅτι ἀρταξέρξης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, μετὰ τὸ Παρθυαίους καθελεῖν, καὶ τῆς κατὰ τῆς ἀνατολὴν ἀρχῆς παραλύσαι, ἀρτάβανόν τε τὸν πρότερον καλούμενον, τὸν μέγαν βασιλέα, καὶ δυσὶ διαδήμασι χρώμενον ἀποκτεῖναι, πάντα τε τὰ περίοικα βάρβαρα χειρώσασθαι, καὶ εἰς φόρου συντέλειαν ὑπάγεσθαι, οὐχ ἡσυχάζει, οὐδ' ἐντὸς Τίγριδος ποταμοῦ μένει, ἀλλὰ τὰς ὄχθας ὑπερβαίνων, καὶ τοὺς τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς ὅρους, Μεσοποταμίαν,

literæ è Syria Mesopotamiaq; redditæ à ducibus, in quibus scriptum esset, Artaxerxem, Persarum Regem, Parthis iam deuictis, atque Artabano, qui rex magnus primus appellatus est, dupliciq; diademate utebatur, non solum Orientis regno, sed uita quoque expulso, subigere uicinos Barbaros, ac sibi uectigales facere, neque iam intra fluuium Tigrim tenere se, sed superatis ripis, ac Romani finibus imperij, excurrere Mesopotamiã,

τε κατατρέχει, καὶ Σύροις ἀπειλεῖ. πᾶσάν τε τῆς ἀντικειμένην ἤπειρον εὐρώπῃ, καὶ διαιρουμένην αἰγαίῳ τε καὶ τῷ πορθμῷ τῆς Προποντίδος, ἀσίαν τε πᾶσαν καλουμένην, προγονικὸν κτῆμα ἡγούμενος, τῇ Περσῶν ἀρχῇ ἀνακτήσασθαι βούλεται, φάσκων ἀπὸ Κύρου, τοῦ πρώτου τὴν ἀρχὴν ἐκ Μήδων εἰς Πέρσας μεταστήσαντος, μέχρι Δαρείου, τοῦ τελευταίου Περσῶν βασιλέως, οὗ τὴν ἀρχὴν ἀλέξανδρος ὁ μακεδὼν καθεῖλε, πάντα μέχρις ἰωνίας καὶ Καρίας, ὑπὸ σατράπαις περσικοῖς διῳκεῖσθαι.

Syriæq; minitari, omnemq; Europæ oppositam continentem, quæ mari Ægeo, fretoq; Propontidos terminatur, atque Asiæ nomen habet, ceu ueterem Persarum possessionem sibi uindicare, quod iam inde à Cyro, qui primus imperium à Medis in Persas transtulit, ad Darium usque extremum Persarum regem, cui regnum Alexãder abstulerit, cuncta olim Ionia, Cariaq; tenus à Persarum satrapis gubernarentur.

πωσήκειν δν αὐτὸν Quare sui muneris esse
Πέρσαις ἀνανεώσασθαι curare nunc, ut uetus, at
πᾶσαν ὁλόκληρον, que integrum imperium
ἣν πρότερον ἔχον ἀρ Persis restitueretur.
χήν. τοιαῦτα τοίνυν Quibus intellectis Ale-
διηλωσάντων, τὸν μὲν xander, atque haud me-
εἰλωτων τῷ νεο diocriter re subita, ino-
τοῦς ἀναρλαῖς ἠγε pinatáque perturbatus,
μόνων, πῶς τῶν αἰφ quippe in altißima pace
νίδιον καὶ παρ' ἐλπί educatus à puero, atque
δα νομισθεῖσαν ἀγγε urbanis delicijs innu-
λίαν, οὐ μέτριως ὁ Ἀλέ tritus, conuocato prius
ξανδρος ἐταράχθη, amicorum consilio, de-
τὸν μᾶλιστα εἰρήνην ἐν creuit legatos cum li-
παίδων ἐκβαφεὶς, τὸν teris mittere, qui spem
τῶν τῶν πόλιν ἀεὶ Barbari, conatus que
σχολάσας βυφῆν. τὰ
μὲν δν πρῶτα ἐνδεξν
αὐτὸν, κοινωσαμένω
τοῖς φίλοις, πρεσβεί
αν πέμψαι, καὶ δι' ἐ
γραμμάτων κωλύσαι τὸν ὁρμὴν τὴν ἐλπίδα

τῶν βαρβάρων. ἔλεγε δὲ inhiberent. Igitur literæ
τὰ γράμματα, δεῖν μὲ in hāc sententiā compo-
νειν τε αὐτὸν ἐν τοῖς τῶν sitæ: Oportere illum su-
ἰδίων ὅροις, καὶ μὴ δια is finibus contentum, ni
νοεῖσθαι, μὴ δὲ μείζοσι hil rerum nouarum mo-
ας ἐλπίσιν αἰωρούμε liri, neque sublatum ua-
νον, μέγαν ἐγκίνδυ na spe ingens excitare
νον πόλεμον, ἀγαπητῶς δὲ bellum, debere unūquem
ἔχειν ἕκαστον τὰ αὑτοῦ. que suis fortunis acquie-
μὴ δὲ γὰρ ὁμοίαν ἔσε scere, nō perinde sibi pu
σθαι μάχην αὐτὸν gnam processuram ad-
πρὸς ῥωμαίους, οἵαν uersus Romanos, ut ad-
σχεῖν πρὸς τοὺς γέι uersus uicinos, & eius-
τνιῶντας καὶ ὁμοφύ dem corporis barbaros.
λους βαρβάρους. ὑπε Admonebat præterea
μίμνησκε δὲ τὰ γράμ uictoriarum, quas con-
ματα, ὧν τε τὸ Σε tra eos Augustus ac Tra
βαστὸ καὶ τὸ Τραϊα ianus, Lucius q, item &
νὸ, Λουκίου τε καὶ Σε Seuerus adepti fuissent.
βήρου κατ' αὐτῶν τρο Huiusce modi literis
παίων. τοιαῦτα μὲν Alexander persuasu-
δή τινα ὁ Ἀλέξανδρος rum se Barbaro, me-
ἐπτοήθη, ὡς ἐτο τω σεσθαι ἢ φοβήσειν, ὡς
tu scilicet perterrito,

ὁ ἡσυχάζων τ Βαρβάρων. ὁδὶ ὀλιγώλε φρονῶν τ ἐπεσαλμένων, ὅπλοις, ἀλλ' ὁ λόγοις οἰόμενο πλεῖσλα πράγμαλα διοικεῖσθαι, ἐνέκειλο ἄγων καὶ φέρων τὰ ῥωμαίων ἅπανλα. καὶ παρέχων λε καὶ βιππδύων Μεσοποταμίαν, λείας τε ἀπήλαυνε. καὶ τὰ ὠλκέμενα σραλόπεδα λαῖς ὄχθαις τῶν ποταμῶν, προαπίζονλά τε τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, ἐπολιόρκει. φύσει δ' ὢν ἀλαζὼν, καὶ ταῖς παρ' ἐλπίδας εὐπραγίαις ἐπαιρόμενο, πάνλα ῥᾳδίως χειρώσασθαι προσελόκα. ὧν δὲ αὐλὸν τὰ ἀναπείθονλα, οὐ μικρὰ εἰς ἐπιθυμίαν ἀρχῆς μέζονο. πρῶλο γὰρ ἐβόλμησε τῇ Παρθυαίων ἀρχῇ ὠλθεῖσθαι, Πέρσαις τε τῷ Βασιλέϊ αὐλαναιώσασθαι. μετὰ γὰρ Δαρεῖον, τ ὑπὸ ἀλεξάνδρο τὸ μακεδόνο βασιλείας παραλυθέν λα, παμπλείσοις ἐν ἔλεσι, Μακεδόνα μὲν, τὴν οἱ ἀλεξάνδρο διάδοχοι, τ ὑπὸ ταῖς αὐλοκρολαῖς ἐθνῶν ἕκασλον κλ' ἀξίαν ἅπασαν νεμόμενοι, καλὰ χώρας ἐβασίλευσαν. ἐκείνων τε πρὸς ἀλλήλους διαφερομένων, πολέμοις τε συνεχέσι τ Μακεδόνων δυνάμεως διαφθειρόσης, πρῶλο Ἀρσάκης λέγελαι, τὸ γένος Πάρθυαῖος, θαρσαλέως τὴν Βαρβαρικὴν ἡσυχίαν καὶ ἀπραγμοσύνην ἐπιλαβόμενος, ἐπὶ τὸν Πάρθον ἐπανέσλη. ὃν ὁ Μιθριδάλης ὁ Εὐπάλωρ ἐπὶ τὸν Ἀρσάκην πέμψας

ἀναπεῖσαι σὺν ἐπὶ ἐκεῖνα βαρβάρους ἀποστῶναι Μακεδόνων. τε εἰθέμην δὲ τὸ διάδημα, ἑκόντων Πάρθων καὶ τῶν πρώτων βαρβάρων, αὐτός τε ἐβασίλευσε, καὶ τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ γένος ἀπέλειπεν μέχρις Ἀρταβάνου, τοῦ καθ' ἡμᾶς γενομένου, ὃν ἀρταξέρξης ἀποκτείνας, Πέρσαις τὴν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο. τότε γὰρ τὰ πλεῖστα ἔθνη βάρβαρα καὶ Ῥωμαίων ἀρχὴ ἐπεβούλευσεν. ὡς δὲ Ἀλέξανδρῳ ἐπλήσθη, διατρίβοντι ἐν τῇ Ῥώμῃ, τὰ κατὰ τὰς ἀνατολὰς ὑπὸ τῶν

earum regionum barbaris memoratur, ut à Macedonibus deficerent, impositoq; sibi diademate Parthorum, barbarorumq; uicinorum consensu, et ipse regnum tenuit, et posteris reliquit ad Artabanum usque regem, quo interfecto Artaxerxes, regnoq; Persis restituto, uicinaque Barbaria per uim subacta, facile iam Romanam quoque potentiam lacessebat.

Quæ ubi Alexandro Romæ agenti nunciata sunt, minimè iam ferendam putans insolentiam

βαρβάρου θλιμώσσας, ὀκνῆσαι τὰ ἡγεμόνος, καλούντων ἢ αὐτὸν μὴ τῶν ἐκεῖσε ἡγεμόνων, καὶ παρὰ γνώμην, ὅμως δ' ἔσχε πρὸς ἔξοδον. ἔκλεσεν αὐτὸς ἰταλίας καὶ τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις πάντων ἐθνῶν, λογαδίαν δὲ δὴ τὴν στρατιὰν ἠθροίζοντο, ὅσοι σώματος εὐεξίᾳ καὶ ἡλικίας ἀκμῇ, εἰς μάχιμοι ὑπολήψεσθαι ἐνομίζοντο. λιπάσις τε μεγίστη πᾶσι τοῦ ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐτέθη πλωτάμιος, ἰσοῤῥόπως ἔχουσα πρὸς τὸ ἀγελόμενον τῶν ὑπερεχόντων βαρβάρων πλῆθος. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀθροίσας σὺν ἐν Ῥώμῃ στρατιώτας,

barbari, uocantibus illue se ducibus, ægre scilicet, tandémque contráque animi sui sententiam ad expeditionem se comparat. Igitur in Italia, prouincijsq; reliquis delectus habebantur cunctorum, qui uel habitudine corporis, uel ætatis uigore idonei fore ad pugnam uiderentur, motusq; ingens omnibus Romani imperij regionibus extitit delectibus habendis, qui tantæ barbarorum multitudini pares forent. At uerò Alexander, urbanis omnibus militibus

σωελθεῖν τε πάντας
κελεύσας ὃν τὸ σώμα
θὸν τοῦτον, ὃν βῆμα
τοῦ ἀνελθὼν, ἔλεξε
τοιῶδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ἀλεξάνδρου τῆς Μαμαίας.

ΕΒολόμην μὲν, ὦ
ἄνδρες συγγε-
νῶται, οὐ σωήθεις
πῶς ὑμᾶς ποιεῖσθαι
λόγους, νῦν ὧν αὐτός τε
ἐκοσμούμην νῦν δημηγο-
ρῶν, ὑμᾶς τε ἀκούον-
τας εὐφραινον. εἰρή-
νης γὰρ πολυετοῦς ἀφ-
λαύσαντον, εἴ τι καινὸν
νῦν ἀκούοιτε, ἴσως
ἂν ὡς παρ' ἐλπίδα
λεχθὲν τι ἐκπλαγείητε. χρὴ δ' ἄνδρας γεν-

conuocatis in campum, conſcenſoq; tribunali, in hanc ſententiam uerba fecit:

ORATIO ALEXANDRINI.

CVperem commilitones eiuſcemodi habere orationem apud uos, quæ & dicenti mihi, ut conſueuerat ornamentum, & uobis audientibus lætitiam conciliaret. Nam cum multos annos pacem agitauerimus, ſi quid noui nunc audieritis, fortaſſe quaſi præter ſpem acciderit, expaueſcetis. Decet autem uiros for-

ναίους τε καὶ σώφρονας
εὐχεσθαι μὴ ἐπ' ἀγαθοῖς
τὰ βέλτιστα, φέρειν τε
τὰ πρὸς ἀνάγκην πάντα. τὸ
μὲν γὰρ ἡδονῆς
πρὸς ἡμῶν ἢ ἀπόλαυσις γλυκεῖα, τὸ
δ' ἐξ ἀνάγκης κατορ
θοῦν μᾶλλον φίλτρον ἢ
ἀσφάλεια. καὶ τὸ μὲν
ἄρχειν ἀδίκων ἔργων,
ἐκ συνωμοσίαν ἔχει τὴν
πρόκλησιν, τὸ δὲ οὐκ
ὀκνῶντας ἀφεσείεσθαι
ἔκτης δικαίας σωτηρίας ἔχει τὸ θαρ-
ραλέον, καὶ ἐκ τοῦ μὴ
ἀδικεῖν, ἀλλ' ἀμύνα-
σθαι, ὑπάρχει τὸ θύελ
πι, ἀρταξέρξης ἀνὴρ
Πέρσης, τὸν ἑαυτοῦ
δεσπότην ἀρτάβα-
νον ἀπεκτόνας, τὴν τε ἀρχὴν εἰς Πέρσας

tes atq; moderatos optima quidem optare, ſed ferre quæcunque incidant. Vt enim quæcunque uoluptate agimus dulcia, ita quæ cum uirtute, glorioſa ſunt. Atque ut is qui priorem laceſſit, ipſe ſibi iniurius uidetur, ita qui propulſat iniuriam, confidentior ex conſcientia fit, atq; ex iuſtitia ſpem bonam mutuatur. Artaxerxes uir Perſa, poſteaq; Artabanum dominum ſuum interfecit, atque ad Perſas imperium

μετασήσας, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑμέτερα ὅπλα καταθρύψας, καὶ τὸ ῥωμαίων σῦξηις καταφρονήσας, πειρᾶται καταστρέχειν καὶ λυμαίνεσθαι τὰ τῆ ἡμετέρας ἀρχῆς λατόματα. ὧν ἐπειραθῶμεν, τὸ μὲν πρῶτον, γράμμασι καὶ παιδοῖ, πᾶσαι τῆ ἀπλέισου μανίας καὶ τῆ ἀλογίσου ὠθυμίας, ὁ δὲ βαρβάρων φρόμενος ἀλαζονείᾳ, οὔτε μένειν οἵοι βούλεται παρακλῆται τε ὑμᾶς εἰς μαχίω. μὴ μέλλωμεν, μὴ δὲ ὀκνῶμεν, ἀλλ' οἱ μὲν πρεσβύτατοι ὑμῶν ὑπομνήσατε ἐκεῖνου τὸ προπαίων, ἃ μετὰ Σεβήρου, καὶ

transtulit, etiam nostra arma lacessere despecta maiestate Romana, etiam incursare ac uastare nostras prouincias aggreditur. Huic ergo per literas à principio studui persuadere, ut inexplebilem illam uecordiam omitteret, néue aliena concupiscceret. At ille barbara insolentia prouectus, neque se continere suis sedibus iam uult, & nos ad pugnam prouocat. Ne cunctemur igitur, néue prælium detrectemus, sed quicunque seniores hic adestis, admonete quampriumum illum tropæorum, quæ plurima aduersus barbaros Seuero atque

Antonino parente meo ducibus excitastis. Quibus autem ætas integra est, laudem hanc in primis, ac gloriam concupiscite, ut intelligãt omnes scire uos non solum pacem mansuete ac reuerenter colere, uerum etiam cum res postulat fortißime præliari.

αὐτωνίνου τοῦ ἐμοῦ πατρός, ἡγέρατε πολλάκις κατὰ βαρβάρων. οἷσδ' ἐν ἀκμῇ ὄντες, σὺν ξηλώσει καὶ λαλέως ὠθυμήσατε, λέξαντος, ὅτι ἄρα καὶ εἰρωνίαν ἄγειν πράως καὶ μετ' αἰδοῦς ἐπίστασθε. καὶ τὰ πολεμικὰ, καὶ χρείας ἀναγκαίας, γυναίως κατορθῶτε. ὁ δὲ βάρβαρον πρὸς μὲν τὰ παρόντα καὶ ὀκνοῦντα θαρσύνεται, καὶ δ' αὐτιπίπτοντι ὁμοίως ἀντέχει. ἐπεὶ μὴ ἐκ συστάσεως αὐτοῖς ἡ μάχη, κατὰ τῶν ἀλλοπάλων, ὥσπερ ἔνιοι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀφορμῆς ἢ φυγῆς διωκόμενοι νομίζουσιν, ὅπερ ἂν ἔχωσι δὲ

Quippe barbari ut cedentibus, detrectantibusq; acriter instant, ita repugnantibus minimè resistunt. Neque enim illis collata acies spem uictoriæ pollicetur, sed excursibus, fugáque tentes, lucrari se emũ putant, quæ scilicet

ἁρπαγῆς. ἡμῖν τε καὶ τὸ εὔτακτον ἅμα τῶν κοσμίῳ ὑπάρχει. καὶ νικᾶν αὐτοὺς ἀεὶ δεδιδάγμεθα. Τοιαῦτά τινα εἰπόντα τὸν ἀλέξανδρον πᾶς ὁ στρατὸς ἀνευφήμησε, πρὸ θυμίαν τε πᾶσαν ἐν τὸ πολεμεῖν ὑπισχνεῖτο. ὅδ' ὠθιδοὺς αὐτοῖς χρήματα μεγαλοφρόνως, εὐτρεπίζεσθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον ἐκέλευσε. κατελθὼν τε εἰς τὴν σύγκλητον βουλὴν, καὶ τοῖς προειρημένοις ὅμοια διαλεχθεὶς, ἐπήγγειλε τῆς ἔξοδον. καταλαβούσης δὲ τῆς ὡρισμένης ἡμέρας, θύσας τὰς ἐπὶ ταῖς ὀδοῖς νομισμένας ἱερουργίας,

rapuerunt. At nos cum omnia composita, ordinataq; habeamus, tum illos uincere ac profligare semper didicimus. Talia quædam locutũ Alexandrum, alacri uociferatione milites exceperunt, ac se promptißimos ad bellandum ostenderunt. Ille diuiso largiter stipendio, iubet ad iter accingi, mox ad eam fermè sententiam locutus in senatu, diem discessui præstituit. Quæ ubi aduenit, sacris more peractis, deducente

παραπεμφθείς τε ὑ-

πὸ τῆς συγκλήτου, καὶ παντὸς τοῦ δήμου, τῆς ῥώμης ἀπῆρεν, ὠθιστρεφόμενος ἀεὶ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ δακρύων. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ δημοτέων ἦν τις, ὃς ἀδακρυτὶ παρέμπεν αὐτόν. πόθον γὰρ ἑαυτοῦ τῶν πλήθει ἐμπεποιήκει, ἀνατραφείς τε ὑπ' αὐτοῖς, καὶ μετρίως ἄρξας τοσούτων ἐτῶν. μετὰ πολλῆς δὲ σπουδῆς ποιησάμενος τῆς πορείαν, τά τε ἰλλυρικὰ ἔθνη καὶ στρατόπεδα ἐπελθὼν, πλείστην τε δύναμιν ἠᾀκεῖθεν ἀθροίσας, εἰς τὴν αὐτιόχειαν ἀφίκετο. ἐκεῖ δὲ γενόμενος, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξήρτυε, γυμνάζων

senatu, populoq; uniuerso, Roma proficiscitur, re spectans identidem, ac lachrymans. Sed neque popularium quisquam fuit, qui siccis oculis aspexerit abeuntem. Quippe omnem multitudinem sui cupidam habebat, educatus ab ipsis, imperioq; tam multos annos modestissimè administrato. Cæterum, festinato itinere cum Illyricas etiam gentes, exercitusq; lustrasset, magnis inde quoq; uiribus collectis, Antiochiam cõtendit. In ea ciuitate quæ belli usus postularet, diligẽter comparabat, exercendis etiam

τε τοὺς στρατιώτας, καὶ τὰ πολεμικὰ ἀσκῶν. ἔδοξε δὲ αὐτῷ πρεσβείαν πάλιν πέμψαι, πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ περὶ εἰρήνης καὶ φιλίας διαλέγεσθαι. ἤλπιζε γὰρ αὐτὸν πείσειν ἢ φοβήσειν, αὐτὸς παρών. ὁ δὲ βάρβαρος τοὺς μὲν πρέσβεις τῶν ῥωμαίων ἀπέπεμψεν ἀπράκτους, αὐτὸς δὲ ἐπιλεξάμενος τετρακοσίους, Περσῶν τοὺς μεγίστους, ἐσθῆσί τε πολυτελέσι καὶ χρυσῷ κεκοσμημένους, ἵππων τε καὶ τόξων πρασκευῇ, πρέσβεις ἔπεμψε δὴ πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, καταπλήξειν οἰηθεὶς τοὺς ῥωμαίους, τῇ τε ὄψει καὶ

militibus, ac cæteris bellicis muneribus pertractandis intentus. Visum igitur illi est legationem iterum mittere ad Persarum regem, quæ de pace, amicitiaq; cum illo ageret. Nam cum ipse iam afforet, minimè desperabat, aut persuasurum quæ uellet, aut certe perterrefacturum. Enim uerò Barbarus Romanos oratores re infecta domum remisit. Ipse quadringẽtos è suis, proceritate insignes, uestitúque eleganti, auroq; exornatos, equis atq; arcubus cõspicuos legatos ad Alexandrum mittit, perterritũ iri Romanos, putans aspectu illo nos

τῷ σχήματι τῶν Περσῶν. ἔλεγε δὴ ἡ πρεσβεία, ὅτι δὴ κελεύει μέγας βασιλεὺς ἀρταξέρξης, ἀφίστασθαι ῥωμαίους τε καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν, Συρίας τε ἁπάσης, ἀσίας τε τῆς εὐρώπῃ ἀντικειμένης, ἐᾶσαι δὲ ἄρχειν Πέρσας, μέχρις ἰωνίας τε καὶ Καρίας, καὶ ὅσα αἰγαίῳ καὶ Πόντῳ ἔθνη διαιρεῖται. εἶναι γὰρ αὐτὰ, Περσῶν προγονικὰ κτήματα. τοιαῦτά τινα τῶν τετρακοσίων πρέσβεων ἀπαγγειλάντων, κελεύει ὁ ἀλέξανδρος τοὺς τετρακοσίους συλληφθῆναι. καὶ πρελόμενος πάσης τῆς περικειμένης σκηνῆς,

cultuq; Persarum. Legationis eius hæc erat sententia: Iubere magnũ regem Artaxerxẽ Romanos, eorumq; principem Syria omni, Asiaq;, quæcunque ex aduerso Europæ sita est, decedere, sinere Persas Ionia, Cariaq; tenus dominari, omnibusq; ijs regionibus quas mare Ægæum, Pontúsque disterminat.

Hæc afferentes legatos quadraginta comprehendi Alexander iubet, omniq; adempto cultu

εἰς φρυγίαν ἐξέπεμψε, δοὺς οἰκίας τε οἰκεῖν, καὶ χώραν γεωργεῖν, τοσαύτην αὐτοῖς ἐφ' οἷς ἐδικάσθησαν τιμωρίαν, ὡς οἴκαδε μὴ ἐπανελθεῖν. ἀκτεῖναι γὰρ ἀνόσιον, οὐδὲ ἀνδρεῖον, ἡγήσατο μήτε μαχομένους, καὶ τὰ ἐλευθερωθέντα ὑπὸ τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς ἀγγέλλοντας. τούτων δὴ οὕτω πραχθέντων, παρασκευαζόμενος τε τὸν Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥωμαίων στρατὸν, ἐς τε τὴν βάρβαρον γῆν ἐσβαλεῖν, ἐγγόνοις τε καὶ ἀρχαίοις τῶν, ἀπό τε αἰγύπτου ἐλευθερωτῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν κατὰ

in Phrygiam relegat, uicis, agris que conceßis, quos colerent, contentus hoc ſupplicio interdicti in patriam reditus, quippe occidere nefarium facinus, minimeq; uirile arbitrabatur, neque in acie captos, & ſui regis mandata executos. His ad hunc modum peractis, comparante iam ſe, ut fluuios transgrederetur, Alexãdro, ac Romanorum exercitum in Barbarorum agros deduceret, defecerunt ab illo milites nonnulli ex Ægypto acciti, neque non in

Συρίαν, καινοποιῆσαί τινα ἐπιχειρησάντων περὶ τὴν βασιλείαν. οἱ ταχέως φωραθέντες ἐκολάσθησαν. ἀλλὰ καί τινα τῶν στρατοπέδων μετέστησεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς ἕτερα χωρία, ὡς τὴν εἴσοδον τοῖς βαρβάροις τὴν εἰς τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν κωλύειν τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομάς. τούτων δὴ αὐτῷ διοικηθέντων, ὅτε τὸ στράτευμα ἐπαμπλήθυσε συχνῷ λεγομένῃ, ὅτε δὴ αὐτίπαλα καὶ ἰσόρροπα ἐφάνη τὰ ἑαυτοῦ στρατεύματα τῷ πλήθει τῶν βαρβάρων, σκεψάμενος σὺν τοῖς φίλοις, ἔνθεν τὸ στρατιωτικὸν εἰς τρεῖς μοίρας.

Syria quoque res nouas contra imperium moliri alij, ſed uniuerſi tamen oppreßi ſtatim, ſupplicioq; affecti ſunt.

Quoſdam etiam exercitus in regiones alias tranſtulit Alexander, ut inde Barbarorum incurſiones facilius arcerentur.

Quibus ordinatis rebus, magnoq; iam coacto exercitu, cum primum ſe haud imparem fore aduerſariorum copijs credidit, de amicorum ſententia milites tri fariam diſtribuit.

Sic ut unam partem iuberet, spectantem ad septentriones, facere iter per Armeniam, quæ regio amica Romanis uidebatur, atque illinc Medorum fines incursare. Alteram item ad septentrionem per barbarorũ agros contendere, ubi confluentes Tigris et Euphrates, densissimis paludibus excipi, atque ob id eorum latere egressus dicuntur.

Tertiam porrò exercitus partem ipse adducturum se aduersus Barbaros medio iam itinere pollicebatur. Ita enim putabat diuersis

itinerib. imperatos eos, ac sic nec opinantes oppressurum, Persarumq; copias semper ingruentibus Romanis occurrantes, distractum iri, atque imbecilliores futuras, minusque ordinate præliũ suscepturas. Neque enim mercenario milite utũtur barbari, quẽ admodum Romani consueuerunt, neq; statiuis castris exercitus habẽt, qui bellorũ actibus exerceantur, sed omnis multitudo uirorum, nonnunquam autem mulierum quoq; regis congregantur imper. quæ mox bello peracto, suas protinus in sedes dimittitur, ea demum præmia

σας, ὅσα ἂν ἐξ ἁρπαγῆς αὐτῷ περιγένηται. τόξοις τε καὶ ἵπποις οὐκ εἰς τὸ πολεμεῖν μόνον χρῶνται, ὥσπερ ῥωμαῖοι, ἀλλ' ἐκ παίδων σὺν αὐτοῖς ἀνατρέφονται. Ἐθηρῶντες διαιτῶντες, οὔτε τὰς φαρέτρας ποτὲ ἀκρτιθέμενοι, οὔτε τῶν ἵππων ἀκρβαίνοντες, ἀεὶ δὲ αὐτοῖς χρώμενοι, ἢ κατὰ πολεμίων ἢ κατὰ θηρίων. ἀλέξανδρος μὲν οὖν, ὡς ᾠέτο, ἄριστα βεβούλευτο. ἔσφηλε δὲ αὐτοῦ τῆς γνώμην ἡ τύχη. τὸ μὲν γὰρ πεμφθὲν δι' ἀρμενίας στρατιωτικὸν, μόλις καὶ χαλεπῶς ὑπερβαλὸν τὰ τῆς χώρας ὄρη, τραχύτατά

belli referens, quæ cuique ex rapina superfuerint. Arcubus autem, & equis non in prælio tantum more Romanorum utuntur, sed à pueritia usque enutriuntur unà, uenatu inuigilantes, pharetratiq; semper ac nunquam ex equis desilientes, siue bellum gerant, siue feras conficiant.

Sed hoc Alexandri consiliũ, etsi longè optimum prima specie uidebatur, statim tamen fortuna destituit, siquidem exercitus contendere per Armeniam iussus, uix, ægræ que superatis eius regionis asperrimis,

τε ὄντα καὶ ἠρημνωδέστατα, πλὴν ἔτι θέρους ὄντος, ἀνεκτὴν εἶχε τὴν πορείαν, ἐμβαλὸν εἰς τῆς Μηδίων χώραν. ἐπόρθει τε αὐτῆς, καὶ πολλὰς ἀνέπρησε κώμας, λείαν τε ἀπήγαγεν. ὁ δὲ Πέρσης μαθὼν ἐπήμυνε κατὰ δύναμιν, ἀπείργειν δὲ τοὺς ῥωμαίους οὐ πάνυ τι ἐδύνατο. τραχεῖα γὰρ οὖσα ἡ χώρα, τοῖς μὲν πεζοῖς, καὶ τὴν βάσιν εὐπαγῆ καὶ τὴν πορείαν εὐμαρῆ παρεῖχεν. ἡ δ' ἵππος τῶν βαρβάρων, ὑπὸ τῆς τῶν ὀρῶν τραχύτητος, ὁμοῦ καὶ πρὸς δρόμον ἐπείχετο, Ἐκ καθιππεύειν ἢ ἐπιέναι ἐκωλύετο. ἡ κόνις δὲ

præruptissimisq; montibus, quanquam æstas tolerabilius iter faciebat, impetu in Mediam facto, uicos concremauit, prædamq; abegit.

At rex Persarum intellecta re, confestim quàm maximis potuit copijs auxilio adfuit.

Cæterum arcere illinc Romanos minimè poterat. Quippe aspera regio, peditibus quidem stabilem gressum, facilemq; transitum præbebat. At barbarorum equitatus montium asperitate, & cursum difficiliorem, & iter habebat impeditius. Nuncia

τινευ ἀγγέλλοντες τοῦ Πέρσῃ, ὡς ἄρα φαίνοι το ῥωμαίων στρατὸς ἕτερος, ἐν τοῖς ἑῴοις μέρεσι Παρθυαίων, τά τε πεδία κατατρέχουσι. διόπερ φοβηθεὶς ἐκεῖνα, μὴ τὰ ἐν παρθοις ῥᾳδίως λυμηναίμενοι, εἰς Πέρσας ἐμβαλωσι, καταλιπών τινα δύναμιν, ὅσην αὐτάρκη ᾠέτο ῥύεσθαι Μηδίαν, αὐτὸς σὺν παντὶ τοῦ στρατοῦ εἰς τὰ ἑῷα μέρη ἠπείγετο. ἡ δὲ τῶν ῥωμαίων στρατιὰ τὴν πορείαν ἀμελέστερον ἐποιεῖτο, μή τέ τινος φαινομένου μή τε ἀνθεστῶτος. ἤλπιζέ τε τὸν ἀλέξανδρον σὺν τρίτῃ μοίρᾳ, γενναιοτάτῃ οὔσῃ καὶ μεγίστῃ,

tum dein regi est, exercitum alterum Romanorum, Parthorum in agros, qua ad orientem spectant, impetum fecisse. Quare metuens, ne Parthis facile superatis, mox in Persiam grassarentur, relictis copijs quantæ ad tuendam Mediam satis fore uidebantur, ipse cum toto exercitu ad Orientis partes accelerabat. Cæterum exercitus Romanus cõparente ac repugnante nullo, negligentius iter faciebat, ratus Alexandrum cum tertia parte copiarũ, quæ maximæ, ualentißimæq; forent,

εἰς μέσους ἐμβεβληκέναι τοὺς βαρβάρους, ἠᾀκείνους ἀνθελκομένους, ἀεὶ πρὸς τὸ ἐνοχλοῦν, σχολαιτέραν αὐτοῖς καὶ ἀδειεστέραν πρέξειν τῆς ἔφοδον. προείρητο γὰρ πᾶσι τοῖς στρατοῖς ὑπερτρέχειν. καὶ τόπος ὥριστο, εἰς ὃν καὶ ὅπου συνελθεῖν ἔδει πάντα τὰ ἐμπίπτοντα, καὶ ἐν μέσῳ χειρουμένους. ἔσφηλε δὲ αὐτοῦ ὁ ἀλέξανδρος, μή τε εἰσαγαγὼν τὸν στρατὸν, μήτε εἰσελθὼν, ἢ διὰ δέος, ἵνα μὴ δὴ αὐτὸς κινδυνεύοι ψυχῇ καὶ σώματι, ὑπὲρ τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, ἢ τῆς μητρὸς ὑπισχούσης, γυναικείᾳ δειλείᾳ καὶ ὑπερβαλλούσῃ φί-

in medios incurrisse barbaros. Itaque restitantibus illis, atque ob id exercitum retentantibus, minimè sibi properandum putabat, ut qui se tutos crederent, præstituto antea loco, in quem pariter uniuersi cũ præda abacta, captiuisque omnibus conuenirent. Sed eos Alexander fefellit, neque enim aut ipse uenit, aut exercitum adduxit, incertum metú ne proprio, ne ipse imperium tuendo uita periclitaretur, an quia mater retinuerit, muliebri pauore & charitate fi-

λοτεκνίᾳ. ἤμβλυνε γὰρ αὐτοῦ τὰς πρὸς ἀνδρείων ὁρμὰς, πείθουσα δεῖν ἄλλους ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύειν, ἀλλὰ μὴ αὐτὸν παρατάττεσθαι. ὅπερ τοῦ εἰσελθόντα ῥωμαίων στρατὸν ἀπώλεσεν. ὁ γὰρ Πέρσης σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει ἐπελθὼν, οὐ προσδοκῶντος τοῦ στρατοῦ, ἐκπεριελθὼν, καὶ ὥσπερ σαγηνεύσας, πανταχόθεν τε τοξεύων διέφθειρε τὴν δύναμιν τῶν ῥωμαίων, ὀλίγων τε πρὸς πολλοὺς ἀνθίστασθαι μὴ δυναμένων, καὶ ἀεὶ τὰ γυμνὰ ἑαυτῶν, εἰς ἃ ἐτοξεύοντο, φραττόντων τοῖς ὅπλοις. ῥύεσθαι γὰρ αὐτοῖς τὰ σώματα, οὐ μαίχεσθαι,

lij nimia. Siquidem omnes illius generosos spiritus retundebat, suadens alios potius periculis exponeret, quàm ipse in acie consisteret. Quæ res exercitum Romanum fines barbarorum ingressum planè prodidit. Etenim Persarum rex omnibus copijs occurrens, imparatis, miniméque expectantibus, quasiq; intra retia undique concludens, omnem Romanorum exercitum profligauit. Quippe pauci plurimis resistere haud poterant, semperq; nudas corporis partes armis aduer-

ἀγαπητὸν ἦν, ἔστε δὴ πάντες, εὖ τὸ αὐτὸ συναλισθέντες, καὶ τῇ τῶν ἀσπίδων προβολῇ ὥσπερ τειχίσαντες, ἀπεμάχοντο ἐν σχήματι πολιορκίας, βαλλόμενοι πανταχόθεν καὶ τιτρωσκόμενοι, ἀντισχόντες, εἰς ὅσον ἐνδέχεται, ἀνδρείως, τὸ τελευταῖον πάντες διεφθάρησαν. μεγίστη τε αὕτη συμφορὰ, καὶ οὐ ῥᾳδίως μνημονευθεῖσα, ῥωμαίους ἐπέσχε, δυνάμεως μεγίστης διαφθαρείσης, γνώμῃ καὶ ῥώμῃ, μηδεμιᾶς τῶν ἀρχαίων ἀπολειούσης. τόν τε Πέρσην, εἰς ἐλπίδα μειζόνων πραγμάτων, ἐτύφωσε τηλικούτων ἔργων εὐπραγία.

sus impetum sagittarum protegebant, satis præclarè agi secum existimãtes, si nulla ædita pugna integri receßissent. Sed cum aliquandiu confertim clypeis sese quasi muro circumsepissent, atque omnes undique uelut urbs aliqua oppugnarentur, consauciarenturq;, tandem ubi diu fortiter restiterant, occidione occiderunt. Ingens hæc calamitas, & qualis nulla facile memoratur, Rom. incidit, amisso ingenti exercitu, uel fide uel robore cuilibet antiquorum exercituum conferendo. Persam uerò maiorum spe, impleuit tantarum successus rerum.

ὡς δὲ ταῦτα τῷ ἀλεξάνδρῳ ἐδηλώθη, χαλεπῶς νοσοῦντι, εἴτε διὰ δυσθυμίαν εἴτε διὰ τὴν τοῦ ἀέρος ἀήθειαν, αὐτός τε δυσφόρως ἤνεγκε, καὶ ὁ λοιπὸς στρατὸς ἠγανάκτησε πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἐχαλέπαινεν, ὅτι δὴ ψευσαμένου αὐτοῦ, καὶ μὴ τηρήσαντος τὰ συνθήματα, προδοθείη ὁ εἰσελθὼν στρατός. πλὴν ὁ ἀλέξανδρος, μήτε τῆς νόσου φέρων καὶ τὸ πνιγῶδες τοῦ ἀέρος, τοῦ τε στρατοῦ παντὸς νοσοῦντος, καὶ μάλιστα τῶν ἰλλυρικῶν στρατιωτῶν, οἳ ὑγρῷ καὶ χειμερίῳ ἀέρι ἐνειθισμένοι, τροφάς τε πλείονας

Quæ ubi nunciata Alexandro sunt, grauißime tunc ægrotanti, siue ex mœrore animi, siue insolentia cœli, cum ipse tulit molestißime, tum exercitus omnis grauiter imperatori succensebat. Quippe ipsius mendacio, minime signis seruatis, proditos ab eo suos milites dictitabant. Cæterum, Alexander morbi, cœliq; illius æstuosi impatiens, laborante pariter omni exercitu, maximeq; Illyricianis, qui humido, hibernóque cœlo insueti, largius que cibum

συνήθως εἰσφερόμενοι, χαλεπῶς νοσοῦντες διεφθείροντο. ἐπανελθεῖν τε εἰς τῆς ἀντιόχειαν ἐβουλεύσατο. καὶ πέμψας, τὴν ἐν Μηδίᾳ στρατὴν ἐπανελθεῖν ἐκέλευσεν. ἐκεῖνος μὲν ὁ στρατὸς ἐπανιὼν, πλεῖστος ἐν τοῖς ὄρεσι διεφθάρη, καὶ ἠκρωτηριάσθη σὺν ὀλίγοι ἐν δυσχειμέρῳ χώρᾳ, ὡς ὀλίγους πάνυ ἐκ πολλῶν ἐπανελθεῖν. τὸ δὲ σὺν αὐτῷ πλῆθος ὁ ἀλέξανδρος εἰς τῆς ἀντιόχειαν ἐπανήγαγε, πολλῶν καὶ δὲ ἐκείνης τῆς μοίρας ἀπολωλότων, ὡς μεγείστην ἐνεγκεῖν δυσθυμίαν τῷ στρατῷ, καὶ ἀλεξάνδρῳ ἀδοξίαν,

capientes, lætaliter ægrotabant, redire Antiochiam constituit, accitis etiam eo militibus, qui montium tamen atq; hyemis asperitate attriti, paucißimis tantum reliquis, perierant.

Copias autem quas secum Alexander habebat, Antiochiam reduxit, multis inde quoque amißis.

Quare magnum exercitui mœrorẽ, magnũ Alexandro dedecus ea res

σφαλέντι καὶ γνώμῃ καὶ τύχῃ, καὶ τῶν τριῶν μοιρῶν τοῦ στρατοῦ, ὧν ἐνείμε τὸ πλεῖστον ἀποβαλόντι, διαφόροις συμφοραῖς, νόσῳ, πολέμῳ. ἡρύει. γενόμενος δὲ ἐν τῇ αὐτοιχείᾳ ὁ ἀλέξανδρος, αὐτός τε ῥᾳδίως ἐπεῤῥώσθη, τοῦ εὐψυχεῖ καὶ ἐνύδρῳ τῆς πόλεως, μετὰ τὴν ἐν Μεσοποταμίᾳ ξυρὸν αὐχμόν, τούς τε στρατιώτας ἀνεκτᾶτο. καὶ ἐφ' οἷς ἐλελύπηντο, παρεμυθεῖτο μεγαλοδωρίᾳ χρημάτων. οὐδὲν γὰρ μόνον, εἰς εὐνοίας ἀνάκτησιν στρατιωτῶν, ἐνόμιζε φάρμακον. δύναμίν τε ἤθροιζε, καὶ παρεσκεύαζεν, ὡς δὴ πάλιν

atulit, cum scilicet omnibus locis fortuna illius consilium fefellerit. Siquidem plurimi è triplici illo exercitu (ita namque distribuebat) desiderati sunt diuersis calamitatibus, morbo, ferro, frigore. Vt uerò Antiochiam peruenit Alexander, facile & ipse conualuit, spiritu illo cœli & aquarum abundantia, post æstuosos Mesopotamiæ calores refectus, & milites uniuersos recreauit, consolatus etiam mœstitiam illorum pecunijs elargiendis. Id enim solũ ualere ad conciliandos militum animos arbitrabatur. Copias autem instaurabat, comparabátque de integro, quasi iterum

ἐπάξων Πέρσαις, εἰ ἐν οχλοῖεν, καὶ μὴ ἡσυχάζοιεν. ἀπηγγέλλετο δὴ καὶ ὁ Πέρσης λύσας τὴν δύναμιν, καὶ ἑκάστους εἰς τὰ ἑαυτοῦ ἀποπέμψας. εἰ γὰρ καὶ ἐκ τοῦ ἡρείττονος ὑπέρτεροι ἐδόκουν γεγενῆσθαι οἱ βάρβαροι, πλὴν ὅμως ἐτετρύχοντο, ταῖς τε κατὰ Μηδίαν πολλαῖκις γενομέναις συμβολαῖς, τῇ τε ἐν Παρθίᾳ μάχῃ, πολλῶν μὲν πεσόντων, παμπλείστων δὲ τετρωμένων. οὐ γὰρ ἀνάνδρως οἱ ῥωμαῖοι ἡττήθησαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οὐδὲ πολεμίους, ἔσθ' ὅπῃ κακώσαντες, πρὰ οὐδὲν δὲ ἀπολόμενοι, παρ' ὅσον πλήθει

in Persas exercitum deducturus, si molesti esse pergerent, neq; ab iniuria desisterent, sed et rex Persarum dimisisse milites suam quenque domum nunciabatur. Nam quamuis bello superiores fuisse barbari uiderentur, tamẽ prælijs crebris in Media, Parthiáque gestis pars ceciderant, alij attriti, & saucij superfuerant. Neque enim segniter Romani deuicti, sed ipsi quoq; interdũ exitiosi hostibus, nullaq; adeò re magis perierunt, quàm quoniam

ἐλάττους εὑρέθησαν, ὡς σχεδὸν ἰσαρίθμου γενομένου τῶν ἑκατέρωθεν πεσόντος στρατῶν, τὸ περιλειφθὲν τῶν βαρβάρων πλήθει, ἀλλ' οὐ δυνάμει δοκεῖ νενικηκέναι. δεῖγμα δὲ τοῦτο οὐ μικρὸν τῆς βαρβάρων κακώσεως. ἐπεὶ γοῦν τριῶν ἢ τετραίρων ἡσύχασαν, οὐδ' ἐν ὅπλοις ἐγένοντο. ἅπερ μανθάνων ὁ ἀλέξανδρος (καὶ οὗτος ἐν τῇ αὐτοχείᾳ διέτριβεν) εὐθυμότερος ἦν καὶ ἀδεέστερος γενόμενος, καὶ μένης αὐτοῦ τοῦ περὶ τὰ πολεμικὰ φροντίδος, ταῖς τοῦ πόλεως ἐσχόλαζε τρυφαῖς. οἰομένου δὲ αὐτῶν, τὰ ἐν Πέρσαις, ἐν εἰρήνῃ μὲν

pauciores deprehensi. Nam cum ferè par utrinque numerus cecidisset, reliquiæ illæ barbarorum nõ quidem fuisse uiribus superiores, sed numero uidebantur. Cuius rei argumentum est, quod triennio mox aut quadriennio barbari nequaquam arma resumpserunt. Quibus intellectis Alexander Antiochiæ commorabatur, hilariórque iam & liberior, laxatis bellorum curis, urbis eius delicijs indulgebat.

Enimuerò putante illo tũ quieturos Persas, aut

συγκείμενα ἡσυχάζειν, ἔχειν δὲ ἀνακωχὴν καὶ μέλλησιν τοῦ βαρβάρου, πρὸς τὸ πάλιν ἐπάγειν τὸν στρατῶν, ὃς ἅπαξ διαλυθεὶς, οὐ ῥᾳδίως ἠθροίζετο, ἅτε μὴ συντεταγμένος, μὴ δὲ συνεστὼς, ἀλλ' ὄχλος μᾶλλον, ἢ στρατὸς ὑπάρχων, καὶ τῶν ὑπλιτισμῶν αὐτοῖς τοσούτων ὄντων, ὅσον ἂν ἕκαστος ἀφικνούμενος πρὸς τὸ ἑαυτοῦ χρειῶδες ἐπενέγκοντες, καὶ δυσαποσπάστως τε καὶ δυσόκνως καταλιπόντων τέκνα καὶ γυναῖκας, καὶ τῆς οἰκείας χώρας, αἰφνιδίως ἄγγελοί τε καὶ γράμματα ἐτάραξε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ εἰς μείζονα φροντίδα

sanè multum spatij, moræq; intercessurũ, priusquam exercitum de integro cogerent, haud facile cum semel dißipatus est, in unum coeuntem, utpote incertum atque inordinatum, uulgusq; potius quàm exercitum, tantumq; cõmeatuum habentem, quantum sibi unusquisque ad præsentem usum domo attulisset. Præterea ægrè filios, uxorèsque, & sedes proprias relinquentem, statim nuncij, literæ'que ab Illyricis procuratoribus adfuerunt, quieum uehemẽter

γενέβαλον, ὥστε ἀλαύειν αὐτοὺς ἐμπεσόντας τῇ ἰλλυρίδος ἡγεμονίᾳ, ὅτι ἄρα Γερμανοὶ, ῥῆνον καὶ ἴστρον διαβαίνοντες, τὴν ῥωμαίων πορθοῦσιν ἀρχὴν, καὶ τὰς ὑπὸ ταῖς ὄχθαις στρατόπεδα ὑπεκείμενα, πόλεις τε καὶ κώμας πολλῇ δυνάμει καταδρέχουσιν, εἰ μὴ τὸ ἐκείνων ὀλίγῳ διανύνων τὰ ἰλλυρικὰ ἔθνη, ὁμορροῦντα καὶ γειτνιῶντα τὰ λίαν δεδιέναι τοίνυν τῆς αὐτοῦ παρουσίας καὶ τοῦ στρατοῦ πανοῦργος, ὃς δὴ σὺν αὐτοῖς. πλησθέντα δὴ ταῦτα τοῦ τε ἀλεξάνδρου ἐτάραξεν αὐτοὺς ἐκεῖ ἰλλυρικοῦ στρατιώτας ἐλύπησε,

perturbarent, curamq; animo maiorem injicerent. Quippe significabant Germanos Rhenum, Danubiumq; transgressos, Romanos in fines hostiliter intrasse, oppugnareq; iam exercitus ripis insidētes, perque urbes & uicos magnis copijs excurrere. Quapropter haud leuiter Illyricas nationes cõterminas, uicinasq; Italiæ periclitari. Opus esse igitur ipsius præsentia, totoq; quantũ secum exercitum haberet. Hæc & formidinem Alexandro, et Illyricis militib. mœstitam attulerunt,

ἁπλῇ δυκοῦντας δεῖχθαι συμφορᾷ, ἐκ ἐῶν πεπόνθεσαν, περ σαις μαχόμενοι, ἐκ τε ὧν ἐπυνθάνοντο αὐτοὶ οἰκείους ἔκασοι, τὸν Γερμανῶν ἀπολωλότας. ἠγανάκτουν δὴ, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἔχον ἐν αἰτίᾳ, ὡς τὰ τὸν ταῖς ἀνατολαῖς ἁπὶ ἀμέλειαν ἢ δειλίαν προσδεδωκότα, πρός τε τὰ ἀρκτῷα μέλλοντα καὶ ὀκνοῦντα. ὧδε δὲ καὶ αὐτοὶ πέρσοι ἀλεξάνδρῳ, τοῖς τε σωτῆσι φίλοις ἤδη, καὶ πόλει αὐτῇ ἰταλίας. ὃ γὰρ ὅμοιον ἦν τῷ τὲ ἐκ Γερμανῶν δείνδυνον, οἷον ἐκ Γερμανῶν. οἱ μὲν γὰρ τὸν ταῖς ἀνατολαῖς κατοικοῦντες,

quippe duplici se calamitate usos intelligebant, quod & ipsi malè accepti in acie aduersus Persas fuerant, & suos domi cæsos à Germanis audiebant. Quare indignabantur, atque Alexandro succensebant, tanquam res in oriente prius, uel metu, uel negligentia prodidisset, nunc autem rebus ad septentrionem uocantibus, metu cunctaretur. Erant autem Alexander iam, atque amici illius etiam de ipsa Italia soliciti. Neq; enim par periculũ à Persis atque à Germanis impendebat. Nam qui sub orientẽ habitant

μακρᾷ γῇ καὶ θάλαττῃ πολλῇ διῃρημένοι, τὴν ἰταλῶν χώραν μόλις ἀκούουσι. τὰ ἰλλυρικὰ δὲ ἔθνη, στενὰ ὄντα, καὶ οὐ πολλὴν ἔχοντα τῆς ὑπὸ ῥωμαίοις γῆν, παρὰ τοσοῦτον ὁμόρους καὶ γείτονας ποιεῖ Γερμανοὺς ἰταλιώταις. ἐπαγγέλλει δὴ ἄκων μὲν καὶ ἀσχάλλων τῆς ἔξοδον, πλὴν τῆς ἀναγκης αὐτὸν καλούσης. καταλιπὼν τε δύναμιν, ὅσην αὐτάρκη ᾤετο ῥύεσθαι τὰς ῥωμαίων ὄχθας, τά τε στρατόπεδα καὶ τὰ φρούρια ἠθιμελέστερον τειχίσας, καὶ πληρώσας ἕκαστα τοῦ ὡρισμένου στρατοῦ, αὐτὸς Γερμανοὺς ἠπείγε-

magno terrarum, marisq; interuallo discreti, Italiæ uix nomen audiunt. At Illyricæ gentes angustæ uidelicet, neque multum agri Romanis subiecti possidentes, solæ discrimen faciunt inter Italiam atque Germaniam. Edicit itaque profectionem ingratis, atq; ægreferens, sed urgente tamen necessitate. Relictis autem copijs, quantas fore satis tuendis Romanis ripis arbitrabatur, castrisque & castellis diligentius communitis, ac præsidio firmatis, ipse aduersus Germanos cum

τὸ, ἅμα τῷ λοιπῷ πλήθει. αὐύσας δὲ τὴν ὁδὸν μετὰ πολλῆς ἀσουδῆς, ἐπέστη ταῖς τοῦ ῥήνου ὄχθαις, καὶ τὰ πρὸς τὸν γερμανικὸν πόλεμον πρεσκευάζεν. τόν τε ποταμὸν ναυσὶ διαλαμβάνων, ὡς πρὸς ἀλλήλας συνδεθεισῶν, γεφυρωθέντα, εὐμαρῆ τὴν διάβασιν τοῖς στρατιώταις παρέξειν ᾤετο. μέγιστοι γὰρ δὴ οὗτοι ποταμῶν ὑπ' ἄρκτῳ ῥέουσι, ῥῆνος καὶ ἴστρος, ὁ μὲν Γερμανοὺς, ὁ δὲ Παίονας παραμείβων. οἱ θέρους μὲν ναυσίπορον ἔχουσι τὸ ῥεῖθρον, διὰ βάθος τε καὶ πλάτος, τοῦ δὲ χειμῶνος, παγέντου ὑπὸ τοῦ

reliqua omni multitudine approperabat. Confectóque celeriter itinere constitit ad Rheni ripas, atque ibi res ad bellum necessarias comparabat. Pontémque primo iunctis inter se nauigijs fecit in Rheno flumine, ut per eum exercitus transgrederetur. Quippe hi maximi fluminum sub septentrione feruntur, Rhenus ac Danubius, quorum alter Germanos, alter Pannonios præterfluit. Atque æstate quidem nauigabiles altissimo, latissimóque alueo, per hyemem dein concreti

λρύες, ἐν πεδίοις χιόμαλι καθιππεύονται. ἀνίστυπὶς ἦ ὅτω, καὶ στερεὸν γίνεται τὸ πο τερεῖθρον, ὡς μὴ μόνον ἵππων ὁπλαῖς ἀλλὰ καὶ ποσὶν ἀνθρώποις ἀντέχειν, ἀλλὰ καὶ αὖ ἀρύσασθαι θέλοντας, μὴ κάλπεις ἐπ' αὐτοῖς, μὴ ἄλλο τι σκεῦος φέρειν, πελέκεις ἢ καὶ δικέλλας, ἵν' ἐκκόψαντες, γυμνόν τε σκέλος ἀράμενοι τὸ ὕδωρ, φέρωσιν, ὥσπερ λίθον. φύσις μὲν δὴ τῶν ποταμῶν αὕτη. ὁ δὲ ἀλέξανδρος Μαιρσίους τε πολέμιον ἔχοντας ἀεὶ θορυβεῖν πολὺν ἐπαγόμενος, ἀπὸ τῆς ἀναβολῆς, ἐκ τῆς ὀρεσιλωῶν χώρας,

gelu, camporum in morem perequitantur. Est autem adeò eius aluei solida glacies, ut non equorum ungulis tantũ, pedibusq; uirorum subsistat, sed qui hausturi inde sunt, non tam urnas, aut uasa alia secum afferant, quàm secures ac dolabras, ut cæsam in de aquam sine uase ullo ueluti lapidem asportent. Hæc igitur illorum amnium natura est.

Alexander autem Mauros complureis ac uim ingentorum sagittariorum, quos secum ex oriente adduxerat, partim ex agro Orsoænorum,

καὶ ἐκ τῶν Παρθυαίων αὐτομόλοι, ἢ χρήμασιν ἀναπεισθέντες, ἐπολέμησαν αὐτῷ. Βοιωτοῦντες, ἀγκύρτιναι δὲ Γερμανοῖς ἀκοντίοις. μάλιστα γὰρ τοιοῦτον στρατὸς ὁπλιτῶν ἐκείνοις γίγνεται, τῷ τε ταυροσυσίῳ πόρρωθεν ἀκοντίζοντες, καὶ τὰς ἱππικὰς τάξεις τε ἀναχωρήσεις λούφως ποιούμενοι, τῷ τε τοξοτῷ, ὃν γυμνὰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ σώματα ὑπομένει, ῥᾳστα κατὰ πόρρωθεν, καὶ σκοπὸν τοξεύοντας, ἐπιθεόν τε πρὸς τὸν συστάδην μάχιμον ἀνίστυπες, καὶ ἰσόρροποι πολλάκις Ῥωμαίοις ἐγένοντο, ἀλέξανδρος

partim è Parthia transfugas, pecuniáue illectos aduersus Germanos instruebat. Quippe huiusce modi milites maxime Germanos infestant. Cum et Mauri longius iacula intorqueant, sintq; faciles ad incursus, recursusq;, utpote leues atque expediti, & sagittarij, uuda Germanorum capita, prægrandiaq; illa corpora facile eminus ueluti signum aliquod cõtingant. Non nunquã uerò etiam collata acie res gerebatur, ex qua Germani persæpe haud impares Romanis abibant.

Cum in his Alexander

ἢ ἐν τούτοις ἦν. πλὴν ἔδοξεν αὐτῷ πρεσβείαν πέμψαι πρὸς αὐτοὺς, καὶ περὶ εἰρήνης διαλέγεσθαι. πάντα τε ὑπισχνεῖτο παρέξειν, ὅσων δέονται, καὶ χρημάτων ἀφειδῶς ἔχειν. τούτῳ γὰρ μάλιστα Γερμανοὶ πείθοντες, φιλάργυροί τε ὄντες, καὶ τὴν εἰρήνην ἀεὶ, πρὸς ῥωμαίους, χρυσίου καπηλεύοντες. ὅθεν ὁ ἀλεξανδρὸς ἐπειρᾶτο ὠνήσασθαι μᾶλλον τὰς πρὸς αὐτοὺς σπονδὰς, ἢ διὰ πολέμου κινδυνεύειν. οἱ μὲν τοι στρατιῶται χαλεπῶς ἔφερον, διατριβῆς τε ματαίας ἐγγινομένης, καὶ μηδὲν τε γενναῖον ἢ πρόθυμον εἰς τὸ

uersaretur, decreuit tamen oratores ad illos de pace mittere, qui pollicerētur omnia illis principem Romanum, quorum foret opus præbiturum, pecuniasq; daturum magna copia. Sunt enim Germani pecuniæ in primis auidi, nunquamq; nō auro pacem Romanis cauponantur. Quare Alexander pacem, fœderaq; potius ab illis emercari, quàm periclitari bello tendebat. Cæterum miles Romanus iniquo animo ferebat frustra se tempus terere, nulla occasione fortiter quicquam, animoseq; gerendi, intētio aurigationib. (ut aiebant) ac

πολεμεῖν πρέχοντος τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀλλ' ἡνιοχείαις καὶ τρυφαῖς προσέχοντος, δέον ἐπεξελθεῖν καὶ τιμωρήσασθαι Γερμανοὺς ὑπὸ τοῖς προτετολμημένοις. ἦν δέ τις ἐν τῷ στρατῷ Μαξιμῖνος ὄνομα, τὸ μὲν γένος τῶν ἐνδοτάτων Θρακῶν καὶ μιξοβαρβάρων, ἀπό τινος κώμης, ὡς ἐλέγετο, πρότερον μὲν, ἐν παιδὶ ποιμαίνων, ἐν ἀκμῇ δὲ τῆς ἡλικίας γενόμενος, διὰ μέγεθος καὶ ἰσχὺν σώματος, εἰς τοὺς ἱππεύοντας στρατιώτας καταταγείς, εἶτα κατ' ὀλίγον αὐτὸν χειραγωγούσης τῆς τύχης, ἐλθὼν διὰ πάσης τάξεως

delicijs Alexandro, cum contrà oporteret uindicare potius Germanos, pœnasq; ab ijs exigere audaciæ.

Erat autem in exercitu Maximinus, è quodam Thraciæ & quidem intimæ uico, semibarbarus homo, & qui à pueritia opilio fuisset, dein uigente ætate ob corporis proceritatem, uiresq; ingentes, equo stipendia fecerat, postremoq; fortuna quasi manuducente, ac præuia, cum per omnes militiæ

στρατιωτικῆς, ὡς στρατοπέδων τε ἐπιμέλειαν, τῶν ἐθνῶν τε ἀρχὰς πιστευθῆναι. τὸν δὴ Μαξιμῖνον οὗτον διὰ τὴν περιρημένην στρατιωτικὴν ἐμπειρίαν, ὁ ἀλέξανδρος ἐπέστησε πάσῃ τῇ τοῦ στρατοῦ νεολαίᾳ, ὡς ἀσκοίοι τε αὐτοῦ στρατιωτικὰ, καὶ εὖ τὸ πολεμεῖν ἐπιτηδείους παρασκευάζοι. ὁ δὲ μετὰ πάσης ἐπιμελείας ποιούμενος τὰ ἐγκεχειρισμένα, εὔνοιαν πολλὴν πρὰ τῶν στρατιωτῶν ἐκτήσατο, οὐ μόνον διδάσκων αὐτοῦ τὰ ποιητέα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις πάντων προηγούμενος, ὡς μὴ μαθητὰς εἶναι μόνον, ἀλλὰ

gradus ascendisset, etiam ad exercituum, prouinciarumq; præposituras euaserat. Hunc igitur Maximinum, ob eam quam suprà diximus rei militaris peritiam, tyronibus uniuersis Alexãder præfecerat, quos ad militiæ munera exerceret, atque ad bellandum idoneos redderet. Qui cum in eo negocio nihil sibi ad omnem diligentiam reliqui faceret, maximam scilicet à cuncto exercitu gratiam inibat. Non solum quæ gerenda forent aßiduè edocens, se ipse etiam primus obiens quæ usus posceret, ut non discipulos tantum, sed

ζηλωτὰς καὶ μιμητὰς τῆς ἐκείνου ἀνδρείας. ἔτι τε καὶ δώροις αὐτοῦ, καὶ παντοδαπαῖς τιμαῖς ᾠκειώσατο. ὅθεν οἱ νεανίαι, ἐν οἷς ἦν τὸ πολὺ πλῆθος παιόνων μάλιστα, τῇ μὲν ἀνδρείᾳ τοῦ Μαξιμίνου ἔχαιρον, τὸν δὲ ἀλέξανδρον ἐπέσκωπτον, ὡς ὑπὸ τῆς τε μητρὸς ἀρχόμενον, καὶ διοικουμένων τῶν πραγμάτων ὑπ' ἐξουσίας τε καὶ γνώμης γυναικός, ῥαθύμως τε καὶ ἀνάνδρως τοῖς πολεμικοῖς προσφερομένου, ἐκείνου. ὑπεμίμνησκον δὲ ἀλλήλους τῶν τε ὑπὸ ταῖς ἀνατολαῖς διὰ μέλλησιν αὐτοῦ πταισμάτων, καὶ ὅτι μηδὲν αὐ-

æmulos etiam, atq; imitatores haberet suæ uirtutis, quos etiam muneribus, omniq; genere honorum sibi adiungebat. Quapropter adulescentes, quorum bona pars ex Pannonia erat, læti uirtute Maximini, uulgò obtrectabant Alexandro, quos sub matris autoritate adhuc esset, nihil'que non ex arbitrio, consilioq; illius administraret, bellumq; segniter & timide gereret, ferentes identidem sermonibus inter se, quantum detrimenti cunctatione illius in oriente accepissent, nihilq; adhuc forti-

ρεῖον, μὴ ἢ νεανικὸν παρέχοιτο, εἰς ὁρμὰς νέας, ἐλθὼν. ὄντος δὲ καὶ ἄλλως πρὸς τὸ καινοτομεῖν ὠμοτύραννοι, καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῆς ἀρχῆς βαρὺ δοῦλον μηκέτι ἀγόμενοι, ἀκορέστως τε ἤδη, πάσης προσαπολωλυίας φιλοτιμίας, τὸ δὲ μέλλον καὶ προσιὸν ἑαυτοῖς λυσιτελὲς ἀκροώμενοι, καὶ ἐπὶ πλεῖστα προσδόκιμον. τιμίου τε καὶ πολιατοῦ δοκοῦντος, ἐβουλεύσαντο ἀποκτεῖναι μὲν τὸν Ἀλέξανδρον, ἀνεπίφθονον ἢ αὐτοκράτορα καὶ σεβαστὸν τὸν Μαξιμῖνον, συστρατιώτην τε αὐτὸν ὄντα καὶ σύσκηνον, ἐς τε πρόντα πολέμου

ter ac uiriliter gestum aduersus Germanos. Quare & suapte natura proni ad res nouandas, et tam longum principatum grauati, minus iam lucrosum, omni ambitione pridem consumpta: tum sperantes alterum mox principē, adepto præter expectationem imperio, plus aliquantum utilitatis, honorumq; ipsis ac studij delaturū, decreuere Alexandrum obtruncare, ac Maximinum uocare Augustum, commilitonem uidelicet, & contubernalem, præterea q; rei militaris peritia maximè præsenti

δοῦλι ἐμπρεέαν, καὶ αὐθρεέαν ὑδιτύδλος δὲ κᾶσα. ἀθροιδεύσεις δὲ εἰς τὸ πεδίον ὡπλισμένοι, ὡς δὴ ὑδὲ τὰ σωάθη γυμνάσια προελθόντα, καὶ ὧδε στάντα αὐτοῖς τῷ Μαξιμίνῳ, εἴ τε τὸ νοῦν τὸ πραπόμενον, εἴ τε λάθρα ὅπλα κατασκευάσαντα, πορφύραν ἐπιβαλόντο βασιλικὴν, αὐτοκράτορα ἀναγορεύουσιν. ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα παρητεῖτο, καὶ τὴν πορφύραν ἀπερρίπτει, ὡς δὲ ἐνέκειντο ξιφήρεις, ἀκροτομεῖν ἀπειλοῦντο, τοῦ παρόντος κινδύνου τὸ μέλλον προελόμενος, ἀντείλετο τὴν τιμὴν, πολλάκις αὐτὸς

bello idoneum. Cum igitur frequentes in campum conuenissent, uenienti de more ad exercendos tyrones Maximino, dubium ignaro, an re prius composita, purpuram circundant, imperatoremq; salutāt. Ille primo reniti & abijcere purpuram. Vt autem nudos intentari gladios à militibus uidit, occisuros nisi cederet minitantibus, futurum quàm præsens periculum præoptans honorem scilicet recepit, fortunam que illam sæpe

πρότερον, ὡς ἔλεγε, χρησμῶν καὶ ὀνειράτων τῆς τοσαύτης τύχης προφητῶν, εἰ πὼς οὗτος σφαλὼς λάβοι, ὃν ἄκων μὴ βούλομαι ἀναιρεῖσθαι, ὠθοῦμαι δὲ τῇ ἐκείνων βουλήσει. παράγγελλε δ' αὐτοῖς ἔργῳ βεβαιῶσαι τὰ δόξαντα, ἁρπάζοντάς τε τὰ ὅπλα, ἀσύλλητον ἐπισπεύδοντι τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἀγνοοῦντι, τῷ φήμην φθάσαντας, ἵν' ἐκπλήξαντες οὓς σώσοντας ἐκείνῳ σφαλιώτας καὶ φρουροὺς τοῦ σώματος, ἢ πείσαιεν ὁμογνωμονῆσαι, ἢ ῥᾳστα βιάσαιντο ἀπαρασκεύους δὴ μηδὲν προσδοκᾶν. ὡς δ' αὐτοῖς εἰς

(ut aiebat) oraculis, ac somnijs præmõstratam, testatus milites prius inuitum, retrectantemq; se cogi, sed illorum tamen obsequi uoluntati. Quam ob rem quæ ipsis placuerint, re sanciant, sublatisq; armis etiam præuento rumore, Alexandrum iam rei totius ignarum opprimant, ut milites illius, ac stipatores re subita perterriti, aut sponte cum reliquis consentiant, aut certe dum imparati sunt, nihilque eiusmodi expectant, etiam ingratis subigantur.

Postea uerò quàm

σύνοιαν καὶ προθυμίαν πάντα προεκαλέσατο, ὥστε σιτηρέσια ἐπιδιπλασιάσαι, νομάς τε καὶ δόσεις μεγίστας ὑπέσχετο, τιμωρίας τε καὶ ἀπολῦσας πάσας αὐτοῖς ἀνῆκεν, ἐπί τε τὴν πορείαν ἐξήγαγεν. ὁ πολὺ δ' ἀφεστήκει τὸ χωρίον, ἔνθα ἐσκήνου ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλη τὰ περὶ τὸν μαχιμίνον, ὁ Ἀλέξανδρος ἐν μεγίστῃ ἀρχῇ γιγνόμενος, καὶ τῷ πρασσόμενος τὰ ἀγγελίας ἐκπλαγεῖς, προμηθίας τε βασιλείου σκηνῆς, ὥσπερ ἐνθουσιῶν, ἀναπηδήσας ἐξέθορε, τό τε Μαξιμίνου, ὡς ἀπίστου καὶ ἀχαρίστου,

beneuolentiam omnium, atq; alacritatem prouocauit, duplicata scilicet annona, ingentiq; promisso donatiuo, pœnisq; omnibus, ignominijsq; remißis, cõfestim ad Alexandri tabernaculum, quod haud procul abesset, uniuersos educit. His ille nunciatis uehementer rei nouitate perturbatus, atque exterritus, prosilit è tabernaculo, uesano similis, lachrymansq; et tremens, nunc Maximinũ perfidum, ingratúmque

κατκγόρῳ, πάλας τὰς εἰς ἐκεῖνον ὑπὸ ρεσίας κατατεθείσας πρὸς αὐτ̃ δικγόμενον. τὸς τε νεανίας συναλώτας ἤλᾶτο, ὡς προπετῶς & ἐπιόρκως τοῦ τα βεβλημκότας. δι᾽ ὧν τε πάντα ὑπισχνεῖτο, ὧν δέοιντο, καὶ ἐπανορθώσεσθαι, εἴ τι μεμφοιντο. οἱ δ᾽ οὖν αὖ θις στρατιῶται, ἐκείνης τῆς ἡμέρας εὐφημίζοντὸν αὐτ̃, παρέπεμψαν, ὑποχόμενοι παντὶ θρῴᾳ προασπίζειν αὐτ̃. τῆς νυκτὸς δ᾽ διαθραμόσης, ἔτι τὸ πρῒ ορθρου, ἀγγελάντων τινῶν, ὅτι δὴ μαξιμῖνο προάσει, λόγις τε περῤῥωθεν ἐυφημία φαίνεται,

uocare enumeratis quæ cunq; in illum beneficia contulisset: nunc tyrones accusare, qui neglecto sacramẽto, adeò proteruiter id facinus auderent: postremo autem polliceri daturũ se quæ uellent, emendaturumq; si qua desiderarent. Sed milites qui eum tuebantur, faustis in præsens acclamationibus prosecuti, defensuros eum cunctis uiribus affirmabãt. Nocte autem exacta cũ iam lucesceret, nũcianti bus quibusdã adesse Maximinũ, puluerẽq; haud procul excitatũ uideri,

βοῆς τε ἦχο πολλὴθος ἀκουσθ̃ναι, πάλιν προελθὼν ὁν τὸ πεδίον ὁ ἀλέξανδρο, συγκαλέσας τε αὖ στρατιώτας, ἐδέῆτο προμαχεῖν & σώζειν, ὃν ἀνεθρέψαντο, καὶ ὑφ᾽ ὧ βασιλεύοντι τεσσαρεσκαίδεκα ἔτεσιν, ἀμέμπτως βεβιώκεσαν. πάντας τε εἰς οἶκτον & ἔλεον προσκαλούμενο, ἐκέλευσεν ὁπλίζεσθαι, καὶ ἅμα ἕλθόντας αὖ πάλιν. οἱ δὲ στρατιῶται τὰ μὲν πρῶτα ὑπισχνοῦντο, κατ᾽ ὀλίγους δὲ αὖ χώρουν, ὅπως ἕκαστοι λάβεῖν ἤθελον. οἱ πλεῖνοι τὸν ἐπόχόμενον στρατ, καὶ οὐ οἰκείους ἀλέξανδρος ἤτουν πρὸς

ac uoces magnæ multitudinis exaudiri. Rursus in planiciem egressus Alexander, conuocare milites, rogare ut se defenderent, tuerenturq; eum, quem ipsi educauissent quoque: iam quatuordecim annos imperante, sine ulla querela uixissent. Commotisq; miseratione omnibus, arma capere, ac resistere hostibus imperabat. At milites etsi omnia principi pollicebantur, paulatim tamen alij aliàs dilabebantur.

Quidam etiam præfectum prætorij, atq; Alexandri familiares ad

ἀναίρεσιν, πρόφασιν ποιούμενοι αἰτίας τῆς ἀπροσάτου γεγονυῖας. οἱ δὲ τὴν μητέρα ἐμέμφοντο, ὡς φιλάργυρον, καὶ ἃ χρήματα ἀποκλείσασαν, διά τε μικρολογίαν, καὶ τὸ πρὸς ἅπασι δόξης ὀνηρὸν τὴν ἀλεξάνδρου μεμισημένην. καὶ μέχρι μὲν τίνος ποιοῦντα διαφόρως βοῶντων προσέμενον. ὡς δὲ τὸν Μαξιμῖνον ὁ στρατὸς ἤδη τε ἐν ὄψεσιν εἶδον, καὶ ἐκάλεσέ τε στρατιώτας καὶ παλιπῶν μὲν γύναιον μικρολόγον καὶ μειρακίων μικρὸν, μηδὲ ἀνδρὸς ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ σώφρονι, συστρατιώτῃ τε, ἐν ὅπλοις ἀεὶ καὶ πολεμικοῖς ἔργοις

supplicium deposcebãt, ortam ab illis defectionem causantes. Alij matrem ipsius accusabant auaram fœminã, et quæ pecunijs cõgerendis, ob sordes nimias, parsimoniamq; erga milites, inuisum cunctis Alexandrum reddiderit. Igitur aliquandiu hæc inter se diuersi dictitantes, stabant adhuc tamẽ. Vt uerò exercitus Maximini in cõspectum uenit, atq; hortari cõmilitones cœpit, ut mulierem sordidam, & pusillum adulescentem etiamnũ sub matris seruitio statim desererent, seq; uiro forti probóque aggregarent, cõmilitoni ipsorũ, atque in armis semper, bellicis que muneribus

διαπρεπῶς, ἅπαντες οἱ στρατιῶται, ἐν μὲν ἀλέξανδρον καταλείπουσιν, αὐτοὶ δὲ πρὸς Μαξιμῖνον, αὐτοκράτορά τε ἤδη πάντων ἐκεῖνον ἀναγορεύοντες, ὁ δὲ ἀλέξανδρος τρέμων καὶ λιποψυχῶν, μόλις εἰς τὸν σχηνὸν ἐπανέρχεται. πρός τε μητρὶ πολλὰ πλακείς, ὡς φασιν, ἀπορρυέμενός τε καὶ αἰτιώμενος, ὅτι μὴ ἐκείνων τῶν πάρεστι, καὶ μένειν ἐν φονεύσοντα. ὁ δὲ Μαξιμῖνος ὑπὸ πάντων τῶν στρατοῦ σεβασθεὶς, τέλος πολλαχόθεν ἐκάστων πάρεστι τινας, οὓς φονεύσοντας ἐν ἀλέξανδρον, καὶ τὴν μητέρα,

uersato, confestim uniuersi ab Alexandro desciuerunt, atque unanimiter imperatorem Maximinum consalutauerunt. At ille tremens, atque exanimatus in tabernaculum reuertitur, matriq; implicitus, & (ut aiunt) conquerens, atque incusans, quod ob illam talia pateretur, expectabat interfectorem.

Maximinus autem postquam eum exercitus uniuersus Augustum appellauit, tribuno, & cẽturionibus aliquot negocium dat Alexandri, matris que unà,

καὶ εἴ τινες ἀνθίσαντο τῷ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ ἀφικόμενοι, ἐς ἐπιπηδήσαντες τῇ σκηνῇ, αὐτόν τε ἀναιροῦσι καὶ τὴν μητέρα, καὶ εἴ τινες ἐδόκουν ἐκείνῳ φίλοι καὶ τίμιοι, πλὴν τῶν πρὸς ὀλίγου φυγεῖν ἢ λαθεῖν δυνηθέντων, οὓς πάντας μετ' ὀλίγον ὁ Μαξιμῖνος συλλαβὼν ἀπέκτεινε. τέλος μὲν δὴ τοιοῦτον κατέλαβε τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὴν μητέρα, βασιλεύσαντα ἔτεσι τεσσαρεσκαίδεκα, ὃν πρὸς οὐδὲν ἁρμόσειεν, ἀμείμπτως καὶ ἀναιμωτί. φῶν τε γὰρ ἁπλοῦς καὶ ὠμότητος, ἀπείρατον τε ἔργων ἀλλοτρίων ἐγένετο, εἴς τε τὸ φιλάνθρωπον καὶ εὐεργετικώτερον ἐπιρρέπης. πάντων γὰρ ὧν ὁ Ἀλεξάνδρος βασιλέα εὐδοκίμησεν εἰς τὸ ὁλόκληρον, εἰ μὴ διεβέβλητο αὐτῷ τὰ τῆς μητρὸς εἰς φιλαργυρίαν τε καὶ μικρολογίαν. καὶ ταῦτα πάντες ἀνεκτοὶ ἦσαν, διὰ τὸ ἀνθρώπινον καὶ εὐμενὲς τοῦ ἤθους. ὅθεν οὐδὲν ἐπιζητοῦντες ἐν αὐτῷ ἄξιον μέμψεως, ἐπὶ τῇ μητρὶ μόνῃ τὰ τοιαῦτα ἐποιοῦντο. ἐπεὶ καὶ ἐκείνην ἐπὶ τοσοῦτον ἐφέροντο, ὅσον μὴ καὶ αἰσχρὸν ἐδόκει καὶ ἐπονείδιστον εἶναι τὸν υἱὸν ἐπὶ τῇ μητρὶ ἀπολωλέναι. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη τε ἐπὶ τοσοῦτον ἐξύβρισε καὶ ἐπὶ τὸν στρατὸν ἐπεβούλευσε, τοῦτο μὲν ἐπὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ καὶ φιλανθρώπῳ τοῦ υἱοῦ ἐπὶ πολὺ ἀνεχόμενος, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῷ μὴ δοκεῖν ἀμύνασθαι τὴν μητέρα, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ἐνδοῦναι, ἐπεὶ ἐκείνη γε ἐπὶ τοσοῦτον ἐξύβρισε καὶ ἐπὶ τὸν στρατὸν ἐπεβούλευσε, τοῦτο μὲν ἐπὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ καὶ φιλανθρώπῳ τοῦ υἱοῦ ἐπὶ πολὺ ἀνεχόμενος, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῷ μὴ δοκεῖν ἀμύνασθαι τὴν μητέρα, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ἐνδοῦναι,

& quicunque uim contra facerent, occidendorum. Qui facto impetu in tabernaculum, statim ipsum cum matre, amicisq; & honoratissimo quoq; obtruncāt, exceptis qui paulo antè fuga sibi, ac latebris consuluissent. Quos tamen uniuersos haud multo pòst cōprehensos Maximinus ipse morte affecit. Hunc finem habuit uitæ Alexander, unà cum matre cum annos quatuordecim, sine ullâ subiectorum querela, atque adeò sine sanguine imperasset. Siquidem à cædibus & crudelitate abhorrens, neminem nisi iudicio damnatum

perire patiebatur, ad humanitatem uidelicet ac beneuolentiam propensus. Quapropter nisi filium mater auara ac sordida infamasset, nihil plane desiderari in illius gubernatione imperij potuisset.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

HERODIANI LIBER VII.

Ἵνι μὲν βίῳ ἀλέξανδρος ἐχρήσατο, τέλος τε ὁποίῳ, βασιλεύσας ἔτη τεσσαρεσκαίδεκα, ἐν οἷς προφέρειν

Valens se gesserit Alexander quatuordecim annorum imperio, superiore volu-

μένοις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Μαξιμῖνος πρὸς ἀλαβὼν τὴν ἀρχὴν, πολλὴν τὴν μεταβολὴν ἐποίησατο τραχύτατα, καὶ μετὰ πολλοῦ φόβου τῇ ἐξουσίᾳ χρώμενος. ἔκ τε πραείας καὶ πάνυ ἡμέρου βασιλείας, εἰς τυραννίδος ὠμότητα μετάγειν πάντα ἐπειρᾶτο, δυσμένειαν ἑαυτοῦ συνειδὼς, ὅτι τε πρῶτος ἐξ εὐτελείας τῆς ἐσχάτης, εἰς τοσαύτην τύχην ἤλασε. φύσει δὲ ἦν τὸ ἦθος, ὥσπερ καὶ τὸ γένος, βάρβαρος, τό, τε φοινικὸν πάτριον ἔχων καὶ ὠθιχώριον, πρόνιαν ἐποιεῖτο, δι' ὠμότητος τὴν ἀρχὴν βεβαιῶσαι, δεδιὼς

mine exposuimus. Interea Maximinus rerum potitus, mutata uehementer rerum conditione, aspere, ferocitérque adepta potestate utebatur, sic ut ex molli, mansuetoq; imperio ad tyrannidis crudelitatē uertere omnia contenderet. Namcū se inuisum hominibus cognosceret, quod primus ex infimo loco ad eam fortunam peruenisset, præterea moribus perinde ut genere barbarus, patrióque instituto cædis auidißimus, ad id potißimum dabat operam, ut imperium sibi sæuitia constabiliret, scilicet metuens

μή τε τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς ὑπηκόοις εὐκαταφρόνητος γένητε, οὐκ εἰς τὴν παροῦσαν αὐτὴν τύχην ἀφορῶσιν, ἀλλ' εἰς τὰ τῆς γενέσεως εὐτελῆ σπάργανα. τεθρύλλητο γὰρ πρὸς πᾶσι, καὶ διεβέβλητο, ὅτι δὴ ποιμαίνων ἐν τοῖς Θρακίοις ὄρεσιν, ὑπὸ δούς τε αὐτὸν διὰ μέγεθος καὶ ἰσχὺν σώματος, εἰς εὐτελῆ καὶ ὠθιχώριον στρατείαν, ὑπὸ τῆς τύχης ὠθὶ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν μεχειραγώγητο. εὐθέως οὖν τούς τε φίλους πάντας, οἳ συνῆσαν τοῦ ἀλεξάνδρου, σύνεδροί τε ὑπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς ὑπὸ λεχθέντες, ἀπε-

nesenatui, reliquisq; omnibus Romanæ ditionis hominibus contemptibilior fieret, dum non tam in eo præsens fortuna, quàm natalium obscuritas spectatur.

Quippe iam id tritum, uulgatumq; apud omnes opilionem fuisse in Thraciæ montibus, dein corporis uastitate ac robore inter eius regionis tenuißimos milites ascitum, quasiq; manu ductum à fortuna ad Romanum imperium.

Quare omnes confestim amicos, consiliariósque Alexandri à senatu lectos sustulit è

σκευάζεσθαι. ὃς μὲν εἰς τὴν ῥώμην ἀπέπεμψε, τινὰς δὲ ὧν προφάσει διοικήσεως ἀπεστείλατο, μόνον οὐκ ἐν βουλομένων ἐν τοῖς στρατιώταις, καὶ μηδεμίαν αὐτοῖς πρᾶξαι ἐκ συνειδήσεως δύναμιν ἐρείσης νοια. ἀλλ' ἵν' ὡσανεὶ ἐκ τυραννίδος μισητὸς αὐτοῖς παρόντων, ᾧ νέμειν αἰδῶ ἀνάγκην ἔχοι, βίᾳ τυραννικῶν ἔργοις χολάζοι, τήν τε θεραπείαν τῶν ἄλλων, ἢ συγγενόντων ἐξαιρήσοιτο ἔτι, τὴν βασιλείαν αὐλῆς ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ πλείστους αὐτῶν καὶ ἀπέκτεινεν, ὡς βουλὰς ὑποπτεύων, ἤδη γὰρ ἀλλοῦντας

medio, partimq; Romã dimisit, partim administrationem rerum causa tus officio priuauit.

Id eo cõsilio fecit, ut sa lus esset in exercitu, neminemq; prope se haberet ex conscientia nobilitatis potiorem, sed uelut ex arce quadam citra ullius reuerentiam, tyrannidis operibus uacare posset.

Omniaq; Alexandri mi nisteria, quibus ille per tot annos usus fuerat, ex aula eiecit, plurimis etiam interfectis, quod insidias uidelicet suspectaret, quando omnes

ὧν τῇ ἐκείνου αὐαιρέσει. ἐπὶ δὲ καὶ μᾶλλον αὐτοὺς εἰς ὠμότητα, καὶ τὸν πᾶσι ἄπαντας ἐρεθίζειν παρεκάλεσεν, συνωμοσίαν τινὰ διαβληθεῖσαν, κατ' αὐτοῦ συγκροτουμένην, πολλῶν τε ἑκατοντάρχων συμπιόντων, καὶ τῶν ἀρίστων βουλῆς ἁπάντων. μάγνος τις ὄνομα ἦν, τῶν ὑπατρικῶν τε καὶ ὑπατικῶν. ὃς διεβλήθη συνάγειν κατ' αὐτοῦ χεῖρα, καὶ στρατιώτας τινὰς πείθειν, εἰς αὐτὸν τὸν ἀρχὸν μετάγειν. ἃ δὲ συσκευὴ τοιαύτη τις ἐλέγχου ἔσεσθαι. γνφυρώσας τὸν ποταμὸν ὁ Μαξιμῖνος, ἐμελλον ὧν

illius interitu mœstos esse intelligebat.

Cæterũ magis, magisq; crudelitatẽ iritauit coniurationis cuiusdam in se delatio, conspiratis in unum cẽturionibus permultis, omniq; senatu Romano. Magnus erat quidam nomine uir patricius et consularis, qui delatus imperatori est, quasi manum contra ipsum cõpararet, ac militibus persuaderet, ut ad se imperium transferrent. Consiliũ autem huiuscemodi fuisse putatur. Pontem construxerat Maximinus supra flumen, qua aduersus

γερμανοὺς διαβήσεσθαι. ἅμα γὰρ τῷ τὴν ἀρχὴν παραλαβεῖν, εὐθέως πολεμικῶν ἔργων ἤρξατο. καὶ διὰ σώματος μέγεθος καὶ ἰσχὺν στρατιωτικὴν καὶ ἐμπειρίαν πολεμικὴν δοκῶν ὑπολελέχθαι, ἔργοις τὴν δόξαν καὶ τὴν τῶν στρατιωτῶν ὑπόληψιν ὑπεστοῦτο. τήν τε ἀλεξάνδρου μέλλησιν, καὶ τὴν πρὸς τὰ πολεμικὰ ἔργα διειλίαν ἐλέγχειν ἐπειρᾶτο, εἰκότως κατεγνωσμένην. ἀσκῶν τε οὖν καὶ γυμνάζων τοὺς στρατιώτας, οὐ διέλιπεν αὐτός τε ἐν ὅπλοις ὤν, καὶ τὸν στρατὸν ἀεὶ προρμῶν. τότε τοίνυν τὴν γέφυραν

Germanos transiret, ut enim primuũ summam rerum suscepit, statim bellica facinora affectauit. Siquidem ob immanem corporis staturam, et militare robur, ac peritiam pugnandi, ascitus ad imperium, re ipsa famam cõfirmare, atq; opinionem militum, tendebat, ut metum illum et contationem Alexandri in prælijs capessendis iure improbatã fuisse coargueret.

Quare nihil sibi ad exercendos milites reliqui faciebat, & cum ipse in armis aßiduus erat, tum exercitum uehementer adhortabatur. Sed tum constructo (ut diximus)

ζεύξας, ἔμελλεν ὑπὲρ γερμανοὺς διαβήσεσθαι. ὁ δὲ Μάγνος ἐλέγετο στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους, ἀλλὰ τοὺς ἐξοχωτάτους, καὶ μάλιστα τοὺς τὴν φρουρὰν τῆς γεφύρας καὶ τὴν ὑπομέλειαν πεποιημένους, ἀναπεῖσαι, μετὰ τὸ διαβῆναι τὸν Μαξιμῖνον, λύσαντας τὴν γέφυραν, προδοῦναι τοῖς βαρβάροις, οὐχ ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἐπανόδου. πλάτει γὰρ καὶ βάθει μέγιστος ὁ ποταμὸς ῥέων, ἄβατος αὐτοῖς ἐγίνετο, οὔτε νεῶν οὐσῶν ἐν ταῖς πολεμίαις ὄχθαις, τῆς γεφύρας λυθείσης. ἡ μὲν τῆς διαβολῆς φήμη τοιαύτη ἐγένετο, εἴτε

ponte, transire in Germaniam statuerat. Cæterum Magnus haud sanè paucis militibus, sed qui uirtute cæteros anteirent, atq; ijs potißimũ, quibus custodia pontis, curaq; fuerat demandata, persuasissedicebatur, ut simul ac Maximinus in alteram ripam peruasisset, ponte abscisso, redituq; intercluso barbaris eum proderent. Siquidem tanta erat amnis illius profunditas ac latitudo, ut irremeabilis fore uideretur, nullis præsertim nauigijs in aduersa ripa. Talia scilicet sermonibus ferebantur, incertũ uerò, an

ἀληθὴς ὑπάρξασα, εἴ τι ὑπὸ τῷ Μαξιμίνου συσκιάζοιτο. ἀκριβὲς δὲ εἰπεῖν οὐ ῥᾴδιον. ἐπεὶ ἐμοιγε ἀνεξέλεγκτος, μήτε γνώσεσί τινι μεταδοὺς, μήτε ἀκροάσεως, πάντας ὃς ὑπώπτευσε, αἰφνιδίως συναρπάσαντας, ἀφειδῶς ἐφόνευσεν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ ὀσροήνων ἔξοτος ἀπόστασις, οἳ πάνυ ἀλγοῦντες ἐπὶ τῇ ἀλεξάνδρου τελευτῇ, πυθόμενοι τὸν τῶν ἀπὸ ὑπατείας καὶ φίλων ἀλεξάνδρου τινὰ, (Κουαρτῖνος δὲ ὦ ὄνομα, ὃν Μαξιμῖνος ἐκπέμψας ὡς τὸ στρατὸ

composita fraude (neq; enim facilis sententia, parum explorata re, citraq; iudicium, aut defensionem ullam, correptis interfectisq; omnibus, quoscunq; suspitio attigerat.)

Sed et militum Osrhoænorum defectio nonnulla oborta est.

Nam cum magnopere indoluissent Alexandri nece, ac fortè fortuna inquendam ex illius amicis, cui nomen Quartino fuit, paulò ante è castris à Maximino

ἁρπάζαντος ἄνδρα καὶ ἀδίκως πεισθέντα, στρατηγὸν ἑαυτῶν κατέστησαν, πορφύραν τε περιθέντες καὶ πέμπουσιν, ὀλιθρίοις πομπαῖς ἐκόσμησαν. ἐπὶ τε τὴν ἀρχὴν ἦγον οὔτι βουλόμενοι. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἐν τῇ σκηνῇ καθεύδων, ὑπὸ βουλευθέντος νύκτωρ, αἰφνιδίως ἀνῃρέθη ὑπὸ τοῦ σωόντος αὐτὸν, καὶ δόκιμον φίλου, τῶν τε ὀσροηνῶν πρόσθεν ἦν μύνου (Μακεδὼν ἦν ὄνομα αὐτῷ) καίτοι τὴν ἁρπαγῆς καὶ τῆς ἐκστάσεως ἀρχηγοῦ ὁμογνώμονος τοῖς ὀσροηνοῖς γεγονότος. ὃς ὁδὲ μίαν αἰτίαν ἔχθρας ὅτε μίσους ἔχων,

dimissum incidissent, correptum atque retractantem, neque tale quippiã cogitantem, ducem sibi delegerunt, purpuraq; eum, prælatoq; igni, funestis scilicet honoribus condecoratũ, nihilq; minus optantem, ad imperium protulerunt. Qui tamen haud diu post in tabernaculo dormiens, à contubernali quodam suo, & (ut credebatur) amico per insidias occiditur. Macedoni nomen fuit, qui et antea Osrhoænis præfuerat, & nũc primus eisdẽ autor fuerat deficiendi à Maximino. Cúmque nulla subesset odij,

ἀπέκτεινεν αὐτὸς, ὃν ἥρπασέ τε, καὶ αὐέπεισεν, οἰόμενός τε μεγάλα χαρίζεσθαι τῷ Μαξιμίνῳ, τῇ κεφαλῇ ἀκρτεμὲν ἐκόμισεν. ὁ δὲ ἤδη μὴ ὧδε τῷ ἔργῳ, σρκθεὶς πολεμίου, ὡς ὤρα, ἐκεῖνον δὲ, καίτοι μεγάλα ἐλπίζοντα, καὶ δοκοῦντα ἀμοιβῆς ἀξιωθήσεσθαι τοιᾶδε, ἀπέκτεινεν, ὡς μὴ δι' ἀκρασίαν γεγονότα ἀρχηγόν, καὶ ἀκρτείναντα, ὃν αὐτὸς ἄκοντα αὐέπεισεν, ἀπιστόν τε γιγνόμενον πρὸς φίλον. τοιαῦτα μὲν δὴ καὶ αἰτίαι ἔτι μᾶλλον εἰς ταχύτητα καὶ ὠμότητα ἠκόνησαν τὸν Μαξιμίνου ψυχὴν, καὶ πρότερον

aut inimicitiarũ causa, tamẽ eũ occidit, quẽ ipsemet corripuerat, atq; adsuscipiẽdũ imp. perpulerat. Sed enim magnopere tunc gratũ se Maximino facturũ putãs, abscisum Quarcino caput dono obtulit. Verũ Maxim. quis eo facinore lætus, gaudẽsq; præreptũ sibi hostẽ, tamẽ illũ haud modica sperantẽ, putantemq; sibi insignẽ gratiã relatũ iri, extremo supplicio affecit, ceu defectionis autorẽ, interfectoremq; eius, cuius facinus inuito psuaserat, atq; insidũ homini, quẽ antea p amicissimo habuisset. Huiusmodi igitur causæ magis, magisq; animũ exasperabãt Maximini, atq; ad sæuitiã exa

ἅτω τιφυκῦαν. λῶ ἢ καὶ τῷ ὄψιν φοβερώτατον, καὶ μέγιστον σῶμα, ὡς μὴ ῥᾳδίως αὖ τινα μήτε ἑλλήνων τῶν σωμασκάντων, μή τε βαρβάρων τῶν μαχιμωτάτων ὑπεισδῦναι. ἅτοικήσας δὲ τὰ πρειρκιέναι, πάντα τε ὁ στρατὸν αὐαλαβὼν, καὶ δὴ καὶ βὰς ἀφόβως τῷ γε φυρᾳ, εἶχον δ' πρὸς Γερμανὸς μάχης. μέγα δίστι πλῆθος, καὶ χειλὸν ἅπαν ἅμα ῥωμαίων δυνάμιν σὺν ἑαυτῷ εἰσήγαγε, Μαυρουσίων τε ἀκοντισῶν ἀριθμὸν πάμπλειστον καὶ τοξοτῶν, ὅσοι λιβύων Γετῶν ἀρμενίων, ὧν ἦσαν οἱ μὴ ὑπήκοοι, οἱ ἦφι-

cuebant, etiam antea sua sponte crudelissimũ. Cæterum aspectu quoq; erat horrendus, uasto atque immani corpore, ut nemo illi, uel exercitatissimorum Græcorũ, uel pugnacissimorum Barbarorum cõferri possit. His ita dispositis rebus, collecto exercitu omni, ac ponte intrepide pertransito, bellum Germanis intulit. Secuti illum magna uis mortalium, ac penè omnes Barbarorum copiæ, ad hæc Mauruſii iaculatores, sagittarijq; quàmplurimi.

Præterea Osrhoæni & Armenij, quorum hi Romanis subiecti, illi in amicitiam fuerant,

λει κὴ σύμμαχοι, ⁊ ἔτ τινες Παρθυαίων, ἢ χρήμασι ωϕελήσοντες, κὴ αὐτομολήσοντες, ἢ ληφθέντες αἰχμάλωτοι, ῥωμαίοις ἐδούλευον. τὰ δὴ πλήθη τοῦτο τὸ στρατόπεδον, καὶ πρότερον, ὑπὸ ἀλιξάνδρου ἠθροισμένον, ἠυξήθη δὲ ὑπὸ τοῦ Μαξιμίνου, ⁊ εἰς πολεμικὴν ἄσκησιν συγκεκρότητο, μάλιστά τε οἱ ἀκηκοτισαὶ καὶ οἱ τοξόται, πρὸς τὰς Γερμανῶν μάχας ὠνητήμενοι δικαίως, ὡδητρέχοντές τε αὐτοῖς ἀσφαλῶς, ὅτε πρὸς δικῶσι, καὶ αὖ χωροῦντες ῥᾳδίως. γενόμενον δὲ ἐν τῇ πολεμίᾳ Μαξιμῖνον, πολλὴν γὴν ἐπῆλθον, ὁδηγοὺς αὐτοῖς ἀνθιστῶτες,

societatemq; asciti, tum si qui ex Parthis, aut pecunia cõducti, aut transfugæ, aut item capti bello Romanis seruiebant. Hæc autem multitudo coacta ab Alexãdro prius aucta, dein atq; exercita à Maximino fuerat. Cæterum iaculatores, sagittarijq; gerendo aduersus Germanos bello magnopere idonei uidentur, siquidem expediti hostem opprimunt incautum, facileq; rursus in tutum se recipiunt. At uerò Maximinus hostilem ingressus agrum, diu nemine quiresisteret inuento

ἀλλὰ τ βαρβάρων ἀναχωρηκότων. ἐδήωσε τε δὴ πᾶσαν τὴν χώραν μάλιστα τ λήϊμα ἀκμαζόντων, τάς τε κώμας ἐμπιπρὰς, ἁρπάζειν ἐδίδου τῷ στρατῷ. δυμαρὲς γὰρ τὸ πῦρ ὠδηνέμητς τάς τε πόλεις αὐτῶν, ἃς ἔχουσι, καὶ τὰς οἰκήσεις ἁπάσας λίθων μὴ γὰρ, παρ' αὐτοῖς, ἢ πλίνθων ὀπτῶν παράγυς. ὕλαι δ' ὑδρυμένοι, ἔθνη ξύλων οὔσης ἐκτενείας, συμπηγνύουσι αὐτὰ ⁊ ἁρμόζουσι, σκηνοποιοῦντα. ὁ δὲ Μαξιμῖνος ὡδηπολὺ μὴ προεχώρησε, πράττων τε τὰ προκείμενα, ⁊ λείας ἀπελαύνων, διδούς τε τὰς

(quippe omnes abscesserant barbari) regionẽ illorum depopulabatur, maturis iam segetibus, uicosq; omnes incendendos, diripiendosq; militibus tradebat.

Sunt autem urbes, ædificiaq; illa maximè incendijs obnoxia. Rara apud Germanos structura è lapide, ac lateribus coctilibus, densisq; potius syluis, quorum confixis, coagmentatisq; lignis, quædam quasi tabernacula ædificant.

Igitur Maximinus in eam regionẽ grassatus, populis segetibus, omnique pecore captiuo,

ἀγέλας ζῴων σραλῷς, εἰς πόλεμον τυγχάνων. οἱ δὲ Γερμανοὶ ἀπὸ μὲν τῶν πεδίων, καὶ εἴ τινες ἦσαν χῶραι ἄδενδροι, ἀνακεχωρήκεσαν, ἐν δὲ ταῖς ὕλαις ἐκρύπτοντο. πρὸς δὲ τὰς ἕλας διέτριβον, ὡς ἐκεῖ τὰς μάχας καὶ τὰς ἐφόδους ποιούμενοι, ἅτε χείας τῶν φυτῶν ἀπαχολήσοντες εἰς ἑαυτὴν τὰ βέλη καὶ τὰ ἀκόντια τῶν πολεμίων, τό τε ἀγχίβατος τῶν ἑλῶν ῥωμαίοις μὲν, διὰ ἄγνοιαν τοῦ τόπου, ἐπισφαλὲς ἐσωμένοις, ἑαυτοῖς δὲ διὰ ἐμπειρίαν τῆς χώρας ἐγνωκόσιν, ἄβατα καὶ ἀνίτυπα τοῦ τόπου, ὄν γόνυ τε βρεχομένοις διατεῖχεν

militibus permisso, nullos adhuc hostes inuenerat. Siquidem campestres regiones, locaq; ab arboribus pura deseruerant, atque intra syluas & paludes delituerant, ut inde præliarẽtur, atque eruptionem in hostem facerent.

Etenim densitas illa arborũ, sagittis, iaculisq; hostium allatura impedimentum, & paludum altitudo periculosa Romanis locorum ignaris, ipsis autem facilis, expeditáque fore uidebatur, non ignaris quæ usquam peruia, quæinuia, et genuũ tenus quotidie per illas discursantibus

ῥᾳδίᾳ. εἰσὶ δὲ πρὸς τὸ νήχεσθαι ἐγγεγυμνασμένοι, ἅτε μόνῳ λουτρῷ, τοῖς ποταμοῖς χρώμενοι. πρὸ δὲ ἐκείνης μάλιστα τὰ χωρία αἱ συμβολαὶ ἐτίνοντο. ἔνθα καὶ γενναιότατα αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς τῆς μάχης ἦρξεν. ὡς γάρ τινι ἕλει μεγίσῳ, ἐν ᾧ μὲν Γερμανῶν ὀλίγοι ἀναχωρέντων εἰς φυγὴν, εἰς δίωξιν δὲ Ῥωμαίων ἐπεισελθεῖν ὀκνούντων, πρῶτος ὁ Μαξιμῖνος ἅμα ζῴῳ ἵππῳ ἐμβαλὼν εἰς τὸ ἕλος, καίτοι ὑπὲρ γαστέρα τοῦ ἵππου βρεχομένου, οὐκ ἀνῆκε τοὺς ἐφόνευσε βαρβάρους, ὡς ἐν λειτῷ στρατὸν αἰσχυνόμενος, προσδυῶναι μαχόμενος

sunt autem Germani peritißimi natandi, aut qui tantummodo in fluminibus lauentur. In huiusce modi igitur locis pugnatum, ubi etiam imperator ipse Romanus fortißime præliũ inchoauit. Nam cum ad ingentem quandam uastamq; paludem uentum esset, intra quam Germani fugam se receperant, uerentibus Romanis eodẽ hostes insequi, primus Maximinus equo paludẽ ingressus, cum quidem etiam supra aluũ equus uoragine hauriretur, magna ui repugnantes Barbaros cõtrucidauit. Quare exercitus reliquus pudore instinctus, ne prodere pugnantem

ὑπὲρ αὐτῶν βασιλέα, ζηλῶσαί τε καὶ τοῖς ἔλεσιν ἐπεισελθεῖν, πολύ δέ τι πλῆθος ἑκατέρωθεν πεσεῖν, καὶ ῥωμαίων μέν, τὸ δὲ βαρβάρων ἀφθονώτερον τῶν τότε παρούσαν ἀπώλεσαν, ἀεισθύοντο αὐτό, ὡς τό, τε ἕλος σωμάτων πλήρωθῆναι, τῷ τε λίμνῃ αἵματι διαφθεῖσαν, ὥστε μάχην τοῦ ναυμαχίας οὐδὲν διαφέρειν. ταύτῃ τῇ μάχῃ, καὶ τῷ ἀεισθύσαντι αὐτό, ὁ μόνον δι' ἀγραμμάτων, τῇ τε συγκλήτῳ καὶ τῷ δήμῳ ἐδήλωσεν, ἀλλὰ καὶ γραφῆναι εἰκόνα ἀνέθηκε πρὸ τοῦ βουλευτηρίου,

pro se imperatorem uideretur, ausus et ipse est paludem ingredi, multi que utrinq; ceciderunt, ita tamen ut nullus penè barbarorum fuerit reliquus, dimicante insigniter Romano principe. Quare & stagnum cadaueribus oppletum, & palus sanguine confusa, pedestris prælij naualē faciē præferebat. Hanc igitur pugnam, suaq; ipsius fortia facinora, nō solū per literas senatui, populoq; Romano significauit, sed etiam depictā maximisimaginibus ante curiam publicauit,

ἵνα μὴ μόνον ἀκούσωσι τὰ γενόμενα, ἀλλὰ καὶ βλέπωσιν ἔχωσι ῥωμαῖοι. τὴν δ' εἰκόνα ὕστερον καθεῖλεν ὁ σύγκλητος, μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ τιμῶν. γεγόνασι δὲ καὶ ἕτεραι συμβολαὶ, ἐν αἷς ὡς αὐτουργός τε καὶ αὐτόχειρ τῆς μάχης, ἀεισθύων τε παντα χοῦ ἐπηνεῖτο. πολλοὺς δὲ χειρωσάμενον αὐτῶν αἰχμαλώτους, καὶ λείαν ἀπελάσας, χειμῶνος ἤδη καταλαμβάνοντος, ἐπανῆλθεν εἰς γαίωνας. ἔν τε Σιρμίῳ διατρίβων, τῇ μεγίστῃ ἐκεῖ πόλει δυσθύσῃ, τὰ πρὸς τὴν εἴσοδον εἰς τὸ ἔαρ παρισκευάζετο, ἐπήλπιζε γὰρ, καὶ

ut non tam audire quæ gesta forēt, quàm etiam subijcere oculis Romani possent.

Eam tabulā deinde unà cum reliquis illius honoribus senatus sustulit. Fuere item alia prælia, quibus omnibus ipse manu pugnā capessens, ac fortißime dimicans exsplendescebat. Multisq; captiuis, atq; ingenti abacta præda, instante hyeme in Pannoniam reuersus est, intráque urbem Sirmium, quæ maxima omnium eius regionis habetur, in hybernis agens ad uernam sese expeditionem cōparabat, identidem minitans, id quod etiam præstiturus

ποίησειν ἐμελλεν, ἐκκόψειν τε καὶ ὑποτρέχειν τὰ μέχρι ὠκεανοῦ, Γερμανῶν ἔθνη βάρβαρα. τὰ μὲν δὴ πολεμικὰ φιλότιμος ὢν, καὶ εἰς δόξαν ἤρθη ἂν ἡ πρᾶξις αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς ὑπηκόοις βαρύτερος ἐγεγόνει καὶ φοβερώτερος. τί γὰρ ἦν ὄφελος, βαρβάρων ἀναιρουμένων, πλειόνων γενομένων φόνων ἐν αὐτῇ τῇ τε ῥώμῃ, καὶ τοῖς ὑπηκόοις ἔθνεσιν, ἢ λείας ἀχμαλώτους ἀπάγειν τ' ἐχθρῶν, γυμνοῦντα, καὶ τὰς οὐσίας ἀφαιρούμενον τ' οἰκείων; ἀνέσεις τε γὰρ πᾶσι, μᾶλλον δὲ καὶ πρόκλησις ἐδίδοτο συκο-

uidebatur, excisurum, subacturumq; Oceano tenus omnes Germaniæ barbaras nationes. Talis utique fuit in bellicis negocijs, maximam rebus gestis calaritudinem adepturus, nisi grauior multo suis ac truculentior, quàm ipsis fuisset hostibus. Quoenim Barbaros interẽptos, si longe plures in ipsa urbe Roma, subiectisq; nationibus cædes ædebantur. Quid prædam, aut captiuos abactos proderat, si suis fortunis Romanæ ditionis mortales quotidie despoliabãtur? quippe omnis nõ modo libertas, sed instigatio quoque delatorib. permissa,

φαντὰς δὲ τὸ ἐπηρεάζειν, καὶ λυπεῖν πράγματα προσποιητά, εἰ τύχοι, καὶ ἄγνωστα καὶ ἀνεξελεγκτα. μόνον γε ὡς ἀληθεῖς εἰς δικαστηρίου τοῦ συνοφάντου εὐθέως ἡμέρους ἀπῇει, καὶ τῶν ὑπαρχόντων πάντων σορηθείς. ἐκέκτητο γοῦν ἡμέρας ὧν ἐθέλειν οὐκ ἔχθες πλουσιωτάτους, τ' ὄντας μεταιτήσας. προσάντης δὲ τοῖς τυραννίδος ἡ φιλοχρηματία, ὧδε προφάσει τοῦ πολὺ οὐκ στραλώτας χρημάτων σωμεχῆς χορηγίας. ἢν δὲ ἡ οὐ δοκεῖ ὡσὶ λαθρος δὲ δολαβολὰς, ἡλικίας τε καὶ ἀξιώματος ἀφειδῶς ἔχων. πλείστους γοῦν

ut circũuenire quos uellent, renouareq; etiam (si ita usus posceret) usque à progenitoribus ignota, atq; indeprehensa ad eam diem crimina liceret.

Neque sanè delicti alicuius quispiam arcessebatur, quin idem continuo reus perageretur, accensu fortunisq; omnibus expelleretur. Itaque quotidie cerneres, qui pridem opulẽtissimi fuissent, eos nunc emẽdicare stipem. Tanta uidelicet tyrãnidis auaritia incesserat, assiduas erga militem largitiones obtẽdentis. Erant prætereà illius aures omnib. calũnijs patulæ, sic ut nullius uel ætatis, uel dignitatis ratiõnẽ haberet. Igitur cõplu

τ ἐθνη ϲ στρατόπεδα
ωεπιϲδυμμένων, μεϲὰ
τὰ παλαίας τιμῆϲ, ἢ δό-
ξαν ὑπ ἀοπαίοις πϑο-
γηγομμένα, ἐκ μικρᾶς
ϲ δυτελοῦς ἀϱχολῆς,
ἀναϱπάϲας ἐποίει. ϲ
ἐκέλευϲέ τε, αὖϑιϲ ὑ-
πηϱεσίας, μόνοις ὀχή-
μαϲιν ὑπιζεύγνυϲθαι, ἄ-
γεϑαι νύκτωϱ καὶ μεϑ'
ἡμέϱαν, ὁλιζάνοντας ἀϱ
ἀναϑολῶν ἢ δύϲεως,
εἰ τύχοι, ἀπὸ λεωϲμε-
βείας, εἰϲ Παίονας, ἔν-
ϑα διέϱιβε. σκύλας ἢ
ϲ ὑβϱίζας, φυγαῖϲ ἢ
ϑανάτοις ἐζημίου. ὃν
ϑϱῦν μὴ ὃν οὐϲ καϑ' ἕνα
τινῶν τε ἐπϱάτϯϵϱ, ϲ
μέχϱις οἰκείων ἐμαγγν
ἃ συμφοϱὰ, ὁ πάνυ

res exercitibus, aut pro uincijs præpositos, consulares, triumphales q; uiros, leuissima, tenuissi maq; calumnia attactos, corripi de improuiso iubebat, ac sine ullis ministerijs solos uehiculis impositos, die, nocturq; iter facere ab Oriente, aut occidente, si ita ceciderisset, item à meridie in Pãnoniam usque, in qua tunc ipse morabatur. Dein spoliatos, omniq; ignominia affectos, exilio, uel morte puniebat.

Quandiu igitur unus aut alter talia patiebantur, neque ea calamitas extra ipsorum familiam egrediebatur, non sanè magnopere populorũ,

πόλεωϱ ἢ τοῖϲ ἔθνεϲι
διέφϑϱε. τὰ γὰϱ τῶν δυ
ϲαιμονεῖν δοκόντων
ἢ πλεσίωϱ παίϲμα-
τα, πῶϲ τῶν ὄχλων, ὁ
μόνον ἀμελεῖται, ἀλ-
λὰ ζυνὰϲ τ καινοήθωϱ
καὶ φαύλωϱ, ἐᾶ, ὅτε
καὶ ὄλιγα νέμει, φθόνῳ
τ ὑπεϱβόλων καὶ εὐτυ
χούντων. ἐπεὶ ὁ Μαξι
μῖνοϑ οὐϲ πλείϲτουϲ τ
ἐνδέξωϱ οἴκων ὃν πε-
νίαν πϱοϲηώϲαϲ, ἃ δὴ
μικϱὰ καὶ ὀλίγα, ἐδὴ
αὐτάϱκη τῇ αὐτοῦ βο
λήσῃ ᾤϵϱο, μεπλήθων
ὧν τὰ δημόϲια. καὶ εἴ
τινα ἰδίᾳ χϱήματα πο-
λιτικὰ, εἰϲ εὐθυμίαϲ
ἢ νομὰϲ τῶν πολιτ ἀ-
θϱοιζόμενα, εἴ τε θεά-
τϱοις ἢ πανηγύϱεϲιν
ἀναπείμενα, ὡϲ ἑαυτ

gentium q; interesse uidebatur. Siquidem beatorum, diuitumq; res aduersæ, non solum à plebe negliguntur, sed eis nõnulli etiam prauo, malignoq; ingenio, ob inuidiam scilicet potentiorũ atq; felicium delectantur. Postquã autem Maximinus plurimas illustrium uirorum familias ad egestatem redegit, leuiora iam illa, ac minora ducens, quàm ut ipsius cupiditati satisfacerent, animum ad publicas opes trãstulit. Igitur quæcunq; pecuniæ ciuiles, aut ad publicam annonam repositæ, aut in plebem diuidendæ supererant, tum quæ theatris, ac celebritatib. seruiebant, uniuersas sibi

μετῆγε. ναῶν τε ἀναθή-
ματα, θεῶν τε ἀγάλμα-
τα καὶ ἡρώων τιμὰς, καὶ
εἴ τις ἦν κόσμος δημο-
σίων ἔργων ἢ καλλω-
πίσματος πόλεως, ἢ
ὕλης νόμισμα ποιῆ-
σαι δυναμένης, πᾶν
ἐχωνεύετο. ὅπερ καὶ μά-
λιστα τοὺς δήμους ἐλύ-
πησε. πρῶτος τε δημό-
σιον ἐνεποίει, δίχα μά-
χης καὶ ἄνευ ὅπλων, ὄ-
ψις πολιορκίας, ὡς τι-
νὰς τῶν δημοτῶν καὶ χεῖ-
ρας ἀνατιθεῖναι, καὶ τοὺς
νεὼς φρουρεῖν, ἑτοίμως
τε ἔχειν, πρότερον ἀναι-
ρεθέντας πρὸ τῶν βω-
μῶν πεσεῖν, ἢ σκῦλα
τῶν πατρίδων ἰδεῖν.
ἐντεῦθεν δὴ καὶ μάλι-
στα, κατά τε πόλεις

adiudicauit. Ad hæc tem
plorum omnium dona-
ria, statuæq; deorum he
roumq; honores tũ quic
quid publici operis, aut
ciuilis ornamẽti, aut ma
teriæ denique fuit num-
mis idoneæ cõficiundis,
omnia pariter ignibus
conflabantur. Quæ res
in primis animos multi-
tudinis exulcerauit, qua
siq; luctum publicũ effe
cit, cum citra pugnam,
atque arma quasi oppu-
gnationi esse urbs obno
xia uideretur, sic ut qui-
dam è populo contrà re
sistere, templaq; ausi tue
ri, etiam cadere ante a-
ras deorum immorta-
lium, quàm spectare pa-
triæ spolia præopta-
uerint. Hinc itaque
potißimum per urbes

καὶ κατὰ ἔθνη, διοίδαι-
νον τῶν ὄχλων αἱ ψυ-
χαί. ἀπηρέσκοντό τε
καὶ οἱ στρατιῶται τοῖς
πραττομένοις, ὀνειδι-
ζόντων αὐτοῖς ὠθιφθό-
νως συγγενῶν τε καὶ οἰ-
κείων, ὡς δὴ δι' αὐτοὺς
ταῦτα πράττοντος τοῦ
Μαξιμίνου. αἰτίαι μὲν
δὴ τοιαῦται, οὔτι γε
ἄλογοι, εἰς μῖσος καὶ
ἀπόστασιν τοὺς ὄχλους
προῴξουσιν. καὶ πάντες
μὴ εὔχοντο, καὶ θεοὺς
τοὺς ἀδικουμένους ἐπε-
κάλουν. ἄρξασθαι δὲ οὐ-
δεὶς ἐτόλμα, ἔς τε συμ
πληρουμένης αὐτοῦ
τριετοῦς βασιλείας,
ἐκ μικρᾶς καὶ εὐτελοῦς
προφάσεως, οἷα τυραννίδος σφάλματα,

atque nationes popula-
rium animi intumuerãt,
ac nec milites quoq; sa-
tis æquo animo ferebãt,
exprobrantibus inuidio
se consanguineis, atque
domesticis, & ipsorum
culpa talia patrare Ma
ximinũ dictantibus. Hu-
iuscemodi igitur causæ
minimè profecto leues
ad odium, ac defensio-
nem populos prorita-
bant. Cæterum, uotis
tantummodo agebant,
læsa implorantes numi
na, nullo scilicet au-
dente profiteri se uindi-
cem, donec exacto impe
rij triennio, exigua, le-
uiq; occasione (ut sunt
lubricæ tyrannorũ res)

πρῶτοι ὅπλα ἐκίνησαν, ἐς τε ἀπόστασιν εὐσταθῶς ὥρμησαν Λίβυδι, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. ἐπετρόπευε τῆς Καρχηδονίας χώρας τραχύτατα, καὶ μετὰ πάσης ὠμότητος, καὶ ἀδίκως τε ἐποίει, καὶ χρημάτων ἐσπράξεις, βουλόμενος εὐδοκιμεῖν πρὸς τὸν Μαξιμῖνον. ἐκεῖνός τε γὰρ, ὃς ἤδει ἁρμόζοντας τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ, ἐπελέγετο. οἵ τε πρόσθεν τὸν ταμίου τότε, εἰ καὶ ἀπανίως χρηστοὶ ἐμπεπτώκεσαν, τόν τε λίνδινον πρόσπορον ἔχοντα, καὶ τὴν ἐκείνου φιλοχρηματίαν εἰδότα, ἄκοντα ὅμως οὐ λοιπὸς ἐμιμοῦντο.

primo arma sumpserunt rebellaruntq; Afri, tali causa. Procurator erat quidam Carthagini, cui nihil ad extremam uel asperitatem, uel sæuitiã deerat. Is damnandis iudicio hominibus, exigendisq; pecunijs, fauorem principis aucupabatur. Siquidem Maximinus, quos sibi factos cognoscebat, eos potissimũ diligere cõsueuerat. Quicunque igitur fisci rem curabant, si modo uiri probi forent (quod perraro eueniebat) aut procurationeexciderãt, aut præsenti periculo conterriti, gnariq; illius auaritiæ, quamuis inuiti cæteros imitabantur.

ὁ τοίνυν ἐπὶ τῷ λιβύῃ ἐπίτροπος τοῖς τε ἄλλοις βιαίως προσφέρετο, καὶ νεανίσκους τινὰς, τῶν παρ' ἐκείνοις εὖ γεγονότων καὶ πλουσίων, καταδίκαις προβαλὼν, εἰσπράττειν τὰ χρήματα εὐθέως ἐπειρᾶτο, παρόντων καὶ προγονικῶν οὐσιῶν αὐτοῖς ἀφαιρεῖσθαι. ἐφ' οἷς ἀλγήσαντες οἱ νεανίσκοι, τὰ μὲν χρήματα, αὐτοῦ ἀπολιπόντες, ἔχοντο, βιαίων ἀμοιβῶν αἰτήσαντες ἄνευ σφῶν, σωφρονισθῆναί ποι πάμπολλοι, πάντας τε, ὅσους ἤδεσαν ἢ ὑποπτεύοντας τι δεινὸν ἢ παθεῖν δεδικότας, ἀναπείσαντες ξυνίστασαν

Quapropter Africæ procurator, cum pleraque alia uiolenter facitabat, tum ab adulescentibus quibusdam nobilibus atq; opulentis damnationecircũuentis, statim exigere pecunias intẽderat, patrimonioq; illos, & auitis bonis exuere. Quibus rebus exacerbati adulescentes, pecuniam quidem se daturos pollicentur, petito trium dierum spatio, conspirantesque interim in unum, quicunque graue aliquid uel passi fuerant, uel passuros metuebant. Iubent

νύκτωρ καʃελθεῖν σὺν
ἐκ τ ἀγρῶν νεανίσκους
ξύλα τε ☪ πελέκεις
ὑδῖφέρεσθαι. οἱ ỽ πει-
θόντες λειλύσοι τοῖς
δεσπότας, πῶ τ ἓω
σωπῆλθον εἰς τὴν πόλιν, λεύπποντόν τὼ
ταῖς ἐλθῆσιν, ἃ ἔφερον, αὐτοχέδὸν πολέ-
μου ὅπλα. μέγα δὲ τι
πλῆθος ἀθροίδη. φύ-
σει γὰρ πολυάνθρω-
πος ἦσα ἡ λιβύη, πολ
λοὺς ἔχε σὺν τὴν γῆν
γεωργοῦντας. ἅμα δὲ
ʃὸ πρᾶσραμεῖν τὸ
πρόσορθρον πῶσελ-
θόντος οἱ νεανίσκοι,
τὸ μὲν πλῆθος τῶν
οἰκετῶν λειλύουσιν
αὐτοῖς ἕπεσθαι, ὡς ὄν-
τας μέρος τὸ λοιπὸν
ὄχλου, πῶς αὐξαντος

nocte ex agris iuuentutẽ cum fustibus, ac securibus adesse. Illi dominorum imperia exequentes, uenere ante lucem uniuersi in urbem, celantes sub uestibus arma, quæ cuiq; tumultuaria se obtulerant. Magna uerò uis mortalium confluxere, siquidem fœcundissima hominum Africa, plurimos tunc etiã agrorum cultores habebat. Vt autem dies iam illuxit, iubent adulescentes ponè sequi seruorũ suorum gregem, tanquam si è reliqua essent populi multitudine, neque tamen arma proferre

ἃ ἔφερον, ὅπλα, ☪ τῶν
ναίως αὐθεσᾶναι, εἴ τι
νες ἢ σρατιωτῶν ἢ δημο-
τῶν αὐτοῖς ἐπίοιεν, ἐκ
δικοι ỽ γεγυμνασμένου
ἔργου. αὐτοὶ ỽ λαβόντες
ἐγχειρίδια ὑποκόλ-
πια, πῶσίασι ʃὸν
ὠδιτρόπῳ, ὡς δὴ
πρὸς τῆς ἀπόδόσεως
τῶν χρημάτων διαλε-
χόμενοι, πῶσεσόν-
τος τε αἰφνιδίως, οὐ
πῶσδοκῶντα παί-
σαντος φονεύσι. τῶν
δὲ πρὸς αὐτὸ σρατιωτῶν
γυμνωσάντων τὰ ξί-
φη, ʃὸν τε φόνῳ ἐπε-
ξελθεῖν θελόντων, οἱ
ἐκ τῶν ἀγρῶν κατελ-
λυθότες, πῶβαλλόμε
νοι τὰ ξύλα ☪ σὺν
πελέκεις, ὑπορμαχόμενοι τῶν δεσποτῶν,

prius, aut uim facere, quàm ubi aliquos aut è militibus, aut è populo uiderint irruere contra se, atque ire ultum facinus, quod gesturi mox essent. Ipsi recondi tis intra sinum pugionibus, adeunt procuratorem tanquam cum eo de persoluendis pecunijs acturi, continuoq; nihil tale suspicantem, necidedunt. Ibi exercitantibus gladios illius militibus, atq; ire ultum uolentibus, repente agrestes cum fustibus ac securibus occurrũt, fortiterq; pro dominis pugnãtes,

τοὺς αὐθεστῶτας ῥᾳδίως ἐτρέψαντο. οὕτω δὲ προχωρήσαντος τοῦ ἔργου, οἱ νεανίσκοι ἅπαξ ἐν ἀγρυνώσει γενόμενοι, μόνην ᾔδεσαν ἑαυτοῖς σωτηρίαν ὑπάρχουσαν, εἰ τὰ τολμηθέντα αὐτοῖς αὐξήσαιεν ἔργοις μείζοσι, καὶ κοινωνὸν τοῦ κινδύνου, τὸν ἡγούμενον τοῦ ἔθνους παραλάβοιεν, πᾶν τε τὸ ἔθνος ἀναπείσαιεν εἰς ἀπόστασιν, ὅπερ ᾔδεσαν πάλαι μὲν εὔχεσθαι, μίσει Μαξιμίνου, φόβῳ δὲ κωλύεσθαι. σὺν παντὶ τοίνυν τοῦ πλήθει, ἤδη μεσαζούσης ἡμέρας, ἐπίασιν ὑπὸ τὴν τοῦ αὐθυπατεύοντος οἰκίαν. Γορδιανὸς μὲν ἦν ὄνομα.

facilè omnes in fugam uerterunt. Ad hunc modum negocio succedente, iuuenes desperatis semel rebus, unam sibi reliquam salutem fore arbitrati, si patratum nuper facinus maiore aliquo facinore cumularent, statuunt in communionem periculi rectorē prouinciæ assumere, ac populos ad defectionē sollicitare, quod optari iampridē ab uniuersis cognouerant Maximini odio, sed metu prohiberi. Igitur cum omni multitudine nocte intempesta domum proconsulis petunt. Is Gordianus

κλήρῳ μὴ τῆς αὐθυπατείαν λαχὼν, πρεσβύτης δὲ εἰς ἔτος ἤδη περὶ πεντὸ ὀγδοηκοστὸν ἐληλακώς, πολλῶν δὲ πρότερον ἄρξας ἐθνῶν, ἔν τε πράξεσι μεγίσταις ἐξετασθείς. ὅθεν αὐτόν τε ἡδέως ὑποδέξασθαι τὴν ἀρχὴν ᾤοντο, ὥσπερ κορυφαῖον τέλος τῶν προγενομένων πράξεων, τήν τε σύγκλητον, καὶ τὸ ῥωμαίων δῆμον ἀσμένως δέξασθαι ἄνδρα εὖ γεγονότα, καὶ ἐκ πολλῶν ἡγεμονιῶν, ὥσπερ κατ' ἀκολουθίαν ὑπὸ τοῦτο ἐλθόντα. συνέβαινε δὲ ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἧς ταῦτα ἐπράττετο, οἴκοι τὸν Γορδιανὸν διατρίβειν ἡσυχάζοντα,

fuit proconsulatum sortitus eum, cum annū ageret circiter octogesimum, multarumq; ante prouinciarum fuerat rector, atq; in maximis spectatus negocijs. Quocirca facile susceptū iri ab illo imperium existimabant, quasi fastigium aliquod superiorū dignitatum, senatuiq;, & populo Romano gratum futurum principem, qui præter quàm quod erat illustri ortus genere, etiam per honores plurimos, quasi per gradus quosdā ad imperij culmē ascendisset. Euenit aūt, ut quo die hæc agebantur, domi Gordianus resideret,

σελωκότα τοῖς καμάτοις αὐλαυλαν, ἀργίαν τε ταῖς προσδοκίαις. οἱ δὲ νεανίσκοι ξιφήρεις σὺν παντὶ τῷ πλήθει, διασάμενοι τοὺς ταῖς αὐλίαις ἐφεστῶτας, εἰσκηλήσαντες καταλαμβάνουσιν αὐτὸν ἐπὶ τῷ σκιμποδίῳ αὐαπαυόμενον. πρόσαντες δὲ χλαμύδι πορφυρᾷ περιβάλλουσι, σεβασμίας τε τιμὰς προσαγορεύουσιν. ὁ δὲ τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐκπλαγείς, ἐνέδραν καὶ συσκευὴν, ἀφ' ὧν βουλῆς, καθ' ἑαυτὸν νομίζων, ῥίψας ἀπὸ τοῦ σκίμποδος ὡς γῆν ἑαυτὸν, ἐλίσσετο φείσασθαι γέροντος,

dilatis laboribus, omnique actu rerum suspenso. Igitur aduleſcentes cum gladijs magna ſtipante multitudine, perturbatis ianitoribus, impetum in ædes faciunt, eumq; ſupra grabbatum requieſcentẽ offendunt, circunfuſiq; ſenem purpura induunt, atque Augustalibus honoribus cõ ſalutant. Ille re ſubita exterritus, inſidiasque, & dolum in ſe compoſitum ratus deijcit humi ſe ex grabbato, obſecrans parcerent ſeni,

μηδὲν αὐτὸς ἀδικήσαντος, σώζῃ δ' ἢ τῇ τύχῃ καὶ τῇ τῶν νεανίσκων βασιλεύοντι. ἐπεὶ δ' οἱ μὲν ξιφήρεις ἐνέκειντο, ἐκεῖνος δ' ὑπὸ δέους καὶ ἀγνοίας ἐκ ἤδει τὸ πραγμένον, τὸ δὲ τῆς τύχης αἴτιον, τίς τῶν νεανίσκων, ὃς ἦν αὐτῷ γνώριμος διὰ μακρὸν λόγων προσχών, ἐδεῖτο λοιποὺς κατασιγάζειν τε καὶ ἡσυχάζειν τε καὶ ἐξαίφνης, ἔχων πρόσωπον τῇ δεξιᾷ, ἔλεξε πρὸς αὐτὸν τοιάδε.

Δυοῖν κινδύνοιν προκειμένοιν, τοῦ μὲν παρόντος, τοῦ δὲ μέλλοντος, καὶ τοῦ μὲν ἤδη προδήλου, τοῦ δὲ ἐν ἀμφιβόλῳ τύχῃ, ἑλέσθαί σε δεῖ σύμφορα),

à quo nihil iniuriarum accepiſſent, fidemq; principi, & beneuolentiam ſeruarent. Inſtantib. autem illis, ac nudos manu gladios tenentibus, cum partim metu, partim ignoratione, haudquaquam sciret Gordianus quid ſibi ea res uellet, quæque ſubitæ fortunæ cauſa foret, unus è numero aduleſcentũ, quiet nobilitate et facundia cæteros anteiret, reliquis tacere & pauliſper quieſcere iuſſis, dextra capulum tenens, in hanc ſententiam uerba fecit:

EDuobus periculis, quorum alterum præſens, manifeſtumq;, alterum futurũ forſitan, dubiũq; euentus eligendum tibihodie

σώζεσθαι μεθ' ἡμῶν, ἢ πισθῦσαι σεαυτὴ ἐλπίδι λοιπῇ, ἣ πάντας ἀπίσθυκαμεν, ἢ τεθνᾶναι ἤδη πρὸς ἡμῶν. εἰ μὲν γὰρ τὰ πρόσθεν ἅπαντα ἦν, πολλὰ ἂν ἐφόδια εἰς ἀγαθὰς ἐλπίδας, τὸν τε Μαξιμίνου πᾶσι μῖσος, πάθος τε τυραννίδος ὠμῆς ἀπαλλάξας, καὶ ἐρωτικὰς προγενομένας πράξεσιν εὐδοκιμήσεις. ἃν τε συγκλήτῳ, καὶ τῷ δήμῳ Ῥωμαίων πλήμμ γνῶσις ἐκ ἄσημος, καὶ λαμπρὰ ἐνδοξος ἀεί, ἀντὶ πόνου πλείονος, καὶ συμπονοῦσαν ἡμῖν τύμβου, τέλος ὑδικείσει). ἀπολώμεθα ἢ μὴ αὖθις, εἰ πλέοι, πρὸς πολεῖαν

alterutrũ est, ut aut nos, teq; unà serues, et spem meliorẽ qua omnes freti sumus amplectaris, aut iam iam nostris manibus intereas. Quod si potiora malueris, multa ad spem bonam uiatica sunt. Quippe inuisum omnibus Maximinum, pestemq; illam crudelissimæ tyrannidis tolles, uitamq; antehac præclare tibi actam, illustri gloria cumulabis, maximósque à senatu P. Q. R. honores, ac sempiternã laudem nancisceris. Sin uerò abnueris, ac nobiscum conspirare pernegaueris, iam iam te hic obtruncabimus, atque ipsi quoque (si oportuerit) occiso tibi im-

τόλμης, μείζον δ' ἀπογνώσεως λειόμεθ'. ἔστω γὰρ ὁ τύραννίδος ὑπηρέτης, καὶ πλίκας ὠμότητος ἔχει, φονευθεὶς ὑφ' ἡμῶν. ἐφ' οἷς ἂν μὲν ἡμῶν σωφρονῇς, καὶ κοινωνὸς τῶν λυπλιώων γένῃ, αὐτός τε τ' ἐν βασιλείᾳ λαμπρὸς ἀρλαύσῃς, τό τε ἡμῖν προκείμενον ἔργον ἐπαινεθήσεσθε. εἰ δὲ τἀναντία λέγοντος τοῦ νεανίσκου, ὀκ ἀναστρόμενον τὸ λοιπὸν πλῆθος. σπεύδοντων ἤδη καὶ πάντων τὴν ἐξ πλὴν πόλιν, ἐπεὶ πλὴ διεφοίτησεν ἡ φήμη, σεβασὸν Γορδιανὸν ἀναγορεύει.

moriemur. Maius namque facinus ausi sumus, quàm ut salui esse citra desperationẽ posimus. Iacet enim tyrãnidis minister, luitq; pœnas crudelitatis, nostris nũc nuper manibus interemptus. Quapropter si cõsenseris nobiscum, atq; in partem periculorum accesseris, cum ipse honorem imperij cõsequeris, tum quod nos facinus perpetrauimus, laude quàm supplicio dignũ reputabimur. Dum hæc loquitur adulescens impatiens moræ cætera multitudo, cum quidem eodẽ iam ciuitas uniuersa re uulgata concurrisset, Gordianũ unanimes Augustum appellant.

πρεσβυτικὸν ὄν, ἐθέλων τῆς προϊχόμενος ἐκεῖνος, ἄλλως δὲ φιλόδοξος ὤν, ὅδε ἀναδῶς ὑπέστη, ἐλόμενος μᾶλλον τὸ μέλλον σε λίνδυνον ἢ τὸ παρόντα, ἐν τε γήρᾳ ἐκάτῳ τὸ πάντι πλεῖον νομίζων, εἰ δέοι ἐν βασιλικαῖς λιμαῖς καὶ τελευτῆσαι. πᾶσα δὴ ἡ Λιβύων ἔθνος ὑθέως ἐλελύθησαν. καὶ τὰς μὲν τοῦ Μαξιμίνου λιμὰς καθεῖρον, εἰκόσι δὲ καὶ αὐδριάσι Γορδιανὸν τὰς πόλεις ἐκόσμουν. καὶ τε λυρίῳ αὐτὸν ὀνόμασι προσδέντες, ἀφεικανὸν ἐκάλεσαν ἀφ' ἑαυτῶν. διὸ γὰρ Λίβυες ὑπὸ μισομυρίας τῆς ῥωμαίων φωνῆς καλῶνται.

Ille quamuis recusaret, ac senectutem obtenderet, tamen suapte natura gloriæ auidior, haud ægre tandem honorẽ suscepit, malens futurum dein, quàm præsens iam periculum subire, simul ætate iam exacta minimè recusandum putabat, quin (si ita res posceret) etiam imperatorijs honoribus immoretur. Igitur statim tumultuari omnis Africa, sublatisq; Maximini honoribus ciuitates pleræq; imagines Gordiani, ac statuas ponere. Sed eum quoque à se cognominarunt Africanũ. nam qui ad meridiem Libyes habitant, Afri Romana uoce nuncupantur.

ὁ δὲ Γορδιανὸς ἐνδιατρίψας τῇ θύσρῳ, ἔνθα ταῦτα ἐπράχθη, ἅ μοῦσῶν λόγων, ἅδια φέρων βασιλέως ὄνομα καὶ ἀξίωμα, ἀπάρας τε τῆς θύσρου, εἰς τὴν Καρχηδόνα ἀπέβη, ἣν ἡνδιατρίβει μεγίστην τε ὄσαν καὶ πολυανθρωποτάτην, ἵν' ὥσπερ ἐν ῥώμῃ πάντα πράττηται. ἡ γὰρ πόλις ἐκείνη, καὶ δυνάμει χρημάτων καὶ πλήθει τῶν κατοικόντων καὶ μεγέθει, μόνης ῥώμης ἀπολείπεται, καὶ λογικὸς πρὸς τὴν ἐν αἰγύπτῳ Ἀλεξάνδρου πόλιν. πόλει δὲ λουτρείων, εἴπερ δὲ καὶ ὅσαι καὶ βασιλικὴ πομπὴ, τῶν μὲν ἐρασιτῶν, οἱ τὸν ὄσκον

At Gordianus aliquot dies Thystri commoratus, qua in urbe hæc acta fuerant, nomen imperatoris iam, cultumq; gerens, Carthaginẽ proficiscitur, ut in ciuitate maxima, celeberrimaq; omnia quasi Romæ agitarentur. Siquidẽ urbs illa uel opibus, uel populi frequentia, uel magnitudine tantum Romæ concedens, cum Alexandri urbe Ægyptiaca, de secunda palma contendit. Sequebatur autem ipsum principalis pompa omnis,

ἐκεῖ, καὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ὠνιμηκεστέρων νεανίσκων ἐν σχήματι τῶν κατὰ ῥώμην προϊόντων δορυφόρων. αἵ τε ῥάβδοι ἐδαφνηφόρουν, ὅπερ ἔστι σύμβολον εἰς τὸ διαγνῶναι τὰς βασιλικὰς ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν. τὸ δὲ πῦρ προεπόμπευεν, ὧν ὄψιν καὶ τύχην ἔχειν πρὸς ὀλίγον, ὥσπερ ἐν εἰκόνι τῆς ῥώμης, τὴν Καρχηδόνιων πόλιν. ὅ, τε Γορδιανὸς γράμματά τε παμπλεῖστα ἐκπέμπει πρὸς ἕκαστον τῶν κατὰ τὴν ῥώμην πρωτεύειν δοκούντων, τοῖς τε τῆς συγκλήτου δοκιμωτάτοις ὑπεστέλλει, ὧν ἦσαν αὐτοῦ

militesq; quicunq; aderant, iuuenesq; urbani procera statura, ad eorum similitudinem, qui Romæ imperatorem comitātur, uirgæ item laureatæ, quo insigni principes è priuatis dignoscuntur. Prætereaq; ignis de more præferebatur, ut speciē, fortunāq; exiguū sanè ad tempus Romanæ ciuitatis Carthago repræsentaret. Cæterum Gordianus literas complures ad primum quēq; Romā missitabat, atq; ad proceres senatus, quorū erant ei

πλεῖστοι φίλοι τε καὶ συγγενεῖς. ἐποίησε δὲ καὶ δημόσια γράμματα πρός τε τὴν ῥωμαίων δῆμον καὶ τὴν σύγκλητον. δι' ὧν τήν τε Λιβύων ἐδήλου εἰς ἑαυτὸν σύμπνοιαν, τῆς τε μαξιμίνου ὠμότητος κατηγόρει, σφοδρότατα εἰδὼς μισουμένην. αὐτός τε πᾶσαν πραότητα ὑπισχνεῖτο, συκοφάντας τε πάντας φυγαδεύων, καὶ παλινδικίαν διδοὺς τοῖς ἀδίκως κατακρεθεῖσι, τοὺς δὲ φυγάδας εἰς τὰς πατρίδας ἐπανάγων. οὐδὲ γὰρ στρατιώτας ὑπέσχετο ἐπίδοσιν χρημάτων, ὅσην οὐδεὶς πρότερον. τοῦ τε δήμου νομὰς

permulti amici ac necessarij. Scripsit item pub. ad S.P.Q.R. significans Afrorum erga se consensum, simulq; accusans Maximini crudelitatem, quam esse omnibus magnopere inuisam sentiebat. Ipse omnem præ se mansuetudinem ferebat. Nam & delatores omneis exilio affecit, & ijs qui parum iusto iudicio damnati fuerant, iterum defendendi sui potestatem indulsit, quin exules quoque in patriam restituebat, ac militibus plura se quàm quisquam antea largiturum, populóque ingens daturum congiarium

ἐπύγχλε. πρὸ νοήσα-
ζ ἢ τ πρόσθεν αὐαι-
ρεθῆναι τὴν ῥώ-
μην τῶν στρατοπέδων
πιστεύοντα. Βιταλια-
νὸς δέ τις ὄνομα αὐτῷ.
ὅσπερ ἤδη πραχύτα-
τα τῶν ὠμότατα πράτ-
τοντα, φίλτατον τε
ὄντα, καὶ καθωσιωμένον
τῷ Μαξιμίνῳ. ὑ-
ποπτεύων δὴ μὴ τοῖς
πραττομένοις γένοιτο
ὡς αὐτίκα, ἅ τῷ ἐκεί-
νου φόβῳ μηδεὶς αὐτῷ
σωμάρκηται, πέμπει
τὸν ταμίαν τοῦ ἔθνους,
νεανίσκον φύσει δύ-
ναμον, ἅ τὸ σῶμα ἐκ
ἀγωγῆς, ἅ ἡλικίαν ἀκ-
μάζοντα, πρόθυμόν
τε δὴ τὸν ὑπὲρ ἑαυτ
αὐτῷ ἐκ πρωταρχας καὶ στρατιώτας τι-

pollicebatur. Idem præfectum quoque prætorij Vitalianum, ferum, crudelemq; hominem, chariſsimum, deuotiſsimũq; Maximino, in ipſa urbe curauit interimendũ. Siquidem ſuſpectans, ne ille ſuis inceptis fortiter reſiſtendo, cæteros quoque metu perterritos à ſe auerteret, mittit prouinciæ quæſtorem aduleſcentem audaciſsimum, corpore ualidum, atque ætate florentem, promptúmque ad omne periculum pro ſe ſuſcipiẽdum, traditis centurionibus ac militibus

λιὰς, οἷς ἐνετείλατο καὶ σεσημασμένα γράμματα ἐν νυκτοῖς δύο ναξι. δι' ὧν τὰ ἀπόῤῥητα καὶ μυστικὰ ἀγγέλματα τοῖς βασιλεῦσιν ὑπεξέλεγεν. μελλόντι δὲ αὐτοῖς πρὸ τῆ ἑωθινῆς τὴν ῥώμην καταλαβεῖν, ὡς ἥκειν ἐπὶ δικάζοντι, ἅ αὐτὸ κεχωρηκότι τοῦ Βιταλιανῷ ἐν τῷ τ δικαστηρίῳ οἰκίσκῳ, ἔνθα μόνον τὰ ἀπόῤῥητα ἅ μυστικὰ δηλοῦντα, ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως ἱερόν τε, καὶ ἀξιόταξε, πιθέσθαί τε, ὅτι φέρουσι γράμματα πρὸς Μαξιμῖνον ἀπόῤῥητα, ὧν τοῦτό τε παρὼ τὸ πιμφθῆναι ὑπὲρ ἀσφαλείας τ

nonnullis, cui etiam literas dedit obſignatas duplicibus tabellis, per quas arcana occultáque negocia ſignificare imperatores cõſueuerunt. Iubet itaq; illos intrare urbem antelucẽ, ac dum adhuc in actibus occupatus eſſet Vitalianus, accedere ad eum intra cellulam, ubi res ſecretas atque arcanas ad ſalutem principis pertinentes ſcrutari, atque inquirere conſueuerat, habere ſe ad eum literas arcanas à Maximino dicentes, ac uelle etiam remotis arbitris, de rebus ad ſecuritatem

βασιλέως. προσποιήσασθαι δὲ βούλεσθαι καὶ διαλεχθῆναι αὐτοῦ ἰδιαίτερον, ἀπαγγεῖλαί τε τὰ ἐντεταλμένα. διασχολουμένῳ δὲ ἐκείνῳ περὶ τὴν τῶν σφραγίδων ἐπίγνωσιν, προσποιουμένους ὡς δὴ ἐρῶντάς τι, οἷς εἶχον, ὑποκολπιδίοις ξίφεσι φονεῦσαι. ἅπερ πάντα προὐχώρησεν, ὡς ἐκέλευσεν. ἔτι γὰρ νυκτὸς οὔσης, ὥσπερ ἐκείνοις εἰώθει, πρὸ ἡμέρας προϊέναι, ὑπέστησαν αὐτοῦ ἰδιαίζοντι, μὴ δὲ πολλοῦ πλήθους παρόντος.

imperatoris spectantib. cum illo colloqui, ac mã data principis exponere. Dein signis agnoscẽdis occupatũ, pugionibus quos in sinu occultos haberent, de improuiso confoderent. Quæ scilicet omnia ex sententia successerunt. Etenim ante lucem, quo tempore prodire illi mos fuerat, inueniunt hominem penè solum, paucis tantum circũstantib. quippe alij nõdum uenerant, alij salutato abierant, priusquã dilucesceret.

οἱ μὲν γὰρ οὐδὲ προσεληλύθεσαν, οἱ δὲ προσαγορεύσαντες, πρὸ ἡμέρας ἀνακεχωρήκεσαν.

ἡσυχίας οὖν οὔσης, ὀλίγων τε πρὸ τοῦ οἰκίσκου, δηλώσαντες αὐτοῦ τὰ προειρημένα, ῥᾳδίως εἰσεδέχθησαν. ἀπλόντες δὲ τὰ γράμματα, ἐκείνου ταῖς σφραγίσι τὰς ὄψεις ἠθιβάλλοντος, προσβαλόντες τὰ ξιφίδια, καὶ παίσαντες φονεύουσιν, ἔχοντές τε αὐτὰ πρόκοπα, προπηδῶσιν. οἱ δὲ παρόντες, ἐκπλαγέντες ἀνεχώρησαν, οἰόμενοι Μαξιμίνου τὴν ἠέλευσιν εἶναι. καὶ γὰρ ἐποίει οὕτω πολλάκις, καὶ περιοῦσι δοκοῦντας εἶναι φιλτάτους. κατελθόντες δὲ διὰ μέσης τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, προτιθέασι τὰ πρὸς τὸν δῆμον Γορδιανοῦ

Igitur uacante illo, ac paucis dũtaxat ante cellulam inuentis, ubi quæ suprà diximus nunciauerunt, facile scilicet intromißi sunt, porrectisque epistolis, cõtemplantem eum signa diligentius, prolatis pugionibus confodiunt, nudosque eos manibus præ se tenentes prosiliunt, omnibus loco cedentibus. Nam id Maximini factum imperio putabant. Quando idem sæpenumero etiam in eos facere consueuerat, qui antea ipsi charißimi uidebantur.

Dein uadentes media sacra uia, proponunt epistolam Gordiani ad

γράμματα. ζῶις τε ὑπάτοις καὶ τοῖς λοιποῖς τὰ ἐπεσταλμένα διδόασι. διασκεδαύνυταί τε ἅμα αὐτῇ φήμη, ὡς ἄρα καὶ Μαξιμῖνον εἰκαιρημένος. ὡς δ' ἐνεφοίτησε ταῦτα, ζυθέως πᾶς ὁ δῆμος, ὥσπερ ἐνθουσιῶν, διέθει πανταχῇ. καίτοι ἥ γε ὄχλοις εὐφοὶ πρὸς τὰ καινοτομούμενα, ὁ δ' ῥωμαίων δῆμος ἐν πολίταις μεγίστῳ καὶ ποικίλῳ, συγκλύδην τε ἀνθρώπων, πολὺ κοῦφόν τι καὶ εὐκίνητον, ἀνδριάντες δὲ καὶ εἰκόνες, τιμαί τε πᾶσαι τοῦ Μαξιμίνου καθῃρέθησαν. καὶ τὸ λοιπὸν πρότερον δὲ φόβον

populum, literasq; item ab illo consulibus ipsis, cæterisq; reddunt, uulgata etiam fama interfecti Maximini. Quod ubi auditum est, statim uniuersus populus discurrere undiq;, furenti simili is. Nam & si ubiq; uulgus semper ad res nouas leuissimum, tamen Romana plebs in primis, quæ ex magna, uariaque etiam peregrinorũ multitudine constat, longe cæteris mobilior est. Igitur staturæ atque imagines Maximini cæterique honores statim conuulsi, clausumque antea formidine

μισοῦ, ἀδείας δὴ αὐτῇ ξὺν παρρησίᾳ κατὰ λύτως ἐχομένης. ἅτε σύγκλητος σωτηρίαν, πρὶν τὰ ἀκριβῆ εἰδέναι περὶ τοῦ Μαξιμίνου, ἐκ τοῦ παρόντος τύχης τὰ μέλλοντα πεσδύσαντος, τὴν Γορδιανὸν ἅμα τῷ υἱῷ τε βασιλέας ἀναγορεύουσι. τὰς δὲ τοῦ Μαξιμίνου εἰκόνας ἀναῤῥίπτουσι, συνοφαίνταί τε ἓν καὶ οἱ γνώμονοι τινῶν καὶ τύγοροι, οὓς ἐφόλυγον, ὑπὸ τῶν ἀδικηθέντων ἀνῃρέθησαν. ὧν τροπαί τε καὶ διώξεις, οἱ τοῦ ἐκείνου ὠμότητος ὑπηρέται, συρόμενοι ὑπὸ τοῦ ὄχλου, εἰς οὓς ὀχετοὺς ἐῤῥίπτουν. φόνου τε οὐκ ὀλίγου ἐγένετο καὶ μισεῖ

odium, licentia iam & potestate adepta, nullo prohibente effundebãt. Quare senatus quoque frequens, & si de Maximino certi nihil habebat, ex præsenti fortuna rem coniectans, abolitis illius honoribus Gordianum, filiumq; ipsius Augustos declarauerũt, statimq; delatores, atq; accusatores uniuersi aut effugerunt, aut ab ijs quos offenderant occidebantur. Procuratores autem, & qui ius in illius crudelitatem ministerium dicebant, tracti à plebe sunt, abiectique in cloacas. Multi item

ἀδικηθέντων ἀνθρώπων. δικαίως γὰρ ἑαυτῷ, καὶ ἀντιδίκους ἐν πράγμασιν ἀσφαλέσιν, καὶ εἴ τις πρός τινα βραχεῖαν αἰτίαν ἔχειν μίσος, ἐπαναβαίνοντές τε οἰκήσεσιν, ἀπροσδοκήτως ἐπιρεωζονῆς, ὡς σκοφάντας ἐσύλησάν τε, καὶ ἐφόνευσαν. ἐν προσχήματι ἐλευθερίας, ἀδείας τε ἐρημικῆς, ἔργα πολέμου ἐμφυλίου ἐργάζεσθαι, ὡς καὶ τὴν πόλεως ἐπάρχοντα μετὰ πραξεις πολλὰς ὑπατικὰς (Σαβῖνος δὲ ὦ ὄνομα αὐτῷ) βουλόμενον κωλύσαι τὰ γιγνόμενα, ξύλῳ παιόντα κατὰ τοῦ κρανίου, πλευτῆσαι.

insontes occisi. Nam & creditorem suum quisque, & aduersarium in forensibus causis, & ut quenque aliquis leuissima de causa oderat, impetu in domũ facto, bonisq; direptis trucidabant. Ita sub specie libertatis, pacisq; prætextu, ciuilis belli facinora ædebantur, quin præfectum quoque urbi Sabinum, prohibere talia conantem fuste capiti illiso mactauerunt.

καὶ ὁ μὲν δῆμος ἐπὶ τοῖς ἰδίοις, ἡ δὲ σύγκλητος, ἅπαξ ἀναῤῥιφθέντος λιμοῦ τοῦ Μαξιμίνου, πάντα ἐπραπίζοντο τὰ ἔθνη. πρεσβεῖαι πάντοθεν πανταχοῦ πρὸς πάντας ἡγεμόνας ἀπεπέμφθησαν, ὑπομνησόμεναι ἕκαστον τῶν συγκλήτου καὶ τοῦ ἱππικοῦ τάγματος ὅπως ἀσφαλείας πρὸς πάντας τοὺς ῥωμαίους καὶ τὴν συγκλήτου τιμῆς δηλώσωσι, προτρεπόντες τε οὓς ἕκαστοι ἐν ἑαυτοῖς σωφρονεῖν τε καὶ πατρίδι καὶ σωτηρίᾳ βουλεύειν. τὰ δ' ἔθνη πείθεσθαι ῥωμαίοις,

Hæc igitur populus agitabat. Enimuero Senatus, quando iam semel periculum subierat metu Maximini, nihil sibi ad sollicitandas ad defectionem prouincias reliqui faciebat. Quocirca legationes undique ad rectores prouinciarum mittebantur, electis è senatorio, equestriq; ordine clarissimis hominib. cum literis quibus S. P. Q. R. mens exponebatur, qui procuratores ipsos hortarentur, uti cõmunem patriam capesserent, curiámque Romanam tuerentur, persuaderent que nationibus, ut in fide populi Romani perseuerarẽt,

ὧν δημόσιον ἄνωθεν τὸ κρατὸς ἐστὶν, αὐτά τε φίλα καὶ ὑπήκοα ἐκ προγόνων. οἱ πλεῖστοι μὲν οὖν προσήκαντο τὴν πρεσβείαν. καὶ τὰ ἔθνη ἀκρατήσαντες, ῥᾳδίως μίσει τῆς Μαξιμίνου τυραννίδος, τούς τε ἐκεῖσε πρᾶττοντας, εἰ τὰ Μαξιμίνου φρονοῖεν, ἀποκτείναντες προσέθεντο ῥωμαίοις. ὀλίγοι δέ τινες ἢ διεχρήσαντο σὺν ἐλθόντας πρέσβεις, ἢ μετὰ φρουρᾶς πρὸς ἐκεῖνον πρέπεμψαν. οὓς συλλαμβάνων, ὠμῶς ἐκόλαζε. τὰ μὲν κατὰ τὴν ῥωμαίων πόλιν τε καὶ γνώμην, τοιαῦτα ἦν. ὡς δ' ἀπηγγέλη τῷ Μαξιμίνῳ τὰ πε-

cuius ꝓpriũ antiquitus imperium foret, ueterrimumq; cũ illis amicitiæ ius à maiorib. institutũ. Quocirca pleriq; legatis benigne exceptis, populos ad defectionẽ ꝓpulerũt, quod scilicet pronum fuit, adeo incredibili apud omnes odio Maximinus laborabat. Igitur omnib. quicunq; apud ipsos magistratũ gerentes, cum Maximino sentiebãt, repẽte ad unũ occisis, ipsi uniuersi ad Romanos defecerunt. Pauci tamẽ inuenti, qui legatos ad se missos interficerẽt, aut ad ipsum mitterẽt, adhibitis custodibus, qui deinde oẽs exquisitißimis à Maximin. supplicijs affecti sunt. Hæc mẽs Rom. ciuitatis, hic animus fuit. Quæ

πραγμένα, σκυθρωπός τε ἦν καὶ ἐν μεγάλαις φροντίσι, πρόσε ποιεῖτό τε αὐτῶν καταφρονεῖν. τὰ μὲν οὖν πρώτης καὶ δευτέρας ἡμέρας, ἔνδον ἔμεινεν ἡσυχάζων, καὶ τοῖς φίλοις περὶ τοῦ πρακτέου κοινούμενος. τὸ δὲ στρατόπεδον πᾶν τὸ σὺν αὐτῷ, οἵ τε ἐπέκεινα πάντες ἄνθρωποι ἔγνωσαν μὲν τὰ διαγγελθέντα, καὶ διοίδαινον πᾶσιν αἱ ψυχαὶ, τηλικούτων ἔργων εὐτόλμων καινοτομίᾳ, οὐδέ τις πρός τινα ἔλεγέ τι, οὔτ' εἰδέναι τί προσεποιεῖτο. τοσοῦτος γὰρ ἦν ὁ μαξιμίνου φόβος, ὡς μηδὲν αὐτὸ λανθάνειν, πρα-

postquã Maximino nunciata sunt, quanquã tristis ac sollicitus, tamen illa se contemnere simulabat, ac primo quidem, alteroq; die domi quietus ad amicos de eo negocio retulit. Cæterum exercitus omnis, cuncti que eius regionis mortales, & si rem omnem intellexerant, intumuerantq; animis, audacia rerum tantarum, ac nouitate, tamen pro se quisque tacebant, ac se ignorare omnia simulabãt. Quippe tantus erat Maximini metus, ut nihil illum planè lateret, omni

φυλάττεσθαι δὲ πάντων, οὐ μόνον τὰ διὰ φωνῆς καὶ γλώττης προσφερόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ δι' ὄψεως νεύματα. ὁ μέν τοι Μαξιμῖνος συγκαλέσας πάντα τὸν στρατὸν εἰς τὸ πρὸς τῇ πόλεως πεδίον, προσελθών τε τῆς τρίτης ἡμέρας, ἀνελθών τε ἐπὶ τὸ βῆμα, ἐπιφερόμενος τὸ βιβλίον, ὅπερ αὐτῷ ἦσαν συντάξαντές τινες τῶν φίλων, δὲ ἀναγνώσεως ἔλεξε τοιαῦδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ μαξιμίνου.

Ἄπιστα μὲν οἶδα καὶ παραδόξα, λέξων πρὸς ὑμᾶς, ὡς δὲ ἐγὼ οἴομαι, οὐ θαύ

umq; non solum uerba, sed nutus quoque, speciemq; oris obseruaret. Tertio uerò die conuocatis in campũ ante urbem militibus suis Maximinus, tribunal inscendit, atq; ex libello orationem ab amicis compositam, in hanc sententiam recitauit:

ORATIO MAximini.

Scio me uobis incredibilia, nouaq; dicturũ (sed ut ego existimo) non tam admi

ματος, ἀλλὰ χλεύης καὶ γέλωτος ἄξια. ὅπλα ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὴν ὑμετέραν ἀνδρείαν οὐ Γερμανοὶ αἱροῦντες, οὓς πολλάκις ἐνικήσαμεν οὐ Σαυρομάται, οἳ περὶ εἰρήνης ἑκάστοτε ἱκετεύοντες, Πέρσαι τε, οἳ πάλαι Μεσοποταμίαν κατατρέχοντες, νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀγαπητῶς ἔχοντες τὰ ἑαυτῶν, δόξης τε τῆς ὑμετέρας ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀρετῆς τε πείρᾳ τῶν ἐμῶν πραξέων, ἃς ἐγνώσαν, ὅτε τῶν ἐπὶ ταῖς ὄχθαις στρατοπέδων ἡγούμην ἀνεχούσης αὐτούς. ἀλλὰ γὰρ, μή τι ἄρα καὶ καταγέλαστον εἰπεῖν, Καρχηδόνιοι μεμήνασι,

ratione, quàm risu digna. Arma uobis, uestræq; uirtuti non Germani inferunt sæpe deuicti, non Sarmatæ, qui de pace nobis quotidie supplicant. Persæ item, qui olim Mesopotamiã peruagabantur, nunc suas intra sedes quiescere, boni consulunt, cum gloria in armis uestra, tum rerum à me gestarũ periculo edocti, quæ iam tum illis innotuerunt, cum tuendi ripas exercitui præfuimus. Verum (ne quid magis ridiculum dixerim) Carthaginenses insaniunt,

κὴ πρεσβύτῃ ἄθλιον, ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ παραφρονήσαι πείσαντες ἢ βιασάμενοι, ὥσπερ ἐν πομπαῖς, παίζουσι βασιλείαν. τίνι θαρρήσαντες στρατῷ, καὶ παρ' οἷς εἰς τιὼ τῶ ἡγεμόνα ὑπηρεσίαν ἀρκέσουσι ῥαβδοῦχοι; ποῖα φέροντες ὅπλα, παρ' οἷς ὀλίγου πολέμου δρατίων, οἷς πᾶς θηρία μονομαχῆσαι; τὰ πολεμικὰ αὐτοῖς γυμνάσια, χοροὶ καὶ σκώμματα καὶ ῥυθμοί, μηδέ τινα ὑμῶν ἐκπλῆξαι τέτω τὰ περὶ Ῥώμης ἀγγελθέντα. Βιταλιανὸς μὲν ἀνῃρέθη, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ληφθείς. τῶ δὲ Ῥωμαίων δήμου τὸ ἰσχυρὸν καὶ

atque sene infelicißimo & extremo iam ætatis delirante, dubium suasu an cõtactu, quasi aliqua in pompa ludunt principatum. Quo enim freti exercitu cum apud eos proconsulis ministerio lictores satisfaciant. Quibus porrò usuri armis, ubi præter lanceas exiguas ad feras excipiendas, nihil sit telorum, procq; bellicis exercitationibus chori tantum, dictaq; procacia, & numeri quidam usurpentur. Neq; uerò uos perterrefecerint, quæ facta in urbe nunciantur, nempe Vitalianus per dolũ, fraudemq; occisus est. Quàm autem leue, in-

θυμεῖσθαι δοκῶ ἀνδράσιν, οἳ μέχρι βοῆς θρασύνονται, εἰ δύο ἢ τρεῖς ὁπλίτας ἴδοιεν μόνον, ὑφ' ἑαυτῶν ἀλλήλων ὠθούμενοί τε καὶ πατούμενοι, φεύγουσι καὶ τὸν ἴδιον λιποῦσιν, ἢ κοινῆ ἀμελῶς ἔχει. εἰ δὲ καὶ τὰ τῆς συγκλήτου τίς ὑμῖν διήγγελε, μὴ θαυμάζετε, εἰ τὸ μὲν ἡμέτερον σῶφρον, βραχὺ αὐτοῖς δοκεῖ, τὸ δ' ὁμόστροφον, ἐν ἀπωλείᾳ βίου ἐκείνου πεποιημένον, καὶ τὰ μὲν αὐδρεῖα καὶ σεμνὰ τῶν ἔργων, φοβερὰ προσαγορεύοντα. τὰ δ' αὐθαίρετα καὶ ἐκβακχευόμενα, ὡς ἥμερα δὲ ἡδονὴς ἔχουσι. διόπερ πᾶς τιὼ

stabileq; sit Romani populi ingeniũ, q̃ prompta clamorũ tenus audacia, notißimũ scilicet uobis est. Si duos modo tres ue armatos conspexerint, trudẽtes alter alterũ, & pculcãtes, ac suũ quisq; periculũ fugitãtes, publicum neglectui habent. Quod si quis uobis etiã quæ acta in senatu sunt renũciauit, nõ est profecto quod miremini nostram illis cõtinentiã duriorem uideri, atq; ob id morũ congruentiã, uitamq; illius luxuriosam nobis anteferri. Quippe apud illos fortißima quæque, ac grauißima pro asperrimis, dissoluta, atque ebacchantia pro mitibus, uoluptarijsq; habẽtur. Quocir-

ἐμοῦ ἀρχοῦ, ὅταν ὑπὸ στρατῷ τὸ κόσμιον, καὶ λοιπὸν ἀτάκτως διάκεινται. ἔδοξαν ὑπὸ τοῦ Γορδιανοῦ ὀνόματι, ὃ τὸν ἀπὸ βεβλημένον βίον οὐκ ἀγνοεῖτε. πῶς τοίνυν τοιούτους ἡμῖν ὁ πόλεμος, εἴ τις ὄντως αὐτὸν καλεῖν βούλοιτο. ἐγὼ μὲν γοῦν ἡγοῦμαι, ὡς οἱ πλεῖστοι, καὶ σχεδὸν πάντες, εἰ μόνον ἐς Ἰταλίας τῶν βαρβάρων ἐκβησόμεθα, θαλλοὺς τε ἱκετηρίας πολλαχοῦ προτείναντας, τὸ στρῶσαι αὐτοῖς τοῖς ἡμετέροις ποσὶν. οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ ἀπλίας τε φανλότητα φεύξονται, ὡς τὸ πάρεξαι ἐμοί τε καὶ ὑμῖν τοῖς ἐκείνων πάντα

ca noſtrũ quidem imperium, quoniã induſtriã atq; moderatum reformidant, Gordiani delectantur nomine, cuius infamia uitæ minimè uos præterit. Igitur aduerſus hos, atq; huiuſcemodi homines bellũ uobis eſt milites, ſi tamẽ id bellum appellandum. Nam ut mihi quidem, atq; adeò cæteris omnibus uidetur, non prius Italiã attigerimus, quàm illorũ maxima pars ramos ſupplices, liberósque ſuos præferẽtes, noſtris ſe pedibus aduoluent, aut formidine degeneri fugam facient, ut mihi liberum ſit bona illorũ uobis cõtribuere, quibus in perλαβεῖν καρποῦσθαι. πρὸς ταῦτά τινα εἰπὼν, ἐλαφρά τε πολλὰ εἰς τὸ ῥώμῃ καὶ σὺγκλυδον, ἅτε ὂν πάρεφθεγγεῖτο, ἀκροβολίζας τοῖς τε ἀπὸ χεροὸς ἀπὸ λαοῦ, καὶ τραχέσι προσώπου νεύμασιν, ὡς πρὸς παῤῥόντας ὀργισθείς, ἐπαγγέλλει τὸ ἐπ' Ἰταλίαν ἔξοδον. διανέμας τε αὐτοῖς πάμπλεισα χρήματα, μιᾶς ἡμέρας διαλιπὼν, ἅτε ὁδὸν εἴκοσι, πολύ τι πλῆθος ἐπαγόμενος στρατοῦ, τό τε ἀπὸ Ῥωμαίοις δύναμιν. ὑπὸ ἀὐτῷ, καὶ γὰρ μισθῶν ὀκτὼ καὶ τριακοντάφορος ἀριθμὸς, ὃς τοῖς ὅπλοις ἐκέχρητο, ἢ πείσας ὃν φιλίαν

petuum perfruamini. Hæc cũ dixiſſet, ac multa in ciuitatẽ, ſenatumq; uniuerſum interpellatim probra iecciſſet, manumque geſtibus minabundus, truciq; uultu, nutuq; oris quaſi præſentibus iraſcens, profectionem in Italiam edicit. Diuiſoq; inter milites ingenti ſtipendio, uno tantum die interiecto facere iter incepit, magnũ ſecum exercitum, atque uniuerſas adducens Romanas copias. Sequebatur eundem etiam Germanorum haudquaquã negligendus numerus, quos uel armis ſubegerat, uel in amicitiam

καὶ συμμαχίαν ἐπῆκτο, μηχανάς τε, καὶ πολεμικὰ ὄργανα καὶ ὅσα πρὸς οὓς Βαρβάρους, ὧν ἐπεφέρετο. αὐτὸς μὲν σχολαιτέραν τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιεῖτο, ἅτε τῶν τ' ὀχημάτων καὶ ὧν πλείων πᾶσα χάθη συγκομιδή. αἰφνιδίου γὰρ γενομένης τῆς ἐς ἰταλίαν ὁδοῦ, οὐκ ἐκ προνοίας, ὥσπερ εἰώθει, ἀλλ' ἐξ αὐτοσχεδίου καὶ ἐπειγούσης ὑπηρεσίας, ἁρμάδιά τε καὶ σκαφὴ ἠθροίζετο. ἐδόξεν δ' αὐτῷ καὶ προπέμψαι τὰς τῶν Παόνων φαλάγγας. ἐκείνοις γὰρ μάλιστα ἐπίστευεν, οἵπερ αὐτῷ καὶ πρῶτοι αὐτοπροσκαθεζόμενοι βασιλέα, ἐβεβαιώσαντο τὴν

societatémque adsciuerat. Præterea machinæ, & bellica instrumenta, quæq; alia aduersus barbaros cõparauerat. Cæterum tardius iter faciebat, ob uehicula, resq; alias usui necessarias, quæ undiq; importabãtur. Nam cum repentinum id illi iter obuenisset, non cuiusquam prouidentia, ut cõsueuerat, sed tumultuario ac festinato ministerio, quæ erant militibus necessaria colligebãtur. Igitur præmittere Pannoniorum cohortes decreuit, quibus fretus maximè erat, quæ que primæ imperatorem consalutauerant, atque ultro

τὴν παρ' αὐτοῦ εὐνοιαν ἐπιχῦσαι. ἐκέλευσεν οὖν αὐτοῖς φθάσαι τὴν λοιπὴν στρατιὰν, καὶ τὰς ἐν ἰταλίᾳ χωρίας προκαταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν πρὸ Μαξιμίνου ὡδοιπόρουν, ἐν δὲ τῇ Καρχηδόνι ἐχώρησαν, τὰ πραγματα παρασκευῆς. Καπελλιανὸς γάρ τις ὄνομα τῶν ἀπὸ συγκλήτου. ἡγεῖτο δὲ Μαυρουσίων τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις, Νομάδων καλουμένων. τὸ δὲ ἔθνος στρατοπεδίοις παφρακτο, ἅτε τὸ πρὶν ἀκέραιον πλῆθος Μαυρουσίων τῶν Βαρβάρων, ὡς ἂν ἐπίσχοι αὐτῶν τὰς ἐξ ὠμότητος ἁρπαγάς. ἔχει δὲ ὑφ' ἑαυτῷ δυνάμεις ὀκ

etiam pro illius salute omne periculum deposcebant. Iis igitur imperauit, ut cæteras copias præcederent, ac regiones occuparent Italiæ. Dum in itinere Maximinus est, res intereà Carthagini præter spẽ magnopere successerũt. Erat autem Capellianus quidã senatorij ordinis uir procurator Mauritaniæ Romanis subiectæ, quæ ab ipsis Numidia appellatur. Ea gens munita exercitibus fuerat, à quibus barbarorũ incursus, ac populationes cohercerẽtur. Quare haud contemnendam

δὺ καταφρόνησον στρατιωτικῶν. πρὸς δὴ τὸν Καπελλιανὸν ὄντα τὸν Γορδιανὸς ἀπεχθῶς προσεκέκτο αὔξησεως, ἔκ τινος ἀγοραίας διαφορᾶς. τότε τοίνυν γνοὺς τὴν βασιλείας γενόμενον ὀνόματι, διαδοχὴν αὐτῷ ἐπεμψε, καὶ τοῦ ἔθνους ἀξιοῦν ἐκεῖθεν λύσειν. ὁ δὲ πρός τε ταῦτα ἀγανακτήσας, καὶ τε Μαξιμίνῳ καθεστάμενον, ὑφ' ὃν καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐπίστευτο, πάντα τὸν στρατὸν ἀθροίσας, ἀναπείσας τε Μαξιμίνῳ τιμᾶν τὴν τύχην καὶ τὸν ὅρκον, καταλθὼν ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα, δυνάμει ἄγων μεγίστῃ τε καὶ γενναίῳ ἀνδρῶν ἥλικίας ἀκμάζοντας, καὶ παντοδαπῇ ὁπλων παρασκευῇ ἐξηρτημένῃ, ἐμπειρίᾳ τε πολεμικῇ, καὶ τῇ πρὸς τοὺς βαρβάρους μάχης συνηθείᾳ ἐξοίμενη πρὸς μάχας. ὃς ἀπαγγελθὲν Γορδιανῷ ὁ στρατὸς πρόσιον τὴν πόλει, αὐτός τε ἐν ἐφάτῳ δείει ὢν, οἵ τε καρχηδόνιοι ταραχθέντες, οἰόμενοι ἐν πλήθει ὄχλου, ὄκ ἐν εὐταξίᾳ στρατὸν τὸν ἐλθεῖν τῆς νίκης ἔσεσθαι, πανδημεὶ πάντες ἐξίασιν, ὡς δὴ τὸν Καπελλιανὸν αὐτὸν ταξόμενοι. γορδιανὸς μὲν ὃν ὁ πρεσβύτης, ὡς λόγος φασιν, ἅμα τοῦ υἱοῦ καταφρονήσας στρατιωτικῶν. πρὸς δὴ τὸν Καπελλιανὸν ὄντα τὸν Γορδιανὸς ἀπεχθῶς προσεκέκτο αὔξησεως, ἔκ τινος ἀγοραίας διαφορᾶς. τότε τοίνυν γνοὺς τὴν βασιλείας γενόμενον ὀνόματι, διαδοχὴν αὐτῷ ἐπεμψε, καὶ τοῦ ἔθνους ἀξιοῦν ἐκεῖθεν λύσειν. ὁ δὲ πρός τε ταῦτα ἀγανακτήσας, καὶ τε Μαξιμίνῳ καθεστάμενον, ὑφ' ὃν καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐπίστευτο, πάντα τὸν στρατὸν ἀθροίσας, ἀναπείσας τε Μαξιμίνῳ τιμᾶν τὴν τύχην καὶ τὸν ὅρκον, καταλθὼν ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα, δυνάμει ἄγων μεγίστῃ τε καὶ γενναίῳ ἀν-

militum manum circa se habebat. Cum hoc igitur Capelliano ueteres Gordiano simultates, ex forensi quadam disceptatione interceſſerant, quocirca nomē adeptus imperatoris, ſucceſſorē illi miſit, atq; abſcedere prouincia imperauit. Ille ea re indignatus, ac principi ſuo deuotus, à quo magiſtratum quoq; eū accepiſſet, omni coacto exercitu, cum quidē fidem tueri, ac iuſiurandū perſuaſiſſet, Carthaginem contendit, maximas, ualentiſſimasq; copias ſecum adducens, uirosq; cum ætate florētes, tum omni armorum genere inſtructos, peritosq; rei militaris, atq; ex conſuetudine prælio rum aduerſus barbaros magnopere ad pugnandum paratos. Vt uerò nunciatū Gordiano eſt, aduentare ad urbē Capellianum, & ipſe affectus eſt extrema formidine, & perterriti Carthaginēſes uniuerſi, qui ſcilicet in turba potius, quàm in exercitus aliquo ordine, collocata uictoriæ ſpe, cūcti pariter urbe effunduntur obuiā Capelliano. Cæterum ſenex Gordianus (ut quidam perhibēt) ſimul atque ille Carthaginem

ὠθῆναι, ἐν ἀπογνώσει γιγνόμενον, γνοῦν τὴν δύναμιν Μαξιμίνου, ὃς ἓν ὁρῶν ἐν Λιβύῃ ἀξιόμαχον ἱππόδρομον, ἀνήρτησεν ἑαυτὸν βρόχῳ, λιπομένης ὑπ' αὐτοῦ τῆς τελευτῆς, τὴν ὑπ' αὐτοῦ κρατηθέντα μὴ τὸ πλῆθος εἶναι. γιγνομένης δὲ συμβολῆς, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι ὄχλῳ πολλοὶ ὄντες, ἄπειροι δὲ, καὶ πολεμικῶν ἔργων ἀπαίδευτοι, ἅτε ἐν εἰρήνῃ βαθείᾳ τεθραμμένοι, ἑορταῖς τε καὶ τρυφαῖς σχολάζοντες ἀεί, γυμνοί τε ὅπλων καὶ ὀργάνων πολεμικῶν. ἕκαστος δὲ ἐπιφέρων οἰκοθεν ἢ ξιφίδιον ἢ πέλεκυν,

attigit, desperatis rebus quod Maximino uires ingentes, nullas in Africa copias esse uidebat, laqueo se suspendit. Sed occultata illius nece, filium sibi ducē multitudo elegit. Ita uentū ad manus est.

Erant autem numero quidem plures Carthaginenses, sed inordinati, ac rerum bellicarum imperiti, quippe in altißimà pace educati, festisq; & delicijs emolliti, nudiq; armis, omnique bellico instrumento. Nam domo quisque pugionem aut securem,

ῥοπάτιά τε ἐκ λυπηγοσίων. καρέας τε τὰς ἐμπεσούσας ποδιπμόντου, καὶ ξύλα καὶ τὰ πρόσπαντοῦ εἰς τὰ παρατυχόντα χώματα, ὡς ἕκαστος εἶλυνατο, πρόβλημα τοῦ σώματος ἐποιεῖτο. οἱ δὲ νομάδων, ἀκοντισταί τε δύσχοι καὶ ἱππεῖς ἄπειροι, ὡς καὶ χαλινῶν αὖθυ, ῥᾳδίως μόνῃ τῇ ῥοπῇ τῶν ἵππων λυβρυνᾶν. ῥᾷστα δ' ἐτρέψαντο τὴν Καρχηδονίων τὸ πλῆθος. οἱ πρὸ τῆς ἐκτομείνας αὐτὴν τῶν ἐμβολῶν, πάντα ῥίψαντες ἔφυγον. ὠθούμενοι δὲ ὑπ' ἀλλήλων καὶ πατούμενοι, πλείους ἐφθάρησαν, ἢ πὼς τῶν πολεμίων.

aut uenabulum, aut item præustas sudes, ut quisque poterat acuminatas, ad tuendum corpus extulerat. Contrà, Numidæ iaculatores optimi, atq; equitandi peritißimi, sic ut equos etiā infrenos uirga tantum currentes moderentur.

Quocirca facile Carthaginensium plebs in fugam uersa. Siquidem haud ferentes illorum impetum, omnes abiectis armis cōfertim effugerunt, trudentesq; inter se, & proculcantes, multo sanè plures ipsi inuicem afflige bantur,

ἔνθα καὶ ὁ τοῦ γορδιανοῦ υἱὸς ἀπώλετο, οἵ τε περὶ αὐτὸν πάντες, ὡς διὰ πλῆθος πτωμάτων, μή τε νεκρῶν ἀναίρεσιν πρὸς ταφὴν γενέσθαι δυνηθῆναι, μή τε τοῦ νέου γορδιανοῦ σῶμα εὑρεθῆναι. οἱ μὲν γὰρ φεύγοντες, ὅτοι τε ἦσαν εἰσρύεντες εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅτοι τε λαθεῖν ἠδυνήθησαν, σκεδασθέντες εἰς πᾶσαν τῆς πόλιν, οὖσαν μεγίστην τε καὶ πολλὴν, ὀλίγοι ἐκ πολλῶν ἐσώθησαν. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος περὶ ταῖς πύλαις στενοχωρούμενον, πρεσβεῦναι σπουδάζοντος ἑκάστου, βαλλόμενόν

quàm cædebantur ab hostibus. Hic & Gordiani filius cecidit, & quicunq; eum secuti, sic ut præ multitudine interfectorum, neq; discerni ad sepulturam funera potuerint, neque adulescentis Gordiani cadauer inueniretur. Etenim ex tanta copia fugientium pauci duntaxat urbem ingreßi, coniectique in latebras euaserant, cæteri ad portas conferti, ac pro se quisq; intrare primi urbē festinabūdi,

τε ὑπὸ τῶν ἀκοντιστῶν, καὶ τιτρωσκόμενον ὑπὸ τῶν ὁπλιτῶν, διεφθείρετο. πολλὴ δὲ οἰμωγὴ κατὰ τὴν πόλιν γυναικῶν τε καὶ παιδίων, ὧν ἐν ὄψει οἱ φίλτατοι ἀπώλοντο. ἕτεροι δέ φασιν, ὡς δὴ ταῦτα οἴκοι μεμενηκότι διὰ γῆρας τοῦ πρεσβύτη γορδιανῷ ἀπηγγέλη, ὅτε Καπελλιανὸς εἰσελαύνων εἰς τῆς Καρχηδόνα ἐδηλώθη, ἐν ἀργυνώσει δὲ πάντων γενόμενος, εἰσελθὼν μόνος εἰς τὸν οἰκίσκον, ὡς δὴ καθευδήσων, ἐξαρτήσας, ἧς ἐπεφέρετο, ζώνης τὸν τράχηλον ἐν βρόχῳ, τοῦ βίου ἀνεπαύσατο. φιούτω

ab iaculatoribus Numidis, cæterisq; armatis militibus cōtrucidabantur, maximo fœminarū, puerorūq; eiulatu, quorum ante oculos charissima pignora occidebantur. Sunt qui perhibeāt, ut primū Gordiano, qui propter senium domi se continuerat, nunciatum sit Capellianum iam in urbē peruenisse, deplorata salute intra cubiculum se quasi dormiturum recepisse, collóque zonæ inserto, qua præcinctus fuerat, sibi mortem consciuisse. Hæc

μὲν δὴ τέλει ὁ Γορδιανὸς ἐχρήσατο, βιώσας τὰ πρῶτα εὐδαιμόνως, ἐν εἰκόνι τε βασιλείας τελευτήσας. ὁ δὲ Καπελλιανὸς εἰς Καρχηδόνα εἰσελθὼν, πάντας τε τοὺς πρωτεύοντας ἀπέκτεινεν, εἴ τινες καὶ ἐσώθησαν ἐκ τῆς μάχης. ἐφείδετό τε οὔτε ἱερῶν συλήσεως, οὔτε χρημάτων ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων ἁρπαγῆς. ἐπιών τε τὰς λοιπὰς πόλεις, ὅσαι τὰς Μαξιμίνου τιμὰς καθηρήκεσαν, τοὺς μὲν ἐξέχοντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ δημότας, ἐφυγαδεύσεν, ἀγρούς τε καὶ ἡώμας ἐμπιπράναι, λεηλατεῖν τε τοῖς στρατιώταις

finis Gordiani fuit, felicis anteacta uita, atq; in quadã principatus imagine extincti. Sed enim Capellianus Carthaginem ingressus, præcipuum quẽq; ex ijs qui è pugna superauerant, neci dedidit, ac neque à templis despoliandis, neque à publicis, priuatisq; pecunijs diripiendis abstinuit, aditisq; urbibus reliquis, quæcunq; honores Maximini sustulissent, in his præstantißimum quenq; morte, cæteros supplicio afficiebat, agros autẽ, uicosq; concremandos militibus

ἐπέτρεπε, προσποιούμενος μὲν τιμωρίαν εἰσπράττειν, ἐφ' οἷς εἰς Μαξιμῖνον ἡμαρτήκεσαν, λανθανόντως δὲ εὔνοιαν ἑαυτῷ παρὰ τῶν στρατιωτῶν μνώμενος, ἵν' εἴ τι πταίσειεν τὰ Μαξιμίνου πράγματα, αὐτὸς ἔχων δύναμιν εὐνοοῦσαν, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιήσαιτο. τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν λιβύην ἐν τούτοις ἦν, ὡς δὲ τὴν ῥώμην ἐδηλώθη ἡ τοῦ πρεσβύτου τελευτὴ, ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ἀφασίᾳ ὅ, τε δῆμος ἦν, ἥτε σύγκλητος μάλιστα Γορδιανοῦ τετελευτηκότος, εἰς ὃν ἠλπίκεσαν. ᾔδεσαν γὰρ αὐτὸν οὔτε φεισόμενόν τινος.

tradebat, prætexto quidem ulciscendi Maximinum, cæterum clanculũ militum sibi animos concilians, ut sicubi res à Maximino turbassent, ipse ad occupandũ principatum beneuolis militibus uteretur. Ita se uidelicet res in Africa habebant. Postea uerò quã Romæ audita senis Gordiani mors est, ingens perturbatio S. P. Q. R. ingensq; terror inuasit extincto, in quẽ unũ spes omnes suas collocauerant. Neq; enim illos præteribat, nemini iam parsurum Maximinũ,

ὡς γὰρ καὶ φύσει ἀλλοτρίως τὴ ἀπειχθῶς πρὸς αὐτὸν διέκειτό τι, καὶ ἐπ' ὀυλόγοις αἰτίαις, ὡς ὠμολογεμμένοις ἐχθροῖς εἰκότως ὠργίζετο. ἔδοξεν οὖν συνελθεῖν, καὶ περὶ τῶν πρακτέων σκέψασθαι, ἅπαξ τε αἱρεθέντας κινδυνον, πόλεμον ἄραδαι, πῶς κρατήσαντες ἑαυτῶν χειροτονηθήσονται βασιλεῖς. ὃς ἠθέλησαν μορίσαι τῶ ἀρχαίῳ, ὡς μὴ πάλιν ἴδωσιν ὄχλουσαν εἰς τυραννίδα πάλιν ἐξοκείλη. συνῆλθον οὖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀλλ' εἰς τὸ τοῦ Διὸς νεὼν Καπετωλίου, ὃν σέβουσι ῥωμαῖοι ὑπ' ἀκροπόλεως.

cum sponte alienum ab ipsis atq; hostili animo, tum iustis etiam causis, & professo quasi odio succensentem. Itaq; frequentes in unum conuenere, ac de toto negocio deliberantes quando semel in periculum uenerant, bellum comparare decreuerunt, duobus electis imperatoribus, qui rempublicam pari potestate administrarent, ne rursus principatus auctoritas in tyrannidē proueheretur. Conuenerūt igitur non quidem in curiam quo ante consueuerant, sed in templum capitolini Iouis, quod in arce summa præcipuæ uenerationis Ro. habēt,

συγκλείσαντες δὴ αὐτὸν ἐν τῷ συνεδρίῳ μόνος, ὥσπερ ἐκεῖνο μαρτυρεῖ τῷ Διὶ ὁ σωτήριος, ὑπισκόπως τε τὴ πρᾶξιν ὠμιλοῦμεν, ὡς ἐλεξάμενοι τῶν ἐν ἡλικίᾳ καὶ ἀξιώματι πρεσβυτέρων, οὓς ἐβουλοίμαζον, καὶ τὴ ψηφοφορίαν ἐχόντων καὶ ἄλλων ψήφους, διανειμάμενοί τε καὶ τὸ πλέον τῇ γνώμης, Μαξιμόν τε καὶ Βαλβῖνον αὐτοκράτορας ἐποίησαν. τούτων δ' ὁ Μαξιμος, ἐν τε πολλαῖς στρατοπέδων ἀρχαῖς γνώμενος, τῆ τε ῥωμαίων πόλεως ἔπαρχος κατασὰς, ἀνεπισρόφως τε ἄρξας, καὶ ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς τοῖς

ibi clausis foribus soli, quasi teste, & confessore, atq; adeò rerum omnium inspectore Deo, selectis qui ætate ac dignitate cæteros anteirent, de quibus suffragia ferrentur, duo ex omni numero Maximus atq; Albinus plurimis suffragātibus imperatores creati. Horum Maximus cum sæpe exercitib. præfuerat, tum præfectura urbi egregie gesta, maximam ingenij, prouidentiæq;, præterea uitæ continentis opinionem

ὄχλοις φρενῶν τε καὶ ἀγχινοίας καὶ βίου σώφρονος. ὁ δὲ Βαλβῖνος, γενόμενος μὲν εὐπατρίδης, εἰς δευτέραν τε ὑπατείαν ἐληλακὼς, ἐθνῶν τε ἡγησάμενος ἀμέμπτως, τὸ δ' ἦθος ἁπλούστερος. τῆς οὖν χειροτονίας ἐκείνης ἀνειπούσης, σεβαστοί τε ἀνηγορεύθησαν, καὶ πάσαις ταῖς βασιλικαῖς τιμαῖς ἡ συγκλητος διὰ δόγματος αὐτοὺς ἐκόσμησεν ὁ δὲ δῆμος, τούτων ἐν τῷ Καπετωλίῳ πραττομένων, εἴ τε ὑποβαλόντων τινῶν Γορδιανοῦ φίλων καὶ οἰκείων, εἴ τε γνόντες ὑπὸ φήμης, παρεισήκεσαν ταῖς πύλαις, φράξαντες πᾶσαν

uulgo de se præbuerat. Albinus autem patricij generis homo, consulatu iterum gesto, multisque prouincijs sine ulla querela administratis, morum simplicior habebatur. Ita creati principes, Augustiq; appellati, ac senatusconsulto omnibus imperatorijs honoribus affecti sunt. Dum hæc aguntur in capitolio, interea P. R. incertũ subijcientib. Gordiani amicis, ac necessarijs, an tantũ rumorib. exciti, facto ad portas concursu, uiam qua itur

τὴν εἰς τὸ Καπετώλιον ἄνοδον τῷ πλήθει τῶν ὄχλων. λίθους τε καὶ ξύλα ἐπεφέροντο, ἀντιπράττοντες τοῖς ὑπὸ τῆς συγκλήτου ἐψηφισμένοις, καὶ μάλιστα τὸν Μάξιμον παραιτούμενοι στερρότερον τῆς πόλεως. πολύ τε τὸ ὠθιστρεφὲς ἔσχε πῶς τοὺς φαύλους καὶ ἠούφους τῶν ὄχλων. ὅθεν δεδιότες, ἀπηρέσκοντο αὐτῷ ἐβόων τε, καὶ ἠπείλουν ἀποκτενεῖν αὐτούς. ἠξίουν γὰρ τοῦ Γορδιανοῦ γένους βασιλέα αἱρεθῆναι, τό, τε τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀρχῆς ὄνομα ἐκείνῳ τῷ οἴκῳ καὶ ὀνόματι μεῖναι. ὁ δὲ Βαλβῖνος καὶ Μάξιμος, ἐκ τοῦ

in Capitoliũ, totam conferta multitudine occupauerant, lapidesq;, & fustes ingerentes, rebus in Capitolio actis aduersabantur, ac Maximum in primis recusantes, seueriorem scilicet quàm ut eum lenis multitudo facile pateretur. Quapropter eo maximè offendebantur, clamantes identidẽ, ac minitantes utrunq; se confestim occisuros. Nam ipsi ex Gordiani genere principẽ sibi deposcebãt ut in familia nomineq;, eo nomen imperatorum remaneret. Balbinus autem ac Maximus

ἱππικοῦ τάγματος τῶν νεανίας, πάλαι στρατιώτας τε, οἳ ἐμ ῥώμῃ διέτριβον, πολλοὺς σὺν αὐτοῖς ξιφηφόρους, προελθεῖν τε τοῦ Καπετωλίου ἐβιάζοντο, κάτω δὲ πλήθους, ξύλων καὶ λίθων ἐκωλύθησαν. ἔς τε δή τινος καταβάλλοντος τινος, αὐτοὶ μὲν δῆμον ἐσοφίσαντο, ὡς τι παιδίον νήπιον φέροντα Γορδιανοῦ θυγατρὸς τέκνον, ἐφ' ὑπάτῳ ὁμώνυμον. πέμψαντες πρίν πω τῶν σὺν αὐτοῖς ζώνας λελύσθαι τὸ παιδίον κομισθῆναι. οἱ δ' εὑρόντες αὐτὸ ἀθύρον οἴκοι, ἁρπάσαντες ὡς τὸ ὤμον, δι' μέσης τῆς πλήθους, δι' κυνῶν ἐς ὄχλους

equestris ordinis iuuentute, atq; urbanis militibus cum gladijs undiq; stipati, egredi Capitolio conabantur, sed lapidibus ac fustibus coerciti, donec subijciente nescio quo, ad hunc modũ populo imposuerunt. Erat puer quidã infans adhuc ex Gordiani filia natus, nomen aui referens. Hunc igitur submissis quibusdam afferri ad se iusserunt. Qui cum domi eum ludibundum offendissent, impositum in humeros per mediam ferebant multitudinem, plebi ostentantes, ac nepotulum

Γορδιανοῦ τε ἐπῳνυμον λέγοντος, καὶ τῇ αὐτοῦ προσηγορίᾳ ἀκροκαλῶντος, ἀνάγουσιν εἰς τὸ Καπετώλιον, θυφημοῦντος τοῦ δήμου, καὶ φυλλοβολοῦντος. ἥ τε συγκλῆτος καίσαρα αὐτὸν ἀπεδείξατο, ἐπειδὴ δι' ἡλικίαν οὐκ οἷός τε ἦν πρεσβεύεσθαι τῶν πραγμάτων, τό τε ὀργῆς ὁ δῆμος ἐπαύσατο, ἀνέσχοντό τε προελθεῖν εἰς τὸν βασίλειον αὐλιόν. σωιζόμενοι δὲ κατὰ τὸς αὐτοὺς χρόνους πᾶσι μα ὀλίθριον τῇ ῥωμαίων πόλει, ἀρχὴν καὶ πρόφασιν λαβὸν ἓξ εὐτόλμων θρασέως πλήθους ἀνδρῶν τῶν ἀπὸ συγκλήτου ἐ σωιζομε-

Gordiani dicitantes, uocantesq; eum nominatim, quod in Capitolium pertulerunt, populo subinde acclamante, et conspergente puerum frondibus. Cumitaq; senatus Cæsarem illum declarasset, quando adhuc per ætatem rempub. gerere non poterat, et iræ multitudinis resederant, passi uidelicet sunt in aulã palatinam senes imperatores commigrare.

Sed incidit per eos dies ciuitati Romæ funesta calamitas, orta de nimia duorum senatorum audacia.

λύθεσαν γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον πάντες, σκεψόμενοι περὶ τῶν παθεστώτων. μαθόντες δ' οἱ στρατιῶται, ὃς ἐν τῷ στρατοπέδῳ Μαξιμῖνον καταλελοίπει, ἄοπλοι γὰρ πῶς ἄνδρες ἦσαν στρατείας ὄντες, καὶ δι' ἡλικίαν οἱ πολλοὶ μεμισηκότες, ἦλθον μέχρι τῆς εἰσόδου τῆς συγκλήτου, βουλόμενοι τὸ πραττόμενον μαθεῖν, ὅπλων μὲν γυμνοί, ἐν λιταῖς δὲ ἐσθῆσι καὶ ἐφεστρίσιν, ἐσήκεσαν δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν δήμων. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πρὸ τῶν θυρῶν ἔμενον, δύο δὲ ἢ τρεῖς προθυμότεροι ἐπακοῦσαι τῶν βουλομένων θελήσαντες, εἰς

Nam cum senatus haberetur de publicis negocijs, duo ex militib. Maximini, quos in castris reliquerat, emeritæ iam ætatis, ad fores curiæ accesserunt, exploratum quæ gererentur, inermes uidelicet, tantumq; sub armalibus, & sagis induti. Consiterant autem pariter cum reliqua multitudine, sed cæteris ante fores præstolantibus duo, tres ue ad summã curiosiores audiẽdi,

τὸ συνέδριον εἰσῆλθον, ὡς γὰρ ἐδημοσίου Βωμοῦ τὴν νίκης ὑποδεδῦσθαι τότε. τῆς δὲ συγκλήτου αὐτῆς, ἀπὸ ὑποστείας μὲν νεωστί, Γαλλικανὸς ὄνομα, καρχηδόνιος δὲ τὸ γένος, ἕτερος στρατηγὸς, τὸ ἀξίωμα μαικήνας καλούμενος, οὐδέν τι προσδοκῶντας οὗ στρατιώτας, ἔχοντας δὲ τὰς χεῖρας ὑπὸ κατημφιάσθαι ταῖς ἐφεστρίσι, παίουσι πληγαῖς κατακαρδίαις, ξίφεσιν, οἷς ἐπεφέροντο, ὑποκλοπίοις. πάντες γὰρ ἦσαν τῶν οὔπερ τάσιν τε καὶ παρασκευῆ, οἱ μὲν φανερῶς, οἱ δὲ καὶ λεύβελλα ἀφιφόρουν, ἀμυντήρια ἐπιθέμενοι φέρον-

curiam ingressi, sic ut ultra aram quoque Victoriæ penetrarent.

Hic senator quidam depositio nuper consulatu, Gallicanus nomine, ac genere Carthaginiensis, alterq; item prætorius Mecœnas, nihil tale expectantes milites, manusq; adhuc sub sagulis habentes, repente adactis in corda pugionibus interficiunt.

Etenim omnis senatus ob recentem seditionẽ, tumultumq; superiorẽ, alij propalã, pars clanculum gladios gerebãt,

τὸν ἑαυτῶν, ἀλλὰ τὸν αἰφνιδίως ἀβουλήτους ἐχθρὸς. τότε δὴ οἱ στρατιῶται πληγὴν τὸν, καί πως ἀποσβήτως βαλεῖν ἀλληθέντων, πρὸ τῶν βωμῶν ἔκειντο. οἱ δὲ λοιποὶ στρατιῶται τὸν θεασάμενοι, ἐκπλαγέντων τῷ πάθει τῶν στρατιωτῶν, φοβηθέντων μὴ καὶ σφίσιν ὅμοιον τὸ πάθος γένηται, ἔφυγον. ὁ δὲ Γαλλικανὸς ἐκφανῶς τὸ συγκλητικὸν εἰς τὴν ἀλήθειαν μέσην, ἀλεκτρυόνος δίκην καὶ τῶν χειρῶν ἡμαγμένων, ἀλεκτρυόνι ἀλήκειν, καὶ φονεύειν τὸν ἐχθροὺς μᾶλλον συγκλήτου καὶ ῥωμαίων, φίλους

quibus ſuam quiſq; ſalutem ab inimicorum inſidijs tuerentur. Ita cæſi milites, quod ſe de improuiſo defendere haud quiuerant, proſtrati ante altaria iacebãt. Quo uiſo cæteri confeſtim expauefacti cõmilitonum interitu, ſimul populi cõcurſum formidantes, quod erant inermes, fugam arripuere. Cæterũ Gallicanus raptim ſe curia in mediã multitudinem proripiens, gladiumq; & manũ ſtillante ſanguine oſtentans, ad perſequẽdos, occidendosq; ſenatus, populiq; Romani hoſtes, amicos,

ἢ δὲ συμμάχους Μαξιμίνου. ὁ δὲ ἀληθῶς ἔφασκε παιδεῖς, τὴν μὲν γαλλικανὸν ἀνυφήμει, τὸν δὲ στρατιώτας, ὡς ἀνυπάτου ἦν, ἀλιώντες ἐβαλλον λίθοις. οἱ δὲ φθάσαντες, ὀλίγων τινῶν καὶ προωθένων, εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ταφυγόντες, καὶ τὰς πύλας κλείσαντες, ὅπλα δὲ ἀναλαβόντες, ἐφρούρουν τὸ τεῖχος τοῦ στρατοπέδου. ὁ δὲ γαλλικανὸς ἅπαξ τολμήσας ἔργον τηλικοῦτον, ἐμφύλιον πόλεμον καὶ ὄλεθρον μέγαν ἤγειρε τῇ πόλει. τὰς γὰρ δημοσίας ἀφθήκας τῶν ὅπλων, εἴ τινες ἦσαν πρὸς πομπὴν μᾶλλον, ἢ μάχην

socioſq; Maximini uulgus adhortabatur. Quibus rebus inducta plebs, Gallicanum fauſtis excipit acclamationibus, militesq; lapidibus inceſſit, quatenus licuit perſecuta. Cæterum cum ſe illi in caſtra recepiſſent, paucis tantummodo uulneratis, clauſis portis, armisq; arreptis, caſtrorum mœnia defenſabãt. Verum Gallicanus (quãdo ſemel tantum facinus auſus fuerat) bellum protinus ciuile, atq; omnib. perniciosum ſuſcitauit.

Quippe iußis effringi publicis armamentarijs, in quibus pompæ magis inſtrumenta,

ὑπὸ τῆδε τοι, ἀναῤῥῆξαι
τοῦ ὄχλους ἔπεισε, τό,
τε σῶμα ἕκαστος φράτ-
τεσθαι, ὡς οἷός τε ἦν.
τά τε τῶν μονομάχων
καταλώγια ἀνοίξας, ἐξ
ἤγαγε τοῖς οἰκείοις ὅ-
πλοις ἕκαστον ἐξηρτυμέ-
νον. ὅσα τε ἦν οἰκείαις
ἢ ἐργαστηρίοις δόρατα
ἢ ξίφη πελέκεις τε,
πάντα διηρπάζετο. ὅ,
τε δῆμος ἐνθουσιῶν,
πᾶν τὸ ἐμπίπτον ὕ-
λης ἀξιομάχου ἐργα-
λεῖον, ὅπλον ἐποιεῖτο.
ἀθροισθέντες οὖν, ἐπῆλ
θον τοῦ στρατοπέδου. ἐ
ὡς πολιορκήσοντες
αὐτὸ, δῆθεν προσέ-
βαλλόν τε ταῖς πύ-
λαις καὶ τοῖς τείχε-
σιν. οἱ δὲ στρατιῶται, μετὰ πολλῆς ἐμπειρίας

quàm belli asseruabantur, unde sibi quisq; munimentum corporis accommodaret, apertisq; item gladiatorum ludis, atq; unoquoq; proprijs armis ornato, præterea cunctis, quæcunq; intra domos aut officinas essent hastis, gladijs, ac securibus direptis, cum quicquid occurrerat, furor in arma cõuerteret, statim omnes conferti, conglobatiq;, ad castra cõtenderũt, ac uelut urbem aliquam expugnaturi, murum ipsum portas que circunsederunt. Cæterum milites, utpote pugnandi peritißimi,

ὡπλισμένοι τε τὰς ἐ-
πάλξεις καὶ τὰς ἀπί-
δας, τόξοις τε αὐτοῦ
βάλλοντες, ἐ δόρασι
μακροῖς ἀπείργοντες,
τοῦ τείχους ἀπεδίωκον.
ὡς δὲ καμὼν ὁ δῆμος,
οἵ τε μονομάχοι τιτρω-
σκόμενοι, ἤδη καὶ ἑσ-
πέρας προσιούσης, ἀ-
πελθεῖν ἠθέλησαν, θε-
ασάμενοι αὐτοὺς οἱ στρα-
τιῶται ἀπεστραμμένους,
καὶ τὰ νῶτα δεδω-
κότας, ἀπιόντας τε
ἀμελέστερον, οἰομένους
μὴ τολμήσειν ἐπεξελ-
θεῖν ὀλίγους πλήθη το-
σούτῳ, ἀνοίξαντες αἰ-
φνιδίως τὰς πύλας,
ἐπέδραμον τοῦ δή-
μου. καὶ τούς τε μονομάχους ἀπέκτειναν,

pinnis sese murorũ, clypeisq; protegentes, sagittarum iactu crebro, ac prælongis cõtis multitudinem repellebant. Postremo cum iam defatigato populo, saucijsq; magna ex parte gladiatoribus, atq; in uesperam uergente die, regredi in urbem decreuissent, conspicati milites securitatem abeuntium (quippe minimè ausuros putabant Romani, adeò paucos aduersus tantam multitudinem, castris eruptionem facere) confestim uniuersi sese portis patentibus in uulgus illud hominum concitauere. Ibi gladiatores ad unum cæsi,

τοῦ τε δήμου μέγα τι πλῆθος ἀπώλεσε ὠθούμενον. οἱ δὲ τοσοῦτον διώξαντες, ὅσον μὴ πολύ τι τοῦ στρατοπέδου ἀφεστῆναι, πάλιν ἐπανῆλθον, ἔντός τε τοῦ τείχους ἔμενον. ἐντεῦθεν μείζων ἡ ὀργὴ τοῦ τε δήμου καὶ τῆς συγκλήτου ἐγένετο. στρατηγοί τε οὖν κατελέγοντο ἔκ τε πάσης, ἰταλίας λογάδες, ἥ τε νεολαία πᾶσα ἠθροίζετο, ὅπλοις τε αὐτοσχεδίοις καὶ τοῖς πρόσυχοῦσιν ὡπλίζετο. τούτων δὴ τὸ μὲν πλεῖστον μέρος ὁ Μαξιμος σὺν αὐτοῦ ἀπήγαγεν, ὡς δὴ Μαξιμίνῳ πολεμήσων. οἱ δὲ λοιποὶ ἔμειναν, ὡς

magnáque pars populi collisa. Quo facto, cum haud procul castris recessissent, rursum sese intra munimenta receperunt. Hinc igitur maior senatui, Populoque Romano indignatio oborta, quare duces ex Italia omni probatissimum quenq; delegerũt, iuuentutémque omnem collectam in unum, subitarijs armis, ac tumultuarijs adornarunt. Horum potissimam partem secũ Maximus eduxit, ut aduersus Maximinũ præliaretur, reliqui ad

τὴν πόλιν φρουροῖεν τε καὶ προασπίζοιεν αὐτῆς. ἑκάστοτε οὖν τοῦ τείχει τοῦ στρατοπέδου ἐγίνοντο προσβολαί. ἔπραττον δὲ οὐδὲν, προμαχομένων ἄνωθεν τῶν στρατιωτῶν. οἱ δὲ βαλλόμενοι καὶ τιτρωσκόμενοι, κακῶς ἀπηλλάγησαν. ὁ δὲ Βαλβῖνος οἰκοὶ μένων, διαταγμάτι προθεὶς, ἱκέτευε τὸν δῆμον εἰς διαλλαγὰς χωρῆσαι. τοῖς τε στρατιώταις ὑπισχνεῖτο ἀμνηστίαν, ἄνεσίν τε πάντων ἐδίδου ἁμαρτημάτων. ἀλλ' οὐδ' ἑτέρους ἔπειθε. τὸ δὲ δεινὸν ἑκάστοτε ἤυξετο,

urbis custodiã tutelam relicti. Interea quotidie ad muros castrorum dimicabatur, sed profectu nullo defensantibus supernè militibus, ictamq; & sauciam multitudinẽ fœde repellentibus. At Balbinus domi se continens, populo per edictum supplicabat, ut in gratiam cum militibus rediret, quibus etiã omnium quæ patrauerant, obliuionem atq; impunitatem pollicebatur. Sed neutris id persuasum, gliscente indies malo, ac populo indignãte, quod tanta multitudo, tam

τοῦ μὲν τοσούτου δήμου ἀπαξιοῦντος ὑπ'

ὀλίγων καταφρονη-
θῆναι, τῶν δὲ στρατιωτῶν
ἀγανακτούντων, ὅτι
δὴ ταῦτα ὑπὸ ῥω-
μαίων, ὡς ὑπὸ βαρβά-
ρων πάσχουσι. τὸ δὴ
τελευταῖον, ἐπειδὴ
τειχομαχοῦντες οὐδὲν
ἐπράττον, ἔδοξε τοῖς
στρατηγοῖς ἐκκόψαι
πάντας τοὺς εἰσρέον-
τας εἰς τὸ στρατόπε-
δον ἀγωγοὺς ὕδα-
τος, σπάνει τε ποτοῦ
καὶ ἐνδείᾳ ῥείθρων αὐ-
τοὺς παραστήσαντες.
προσπεσόντες οὖν,
πᾶν τὸ ὕδωρ τοῦ στρα-
τοπέδου εἰς ἕτερα ῥεῖ-
θρα μετωχέτευον, ἐκ-
κόπτοντες καὶ εἰσφράτ-
τοντες τὰς εἰς τὸ στρα-
τόπεδον εἰσόδους αὐτοῦ. οἱ δὲ στρατιῶται

paucis contemptui fo-
ret: contrà militibus e-
gerrime ferentibus, ea se
à Romanis passos, quæ
uix unquam à barbaris
expectassent.
Postremò quando oppu
gnatio parum procede
bat, uisum ducibus inter
uertere omneis riuos,
quiin castra peruenirẽt,
ut milites aquarum pe-
nuria, sitique confice-
rent. Igitur abscinden-
do, obstruendoq; cun-
ctos è castris aquarum ri
uos auertebant. Sed e-
nim intellecto periculo

ὁρῶντες τὸν κίνδυ-
νον, ἐν ἀπογνώσει δὲ γε-
νόμενοι, τὰς πύλας
ἀνοίξαντες ἐπεξῆλ-
θον. μάχης τε καρτε-
ρᾶς γενομένης καὶ φυ-
γῆς τῶν δημοτῶν, ὧδε
πολὺ τῆς πόλεως δι-
ώκοντες οἱ στρατιῶται
προὔβησαν. ἐπεὶ δὲ οἱ
ὄχλοι ταῖς συστάδον
μάχαις ἡττώμενοι, ἀ-
ναπηδῶντες εἰς τὰ δώ-
ματα, τοῦ τε κεράμῳ
βάλλοντες αὐτοὺς, καὶ
λίθων βολαῖς τῶν τε
ἄλλων ὀστράκων, ἐλυ-
μαίνοντο, ἐπαναβῆναι
μὲν αὐτοῖς, διὰ ἄγνοι-
αν τῶν οἰκήσεων, οὐκ ἐ-
τόλμησαν οἱ στρατιῶ-
τοι. κεκλεισμένων δὲ τῶν
οἰκιῶν καὶ τῶν ἐργαστηρίων, ταῖς θύραις, καὶ εἰ

milites ac rebus despera
tis, erumpunt uniuersi
patentibus portis, con-
gressique multitudinem
fugientem in urbem us-
que persequuntur. Sed
ubi iam statario illo cer-
tamine, plebs inferior
intra domos se recepe-
rat, ac tegularum, lapi-
dumq;, & testarum ia-
ctibus desuper urgere
cœperat milites, haud
ausi illi ignota ædificia
subire, clausis etiam do-
mibus, & tabernis, ignẽ
ianuis, ac ligneis ædifi-
ciorũ proiecturis, qua-
les in urbe plurimæ
sunt, illico admouerunt.
Quo factũ est, ut partim
crebritate insularũ, par

τινες ἦσαν ξύλων ἐξο
χαὶ, πολλαὶ δὲ αὗται
κατὰ τὴν πόλιν, πῦρ
προσετίθεσαν. ῥᾷστα
δὲ διὰ πυκνότητα
τῶν συνοικιῶν, ξυλεί-
ας τε πλῆθος ἐπαλ
λήλων, μέγιστον μέρος
τὸ πόλεως τὸ πῦρ ἐ-
νεμήθη, ὡς πολλοὺς μὲν
ἐκ πλουσίων ποιῆσαι
πένητας, ἀπαλλόν-
τας θαυμαστὰ καὶ ἀμ
φιλαφῆ κτήματα, ἐν
τε προσόδοις πλου-
σίαις καὶ ἐν ποικίλῃ
πολυτελείᾳ τίμια.
πλῆθός τε ἀνθρώπων
συγκατεφλέχθη, φυ-
γεῖν μὴ δυνηθέντων,
διὰ τὸ τὰς ἐξόδους ὑπὸ
τοῦ πυρὸς προκατειλῆ
φθαι. οὐσίαι τε ὅλαι πλουσίων ἀνδρῶν διηρ-

tim lignea materia, bo-
na pars urbis conflagra
uerit, multiq; ex opulen
tis pauperes facti, maxi
mis atq; egregijs amißis
possessionibus uel prouē
tu uberrimis, uel splen-
dore ipso, & uarietate
preciosis.
Neque uerò paucis ex-
tincti mortales, quod ia
nuis igne occupatis, pro
ripere se domo copia
non fuerat. Bonaq; di-
uitum direpta penitus,

πάγησαν, ἐγκαταμι
ξαύτων ἑαυτοῦ τοῖς
στρατιώταις πρὸς τὸ
ἁρπάζειν κακούργων,
καὶ εὐτελῶν δημοτῶν.
τοσοῦτον δὲ μέρος τῆς
πόλεως τὸ πῦρ ἐλυ-
μήνατο, ὡς μηδεμίαν
τῶν μεγίστων πόλεων
ὁλόκληρον δύνασθαι
τοῦ μέρει ἐξισωθῆναι.
ἐν τὰ μὲν κατὰ τὴν ῥώ
μην τοιαῦτα ἦν. ὁ δὲ
Μαξιμῖνος ἀνύσας τῆς
ὁδοιπορίαν, ἐπέστη
τοῖς τῆς ἰταλίας ὅροις.
θύσας τε ὑπὲρ διὰ μεθο-
ρίων βωμῶν, τῆς ἐπ'
ἰταλίαν εἰσβολῆς εἴ-
χετο. ἐκέλευσέ τε
πάντα τὸν στρατὸν
ἐν ὅπλοις εἶναι, καὶ μετ' εὐταξίας προσ-
χωρεῖν. τὴν μὲν οὖν Λιβύης ἀπόστασιν, καὶ

immiscente se militibus
studio rapiendi facino-
rosißimo quoque, & te
nui plebecula. Sed adeò
peruagatum longe, la-
teq; incendiū est, ut plus
multo consumpserit, q̄
quantum spacij maxima
quæq; urbs ædificijs oc
cupet. Dum hæc Romæ
geruntur, interea Maxi
minus confecto itinere
Italiam attigerat, ac sa-
crificato ad aras, quæ
in finibus ipsis erectæ
sunt, pergit iter facere,
iußis arma tenere, atq;
instructa acie progredi
militibus. Sed cum &
Africæ defectionem, &

τὸν κατὰ τὴν ῥώμην ἐμφύλιον πόλεμον, τά τε Μαξιμίνῳ πραχθέντα, καὶ τὴν εἰς ἰταλίαν ἄφιξιν αὐτοῦ ἐδηλώσαμεν. τὰ δὲ ἑπόμενα ἐν τοῖς ἑξῆς λεχθήσεται.

Romæ bellũ ciuile, prætereaq; res à Maximino gestas, itèrque eius hactenus conscripserimus, reliqua deinceps explicabuntur.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΤΗΣ μετὰ Μάρκον Βασιλείας βιβλίον ὄγδοον.

HERODIANI LIBER VIII.

Τὰ μὲν δὴ Μαξιμίνῳ πραχθέντα μετὰ τῆς Γορδιανοῦ τελευτῆς, ἥτε εἰς ἰταλίαν ἄφιξις αὐτοῦ, Λιβύης τε ἀπό-

Quæ post interitũ Gordiani gesserit Maxim. iterq; eius in Italiã, prætereaq; Africæ de-

στασις, καὶ ἡ ἐν ῥώμῃ τῶν στρατιωτῶν πρὸς τὸν δῆμον διαφορὰ, ἐν τοῖς πρὸ τούτων λέλεκται. ὁ δὲ Μαξιμῖνος πλησὰς τοῖς ὅροις, προὔπεμψε σκοποὺς οὓς ἐρευνήσοντας, μή τινες ἐνέδραι ἐν κοιλάσιν ὀρῶν ἢ λόχμαις ὕλαις τε πρύφιοι εἶεν. αὐτός τε καταγαγὼν εἰς τὸ πεδίον τὸν στρατὸν, τὰς μὲν τῶν ὁπλιτῶν φαλάγγας εὖ τετράγωνα ἔταξε σχήματα, πλαμήκεις μᾶλλον, ἢ βαθείας, ὡς ἂν πλεῖστον τοῦ πεδίου διαλάβοιεν. τὰ δὲ σκευοφόρα πάντα, κτήνη τε καὶ ὀχήματα ἐν μέσῃ τάξας, αὐτὸς

fectionem, & in urbe ipsa populi ac militũ seditiones, superiore uolumine recensuimus.

Enimuero Maximinus postquam ad Italiæ fines peruenit, præmißis exploratoribus, qui specularentur, an ullæ in alpium cõuallibus, & densißimis syluis insidiæ delitescerent, ipse in planũ deductis militibus, iubet armatorum acies quadrato agmine incedere, ut ab ijs quàm plurimum campi occuparetur, cunctisq; in medium coactis impedimentis,

ἅμα τοῖς δορυφόροις ὀπισθοφυλακῶν εἵπετο. ἑκατέρωθεν δὲ παρέθεον αἱ τε τῶν καταφράκτων ἱππέων ἴλαι καὶ μαυρούσιοι ἀκοντισταὶ, τοξότῃ τε οἱ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς. καὶ Γερμανῶν ἱππέων μέγαν τι πλῆθος, ἐπήγετο συμμάχους. ἐκείνους γὰρ μάλιστα προὔβαλλεν, ἵν' ἐκδέχωνται τῶν πολεμίων τὰς πρῶτας ἐμβολὰς, θυμοειδεῖς ὄντες, καὶ εὔτολμοι ἐν ἀρχομένῃ μάχῃ, εἰ δ' ἄρα καὶ ἡνδυνεύειν δέοι, εὐκαταφρόνητοι. ὡς βαρβαροι. ὡς δὲ πᾶν τὸ πεδίον διῆλθεν ὁ στρατὸς μετ' εὐκοσμίας τε καὶ εὐταξίας, ἐπέστησαν πρώτῃ ἰταλίας

ipse cum suis stipatoribus ueluti subsidio sequebatur, alijs utrinq; discurrentibus cataphractorum equitum, Maurisq; iaculatoribus, sagittarijs ex oriente, & equitatu Germanorum, quos auxiliares asciuerat, quosq; etiam præcipue opponere hostibus consueuerat, ut primos uidelicet impetus exciperent, feroces, audacesq; initio pugnæ uiri, simul ut (si in discrimẽ ueniretur) uilis potßimũ barbaria illa periclitaretur. Sed ubi totam planiciem seruatis ordinibus transmiserunt, ad Italiæ

πόλει, ἣν καλοῦσιν ἡμᾶν οἱ ἐπιχώριοι, πρόκειται δὲ αὕτη ἐπ' ἀκροτάτῳ πεδίῳ, ἱδρυμένη πρὸς τῇ ὑπωρείας τῶν ἄλπεων. ἔνθα ὑπαντώμενοι τῷ Μαξιμίνῳ οἱ προφύλακες, καὶ σκοποὶ τοῦ στρατοῦ, ἤγγειλαν ἠνὴν ἀνθρώπων εἶναι τῇ πόλιν, πανδημεί τε πεφευγέναι, ἐμπρήσαντας τὰς θύρας ἱερῶν τε καὶ οἰκιῶν, πάντα τε ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει ἢ τοῖς ἀγροῖς, ἃ μὲν ἐκφορήσαντας, ἃ δὲ καταπρήσαντας, καὶ μήτε ὑποζυγίοις μήτε ἀνθρώποις καταλελεῖφθαι τροφαῖς. ὁ δὲ Μαξιμῖνος ἥσθη μὲν ἐπὶ τῇ τῶν ἰταλιωτῶν εὐθὺς φυγῇ,

urbem peruentum est, quæ Ema à cultoribus uocetur. Ea sita est in extrema planicie ad alpium radices. Vbi speculatores, atq; exploratores exercitus narrant Maximino, uacuam relictam urbem, aufugisse omneis incolas, templorum etiam, ac domorum ianuis incendio consumptis atque omnibus quæ uel in urbe, uel in agris fuerant exportatis, aut igni corruptis, nihil aut iumentis, aut hominibus alimentorum relictum.

Quæ res grata in primis Maximino fuit,

ἐλπίζων πάντας οὕτω ποιήσειν, ἐν ὑπομένοντας τὴν ἔφοδον αὐτῶν. ὁ δὴ στρατὸς ἥκων εὐθὺς ἐν ἀρχῇ λιμῷ πιεζόμενος. νυκτοπορήσαντες δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει ἐν ἀθύροις καὶ κοιναῖς πάντων οἰκίαις, οἱ δ' ἐν ὕπαιθρον πεδίῳ, ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι ὑπὲρ τὰς ἄκρας ἀνέβησαν, ἄκρον ὄρη ὑπερμήκη, ὥσπερ τεῖχος Ἰταλίας, ἃ φύσις ἤγειρεν, ὑπερνεφῆ μὲν τὸ ὕψος, ὑπερμηκέστατα δὲ, ὡς πᾶσαν Ἰταλίαν διαλαφόντα, καθήκειν ἐν μὲν τοῖς δεξιοῖς Ἰταλίας μέρεσιν ἐς τὸ τυρρηνικὸν πέλαγος, ἐν δὲ τοῖς

quod idem cæteros quoque populos suo quenq; metu facturos arbitrabatur. Contrà milites indigne tulerunt, quod ab initio statim fame laborarent. Cumq; noctem exegissent, partim intra patentes, cõmunesq; omnibus domos, partim in planicie ipsa, statim sole oriente ad Alpes accesserunt. Hi sunt longißimi quidam montes, uice murorum Italiæ circundati, adeò in altum æditi, ut etiam superare nubes uideantur, itaque in longum porrecti, ut unà uersam Italiam comprehendant, læua ad Tyrrhenum pelagus, dex-

λαιοῖς ἐς τὸν ἰόνιον πόλπον. σκέπεται δὲ ὕλαις δασείαις καὶ πυκναῖς. τὰς δὲ ὁδοὺς ἐσχάτῃ, ἢ δὴ ῥηιμνὰ ἐς βάθος μέγιστον ἀπορρῶγάς, ἢ δὴ πετρῶν τραχύτητα. σφῶν ποτὲ γάρ εἰσι χειροποίητοι, μετὰ πολλοῦ καμάτου τοῖς πάλαι Ἰταλιώταις ἐργασμένοι. μετὰ δὲ οὓς ὧν πολλῷ δήμει ὁ στρατὸς, ἐλπίζοντες τὰς τε ἄκρας καταλήψεσθαι, πεφράξεσθαι τε τὰς ὁδοὺς, ὧν ἀνωλύτων τῶν αὐτῶν δηλαδὴ ὄντων. ἐλπίζον δὲ, καὶ ἐδεδίεσαν εἰκότα, τῶν χωρίων πεπαιρόμενοι τὴν φύσιν, ὡς δὲ διέβησαν ἀκωλύτως,

tra ad Ionium usq; pertingentes, densis ubique nemoribus infesti, atque angustißimis callibus, & rupium prærupta altitudine, scopulorumq; asperitate uix peruij, nõ nullis tamen quasi semitis magno ueterum Italorum labore manufactis. Quapropter ingẽs transiturum illac exercitũ formido tenebat, sperantem summa iuga teneri iam ab hoste, nullosq; non obstructos exitus ad se prohibendos. Neq; is metus de nihilo erat, locorum naturam contemplantibus.

Postea uerò quàm sine ullo impedimento,

μηδενὸς ἐμποδὼν τε νομίσαντα, καταβαίνοντ-
ζον εἰς τὸ στρατόπεδον, ἅμα καὶ ἀνεθάρρησάν τε,
καὶ ἐπαιανίζειν, ῥᾳστά τε αὖθις πάντα
προχωρήσειν ὁ Μαξιμῖνος ἤλπισεν, ἰταλῶν μὴ ἧττον τῆς λυπρο-
είας περιῤῥηκότων, ἔνθα ἢ λυπῆσαι ἑαυ-
τοὺς καὶ σώσειν ἠδύναντο, ἢ δι' ἐνέδρας ἐπι-
βουλεῦσαι, μάχεσθαί τε αὖθις, ὑπὲρ
κρημνῶν χωρίων, γενομένων ἢ αὐτοῖς ἧσσον
πρόσφορα, οἱ σκοποὶ ἀπήγγειλαν, πόλιν ἰτα-
λίας τὴν μεγίστην, ἀκυληίαν δὲ καλου-
μένην, κεκλεῖσθαι. τὰς δὲ προπεμφθείσας φυλακὰς τῶν Παιόνων προθύμως

superatis alpibus in castra descenderant, læti scilicet omnes instauratis animis uitulabantur, nihilq; non sibi ex sententia cessurum Maximinus arbitrabatur, ne locorum quidem difficultati fidentibus Italis, intra quas latitare ipsi, & saluti suæ cõsulere, prætereaq; insidiari hostib. ac locis supernè imminentibus pugnam capessere potuissent. Sed ubi planicie attigerunt nunciant exploratores maximam Italiæ urbem Aquileiam portas occlusisse, Pannoniorũ acies quæ præiuerant, acriter

μὴν τειχομαχῆσαι, πολλαχῆς δὲ προσβα-
λόντας αὐτὴν ὀδὲν, ἀπαγορεύειν ἤ καὶ ἀνα-
χωρεῖν βαλλομένους λίθοις τε καὶ δόρασι, τό
ξων τε πλήθει. ὁ ἢ Μαξιμῖνος ἀγανακτήσας
πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Παιόνων, ὡς ἀμελέστερον μαχομένους, αὐτὸς σὺν τοῖς στρατιώταις ἐπέργεται, ἐλπίζων ῥᾳδίως αἱρήσειν τὴν πόλιν. ἡ ἢ ἀκυληία καὶ πρότερον μέν, ἄλλως μεγίστη πόλις, ἰσθμὸν δήμου πολυ-
ανθρώπου ἔχουσα, καὶ ὥσπερ τι ἐμπόριον ἰταλίας, ὑπὸ θαλάσσης προσκειμένη, καὶ πρὸς τοῖς ἰλλυριικοῖς ἔθνεσι πάντων ἐφορμοῦσα, τά τε ἀπὸ τῆς ἠπείρου διὰ γῆς

murum oppugnasse. Cæterum, tentata re sæpe omnes incassum conatus euasisse. Itaq; iam defatigatos recedere, lapidibus scilicet et hastis, magnaq; sagittarum ui desuper ingruentibus. At Maximinus iratus Pannonijs, quasi parum impigre prælia tis, ipse cũ exercitu reliquo accelerabat, sperans nullo negocio se illius urbis potiturũ. Sed Aquileia prius quoq; (ut erat ingens urbis eius magnitudo) populo abundabat, & uelut Italiæ quoddam emporium ad mare sita, quasiq; terminus Illyriæ, copiam rerum è continenti per terram,

ἢ ποταμῶν κατακομιζόμενα παρεῖχεν ἐμπορεύεσθαι τοῖς πλέουσι, τά τε ἀπὸ θαλάττης τοῖς ἠπειρώταις ἀναγκαῖα, ὧν ἡ παρ' ἐκείνοις χώρα δι' ἀγαν χειμῶνα ὀκ ἐφ' ὑφορᾶ, ἀνέπεμπεν εἰς τὴν ἄνω γῆν. πᾶσι δὲ οἴνου τε μάλιστα πολύγονον χώραν γεωργοῦσαν τοῦτο, ἀφθονίαν ποτοῦ παρεῖχον τοῖς ἄμπελον μὴ γεωργοῦσιν. ἦν δὲ πολὺ τὸ πλῆθος ἐπισκήμει δὲ πολιτῶν μόνον, ἀλλὰ ξένων τε καὶ ἐμπόρων. τότε τε δὴ μᾶλλον ἐπολυπλασιάζετο τὸ πλῆθος, τῶν ὄχλων πάντων, ὅσ' ἀγρῶν, ἐκεῖσε συρρέοντων, πολίχνας τε καὶ κώμας τὰς πρὸς

fluuiosq; conuectam nauigantibus suggerebat, & ab ipso mari res ad usum eorum, qui continentem colunt, necessarias, uidelicet superioribus terris propter hyemis asperitatẽ minus feracibus: maximè tamen uinum, cuius in ipsa regione maximus prouentus est, uicinis gentibus ne uitem quidem habentibus affatim suppeditabat. Ex quo factũ, uti super ciuiũ ingentem numerũ, etiam magna uis hospitum, ac mercatorum eam urbem frequentaret. Enimuero tunc etiam aucta multitudo confluentibus illuc ex agris quicunque oppidulis, uicisque circà relictis, fidebant urbis magnitudini, ac uetustis mœnibus dirutis quidem antea magna ex parte. Quippe in tanta Romanorum potentia, neq; murorum neq; armorum Italiæ ciuitates indigebant, pacem altißimam agitantes, atq; in participatum reipublicæ ascitæ. Sed tunc urgente uidelicet necessitate, renouatis, instauratisq; mœnibus, præterea turribus, ac propugnaculis excitatis totaque urbe ad eũ modũ cõmunita, clausisq; portis,

μένας καταλιπόντων, πεδυσάντων δὲ αὐτῶν τοῦ τε μεγέθους τῆς πόλεως καὶ τοῦ πεδιλημμένου τείχους. ὁ παλαιὸς τοῦτο, ἐκ τοῦ πλείστου μέρους πρόσθεν κατερρύηκτο, ἅτε μετὰ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν μηκέτι τῶν ἐν ἰταλίᾳ πόλεων ἢ τειχῶν ἢ ὅπλων δεηθησομένων, μεγάλῃ φυγῇ, αὐτὴ πολέμων, εἰρήνην βεβαίαν καὶ πρὸς Ῥωμαίους πολιτείας κοινωνίαν. πόλιν τότε ἡ χρεία ἠπείγετο τὸ τεῖχος ἀνανεώσασθαι, τά τ' ἐρείπια ἀνοικοδομῆσαι, πύργους τε καὶ ἐπάλξεις ἐγεῖραι. τάχιστα δὲ φράξαντος τοῦ τείχους τὴν πόλιν, τάς τε πύλας

λελείμμενοις, παντὶ μὲν τῷ τείχει προ-
βεβλημένοι, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἰσ-
χυρῶς, τοῖς πολεμίοις ἀπεμάχοντο. ἐστρα-
τήγουν δὲ αὐτῶν, καὶ πάντα εἶχον ἀμφὶ φρον-
τίδος ἄνδρες δύο, ἀπὸ τιμαλφείας μὲν, ὑπὸ
τοῦ λεχθέντος δὲ ὑπὸ τῆ συγκλήτου, Κρί-
σπινος, ὁ δὲ Μενέφιλος ἐκαλεῖτο. καὶ με-
τὰ πολλῆς προνοίας τά τε ἐπιτήδεια πάμ-
πλειστα εἰσεκομίσαντο, ὡς ἐκτρέφειν ἔτη, εἰ
καὶ ἐπιμηκέστερα γένοιτο πολιορκία. ἐπὶ δὲ
τοῦ ὕδατος ἀφθονία φρεατταίου. πολλὰ
γὰρ τὰ ὀρύγματα ἐν
τῇ πόλει, ποταμός τε περιῤῥεῖ τὸ τεῖχος,

noctem, diemq; uniuersi pro muro stantes, hostē fortißimè propulsabāt. Duces erant summa potestate duo cōsulares uiri lecti à senatu Crißinus ac Menephilus. Hi maxima diligentia procurauerant, uti necessaria quæq; in urbem importarentur, sic ut diuturnior quoq; sustineri oppugnatio potuerit. Erat item in urbe magna aquarū abundātia, partim ex puteis sanè frequentib. partim è fluuio muros præterfluēte,

ὁμοῦ παρέχων τε πο-
βολὴν τοῖς φρουροῖς καὶ χορη-
γίαν ὕδατος. τὰ μὲν
ἔνδον ἐν τῇ πόλει ἔλω πε-
ρισκεύασαν. ἐπὶ δὲ Μα
ξιμίνῳ ἐπέβαλε ἀπαγ-
γέλη φροντιοῦν καὶ
διεκλησιοῦν γραναίως
ἡ πόλις, ἐδόκει πέμ-
ψαι ἐν ἀγορᾷ πρεσ-
βείας τοὺς κάτωθεν ἀμ-
φεξαμένους, εἰ ἄρα πέ
σαιεν αὐτοὺς ἀνοῖξαι
τὰς πύλας. ἦν δὲ ἐν
τῷ στρατῷ χιλίαρχος,
ᾧ πατρὶς μὲν Ἀκυληία
ἦν, τέκνα τε καὶ γυ-
νὴ, οἰκεῖοί τε πάντες
ἔνδον ἀπεκέκλειντο.
τοῦτον δὲν ἔπεμψε σὺν
ἑτέροις ἑκατοντάρ-
χαις ἐλπίσας ῥᾷστα
πείσειν, ὡς πολίτην.
ἀφικόμενοι δὲ οἱ

ac pariter fossæ obiectus, & aquarum præbente copiā. His ita intra urbem comparatis, ut primū defendi muros diligenter, clausasq; portas Maximinus audiuit, decreuerit mittere legatorum specie, qui illos alloquerentur, ac si possent, referari sibi portas persuaderent. Habebat autem in exercitu tribunum quendam Aquileiæ ciuem, cuius nati atq; uxor, præterea familia omnis in urbe erant conclusi. Quare eum, centuriones que nonnullos, quasi oratores mittit, sperans facile illius auctoritatem municipes secuturos. Qui ubi muro appropinquarunt, in hanc sententiam uerba

πρέσβεις ἔλεγον, ὅλα ἄ
ρα λιτὰ δύει Μαξιμῖνος
ὁ κοινὸς βασιλεὺς, ὅ
πλα μὲν αὐτοῦ κα-
τα θέσθαι ἐν εἰρήνῃ, φί-
λον δὲ αὖτι πολεμίου
σθαι, πονηροῖς δὲ
μᾶλλον ἢ θυσίας χο
λάζειν ἢ φόνοις. μὴ δὲ
πόθεν ὠρᾶν πατρίδα,
μέλλουσαν ἄρδην καὶ
ἐκ βεβαίου ἀπόλυ-
σθαι, ἐνὸν αὐτοῖς τε
σώζεσθαι, καὶ τὴν πα-
τρίδα σώζειν, δι᾽ ὧν
τοῦ αὐτοῖς χρηστὸν βα-
σιλέως ἀμνησίαν, συν
γνώμην τε τῶν ἁμαρ-
τηθότων, ὁ γὰρ αὐτὸς
αἴτιους γενέσθαι,
ἀλλ᾽ ἄλλος. οἱ μὲν
οὖν πρέσβεις τοιαῦ-
τά τινα κάτω παρεστῶτος ἐβόων, ὡς ὄχλο-

faciunt. Iubere communem imperatorẽ pacem depositis armis colere, seq; amicũ pro hoste accipere, sacrisq; faciundis uacare, quàm cædibus: miserari patriã paulò post (si obstinati perstiterint) ruituram, licere ipsis (si uelint) una opera sibi quenq;, & saluti patriæ cõsulere, quippe obliuionem, ueniãq; omnium quæ fecerint, optimum principẽ polliceri, quando nihil ipsorum, sed omnia forent aliena culpa contracta. Talia quædã sub muro legati magna uoce pronunciabant, sic ut facile

νουσι εἶπ, ὁ δὲ πολέ-
μος, ὃς τεί-
χει καὶ τοῖς πύργοις
ἐφεστὼς, πολλὰ τῶν τε
λοιπῶν μέρη φερούν-
των, ἐπήκουον ἡσυ-
χάζων τῶν λεγομέ-
νων. ὁ δὲ Κρισπῖνος
φοβηθεὶς μήπως ἅτε
ὄχλος ταῖς ὑποσχέσε
σιν ἀπαφθεὶς, εἰρή-
νῃ τε αὐτὶ πολέμου
ἑλόμενος ἀνοίξῃ τὰς
πύλας, περιθέων τὸ
τεῖχος, ἐσλέγετο, καὶ ἐ-
λιπαρεῖ μιᾷ τε θαῤ
ῥαλέως καὶ αὐτέχειρ
γυναίως, μὴ ἢ πρὸ πό-
λεως τῶν πρὸς τὴν
σύγκλητον καὶ ῥωμαί-
ων ὅπλων πίστιν, σω-
τῆρας δὲ καὶ προμάχους
ἁπάσης ἀναγραφῆναι, μὴ πεσόντας

exaudiri, si nõ planè ab omnib. certè ab ea multitudine possent, quæ cunq; supra muros turresq; cõstiterat. Etenim taciti omnes legatorum dictis aures dediderant. Quare metuens Crispinus ne pollicitationibus illis, quæ uulgi inconstãtia est, ad mutandum pace bellum, referendasq; hosti portas impelleren tur, discursans ipse per muros rogare, obtestariq; singulos, uti audacter manerẽt, fortiterq; resisterẽt, neq; fidẽ proderent senatui debitam, P. Q. R. né ue titulum seruatæ, ac propugnatæ Italiæ totius aspernarentur, nè ue promissis cre-

ἢ ὑποσχέσεσι τυραν-
νικαῖς ἀπάτησε τε καὶ ἀ-
παλεῶν, μὴ δὲ χρη-
σοῖς λόγοις ἀλεκτοδέν-
τας ὀλέθρῳ προϊέναι,
παρασθῆναι, ἐνόν πι
σθῦσαι πολέμιον ἀμφι
βόλῳ τύχης. πολλά-
κις γὰρ ὀλόγοι πλεί-
ονων πόλεις ἐγένοντο, καὶ
δοκοῦντες ἀδυνάτεροι,
καθέλοντο οὐκ ἐν ὑπο-
λήψει ἀνδρείας μείζο
νος. μᾶλλον ἐκπλήτ-
τει γὰρ πλήθει τὸ στρα
τόν. οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ
ἄλλων μαχόμενοι, καὶ τὸ
παρ' ἑτέρων εὐδαιμονίας, εἰσορᾶν
εὐλαιμονίας, εἰσορᾶν τὸ
νοῦν, μετρειάζουσιν ἐν
τῷ προθύμῳ τῆς μά-
χης, εἰδότες, ὡς τὸ μὴ
ξυνδιώκειν αὐτοὶ μελλήσουσι, τὸ δὲ μέγιστε καὶ

derent periuri, fraudulentiq; tyranni, neue item benigna oratione ineſcati, ruerẽt in manifeſtam perniciẽ, ſed confiderent belli fortunæ ita plerunq; dubiæ, atq; ancipiti, ut magnus interim numerus à paucißimis, & qui potentiores creduntur, ab ijs quæ imbecilliores habeãtur, uicti, ſuperatiq; ſint, néue utiq; expaueſcerẽt exercitusillius magnitudinẽ. Nam qui pro altero dimicant, cum ſuæ uictoriæ felicitatem ad alios uideant migraturam, minus profecto acriter decertant. Quippe qui intelligant ſe quidem in periculis participatum admitti, cæterũ extremos

πορυφαῖς τῆς νίκης ἄλ
λως καρπώσεσθαι. ὅῖς
ἢ ὑπὲρ τῆς πατρίδος
μαχομένοις, καὶ πρὸς
τῶν θεῶν, ἐλπίσιν
κρείττοσι. ἐπεισὶν ὁ τὰ
ἄλλων λαβεῖν, ἀλλὰ
τὰ αὐτῶν σώζειν δύχον
του. τό, τε δὴ τὰς μά-
χας προθυμον οὐκ ἐξ
ἀλλοτριοδύσεως, ἀλλὰ
ἐξοικείας ἀνάγκης ἔχο
σιν, ἐπεὶ καὶ τῆς νίκης
ὧδε ὁ καρπὸς αὐτοῖς
προσγίνεται. φιλῶ-
τάτοις λέγων ὁ Κρισ
πῖνος, καὶ πᾶσι ἐ-
κάστοις ἐν κοινῇ, φύ-
σει μὴ καὶ ἄλλως αἰ-
σίμος ὤν, ἔν τε τῇ
ῥωμαίων φωνῇ, εὐπρόσφορος ἐν λόγοις,

victoriæ fructus ad aliũ perueturos. Qui autem pro patria pugnãt, præter quàm quod ſpe meliore eſſe debent (neq; enim aliena occupare, ſed tueri ſua contendunt) etiam animo ſunt maiore, ut quos non alienum imperiũ, ſed ſua quẽq; neceßitas adigat, quoniã ſcilicet uictoriæ fructis ipſis potißimum debeantur. Talia quædã nunc ſingulis, nunc uniuerſis ingerens Criſpinus, homo ſuapte natura uenerabilis, ac Romana facũdia pollens, præterea gratus omnibus,

ὠθήκῶς τε αὖτ πρὸς τὸν ἔπεισε μὴ φθῆναι ἐν τοῖς πολεμίοις, τὸς τε πρέσβεις ἀπράκτους ἀπιγέαι ἐκέλευσεν. ἐλέγετο δὲ τῇ ἐνστάσῃ τὸ πολέμου ἐμμεμνῆκέναι, πολλῶν ἔνδηλον ὄντων πρὸς θυτικήν τε καὶ ἱπατοσκοπίαν ἐμπείρων, τά τε ἱερὰ σῖα ἀπαγγελόντων. μᾶλιστα γὰρ τῇ σκέψει τα[illegible]τῃ πιθύσαι ἐπαλιῶτ. οἱ χρησμοὶ δέ τινες ἐδίδοντο, ὡς δὴ τ ὑπὸ χωρέα θεὸ νικᾶν ἐπιχωσμένου. Βέλιν δὲ καλῦσι τὸν θεόν, σέβουσί τε ἐπιφανῶς, ἀπόλλωνα εἶναι ἐθέλοντες. ὃ καὶ τῶν εἰκόνα ἔλεγόν τινες τ Μαξιμίνου στρατιωτ φανῆναι

miti, modestoq; imperio persuasit multitudini, ut in officio, fideq; permanerent, iussitq; legatos rebus infectis ad Maximinum reuerti. Dicebatur autem Crispinus ad bellum sic audacter sustinendum, etiam haruspicum responso, qui læta exta nunciarent, animatus, etenim magnopere fidē huiusce modi signis habere Itali cōsueuerūt. Cæterum nonulla quoq; oracula ferebantur, patrij cuiusdā numinis uictoriam promittentia: Belem uocant indigenæ, magnaq; eum religione colunt, Apollinem interpretantes. Cuius etiā speciem pro urbe ipsa pugnantem, quidam è militibus Maximini uisam

πολλάκις ἐν ἄλλοις, ὑπὲρ τ πόλεως μαχομένου, ὅπερ, εἴ τε ἄλλη θεὸς ἐφαντάζεται λοιπὸν ἢ ὁ βολομένοις μὴ ἀσχημονεῖν, ὅσσον σρατὸν πὸς ὄχλον ἀκμοσῶν πολὺ ἐλάττονα μὴ ἀντιχόντα, δοκεῖν δὲ τοῦ θεῶν, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἀνθρώπων νομικῶς, εἰπεῖν οὐκ ἔχω. τὸ δὲ παράδοξον τῆς ἀναβάσεως ποιεῖ πάντα πιθανᾶ. πλὴν τῶν πρέσβεων ἀπράκτων πὸς Μαξιμῖνον ἐπανελθόντων ὀργῆ καὶ θυμῷ χωμένῳ πλείονι, μᾶλλον ἠπείγετο. ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς πρός τινι ποταμῷ μεγίσῳ, ἀπέχοντι τῆς πόλεως σημεῖα ἑπτακαίδεκα, τὸ ῥεῖθρον

sibi in cœlo obfirmabant. Quod utrum sic esse nonnulli putauerint, an id commentum placuerit, ad leuandam infamiam tanti exercitus, qui bello impar foret ad uersus minorem multo numerum oppidanorū, ut scilicet uicti potius à dijs quàm ab hominibus uiderentur, haud sanè satis exploratum habeo. Cæterum nouitas euentus cuncta credibiliora facit. Postea uerò quàm infecto negocio legati reuerterunt, ira & furore instinctus Maximinus, magis, magisq; accelerabat.

Vt autem ad fluuium

εὗρε διά τε μεγίστου βάθους καὶ πλάτους φερόμενον. τῶν γὰρ ὑπερκειμένων ὀρῶν τὰς δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος παγείσας χιόνας λύουσα ἡ τοῦ ἔτους ὥρα, παμμεγέθη τὴν χειμάῤῥουν εἰργάζετο. ἄπορος οὖν ἦν ἡ διάβασις τοῦ στρατοῦ. τῆς γὰρ γέφυραν, ἔργον μέγα καὶ κάλλιστον ὑπὸ τῶν πάλαι βασιλέων γεγενημένον, ἐκ τετραπέδων λίθων, πυλίσι κατ' ὀλίγον αὐξανομέναις ὑπειλημμένον, διηρήκεσαν, καὶ καταλελύκεσαν οἱ ἀκυλήσιοι. οὔτε οὖν γεφύρας οὔσης οὔτε νεῶν, ὁ στρατὸς ἐν ἀφασίᾳ καθειστήκει. Γερμανοὶ δέ τινες, οὐκ εἰδότες τῶν

peruenit, qui ad lapidē duodecimū ꝓcul est ab urbe, inuenit ipsum maxima aluei ꝓfunditate, ac latitudine defluentē. Etenim anni tēpore solutæ uicinorū montiū niues, quas lōga hyēs durauerat, maximū torrentē effecerāt. Sic ut nullo pacto trāsire exercitus posset. Nam pontē qd' opus magnum, atq; pulcherrimū ueteres imp. lapide quadrato cōstruxerant, pylis ueluti quibusdam paruis sensim crescētib. ruperant, ac resoluerāt Aquileiēses. Ita cū neq; ponte, neque nauigijs (quippe nulla suppeditabātur) trāsire exercitus posset, substitit incertus cōsilij. Sed enim Germani aliquot ignari, quàm

ἰταλιωτῶν ποταμῶν τὰ σφοδρὰ καὶ καταῤῥηγνύμενα ῥεύματα, οἰόμενοι δὲ σχολαίτερα ὑπανήχεσθαι τοῖς πεδίοις, ὥσπερ παρ' αὐτοῖς, διὸ καὶ πήγνυται ῥᾳδίως, μὴ σφοδρῶς κινουμένου τοῦ ῥεύματος, ἐπεισπηδήσαντες ἅμα τοῖς ἵπποις διανήχεσθαι εἰθισμένοις, παρενεχθέντες ἀπώλοντο. δύο μὲν οὖν ἢ τριῶν ἡμερῶν σκηνοποιησάμενος ὁ Μαξιμῖνος, τάφρου τῷ στρατῷ περιβληθείσης, μὴ τινες ἐπέλθοιεν, ἔμεινεν ὑπὸ τῇ καθ' αὑτῷ ὄχθῃ, σκεψάμενος, ὅπως τὸν ποταμὸν γεφυρώσῃ. ἐπεὶ δὲ ξύλων ἦν ἀπορία καὶ νεῶν, ἃς ἔδει ζευχθεί-

rapido, abruptoq; impetu Italiæ flumina deferantur, ratiq; sensim influere campos, quemadmodum apud ipsos consueuerunt (unde etiam quia minimum se concitant, perfacile congelascunt) ausi seq; et equos natādi peritos alueo credere, ui fluminis ablati perierunt. Igitur cum biduum, aut triduū in tentorijs fuisset Maximinus, ducta circum exercitum fossa, ne qui de improuiso in castra ruerent, stabat in sua ripa deliberandus, quó nam tandem pacto fluuium ponte iungeret. Sed magna lignorum ac nauigiorum penuria, quibus inter se iunctis pon

ϲας γεφυρῶσαι τὸ ῥεῖθρον, ἐπέβαλόν τινες, τῶν τεχνιτῶν πολλὰ εἶναι κενὰ οἰνοφόρα σκεύη περιφερῆς ξύλου, ἐν τοῖς ἐρήμοις ἀγροῖς, οἷς ἐχρῶντο μὲν πρότερον οἱ κατοικοῦντες εἰς ὑπηρεσίαν ἑαυτῶν, καὶ παραπέμπειν τὸν οἶνον ἀσφαλῶς τοῖς δεομένοις, ἅπερ ὄντα κοῖλα, δίκην νεῶν ἀλλήλοις συνδεθέντα, ὠθινήξεσθαι μὴ ἔμελλεν, ὥσπερ σκάφη, μὴ πρὸς νεχθήσεσθαι δὲ διάτε τοῦ δεσμοῦ τὸ ἐπάλληλον, φρυγάνων τε ἄνωθεν ἐπιβληθέντων, χοῦτε τῆς γῆς μετρίως εὖ αὐτὰ σωρευθέντες, χειρὶ πολλῇ καὶ σπουδῇ, ἐφεστῶτος

tem fabricaretur, nuntiarunt quidam è fabris, esse permultas in agris illis desertis inanes cupas forma rotũda, quibus uidelicet incolæ quondam ad uinum importandũ utebantur, ea cum essent ad nauium similitudinẽ concaua, deuincta mox inter sese scapharũ more, innatatura uidebantur. Etenim ire pessum uinculis inter se constricta, ac uiminibus desuper iniectis, & puluere multo saburrata non poterant. Quod ubi

οὖν αὐτοῦ, διαβὰς ὁ στρατὸς ὑπὲρ τὴν πόλιν ἐχώρει. τὰ μὲν οἰκοδομήματα τῶν πρασείων ἔρημα εὕρισκον. ἀμπέλους μέντοι καὶ δένδρα πάντα δὲ ἐκόπτον. ἃ δὲ ἐνεπίπρασαν, καὶ τὴν πρότερον τοῖς χωρίοις ὑπάρχουσαν ὥραν κατήσχυνον. δένδρων γὰρ στοίχοις ἴσοις, ἀμπέλων τε πρὸς ἀλλήλας δέσεις πανταχόθεν ἠρτυμένων, ἐν ἑορτῆς σχήματι, στεφάνων ἄντις τὴν χώραν κεκοσμῆσθαι ἐτεκμήρατο. ἅπερ πάντα ῥιζόθεν ἐκκόψας ὁ στρατὸς ὑπὲρ τὰ τείχη ἠπείγετο. κεκμηκότι δὲ αὐτῷ, προσβαλεῖν εὐθέως

factum est, facile milites in ulteriorẽ ripam transgressi, suburbanis ædificijs, quæ deserta inuenerunt, igne correptis, uites, arboresq; exciderunt, omnemq; eius regionis ornatum fœdauerunt. Siquidem arborũ comparibus ordinibus, ac uitibus inter se iunctis, & in sublime euectis, ad festæ celebritatis speciẽ, quasi coronis quibusdã redimita omnis regio uidebatur, quibus radicitus excisis, exercitus ad ipsos urbis muros

ὀκ ἔδοξε, μέναντος ἢ ἔξω βέλους, ἐπ διαρρηγνύντος ἤδη λόχας καὶ φάλαγγας, πρὸ τῶν τεῖχος, ὡς ἑκάστοις ἦν μέρος πρόσταγμα, μιᾶς ἡμέρας ἀναπαυσάμενοι, τὸ λοιπὸν ἔχοντο τῆς πολιορκίας, μηχανάς τε ὧν πάντοθεν προσέφερον. ἐπ τειχομαχοῦντες παντὶ σθένει, ὀδὲν παρέλειπον εἴδος πολιορκίας, πολλῶν δὲ, ἐπ χρόνον ἑκάστης ἡμέρας γυμνάζων πρόσβολῶν, καὶ παντὸς τοῦ στρατοῦ ὥσπερ σπηνοῦσαν τὴν πόλιν, περὶ πολλῆς βίας καὶ προθύμου μάχης τειχομαχοῦντος, αὐτεῖχον οἱ ἀκυλήσιοι, νεὼς μὲν καὶ οἰκίας ἀπεκλείσαντος, πανδημεὶ ἅμα παισὶ ἐπ γυναιξίν, ἄνωθεν ἐπαλξεών τε ἐπ πύργων ἀκροχάλινοι. ὅλης δὲ ἕως ἑσπέρας ἄχρις Θηλικίας, ὡς μὴ μετέχειν τὸ ἐπὶ τοῖς πᾶσι μάχης. τὰ μὲν γὰρ πρόσθεν, ἢ εἴ τι τῶν πυλῶν ἔξωθεν ἦν, ὑπὸ τοῦ Μαξιμίνου στρατοῦ κατέστρωτο. τῆς δὲ ξυλείας τὸ οἰκοδομημάτων εἰς τὰς μηχανὰς κατεκέχυτο. ἐβιάζοντο ἢ τὸ τεῖχος καὶ ἓν μέρος ἕως καθελεῖν, ἵν' ἐπεισελθὼν ὁ στρατὸς πάντα τε διαρπάσῃ, καὶ κατασκάψας τὴν πόλιν, μηλόβοτον καὶ ἔρημον τὴν

contendebat. Sed omnibus defatigatis non fuit imperatoris consiliũ urbem ipsam statim inuadere. Sed extra teli iactũ constituto milite, diuisoque in centurias, & cuneos, ac partibus muri totius, unicuiq; attributis, uno tantũ die ad requiescendũ indulto, statim deinde oppugnare urbem aggreditur. Igitur machinamentis omnifariã admotis, cum genus oppugnationis nullum prætermitteretur, plurima scilicet, ac propemodũ quotidiana certamina ædebantur. Etenim circundatis uelut in dagine quadam muris, magnáq; ui, atque alacritate pugnam capessante milite, resistebant audacter Aquileiẽses, clausisq; templis, et domibus, uniuersi cum liberis, et coniugibus urbem desuper è turribus ac propugnaculis defensabant. Neque erat ulla tam inutilis ætas, quæ pugnare pro patria recusaret. Cæterum suburbana omnia, et quicquid extra urbem ædificiorũ fuerat, demolitus Maximinus, lignis, materiáq; omni ad machinas abutebatur, quibus muri saltem aliquã partẽ demoliretur, qua immissus exercitus diriperet urbẽ, ac dirueret, totamq; eã uastam mox, desertamq;

χώραν καταλείπῃ. οὐ δὲ γὰρ ἄλλως αὐτῷ τῆς ἐπὶ ῥώμην ὁδὸν εὐπρεπῆ καὶ ἔνδοξον ἔσεσθαι, μὴ τῆς πρώτης ἐν ἰταλίᾳ πόλεως αὐτιστάσης καθαιρεθείσης. ὑποσχέσεσί τε οὖν δωρεῶν καὶ δεήσεσιν αὐτός τε καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὃν πεποιήκει Καίσαρα, περιθέοντες, ἵπποις ἐποχούμενοι, στρατὸν ἀνέπειθον λιπαροῦντες, εἰς προθυμίαν τε ἐγείροντες. οἱ δὲ ἀκυλήσιοι λίθοις τε ἔβαλλον ἄνωθεν, καὶ μιρνῶντες θείῳ τε καὶ ἀσφάλτῳ πίτταν, ἑλόντες, κοίλοις σκεύεσιν ἐμβαλόντες λαβὰς ὑθιμήκεις, καὶ πυρώσαντες, ἅμα τῷ προσπε-

relinqueret. Neq; enim decorum sibi, aut honorificum fore iter Romā arbitrabatur, nisi urbē deleuisset, quæ prima in Italia obstitisset. Quocirca multa pollicentes, atque ostentantes ipse cum filio, quem Cæsarem fecerat, obequitabant militibus, eos que ad pugnandum acriter adhortabantur. Enimuerò Aquileienses saxa desuper iaciebant, sulphurq; bitumine, ac pice mixtum dolijs, quorum manubria longiora, immittebant, atq; ut primū exercitus muris suc

λάζειν τοῖς τείχεσι τὸν στρατὸν κατεσκεδάννυσαν, καταχέοντες ὄμβρου δίκην ὁμοθυμαδόν. φερομένη δὲ ἡ πίσσα, σὺν οἷς προείρητο, δυομένη τε διὰ τῶν γεγυμνωμένων μερῶν τῆς σώματος, εἰς πᾶν ἐχεῖτο, ὥς τε καὶ θώρακας αὐτοὺς πεπυρωμένους ἀπερρίπτειν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα, ὧν ὁ σίδηρος ἐθερμένετο. τά τε ἐκ βυρσῶν τε καὶ ξύλων ἐφλέγετο, καὶ συνείλκετο. ἦν γοῦν ἰδεῖν γυμνωμένους καὶ στρατιώτας αὐτοὺς ἐφ' ἑαυτῶν. καὶ σκύλων ὄψιν ὅπλα περιεῖχεν, ἐρριμμένα σοφίᾳ τέχνης, ἀλλ' οὐκ ἀνδρείᾳ μάχης περιηρημένα. ἔκ τε

cesserat, ignibus iniectis dispergebant unanimiter imbriū ritu. Quam ob rem pix illa cum cæteris, quæ suprà diximus, partes nudas corporis subiens, undique diffundebatur. Sic ut miles loricas, armaq; cætera ferro excandescente, corijsq;, ac lignis ardentibus, contrahentibusq; se raptim abijceret. Itaque cernere erat milites arma sibijpsos detrahentes, quæ spoliorum speciem abiecta humi, commento magis artis, quàm ui pugnantiū præferebant. Ex quo

τῶ πρώτω πάμπλειστον πλῆθος τῶ στρατοῦ, τάς τε ὄψεις ἐπιρρύπλο ἐκ προσώπου, ἀκρωτηριάζοντας τὰς χεῖρας, ἢ εἴ τι γυμνὸν ἦν τοῦ σώματος. ἀλλὰ μὴν ἐκ ταῖς μηχαναῖς προστομώσεις δᾴδας ἐπέβαλλον, ὁμοίως πίσσης καὶ ῥητίνης δεδευμένας ἐπί τε τῶ ἄκρω βελῶν ἀκίδας ἐχούσας, αἳ ἀναφθεῖσαι φορόμεναι, ἐμπαγεῖσαι ταῖς μηχαναῖς καὶ προσπεφυκυῖαι, ῥᾳδίως αὐτὰς κατέφλεγον. τῶν μὲν οὖν πρώτων ἡμερῶν αὐτὶ παλόσ ὡσ ἐκ ἐσόρροπον ἔμεινεν ἡ τύχη τῆ μάχης. χρόνου δὲ ἐγγινομένου, ὅ, τε στρατὸς τοῦ Μαξιμίνου

factum est, ut pleriſque militibus, ac oculi extinguerentur, aut ſummæ oris partes, manuſq; item, & ſi qua præterea nuda in corpore patebant, ignibus labefactarentur. Sed & machinis, quæ muro admouebantur, deſupertædas injiciebant, pice ac reſina oblitas, quarũ extremitas mucronẽ ueluti ſagittæ haberet, quæ cum accenſæ deferebantur, infixæ, inhærentesq; machinis, ac facile ſcilicet illis concremabant. Sed primis ſanè diebus par utrinque librata fuit pugnæ fortuna. Dein mora iniecta, minus, minuſque iã alacer Maximini

ὀκνηρὸς ἐγίνετο, καὶ παλαίων τ' ἐλπίδι, ἀθύμως διέκειτο. ὃς γὰρ ἠλπίκεσαν μηδεμίαν ὑπομενεῖν πρόσβολὴν, τότους εὗρισκον ὐκ αὐτέχοντας μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐθεσῶντας. οἱ δ' ἀκυλήποι ἐπερῤῥώνυντό τε, & πρὸ θυμίας πάσης ἐνεπίμπλαντο. τῇ τε συνεχείᾳ τῆ μάχης πεῖραν & θάρσος ὁμοῦ προσλαμβάνοντες, κατεφρόνουν τῶν στρατιωτῶν, ὡς & ἀρσκωπῆμ ὄν αὐτοῦ, ἐνυβρίζειν τε τῶ Μαξιμίνω πειρωσῶντι, εἴς τε αὐτὸν καὶ τὸν παῖδα ἀκρῤῥίπτειν ὀνυσφήμους καὶ αἰσχρὰς βλασφημίας. ἐφ' οἷς

erat exercitus, ſed quia ſpe falſus, triſtiorq; indies. Nam quos ne unĩ quidẽ diem ſperauerant ſuum laturos impetum, eos non modo non cedentes, ſed reſiſtentes etiam audaciſſime animaduertebant. Contrà, Aquileienſes magis, magisq; indies uirium, atq; animorum implebantur, et aſſiduitate pugnandi peritiam pariter, audaciãque conſecuti. Sic deſpiciebant milites, ut etiã iocarentur in eos, & cauillarentur, nihilque non contumeliæ obeunti muros Maximino exprobarẽt, tum in ipſum iuxtà filiumq; nulla non iacerẽt probra. Quibus

ἐκεῖνος μινούμενος, ὀργῆς μᾶλλον ἐνεπίμπλατο. χρῆσθαι δὲ κατὰ τῶν πολεμίων οὐ δυνάμενος, ἐκόλαζε τοὺς πλείστους τῶν ἡγουμένων τῶν ἰδίων στρατιωτῶν, ὡς ἀνάνδρως καὶ ῥαθύμως προσφερομένους τῇ τειχομαχίᾳ. ὅθεν αὐτοῦ περιεγένετο πρὸς μὲν τοῦ οἰκείων μῖσός τε καὶ ὀργὴ, πρὰ δὲ τοῦ ἀντιπάλων πλείων ἡ καταφρόνησις. συνέβαινε δὲ τοῖς ἀκυλησίοις πάντα ὑπάρχειν ἔκπλεα, καὶ ὠθιτηδείων ἀφθονίαν, ἐκ πολλῆς παρασκευῆς εἰς τὴν πόλιν πάντων σεσωρευμένων, ὅσα ἦν ἀνθρώποις καὶ ἡτήνεσιν

irritatus, ac furens cum effundere in hostes iram non liceret, plurimos è suis ducibus, quasi parũ strenue, atq; acriter urbem oppugnarent, extremo supplicio affecit. Quo factum, ut infestiorem sibi, atq; iratiorem militem reddiderit, & cõtemptibilior fieret aduersarijs. Euenit præterea, ut Aquileienses cõmeatu, rebusq; cæteris abundarent, quoniam magna diligentia, quæcunque ad homines, aut equos sustentandos desiderantur, in urbem

εἰς τροφὰς καὶ ποτὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ στρατὸς πάντων ἐν σπάνει, τοῦ τε καρποφόρων δένδρων ἐκκεκομμένων, τοῦ τε γῆς ὑπ' αὐτοῦ δεδηωμένης, μένοντες δὲ ὑπὸ σκηναῖς αὐτοσχεδίοις. οἱ δὲ πλεῖστοι ὑπὸ γυμνῷ τῷ ἀέρι, ὄμβρων τε καὶ ἡλίου ἠνείχοντο, λιμῷ τε δι' ἐφθείροντο, μὴ δὲ ἐπεισάκτου τροφῆς αὐτοῖς τε καὶ ὑποζυγίοις εἰσκομιζομένης. πανταχόθεν γὰρ τὰς τῆς ἰταλίας ὁδοὺς παραφράξαντες ἦσαν οἱ ῥωμαῖοι, τειχίων τε ἐγέρσεσι καὶ πυλίδων ἀσκήσεσιν. ἄνδρας τε ὑπατευκότας δὲ τέπεμψεν ἡ σύγκλητος

fuerant cõparata. Contrà exercitus omniũ rerum egenus, excisis feracibus arborib. agroq; omni peruastato, partim sub tumultuarijs tentorijs agitabant, partim sub aperto cœlo tolerabant solum, atq; imbres. Siquidem nihil alimenti, uel ipsis, uel iumentis importabatur, obsessis omnibus Italiæ itineribus Romanorum diligentia, murisq;, & portis excitatis.

Etenim uiros consulares cum lectissimis, ac spectatissimis hominib. ex Italia tota miserat

σὺν ὠθιλέκτοις καὶ λο-
χάσιν ἀπ' ἰταλίας
πάσης ἀνδράσιν, ἵν'
αἰγιαλοί τε πάντες
καὶ λιμένες φρουρῶν-
τες, καὶ μηδενὶ ἔκπλους
συγχωρῆται, ὡς ἄπυ-
στα καὶ ἄγνωστα εἶναι Μα-
ξιμίνῳ τὰ ἐν ῥώμῃ
πραττόμενα. αἵ τε λε-
ωφόροι ὁδοὶ καὶ ἀτρα-
ποὶ πᾶσαι ἐφυλάτ-
τοντο, ὡς μηδένα δια-
βαίνειν. συνέβαινε δὲ,
τὸν στρατὸν δοκοῦντα πο-
λιορκεῖν, αὐτὸν πο-
λιορκεῖσθαι, ἐπεὶ μή τε
τὴν ἀκυληΐαν ἑλεῖν ἐ-
δύνατο, μή τε ἀρστὰς
ἐκεῖθεν ὠθὶ τὴν ῥώ-
μην χωρῆσαι, διὰ
τε νηῶν καὶ ὀχημάτων ἀπορίαν. ἅπαν-
τα γὰρ προκατείληπτο, καὶ συνεκέκλειστο.

senatus, qui littora, portusq; tutarentur, neque cuiquam potestatem facerent nauigandi, sic ut inaudita, incognitaq; forent Maximino quæcũque Romæ agitabãtur. Quin uiæ quoque omnes, & calles, ne quis transiret, diligentißime seruabantur. Ita eueniebat, ut exercitus, qui urbem obsidebat, ipse inuicem obsideretur. Nã neque Aquileiam capere, neq; Romam proficisci poterat, nauigiorum ac uehiculorũ penuria, quæ omnia prius occupata, & cõclusa fuerũt.

φῆμαι δὲ μείζους ἐξ ὑ-
ποψίας ἀληθείας ἐδί-
δοντο, ὅτι πᾶς ὁ δῆ-
μος ὁ ῥωμαίων ἐν ὅ-
πλοις εἴη, ἰταλία τε
πᾶσα συμπεπνεύ-
κοι, πάντα τὰ ἔθνη
ἰλλυρικὰ καὶ βάρβα-
ρα, τά τε ὑπ' ἀνατο-
λαῖς καὶ μεσημβρίαις,
στρατὸν ἀργείροι, μιᾷ
τε γνώμῃ καὶ ψυχῇ, ὁ-
μοίως Μαξιμῖνος με-
μίσηται. ὅθεν ἐν ἀπο-
γνώσει ἦσαν καὶ πάν-
των σπάνει οἱ στρατιῶ-
ται, σχεδὸν καὶ ὕδα-
τος αὐτοῦ. ὃ γὰρ ἦν μό-
νον ἐκ τοῦ παραῤῥέον-
τος ποταμοῦ ποτὸν,
αἵματι καὶ φόνοις με-
μιασμένον ἐπίνετο. οἵ τε γὰρ ἀκυλήσιοι
ἐσὺ ἐν τῇ πόλει τελευτῶντας οὐκ ἔχοντες,

Rumores quoque suspicionibus in maius augebantur, esse uniuersum in armis Romanum populum, consensisse Italiã, gentesq; omnes Illyricas, barbarasq; quascunq; aut oriens, aut meridies uidet ad exercitũ contrahendum, coniuratas in Maximini odium. Quare desperantes milites, omnium rerum penuria laborabant, uixq; aquæ satis habebant, quam etiam pollutã sanguine, & cædibus de flumine hauriebant. Nam & Aquileienses cadauera suorum, quæ humari

ὅπως θάψωσιν, ὃν τ πολλαμοῦ ἀπερρίπτουν. οἵ τε ἐν τῷ στρατῷ φονευόμενοι, ἢ διαφθειρόμενοι νόσῳ, ἐλίβοντο τοῖς ῥεύμασι, διὰ ἐχόντων αὐτ τὰ πρὸς τροφὰς ὠμότητα. ὡσαν δὲ ἀπορίας ἢ ἀνδρίας τ στρατ κατεχόσης, αἰφνιδίως ἀναπαυομένου τ Μαξιμίνου ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ τ ἡμέρας ἐκείνης ἐν ἀνέσει τ πολέμου ὄσης, τῷ τε πολείτων ὃν τὰς σκηνὰς καὶ τὰ ἐγκεχειρασμένα τ φορτηγῶν χωρία ἀνακεχωρηκότων, ἔδοξε τοῖς στρατιώταις, οἳ πρὸς τῇ ῥωμαίων πόλει στρατόπεδον εἶχον, ὑπὸ τὸ καλούμενον ὄρος

non poterant, in flumina præcipitabant, et qui ferro, morboq; in exercitu perierant, itidem alueo demergebantur.

Inter quos etiam qui inopia ciborum confecti, uix adhuc spiritũ retentabant. Cum igitur ad hunc modum mœstus, atq; inops exercitus esset, repẽte dum sub tentorio quiescit Maximinus uacuo die à pugna, cum plerisq;, aut in tabernacula, aut in suas quisq; stationes concessissent, uisum est militibus ijs, quorum ad urbem Romam sub monte

ἀλβανὸν, ἔνθα παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ παλλακίδας, φονεῦσαι μὲν Μαξιμῖνον, ὡς πανσάμενον μὲν χρονίσαι δὲ ἀπορώτατα πολιορκίας, μηκέτι δὲ πορθεῖν ἰταλίαν ὑπὲρ τυράννου κατεγνωσμένου καὶ μεμισημένου. τολμήσαντὸν δὲ, ἐπίασι τῇ σκηνῇ αὐτοῦ περὶ μέσην ἡμέραν. σπανιωμένων δὲ αὐτοῖς τῶν φερόντων ὅπλων, τάς τε εἰκόνας ἐκ τ σημείων καθαιροῦσι, καὶ αὐτὸν σὺν τῷ παιδὶ προελθόντα τῆς σκηνῆς, ὡς μὴ ἄρα διαλέξαιτο αὐτοῖς ἐκ αὐαχόμενοι, ἀναιροῦσι. φονεύουσι δὲ καὶ τὸν ἔπαρχον

Albano castra erant, atque in his liberi eorum coniuges q; relictæ, necidedere Maximinum, ut aliquando à diuturna, & inexplicabili obsidione requiesceret, neq; Italiæ bellum inferrẽt in tyrãni gratiam, damnati omnib. & inuisi. Quocirca occupata audacia sub medium ferme diem ad illius tentorium contendunt, conspirantibus unà corporis custodib. Ibiq; postquam de signis militaribus illius imagines detraxerũt, prodeuntem mox tentorio, cum filio, ut ad eos loquerentur, continuo obtruncant, unaq; præfectum

τοῦ στρατοῦ, πάντας τε τοὺς ἐκείνῳ θυμήρεις φίλους. ῥίψαντές τε τὰ σώματα τοῖς βαλλομένοις ἐνυβρίζειν καὶ πατεῖν, εἰάσαν λυσί τε καὶ ὄρνισι βορὰν. ὁ μὲν οὖν Μαξιμῖνος καὶ τοῦ παιδὸς τὰς κεφαλὰς εἰς τὸ ῥωμαίων ἔπεμψαν. τοιούτῳ μὲν δὴ τέλει Μαξιμῖνος καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ ἐχρήσαντο, δίκας πονηρᾶς ἀρχῆς ὑποσχόντος. ὁ δὲ στρατὸς ὅλος, ὡς ἐπὶ θεῷ τὰ γεγονότα, καὶ ἔπαινον αὐτοῖς καὶ εὐφημίαν ἔνειμαν, καὶ οὐ πάνυ τι τοῦ πραχθέντος ἠρέσκοντο, καὶ μάλιστά γε οἱ Παίονες, καὶ ὅσοι βάρβαροι Θρᾷκες, οἵ καὶ τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ ἐγκεχειρίκεσαν.

prætorio, & quoscunq; clarißimos ille habuerat. Proiectaq; ad ludibrium cadauera, canibus dein, uolucribusq; lanienda reliquerũt, miſſis tantum Romam imperatorum capitibus. Hunc habuit finem Maximinus cum filio. Ita male geſti imperij dedere ambo ſupplicium. Cæterum exercitus hærebat nece audita principum.

Neque enim perinde omnibus grata, præſertimq; Pănonijs, Thracibusq; barbaris, qui ſcilicet imperiũ tradiderãt.

πλὴν τὸ ἔργον ἅπαξ γεγονότος, ἄκοντοι μὲν, ἐφόρουν δέ. ἀνάγκη τε ἦν συνῳδεῦσι τοῖς πραχθεῖσιν ὑπονοουμένοις. καταθέμενοί τε τὰ ὅπλα, ἐν εἱρωικῷ σχήματι πρὸς σφέσιν τοῖς τείχεσι τῶν ἀκυλησίων, ἀγγέλλοντες τὸν φόνον τοῦ Μαξιμίνου. τὰς δὲ πύλας ἀνοίγειν ἠξίουν, λέγοντά τε φίλους, οὐχθὲς ἐχθρούς. οἱ δὲ τῶν ἀκυλησίων στρατηγοὶ τὰς μὲν πύλας ἀνοῖξαι οὐκ ἐπέτρεψαν. προθέντος δὲ τὰς εἰκόνας Μαξίμου καὶ Βαλβίνου Γορδιανοῦ τε Καίσαρος, στεφάνοις καὶ λαμπάσι λευσμμένας, αὐτοί τε

Sed quando infectum fieri iam nequibat, ferebãt quanquam inuiti, & ſe gaudere cum cæteris ſimulabant.

Quare depoſitis armis, pacatorum habitu, ad Aquileiæ muros acceſſerunt, nunciatamq; cæde Maximini, petebant uti ſibi portæ aperirentur amicis iam, qui pridie hoſtes fuiſſent. Enimuero Aquileienſiũ duces haud paßi, proponũt Maximini, et Albini ac Gordiani Cæſar. imagines, coronis, & lauro redimitas. Quibus ipſi

ὄλυφήμαν, ⁊ οὐ σρα-
τιώτας ἀξίαν γνωρίσαι
καὶ αὐδῆσαι, εὐφημῆ-
σαί τε οὐ ὑπὸ ῥωμαί-
ων συγκλήτου ἀνα-
δειχθέντας αὐτοκρά-
τορας. Γορδιανὸς γὰρ ἐ-
λεγεν ἐκείνους εἰς οὐρα-
νὸν ⁊ θεὸν ἀνακεχω-
ρηκέναι. προὔθεσάν τε
τοῖς τοῦ σρατοπέδου τῶν ἔνδον ἀγορὰν,
ὠνιον παρέχοντες πάν
των τῶν ὠνητικῶν,
τροφῶν τε παντοδα-
πῶν ⁊ ποτῶν ἀφθο-
νίαν, εὐδαίτος τε καὶ
εὐσολημάτων, καὶ ὅ-
σα ἐδυνάτο παρέχειν
εἰς χρῆσιν ἀνθρώποις
πόλις ὄλυμπον ὄσα
καὶ ἀκμάζουσα. ὅθεν
καὶ μᾶλλον ἐξεπλα-
γη ὁ σρατὸς σωθείς, ὅτι
τοῖς μὲν πάντα αὐ-

acclamantes, etiam hor
tabantur exercitum, ut
agnoscerent, salutarent-
que, & lætis exciperent
uocibus, quos senatus,
populusq; Romanus im
peratores elegisset. Nam
Gordianos illos superio
res cum dijs agere æuũ.
Sed & forum rerum ue
nalium supra muros ex-
posuerunt, magna ciborum, uiniq; copia, præ-
tereaq; uestium, & calceorum, rerumq; adeò
omniũ, quas præbere ho
minibus posset ciuitas
beata & florens. Igitur
magis, magis que ea res
exercitum obstupefecit,
cogitantẽ fuisse illis ab-

τάρκη λῶ, εἰ καὶ ὠδῖ
πλέον πολιορκοῦντο.
αὐτοί τε γὰρ πάν
των τῶν ὠνητικῶν θᾶτ
τον διεφθάρησαν, ἦ
εἶλον πάντα ἔχοσαν
πόλιν. ὁ δὲ σρατὸς ἔμε
νε πρὸ τοῖς τείχεσιν,
ἔχων τὰ χρειώδη, ἃ-
πορ ἐκ τῶν τειχῶν ἐ-
λάμβανον, ὅσα ἔκα-
στος ἐβούλετο. διελέγον-
τό τε ἀλλήλοις, ⁊ ἦν
εἰρωνὴς μὲν ⁊ φιλίας
διάθεσις, χῆμα δὲ ἔτι
πολιορκίας, τῶν τει-
χῶν ἐκκλισμῶσιν, ⁊
τ σρατ πόδι αὐτὰ δι-
αστωμῶσιν. τὰ μὲν
δὴ ἐν τῇ τῶν ἀκυλήϊων
ἐν τούτοις ἦν. οἱ δ' ἱπ-
πῆς οἱ τῶν Μαξιμί-
νου κεφαλὰς κομίζοντες ἐκ τῆς ἀκυλήϊας,

unde omnia, etiam ad lõ
giorem obsidionem suf-
fectura, contraq; se ma-
gna egestate omnium,
prius aliquanto perituros, quàm urbe omnib.
circunfluente copijs po
tirentur. Ita manẽte sub
muris exercitu, & quæ
cuique usui forent, inde
sumentibus, colloquenti
busq; inter se, pacis e-
rant, amicitiæq; uelut
habitus, manente adhuc
obsidionis specie, cũ sci
licet clausa mœnia Ro-
manus circunsideret e-
xercitus.

Dum hæc ad Aquilei
am geruntur, interea e-
quites, qui Maximini ca
put Romam ferebant,

ὁδοιποροῦσαντες μετὰ πάσης ἐπείξεως, οἷς ὡς φοιτῶσιν αὐτοῖς τὰς λοιπὰς πόλεις, πύλας ἀνοίγυυσθ, ὁ δ' ἀσφαφοροῦντες αὐτοῦ οἱ δῆμοι ὑπεδέχοντο, ὡς ἤ δ' ἐπλουσαν πάς τε λίμνας ὁ πενάγκ, μεταξὺ ἀλτίνου καὶ ῥαβέννης, πρὸ εἰτυχον Μαξίμῳ αὐτοκράτορι ἀσπαζόμενοι ἐν ῥαβέννῃ. ἔνθα τάς τε ἀπὸ ῥώμης ἐπιλέκτους καὶ οὓς ἀπὸ τῆς ἐπαλίας λογάδας ἤθροιξεν. ἀφῖκτο δὲ αὐτοῖς καὶ Γερμανῶν ἐκ ὀλίγη συμμαχία, πεμφθεῖσα ὑπ' αὐτῆ καρ' εὔνοιαν, ἣν ἔχον πρὸς αὐτὸ ἀνωθεν, ἀφ' ὅπερ ἰῶ αὐτῶν ὠμιλῶς ἄρξας,

magno studio accelerãtes, patentibus ubique portis ac laureata populari frequentia excepti, stagnis paludibusq; inter Altinum, ac Rauennam enauigatis, Maximum in urbe Rauenna inuenerunt, delectos ex urbe, & Italia contrahentem milites, ac Germanorũ auxiliares, qui beneuolẽtiæ nomine publice à popularibus missi fuerant, quibus olim Maximus cũ imperio diligentißimè præfuerat.

παρασκευαζοντι δὲ αὐτῷ τὴν λοιπὴν ὡς πολεμήσοντα τῷ Μαξιμίνου στρατῷ, πρόσισιν οἱ ἱππεῖς, τὴν κεφαλὴν τῶν τε Μαξιμίνα ὁ τῶν παῖδας φέροντες, νίκην τε καὶ δυπραγίαν ἀγγέλλοντες, ὅτι τε ἄρα ὁ στρατὸς τὰ ῥωμαίων φρονεῖ, καὶ σέβει αὐτοκράτορας, ὃς ἂ σύγκλητος ἐποίησε. τούτων δὲ παρ' ἐλπίδα ἀγγελθέντων, θυσίαι τε βωμοῖς εὐθὺς προσήγοντο, καὶ νίκην ἐπαινίζον πάντες, ἣν ἀκονιτὶ ἐνίκησαν. ὁ δὲ Μάξιμος καλλιερήσας, ἐκ πέμπει τοὺς ἱππεῖς εἰς τὴν ῥώμην, ἀγγελοῦντάς τε τὰ πραχθέντα

Ergo paranti copias aduersus Maximum repente occurrũt equites, capita ferentes principum, uictoriamq; nuntiantes, & rerum prosperos successus, consensumq; exercitus, & populi ad eosdem colendos principes, quos senatus elegisset. His igitur præter spem nunciatis, statim ad aras sacrificatum discurritur, uictoriam canentibus uniuersis, quàm citra pulueris iactum sibi pepererant. Enimuerò Maximus peracto sacrificio, Romam dimittit equites, ut rem gestam

ολύμω, & τὼ λεφαλὼ νομίζοντας. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εἰσέπεσόν τε εἰς τὴν πόλιν, ὁλκνώτου τὼ λεφαλὼ τ' πολεμίου ἀνεσκολοπισμένου, ὡς πᾶσι πρόπᾳ εἴη, ὁτὶ ἐπεῖν ὅτι λόγῳ θ' ἡμέρας ἐκείνης τὼ ἑορτὼ. ὅτε γ' ἡλικία τὶς ἦν, ἢ μὴ πρὸς οἴκους τε & τὰ ἱερὰ ἠπείγετο. οὔτε τις ἐμμένων οἴκοι, ἀλλ' ὥσπερ ἐνθουσιῶντες ἐφέροντο, συνηλόμενοί τε ἀλλήλοις, & ὅτ' ἴππόδρομον σωθέοντος, ὥσπερ ἐκκλησιάζοντος χωρίον. ὁ δὲ Βαλβῖνος & αὐτὸς ἑκατόμβας ἔθυε. ἀρχαί τε πᾶσαι καὶ σύγκλητος,

populo narrent, & capita illa perferant. Qui postquam peruenere in urbem, atq; infixa contis hostilia capita omnibus conspicienda prætulerunt, nemo utique uerbis ullis consequi posset festum, lætitiamq; eius diei. Nulla quippe fuit ætas, quæ nõ ad aras, & templa festinaret, nemo qui domi se continuerit, sed ibant ceu lymphati gratantes inuicem, atque in circum ueluti futura concione frequentes concurrebant. Ipseque Balbinus hecatombas immolabat, nullique non magistratus, nulli non è senatorio ordine

ἕκαστός τε, ὥσπερ ἀπὸ σφάγιον τελεσθέντων ἱερῶν κεκοσμημένος, ἐπορεύετο ἐς τὰ ἔθνη ἄγγελοι & λαυρεάτοι διεπέμποντο. & τὰ μὲν περὶ τὼ ῥώμην ἑορτὴ ἔχων οὕτως. ὁ δὲ Μάξιμος ἀπὸ τ' ῥαβεννίδος ἄρας, ἐπέσχε ἀκυληΐᾳ. ἔνθα βάλλει τὰ πνάγη, ἅπερ ὑπὸ πρὸ πλήρωμα, καὶ τὸν πολὺν ἐλῶν, ἐπὶ θάλατταν ἐκχεῖται. ἔνθεν καὶ τὴν φωνὴν καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι ἐπὶ τὰ πελάγη, τὼ λιμένα ἐκεῖνα. εὐθὺς δὲ οἱ ἀκυληΐσιοι τὰς πύλας ἀνοίξαντες

lætabundi suprà quàm dici posset, agitabãt, qua si securim ceruicibus imminentem excussissent. Igitur nuncij, legatiq; per omnes prouincias laureati dimittebantur. Dumq; ad hunc modũ tanta Romanũ populũ lætitia tenebat, interea Maximus Rauenna profectus, Aquileiam peruenit transmissis paludib. in quas fluuius Eridanus, ac uicina exundant stagna, sic ut per ora septem in mare præcipitentur. Itaque indigenæ patria lingua paludem illam, septem maria appellant. Statim igitur Aquileienses Maximum reseratis portis

ὑποδέχοντο. αἵ τε ἀπὸ ἰταλίας πόλεις πρεσβείας ἔπεμπον, ἀπὸ τῶν πρωτευόντων παρ' αὐτοῖς ἀνδρῶν. οἱ λευχειμονοῦντες καὶ διαφνηφόροι, θεῶν πατρίων ἕκαστοι προσεκόμιζον ἀγάλματα, καὶ εἴ τινες ἦσαν στέφανοι χρυσοῦ δὲ ἀναθημάτων, εὐφήμουν τε, καὶ ἐφυλλοβολοῦντο τὸν Μάξιμον. ὁ δὲ στρατὸς τῆς ἀκυληΐας πολιορκήσας προσήει καὶ αὐτὸς ἐν εἰρηνικῷ σχήματι διαφνηφόρος, οὐκ δὲ ἀληθοῦς μὲν διαθέσεως πᾶς, προσποιήτῳ δὲ εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ, διὰ τὴν παροῦσαν δὲ ἀναγκης τῆς βασιλείας τύχην. οἱ πλεῖστοι

excepere, nullæq; non Italiæ ciuitates legatos mittebant principes uiros candidatos, ac laureatos, & deorum patriorum simulacra, aureasq; coronas, si quæ in donarijs fuerant comportantes, qui fausta omnia Maximo acclamarent, & frondibus eum conspergerent. Quin exercitus etiam qui Aquileiam circunsederat, pacato habitu prodibat laureatus, non tam uerò cõcordiq; affectu uniuersorum, quàm ficta beneuolentia, & honore temporario, ad præsentem fortunam principis accommodato. Plerisque

γὰρ αὐτῶν ἠγανάκτουν, λανθανόντως ἤλγουν, τὸν μὲν ὑπ' αὐτῶν ὑπολεχθέντα βασιλέα καθηρημένον, ἡρατοῦντας δὲ τοῦ ὑπὸ συγκλήτου ἡρημένους. ὁ δὲ μάξιμος ἐν τῇ ἀκυληΐᾳ γενόμενος, πρώτης μὲν καὶ δευτέρας, ἱερουργίαις ἐσχόλαζε. τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν συγκαλέσας ἐν τὸ πεδίον πάντα τὸν στρατὸν, βήματός τε αὐτῶν κατασκευασθέντος, ἔλεξε τοιάδε.

tamen indignantibus, ac dolentibus clanculum, quem sibi elegerant cecidisse, rerum potiri quẽ senatus creauerat.

Enimuerò Maximus uno, alteróque die sacrificijs assumpto, tertio dein exercitum omnem in planiciem conuocauit, atque ex tribunali ad hunc modum uerba fecit:

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΜΑΞΙΜΟΥ.

ORATIO MAximi.

Ὅσον μὲν ἡμᾶς ὤνησε μεταγνῶντάς τε καὶ τὰ ῥω-

Quàm fuerit ex usu nobis pœnitentia, & reconciliata cum Ro

μαίων φρονήσαντας, πείρᾳ μεμαθήκατε, αὐτὶ πολέμου μὲν εἰρήνην ἔχοντες πρὸς θεοὺς, οὓς ὀμωμόκατε, καὶ νῦν φυλάσσοντες τὸν στρατιωτικὸν ὅρκον, ὃς ἐστι τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς σεμνὸν μυστήριον. χρὴ δὲ ὑμᾶς καὶ τοῦ λοιποῦ διὰ παντὸς τούτων ἀπολαύειν, τὰ πιστὰ τηροῦντας ῥωμαίοις τε καὶ συγκλήτῳ καὶ αὐτοκράτορσιν ἡμῖν. οὓς δὲ εὐγενείας καὶ πολλῶν πράξεων καὶ μακρᾶς διαδοχῆς, ὥσπερ κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ τοῦτο ἀναβάντας, κρίναντες ὁ δῆμος καὶ ἡ σύγκλητος ἐπελέξατο, οὐ γὰρ ἑνὸς ἀνδρὸς ἴδιον κτῆμα, ἡ

manis gratia, re ipsa didicistis, pacem ui delicet pro bello agitantes, seruato etiam militari iureiurando, quod est umum Romani principatus mysterium sanctißiisum. Quare debetis etiam deinceps huiuscemodi commodis frui, fidem populo seruantes, senatuiq; Romano et nobis imperatoribus, quos à nobilitate, & rebus gestis, longáque serie generis, quasi per gradus quosdam prouectos, pari iudicio. S. P. Q. R. elegerunt. Neque enim unius tantum hominis peculiaris possessio

ἀρχὴ, ἀλλὰ κοινὸν τοῦ ῥωμαίων δήμου ἄνωθεν. καὶ ἐν ἐκείνῃ πόλει ἡ τῆς βασιλείας ἵδρυται τύχη, ἡμεῖς δὲ διοικεῖν καὶ διέπειν τὰ τῆς ἀρχῆς σὺν ὑμῖν ἐγκεχειρίσμεθα. ταῦτα δὴ μετ' εὐταξίας τε καὶ κόσμου τοῦ πρέποντος, αἰδοῦς τε καὶ τιμῆς πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑμῖν μὲν εὐδαίμονα καὶ πάντων ἀνενδεῆ παρέξει βίον, τοῖς δ' ἄλλοις πᾶσιν ἀνθρώποις, κατά τε ἔθνη καὶ κατὰ πόλεις εἰρήνην, καὶ πρὸς τοὺς ἡγουμένους πειθώ. βιώσεσθέ τε καὶ κατὰ γνώμην ἐν τοῖς οἰκείοις, οὐκ ἐν ἀλλοδαπῇ κακοπαθοῦντες. ὑπὲρ δὴ τοῦ καὶ τὰ

principatus est, sed communis antiquitus totius Romani populi. Siquidem in illa urbe sita est imperij fortuna, nobis autem dispensatio tantum, atq; administratio principatus unà uobiscum demãdata est. Qui si ordinem quem decet, ac modestiam retinebitis, si debitum principibus honorẽ ac reuerentiam exhibebitis, cum ipsi beatã uitam, bonisque omnibus affluentem adipiscimini, tum nationes ac ciuitates uniuersæ pacem colentes in officio permanebunt. Viuetis autem cuncti ex animi uestri sententia domi suæ quisq;, neque in externis regionibus conflictabimini. Vt autem

βαρβαρα ἡσυχάζειν ἔθνη, σὺ δὲ φροντίδα ἡμεῖς ἔξομεν. δύο μὲν γὰρ ὄντων βασιλέων, εὐμαρέστερον καὶ τὰ ἐν τῇ ῥώμῃ διοικήσεται, καὶ εἴ πῃ τῶν ἀλλοδαπῶν ἐπέλθοι πρὸς τὴν χρείαν, ἀεί τι πρὸς τὰ καλῶς τε ῥᾳδίως ἔχοντος. μή δέ τις ὑμῶν οἰέσθω τι ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις εἶναι μνήμην, εἴ τε ὑφ' ἡμῶν, εἴ τε ὑπὸ ῥωμαίων ἢ τῶν ἄλλων ἐθνῶν. οἱ ἀδικούμενοι ἀπέστησαν, ἀλλὰ γὰρ ἔστω πάντων ἀμνηστία, καὶ φιλίας βεβαίου, ὁμονοίας τε καὶ δυνάμεως ἀεὶ τοῖς ἀεὶ ὀνησομένοις. διαλλάξαι δὲ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν ὁ Μάξιμος

barbaræ gentes pacem quietemq; tueantur, nobiscum erit hic labor. Nam cum duo sint imperatores facilius urbanæ res administrabũtur, atq; externæ, præsto scilicet futuro alterutro, quocunq; usus uocauerit. Neq; uerò suspicemini rerum superiorũ memoriam ullam superfore, aut in nobis (quippe nihil non iussi fecistis) aut in Romano populo nationibusq; alijs, quæcunque ob acceptas iniurias desciuerunt. Sit omnium obliuio, sit fœdus constantis amicitiæ, fidesq; beneuolentiæ, ac moderationis sempiterna.

Hæc locutus Maximus,

τομάς τε χρημάτων μεγαλοφρόνως αὐτοῖς ἐπαγγείλας, ὀλίγων ἡμερῶν ὑστερίσας ἐν τῇ ἀκυληίᾳ, τὴν ὀρθὴν ῥώμην ἐπανόδῳ συγκροτεῖ. καὶ τὸ μὲν ἄλλο στρατιωτικὸν ἀπέπεμψεν ἐς τε τὰ ἔθνη κατὰ οἰκεῖα στρατόπεδα, αὐτὸς δὲ ἐπανῆλθεν ὀρθῇ τῇ ῥώμῃ σώματι τοῖς δορυφόροις, οἳ τὴν βασίλειον φρουρὰν ἄρχουσι, σώματι τοῖς ὑπὸ βαλβίνῳ στρατευομένοις. ἐπανῆλθον δὲ καὶ οἱ ἀπὸ γερμανίας ἐλαυνθέντες σύμμαχοι. ἐθάρσει γὰρ αὐτῶν τῇ εὐνοίᾳ, ἅτε καὶ τὸ ἔθνους ἐπιεικῶς πρότερον ἄρξας, ὅτε ἰδιώτευεν,

ac pecunias magna copia pollicitus paucos Aquileiæ commoratus dies, Romam reuerti cõstituit. Igitur dimisso exercitu reliquo in prouincias, castraq; propria, Romam reuertitur ipse, cum stipatorib. ijs, quibus imperatorũ custodia incumbebat, quique delecti ab Albino fuerant, neq; non auxiliaribus Germanis, quorum potißimũ fidei confidebat, utpote quibus olim nondum adepto imperio cũ potestate præfuerat.

εἰσιόντι δὲ αὐτῷ ἐν τῇ ῥώμῃ ὅ, τε Βαλβῖνος ὑπάντων, ἐπαγόμενος Γορδιανὸν Καίσαρα. ἡ δὲ σύγκλητος καὶ ὁ δῆμος εὐφημοῦντες, ὥσπερ θριαμβεύοντας ὑπεδέχοντο. ἦρχον δὲ τοῦ λοιποῦ τῆς πόλεως, μετὰ πάσης εὐταξίας καὶ εὐκοσμίας, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πανταχοῦ εὐφημούμενοι. ἔχαιρέ τε ὁ δῆμος αὐτοῖς, σεμνυνόμενος εὐπατρίδαις καὶ ἀξίοις τῆς βασιλείας αὐτοκράτορσιν, οἱ μέντοι στρατιῶται διοίδαινον τὰς ψυχὰς, καὶ οὔ τε ταῖς εὐφημίαις τοῦ δήμου ἠρέσκοντο ἐβαροῦντό τε αὐτῶν αὐτῆς τῆς εὐγένειαν καὶ ἠγανάκτουν,

Ingrediēti urbem etiam Albinus occurrit, Gordianum Cæsarem secum adducens. Senatus autē, populusq; uniuersus lætis acclamationibus ueluti triumphantes exceperunt. Post id autem cum publice, priuatimque magna modestia & grauitate imperium gubernaretur, omnesq; omnia bona dicerent, lætareturq; populus, & gloriaretur patritijs, imperioq; dignis principibus, militum tamen ulcerosi animi populares illas acclamationes haud æquis auribus accipiebant, ipsamq; illam nobilitatem grauabantur indignè ferentes datos

ὅτι ἄρα ἔχοιεν, ἐκ συγκλήτου βασιλέας. ἐλύπουν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ Γερμανοὶ παρόντες τῷ Μαξίμῳ, ἔν τε τῇ ῥώμῃ διατρίβοντες. ἀντιπάλους γὰρ ἕξειν ἤλπιζον, εἴ τι τολμῷεν, καὶ ἐφεδρεύειν αὐτοῖς ὑπώπτευον, εἴ τινι δόλῳ ἀπρεπεσθεῖεν ἐκεῖνοι, καὶ ἅτε παρόντες ῥᾳδίως ὑποκατασταῖεν. τό, τε Σεβήρου ὑπόδειγμα, ὃς τοὺς Περτίνακα ἀποκτείναντας ἀπέζωσεν, εἰσήει αὐτούς. ὠθιτελομένου δὲ ἀγῶνος τοῦ τῶν Καπετωλίων, πάντων τε περὶ τὴν πανήγυριν καὶ τὰς θέας ἀσχολουμένων, αἰφνιδίως, ἣν εἶχον γνώμην λανθανόν-

sibi à senatu principes. Angebant præterea eos Germani, quos in urbe secum Maximus retinuerat. Nam futuros uindices sperabant, siquid ipsi maius ausi forent, & iamq; insidias suspectabant: ne fortè ab illis per fraudem exarmarentur, memores Seueri principis, qui etiam Pertinacis interfectores exautorauerat. Cum itaque ludi Capitolini celebrarentur, deditis festo ac spectaculis omnium mentibus, repente dissimulatum diu sensum

χαν ἀξίφναν. ὁ δ' θυμῷ μὴ ἱερατήσαντος, ὁρμῇ ἢ ἀλόγῳ χρησάμενοι, αὐῆλθον ὁμοθυμαδὸν εἰς τὰ βασίλεια, τοῖς τε πρεσβύταις βασιλεῦσιν ἐπῆσαν ἤλθον. συνέβαινε δὲ ἐκείνοις μὴ πάνυ τι ἀλλήλοις ὁμονοεῖν, ἀλλ' οἷά περ μοναρχίας ὤν θυμίᾳ, ὁ τὸ ἀκοινώνητον ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἕκαστος πρὸς αὐτὸ τοῦτο σπουδάσαντι αὐθέλκων, ὁ μὲν Βαλβῖνος κατ' εὐγένειαν καὶ δι' πλοῦ πρόαγεσαν ὑπατείαν, πρωτεύσαντι ἀξιῶν, ὁ δὲ Μάξιμος, διά τε τὸ ἐπαρχεῖν τῇ πόλεως γεγονέναι, ὁ ἔχειν ὑπολήψεις ἐμπειρίας πραγμάτων.

milites indicarũt. Nanque ita inſtincti, ac ueſano quodam motu unanimiter ad regiam concurrentes, ſenes principes ad necem deposcebant. Fortè accidit, ut ipſi quidem inter ſe ſatis congruerent. Sed (ut eſt regnandi inexhauſta auiditas, atque incommunicabilis natura poteſtatis) uterq; ad ſe ſummam imperij trahebat. Etenim Albino claritudo natalium, atq; iterum geſtus cõſulatus, Maximo autem præfectura urbi, & quod rerum peritus habebatur,

ἑκατέρωθέν τε εὐγενεῖς εὐπατρίδαι, καὶ γένος πλῆθος αὖ ἀρκοῦντες εἰς ὠθυμίαν μοναρχίας ἔπειθεν. ὅπερ αὐτοῖς μάλιστα γέγονεν ἀρχαῖς αἴτιον. ὡς γὰρ ἐπύθετο ὁ Μάξιμος ἀφικνεῖσθαι ἐπ' ὀλέθρῳ αὐτοῦ τοὺς πραιτωριανοὺς καλουμένους, ἐβούλετο μεταπέμψασθαι τοὺς Γερμανούς, συμμάχους ὄντας ἐν ῥώμῃ, αὐτάρκεις ἑαυτῷ νομίζων αὐτοῖς ὠφελῆσαι τοῖς ἐπιβαλοῦσιν. ὁ δὲ Βαλβῖνος οἰόμενος δόλῳ ζητεῖν κατ' αὐτοῦ καὶ σόφισμα, κωλύει μὲν τοὺς Γερμανοὺς τῷ Μαξίμῳ συνελθεῖν, ἐκώλυε φάσκων, ὅτι ὀλίγους ἀνθρώπους

animos faciebant, utrumque tamen patricia nobilitas, & quantum ſatis eſſet, illuſtre genus, ad ſummum imperium ſtimulabant. Quæ res in primis ambos perdidit. Nam audito Maximus uenisse ad ſe occidẽdum milites, qui prætoriani appellantur, accerſere ſtatim Germanos auxiliares ſtatuerat, qui ſcilicet in urbe ipſa erant, ac poſſe reſiſtere prætorianis uidebantur.

At Balbinus dolum contraſe, compoſitamq; aliquam ſuſpectans fraudẽ, quod ſtudere Maximo Germanos cognouerat, prohibuit acciri illos,

οὐδ' ἐν αὐτίστασιν αὐτοῦ τῶν πραιτωριανῶν ἀφίξεσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ περιποιῆσαι τοῦ Μαξίμῳ τὴν μοναρχίαν. ἐν ᾧ δὴ περὶ τούτων διαφέρονται, εἰσδραμόντες οἱ στρατιῶτε ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες, ἐκστάντων αὐτοῖς τῶν περὶ τὰς αὐλείας εἰσόδους φυλαττόντων, ἁρπάζουσι τοὺς πρεσβύτας. περιῤῥήξαντες δὲ, ἃς εἶχον περὶ τοῖς σώμασιν, ἐσθῆτας λιτὰς, ἅτ' οἴκοι διατρίβοντες, γυμνοὺς τῶν βασιλείου αὐλῆς ἐξέλκουσι, μετὰ πάσης αἰσχύνης καὶ ὕβρεως, παίοντές τε καὶ ἀπροσκώπτοντες τοὺς ἀπὸ συγκλήτει βασιλέας, γενείων

negans ad prohibēdos, repellendosq; prætorianos conuocari, sed id agi, ut summa rerum solus Maximus potiatur. Ac dum inter se ad hūc modum disceptant, ecce ibi unanimiter milites impetu in aulam facto, turbatis ianuarum custodibus, senem corripiunt utrunque, laceratisq; uestibus quas gerebant, uilioribus sane, utpote domi se continentium, nudos ipsos ex aula abstrahunt, ac per omnem ignominiā, contumeliamq; cedentes, irridentésque senatorios imperatores, barbam-

τε καὶ ὀφρύων σπαραγμοῖς καὶ πάσαις ταῖς τοῦ σώματος λώβαις ἐμπαροινοῦντες, διὰ μέσης τῆς πόλεως ὠθοῦ τὸ στρατόπεδον ἀπῆγον, οὐ θελήσαντες οὐδ' ἐν τοῖς βασιλείοις ἀπεκτεῖναι, ἀλλὰ ζῶσιν ἐνυβρίσαι, ἵν' ὠθοῦ πλέον, ὧν πάσχουσιν, αἴσθοιντο. ἐπεὶ δὴ ταῦτα πυθόμενοι οἱ Γερμανοὶ, λαβόντες ὅπλα ἠπείγοντο, ὡς ἀμυνοῦντες αὐτοῖς μαθόντες οἱ πραιτωριανοὶ ἀφικνουμένους, φονεύουσιν ἤδη πᾶν τὸ σῶμα, λελωβημένος τοῦ βασιλέας. καὶ καταλιπόντες τὰ σώματα ἐῤῥιμμένα ὠθοῦ τῆς λεωφόρου, ἀράμενοι δὲ τὸν Γορδιανὸν,

que, & supercilia uellētes, neque ulli parcentes, corporis totius ludibrio, per mediam urbem ad castra deducebant, ne occidere quidem illos in regia decreti, sed lento mortis genere prius excarnificare, quo dolorem diutius perpetrētur. Sed ubi Germanos re deinde cognita, raptis armis in auxiliū cōcurrere nunciatum prætorianis est, statim illos nullo non ludibrio prius affectos contrucidant, relictisq; in ipsa uia cadaueribus tollentes in altum manibus Gordianū

Καίσαρα ὄντα, αὐτοκράτορα τε ἀναγορεύσαντες, ἐπειδὴ πρὸς τὸ παρὸν ἄλλον οὐχ εὗρον, βοῶντές τε πρὸς δῆμον, ὅτι ἄρα εἴησαν ἀπεκτονότες, οὓς ὁ δῆμος οὐκ ἐβούλετο ἐν ἀρχῇ ἄρξαι. Γορδιανόν τε ἐπελέξαντο, ἐκείνου τε ἀπόγονον, καὶ ὃν αὐτοὶ ῥωμαῖοι ἐζεβιάσαντο. ἔχοντες αὐτόν, ἀπελθόντες ἐν τὸ στρατόπεδον, συγκλείσαντες τὰς πύλας ἡσύχαζον. οἱ δὲ Γερμανοὶ μαθόντες ἀνηρημένους τε καὶ ἐῤῥιμμένους, ὧν χάριν ἠπείγοντο, οὐχ ἑλόμενοι πόλεμον μάταιον ὑπὲρ ἀνδρῶν τεθνηκότων, ἐπανῆλθον εἰς τὸ ἑαυτῶν κατα-

Cæsarem, quando aliud nihil occurrit, imperatorem consalutabant. Identidem ad populum uociferantes, iacere ipsorum manu, quos populus ab initio recusauerat, electumq; Gordianum, Gordiani nepotē, quem ipse Romanus populus ad imperium compulisset. Hunc igitur secum deducentes coire in castra, clausis'que portis quieti agitabant. At Germani ubi occisos, proiectosq; audierunt, quorum causa properauerant, cum nollent irritum bellū pro uiris uita defunctis suscipere, in sua diuersoria reuer-

γώγιον. τέλει μὲν δὴ τοιούτῳ ἐχρήσαντο ἀναξίῳ τε ἅμα καὶ ἀνοσίῳ σεμνοὶ καὶ λόγου ἄξιοι πρεσβύτῃ, εὐγενεῖς τε καὶ κατ' ἀξίαν ὠδῖ τὴν ἀρχὴν ἐληλυθότες. ὁ δὲ Γορδιανὸς περὶ ἔτη που γεγονὼς τρισκαίδεκα. αὐτοκράτωρ τε ἀνεδείχθη, καὶ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν ἀνεδέξατο.

tuntur. Hunc finem uitæ habuerunt, indignum uidelicet ac nefariū sancti et uenerabiles senes, claritudine generis, atque egregijs meritis, ad imperij fastigium profecti. Cæterum, Gordianus cum annorum esset fermè tredecim, princeps ab uniuersis declaratus, Romanum suscepit imperium.

Ηρωδιανοῦ τὰ μετὰ Μαρκον βασιλείας τέλος.

HERODIANI libri octaui et ultimi finis.

BASILEÆ PER HENRICHVM PETRI, ANNO M. D. XLIX.

N. F. Abraham

II
1920:
4604